

Testamento jaa maa jitoho-yo Jesucristo

San Miguel el Grande Mixtec New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mateo	4
Marcos.....	30
Lucas	47
Juan.....	75
Hechos	95
Romanos.....	121
1 Corintios.....	132
2 Corintios.....	142
Gálatas	149
Efesios	153
Filipenses	157
Colosenses.....	160
1 Tesalonicenses	163
2 Tesalonicenses	166
1 Timoteo.....	168
2 Timoteo.....	172
Tito.....	175
Filemón	177
Hebreos.....	178
Santiago	186
1 Pedro.....	189
2 Pedro	193
1 Juan.....	195
2 Juan.....	198
3 Juan.....	199
Judas	200
Apocalípsis.....	201

Mateo

Lista ndasa vaji tatã Jesucristo

1 Yã'á kúu lista ndasa vaji tatã Jesucristo, se'e David, se'e Abraham. ² Abraham ni sã'a-de Isaac. Te Isaac ni sã'a-de Jacob. Te Jacob ni sã'a-de Judã jĩn ñani-i. ³ Te Judã ni sã'a-de Fares jĩn Zara ni kaku chji Tamar. Te Fares ni sã'a-de Esrom. Te Esrom ni sã'a-de Aram. ⁴ Te Aram ni sã'a-de Aminadab. Te Aminadab ni sã'a-de Naasón. Te Naasón ni sã'a-de Salmón. ⁵ Te Salmón ni sã'a-de Booz ni kaku chji Rahab. Te Booz ni sã'a-de Obed ni kaku chji Rut. Te Obed ni sã'a-de Isaí. ⁶ Te Isaí ni sã'a-de rey David. Te rey David ni sã'a-de Salomón ni kaku chji ñan ní kuu ñasí'í Urías. ⁷ Te Salomón ni sã'a-de Roboam. Te Roboam ni sã'a-de Abías. Te Abías ni sã'a-de Asa. ⁸ Te Asa ni sã'a-de Josafat. Te Josafat ni sã'a-de Joram. Te Joram ni sã'a-de Uzías. ⁹ Te Uzías ni sã'a-de Jotam. Te Jotam ni sã'a-de Acáz. Te Acáz ni sã'a-de Ezequías. ¹⁰ Te Ezequías ni sã'a-de Manasés. Te Manasés ni sã'a-de Amón. Te Amón ni sã'a-de Josías. ¹¹ Te Josías ni sã'a-de Jeconías jĩn ñani-i, ná kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia. ¹² Te ni kuu kivi já kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia, te Jeconías ni sã'a-de Salatiel. Te Salatiel ni sã'a-de Zorobabel. ¹³ Te Zorobabel ni sã'a-de Abiud. Te Abiud ni sã'a-de Eliaquim. Te Eliaquim ni sã'a-de Azor. ¹⁴ Te Azor ni sã'a-de Sadoc. Te Sadoc ni sã'a-de Aquim. Te Aquim ni sã'a-de Eliud. ¹⁵ Te Eliud ni sã'a-de Eleazar. Te Eleazar ni sã'a-de Matán. Te Matán ni sã'a-de Jacob. ¹⁶ Te Jacob ni sã'a-de José, yii María, ñan-ún ni skáku-ña Jesús, I'ã nání Cristo. ¹⁷ Súan vaji taká tatã. Ondë Abraham te ondë David ío uxí kuyn tatã. Te ondë David te ondë kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia ío uxí kuyn tatã. Te ondë kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia te ondë ni kaku Cristo, suni ío uxí kuyn tatã.

Kivi ní kaku Jesucristo

¹⁸ Te kivi ní kaku Jesucristo súan ni jo. Náã-ya, María, ja á ni kundaã tu'un ja tánda'a-ña jĩn José, te ondë ná té ketã'ã-gã-ña jĩn-de, te ni juku'un se'e-ña ní sã'a Espiritu Santo. ¹⁹ Te José, yii-ña-ún, ñn chãã vã'a kúu-de. Te tú ní kuni-de sãdivã'a-de jĩn-ña, chj sua kuni-de xndóo sã'í-de-ña. ²⁰ Te nini súan nákaní iní-de, te ni chãã-ni ñn ndajã'ã máã Tatã nuu-dé ni ka'ãn-ya jĩn-de jĩn jáni: José, se'e David, mã yú'ú-rõ kuãka-ró ñasí'í-rõ María, chi ja ñú'un chji-ña jián, ondë nuu máã Espiritu Santo vaji. ²¹ Te skáku-ña ñn se'e yíi. Te skúnání-ró-i

Jesús. Chj máã-i, nama-i taká ñayivi kã'jo kuãchi, áchí-ya. ²² Súan ni kuu taká yã'á, náã'a ná skíkuu tu'un ni ka'ãn máã Tatã jĩn chãã ni jani tu'un-ya: ²³ Koo ñn ñan jáã. Te juku'un se'e-ña. Te skáku-ña ñn se'e yíi. Te kunání-i Emmanuel (ja kuni ka'ãn: Jĩn máã-yó ndújĩn Dios). Achí. ²⁴ Te ni nata'ũ núu José. Te ni ndukõo-de. Te ni sã'a-de natu'un ni tá'ú tíñu ndajã'ã máã Tatã nuu-dé. Te ni jaka-de ñasí'í-de. ²⁵ Te tú ní kixí-de jĩn-ña, ondë ni kaku se'e yíi núu-ña. Te ni skúnání-de-i Jesús.

Chãã ndichí jĩn tíñuú xíní

2 Te ni kaku Jesús iní ñuu Belén ndañúu Judea. Te kivi-ún tá'ú tíñu rey Herodes. Yúan-na te yaku chãã ndichí, ni kikoyo-de ichi nú kãna ndikãndii. Te ni jakoyo-de ñuu Jerusalén. ² Te ni kaka'ãn-de: Ndénu kãndee rey ñayivi judío ja ní kaku. Chi ni kajini-rj tíñuú xíní-i ja ní kenda ichi núu kãna ndikãndii. Te vaji koyo-rj ja chíñú'ún-rí-i, áchí-de. ³ Te rey Herodes, ni jini tu'un-de tu'un-ún. Te ni yu'ú-de, ondë jĩn taká ñayivi ñuu Jerusalén. ⁴ Te ni ñastútú-de taká sutu ñã'nu jĩn taká chãã kãchaa tutu iní ñuu. Te ni jikã tu'un-de chãã-ún nú ndénu kaku Cristo. ⁵ Te máã chãã-ún, ni kakachi-de nuu rey: Iní ñuu Belén ndañúu Judea, chi nuu tutú ja ní chísó chãã ni jani tu'un-ya, yóso súan: ⁶ Te róo ñuu Belén ndañúu Judã, ñã tú lúli-gã-rõ núu chãã kãkuñã'nu ñuu Judã, chj iní-rõ kenda ñn I'ã tá'ú tíñu nuu-yõ. Te koto-ya ñayivi ñuu-rj Israel, áchí tutu. ⁷ Yúan-na te Herodes, ni kana sã'í-de xiní chãã ndichí-ún. Te ni ni'jn vá'a-de tu'un ndé kivi ní kenda tíñuú xíní-ún. ⁸ Te ni táji-de chãã-ún kãja'ãn-de ñuu Belén. Te ni ka'ãn rey: Kuangoyo-ni yúan, te kãã tu'un vá'a-ní sikj súchí lúli-ún. Te ní ni kajini-ni nuu-í, te kas-tu'un-ni nuu-ná náã'a suni ná kichíñú'ún-ná-i, áchí rey. ⁹ Te súan ni kajini sã'o-de tu'un ni ka'ãn rey. Te kã-ja'ãn-de. Te máã tíñuú xíní já ní kajini-de ichi núu kãna ndikãndii, yoxnúú-të nuu-dé ondë ni jaã-tj núu kátuu súchí lúli-ún. Te yúan ni jukuiñi-tj. ¹⁰ Te nuu ní kajini-de tíñuú xíní-ún, te ni kãkusij xãã iní-de. ¹¹ Te ni kivi koyo-de iní ve'e. Te ni kajini-de nuu súchí lúli-ún jĩn náã-i María. Te ni kajukuiñi jítë-de nuu-í. Te ni kãchiñú'ún-de-i. Te ni kãjuña-de janu-dé. Te ni kasokõ-dé oro, jĩn súsia kutú, jĩn súsia uã nuu-í. ¹² Te ni kãskóto jani-de. Te ni jini-de ja tú no'õn-de nuu Herodes. Yúan ingã ichi kãno'õn-de ñuu-de. ¹³ Te kã-ja'ãn-de. Yúan-na te ñn ndajã'ã máã Tatã, ni skóto-ya José nuu kixí-de. Te ni ka'ãn-ya jĩn-de: Ndukõo, te ki'in-rõ súchí lúli jián jĩn náã-i, te ki'jn-rõ ondë ñuu

Egipto. Te kunchaꝓ-ro yúan onde kastu'ún-rí nuꝓ-ro. Chì a yani nandúkú Herodes sꝓchí lúlí jián já ká'ni-dé-i. Achí. ¹⁴ Te José, nì nata'ꝓ núꝓ-dé. Te nì ndukꝓo-de. Te nì ki'in-de sꝓchí lúlí jián náꝓ-i káꝓ'án ñúú-de onde ñuꝓ Egipto. ¹⁵ Te nì kãndee-de yúan onde nì jì'ì Herodes. Te nì skíkúu tu'un nì ka'án máá Tatá jián cháa nì jani tu'un-ya: Onde ñuꝓ Egipto nì kana-rì Se'e-rì vai-i, áchí.

Já ní kaja'ni-dé sꝓchí yí lúlí

¹⁶ Yúan-na te Herodes já ní jini-de já súan nì kãsakátá cháa ndíchí núꝓ-dé, te nì kitì xaꝓ iní-de. Te nì tájí-de soldado káꝓ'án. Te nì kaja'ni táká sꝓchí yí lúlí úꝓ kuia jián já lúlí-gꝓ ká'io-i inì ñuꝓ Belén jián táká ndañúꝓ, ná-tu'un nì ni'ín vá'a-de tu'un kivi ní ka'án cháa ndíchí-ún jián-de. ¹⁷ Yuán ní skíkúu tu'un nì ka'án Jeremías cháa nì jani tu'un Dios, chi nì ka'án-de: ¹⁸ Inì ñuꝓ Ramá nì jini so'o-rì já kãnda'ì te kãnde'e kó'ó. Raquel, ndé'e-ña já sé'e-ña. Te tú kuní-ña ndúsꝓ iní-ña, chi nì ndí'-i, nì ka-naa. Achí. ¹⁹ Te vása ní jì'ì rey Herodes. Te ñin ndajá'ꝓ máá Tatá, nì skóto jani-ya José onde nuꝓ kãndee-de ñuꝓ Egipto. ²⁰ Te nì ka'án-ya jián-de: Ndukꝓo, te ki'in-ró sꝓchí lúlí jián náꝓ-i, te no'on-ro ñúꝓ Israel kunchaꝓ-ro, chì a nì kaji'ì já kákunì ka'ni sꝓchí jián núú. Achí. ²¹ Yúan-na te nì ndukꝓo-de. Te nì ki'in-de sꝓchí lúlí-ún jián náꝓ-i. Te kuꝓno'on-dé ñuꝓ Israel. ²² Te nì ni'ín-dé tu'un já Arquelao tá'ú tíñu inì ñuꝓ Judea, nì jukuiñi-de nuꝓ táꝓ-de Herodes. Te nì yu'ú José ki'in-de yúan. Te Dios, nì skóto jani-ya José. Yuán kuá'án-de ñin ndañúꝓ Galilea. ²³ Te nì jaꝓ-de ñin ñuꝓ nání Nazaret. Te yúan nì kanchaꝓ-de. Te nì skíkúu tu'un nì kaka'án cháa nì kajani tu'un Dios: Cháa ñuꝓ Nazaret kunání-yá, áchí.

Juan, cháa skuánducha

3 Te jika kivi ní cháa Juan cháa skuánducha kãndi-ì-de nuꝓ ñú'un té'é ndañúꝓ Judea. Te nì jani-de tu'un. ² Te nì ka'án-de: Nakani inì jíná'an-ró, chì a yani koo ñuꝓ nátu'un andíví, áchí-de. ³ Chì siki cháa yá'a nì ka'án Isaías, cháa nì jani tu'un Dios onde sáá: ñin ndajá'ꝓ, kana jaa-de onde nuꝓ ñú'un té'é: Sátu'a-ró íchi máá Jító'o-yo, te sãndóo-ró íchi-yá. Achí. ⁴ Te sa'ma ní ñu'un Juan, nì kuu ixi camello. Te nì nu'ni ñin sãnchij ñii chí-de. Te ndeyu ní yee-dé nì kuu ndikuá'yú jián ndúxi yokꝓ. ⁵ Yúan-na te ñayivi ñúꝓ Jerusalén jián táká ñayivi ñúꝓ Judea jián táká ñayivi yúñúꝓ Jordán, nì kenda koyo-i nuꝓ-dé. ⁶ Te nì skuánducha-dé-i inì yucha Jordán. Te kãnakani ndaꝓ-i kuꝓchi-i yúan. ⁷ Te nì jini-de já vái koyo kua'ꝓ cháa fariseo jián cháa saduceo nuꝓ skuánducha-dé-ún. Te nì ka'án-de jián: Se'e koo kákuu-ró. Ndéja ní kastá'án nuꝓ-ro já kúnu-ró kóto-ró juicio já cháa. ⁸ Núsáá te sá'a-ró tíñu já á nì nakani in-ì-ro-ún. ⁹ Te ma káni inì-ro ká'án-ro: Abraham kúu táꝓ-yo. Chì ká'án-rì jián-ró já kúu-ni sá'a Dios já táká yuꝓ yá'a nduu se'e Abraham. ¹⁰ Te vina a kátúu tú'a hacha já xiti yúnu onde yo'o. Te taká yunu já tú kúun nde'e vá'a, xiti te kivi nuꝓ ñú'un. ¹¹ Ko I'ꝓ vai ichi yatá-rí,

ñá'nu-gꝓ kúu-ya vása rúꝓ. Te tú kúñá'nu-rì kundiso-rì ndijan-yá. Máá-ya skuánducha-ya róo jián Espiritu Santo jián ñú'un. ¹² Te tñin-ya pala chíxí'ú trigo. Te xndéché-ya te nastútú-ya trigo ndivi inì yaka-ya. Te ka'mu-ya paja-ún nuꝓ ñú'un já má ndá'va kuti-gá, áchí Juan.

Já ní janducha Jesús nì sá'a Juan

¹³ Yúan-na te nì kenda Jesús inì ñuꝓ Galilea. Te nì cháꝓ-ya yúcha Jordán nuꝓ Juan náva'a skuánducha-dé-ya. ¹⁴ Ko Juan, tú ní kuní-de, chi nì ka'án-de jián-ya: Sua kánúú já skuánducha máá-ní náá, naja vái-ní nuꝓ-ná núsáá, áchí-de. ¹⁵ Ko nì ka'án Jesús jián-de: Vina te sá'a-ró, chì súan kánúú skíkúu-yó táká tíñu va'a, áchí-ya. Yúan-na te vása ní skuánducha-dé-ya. ¹⁶ Te nuꝓ ní kuu nì janducha Jesús, te nì nana-ni-ya iní nducha. Te nì nuña andíví. Te nì jini-ya Espiritu Dios júngava vai nátu'un paloma. Te nì jinu siki-yá. ¹⁷ Te nì kenda ñin tu'un ichi andíví ní ka'án: Yá'a kúu Se'e-rì já kúndá'ú inì-rì-i, te kúsꝓ inì-rì jián-i, áchí.

Siki já ní jito nchaꝓ tá'an kui'na jián-ya

4 Yúan-na te nì jaꝓ Jesús onde nuꝓ ñú'un té'é ní sá'a Espiritu, náva'a koto nchaꝓ tá'an kui'na jián-ya. ² Te uu xiko ndúú, uu xiko ñúú, nì io ndichꝓ inì-ya. Yúan-na te vása ní jì'ì-ya sóko. ³ Te nì jaꝓ kui'na ní jito nchaꝓ tá'an jián-ya. Te nì ka'án jián-ya: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te ka'án jián yúú yá'a ná ndúu staꝓ, áchí. ⁴ Te nì ka'án-ya jián: Yóso núú tutú: Nasu máni máá stáꝓ kée cháa te kuchaku-de, chì suni kánúú tú'un ká'án Dios, áchí-ya. ⁵ Yúan-na te kui'na-ún, kua'án jián-ya máá ñúú i. Te yúan nì kaa jián-ya xinì torre ve'e i. ⁶ Te nì ka'án jián-ya: Nú Se'e Dios kúu-ró, te súngava-ró máá-ró onde nuꝓ ñú'un, chì yóso núú tutú: Tájí-ya ndajá'ꝓ-yá kii siki-ro, te kunu nchaꝓ-ya róo náva'a tú stují-ro já'a-ro núú yúú, áchí. ⁷ Te nì ka'án tuku Jesús jián ku'na-ún: Suni yóso-gá nuꝓ tutú: Ma kóto nchaꝓ-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya. ⁸ Te ingꝓ jinu nì jaka kui'na-ún-ya kuá'án jián-ya xinì ñin yuku súkún xáꝓ. Te nì stá'án taká ñuꝓ luu ñí ñúyíví núú-yá. ⁹ Te nì kachì jián-ya: Taká ñuꝓ yá'a kuá'a-rì nuꝓ-ro nú jukuiñi jítí-ró te chiñú'ún-ró rúꝓ, áchí. ¹⁰ Yúan-na te nì kachì Jesús jián ku'na-ún: Satanás, kuxio kuá'án, chì yóso núú tutú: Chiñú'ún-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuꝓ máá ñin-ni-ya kuátíñu-ró, áchí-ya. ¹¹ Yúan-na te nì kuxio kui'na-ún kua'án. Te nì chꝓkoyo ndajá'ꝓ andíví ní kajatíñu nuꝓ-yá. ¹² Te nuꝓ ní jini tu'un Jesús já kãndee Juan vekꝓa, te kuꝓno'on-ya ñuꝓ Galilea. ¹³ Te nì xndóo-ya ñúꝓ Nazaret. Te nì jaꝓ-ya ñúꝓ Capernaum. Te ñuꝓ-ún ncháá yani yu'u mar ma'ñú ñúꝓ Zabolón jián ñúꝓ Neftalí. Te nì kanchaꝓ-ya yúan, ¹⁴ Náva'a ná skíkúu tu'un nì ka'án Isaías cháa nì jani tu'un Dios: ¹⁵ Ñuꝓ Zabolón jián ñúꝓ Neftalí ichi núú mar ingꝓ lado yucha Jordán, kúu ñuꝓ Galilea ñayivi sñin nación. ¹⁶ Te ñayivi-ún káxiukú-i ñuñáa, te nì kajini-ñin luz ká'nu. Te nì kundijin nuꝓ ñayivi kákunì naa, áchí-de.

Ndasa ni kejá'á Jesús jáni-ya tú'un

¹⁷ Ondé sáá ní kejá'á Jesús jáni-ya tú'un: Nakani inji jíná'an-ró, chĩ a yani koo ñuu nátu'un andíví, áchí-ya. ¹⁸ Te jika Jesús yu'u mar Galilea kua'an-ya. Te ni jini-ya núu úy tá'an ñani, ñin Simón ja nání-de Pedro, te inga Andrés ñani-de. Te káskuíta ka'nu-de ñunu-dé inji mar. Chi cháa kátiin tiyáká kákuu-de. ¹⁹ Te ni ka'an-ya jíin-de: Kundikĩn ruu kikoyo-ró, te ná násá'a-rj róo cháa tiin ñayivi, áchí-ya. ²⁰ Yúan-na te ni kaxndóo-ni-de ñunu-dé. Te ni kandikĩn-de-ya. ²¹ Te ni ja'a-ya yúan kua'an-ya. Te ni jini-ya núu úy-ga tá'an ñani, Jacobo se'e Zebedeo, jíin nání-de Juan. Te ká'jin-de inji barco jíin táa-de Zebedeo, kánaku'ni-de ñunu-dé. Te ni kana-ya xiní-dé. ²² Te cháa-ún, ni kaxndóo-ni-de barco jíin táa-de. Te ni kandikĩn-de-ya. ²³ Te ni jika kuu Jesús nńí ñúy Galilea, ni stá'an-ya tú'un inji ve'e sinagoga máa-de. Te jáni-ya tú'un ja koo ñuu Dios. Te násá-va'a-ya táká ñayivi káku'u jíin táká nuu ú'u-i. ²⁴ Te ni jichá tu'un-ya kuá'an nńí ñúy Siria. Te nuu-yá ni kakin-chaka-i taká ñayivi káku'u. Ñayivi káta'an tĩni nuu ku'é, jíin táká ñayivi káyaji ní'ni, jíin já tá'an tachĩ kĩni, jíin já jí' yí'í, jíin já ndúyúnú, ndi'i-i, ni nasáva'a-ya-í. ²⁵ Te kua'a ñayivi ñúy Galilea, jíin ñúy Decápolis jíin ñayivi ñúy Jerusalén, jíin ñúy Judea, jíin ñúy inga lado yucha Jordán, ni kandikĩn-i-ya.

Tu'un ni stá'an-ya ondé nuu yúku

5 Te ni jini-ya núu ñayivi kuá'a. Te ni kaa-ya kuá'an-ya yúku. Te ni jungoo-ya. Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni jakoyo-de nuu-yá yúan. ² Te ni stá'an-ya tú'un yá'a nuu-dé:

Tu'un xáán ndatu

³ Xáán ndatu ñayivi káta'an ndá'ú inji ańú-i, chĩ kuu kivi-i inji ñuu Dios nátu'un andíví. ⁴ Xáán ndatu ñayivi kánde'e, chĩ ndusij iní-i sá'a-ya. ⁵ Xáán ndatu ñayivi vítá inji, chĩ ni'ĩn-í nńí ñúyví kúu ta'u-í. ⁶ Xáán ndatu ñayivi kákuu xaan iní-i skĩkuu-i taká tiñu ndaa, chĩ kuu ja káku'ni-i. ⁷ Xáán ndatu ñayivi káku'ndá'ú inji tá'an, chĩ suni ni'ĩn-í tu'un kundá'ú inji. ⁸ Xáán ndatu ñayivi ndóo inji ańú-i, chĩ kuni-i nuu Dios. ⁹ Xáán ndatu ñayivi ká-nasámanj tá'an, chĩ kunání-i se'e Dios. ¹⁰ Xáán ndatu ñayivi kájika jínu sikĩ já kásá'a-i tiñu ndaa, chĩ kuu kivi-i inji ñuu Dios nátu'un andíví. ¹¹ Xáán ndatu máa-ró jíná'an-ró nú káka'an ndivá'a-i jíin-ró te káchindikĩn-i róo te kákaji-i róo sikĩ rúy vaša tú kuachi-ró. ¹² Sij xáan koo inji-rog, chĩ ká'nu xaan tá'u-rog ío ondé andíví. Chĩ súan ni káchindikĩn-i cháa ni kajani tu'un Dios ni kikoyo xna'an-ga vásá róo.

Cháa nátu'un ñij, jíin luz

¹³ Máa-ró kákuu nátu'un ñij ñuyví. Ko nú ñij-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a inga jínu. Tuká tiñu kuti, chĩ sua kacha-rog kí'ĩn te kuañu-i sikĩ. ¹⁴ Máa-ró kákuu ná-

tu'un luz ñuyví. Ñin ñuu kánde'e xini yúku, ma kuu kundee sa'í. ¹⁵ Ni tú skuikĩn-rog ñin yiti te chindee-ró kayú chij nundóo, chĩ sua kundij nuu candelero te stúun nuu já káxiukú iní ve'e. ¹⁶ Súan stá'an-rog luz máa-ró núu táká ñayivi, náva'a ná kuni-i tiñu va'a kásá'a-ró, te ná nákana jaa-i máa Táa-rog já kánchaa-ya ondé andíví.

Sikĩ tú'un ley aná'an jíin tú'un Jesús

¹⁷ Ma káni inji-rog jíná'an-ró já vai-rj xnaa-rí ley jíin cháa ni kajani tu'un Dios. Na tú vai-rj xnaa-rí chĩ sua skĩkuu-rj. ¹⁸ Chi jandaa ká'an-rj jíin-ró: Ondé kivi náa andíví jíin ñuyví, ni ñin jota te ni ñin punto ma náa kúti núu tutú ley ondé nú tú skĩkuu taká tu'un ká'an ley. ¹⁹ Te nú ñin cháa tú jándatu-de nuu ñin tu'un tá'ú tiñu yá'a, vaša tu'un lúlí kúu, te nú stá'an-de nuu sáva-ga ñayivi sá'a-i súan, cháa-ún kuu-de nátu'un ñin mozo lúlí iní ñuu Dios nátu'un andíví. Ko nú sua jándatu-de te stá'an-de, yúan-na te kuu-de ñin cháa kúñá'nu ondé inji ñuu Dios nátu'un andíví. ²⁰ Chĩ a ká'an-rj jíin-ró: Nú tú va'a-ga koo tiñu ndaa kásá'a máa-ró vásá tiñu kásá'a cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, te ma kivi kuti-ro iní ñuu Dios nátu'un andíví.

Sikĩ tú'un isĩki ncháa tá'an

²¹ A ni kajani tu'un-ró já ní ka'an-ya jíin cháa aná'an: Ma ká'ni-ro ndíyi, te nani cháa nú ka'ni-dé ndíyi, te kí'ĩn-de nuu justicia. ²² Ko ruu, ká'an-rj jíin-ró: Nú ñin cháa kití inji-de nuu ñani-de, ná kí'ĩn-de nuu justicia. Te nú ñin cháa ka'an ndivá'a-de nuu ñani-de, ná kí'ĩn-de nuu junta. Te nú ñin cháa ka'an-de: Róo tasi, achĩ-de, ná kí'ĩn-de juicio infierno. ²³ Ko nú kándá'a-ró já sokó-rog ní cháa-rog jíin núu altar, te nú yúan ni nuku'un inji-rog já jí-to u'u ñani-rog róo, ²⁴ Te skéndo-rog já sokó-rog-ún nuu altar yúan, te kí'ĩn-rog te ndumanj-rog jíin ñani-rog xna'an-ga. Yúan-na te vásá cháa-rog te sokó-rog. ²⁵ Yachĩ ndatu'ún vá'a-ró jíin cháa jíto u'u róo nini ká'ĩn-ró jíin-de ichi. Chĩ nú túu, te kuá'a-de róo nuu juez. Te juez kuá'a-de róo nuu policía, te kundee-ró vékaa. ²⁶ Te jandaa ká'an-rj jíin-ró já má kenda kuti-ro yúan, ondé nú tú chunaa-ro táká centavo. ²⁷ Ni kajani tu'un-ró já ní ka'an-ya sáa: Ma kúsiki ncháa tá'an-ró. ²⁸ Ko ruu, ká'an-rj jíin-ró, nú ndé'e ñin cháa nuu ñin ña'an já kusú-de jíin-ña kuni-de, yúan-na te a ni isĩki ncháa tá'an-de jíin ña'an-ún inji ańú-de. ²⁹ Te nú nduchi-ro lado vá'a-ró kuni skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'ĩn. Chĩ va'a-ga ja náa ñin nduchi-ro, nasu já koo ndi'i yiki kúñu-ró kí'ĩn nuu infierno. ³⁰ Te nú nda'a vá'a-ró kuni skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'ĩn. Chĩ va'a-ga ná náa ñin nda'a-ro nasu já koo ndi'i yiki kúñu-ró kí'ĩn nuu infierno. ³¹ Te suni ondé sáá ní ka'an: nú ndéja kuni xndóo ñasí'í, te ná kuá'a tutu ndúsñin nuu-ñá. ³² Ko ruu, ká'an-rj jíin-ró: nú xndóo ñin cháa ñasí'í-de, ko nasu já tiní inji-ña, yúan-na te sá'a-de

ja ísíki ncháa-ña-dé. Te nú ñin cháa, natanda'a-dé jíin ñá'an-ún, te ísíki ncháa-de tá'an-de.

Sikí tú'un káka'an téyíí

³³ Te suni ni jini so'o-ró tú'un ni ka'an-ya jíin cháa aná'an: ma ká'an ni'in-ró chi skíkuu-ró táka tu'un ni kee yu'u-ro núu Dios. ³⁴ Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma ká'an téyíí kúti-ro, ni sikí ándéví, chi silla Dios kúu. ³⁵ Ni sikí ñúyivi, chi teyu nuu káxndii ja'a-yá kúu. Ni sikí ñúu Jerusalén, chi ñuu máa Rey ñá'nu kúu. ³⁶ Te suni ma ká'an ni'in-ró sikí xini-ro, chi ma kúu sá'a kuti-ro ja ndúu kuíjín xí ndúu túun ñin ixi-ro. ³⁷ Ko ka'an-ro: Vee táa, túu táa, achí-ro, chi nú skáa-ga-ro ká'an-ro, tu'un káñáá kúu. ³⁸ Ni kajini tu'un-ró ja ní ka'an-ya jíin cháa aná'an: Nduchi jíin ndúchi, te nu'un jíin nú'un ñakunáa, áchí. ³⁹ Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma kasú-ro núu cháa ñáá. Chi nú ndé cháa kuní-de stují-dé yiki núu-ro lado vá'a, te suni ku'a-ró ingá lado ná stují-dé. ⁴⁰ Te nú ndé cháa kuní kanáá jíin-ró, te kuancháa-de sa'ma-ro, te suni kuu ku'a-ró t'kachi-ró núu-dé. ⁴¹ Te nú ndé cháa skáka-de róo ñin kilómetro, te kaka-ró uu jíin-de. ⁴² Cháa jikán nuu-ro, nuu-dé ku'a-ró. Te cháa kuní ki'in núu-de nuu-ro, ma sásá'an-ró ku'a-ró núu-dé.

Ndasa kánúu kumaní-yo jíin cháa kájito u'u yóo

⁴³ Ni kajini tu'un-ró ja ní ka'an sáa: Kundá'u iní-ro tá'an-ró, te koto u'u-ro cháa jíto u'u róo, áchí. ⁴⁴ Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Kundá'u iní-ro cháa kájito u'u róo. Te ka'an va'a-ró jíin cháa káka'an sikí-ro. Te sá'a va'a-ró jíin cháa kákiti iní nuu-ro. Te kakan ta'u-ro ja'a cháa ká'an ndiva'a jíin-ró te káchindikín róo. ⁴⁵ Návava ná kúu-ró sé'e máa Táa-ro ja káncháa-ya ándéví, chi máa-ya ja'a-ya ndíkandii sikí ñáyivi ñáá jíin sikí ñáyivi vá'a. Te skúun-ya saú sikí ñáyivi kásá'a tiñu va'a jíin sikí ñáyivi kásá'a tiñu ñáá. ⁴⁶ Chi nú maní-ro jíin cháa maní jíin-ró, ñaún ní'in-ro. Á tú suni súan kásá'a cháa xini. ⁴⁷ Te nú máni ñani-ro ká'an luu-ró jíin, te ñaún sá'a-ga-ro núsáa. Á tú suni súan kásá'a cháa sñin nación. ⁴⁸ Núsáa te ná síyija va'a-ró máa-ró jiná'an-ró, natu'un ío va'a máa Táa-ro káncháa-ya ándéví.

Cuenta caridad

6 Koto va'a-ró máa-ró. Ma sá'a ndijin-ro táka tiñu va'a-ró návava ndé'é ñáyivi núu-ro, chi nú súan te tú na ta'u-ro ku'a máa Táa-ro ja káncháa-ya ándéví. ² Te nú sá'a-ró caridad, ma tiví-ro corneta natu'un cháa uu xini káxiukú-de iní ve'e sinagoga jíin nuyá'u. Chi súan kásá'a-de návava nakana jaa-i-de. Ko jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á ni kani'in-dé ta'u-dé. ³ Ko nú sá'a-ró caridad, ma kuní nda'a vésé-ró ñaún sá'a nda'a vá'a-ró, ⁴ Návava sá'a sa'i-ro caridad-ún. Chi máa Táa-ro, jini-ya ja ní sá'a sa'i-ro. Yúan-na te ma'ñú táka ñáyivi te ku'a-ya tá'u kúu-ró.

Ja jikán ta'u-yo jíin Padre Nuestro

⁵ Te nú jikán ta'u-ro, te ma sá'a-ró natu'un cháa uu xini. Chi máa-de, kákusi iní-de kakan ta'u-dé iní ve'e sinagoga jíin jiki yá'ya návava ná kuní ñáyivi núu-dé. Ko jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á ni kani'in-dé ya'u-de. ⁶ Ko róo nú jikán ta'u-ro, ndívi iní ve'e-ró te kasu-ro yúxé'é-ró. Te kakan ta'u-ro núu máa Táa-ro ja káncháa sa'i-ya. Chi máa Táa-ro, jini-ya ja súan sá'a sa'i-ro. Yúan-na te ma'ñú táka ñáyivi te ku'a-ya tá'u kúu-ró. ⁷ Te nú jikán ta'u-ro, ma kée xio kuiñi-ro ká'an-ro natu'un kásá'a cháa sñin nación, chi kájani iní-de ja súan ná'an ká'an-de, te vásá jini so'o-ya. ⁸ Núsáa te ma sá'a-ró natu'un kásá'a máa-de. Chi Táa-ro, a jini-ya ñaún ndatíñu kánandíi-ró ondé té cha'an-ga kakan-ro núu-ya. ⁹ Núsáa te sua kakan ta'u máa-ró: Táa máa-ná ja káncháa-ní onde ándéví, ná nakana jaa-ná ní jíin sé'ví-ní. ¹⁰ Te ná kóo ñuu nuu tá'u-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu jata'an iní máa-ní, natu'un ío iní ándéví suni súan ná kóo iní ñuyivi yá'a. ¹¹ Staa káyee-ná taká kivi, ku'a-ní nuu-ná vina. ¹² Te natu'un kásá'a-ná tuká'nu iní-ná nuu ñáyivi kásá'a falta nuu-ná, suni súan sá'a-ní tuká'nu iní-ní nuu-ná ja sá'a-ná falta nuu-ní. ¹³ Te ma skívi-ní náá koto ncháa-i náá, chi sua nama-ní náá nuu kini nuu ku'á. Chi máa-ní kúu I'a tá'u tiñu, te tñin-ní fuerza, chi kúñá'nu-ní ñí káni. Súan ná kóo. Amén. Achí-ro. ¹⁴ Chi nú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máa Táa-ro ondé ándéví sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta máa-ró. ¹⁵ Ko nú tú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máa Táa-ro ondé ándéví ma sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta-ro.

Tu'un kondichá iní-yo

¹⁶ Ko nú ká'jo ndichá iní-ro, te ma sá'a-ró natu'un kásá'a cháa uu xini ja kájito xii-de. Chi máa-de kástu-jí-dé nuu-dé návava stá'an-de máa-de nuu ñáyivi ja ndichá iní-de. Chi jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á ni kani'in-dé ya'u-de. ¹⁷ Ko máa-ró, nú ndichá iní-ro, te chi'i-ró aceite xini-ro te nakiti nuu-ro, ¹⁸ Návava tú stá'an-ro máa-ró núu táka cháa ja ndichá iní-ro, chi nuu máa Táa-ro ja káncháa sa'i-ya stá'an-ro máa-ró. Te máa Táa-ro ja ndé'é sá'i-ya, ku'a-ya yá'u-ró kuní taká ñáyivi.

Ndasa kaya yaji

¹⁹ Ma kayá-ro yaji-ro iní ñuyivi yá'a, chi cháa tikixin te kana s'i'in yóo, te tiví. Te suni kuu kivi ñaku'íná te sáku'íná kí'in jíin. ²⁰ Ko kaya-ro yaji-ro ondé ándéví, chi yúan ma kúu cháa tikixin te ni ma kúu kana s'i'in yóo ja stíví. Te yúan ni ma kúu kivi ñaku'íná ja sáku'íná kí'in jíin. ²¹ Chi nuu kánde yaji-ro, yúan kúu nuu kuítu iní-ro jíin. ²² Lámpara yiki kúñu kúu nduchi. Te nú nduchi-ro ío va'a, ñí-ni yiki kúñu-ró ndii ncháa. ²³ Ko nú nduchi-ro káñáá, te ñí-ni yiki kúñu-ró kánde ñuñáa. Súan ío te nú luz návava-ró kúu ñu'un tuún,

naṣaa-ga ñyñáa kóo núsáa. ²⁴ Ni ñin mozo ma kúu ku-atíñu-de nuu úy jito'o. Chi kití iní-de nuu ñin te ku-maní-de jíin ingá, xí kuándatu-de nuu ñin te saní'in iní-de nuu ingá. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jíin núu tú'un kúká.

Ma nákaní iní-yo sikí já kúchaku-yo

²⁵ Núsáa te ká'an-rí jíin-ró: Ma nákaní iní-ro sikí já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, xí nú ndasa ko'o-ró, ni sikí yíkí kúñu-ró, nú ndasa kundii kuñamá-ro. A tú kánúú-gá vida-ro vása já kée-ro, te yíkí kúñu-ró vása sá'ma-ro náún. ²⁶ Nde'é-ró tísaa andíví tú jítu-tí, ni tú nástútú-tí, ni tú náchivá'a-tí iní yaka-tí. Chi máa Táa-ro andíví skée-yá-tí. Á tú kánúú-ga-ro vása kíti-ún. ²⁷ Ko ndé róo já súan nákaní iní-ro te á kuu chíso-ga-ro máa-ró ñin yíkí náún. ²⁸ Najá kánakaní iní-ro sikí sá'ma. Nde'é ndasa ká'ja'nu ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táú. ²⁹ Ko ká'an-rí jíin-ró, já rey Salomón kivi ní kuñá'nu xa'an-dé, ni tú ní kúu ku'un-de ñin sa'ma súan náty'un ita-ún. ³⁰ Te Dios, nú súan skúñamá-ya ita yuku-ún já ío vina te yucha'an kayu nuu ñú'un, naga ni kuu já má skúñamá-ya róo te naja tú kákandíja va'a-ró. ³¹ Núsáa, te ma nándí'i iní-ro, ndasa kee-yo, xí ndasa ku'un-yó, achi-ro. ³² Chi ñayivi sñin naciún kándúkú táká ndatíñu jian. Ko máa Táa-ro onde andíví, a jini-ya já ká-nandí'i-ró táká ndatíñu yá'a. ³³ Ko kánúú-gá já ndúkú ndéé-ró kivi-ró iní ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Te sá'a-ró tíñu ndaa náty'un sá'a máa-yá. Yúan-na te ku'a-ga-ya táká ndatíñu-ún nuu-ro. ³⁴ Núsáa te ma nákaní iní-ro já kúu yucha'an, chi yucha'an te nakani iní-ro jíin túndó'o-ún. Chi vina kúu vina te yucha'an kúu yucha'an.

Ma nákuñndíi sikí tá'an

7 Ma nákuñndíi-ró sikí ñayivi, náva'a ma nákuñndíi-i sikí máa-ró. ² Chi náty'un nákuñndíi-ró sikí ñayivi-ún, suni súan nákuñndíi-i sikí máa-ró. Chi jíin kú'a já káchiku'a-ro, suni náku'ku'a-ro. ³ Te naja ndéé-ró já kándeé m'i'ín ndúchi ñani-ro. A tú nákaní iní-ro já ñin vitu kándeé nduchi máa-ró. ⁴ Najá ká'an-ro jíin ñani-ro: Kundatu, ná táva-rí m'i'ín kándeé nduchi-ro, te tú nákaní iní-ro já kándeé ñin vitu ndúchi-ro náún. ⁵ Chaa uy xini, xna'an-ga tava-ro vitu kándeé nduchi máa-ró. Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró te tava-ro m'i'ín kándeé nduchi ñani-ro. ⁶ Ma kuá'a-ró ndatíñu ij núu tí'ina jíná'an-tí, ni ma skána-ró perla-ro núu kini jíná'an-tí. Chi nú súan te kuañy-tí sikí, te naxíó káva-tí íchi núu-ro te chuxíní-tí róo.

Kakan-yo núu-yá te ni'in-yo

⁷ Kakan, te ku'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'in-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivi-ró. ⁸ Chi chaa jikán, te kii nuu-dé. Te chaa ndúkú, ni'in-dé. Te chaa ká'an, te núña ve'e kivi-de. ⁹ Ndé ñin róo, nú se'e-ró jikán-i ñin staa núu-ro, te ku'a-ró ñin yuu núu-í náún. ¹⁰ Xí nú jikán-i ñin tiyáká te ku'a-ró ñin ko'o núu-í náún. ¹¹ Te nú róo, vasa chaa

ñáa kákuu-ró, te kájiní-ro kuá'a-ró ndatíñu va'a nuu sé'e-ró, naga máa Táa-ro já kánchaa-ya andíví, já má kuá'a-ya ndatíñu va'a nuu chaa jikán nuu-yá núsáa. ¹² Núsáa te taká tíñu já kuní-ro já sá'a ñayivi jíin-ró, suni súan sá'a máa-ró jíin-i, chi súan ká'an tutu ley jíin chaa ni kajani tu'un Dios.

Sikí úu ichi

¹³ Kivi koyo-ró íchi yuxé'é túy, chi jichá yuxé'é te ká'nu ichi já kuá'an nuu náa ñayivi. Te kua'a-í kivi koyo-i kua'an-i ichi-ún. ¹⁴ Chi tuu yuxé'é te lúli-ni ichi já kuá'an nuu ní'in tá'u-í kuchaku-i. Te yaku-ni-i káni'in-í ichi-ún.

Nde'e yúnu vá'a jíin yúnu ñáa

¹⁵ Te koto-ró máa-ró núu chaa ká'ani tu'un tú'ún já vái-de náty'un ri jito-de, ko ichi iní-de kándeé yí'í kiti xa'an. ¹⁶ Jíin tíñu kásá'a-de te kuní-ro-dé. Á kuu táxín-ró uva xini nú íñu, xí kúu táxín-ró mékexé xini íñu kímí. ¹⁷ Súan kúu, já táká yunu vá'a kúun nde'e vá'a xini, ko yunu ñáa kúun nde'e ñáa xini. ¹⁸ ñin yunu vá'a ma kúu kúun nde'e káñáa xini. Te ni ñin yunu káñáa, ma kúu kúun nde'e vá'a xini. ¹⁹ Taká yunu tú kúun nde'e vá'a xini, ná xití, te ná kí'in nuu ñú'un kayu. ²⁰ Núsáa te súan jíin nde'e kúun xini, te kuní-ro ñún yunu kúu. ²¹ Nasu ndí'i ñayivi ká'an Táta, Táta, jíin-rí, kivi iní ñuu náty'un andíví. Chi máni ñayivi skíkuu tíñu kuní máa Táa-rí, I'a kánchaa andíví. ²² Kivi-ún, te ka'an kua'a ñayivi jíin-rí: Táta, Táta, nasu ní kajani-ná tu'un jíin s'í-ví-ní, te ni kákiñi'in-ná tachí kini ká'ja'an já ní kásá'a-ná kua'a tíñu ñá'nu jíin s'í-ví máa-ní náún. Achi-i. ²³ Yúan-na te ka'an ni'in-rí jíin ñayivi-ún: Tú ní jini kuti-rí róo. Kuxio ki'in-ro, chi chaa kásá'a tíñu chá'an kákuu-ró.

Sikí úu ve'e já sñin sñin íin ja'a

²⁴ Te taká chaa jini so'o tu'un ká'an-rí yá'a te skíkuu-de, te kuu-de náty'un ñin chaa ndíchi. Te chaa-ún, ni jani-de ñin ve'e sikí ñin kava. ²⁵ Te ni kuun say, te ni jinu nducha ñú'ún, te ni kee tachí xa'an, te ni kákaja vé'e-ún. Te tú ní ndúa, chi kándii sikí káva. ²⁶ Te taká chaa jini so'o tu'un ká'an-rí yá'a, te tú skíkuu-de, te kuu-de náty'un ñin chaa xini ñáa. Te chaa-ún, ni jani-de ñin ve'e nuu ní'tí. ²⁷ Te ni kuun say, te ni jinu nducha ñú'ún, te ni kee tachí xa'an, te ni kákaja vé'e-ún. Te ni ndua-ni, te ni naa íj, áchí-ya jíin-i. ²⁸ Te nuu ní jinu ni ka'an Jesús taká tu'un yá'a, te taká ñayivi kuá'a-ún, ni kánaa iní-i ká'jini so'o-i tu'un ni stá'an-ya. ²⁹ Chi ni stá'an-ya núu-í náty'un chaa ndíso tíñu, nasu náty'un chaa káchaa tutu.

Já ní nasáva'a-ya ñin chaa té'yu ndí'yi

8 Te ni nuu Jesús vai-ya yúku-ún. Te ni kandikín kua'a ñayivi-yá. ² Te ñin chaa té'yu ndí'yi, ni chaa-de nuu-yá. Te ni chiñú'ún-de-ya, te ni ka'an-de jíin-yá: Táta, nú kuní-ní, te kuu nasándoo-ní náa, áchí-de. ³ Te ni

skáa Jesús nda'a-yá. Te ni ké'é-yá-de. Te ni ka'an-ya: Kuni-ri, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndiyi té'yu-de-ún ni ndundoo-ni. ⁴ Yúan-na te ni kachi Jesús jíin-de: Ma kachí kuti-ro núu ní ñin-i. Ko kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te soko-ro núu-dé nátu'un ni tá'u Moisés tíñu, náva'a kuni-de ja ní ndundoo-ró, áchí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya mozo ñin chaá kúu capitán

⁵ Te ni kivi-ya Jesús ñuu Capernaum. Te ni jaá ñin chaá kúu capitán nuu-yá ká'an nda'ú-de jíin-yá: ⁶ Táta, mozo-ná kátúu-í ve'e-ná ni kuyúnú-i te ndó'o xaan-í, áchí-de. ⁷ Te ni kachi Jesús jíin-de: Ki'in máá-rí te nasáva'a-ri-i, áchí-ya. ⁸ Te ni ka'an capitán jíin-yá: Táta, nasu cháa va'a kúu-ná ja kivi-ní iní ve'e-ná, chi ná ká'an-ni-ní, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁹ Chi máá-ná, suni chaá ndiso tíñu kúu-ná. Te ñáva'a-ná soldado-ná. Te ká'an-ná jíin ñin-de: Kuá'an, te já'an-de. Te jíin ingá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jíin mozo-ná: Sá'a ya'a, te sá'a-i. Achí-de. ¹⁰ Te ni jini so'o Jesús tu'un yá'a. Te ni naa iní-ya ndé'é-yá. Te ni kachi-ya jíin ñáyivi káindikín-ya-ún: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja ní iní ñuu Israel tú ní jiní-ri ni ñin chaá kándija súan. ¹¹ Te ká'an-ri jíin-ró, ja kíkoyo kua'a ñáyivi íchi núu kána ndikandii jíin íchi núu kée ndikandii. Te jungoo-i jíin Abraham, jíin Isaac, jíin Jacob onde iní ñuu nátu'un andé'í. ¹² Ko ñáyivi kákuu máá sé'e ñuu nuu tá'u-yá tíñu, kiñi'in-ya-í ki'in-i yata ké'e nuu ñaa. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í, áchí-ya. ¹³ Yúan-na te ni kachi Jesús jíin cháa kúu capitán: Kuá'an. Nátu'un ni kandija-ró, te kuni-ro já súan ío, áchí-ya. Te mozo-ún ni nduva'a-ni-i hora-ún.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro

¹⁴ Te ni jaá Jesús ve'e Pedro. Te ni jini-ya náchisó-de kátúu-ña yí'i kiji-ña. ¹⁵ Te ni ñin-ya ndá'a-ña. Te ni kee kiji-ún-ña. Te ni ndukoo-ña. Te ni jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya. ¹⁶ Te nuu ní ini, te nuu-yá ni chaakoyo ja kándiso ñáyivi káta'an tachi káni. Te jíin tú'un-ni ká'an-ya, te ni kiñi'in-ya tachi-ún ká'a'an. Te ni nasáva'a-ya táká ñáyivi káku'u. ¹⁷ Náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an Isaías chaá ni jani tu'un Dios onde sáa: Máá-yá, ni naki'in-ya kué'e-yo, te ni janchara-ya já ndó'o-yó, áchí.

Uu chaá ndúkú-de kundikín-de-ya

¹⁸ Te ni jini Jesús ja ní jikó ndúu kua'a ñáyivi ká'jin-i xi-in-yá. Te ni tá'u-yá tíñu ja ná já'a-i ki'in-i inga lado. ¹⁹ Te nuu-yá ni jaá ñin chaá cháa tutu. Te ni ka'an-de: Maestro, kundikín-ná níi vasa ndé onde ki'in-ní, áchí-de. ²⁰ Te Jesús ni kachi-ya jíin-de: Taká ñukuii, ká'io yau ka-va ká'yí-ti, jíin tésaá andé'í, ká'io taká-ti. Ko máá Sé'e chaá, túu nuu kusú-ya, áchí-ya. ²¹ Te inga chaá skuá'a jíin-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Táta, kuá'a-ní tu'un ná kichinduji-ná táa-ná xna'an-ga, áchí-de. ²² Te ni kachi Jesús jíin-de: Kundikín ruu ná kí'on. Skéndo taká ndiyi-ún ná chinduji tá'an ndiyi jíná'an. Achí-ya.

Ja ní jukuiñi tachi xaán ní sá'a-ya

²³ Te ni kivi-ya iní ñin barco. Te chaá káskuá'a jíin-yá, ni kandikín-de-ya ká'a'an-de jíin-yá. ²⁴ Te nuu mar ni ndonda ñin tachi xaán, te su'ma ndúcha-ún, ni jasú siki barco. Ko máá-yá kixi-ni-ya. ²⁵ Te chaá káskuá'a jíin-yá, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kaxndúko-de-ya. Te ká-ka'an-de: Táta, nama-ní yóo, chi naa-yo, áchí-de. ²⁶ Te ni kachi-ya jíin-de: Naja káyu'ú-ro. Tú káandija va'a-ró náún, áchí-ya. Yúan-na te ni ndukoo-ya. Te ni ka'an-ya núu tachi xaán-ún jíin núu ndúcha mar. Te ná'in yúu-ni ni kuu. ²⁷ Te ni kayu'ú taká-de. Te ká'a'an-de: Ndé chaá kúu chaá yá'a, ja onde tachi jíin mar káandatu nuu-dé, áchí-de.

Chaá káta'an tachi káni onde ndañuu Gadara

²⁸ Te ni jaá-ya ingá lado mar ndañuu Gadara. Te onde ve'e añu ni kenda uu chaá káta'an tachi káni. Te ni chaakoyo-de nuu-yá. Te ja xaán-dé, te tú ni ñin ñáyivi jika-i ichi-ún. ²⁹ Te ni kakana jaa-de: Naún kuni-ní jíin-ná Jesús, Se'e Dios. Ni chaá-ní yá'a ja xndó'o-ní náa vasa té jaá-ga kivi náún, áchí-de. ³⁰ Te onde jiká jíin máá-de ío ñin tikuní kiní ká'jitu-ti. ³¹ Te tachi káni-ún, ni kaka'an nda'ú jíin-yá: Nú kiñi'in-ní náa, te táji-ní náa ná kivi koyo-ná iní tikuní kiní ká'jin yúan, áchí. ³² Te ni kachi-ya jini jíná'an: Kuángoyo núsáa, áchí-ya. Te ni kenda ká-ja'an, te kuángoyo nuu tikuní kiní-ún. Te tikuní kiní-ún ni kájungoyo-ti ñin yukáva onde iní mar. Te nuu mar ni káji-ti. ³³ Te chaá kándito-ti yúan, ni kajinu-de. Te ni jakoyo-de onde ñuu. Te ni kajani-de taká tu'un jíin já ní kuu chaá ni káta'an tachi káni-ún. ³⁴ Yúan-na te ndivii ñáyivi ñúu-ún, ni kenda koyo-i kuata'an-i Jesús. Te ni kajini-i nuu-yá. Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná kúxio-ya kí'in-ya ñúu-i.

Ja ní nduva'a chaá ni kuyúnú

⁹ Yúan-na te ni kivi-ya iní ñin barco. Te ni naja'a-ya kuá'an-ya ingá lado mar. Te ni naja-ya ñúu-ya. ² Te nuu-yá yúan ni kákinchaka-i ñin chaá ni kuyúnú kátúu-dé nuu ñin jito. Te ni jini Jesús ja káandija-de. Te ni ka'an-ya jíin cháa ni kuyúnú-ún: 'ijo, sándéé iní-ro. A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, áchí-ya. ³ Te yaku chaá káchaa tutu, ni kajani iní-de: Chaá yá'a ká'an ndiva'a-de. ⁴ Te ni jini Jesús ja súan káani iní-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naja káani ñaa iní-ro. ⁵ Te ja uu tu'un yá'a, ndéja yí-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró. Xí ká'an-ri: Ndukoo, te kaka-ró. ⁶ Ko náva'a ná kuni-ro já máá Sé'e chaá ndiso-ya tíñu nuu ñúyivi yá'a ja sá'a-ya tuká'nu iní nuu kuáchi, te ná ká'an-ri inga tu'un jíin cháa ni kuyúnú yá'a núsáa: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jíin-de. ⁷ Yúan-na te máá cháa-ún, ni ndukoo-ni-de. Te kuano'on-dé ve'e-de. ⁸ Te kua'a ñáyivi ká'jin-ún, ni kajini-i ja súan ni sá'a-ya. Te ni kayu'ú-i. Te

nj̄ k̄anakana jaa-i Dios ja súan nj̄ ja'a-ya fuerza nuu ñáyivi.

Ja ní kana-ya xiní Mateo

⁹ Te Jesús, nj̄ ja'a-ya kuá'an-ya yúan. Te nj̄ jin̄i-ya núu ñin̄ ch̄aa nání Mateo kánchaa-de nuu kútútú xú'ún ñúu. Te nj̄ ka'an-ya jíin-de: Kundik̄in-ro rúu. Te nj̄ ndukuiñi-de, te nj̄ ndik̄in-de-ya. ¹⁰ Yúan-na te nj̄ yee-yá staa iní ve'e-de. Te suni kua'a cháa xiní jíin cháa ká'io kuachi, nj̄ jakoyo-de. Te nj̄ kayee-dé staa jíin Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ¹¹ Te nj̄ kajin̄i ch̄aa fariseo. Te nj̄ kaka'an-de jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Naja yée Maestro máa-ró jíin cháa xiní jíin cháa ká'io kuachi, áchí. ¹² Yúan-na te nj̄ jini so'o Jesús. Te nj̄ ka'an-ya: Ch̄aa ká'io ndáján, tú kánand'i-de ch̄aa táná, chi ch̄aa káku'u kúu ja kájinu ñú'ún yúan. ¹³ Kuá'an jíná'an-ró núsáa. Te skuá'a-ró naún tu'un kúu: Ná kúndá'ú in̄i tá'an-i kuní-rj̄. Nasu ja sokó-í nuu-rí, áchí onde sáa. Ch̄i tú vai-rj̄ kana-rj̄ xin̄i cháa ndaa, chi ch̄aa ká'io kuachi kána-rj̄ xin̄i ja ná nákan̄i in̄i-de. Achí-ya.

Sik̄i ja kóndich̄a in̄i

¹⁴ Yúan-na te nuu-yá nj̄ jakoyo ch̄aa káskuá'a jíin Juan. Te nj̄ kaka'an-de: Náa jíin cháa fariseo, ká'io ndich̄a in̄i-ná. Te ch̄aa káskuá'a jíin-ní, naja tú ká'io ndich̄a in̄i-de, áchí-de. ¹⁵ Te nj̄ ka'an Jesús jíin-de: Á kuu kondich̄a in̄i ñáyivi ká'jin̄ viko tánda'a, te nú nini kán-chaa yii jíin-i. Ko ch̄aa ñin̄ kivi ja kúxio yii-ún nuu-í. Yúan-na te kuu koo ndich̄a in̄i-i. ¹⁶ Tú ni ñin̄ nachu'un sa'ma jáa núu sú'nu tu'ú. Chi ja ní nuku'un jáa-ún ka'nch̄a-ga ja tu'ú-ún. Te ja te'ndé-ún, ví-gá te'nde. ¹⁷ Te tú káchu'un ñáyivi vino jáa iní ñii tú'ú. Ch̄i nú súan, te ndata ñii-ún, te kati vino, te naa ñii-ún. Ko káchu'un-i vino jáa iní ñii jáa. Yúan-na te kendoo va'a ndendúu. Achí-ya.

Ja ní nachaku sesé'í Jairo

¹⁸ Te nini ká'an-ya tú'un yá'a jíin-de, te ñin̄ ch̄aa kúñá'nu nj̄ ja-de nuu-yá. Te nj̄ chiñú'ún-de-ya. Te nj̄ ka'an-de: Sesé'í-ná, sáa ní j'i-i. Ko ki'on te xndée-ní nda'a-ní sik̄i-í, te ná náchaku-i. Achí-de. ¹⁹ Te nj̄ ndukuiñi Jesús. Te nj̄ ndik̄in-ya-dé, jíin cháa káskuá'a jíin-yá kája'an-de jíin-yá.

Ja ní nasáva'a-ya ñin̄ ña'an kú'u kue'e niñi

²⁰ Te yúan nj̄ kenda ñin̄ ña'an kú'u-ña ja ní kuu ux̄i uū kuia játi niñi-ña. Nj̄ ja-ña íchi yatá-yá. Te nj̄ ké'é-ña yúsá'ma-yá. ²¹ Chi nj̄ ka'an máa-ña: Nú ná ké'é-rí vasté sá'ma-yá, te kaku-rj̄, áchí-ña. ²² Te nj̄ xió káva Jesús. Te nj̄ jin̄i-ya núu-ña. Te nj̄ ka'an-ya: Sándéé iní-ro, 'ija. Nj̄ kandija-ró te yúan ní kaku-ró. Achí-ya. Te máa ñá'an-ún, nj̄ nduva'a-ni-ña hora-ún. ²³ Te nj̄ ja Jesús ve'e ch̄aa kúñá'nu-ún. Te nj̄ jin̄i-ya núu cháa kátivī xkuili jíin ñáyivi kuá'a kákuva-i. ²⁴ Te nj̄ kachi-ya jíin-i: Kuxio jíná'an-ró, chi suchí sé'í yá'a tú ní jí'i-i, ch̄i kixí-ni-i,

áchí-ya. Te nj̄ kasákátá-i nuu-yá. ²⁵ Te nj̄ kiñi'in-ya ñáyivi kuá'a-ún kua'an-i. Te nj̄ kivi-ya iní ve'e. Te nj̄ tiin-ya ndá'a súchi sé'í-ún. Te nj̄ ndukoo-ni-i. ²⁶ Te nj̄ jich̄a tu'un-ún kua'an ñí ñúu yúan.

Uu ch̄aa kuá'a

²⁷ Te nj̄ ja'a Jesús yúan, kua'an-ya. Te uū tá'an ch̄aa kuá'a, nj̄ kundik̄in-de-ya, kákana kó'ó-de xin̄i-yá: Se'e David, kundá'ú in̄i-ní náa vii, áchí-de. ²⁸ Te nj̄ najaa-ya vé'e. Te nj̄ ch̄akoyo ch̄aa kuá'a-ún nuu-yá. Te nj̄ ka'an Jesús jíin-de: Á káandija-ró ja kúu sá'a-rj̄, áchí-ya. Kuu Táta, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te nj̄ xndée-ya ndá'a-yá sik̄i ndúchi-dé. Te nj̄ ka'an-ya: Natu'un nj̄ káandija-ró, súan ná kúu núsáa, áchí-ya. ³⁰ Te nduchi-dé, nj̄ ka-nanuña-ni. Te Jesús, nj̄ ka'an nj̄'in-ya jíin-de: Nde'é vá'a-ró ja tú ni ñin̄ kuni tu'un, áchí-ya. ³¹ Ko máa-de, nj̄ káenda-de kája'an-de. Te nj̄ kajach̄a xa'an-dé tu'un-ya ñí ñúu yúan.

Ñin̄ ch̄aa ñí'ín

³² Te nuu ní kenda-de kája'an-de, te nj̄ ch̄akoyo ñáyivi jíin ñin̄ ch̄aa ñí'ín tá'an-de tach̄i kini. ³³ Te nj̄ kiñi'in-ya tach̄i kini-ún kua'an. Te ch̄aa ñí'ín-ún, nj̄ naka'an-de. Te ñáyivi kuá'a-ún, nj̄ kakee nuu-í kánde'é-i. Te nj̄ ka-ka'an-i: Ni tú kájin̄i kuti-yo súan in̄i ñuu Israel, áchí-i. ³⁴ Ko ch̄aa fariseo, nj̄ kaka'an-de: Jíin tach̄i kini ñá'nu kiñi'in-de tach̄i kini kája'an, áchí-de.

Cuenta ch̄aa ka'nyu trigo-ya

³⁵ Te nj̄ jika kuu Jesús taká ñuu jíin taká rancho. Te suni in̄i ve'e sinagoga nj̄ stá'an-ya tú'un nuu-í. Te nj̄ jani-ya tú'un va'a ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te nj̄ nasáva'a-ya ñáyivi káku'u ñani kue'e. ³⁶ Te nj̄ jin̄i-ya núu ñáyivi-ún. Te nj̄ kundá'ú in̄i-ya-í. Chi nj̄ kajich̄a nyu-i, te káku'í in̄i-i natu'un ri, kiti tú jito'o-ti. ³⁷ Yúan-na te nj̄ ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Trigo ta'nyu, jandaa kúu ja kuá'a ío, ko ch̄aa ka'nyu, yaku-ni-de ío. ³⁸ Kakan ta'u-ro núu máa Tatá, I'a xiin trigo núsáa, náv'a ná táji-yá ch̄aa ka'nyu kikoyo-de nuu trigo-ya. Achí Jesús.

Ja ní kaji-ya ux̄i uū ch̄aa skuá'a jíin-yá

10 Yúan-na te nj̄ kana-ya xiní ndé'ux̄i uū ch̄aa káskuá'a jíin-yá. Te nj̄ ja'a-ya fuerza in̄i-de ja kúndéé-de jíin tach̄i kini, náv'a kiñi'in-de ki'jin̄ fuera, te nasáva'a-de ñáyivi káku'u taká nuu kue'e. ² Te ndé'ux̄i uū ch̄aa apóstol súan kájin̄i-de: Ch̄aa ñin̄ kúu Simón (ch̄aa-ún, suni nání-de Pedro) jíin ñani-de Andrés, te sava-ga-de: Jacobo, se'e Zebedeo, jíin ñani-de Juan, ³ Felipe, jíin Bartolomé; Tomás jíin Mateo, ch̄aa xiní; Jacobo se'e Alfeo, jíin Lebeo, ch̄aa ja súní nání-de Tadeo; ⁴ Te suni Simón ñuu Caná, jíin Judas Iscariote, ch̄aa nj̄ nastuu-ya.

Ja ní tájí-yá-de kája'an-de

⁵ Te ni tájí Jesús uxí uu chaa yá'a kája'an-de. Te ni tá'ú-yá tiñu nuu-dé: Ma kíngoyo-ró íchi ñáyivi sñin nación, ni ma kivi koyo-ró iní ñuu Samaria. ⁶ Xna'an-ga ki'in-ro iní ve'e Israel, nuu ríi, kití ní kánaa. ⁷ Te nú kua'an-ro te kani-ró tú'un: A yani koo ñuu náty'un andívi, achí-ro. ⁸ Te nasáva'a-ró ñáyivi kaku'u. Te sán-doo-ró já káte'yu. Naschakú-ro ndíyi. Kiñi'in-ró tachí káni ki'in. Chi ni ni'in sáni-ró, te suni súan ku'a sáni-ró. ⁹ Ma kúndiso-ró xú'un iní bolsa-ro, ni oro, ni plata, ni xú'un kuáchí. ¹⁰ Ni ñunu já kúu ichi, ni uu su'ny já kú'un-ró, ni ndijan-ro, ni vara. Chi chaa sátiñu, yúan ni'in-dé kee-dé. ¹¹ Te ñani ñuu xí rancho nú ni kivi koyo-ró, te yúan ndúkú-ró ñin chaa va'a iní-de iní ñu-u-ún. Te kendo-ro yúan onde kenda-ró kí'in-ro. ¹² Te nuu kivi-ró vé'e-ún, te ka'an-ro ná sándéé iní ñáyivi-ún. ¹³ Te nú va'a iní ñáyivi-ún, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáá sikí-í. Ko nú tú va'a iní-i, te tu'un ndéé-ún ná ná-ja nuu-ro. ¹⁴ Te nú ío ñáyivi tú já'tá'ú róó, ni tú jini ná'in tú'un ká'an-ro, ná kenda koyo-ró vé'e-ún xí ñuu-ún, te skóyo-ró tákachá iní ja'a-ro. ¹⁵ Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikí ñuu Sodoma jíin ñuu Gomorra kivi kii juicio, vásá sikí ñuu-ún.

Tundó'o jito chaa jáni tu'un

¹⁶ Kuni so'o chi tájí-rí róó ki'in-ro náty'un rii ma'ñú yí'i. Núsáa te koo ndíchi-ró náty'un koo, te koo vítá iní-ro náty'un paloma. ¹⁷ Te koto va'a-ró máá-ró núu ñáyivi chi nastúu-i róó nuu junta. Te iní ve'e sinagoga-i xndó'o-i róó. ¹⁸ Te onde nuu gobernador jíin núu rey kinchaka-i róó ja sikí rúu, náv'a kani ndaa-ro tú'un nuu-dé jíin núu cháa sñin nación. ¹⁹ Ko nú ni nastúu-i róó, ma nákaní xa'an iní-ro ndasa ka'an-ro. Chi suni máá ho-ra-ún te ku'a-yá tú'un nuu-ro ndasa ka'an-ro. ²⁰ Chi nasu máá-ró kakuu ja ká'an, chi Espiritu máá Táa-ro kúu ja ká'an jíin yú'u-ro. ²¹ Te ñani jíin ñani nastúu tá'an ja kúu, te táa nastúu se'e. Te se'e-ún ndonda sikí táa, te ka'ni tá'an. ²² Te ndivii-í, koto u'u-i róó ja sikí rúu. Ko chaa kundii ni'in onde kivi jinu, chaa-ún kaku-de. ²³ Ko nú káchindikín-i róó iní ñuu yá'a, te kunu-ró kí'in-ro ingá ñuu. Chi jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja má kuyachí-ro káka kuu-ró táká ñuu Israel, onde ja má Sé'e chaa. ²⁴ ñin chaa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vásá maestro-de. Ni chaa já'tiñu, nasu ñá'nu-ga kúu-de vásá jito'o-de. ²⁵ Chaa skuá'a, súan-ni koo-de, náty'un maestro-de, te chaa sátiñu, náty'un jito'o-de. Chi nú máá cháa kúu táa-ún ni kaskúnání-i-de Beelzebú, naga ni kuu ja má skúnání-i se'e ja ío iní ve'e-de núsáa.

Ja ní ka'an-yá tú'un ndéé iní jíin-de

²⁶ Núsáa te ma yú'ú-ro-í, chi tú ni ñin ñaún yíndi'u, ja má kenda ndijin, ni tú ni ñin ja yísá'í, ja má kuni-ro núu. ²⁷ Ja ní ka'an-rí jíin-ró núñáa, kani ndijin-ro tú'un. Te ja ní jini tu'un-ró, onde xini vé'e kundii-ro te kani-ró tú'un.

²⁸ Te ma yú'ú-ro koto-ró ñáyivi já'ni yíki kúñu-yó, chi ma kúu ka'ni-í añú-yo. Ko sua yú'ú-ro koto-ró já kúu xnáa ndúu añú-yo jíin yíki kúñu-yó núu infierno. ²⁹ Tú kúya'u uu tisaa ja ñin xú'un náún. Te ni ñin-tí tú júngava-tí núu ñú'un, nú tú jini máá Táa-ro. ³⁰ Chi a ni ka'u-ya onde taká xini-ro. ³¹ Núsáa te ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi kánúu-ga-ro vásá kuá'a tísaa. ³² Ko nú ndé chaa jáni ndaa-de tu'un-rí nuu ñáyivi, suni súan nakani ndaa-rí tu'un-de nuu máá Táa-rí kánchaa-ya ándívi. ³³ Te nú ndé chaa ské'ichí-de ruu nuu ñáyivi, te suni súan ské'ichí-rí-de nuu máá Táa-rí kánchaa-ya ándívi. ³⁴ Ma káni iní-ro jíná'an-ró já vái-rí ja koo ná'in-ni iní ñuyívi yá'a. Tú vái-rí ja koo súan, chi sua yuchi koo. ³⁵ Chi vái-rí ja skuátá'an-rí taká chaa jíin táa-de, te sesí'í jíin náa-i, te sejanú jíin náchisó-ña. ³⁶ Te ja koto u'u chaa kúu ja koo iní ve'e-de. ³⁷ Nú ñin chaa maní-gá-de jíin táa-de xí jíin náa-de vásá jíin-rí, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. Te nú ñin chaa maní-gá-de jíin sé'e yíi-de, xí jíin sesí'í-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. ³⁸ Te chaa tú kánda-de jíin túndó'o kii sikí-dé, te kundikín-de ruu kii-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. ³⁹ Te chaa jítú iní-de kaku-de chi túndó'o kii sikí-dé, te naa-dé. Ko nú kuu ñin chaa ja sikí rúu, te kuchaku-de. ⁴⁰ Te ñáyivi kuátá'ú róó jíná'an-ró, ruu kuátá'ú-i. Te ñáyivi kuátá'ú rúu, kuátá'ú-i I'a ni tájí rúu vái-rí. ⁴¹ Nú ndé ñáyivi kuátá'ú ñin chaa jáni tu'un Dios, chi chaa jáni tu'un Dios kúu-de, te máá-i, ni'in-í ya'u chaa jáni tu'un Dios. Te nú ndé ñáyivi kuátá'ú cháa ndaa, chi chaa ndaa kúu-de, te máá-i, ni'in-í ya'u chaa ndaa. ⁴² Te nú ndé chaa kuá'a-de ñin yajin ndúcha víjin ko'o ñin sychí yá'a, chi sychí skuá'a kúu-i, jandáa ká'an-rí jíin-ró ja má xnáa-dé ya'u-de.

11 Te súan ni jinu ni tá'ú Jesús tiñu nuu uxí uu chaa káskuá'a jíin-yá. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya já stá'an-ya, te kani-ya tú'un iní ñuu máá-de jíná'an-de.

Uu chaa ni tájí Juan nuu-yá

² Te kánde Juan iní vekaa. Te ni jini tu'un-de ká-ka'an-i taká tiñu sá'a Jesús. Te ni tájí-de uu tá'an chaa káskuá'a jíin-de ja kaká tu'un-de-ya: ³ Máá-ní kúu chaa kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchí-de. ⁴ Te ni ka'an Jesús. Kuá'an te kastu'un-ró núu Juan taká tu'un kájiní so'o-ró jíin tíñu kájiní-ro. ⁵ Chaa kuáá, kádundi-jin nuu-dé. Te chaa rengo, kánakaka-de. Chaa té'yu ndí'yi, kádundoo-de. Te chaa só'ó, kánakuni so'o-de. Te chaa ni jii, kánachaku-de sá'a-rí. Te suni jáni-rí tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ⁶ Te xáan ndatu kúu chaa ja tú náyu'ú-de jito-de ruu, áchí-ya jíin-de. ⁷ Te káno'on chaa-ún. Te ni kejá'a Jesús ká'an-ya tú'un Juan nuu ñáyivi-ún: Naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro onde nuu ñú'un té'é. Ja ndé'é-ró ichá ja kanda sá'a tachí náún. ⁸ Ko naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin chaa ñú'un sa'ma ndúchá náún. Nde'é, chaa káñu'un sa'ma ndúchá, máni iní ve'e rey káxiukú-de. ⁹ Ko ñaún ndé'é-ró ní káenda-ró. ñin chaa jáni tu'un Dios náún.

Suni ká'an-ri jíin-ró, kúñá'nu-ga Juan vása ñin chaá jáni tu'un Dios. ¹⁰ Chaá yá'a kúu chaá yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró chi táji-rí ndajá'a-rí kuxnúú-de jaá-de. Te chaá-ún sátu'a-de ichi-ro vása jáa-ro. Achí. ¹¹ Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja iní ñuyivi yá'a tú ío ni ñin chaá jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máa-de vása Juan chaá skuánducha. Ko chaá lúli-ga iní ñuy nátu'un andívi, chaá-ún kúñá'nu-ga-de vása Juan. ¹² Ondé kivi ní kenda Juan chaá skuánducha, te onde vina, te chaá ñi'in nda'a, fuerza kákuñi-de kivi-de iní ñuy nátu'un andívi, te tá'ú máa-de tiñu yúan kákuñi-de. ¹³ Chi máa ley jíin táká chaá ni kajani tu'un Dios, ni kajani-de tu'un yá'a onde kivi ní chaá Juan. ¹⁴ Te nú kákuñi-ro kuátá'ú-ró tú'un, máa-de kúu Elías chaá kii-ún. ¹⁵ Chaá ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. ¹⁶ Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñáyivi yá'a. Kákuu-i nátu'un suchí lúli káxiukú núyá'u ja súan kákana kó'o-i xiní tá'an-i. ¹⁷ Ni kaxndé'e-ri xkuili nuu-ro, te tú ní kájita já'a-ró. Ni kanda'i-ri nuu-ro te tú ní kándukuí'a iní-ro, áchí-i. ¹⁸ Chi ni kii Juan tú ní yéé-dé tú ní jí'i-de. Te káka'an-ro: Tá'an-de tachí kini. ¹⁹ Ko máa Sé'e chaá yéé-yá jí'i-ya. Te ká-ka'an-ro: Yá'a ío ñin chaá yáji téyíi te jí'i xaan-dé vino; chaá jiní tá'an jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi kúu-de, áchí-ro. Ko ñin chaá ndichí, máni tiñu ndichí sá'a-de, te súan kuni-ro jandáa ndichí-de. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-yá nuu sáva ñuu

²⁰ Yúan-na te ni keja'a-yá kána jíin-yá nuu táká ñuu nuu ní sá'a-ya kuá'a tiñu ñá'nu, chi tú ní nákaní iní-jíná'an-i. Te ni ka'an-ya: ²¹ Naká ndá'ú kuu róo ñuu Corazín. Naká ndá'ú kuu róo ñuu Betsaida. Chi nú iní ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón ni sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máa-ró núú, inga kivi te a ni kanakani iní ñayivi-ún. Te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaá núu-í núú. ²² Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikí ñuu Tiro jíin ñuu Sidón kivi kii juicio vása sikí róo jíná'an-ró. ²³ Te róo ñuu Capernaum, a ni kuñá'nu xaan-ro náún. Ko onde infierno najinu-ro, chi nú iní ñuu Sodoma ní sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu-ro yá'a núú, te a ni kendo ñuu yúan onde vina núú. ²⁴ Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikí ñáyivi ñuu Sodoma kivi kii juicio vása sikí-ro. ²⁵ Te suni kivi-ún ni ka'an Jesús: Táa, jito'o andívi jíin ñuyivi kúu máa-ní. Te ná kúta'u-ná nuu-ní ja ní jasú-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndichí jíin núu cháa káju'u'un iní, te ni stá'an ndijin-ní nuu cháa súchí iní jíná'an-de. ²⁶ Chi súan ni jata'an iní-ní, Táa, áchí-ya. ²⁷ Taká ndatiñu ni ja'a Táa-ri nuu-rí. Te tú ni ñin-jiní-i nuu máa Sé'e, chi máni máa Táa jiní-ya. Ni tú jiní ni ñin-i nuu máa Táa, chi máa Sé'e jiní-ya, jíin núu cháa ja kuni máa Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé. ²⁸ Taká róo ja kásatiñu-ró te kándiso-ró já véé, ña'an nuu-rí jíná'an-ró te xndétatú-ri róo. ²⁹ Kundiso-ró yugo-ri jíná'an-ró, te skuá'a-ró tú'un ká'an-ri jíin-ró, chi I'a ndá'ú jíin I'a vítá iní añú kúu-ri. Te ni'in-ro núu ndétatú

añú-ro jíná'an-ró. ³⁰ Chi ñama-ni yugo-ri te tú véé car-ga-ri ja kúndiso-ró, áchí-ya.

Ja ní kachachi-de yoko trigo kivi ndétatú

12 Te ñin kivi ndétatú ni ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu káa trigo. Te chaá káskuá'a jíin-yá, káji'i-de soko. Te ni kakeja'a-de kachachi-de yoko káyeé-dé. ² Te ni kajini chaá fariseo. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Naún kúu jiní, chi chaá káskuá'a jíin-ró kásá'a-de súan kivi ndétatú, te tú ío ley, áchí-de. ³ Te máa-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Tú ní káka'u-ró tutú ndasa ni sá'a David náún. Chi máa-de jíin cháa ni kaxiukú jíin-de, ni kaji'i-de soko ñin kivi. ⁴ Te ni kivi-de iní vé'e Dios. Te ni yee-dé státilá káxiukú ndijin, ja tú ío ley kee-dé, ni chaá ká'jin jíin-de, chi máa-ni sutu káyeé núú. ⁵ Xí té ka'u-ga-ro núu tutú ley ndasa kásá'a sutu iní vé'e ij kivi ndétatú, chi tú káskíkuu máa-de ley-ún. ⁶ Chi a ká'an-ri jíin-ró já ñá'nu-ga kúu ñin chaá kándij yá'a vása já kúu máa vé'e ij. ⁷ Ko nú a ni kajuku'un iní-ro tú'un yá'a: Kuni-ga-ri já ná kúndá'ú iní tá'an-ró, nasu já sokó-ro kiti núu-rí, áchí, yúan-na te ma ndóna-ró sikí cháa tú ká'io kuachi núú. ⁸ Núsáa te máa Sé'e chaá, suni jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

Ñin chaá ni ichi nda'a-dé

⁹ Te ni kenda-ya yúan. Te ni jaá-ya iní vé'e sinagoga-de jíná'an-de. ¹⁰ Te yúan ni io ñin chaá ni ichi kájan ñin nda'a-dé. Te ni kajika tu'un-de Jesús ja ndúkú-de kuachi sikí-ya kákuñi-de, te ni kaka'an-de: Á kuu sá'a-yó taná kivi ndétatú, xí túu, áchí-de. ¹¹ Te máa-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Ndé róo ñáva'a-ró ñin ri, te nú kiti-ún jungava-ti iní ñin tunchi kivi ndétatú, te tú ñin-ró-té te natava-ro-té náún. ¹² Te xaan-ga ya'u ncháa ñin chaá vása ñin ri. Núsáa te ío va'a ja vá'a sá'a-yó kivi ndétatú, áchí-ya. ¹³ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te ni skáa-de nda'a-dé. Te ni nduva'a ij-ní nátu'un káa inga. ¹⁴ Ko chaá fariseo, ni kenda-de kaja'an-de. Te ni kanda'tu-ún-de ndasa ka'ni-dé-ya.

Tu'un máa-yá ni ka'an Isaías onde sáa

¹⁵ Ko ni jiní Jesús ja súan kájaní iní-de. Te ni kuxio-ya yúan kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kandikin-i-ya. Te ni nasáva'a-ya ndivii-í. ¹⁶ Te máa-yá, ni ka'an xaan-yá jíin ñáyivi-ún ja ná tú stá'an ndijin-i-ya. ¹⁷ Náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an Isaías, chaá ni jani tu'un Dios: ¹⁸ Yá'a ío mozo-ri ja ní nakaji-ri, áchí Dios, áchí Isaías, te maní-ri jíin-i. Te kúsí iní-ri jíin-i. Te ku'a-ri Espiritu-ri sikí-í. Te kastu-ún-i nuu ñáyivi sñin nación ja kii juicio sikí máa jíná'an. ¹⁹ Ma kútxín sé'e-ri, ni ma nákatá-i. Te ni ñin ma kúni tu'un ja kána jíin-i iní ichi. ²⁰ Ma ká'nu-i ñin nykúá ní taxin, ni ma ndá'va-i ñin mecha kayú ñú'má, chi onde ná kúni'in tu'un ndaa sá'a-i. ²¹ Te kuñukuu iní ñáyivi sñin nación tiñu sá'a Sé'e-ri. Achí.

Ɔin chaa kuáá ńí'ín tá'ān tachí kíni

²² Yúan-na te nuu-yá nì kàkinchaka-i Ɔin chaa tá'ān tachí kíni, ja kuáá-de te ńí'ín-de. Te nì nasáva'a-ya-dé. Te chaa kuáá ńí'ín-ún, nì naka'ān-de te nì nakunì-de. ²³ Te nì kànaa iní táká ńayivi-ún kánde'é-i. Te nì kaka'ān-i: Á se'e David kúu chaa yá'a náún, áchí-i. ²⁴ Ko chaa fariseo, nì kajini so'o-de ja súan nì kaka'ān-i. Te nì kaka'ān-de: Chaa yá'a, nú tú ndújín-de jíin Beelzebú, te ma kúu kińi'in-de tachí kíni ki'ín núú, chí ja kúńá'nu nuu tachí kúu-ún, áchí-de. ²⁵ Ko Jesús, nì jini-ya ja súan kájani inì-de. Te nì ka'ān-ya jíin-de: Táká naciún ja sásƆin máá te kánakuatá'an máá, naa. Te táká ńuu xí vé'e ja sásƆin máá, te kánakuatá'an máá, ma kúnì'in. ²⁶ Te nú Satanás sásƆin máá, te kíńi'in máá ja'ān, ndasa kunì'in ńuu nuu tá'ú tíńu máá núsáá. ²⁷ Te nú ndújín Beelzebub jíin-rí ja kíńi'in-rí tachí kíni. Núsáá te se'e-ró, ndé jíin kákíńi'in máá-i tachí-ún. Ja yúán, máá-i, ná nákuındí-i sikí-ro. ²⁸ Ko nú jíin Espíritu Dios kíńi'in-rí tachí kíni kája'ān, ja ndáa kúu ja núu-ro ní chaa ńuu nuu tá'ú Dios tíńu núsáá. ²⁹ Chí ndasa kuu kivi Ɔin ńayivi iní vé'e chaa kándáján, te saku'ná-i ndatíńu-de, te nú tú xna'ān-ga ku'ni-i-de. Yúan-na te kuu saku'ná-i ndatíńu-de. ³⁰ Nú ndé chaa tú ndújín-de jíin-rí, te jíto u'u-de ruu. Te chaa tú nástútú jíin-rí, máni jachá-de.

Tu'un ndiva'a sikí Espíritu Santo

³¹ Súan ká'ān-rí jíin-ró: Sikí táká kuachi jíin táká tu'un ndiva'a, sá'a-ya túká'nu inì. Ko tu'un ká'ān ndiva'a sikí Espíritu Santo, ma sá'a kuti-ya túká'nu inì. ³² Te nú ndé Ɔin chaa ka'ān-de sikí máá Sé'e chaa, sá'a-ya túká'nu inì nuu-dé. Ko nú ndé Ɔin chaa ka'ān-de sikí Espíritu Santo, ma sá'a kuti-ya túká'nu inì nuu-dé, ni kua'á yá'a, ni kua'á chaa. ³³ Kuu-ró yúnu vá'a ja vá'a nde'e, xí kúu-ró yúnu káńáá, ja ńáá nde'e. Chí jíin nde'e te jini-yo naún yunu kúu. ³⁴ Se'e ko kákuu-ró. Ndasaa kuu ka'ān-ro tú'un va'a, te nú ńayivi ńáá kákuu-ró. Chí tu'un ńú'un inì añú chaa, máni tu'un-ún ká'ān-de. ³⁵ Chaa va'a, sá'a-de tíńu va'a, chí ío va'a inì-de. Te chaa ńáá, sá'a-de tíńu ńáá, chí káńáá inì-de. ³⁶ Ko ruu, ká'ān-rí jíin-ró, ja táká tu'un sáni káka'ān chaa, naku'a-de cuenta tu'un-ún kivi cháa juicio. ³⁷ Chí sikí tú'un ká'ān-ro, te kendoo va'a-ró. Te suni sikí tú'un ká'ān-ro, te ta'nu ndatu-ro, áchí-ya.

Ja ní kajikan-i Ɔin tuni

³⁸ Yúan-na te yaku chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nì kaka'ān-de jíin-ya: Maestro, kákuu-ná ja sá'a-ní Ɔin tuni nde'e-ná, áchí-de. ³⁹ Te nì ka'ān-ya jíin-de: Ɔayivi ńáá ja káisƆki ncháa-i Dios, kájikān-i tuni. Ko ma kuá'a-rí nuu-í, chí tuni Jonás, chaa nì jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-rí nuu-í. ⁴⁰ Chí nátu'un nì kandee Jonás chí tiyáká ká'nu unì ndúú unì ńúú, suni súan kundee Se'e chaa chí ńu'un unì ndúú unì ńúú. ⁴¹ Táká chaa ńuu Nínive, nachaku-de jíin ńayivi yá'a kivi kii juicio. Te nakuxndí-de sikí-í. Chí máá-de, nì kanakani inì-de kivi

nì jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúńá'nu I'a kándij yá'a vásá Jonás. ⁴² Te reina onde ichi sur, nachaku-ńa jíin ńayivi yá'a kivi kii juicio. Te nakuxndí-ńa sikí-í. Chí onde jíká xāan ní kii-ńa ní jini so'o-ńa tú'un ndíchí ní ka'ān Salomón. Te vina ví'í-gá kúńá'nu I'a kándij yá'a vásá Salomón. ⁴³ Nú nì kenda tachí kíni inì Ɔin chaa. Te jika kuu nuu ńú'un té'é ndúkú núu júngo. Te tú ní'ín. ⁴⁴ Yúan-na te ká'ān tachí-ún: Ná nó'on-rí ve'e nuu ní kenda-rí, áchí. Te nú nì najaa, te jini ja Ɔin ve'e sáni kúu. Te nì nduluu ve'e-ún ja ní nastaa in-í. ⁴⁵ Yúan-na te ki'ín tachí-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachí ńáá-ga vásá máá. Te kivi koyo te káxiukú yúan. Núsáá te ví'í-gá tá'ān chaa yúan onde sandí'í-ńa vásá ja xnańúú núú. Te suni súan ta'ān ńayivi ńáá yá'a. Achí-ya.

Náa-ya jíin ńani-ya

⁴⁶ Te nini súan ká'ān-ya jíin ńayivi-ún, te nì jaá náa-ya jíin ńani-ya ká'ān-ńa ichi yatá vé'e, kákuu-ńa ká'ān-ńa jíin-ya. ⁴⁷ Te nì kachi Ɔin chaa jíin-ya: Yúan nde'e-ní, nì chaa náa-ní jíin ńani-ní ká'ān-ńa yatá vé'e, te kákuu-ńa ká'ān-ńa jíin-ní, áchí-de. ⁴⁸ Te nì ka'ān-ya jíin cháa nì ka'ān súan jíin-ya: Ndéja kúu náa-rí, te ndéja kákuu ńani-rí. Achí-ya. ⁴⁹ Te nì skáa-ya ndá'a-ya onde nuu káxiukú cháa káskuá'a jíin-ya. Te nì ka'ān-ya: Yá'a nde'e-ró núu náa-rí jíin núu ńani-rí. ⁵⁰ Chí ńayivi skíkuu tíńu kuní máá Táa-rí kánchaa-ya onde andí'í, jaan kúu ku'a-rí kúu náa-rí. Achí-ya.

Tu'un yatá sikí cháa sáka trigo

13 Te kivi-ún nì kenda Jesús ve'e-ún te kua'ān-ya. Te nì jaá-ya ní jungoo-ya yú'u mar. ² Te nì kataka kua'a xāan ńayivi núu-ya. Te nì kivi-ya iní Ɔin barco. Te nì jungoo-ya. Te táká ńayivi-ún nì kákendoo-i yu'u mar. ³ Te nì ka'ān-ya kuá'a tú'un yatá jíin-i: Kuni so'o te ku-ni-ro. Ɔin chaa sáka trigo, nì kenda-de sáka-dé. ⁴ Te sáka-dé kua'ān-de. Te Ɔin nuni-ún, nì jungava yu'íchi. Te nì chaa tisaá te nì kákokó-tí. ⁵ Te inga nì jungava nuu ńú'un yúu núu tú ío kua'a ńú'un. Te nì kana yachi-ni chí tú ío kókon ńu'un. ⁶ Te nuu ní kana ndikandii, te nì kasun-ni. Te nì ichi, chí tú yo'o ní ío. ⁷ Te inga nì jungava ma'ńú íńu. Te nì ja'nu íńu-ún. Te nì jasú nuu. ⁸ Te sava nì kájungava nuu ńú'un vá'a. Te nì kuun nuni, Ɔin ja Ɔin ciento, inga ja uní xiko, te inga ja okó uxí. ⁹ Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. Achí-ya. ¹⁰ Yúan-na te nì chakoyo chaa káskuá'a jíin-ya. Te nì kaka'ān-de jíin-ya: Naja ká'ān-ní tu'un yatá jíin ńayivi yá'a, áchí-de. ¹¹ Te nì ka'ān-ya jíin-de: Róo, chí a kuajuku'un inì-ro tú'un yisá'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ńuu nátu'un andí'í. Ko máá ńayivi yá'a, ma júku'un inì-i. ¹² Chí chaa ja á ńava'a, te kii-ga nuu-dé sá'a-ya. Te kuńava'a-de kua'a xāan-gá. Ko chaa ja ná tú ńava'a, va'a ja á ńava'a-de-ún, te kuxio ki'ín. ¹³ Ja yúán ká'ān-rí tu'un yatá jíin-i. Chí va'a kánde'e-i, ko tú kájin-i. Te va'a kájin-i so'o-i, ko tú kájin-i ná'ín-i ni tú kájuku'un inì-i. ¹⁴ Ɔayivi

yá'a káskíkuu-i tu'un ni ka'an Isaias: Vasa kájini ná'in vá'a-ró, ko ma júku'un iní-ro. Te vasa kánde'é ndí'i-ró, ko ma kuní-ro. ¹⁵ Chi xaan ní kakuní'in iní ñayivi yá'a. Te xaan ú'u kájini so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í návava ma kuní-i jíin ndúchi-í, te ma kúni ná'in-i jíin só'o-i, te ma júku'un iní-i, te ma nájió káva iní-i, te ma násáva'a-rí-i. Achí. ¹⁶ Ko xáan ndatu máá-ró jíná'an-ró, chí kánde'é-ró jíin ndúchi-ro, te kájini ná'in-ró jíin só'o-ró. ¹⁷ Chi jandaa ká'an-rí jíin-ró já tiní chaa kájani tu'un Dios jíin tiní chaa va'a, ni kakuní-de nde'é-de nuu já kánde'é máá-ró, ko tú ní kajini-de. Te suni ni kakuní-de kuni so'o-de ja kájini so'o máá-ró, ko tú ní kájini so'o-de. Achí-ya. ¹⁸ Kuni ná'in jíná'an-ró tú'un yátá chaa sáka núsáa. ¹⁹ Nú ñn chaa jini so'o-de tu'un ñuu Dios, te nú tú júku'un iní-de, yúan-na te chaa kui'na te kuan-chaa-ni tu'un ni saka iní añú-de-ún. Chaa yúan kuu nuní ní jungava yu'íchi. ²⁰ Te nuní ní saka núu ñú'un yúu, yúan kuu chaa jini so'o-de tu'un, te kúsi-í iní-de jíin. ²¹ Ko tú nuu káka yo'o iní-de, te yaku-ni kivi kánda. Te nú ni ndonda tundó'o sikí-dé, xí nú ni sándivava-i jíin-de sikí tú'un-ún, te náyu-ú-ni-de. ²² Te nuní ní saka má'ñú íñu, yúan kuu chaa jini so'o-de tu'un. Ko kutéñu-de jíin ndátíñu-de. Te kuní-de kuu kúka-de. Te xndá'ú-de máá-de jíin. Ndí'i yá'a jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nuní. ²³ Ko nuní ní saka núu ñú'un vá'a, yúan kuu chaa jini so'o-de tu'un te júku'un iní-de. Te bueno já'a-de nuní, ñn-de ciento, inga-de uní xiko, te inga-de oko uxí, súan kája'a-de nuní. Achí-ya.

Tu'un ndikin lazo

²⁴ Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de; Ñuu nátu'un andívi kuu nátu'un ñn chaa ni chí'i itu va'a nuu ñú'un-dé. ²⁵ Ko nini kixi-de, te ni jaá chaa jíto u'u tá'an jíin-de. Te ni chí'i tuku ndikin lazo nuu trigo-de, te kua'an. ²⁶ Ko nuu ní kana yuku itu-ún, te kúun nuní, yúan-na te suni ni kana lazo. ²⁷ Te ni jakoyo mozo máá táa, chaa xíin. Te ni kaka'an-i jíin-de: Táta, á tú ní chí'i-ní nuní vá'a nuu ñú'un-ní yá'a. Te ndény ní ni'ín-ní lazo yá'a núsáa. Achí-i. ²⁸ Te ni ka'an-de jíin mozo-de: ñn chaa jíto u'u ruu ni sá'a yá'a, achí-de. Te ni kaka'an mozo-ún jíin-de: Núsáa te kuní-ní ja ná kítu'un-ná náún, achí-i. ²⁹ Te máá-de ni ka'an-de: Túu, chí nání tú'un-ró lazo-ún te sanaa te tu'un-ró trigo jíin. ³⁰ Ná kuá'nu máá jíná'an onde kivi tá'nu. Te kivi-ún te tá'ú-rí tiñu nuu chaa ka'nu: Stútú xna'an-ga lazo jian, te sá'a-ró nú'ni návava ka'mu-yó. Ko trigo yá'a, nastútú-ró ná kivi iní yaka-rí. Achí-de, achí-ya.

Tu'un ndikin yua mostaza

³¹ Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Ñuu nátu'un andívi kuu nátu'un ndikin yua mostaza, ja ní ki'in ñn chaa te ni chaa-de nuu ñú'un-dé. ³² Te jandaa ñn ndikin lúli-ga kuu vásá táka-ga tata. Ko nú ni ja'nu, te kuu ka'nu-ga vásá táka-ga yua. Te kuu ñn yunu ka'nu. Te

chaa tisaá andívi, te vatu-ni sá'a-tí taká-tí chíi nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yujan ía

³³ Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Ñuu nátu'un andívi kuu nátu'un yujan ía já ní ki'in ñn ña'an. Te ni chisa'í-ña chíi uní tiyíi yúchi onde ni ndí'i ni kuu ía ní sá'a. Achí-ya. ³⁴ Taká tu'un yá'a ni ka'an Jesús jíin ñayivi kuá'a-ún. Te nú túu tu'un yátá te tú ká'an-ya jíin-i, ³⁵ Návava ná skíkuu tu'un ni ka'an chaa ni jani tu'un Dios: Ka'an-rí tu'un yátá, te kachi-rí tu'un yísá'í onde kivi ní jungoo ñuyévi, achí.

Ja ní ka'an káji-ya tu'un ndikin lazo

³⁶ Yúan-na te ni nakuatá'ú Jesús nuu ñayivi-ún. Te ni ndívi-ya iní ve'e. Te ni jakoyo chaa kaskuá'a-ún nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Kani káji-ní tu'un yátá lazo nuu-ná, achí-de. ³⁷ Te ni ka'an-ya jíin-de: Ja sáka tata va'a-ún kuu máá Sé'e chaa. ³⁸ Te ñu'un-ún kuu ñuyévi. Te tata va'a-ún kakuu se'e Dios. Te lazo-ún kakuu se'e kui'na. ³⁹ Te chaa u'u ja ní chí'i lazo-ún kuu kui'na. Te kivi tá'ny-ún kuu kivi jinu ñuyévi. Te chaa ka'ny-ún kakuu ndajá'a Dios. ⁴⁰ Te nátu'un kutútú lazo, te kayu nuu ñú'un, súan kuu kivi jinu ñuyévi. ⁴¹ Te máá Sé'e chaa, táji-yá ndajá'a-yá ki'in. Te nastútú-yá taká ñayivi kásá'a kuachi jíin ñayivi kásá'a tiñu ñáa. ⁴² Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í jíná'an-i. ⁴³ Yúan-na te ñayivi vá'a-ún, ndii ncháa-i ná-tu'un ndikandii, kuxiukú-i jíin máá Táa-i iní nuu nuu tá'ú-yá tiñu. Chaa ío so'o kuni ná'in, ná kúni so'o-de.

Tu'un janu xú'ún, jíin tú'un perla, jíin tú'un ñunu

⁴⁴ Ñuu nátu'un andívi kuu nátu'un ñn janu xú'ún já yísá'í chíi ñn ñu'un, te ni ndenda ni sá'a ñn chaa, te jasú tuku-de sikí, te kúsi iní-de jíin, te kua'an-de, te xíko ndí'i-de naún návava-de, te jaan-de ñu'un-ún. ⁴⁵ Suni ñuu nátu'un andívi kuu nátu'un ñn chaa jaan-de te xíko-de ja ndúkú-de perla luu. ⁴⁶ Te ni jini-de ñn perla ja xa'an yá'u. Te ni kee-de kua'an-de. Te ni xíko ndí'i-de taká ndatíñu-de. Te ni jaan-de perla-ún. ⁴⁷ Suni ñuu ná-tu'un andívi kuu nátu'un ñn ñunu já júku'ita ka'nu iní mar. Te tñin tiní nuu tiyáká. ⁴⁸ Te nuu ní chítú ñunu-ún, te ni kanatava-dé yundúcha. Te ni kajungoo-de. Te ni kakaji-de kiti vá'a-ún kivi-tí iní jika. Te ni kaskána-de kiti ñáa-ún kua'an. ⁴⁹ Suni súan koo kivi jinu ñuyévi. Chí kenda koyo ndajá'a-yá. Te kaji-ya ñayivi ñáa ma'ñú ñayivi vá'a. ⁵⁰ Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-ya. ⁵¹ Te ni kachi Jesús jíin-de: Ni kajuku'un iní-ro taká tu'un yá'a náún, achí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Jaan Táta, achí-de. ⁵² Te ni kachi-ya jíin-de: Ja yúan ío chaa kachaa tutu jini-de sa'an nuu nátu'un andívi, te máá-de kuu nátu'un ñn chaa xíin vé'e, te onde iní yaka-de táva-dé ndatíñu jáa jíin ndatíñu aná'an, achí-ya. ⁵³ Te súan ni jinu ni ka'an Jesús tu'un yátá yá'a. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

⁵⁴ Te ni najaa-ya ñuu-ya. Te ni stá'an-ya núu-dé iní ve'e sinagoga máa-de jíná'an-de. Te ni kanaa iní-de ni kande'é-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Ndény ní ni'in cháa yá'a tu'un ndíhí yá'a jíin tíñu ñá'nu sá'a-de yá'a. ⁵⁵ Nasu sé'e cháa carpintero kúu ya'á náún. Á nasu María nání náa-de. Te taká ñani-de káinání Jacobo, José, Simón, jíin Judas. ⁵⁶ Te tú ká'jin ku'a-de jíin-yó yá'a náún. Te ndény ní ni'in-dé taká tu'un yá'a núsáá. Achí-de. ⁵⁷ Te súan ni kakuja'a iní-i jíin-yá. Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-i: Chaa jáni tu'un Dios, máni ñuu-de jíin iní ve'e-de kúu ja tú kaka'an tu'un jíñú'ún jíin-de, áhí-ya. ⁵⁸ Te tú ní sá'a-ya ku'a'á tíñu ñá'nu yúan, chí tú ní kákandija-i.

Ja ní jíi Juan, chaa skuánducha

14 Te suu kivi-ún te Herodes chaa tá'ú tíñu, ni jini tu'un-de tu'un Jesús. ² Te ni kachi-de jíin mozo-de: Chaa yá'a kúu Juan ja skuánducha. Ni nachaku-de ja ní jíi-de, te ja yúan sá'a-de tíñu ñá'nu yá'a. Achí-de. ³ Chí Herodes, ni tñin-de Juan. Te ni ju'ni-de. Te ni chindee-de chaa vekaa ja kuáchi Herodías ñasí'í Felipe ñani máa Herodes. ⁴ Te Juan, a ni kana jíin-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró-ña, áhí-de. ⁵ Te Herodes, ni kuni-de ka'ni-dé Juan. Ko ni yu'ú-de ni jito-de ñayivi, chí kájani ndaa iní-i ja ñin chaa jáni tu'un Dios kúu Juan. ⁶ Te ñin kivi ní sá'a Herodes ñin viko kivi ní kaku-de. Te sesí'í Herodías ni jita já'a-i nuu ñayivi. Te ni kusii iní Herodes jíin-i. ⁷ Te ni jat'u'un téyíi-de ja kuá'a-de taká naún kakán-i nuu-dé. ⁸ Te náa-i, a ni jani íhí-ña-í, te ni ka'an-i: Ku'a-ní xiní Juan, chaa skuánducha-ún nuu-ná kundee nuu ñin ko'o, áhí-i. ⁹ Yúan-na te máa rey-ún, ni kuxí iní-de. Ko sikí ja ní jat'u'un téyíi-de jíin sikí ja ní kajini so'o chaa káyee staa jíin-de-ún, te ni tá'ú-de tíñu ná kuá'a soldado nuu-í. ¹⁰ Te ni táji-de soldado ni ja'an. Te ni xiti xiní Juan iní vekaa. ¹¹ Te ni chaa xini-dé kánde nuu ñin ko'o. Te ni ja'a soldado nuu súhí s'í-ún. Te máa-i, ni janchaka-i nuu náa-i. ¹² Yúan-na te ni jakoyo chaa káskuá'a jíin-de. Te ni kandaña-de yiki kúñu Juan. Te ni kachinduji-de. Te ni kee-de kaja'an-de. Te ni kakastu'ún-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹³ Te ni jini tu'un Jesús. Te ni kuxio-ya kuá'an-ya yúan iní ñin barco onde nuu ñú'un té'é kánde sñin-ya. Te ni kajini tu'un ñayivi jíná'an-i. Te onde taká ñuu ni kandik-in-i-ya kájika já'a-i jíin-yá. ¹⁴ Te ni kenda Jesús kua'an-ya. Te ni jini-ya núu ñayivi kuá'a xa'an. Te ni ndukuí'a iní-ya jíin-i. Te ni sá'a-ya taná taká ñayivi kaku'u. ¹⁵ Te nuu ní ini te ni chakoyo chaa káskuá'a jíin-yá nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Yá'a chí máa ñú'un té'é kúu, te a ni kee ndikandii. Táji-ní-i ná kinglyo-i taká ñuu. Te ná kuáan máa-i staa kée-í, áhí-de jíin-yá. ¹⁶ Te ni kachi Jesús jíin-de: Tú ñni kí'in-i jíná'an-i: Ku'a máa-ró

ja ná kée-í, áhí-ya. ¹⁷ Te máa-de, ni kaka'an-de jíin-yá: Tú naún káñava'a-ná chí u'un-ni státilá jíin úu-ni tiyáká, áhí-de. ¹⁸ Te máa-yá, ni kachi-ya jíin-de: Ku'a ná kii nuu-rí yá'a, áhí-ya. ¹⁹ Te ni tá'ú-yá tíñu nuu ñayivi-ún ni kajungoo taká-i nuu ichá. Te ni ki'in-ya ndí'ú'un státilá jíin úu tiyáká-ún. Te ni ndakoto-ya íhí ándíví. Te ni jikan ta'u-yá ja'a státilá. Te ni sakuáhí-yá. Te ni ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te chaa-ún, ni kajani-de nuu ñayivi-ún. ²⁰ Te ndivii-í ni kayee. Te ni kanda'a chí-i. Te ni kanastútú-de uxí uu jika staa kuáchi-ún ja ní nden-doso. ²¹ Te jinu u'un mil chaa ni kayee-ún, te sñin-ga kúu ñasí'í jíin súhí lúli.

Ja ní jika já'a-yá nuu mar

²² Yúan-na te ni skandá-ni Jesús chaa káskuá'a jíin-yá, ni kivi koyo-de iní ñin barco. Te ná kúxnúu-de kijn-goyo-de inga lado yu'u mar sá'a-ya, chí kuéé jachá-ya ñayivi kuá'a-ún. ²³ Te ni jacha-ya ñayivi-ún kaja'an-i. Te ni kaa sñin-ya kuá'an-ya yúku, kuákakan ta'u-yá. Te ni ini, te kánde máa ñin-ni-ya yúan. ²⁴ Te barko-ún, a kánde ma'ñú mar. Te ká'ú xa'an ní ndonda su'ma ndúcha sikí-dé, chí sua ni nana nuu tachí. ²⁵ Te t'kuáan-na kúu. Te ni ja Jesús nuu-dé, jika já'a-yá nuu mar. ²⁶ Te chaa káskuá'a-ún, ja ní kajini-de-ya, já jika-ya núu mar, te ni kayu'ú-de. Te kaka'an-de: Añú kúu, áhí-de. Te kákana kó'o-de ja káyú'ú-de. ²⁷ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ni-ya jíin-de: Sándéé iní-ro. Máa-rí kúu. Ma yú'ú-ro, áhí-ya. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an Pedro jíin-yá: Táta, te nú máa-ní kúu, te tá'ú-ní tíñu ná kaka-ná nuu mar yá'a ja-ná nuu-ní, áhí-de. ²⁹ Te ni ka'an-ya: Ña'an, áhí-ya. Te ni nuu Pedro iní barco. Te ni jika-de nuu ndúcha-ún kua'an-de nuu Jesús. ³⁰ Ko nuu ní jini-de ja xa'an kée tachí, te ni yu'ú-de. Te ni kejá'a-de sá'u-de chí nducha. Te ni kana kó'o-de: Táta, nama-ní náá, áhí-de. ³¹ Te ni skaa-ni Jesús nda'a-yá. Te ni tñin-ya-dé. Te ni kachi-ya jíin-de: Chaa tú kándija va'a kúu-ró. Naja jáni sikí iní-ro. Achí-ya. ³² Te ni ndivi-ya iní barko-ún jíin-de. Te ni kuná'in-ni tachí xa'an-ún. ³³ Yúan-na te chaa ká'jin iní barko-ún, ni chakoyo-de nuu-yá. Te ni kachiñú'ún-de-ya. Te kaka'an-de: Jandaa ndija máa-ní kúu Se'e Dios, áhí-de.

Ñayivi kaku'u iní ñuu Genesaret

³⁴ Te ni kaja'a-ya kuá'an-ya ingá lado. Te ni chakoyo-ya ñú'un íhí núu Genesaret. ³⁵ Te chaa ñuu-ún, ni kanakuni-de-ya. Te ni katáji-de tu'un ñí ñúu-ún. Te ni kakinchaka-de ñayivi kaku'u nuu-yá. ³⁶ Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná k'é-e vasté yúsá'ma-yá. Te taká ñayivi ní kak'é sá'ma-yá-ún, ni kanduva'a-i.

Ndasa kuchá'an ñayivi

15 Yúan-na te yaku chaa fariseo jíin cháa káchaa tutu iní ñuu Jerusalem, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: ² Chaa káskuá'a jíin-ró, naja káské'ichi-de tanjnu chaa aná'an. Chí tú kánandá'a-de

te káyee-dé staa. Achí-de. ³ Te máá-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Te máá-ró, suni naja káské'ichí-ro tíñu ni tá'u Dios nuu-ro núsáá, chi ja sikí táninu máá-ró. ⁴ Chi ni ka'an Dios: Kuandatu nuu táa-ro núy náa-ro, te ndéja ká'an ndiva'a nuu táa nuu náa, ná kúy nú kuu, áchí. ⁵ Ko máá-ró káka'an-ro: Nú ío ndatíñu ja xiin ñ chaa, te a kuu ni'in tíñu ja kuní táa-de xí náa-de, te nú xna'an-ga ka'an-de: A ni soko-rí ndatíñu-ún nuu Dios, achí-de. ⁶ Yúan-na te tuká kánúú skíkuu-de kuá'a-de nuu táa-de nuu náa-de, áchí-ro. Te súan kástíví-ró tú'un Dios jíin táninu ni kajakin-ro. ⁷ Chaa uu xiní kákuu-ró. Bueno ni jani Isaías tu'un sikí-ro súan: ⁸ Ñayivi yá'a, jíin yú'u-í káchiñú'ún-i ruu, ko jíin añú-i chi jíká-ni kúu iní-i jíto-i ruu. ⁹ Te káchiñú'ún sáni-i ruu, chi kástá'an-i tu'un jáni iní ñ chaa, áchí Isaías. Achí-ya. ¹⁰ Te ni kana-ya xiní ñayivi-ún. Te ni ka'an-ya jíin-i: Kuni so'o jíná'an-ró, Te chu'un iní-ro tú'un ká'an-rí: ¹¹ Nasu já kivi iní yu'u cháa kuchá'an-de sá'a, chi ja kenda iní yu'u-dé, yuán kúu ja kúchú'an-de sá'a, áchí-ya. ¹² Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, ni chakoyo-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Á jiní-ní ja ní kakiti iní chaa fariseo ja ní kajini so'o-de tu'un yá'a, xí túu, áchí-de. ¹³ Ko máá-yá, ni ka'an-ya: Taká yunu já tú ní náchu'un máá Táa-rí andíví, te tu'un-rí kí'in. ¹⁴ Sía jíná'an-ró ná kí'in-de. Chaa kuáá kástá'an ichi núy sáva-ga chaa kuáá kákuu-de. Chi nú ñ chaa kuáá stá'an-de ichi núy ingá chaa kuáá, te ndendúú-de jungoyo-de iní xa'va. Achí-ya. ¹⁵ Te ni ka'an Pedro jíin-yá: Kastu'ún káji-ní tu'un yátá yá'a nuu-ná jíná'an-ná, áchí-de. ¹⁶ Te ni kachí Jesús: Te suni onde róo tú kájuku'un iní-ro náun. ¹⁷ Á tú kájuku'un iní-ro já taká ja kée-í kivi kua'an chii-i, te ndénda-ni kua'an. ¹⁸ Ko ja kenda yu'u-í, chi onde iní añú-i vai, te yuán kúu ja kúchá'an-i sá'a. ¹⁹ Chi onde ichi iní añú-i kenda ja jáni ñáa iní, ja já'ni ndíyi, ja ísíkí ncháa tá'an, ja kuáxán iní, ja saku'íná, ja ká'an tu'un tú'ún, ja ká'an ndiva'a. ²⁰ Taká tu'un yá'a kúu ja kúchá'an-i sá'a. Ko nú tú nánda'á-i te kee-í staa, tú kúchá'an-i sá'a. Achí-ya.

Tu'un sesí'í ña'an ñúy Caná

²¹ Te ni kenda Jesús yúan kua'an-ya íchi ndáñúy Tiro jíin Sidón. ²² Te ñ ña'an ñúy Caná, ni kenda-ña ndáñúy yúan. Te ni kana kó'o-ña: Tátá, Se'e David, kundá'ú iní-ní náa, chi sesí'í-ná ká'ú xa'an tá'an-i ñ tachí kíni, áchí-ña jíin-yá. ²³ Ko máá-yá, tú ní ká'an kuti-yá jíin-ña. Yúan-na te ni jakoyo chaa káskuá'a jíin-yá. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-yá: Ka'an-ní jíin-ña ná kí'in-ña, chi kána kó'o-ña vái-ña íchi yatá-yo, áchí-de. ²⁴ Te ni ka'an-ya: Mání nuu ríí, kiti ní kánaa, ká'jin se'e Israel, ni táji-yá ruu vai-rí, áchí-ya. ²⁵ Yúan-na te ni chaa-ña núy-yá. Te ni chiñú'ún-ña-yá. Te ni ka'an-ña: Tátá, chindéé chítuu-ní náa, áchí-ña. ²⁶ Te ni ka'an máá-yá: Tú ío va'a ja kuánchaa-yo stáa sé'e-yó te skána-yó núy lúsu, áchí-ya. ²⁷ Te ni ka'an-ña: Jandaa ká'an-ní, Tátá, ko lúsu-ún, ichi chíi mesa náchii-tí staa

kuachí kóyo yu'u jíto'o-tí yáji-tí, áchí-ña jíin-yá.

²⁸ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Nána, xa'an vá'a ni kandí-ja-ní, ná sá'a-ná jíin-ní nátu'un kuní-ní, áchí-ya. Te máá hora jian ní nduva'a-ni sesí'í-ña.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñayivi kú'u

²⁹ Te ni ja'a Jesús kua'an-ya yúan. Te ni jaa-ya yú'u mar ñuu Galilea. Te ni kaa-ya kuá'an-ya yúku-ún. Te yúan ni jungoo-ya. ³⁰ Te ni jakoyo kua'a ñayivi núy-yá jíin ñayivi rengo, ja kuáá, ja ní'in, ja tákú'lu, jíin sáva-ga-i ja káku'u. Te ni kajakin-i-ún núy já'a Jesús. Te ni nasáva'a-ya-í jíná'an-i. ³¹ Te ni kakee nuu ñayivi-ún kánde'é-i ja súan ni kajini-i náka'an ñayivi ní'in, ndúva'a ñayivi tákú'lu, nákaa ñayivi rengo, ndúndijin nuu ñayivi kuáá. Te ni kanakana jaa-i Dios ñayivi Israel.

Ja ní skée-yá kuun mil ñayivi

³² Te ni kana Jesús xiní cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kúnda'ú iní-rí ñayivi yá'a, chi a ni kuu uní kivi káxiukú-i jíin-rí, te tú naun káji-í. Te tú kuní-rí natáji-rí-i no'on ndicha-i, chi nú súan te sava ichi te kujitá ii-í. Achí-ya. ³³ Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá ni kaka'an-de jíin-yá: Te ndénu ní'on stáa kuá'a kée ndá'a chii ñayivi kuá'a yá'a, chi máni ñu'un té'é kúu yá'a, áchí-de. ³⁴ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Nasaa staa kándi-so-ró, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Usia-ni, te yaku tiyáká lúli, áchí-de. ³⁵ Yúan-na te ni tá'ú-yá tíñu nuu ñayivi-ún ni kajungoo-i nuu ñu'un. ³⁶ Te ni kí'in-ya ndé'usiá staa jíin cháká-ún, te ni jikan ta'u-yá, te ni sakuáchi-yá, te ni ja'a-ya núy cháa káskuá'a jíin-yá, te ni kajani-de nuu-í. ³⁷ Te ni kayee taká-i. Te ni kanda'a chii-i. Te ni kanastútú-de ja ní kendo kuáchi-ún, usia ndo'o chítú ndí. ³⁸ Te ñayivi ní kayee-ún, jínu onde kuun mil chaa, te sáin-ga kúu ñasí'í jíin taká sychí lúli. ³⁹ Yúan-na te ni jacha-ya ñayivi-ún kuangoyo-i. Te ni ndívi-ya iní barco. Te ni jaa-ya ndáñúy Magdala.

Ja kájikán-i tuni nuu-yá

16 Te ni jakoyo chaa fariseo jíin cháa saduceo nuu-yá, chi koto nchaa-de-ya kákuun-de. Te ni kájikán-de tuni ichi ándíví núy-yá te kuun-de. ² Ko máá-yá ni ka'an-ya jíin-de: Nú ni ini, te káka'an-ro: nandii ndáxín, chi ío vikó kuá'a ándíví, áchí-ro. ³ Te ja'ña'an káka'an-ro: Vina te kuun sa'u, chi íin ñáa vikó kuá'a ándíví, áchí-ro. Chaa uu xiní kákuu-ró. A kájiní-ro naun kuní ka'an vikó ándíví, ko tú kájuku'un iní-ro tuni kivi yá'a. ⁴ Ñayivi ñáa yá'a ja káisi'í ncháa-i Dios, kájikán-i tuni nuu-rí. Ko ma kuá'a-rí ni ñ nuu-í, chi máni tuni Jonás, chaa ni jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-rí. Achí-ya. Te ni skéndo-ya-dé jíná'an-de. Te kua'an-ya.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

⁵ Te ni jakoyo chaa káskuá'a-ún ingá lado mar. Te ni kánaa iní-de kundiso-de staa. ⁶ Te ni kachí Jesús jíin-de: Koto va'a-ró máá-ró núy yujan ía cháa fariseo jíin cháa

saduceo, áchí-ya. ⁷ Te kándatu'ún máá-de: Sikí já tú kándiso-yó stáa ká'an-ya núsáá, áchí-de. ⁸ Te ni jini Jesús ja súan kándatu'ún-de. Te ni ka'an-ya: Chaa kákandíja yakú-ni kákuu-ró. Naún kándatu'ún-ró. Ja tú ní kándiso-ró stáa náún. ⁹ Ondé vina tú kájuku'un in-i-ro náún. Á tú kánuku'un in-i-ro já ní kuu jíin ú'un staa jíin ú'un mil chaa, te nasaa jika ní kanastútú-ró-sa. ¹⁰ Ni ja ní kuu jíin usiá staa-ún jíin kúun mil chaa, te nasaa ndo'o ní kanastútú-ró. ¹¹ Te najá tú kájuku'un in-i-ro, chí tú ní ká'an-ri tu'un statilá jíin-ró, chí sua ja kóto va'a-ró máá-ró núu yújan ía cháa fariseo jíin cháa saduceo. Achí-ya jíin-de. ¹² Yúan-na te ni kajuku'un in-i-de ja tú ní ká'an-ya jíin-de ja kóto-de máá-de nuu yújan ía statilá, chí sua ja má kándíja-de sa'an kástá'an chaa fariseo jíin cháa saduceo.

Tu'un ni ka'an ndaa Pedro

¹³ Te ni ja Jesús ichi ndáñúu Cesarea de Filipo. Te ni jiká tu'un-yá chaa káskuá'a jíin-yá: Naún chaa kuu máá Sé'e chaa káka'an ñayivi jíná'an-i, áchí-ya. ¹⁴ Te máá-de ni kaka'an-de: Juan, chaa skuánducha, káka'an sava-i. Te sava-ga-i, Elías, te sava-ga-i, Jeremías, xí ñin chaa ni jani tu'un Dios ondé sáá, áchí-i. Achí-de. ¹⁵ Te máá-yá ni ka'an-ya jíin-de: Te róo, na chaa kuu-ri káka'an-ro, áchí-ya. ¹⁶ Te ni ka'an Simón Pedro: Máá-ní kuu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de. ¹⁷ Yúan-na te ni kachí Jesús: Xáan ndatu-ro, Simón se'e Jonás, chí nasu ñin chaa ní kástu'ún tú'un yá'a nuu-ro, chí sua máá Táa-ri I'a kánchaa andíví ní stá'an-ya núu-ro. ¹⁸ Ko ruu, suni ká'an-ri jíin-ró já máá-ró kuu Pedro, te sikí káva yá'a kundii tiku'ni kándíja-i nuu-rí sá'a-ri. Te ja kánde in-fierno ma kúndéé jíin-i. ¹⁹ Te nuu-ro kuá'a-ri ndakáa máá ñúu nátu'un andíví. Te taká ja kú'ni-ro iní ñuyívi yá'a, kunu'ni iní andíví. Te taká ja ndáji-ró iní ñuyívi yá'a, ndaji iní andíví. Achí-ya. ²⁰ Yúan-na te ni ka'an xa'an-yá jíin cháa káskuá'a jíin-yá, ja tú ni ñin nuu kachí-de ja máá-yá kuu Jesucristo.

Jíin kivi ní ka'an-ya já kuu-ya

²¹ Te máá hora jian ní kejá'a Jesús ni kastu'ún ndaa-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá ja jínu ñú'ún kí'in-ya ñúu Jerusalem te ndo'o xa'an-yá. Te chaa ni kayii jíin táka sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú'ún-de-ya te ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²² Yúan-na te Pedro, ni kiñi'in sñin-de-ya. Te ni kejá'a-de ká'an xa'an-dé jíin-yá: Ma kuu Táta, tú kuti na modo ja tá'an-ní tundó'o yá'a, áchí-de. ²³ Yúan-na te ni jóo káva Jesús nuu Pedro. Te ni kachí-ya jíin-de: Satanás, kuxio ki'in-ro, chí chaa sáká núu kuu-ró núu-rí. Chí tú ká'an-ro tú'un Dios, chí sa tu'un chaa ká'an-ro. Achí-ya.

Tu'un ndó'o chaa kákandíja

²⁴ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Nani chaa nú kuni-de kii-de yata-rí, ma kúndá'u in-i-de máá-de, te ná kuándéé in-i-de jíin túndó'o kii sikí-dé, te

ná kúndikín-de ruu kii-de. ²⁵ Chi chaa jítu iní-de kaku-de chíi tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kuu ñin chaa ja sikí ruu, ko kuchaku-de. Achí-ya. ²⁶ Chi naún ní'in cháa vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ñí ñuyívi, te nú xnáa-dé añú-de. Xí na jíin chúnáa cháa añú-de. ²⁷ Chí máá Sé'e chaa, ndii-ya jíin táka ndajá'a-yá. Te nduñá'nu-ya sá'a Táa-ya. Yúan-na te cha'u-ya ñin ñin ñayivi nú ndasa kaa tiñu ni kasá'a máá-i. ²⁸ Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Ió sava chaa ká'in yá'a ja má kuu kuti-dé ondé nú tú kuni-de nuu máá Sé'e chaa ndii-ya ñúu-ya.

Sikí já túku ni nduu-ya

17 Yúan-na te nuu iñú kivi te ni jaka-ya Pedro jíin Jacobo jíin ñani-de Juan, kua'an sñin-ya jíin-de ñin yuku súkún. ² Te yúan, tuku ni nduu-ya núu-dé. Te ni nandii ncháa nuu-yá nátu'un ndikandii. Te sa'ma-yá ni kandukiyi nátu'un ndua luz ja nandii ndaxín. ³ Te yúan ni kandenda Moisés jíin Elías, kándatu'ún-de jíin-yá, ni kajini-de. ⁴ Te ni ka'an Pedro: Táta, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Nú kuni-ní te sá'a-ná uní ve'e kuii. ñin kuu máá-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jíin Jesús. ⁵ Te nini ká'an-de, te ni chaa ñin vikoo nu'ún. Te ni jasú ñí núu-dé. Te ni kenda luz chíi. Te ni kenda ñin tu'un ja ní ka'an: Yá'a kuu Se'e-ri, ja kúndá'u in-i-ri-i. Te kúsi iní-ri jíin-i. Ná kuni ná'in-ró tú'un ká'an-i núsáa. Achí Dios. ⁶ Te tu'un yá'a ni kajini so'o chaa káskuá'a-ún. Te ni kandu ndee-ni-de, chí ni kayu'ú xa'an-dé. ⁷ Yúan-na te ni ja Jesús. Te ni skandá-ya-dé. Te ni ka'an-ya: Ndukoo, ma yú'ú-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ⁸ Te ni kandakoto-de. Te tuká ni ñin naún ní kajini-de, chí máá ñin-na Jesús. ⁹ Te kánuu-de yuku-ún. Te Jesús ni ka'an xa'an-yá jíin-de: Ma kachí-ro núu ní ñin ja súan ni kajini-ro, chí ondé ná nachaku máá Sé'e chaa ma'ñú ndíyi, áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, ni kajiká tu'un-de-ya: Te chaa káchaa tutu, najá káka'an-de ja kánúu ndii Elías xna'an-ga, áchí-de. ¹¹ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandaa kuu ja ndii Elías xna'an-ga, te nasajáa-de taká ndatíñu. ¹² Ko ká'an-ri jíin-ró, ja á ni ndii Elías, te tú ní kánakuni-i-de. Te ni kasá'a-i taká ja ní kakuu in-i jíin-de. Te suni súan xndó'o-i máá Sé'e chaa. Achí-ya. ¹³ Yúan-na te chaa káskuá'a-ún, ni kajuku'un in-i-de ja tú'un Juan, chaa ni skuánducha, kuu ja ní ka'an-ya jíin-de.

Sikí súchí jíi yi'í

¹⁴ Te ni najakoyo-ya núu ñayivi kuá'a-ún. Te ni chaa ñin chaa nuu Jesús. Te ni jukuiñi jíití-de nuu-yá. ¹⁵ Te ni ka'an-de: Táta, kúndá'u in-i-ní se'e-ná, chí jíi yi'í-i, te ndó'o xa'an-í. Te tini jínu nduá-i nuu ñú'un, te tini jínu nduá-i nuu ndúcha. ¹⁶ Te ni kinchaka-ná-i nuu cháa káskuá'a jíin-ní, te tú kakuu sá'a-de tana-í, áchí-de. ¹⁷ Te ni ka'an Jesús: Ñayivi xa'an ní'in iní kakuu-ró já tú kákandíja-ró. Nasaa-ga kivi kúnchaa-ri jíin-ró. Te nasaa-ga kivi ndó'o-ri jíin-ró. Kuá'a-i ná kí-i, áchí-ya.

¹⁸ Te Jesús, ni ka'ḡan xaḡan-yá nuu tachí k'ini-ún, te ni kenda kua'ḡan iní suḡhí-ún. Te ni nduvá'a-ni-i máá hora-ún. ¹⁹ Yúan-na te ni ḡakoyo s'ḡin ḡḡa káskuá'a-ún nuu Jesús, te ni kaka'ḡan-de: Naja tú ní kákuu kiñi'in-ná ki'in, áchí-de. ²⁰ Te ni kachí Jesús jíin-de: Sikí já tú kákandíja va'a-ró ní kuu yuán. Chí ká'ḡan ndaḡ-ri jíin-ró, ja nú kákandíja-ró, vaḡsté ḡin tí'li nátu'un ḡin ndikin yuá mostaza, te kachí-ro kúni yuku yá'a: Kuxio yá'a te kuá'án onde yuán, achí-ro, te ki'in. Te kuu sá'a-ró táká tiñu súan. ²¹ Ko ḡin tá'an yuán ni ma k'enda kuti ki'in, te nú tú kakaḡ ta'u-yo te kondiḡḡa iní-yo. Achí-yá.

Jíin kivi ní ka'ḡan-yá já kúu-yá

²² Te nini ká'ḡin-yá iní ḡuu Galilea, te ni kachí Jesús jíin-de: Máá Sé'e ḡḡa natuu-yá núu ndá'a sáva-ga ḡḡa. ²³ Te ka'ni-dé-yá. Ko nuu uní kivi te nachaku-yá, áchí-yá. Te máá-de, ni kanduku'ḡa xaḡan iní-de.

Sikí xú'un póniná

²⁴ Te ni ḡakoyo-yá ḡúu Capernaum. Te ḡḡa kájikān poniná, ni ḡḡakoyo-de nuu Pedro. Te ni kaka'ḡan-de: Te Maestro máá-ró, tú kuḡ'a-de poniná náun, áchí-de. ²⁵ Te Pedro: Kuu, áchí-de. Te ni ndivi-de iní ve'e. Te ni ka'ḡan Jesús xna'ḡan-ga jíin-de: Naún kachí-ro. Taká ḡḡa rey iní ḡuyivi yá'a, ndénu kájikān-de poniná. Á nuu sé'e-de xí núu cháa s'ḡin ve'e, áchí-yá. ²⁶ Te ni kachí Pedro jíin-yá: Nuu cháa s'ḡin ve'e kájikān-de, áchí-de. Te ni kachí Jesús jíin-de: Te se'e-de ká'ḡo libre-i núsáá. ²⁷ Ko náva'a tú skití iní-yo-dé, te kuá'án onde yu'u mar, te skévi-ró gancho, te katiin-ró tíyáká k'enda xna'ḡan-ga. Te ndikā-ro yú'u-tí. Te yuán ni'in-ro ḡin peso. Te kuḡ'a-ró núu-dé ja kúu ruu jíin róó. Achí-yá.

Ndéja kúñá'nu-ga iní ḡuu nátu'un andívi

18 Te suni kivi-ún ni ḡḡakoyo ḡḡa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te ni kaka'ḡan-de jíin-yá: Ndé ḡḡa kúñá'nu-ga iní ḡuu nátu'un andívi, áchí-de. ² Te ni kana Jesús xini ḡin suḡhí lúli. Te ni jani-yá-í ma'ñú-de. ³ Te ni kachí-yá: Jandáḡ ká'ḡan-ri jíin-ró, ja nú tú naxió káva iní-ro te nduu-ró nátu'un ḡin suḡhí lúli, ma kivi kuti-ro iní ḡuu nátu'un andívi. ⁴ Chí nú ndé ḡḡa sásúchí-de máá-de nátu'un suḡhí lúli yá'a, ḡḡa-ún kúñá'nu-ga iní ḡuu nátu'un andívi. ⁵ Te ḡḡa ja jíin s'í'vi-rí jata'ú-de ḡin suḡhí lúli nátu'un suḡhí yá'a, te ruu jata'ú-de. ⁶ Te nú ḡin suḡhí lúli yá'a kándíja-i ruu, te kivi-i kuḡchi sá'a ḡin ḡḡa, te va'ḡ-ga nú ní nú'ni ḡin yosó ká'nu sukun cháa-ún, te kee-de ki'in-de xuu ndúcha mar núú. ⁷ Nakā ndá'ú ḡayivi iní ḡuyivi, chí kábito nchaḡ-de-i kásá'a-i kuḡchi, te jínu ḡú'ún já kóo kivi-ún. Ko nakā ndá'ú ḡḡa ja skévi-de-i iní kuḡchi. ⁸ Núsáá te nú nda'a-ro xí já'ḡ-ro kuní skévi róó nuu ío kuḡchi, xiti te skána-ró ná ki'in. Va'ḡ-ga ja kóo rengo-ro xí kóo t'kú'lu-ró kúchaku-ro n'ḡ káni, nasu já kóo ndendúú nda'a-ro xí ndéndúú ja'ḡ-ro ki'in-ro núu ḡú'ún n'ḡ káni. ⁹ Te nú nduchi-ro kuní skévi róó nuu ío kuḡchi, tava te skána-ró ná ki'in. Va'ḡ-ga ja

kúchaku-ro jíin ḡin-ni nduchi-ro, nasu já kóo ndendúú nduchi-ro ki'in-ro núu ḡú'ún infierno. ¹⁰ Koto-ró máá-ró jíiná'an-ró. Ma sá'ḡa iní-ro núu ḡin suḡhí lúli yá'a. Chí a ká'ḡan-ri jíin-ró já ndá'ḡa-í ká'ḡo andívi, nene kájiní-yá núu máá Táḡ-ri ja kánchaḡ-yá onde andívi.

Sikí ríi kiti ní ḡana

¹¹ Chí máá Sé'e ḡḡa, ni kii-yá já náma-yá táká ḡayivi já á ni naa. ¹² Ndasá kájaní iní-ro. Nú ḡin ḡḡa ḡáva'a-de ḡin ciento ri, te skuíta-de ḡin-ti. Á tú xndóo-de kuun xíko xia'un kuun-gá-ti, te ki'in-de onde yuku kí-ḡandúkú-de kiti ní ḡana-ún. ¹³ Te nú ni nani'in-dé-ti, jandáḡ ká'ḡan-ri jíin-ró ja kúsi-ga iní-de jíin kiti-ún vásá jíin kúun xíko xia'un kuun-gá kiti tú ni kásana-ún. ¹⁴ Te súan máá Táḡ-ro I'ḡ kánchaḡ onde andívi, tú jata'ḡan iní-yá já náa ní ḡin tá'an suḡhí lúli yá'a.

Ndasá kuu ḡani sá'a kuḡchi

¹⁵ Núsáá te nú ḡani-ro ní sá'a-de kuḡchi sikí-ro, te kuá'án, te kastu'ún sá'f-ro núu-dé ḡaún kuḡchi ni sá'a-de. Te nú ni chu'un iní-de tu'un ká'ḡan-ro jíin-de, yuán-na te a ni ndumaní-dé jíin-ró sá'a-ró. ¹⁶ Ko nú tú ní chú'un iní-de tu'un ká'ḡan-ro, te kuaka uu xí uní-ga ḡayivi kí'in jíin-ró, náva'a jíin tú'un ká'ḡan uu xí uní testi-go te kundaḡ taká tu'un. ¹⁷ Te nú tú ní chú'un iní-de tu'un ká'ḡan ḡḡa-ún, te kastu'ún-ró núu tiku'ni kándíja. Te nú suni tú ní chú'un iní-de tu'un ká'ḡan tiku'ni-ún, te síḡ-ro-dé ná kúu-de nátu'un ḡin ḡḡa s'ḡin naciún xí ḡin ḡḡa xini. ¹⁸ Jandáḡ ká'ḡan-ri jíin-ró, taká ja kú'ni-ro iní ḡuyivi yá'a, kunu'ni iní andívi. Te taká ja ndá'ḡ-ró iní ḡuyivi yá'a, ndaji iní andívi. ¹⁹ Inga tu'un ká'ḡan-ri jíin-ró, ja nú uu tá'ḡan-ro iní ḡuyivi yá'a, koo conforme-ro sikí ḡin tu'un ja kájikān ta'u-ro, te máá Táḡ-ri onde andívi skíkuu-yá tú'un-ún jíin-ró. ²⁰ Chí nú ni kanatakā uu xí uní ḡayivi káchiñú'ún-i ruu jíin s'í'vi-rí, te yuán kánchaḡ-ri ma'ñú-i, áchí-yá.

Sikí tú'un sá'a tuká'nu iní

²¹ Yúan-na te ni jaḡ Pedro nuu-yá. Te ni ka'ḡan-de jíin-yá: Táta, ḡasaa jínu sá'a-ná tuká'nu iní nuu ḡani-ná ja sá'a-de kuḡchi nuu-ná. Onde usiḡ jínu náun, áchí-de. ²² Te ni kachí Jesús: Tú ká'ḡan-ri jíin-ró já onde usiḡ jínu, chí onde kuun ciento kuun xíko uxí jínu. ²³ Ja yuán máá ḡúu nátu'un andívi kúu nátu'un ḡin ḡḡa kúu rey, ja ní kuní-de sándaḡ-de cuenta jíin mozo-de. ²⁴ Te ni ke-já'a-de násá'a-de cuenta. Te yuán ni jaḡ ḡin ḡḡa taú ḡin millón peso nuu-dé. ²⁵ Te tú ní kúu chunáa cháa yuán. Te ni tá'ú tiñu jito'o-de ja ná kúya'u-de jíin sé'e-de jíin ḡás'í-de jíin táká ndatíñu ḡáva'a-de te nakunáa xú'ún taú-de. ²⁶ Yúan-na te ni jukuiñi jíti mozo-ún. Te ni ka'ḡan ndá'ú-de jíin rey-ún: Táta, kundatu-ní, te vásá ná chúnáa ndí'i-ná xu'ún-ní, áchí-de. ²⁷ Te máá jito'o-ún, ni kundá'ú iní-de mozo-de. Te ni síḡ-de kua'ḡan. Te ni sá'a-de tuká'nu iní ja taú mozo-de-ún. ²⁸ Ko mozo-ún nuu ní kenda-de kua'ḡan-de, te ni ketá'an-de jíin ḡin

tá'an mozo-de ja taú uxí peso nuu-dé. Te ni katiin cháa-ún. Te ni kiti-dé sukun cháa-ún. Te ni ka'an-de: Chunáa ndí'i ja taú-ro núu-rí, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te tá'an mozo-de-ún, ni jukuiñi jíití núu-dé. Te ni ka'an ndá'ú jíin-de: Kundatu te vásá ná chúnáa ndí'i-rí xu'ún-ró, áchí mozo-ún. ³⁰ Ko máa-de, tú ní kuní-de, chi ni chindee-de cháa-ún vekaa onde kivi ní nakunáa ja taú cháa-ún nuu-dé. ³¹ Te ni kajini tá'an mozo-de-ún ja ní ta'an-de. Te ni kakuxíi xa'an iní-de. Te ni chakoyo-de. Te ni kanakani ndí'i-de tu'un nuu jito'o-de ja ní ta'an cháa-ún. ³² Yúan-na te jito'o-ún, ni kana-de xini mozo ñáa-ún ni ja. Te ni ka'an-de: Mozo ndiva'a kúu-ró, chi taká ja taú-ro-ún ni sá'a-rí tuká'nu iní nuu-ro, chi ni ka'an ndá'ú-ro jíin-rí. ³³ Te natu'un ni kundá'ú iní-rí róo, suni súan ní kundá'ú iní-ro tá'an mozo-ro núu, áchí-de. ³⁴ Yúan-na te ni kiti iní jito'o-ún nuu-dé. Te ni chi'i-de cháa nda'a justicia, onde ni nachunáa-dé taká ja taú-de. ³⁵ Suni súan sá'a máa Táa-rí andívi jíin-ró te nú tú sá'a-ró tuká'nu iní-ro núu taká ñani-ro, onde jíin iní jíin añú-ro nú naún kuachi sá'a-de jíin-ró, áchí-ya jíin-de.

Ja ní kandikin kua'a-í-ya

19 Te ni ndí'i ni ka'an Jesús taká tu'un yá'a. Te ni kenda-ya iní ñuu Galilea kua'an-ya. Te ni ja-ya yuñuu Judea, inga lado yucha Jordán. ² Te kua'a ñayivi, ni kandikin-i-ya kuá'an-i jíin-yá. Te yúan ni nasáva'a-ya-í jíná'an-i.

Sikí tú'un tú xndóo tá'an

³ Yúan-na te ni jakoyo yaku cháa fariseo nuu-yá, ja koto ncha-de-ya kakuñi-de. Te ni kaka'an-de: Vatu-ni kuu xndóo ñin cháa ñasí'í-de ja sikí ñani kuachi kúu, xí túu, áchí-de. ⁴ Ko máa-yá, ni ka'an-ya: Á tú ní kaka'u-ró tutú ndasa ni sá'a Dios cháa onde xnáñúú, chi ja yí jíin já sí'í ní sá'a-ya. Achí. ⁵ Yúan-na te ni ka'an Dios: Ja yúan xndóo cháa táa-de náa-de, te két'an-de jíin ñasí'í-de. Te ñin-ña ñayivi kúu ndendúú-de. Achí Dios. ⁶ Súan kúu ja ná tuká kúu uu, chi ñin-ña kúu. Núsáa te ma sásin ñin cháa ja á ni skét'an Dios, áchí-ya. ⁷ Te ni kakachi-de jíin-yá: Te Moisés, naja ní tá'ú-de tiñu ja kú-va'a akta ndusin, te ndoo-ña núsáa, áchí-de. ⁸ Te ni ka'an-ga-ya jíin-de: Sikí ja ní'in iní añú-ro jíná'an-ró, yúan ní jatú'un Moisés ja xndóo-ró ñasí'í-ro. Ko onde xnáñúú, tú súan ní kúu. ⁹ Ko ruu, ká'an-rí jíin-ró, nú ndé cháa xndóo-de ñasí'í-de, nasu ja tiní iní-ña, te tãnda'a-dé jíin ingá-ña, ísiki ncháa-de ñasí'í-de. Te cháa tãnda'a jíin ñá'an ní ndoo, suni ísiki ncháa-de-ña, áchí-ya. ¹⁰ Te ni kaka'an cháa kaskuá'a jíin-yá: Nú súan ío tiñu taká cháa jíin ñasí'í-de, va'a-ga ma tãnda'a-dé núsáa, áchí-de. ¹¹ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Nasu taká cháa juku'un iní-de tu'un yá'a, chi cháa ni ja'a-rí tu'un nuu-dé, cháa yúan káju'ku'un iní-de. ¹² Ío cháa kákuu eunuco onde kivi ní kaku-de chii náa-de, te ío cháa kákuu eunuco ni sá'a inga cháa jíin-de, te ío cháa

kákuu eunuco ni kasá'a máa-de ja sikí ñuu natu'un andívi. Cháa ja kúu juku'un iní-de, ná juku'un iní-de núsáa. Achí-ya.

Jesús jíin súchí lúli

¹³ Yúan-na te ni chakoyo ñayivi jíin súchí lúli-i, ja ná cháa-ya ndá'a-yá xini-í, te ná kakán ta'u-yá ja'a-í. Te cháa kaskuá'a jíin-yá, ni kaka'an xa'an-dé jíin ñayivi-ún. ¹⁴ Te ni ka'an Jesús: Sía ná kíkoyo súchí lúli núu-rí, te ma kasú-ro íchi-í, chi natu'un súchí yá'a kákuu ja kúu kivi iní ñuu natu'un andívi, áchí-ya. ¹⁵ Te ni cháa-ya ndá'a-yá xini-í jíná'an-i. Te ni kuxio-ni-ya yúan kua'an-ya.

Cháa kúká

¹⁶ Te yúan ni ja ñin cháa súchí núu-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Cháa va'a kúu-ní Maestro. Naún tiñu sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni. Achí-de. ¹⁷ Te ni kachi-ya jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni ñin cháa va'a ío, chi máa ñin-ni Dios. Nú kuní-ro kúchaku-ro, te skíkuu-ró tiñu ni tá'ú-yá. Achí-ya. ¹⁸ Te ni kachi-de jíin-yá: Ndéja kúu núsáa, áchí-de. Te Jesús, ni ka'an-ya: Ma ká'ni-ro ndívi, ma kúsíki ncháa tá'an-ro, ma saku'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, ¹⁹ Kuandatu nuu táa-ro nuu náa-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró natu'un kundá'ú iní-ro máa-ró, áchí-ya. ²⁰ Te ni kachi cháa súchí jíin-yá: Taká tiñu yá'a, a ni skíkuu-ná onde ná lúli-ná. Naún sá'a-ga-ná núsáa. Achí-de. ²¹ Te ni kachi Jesús jíin-de: Nú kuní-ro kéndoo va'a-ró, kuá'an, te xikó-ró ja ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñayivi ndá'ú. Te onde andívi koo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kundikin-ro rúy ki'on, áchí-ya. ²² Te cháa súchí-ún ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, te kua'an-de kuxí iní-de, chi kua'a xa'an ndatíñu ñáva'a-de. ²³ Yúan-na te ni kachi Jesús jíin cháa kaskuá'a jíin-yá: Jandaa ká'an-rí jíin-ró, ja xa'an ú'ú kivi ñin cháa kúká iní ñuu natu'un andívi. ²⁴ Ko ruu ká'an-rí jíin-ró, ja yachi-ga ja'a ñin camello yau yiki tikuí, vása ñin cháa kúká kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁵ Ko cháa kaskuá'a jíin-yá, súan ni kajini so'o-de tu'un yá'a, te ni kayu'ú xa'an-dé. Te ni kaka'an-de: Ndé cháa kaku núsáa, áchí-de. ²⁶ Te ni ndakoto Jesús nuu-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Jíin cháa ma kúu kuti, ko taká-ni tiñu ndí'i-ni kúu sá'a Dios, áchí-ya. ²⁷ Yúan-na te ni ka'an Pedro jíin-yá: Náa, ni kaskéndoo-ná taká ndatíñu-ná, te káindikín-ná ní vai-yó. Naún ní'in-ná núsáa, áchí-de. ²⁸ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandaa ká'an máa Sé'e cháa jíin-ró jíná'an-ró, ja kivi kunchaa-rí mesa-rí te nduñá'nu-rí iní ñuyivi jáa, kivi-ún te kunchaa-ro núu uxí uu silla. Te sãnda-ro tiñu ndí'uxí uu tata cháa Israel, chi kándikin-ro rúy. ²⁹ Te cháa skéndoo ve'e-de, xí ñani-de, xí kuá'a-de, xí táa-de, xí náa-de, xí sé'e-de, xí ñú'un-dé ja sikí rúy, te nani'in-dé ñin ciento vuelta. Te suni ni'in tá'ú-dé kuchaku-de ñí káni. ³⁰ Te kua'a cháa kúnúú, nduu-de sandí'í-ña. Te cháa sandí'í-ña, ndunúú-de.

Chaa kásatiñu nuu itú

20 Chì ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñin chaa kúu jito'o ve'e, ja ní kenda-de ñin jañá'an, ndúkú-de chaa sátiñu nuu itú-de. ² Te ñi sánda-a-de jíin chaa kásatiñu-ún ja chá'u-de ñin peso ja kiví. Te ñi tájí-de chaa-ún kuangoyo-de nuu itú-de. ³ Te suni ñi kenda-de nátu'un ka'ñin. Te ñi jiní-de nuu sáva-ga chaa ká'jin sáni-de nuyá'u. ⁴ Te ñi kachí-de jíin chaa-ún: Kuangoyo nuu itú-ri, chi cha'u va'a-ri róó, áchí-de. Te máá chaa-ún kuangoyo-de. ⁵ Te ñi kenda-tuku-de nátu'un ka'uxi uu jíin ká'uní. Te suni súan ñi sá'a-de. ⁶ Te a yani ka'u'un ñi kenda-tuku-de. Te ñi ketá'an-de jíin yakú-ga chaa ká'jin sáni. Te ñi kachí-de jíin chaa-ún: Naja ká'jin kúxi-ró yá'a nñí ncháka ncháa, áchí-de. ⁷ Te ñi kakachí chaa-ún jíin-de: Kuachi ja tú naún ká'an jíin-ná ja sátiñu-ná. Te ñi kachí-de jíin máá chaa-ún: Kuangoyo nuu itú-ri, chi cha'u va'a-ri róó, áchí-de. ⁸ Te nuu ní ini kiví-ún, te ñi kachí jito'o itú-ún jíin mandador: Kana xini chaa ká'jin nuu tíñu te cha'u-ró-de, onde chaa ñi chaa sandí'í-ná te onde chaa ñi chaa núú, áchí-de. ⁹ Te ñi chaa chaa ñi jakoyo onde ka'u'un aini-ún. Te ñi ka-ki'in-de peso peso ya'u-de ja ñin ñin-de. ¹⁰ Te ñi chaa chaa ñi jakoyo núú yúan. Te kájani iní-de ja ví'í-gá ki'in ya'u-de. Ko suni ñin peso ñi ká'jin ñin ñin-de jíin-an-de. ¹¹ Te ñi ká'jin-de ya'u-de-ún. Te ñi ká'jin-de va-a-de ká'a-an-de sikí jito'o ve'e-ún. ¹² Chaa sandí'í-ná yá'a ñin hora-ni ñi kásatiñu-de, te ñin núú-ni ñi cha'u-ní-de jíin-ná ja xaán ní'ni te ñi'in ñi kásatiñu-ná ncháka ncháa, áchí-de. ¹³ Te máá jito'o ñi kachí-de jíin ñin-de: Amigo, tú sá'a ndíva-a-ri jíin-ró. Nasu ní sánda-a-yo ja ñin peso ki'in-ró náún. ¹⁴ Ki'in ya'u-ró te no'on-ro, chi ru-u kuni-ri cha'u-ri chaa sandí'í-ná yá'a nátu'un ñi cha'u-ri róó. ¹⁵ Tú kuu sá'a-ri ja kuni-ri jíin ja xiin máá-ri náún, xí kúkuásún iní-ro ja vá'a ñi cha'u-ri-de. ¹⁶ Súan kúu ja táká chaa núú, nduu-de sandí'í-ná. Te chaa sandí'í-ná-ún, nduu núú-de. Chì kána-ya xini kuá'a ñáyivi, ko yakú-ni-i káji-ya. Achí-ya.

Jíin kiví ní ka'an Jesús ja kúu-ya

¹⁷ Te ñi kaa Jesús kua'an-ya íchi ñúu Jerusalén. Te ñi jaka sñin-ya ndí'uxí uu chaa káskuá'a jíin-yá. Te nini ká-ja-an-ya te ñi ka'an-ya jíin-de: ¹⁸ Ná kuni-ro, chi kaa-yó kí'jin-yo ñúu Jerusalén. Te yúan natuu máá Sé'e chaa nuu táká sutu ñá'nu jíin núu chaa káchaa tutu, te ka'ni-dé-ya. ¹⁹ Te nachí'i-de-ya ndá'a ñáyivi sñin nación, náva'a sákátá-i nuu-yá. Te kuá'a-i ta'u-yá. Te ka'ni-í-ya jiká cruz. Ko nuu uní kiví te nachaku-ya. Achí-ya.

Favor jikán ñin náa ja'a sé'e-ña

²⁰ Yúan-na te ñi ja'a náa se'e Zebedeo nuu-yá jíin sé'e-ña. Te ni chiñú'ún-ña-yá, jikán-ña ñin favor nuu-yá. ²¹ Te máá-yá, ñi ka'an-ya jíin-ña: Naún kuni-ro, áchí-ya. Te ni kachí-ña jíin-yá: Kuá'a-ni xiin-ni kuxiukú ndéndúu se'e-ná yá'a jíin-ní, ñin-i ichi ndává'a-ní, te inga-i ichi

ndávésé-ní, kiví tá'ú-ní tiñu iní ñuu-ní, áchí-ña.

²² Yúan-na te ñi ka'an Jesús: Tú kájiní-ro naún kúu ja kájikán-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, xí kúu kuanducha-ro núu ní janducha-rí. Achí-ya. Te máá-de ñi kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, áchí-de. ²³ Te ñi ka'an-ya jíin-de: Jandaa ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, te nuu ní janducha-rí, kuanducha-ro. Ko ja kúxiukú-ró ichi ndává'a-ri jíin ichi ndávésé-rí, nasu máá-rí tá'ú tíñu ja kuá'a-ri nuu-ro, chi máá Táa-ri jiní ndé chaa ní'in, chi a ñi sátu'a-ya ja kúxiukú chaa-ún. Achí-ya. ²⁴ Te uxí-ga chaa-ún, ñi kájiní so'o-de tu'un yá'a. Te ñi kakití iní-de nuu úu ñani-ún. ²⁵ Yúan-na te Jesús, ñi kana-ya xini-dé. Te ñi kachí-ya jíin-de: Kájiní-ro ja chaa kákuñá'nu nuu ñáyivi sñin nación, tá'ú téyí-de tiñu nuu-í. Te ja kákuñá'nu sikí máá-de, suni ká'jin iní'in so'o-de. ²⁶ Ko sikí róó jíin-an-ró, na tú súan koo. Chì nú ndé róó kuni kuñá'nu nuu tá'an-ró, te róó kúu ja kuátíñu nuu tá'an-ró. ²⁷ Te nú ndé róó kuni kunúu, yuán ndúu mozo nuu táká-ro. ²⁸ Nátu'un máá Sé'e chaa, chi tú vai-ya ja kuátíñu ñáyivi núu-yá, chi sua játíñu-ya núu ñáyivi, te kataña-ya máá-yá kuu-ya ja nákuuan-ya kuá'a ñáyivi, áchí-ya.

Sikí úu chaa kuá'a

²⁹ Yúan-na te ñi kenda koyo-ya iní ñuu Jericó. Te kua'a xaán ñáyivi, ñi kandikín-i Jesús. ³⁰ Te yúan káxiukú úu chaa kuá'a yú'íchi-ún. Te ñi kájiní so'o-de ja ní ja'a Jesús kua'an-ya, te ñi kákana kó'o-de: Táta Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³¹ Te ñáyivi-ún, ñi kaka'an xaán-í jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá ñi kákana jaa-de: Táta Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³² Te ñi jukuiñi Jesús. Te ñi kana-ya xini-dé. Te ká'an-ya jíin-de: Naún sá'a-ri jíin-ró kákuñi-ro, áchí-ya. ³³ Te ñi kaka'an-de jíin-yá: Táta, ja ná ndúndijin nduchi-ná kákuñi-ná, áchí-de. ³⁴ Yúan-na te Jesús ñi kundá'ú iní-ya-dé. Te ñi ké'é-yá nduchi-dé. Te ñi ká'jin-de nduchi-dé. Te ñi kandikín-de-ya kuá'an-de jíin-yá.

Ja ní kiví Jesús ñuu Jerusalén

21 Te nuu ní kákyani-ya ñúu Jerusalén, ñi jakoyo-ya ñúu Betfagé chi yuku Olivos. Yúan-na te ñi tájí Jesús uu chaa káskuá'a jíin-yá kua'an-de. ² Te ká'an-ya jíin-de: Kua'an onde ñuu kánchaa nuu-ro jíin, te ní'in-ro ñin burro nú'ni-tí jíin ñin burro yíkin jíin-tí. Te ndájí-ró-tí, te kunchaka-ró-tí kii-ró jíin-tí nuu-rí yá'a. ³ Te nú ndé chaa ka'an jíin-ró, te kachí-ro kuni-de: máá jito'o-yo jíinu ñú'ún-yá-tí, achí-ro. Yúan-na te sí'a-ni-de-tí, áchí-ya. ⁴ Te súan ni kuu táká yuán náva'a skíkuu tu'un ñi ka'an chaa ñi jani tu'un Dios: ⁵ Kachí nuu sésí'í ñuu Sion: Yá'a ndé'é-ró chi Rey máá-ró vai-ya núu-ro. Vítá iní-ya. Te yóso-yá ñin burro yíkin se'e kiti ndíso, áchí. ⁶ Te chaa káskuá'a-ún ká'jin-de. Te ñi kásá'a-de nátu'un ñi tá'ú Jesús tiñu nuu-dé. ⁷ Te káin-chaka-de burro jíin burro yíkin-ún ñi naja-de nuu-yá.

Te ni kachúku-de tikachi-de sik-tí. Te ni jukoso-yá-ti.
⁸ Te ñayivi kuá'a-ún, ni kajakin-i tikachi-i iní ichi. Te sa-va-ga-i ni kaja'nyu-i nda'a yunu. Te ni kajakin-i iní ichi-ún. ⁹ Te ñayivi kaja'an ichi núy-yá jíin ñayivi kándik-in ichi yatá-yá, ni kaka'an jaa-i: Xáan va'a Se'e David. Ná nákana jaa-yó-yá, chi ndiso-ya tíñu máá Tatá. Xáan va'a I'a kúu-ya ondé andívi. Achí-i. ¹⁰ Te ni kivi-ya iní ñuy Jerusalem. Te ni kuvaá taká ñayivi ñúy-ún. Nde cháa kúu cháa yá'a, achí-i. ¹¹ Te ni kaka'an ñayivi-ún: Cháa yá'a kúu Jesús cháa jáni tu'un Dios. Te onde ñuy Nazaret ndañúy Galilea vai-de. Achí-i.

Já ní sándoo-ya vé'e ij

¹² Te ni kivi Jesús iní ve'e ij Dios. Te ni kiñi'in-ya ñayivi kajaan, kaxikó, in iní ve'e ij-ún, kaja'an. Te ni skuíó káni-ya mesa cháa kaxndáji xu'ún, jíin silla cháa kaxikó paloma. ¹³ Te ni ka'an-ya jíin-i: A yóso núy tutú: Ve'e-ri, chi ve'e nuu kájikán ta'u-í nání, achí-de. Te ni máá-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava ñáku'i'ná. Achí-ya. ¹⁴ Yúan-na te ñayivi kuáá jíin ñayivi rengo, ni jakoyo-i nuu-yá iní ve'e ij. Te ni nasáva'a-ya-í. ¹⁵ Ko sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ni kajini-de taká tiñu ñá'nu sá'a-ya, jíin núy súchí lúli kákana jaa-i iní ve'e ij-ún: Xáan va'a Se'e David, achí-i. Te ni kakiti iní-de. ¹⁶ Te ni kaka'an-de jíin-yá. Á tú jíni so'o-ró já kaka'an súchí yá'a, achí-de. Te ni ka'an Jesús jíin-de: Á té ka'u-ga-ro tutú ndasa ká'an: Súchí lúli jíin súchí kájaxin, va'a kánkana jaa-i ní, sá'a-ní, achí. ¹⁷ Te ni xndóo-ya-dé. Te ni kenda-ya ñúy kua'an-ya onde ñuy Betania. Te yúan ni kendo-ya ákuáa-ún.

Tu'un mérxexé

¹⁸ Te jañá'an kivi xían-ún kuano'on-ya onde ñuy, te jíi-ya sóko. ¹⁹ Te ni jini-ya núy in mérxexé kándij yu'íchi-ún. Te ni ja-ya núy mérxexé-ún. Te tú kuti nañun ní ni'in-yá, chi máá núma-ní ío. Te ni ka'an-ya jíin: Mā kúun kuti-gá nde'e xiní-ro, achí-ya. Te ni ichi kájan-ni mérxexé-ún. ²⁰ Te cháa kaskuá'a jíin-yá, ni kanaa iní-de ja ní kajini-de tiñu yá'a. Te ni kaka'an-de: Ndasá ni sá'a-ya já ní ichi kájan-ni mérxexé-ún, achí-de. ²¹ Te ni ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú kákandija-ró te tú jáni sikí iní-ro, nasu máá in tiñu mérxexé yá'a kuu sá'a-ró, chi suni kuu nú ka'an-ro jíin yúku yá'a: Kuxio te jungoo-ró onde nuu mar kundee-ró, te kuu súan. ²² Te taká ja kakán ta'u-ro, te nú kákandija-ró, te ni'in-ro. Achí-ya.

Sikí tiñu ndiso Jesús

²³ Te ni najaa-ya iní ve'e ij. Te nini stá'an-ya tú'un, te sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii iní ñuy, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kajika tu'un-de-ya: Nā jíin tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan. Achí-de. ²⁴ Te ni ka'an Jesús: Suni ná kaká tu'un-rí róo in tu'un. Te nú kuu xndío káni-ró, yúan-na te kachi-ri nuu-ro nā jíin tú'un sá'a-ri tiñu yá'a. ²⁵ Já ní skuánducha Juan sáá, nde onde ni kii tu'un-ún. Onde andívi xí onde cháa, achí-ya

jíin-de. Yúan-na te ni kandatú'ún máa-de: Nú ka'an-yo já onde andívi, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní kákandija-ró núy-dé núsáá. ²⁶ Te nú ka'an-yo já onde cháa, te káyu'u-yo ñayivi, chi ndivii-í kájani iní-i ja cháa ni jani tu'un Dios ni kuu Juan. Achí-de jíin tá'an-de. ²⁷ Te ni ka'an-de: Tú kájin-ri, achí-de jíin Jesús. Te suni ni ka'an-ya jíin-de: Ni nuu, tú kachi-ri nuu-ro nā jíin tú'un sá'a-ri taká tiñu yá'a.

Sikí úy se'e yíi

²⁸ Ko ndasa kájani iní-ro. In cháa ni jo uy se'e yíi-de, te ni ja-ya de nuu in-i. Te ni kachi-de jíin-i: Hijo, kuá'an te sátiñu-ró núy itú vina, achí-de. ²⁹ Te ni ka'an-i: Mā kí'in-ná, achí-i. Ko ni kunúu, te ni nakani iní-i te kua'an-i. ³⁰ Te táa-ún, ni ja-ya de nuu ingá-i. Te suni súan ni ka'an-de jíin-i. Te ni ka'an-i: Bueno, ná kí'in-ná táta, achí-i. Ko tú ní já'an-i. ³¹ Já ndéndúú-i, nde in-i ni skíkuu tiñu kuni táa-i, achí-ya. Te ni kaka'an-de: Súchí in, achí-de. Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja cháa xini jíin ñá'an téné, xna'an-ga-ún kivi iní ñuy nuu tá'ú Dios tiñu vásá róo jíná'an-ró. ³² Chi ni kii Juan, ni stá'an-de ichi ndáa nuu-ro, te tú ní kákandija-ró tú'un ká'an-de. Ko cháa xini jíin ñá'an téné, ni kákandija-ún tú'un ni ka'an-de. Te máá-ró, vasa ndé'é-ró tíñu yá'a, te tú ní kánakani kuti iní-ro náva'a kandija-ró núy-dé.

Sikí cháa kásatiñu nuu itú uva

³³ Kuni so'o inga tu'un yátá jíná'an-ró. Ni jo in cháa, táa iní ve'e kúu-de. Te ni nachu'un-de in itú uva. Te ni jasú-de jakú, te ni jacha-de in ya nuu kaxin-de. Te ni ndukani-de in torre, te ni xndóo-de nuu cháa kásatiñu jíin. Te ni kee-de kua'an jíká-de. ³⁴ Te ni cháa kivi ndútútú nde'e uva. Te jito'o itú uva, ni táji-de mozo-de kaja'an nuu cháa kásatiñu ja náki'in nde'e uva. ³⁵ Ko cháa kásatiñu, ni kákatin-ún mozo-de. In-de ni kastu-jí, inga-de ni kaja'ni, te inga-de ni kaja'a yuu xiní-dé. ³⁶ Te máá jito'o, ni natáji tuku-de yakú-ga mozo-de kaja'an, kua'a-gá vásá já xnañúú. Te suni súan ni kasá'a-ún jíin mozo-de. ³⁷ Te onde sandí'í-na, te ni táji-de se'e yíi-de kua'an. Ná koo ja jíin-ún núy sé'e-ri, achí-de. ³⁸ Ko ja kásatiñu-ún, ja ní kajini nuu sé'e máá jito'o, te ni kaka'an: Cháa yá'a xini tá'u. Ná chó'o, te ná ká'ni-yo-dé. Te ná ndóo ta'u-dé kuu-yó, achí. ³⁹ Te ni kákatin-ún máá sé'e. Te ni kákiñi'in-ún-de yata itú uva. Te ni kaja'ni-ún-de. ⁴⁰ Te nú ni cháa jito'o itú uva. Te ndasa sá'a-de jíin cháa kásatiñu-ún, achí-ya jíin-de. ⁴¹ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Xnáa íi-dé cháa ñáá-ún. Te kua'a-de itú uva-de-ún nuu ingá cháa kásatiñu. Te kivi kúun nde'e, te naku'a mozo-de nde'e-ún nuu-dé. Achí-de. ⁴² Te ni ka'an Jesús jíin-de: Té ka'u-ga-ro tutú ij yá'a náun. Yuu já ní kaské'ichi cháa káchutá'an, yúan kúu máá yúu ndiso fuerza jiki. Máá Tatá Dios ni sá'a-ya súan. Te kanaa iní-yo nde'é-yó tiñu yá'a. ⁴³ Núsáá te ká'an-ri jíin-ró, ñuy nuu tá'ú Dios tiñu kuxio nuu-ro

jíná'an-ró. Te kuḗ'a-ya tá'u-ún nuu ingá ñayivi, náva'a kuḗ'a-i nde'e vá'a. ⁴⁴ Chḗa ndua sikí yúu-ún, ta'nyu-de. Te nú ndé sikí júngava máá yúu-ún, te kukuáchi sá'a. Achí-ya. ⁴⁵ Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo nī kajini so'o-de tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Te nī kajuku'un inī-de ja sikí máá-de nī ka'an-ya. ⁴⁶ Te nī kandúkú-de modo t̄in-de-ya. Ko nī kayu'ú-de nī kajito-de ñayivi, chí kájani inī-i ja ñin cháa jáni tu'un Dios kúu-ya.

Tu'un viko tánda'a

22 Te nī ka'an Jesús ingá tu'un yátá jíin-de jíná'an-de: ² Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ñin rey ja ní sá'a-de ñin viko tánda'a já kúu se'e-de. ³ Te nī táji-de mozo-de kuakana xinī táká ñayivi ní kastu'ún-de nuu, ná kii-i. Ko ñayivi-ún, tú ní kákuni-i kii-i. ⁴ Te nī táji tuku-de yaku-ga mozo-de kája'an. Te nī ka'an-de: Kachī nuu ñayivi ní kana-rī xinī-ún: A nī sátu'a-rī ja kúxini-yó. Nī ja'ni-rí xndikí-rí jíin kítí xá'an, te ndí'i a ío tu'a. Ña'an viko tánda'a jíná'an-ró. Achí-ro. ⁵ Ko ñayivi-ún, tú ní kájítú iní-i. Te kája'an-i tíñu máá-i, ñin-i ichi rancho-i, te ingá-i nuu ndátíñu-i. ⁶ Te sava-ga-i, nī kakat̄in-i mozo-de, te nī kaja'a-i tuká nuu-dé, te nī kaja'ni-í-de. ⁷ Te nī jini tu'un rey. Te nī kití inī-de. Te nī táji-de soldado-de kája'an. Te nī xnáa-dé ñayivi ní kaja'ni ndíyi-ún. Te nī ja'mu-de ñuu-i. ⁸ Yúan-na te nī ka'an rey jíin mozo-de: Jandáa, ja viko tánda'a, a ío tu'a. Ko ñayivi ní kana-rī xinī-ún, tú va'a ñayivi kákuu-i. ⁹ Núsáa te kuá'an jíná'an-ró onde nuu náketá'an ichi yátá ñúy. Te kana-ró xiní nasaa ñayivi ní'ín-ro, ná kii-i nuu víko tánda'a yá'a. Achí-de. ¹⁰ Te nī kenda koyo mozo-de kája'an taká-ni ichi. Te nī stútú-de nasaa ñayivi ní kani'ín-dé: ñin jinu-ni ñayivi vá'a jíin ñayivi ú'u. Te viko tánda'a-ún nī chítú ndíi jíin ñayivi. ¹¹ Te nī kivi rey inī ve'e ja ndé'e-de nuu ñayivi ní kataka. Te nī jini-de nuu ñin cháa ja tú ñú'un-de sa'ma víko tánda'a. ¹² Te nī kachi-de jíin cháa-ún: Amigo, ndasa nī kivi-ró yá'a ja ná tú ñú'un-ró sá'ma víko tánda'a, áchi-de. Te máá cháa-ún, tú ní ká'an kuti-dé. ¹³ Yúan-na te nī ka'an rey jíin cháa ká-jatíñu-ún: T̄in-ró te ku'ni-ro ndá'a-dé ja'a-dé, te kiñi'ín-ró-de ná kí'ín-de nuu ñáa yatá ké'e. Yúan nde'e-de te nakaji-dé ñii yú'u-dé. ¹⁴ Chi nī kana-rī xinī kuá'a-í, ko yaku-ni-i nī kaji-rī, áchi-ya.

Sikí xú'ún yóo

¹⁵ Yúan-na te kája'an cháa fariseo. Te nī kandatu'ún máá-de nú ndasa t̄in yátá-de-ya jíin tú'un ká'an-ya. ¹⁶ Te nī katáji-de cháa káskuá'a jíin máá-de jíin cháa herodiano kája'an nuu-ya. Te nī kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kájini-ná ja ká'an ndaa-ní te stá'an ndaa-ní ichi Dios. Te tú yú'u-ní jito-ní ni ñin cháa, chí tú ndé'e-ní ndasa jito taká cháa. ¹⁷ Núsáa te kachi-ní nuu-ná jíná'an-ná: Ndasa kachi-ní, á kuu kuḗ'a-yó xú'ún yóo nuu César xí túu, áchi-de. ¹⁸ Ko Jesús, nī juku'un inī-ya ja xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te nī ka'an-ya jíin-de: Chḗa uu xinī kákuu-ró. Naja kájito ncha-ro rúu. ¹⁹ Stá'an

xu'ún yóo jíin ná ndé'e-rí. Achí-ya jíin-de. Te nī kastá'an-de ñin peso máá-de nuu-ya. ²⁰ Yúan-na te nī kachi-ya jíin-de: Ndé cháa kúu cháa ncháa nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a, áchi-ya. ²¹ Te nī kaka'an-de jíin-yá: César kúu, áchi-de. Yúan-na te nī ka'an-ya jíin-de: Kuḗ'a ja x̄in César nuu César, te ja x̄in Dios nuu Dios núsáa, áchi-ya. ²² Te nuu ní kajini so'o-de tu'un yá'a, te nī ka-naa iní-de, te nī kaxndóo-de-ya, te kája'an-de.

Sikí já náchaku ndíyi

²³ Te suni kivi-ún nī jakoyo cháa saduceo nuu-ya. Chḗa-ún káka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te nī kachī tu'ún-de-ya: ²⁴ Maestro, Moisés nī ka'an-de: Nú ñin cháa kuu-de, te nú tú se'e-de ní ío. Te ñani-de, ná ná-tanda'a jíin ñásfí-de, te ndukani-de tata ñani-de. ²⁵ Te jíin-ná nī ka'jo usiá ñani. Te cháa núu nī tanda'a-dé. Te nī jii-de. Te tú se'e-de ní ío. Te nī xndóo-de ñásfí-de nuu ñani-de. ²⁶ Te suni súan nī ta'an cháa uu, te suni súan cháa unj, onde ndí'usiá-de. ²⁷ Te nuu ní kaji'í ndí'usiá-de, te suni nī jii'í máá ñá'an-ún. ²⁸ Núsáa te kivi náchaku taká ndíyi, te ja ndí'usiá-de ndé ñin-de kuu-ña ñásfí-de. Chí ndí'i-de nī kanchaka-de-ña, áchi-de jíin-yá. ²⁹ Yúan-na te nī ka'an Jesús: Máni kástívi-ró tú'un, chí tú kájuku'un inī-ro jíin tutú ij, ni jíin fuerza Dios. ³⁰ Chí kivi náchaku-de ma'ñú ndíyi, ni cháa tú tanda'a-dé jíin ñásfí, ni ña'an tú koo yii-ña. Chí nduu-de nátu'un ndajá'a Dios andívi. ³¹ Te sikí ndíyi ja náchaku, á tú ní káka'u-ró tutú ja ní ka'an Dios jíin-ró: ³² Máá-rí kúu Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áchi-ya. Ko nasu Dios cháa nī kaji'í kúu-ya, chí sua Dios cháa káichaku kúu-ya, áchi Jesús jíin-de. ³³ Te ñayivi-ún, nī kánaa iní-i nī kajini so'o-i tu'un stá'an-ya.

Tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá

³⁴ Yúan-na te cháa fariseo, nī kajini so'o-de ja ní kundéé-yá jíin cháa saduceo, te nī kandututú-de. ³⁵ Te ñin máá-de, ja kúu-de maestro ley, nī jiká tu'ún-de-ya náva'a koto ncha-de-ya kuní-de: ³⁶ Maestro, ndéja kúu tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá nuu tutú ley, áchi-de. ³⁷ Te nī kachi Jesús jíin-de: Kumani-ro jíin máá Tatá-ro Dios onde jíin iní jíin añú-ro, jíin ñé núu jiní tuni-ro, áchi. ³⁸ Ya'a kúu tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá. ³⁹ Te tu'un uu kúu suni nátu'un ingá-ún: Kundá'ú inī-ro tá'an-ró nátu'un kundá'ú inī-ro máá-ró, áchi. ⁴⁰ Te chí ndendúu tu'un yá'a kándeé taká tutú ley, jíin taká tutú cháa nī kajani tu'un Dios, áchi-ya.

Sikí Sé'e David

⁴¹ Te nini ká'jin tutú cháa fariseo yúan, te Jesús nī jiká tu'ún-ya-de: ⁴² Ndasa kájani inī-ro já kúu Cristo. Ndé Se'e kúu-ya, áchi-ya. Te nī kakachi-de jíin-yá: Se'e David kúu-ya, áchi-de. ⁴³ Te nī ka'an-ya jíin-de: Te naja ní sá'a Espiritu ja David skúnání-de-ya jito'o-de núsáa. Chí nī ka'an-de: ⁴⁴ Máá Tatá Dios, nī ka'an-ya jíin Jito'o-rí: Nun-go-ró íchi ndává'a-rí nini ná chúkú-rí cháa kájito u'u

róo kuu-de teyu kuxndíi ja'a-ro, áchí. ⁴⁵ Te nú Jito'ò nì ka'an David jíin-yá, te ndasa kúu máa-yá se'e-de núsáá, áchí-yá. ⁴⁶ Te ni ñn-de tú ní kúu xndíó káni kuti-dé tu'un nuu-yá. Te ni tuká ní chúndéé iní ni ñn-de kaka tu'un-de-yá ondé kivi-ún.

Sikí já ní kana jíin-yá nuu-í

23 Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin ñáyivi jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ² Chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nì kajungoo-de nuu silla Moisés. ³ Núsáá te taká naún tá'ú-de tiñu nuu-ro, yuán kuándatu-ro te sá'a-ró. Ko ma sá'a-ró natu'un kásá'a máa-de. Chì ká'an-de, ko tú káskíkuu-de. ⁴ Chì káju'ni-de carga ve'e ja yíi kúndiso-i, te káchaa-de sikí-í. Ko máa-de jíin'an-de, tú kákuyí-de ké'é-de carga-ún ni jíin ñn nda'a lúli-de. ⁵ Chì kásá'a-de taká tiñu-de nává'a kuni ñáyivi núu-dé. Chì kánaskáa-de nuu yóso tú'un tu-tu-de, te suni súan jíin yú'a nuu tákachí-de. ⁶ Te xaan kákusi iní-de jíin silla jíin'ún ondé xiní mesa nuu ío xini, jíin silla onde xiní mesa iní ve'e sinagoga. ⁷ Suni ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u, te ja ká'an ñáyivi: Maestro, Maestro, jíin-de, kákusi iní-de jíin. ⁸ Ko máa-ró jíin'an-ró, ma kúnání-ró Maestro, chì ñn máa tú'un-ni kúu Maestro máa-ró, kúu Cristo. Te taká róó, ñani kákuu-ró. ⁹ Te ma ká'an-ro já ní ñn chaa iní ñuyivi yá'a kúu Táa-ro. Chì ío ñn Táa-ro jíin'an-ró, te kánchaa-yá ondé andívi. ¹⁰ Ni ma kúnání-ró Jito'ò. Chì ío ñn Jito'ò-ro jíin'an-ró, te Cristo kúu-yá. ¹¹ Te chaa kúná'nu-ga nuu-ro, ná ndúu-de mozo nuu-ro jíin'an-ró. ¹² Chì chaa sáná'nu máa-de, ndusúchi-de. Te chaa sásúchi máa-de, nduñá'nu-de. ¹³ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró, chì kájasu-ro ñúu natu'un andívi núu ñáyivi. Chì tú kivi koyo máa-ró, ni tú kája'a-ró tú'un ja kivi koyo ñáyivi kándúkú kivi. ¹⁴ Naká ndá'ú kuu róó, chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró, chì kákókó-ró ve'e ña'an kákendoo ndá'ú. Te kásá'a-ró já túu kuachi-ró, yuán kájikān ta'u ná'an-ró. Já yuán ví'í-gá ta'nyu ndatu-ro. ¹⁵ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró, chì káxndékava-ró mar jíin ñú'un íchí ja skándija-ró ñn chaa. Te nú a nì kandí-ja-de, te ví'í-gá uy jínu nduu-de ñn se'e infierno kásá'a-ró vásá máa-ró. ¹⁶ Naká ndá'ú kuu róó chaa kuáá ja káyoxnúu-ró núu ñáyivi. Chì káka'an-ro: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí ve'e ij, te tú ní'in tiñu, ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikí oro iní ve'e ij-ún, yuán te fuerza ná skíkuu-de, áchí-ro. ¹⁷ Chaa ñáá jíin cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, oro xí máa ve'e ij ja sándoo oro-ún. ¹⁸ Te: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí altar, tú ní'in tiñu. Ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikí ndatíñu nì kachúkú-i nuu altar, yuán te fuerza ná skíkuu-de. Achí-ro. ¹⁹ Chaa xiní ñáá jíin cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, ndatíñu nì sokó-í, xí máa altar ja sándoo ndatíñu-ún. ²⁰ Núsáá te chaa já-tu'un téyí sikí altar, sikí máa altar játu'un téyí-de jíin

sikí taká ndatíñu káxiukú núu-ún. ²¹ Te chaa játu'un téyí sikí ve'e ij, sikí máa ve'e ij-ún játu'un téyí-de jíin sikí I'a ncháa iní-ún. ²² Te chaa játu'un téyí sikí andívi, játu'un téyí-de sikí silla nuu tá'ú Dios tiñu jíin sikí I'a kánchaa nuu-ún. ²³ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, chaa uy xiní kákuu-ró. Chì ká-ja'a-ró ñn sikí uxí décimo ita mìnú jíin itá xíin jíin comi-no nuu Dios, te káxndóo-ró tú'un kánúu xaan-gá nuu ley, ndasa kii juicio, jíin ndása kundá'ú iní-yá yóó, jíin ndása kándija-yó. Taká ya'a kánúu sá'a-ró núu, te suni ma xndóo-ró ingá-ún núu. ²⁴ Chaa kuáá kákuu-ró já káyoxnúu-ró núu ñáyivi. Chì máni kátava-ro tíyúkún te kákókón-ró camello. ²⁵ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró. Chì kánakacha-ró íchi yatá vaso jíin íchi yatá kó'o. Ko ichi iní ñú'un chítú tú'un kuí'ná jíin tú'un káñáá. ²⁶ Chaa kuáá kákuu-ró, fariseo. Nakacha xna'an-ga ichi iní vaso jíin ichi iní kó'o, nává'a suni súan ná ndúndoo ichi yatá-ún. ²⁷ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró, chì natu'un ve'e añú ja kándayaa kándaa-ró. Te jandaa ja lúu kaa ichi yatá, ko ichi iní ñú'un chítú yíki añú jíin taká ja te'yú. ²⁸ Suni súan máa-ró jíin'an-ró, chì ichi fuera, jandaa kásá'a-ró já cháa ndaa kákuu-ró núu ñáyivi. Ko ichi iní-ro ñú'un chítú-ró tú'un yóso yú'u jíin tú'un káñáá. ²⁹ Naká ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uy xiní kákuu-ró, chì káskuá'nu-ró ve'e añú chaa nì kajani tu'un Dios. Te kásá'a luu-ró ve'e añú taká chaa ndaa. ³⁰ Te káka'an-ro: Nú ní ká'io-yó kivi ní ká'io ndíyi táa-yo, te ma kivi nduu-yo jíin-de ja ká'ni-yo cháa nì kajani tu'un Dios núu, áchí-ro. ³¹ Te súan kajani ndaa-ro tú'un sikí máa-ró, chì táa-ro nì kaja'ni-dé chaa nì kajani tu'un-yá. Te máa-ró kákuu ndija se'e-de. ³² Núsáá te ná náskútú-ró kú'a ndíyi táa-ro. ³³ Koo jíin sé'e koo kákuu-ró. Ndasa kaku-ró já tá'nyu ndatu-ro núu infierno núsáá. ³⁴ Já yuán táji-rí chaa kani tu'un Dios nuu-ro jíin cháa ndíchí jíin cháa chaa tutu. Te sava-de, ka'ni-ro-dé, te kata kaa-ró-de jikā cruz. Te sava-ga-de, ku'a-ró yúnu xii-de iní ve'e sinagoga máa-ró, te chindikin-ro-dé ndita'an ñuu. ³⁵ Nává'a koo kuachi sikí máa-ró já ní jati niñi ñáyivi ndaa nuu ñú'un yá'a, onde niñi cháa ndaa Abel, te onde niñi Zacarías, se'e Berequías, chì nì kaja'ni-ro-dé sava ma'ñú altar jíin ve'e ij. ³⁶ Jandaa ká'an-rí jíin-ró: Taká tundó'o yá'a kii sikí ñáyivi yá'a. ³⁷ Jerusalén, Jerusalén, nì kaja'ni-ro cháa ká-jani tu'un Dios. Te nì kaja'a-ró yúu cháa nì táji-yá vai nuu-ro. Ío kua'a vuelta nì kuni-rí nastútú-rí se'e-ró natu'un chukí ja nastútú-tí tirí-tí chíi ndijin-tí, ko tú ní kákuu-ro. ³⁸ Vina te nì kendoo víchí ve'e-ró núsáá. ³⁹ Chì ká'an-rí jíin-ró ja má kuni kuti-gá-ro núu-rí jíin'an-ró, onde ja ñn kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá, chì ndíso-yá tiñu máa Tatá, achí-ro. Achí-yá.

Tunĭ nuu kúyani nchaꝯ Jesús

24 Te nĭ kenda Jesús inĭ ve'e ij kua'an-ya. Te chaꝯ káskuá'a jíin-yá-ún, nĭ ĵakoyo-de nuu-yá ja stá'an-de taká ve'e ja ncháá tá'an jíin vé'e ij-ún nuu-yá. ² Te nĭ ka'an-ya: Á kándē'é-ró núu vé'e yá'a. Jandáꝯ ká'an-rĭ jíin-ró ja má kútá'an-ga ni ĩn yuu. Chĭ ĩn kivi te ndi'ĭ stúncháꝯ-i. Achĭ-ya jíin-de. ³ Te nĭ jungoo-ya onde yuku Olivos. Te nĭ ĵakoyo chaꝯ káskuá'a-ún nuu-yá. Te nĭ kajikꝯ tu'ún sĭin-de-ya: Kastu'ún-ní nuu-ná. Ndé kivi kóo taká tundó'o yá'a. Te naún tunĭ koo nuu kúyani nchaꝯ-ní jíin kivi jínu ñuyivi, áchĭ-de. ⁴ Te nĭ ka'an Jesús: Koto-ró máá-ró jíiná'an-ró, náva'a tú xndá'ú ni ĩn-de róó. ⁵ Chĭ kikoyo kua'a cháa ki'in núu s'v-rí. Te ka'an-de: Máá-rí kúu Cristo, achĭ-de, te xndá'ú-de kua'a xaꝯ ñáyivi. ⁶ Te kuni tu'un-ró káka'an ja ío guerra, jíin já kóo guerra. Ko ma yú'ú-ro, chĭ níni kóo súan. Ko té ĵinu-ga kivi. ⁷ Chĭ ndonda nación sikĭ nación, te ñuu sikĭ ñúu. Te koo kue'e xaꝯ jíin tamá. Te yá'a yúan taan. ⁸ Te taká yúan kákuu tundó'o kéjá'á núú.

Tu'un ndasa ndo'o ñayivi káandĭja

⁹ Yúan-na te nastúu-de róó jíiná'an-ró, ja kóto-ró tundó'o. Te ka'ni-dé róó. Te taká ñayivi, koto u'u-i róó ja sikĭ rúu. ¹⁰ Yúan-na te nayu'ú kua'a-í, te nastúu tá'an-i, te koto u'u tá'an-i. ¹¹ Te jukuiñĭ kua'a cháa kani tu'un tú'ún. Te xndá'ú-de kua'a ñáyivi. ¹² Te ndeꝯ tiñu ñáá, te yúan kuá'a-í ma kóo manĭ-gá-i. ¹³ Ko chaꝯ kúndĭj nĭ'in onde kivi jínu, chaꝯ-ún kaꝯ. ¹⁴ Te tu'un va'a yá'a cuenta ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kuichꝯ inĭ ñé ñuyivi náva'a ku-nĭ ndaꝯ taká ñayivi, yúan-na te ĵinu. ¹⁵ Núsáá te nú nĭ kajinĭ-ro já káchá'an te nĭ tuchꝯ taká ndatíñu inĭ lugar ĩ natu'un nĭ ka'an Daniel, chaꝯ nĭ jani tu'un Dios onde sáá, (chaꝯ ká'u, ná júku'un inĭ-de), ¹⁶ Yúan-na te ñayivi kaxiukú inĭ ñuu Judea, kunu-i kĭngoyo-i onde yuku. ¹⁷ Te chaꝯ kánde xini vé'e, ma núu-de kiñi'in-de ndatíñu inĭ ve'e-de. ¹⁸ Te chaꝯ kánde onde rancho, ma náxío káva yátá-de naki'in-de tikachĭ-de. ¹⁹ Ko kivi-ún naka ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e, jíin ñá'an káskáxin. ²⁰ Núsáá, te kakan ta'u-ro náva'a tú kunu-ró víko víjin ni kivi ndetátú ki'in-ro. ²¹ Chĭ kivi-ún koo tundó'o xaꝯ, ja ná té koo-ga onde kivi ní jungoo ñuyivi, te onde vina, te ni ma kóo-ga. ²² Te nú tú ní ndúkútĭ kivi-ún núú, te ni ĩn ñayivi má káku kutĭ-í núú. Ko ja sikĭ ñáyivi ní nakaji-ya-ún, yúan ndúkútĭ kivi-ún sá'a-ya.

Tunĭ máá kivi sándĭ'ĭ-na

²³ Núsáá te nú ndé chaꝯ ká'an jíin-ró: Yá'a nde'é-ró kánchaꝯ Cristo, xí yúan nde'é-ró kánchaꝯ-ya, ma kándĭja-ró já ká'an-de. ²⁴ Chĭ kenda Cristo xndá'ú jíin cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tunĭ jíin tíñu ñá'nu, ná va'a xndá'ú-de onde ñayivi ní nakaji-ya nú ná kúu sá'a-de. ²⁵ Vina a nĭ kastu'ún-rí nuu-ro onde jíin kivi. ²⁶ Núsáá te nú ka'an ñayivi jíin-ró: Yúan nde'é-ró, onde nuu ñú'un téé kánchaꝯ-ya, achĭ-i, te ma kéndá-ró. Xí:

Jian nde'é-ró, ichi inĭ ve'e kánchaꝯ-ya, achĭ-i, te ma kándĭja-ró jíiná'an-ró. ²⁷ Chĭ natu'un ndĭi ncháꝯ ja nándeꝯ ichi núu kána ndikandĭi te jáꝯ onde ichi núu kée ndikandĭi, suni súan kii máá Sé'e chaꝯ. ²⁸ Chĭ nú ndénu kútúu ndíyi, yúan takꝯ tijji. ²⁹ Yúan-na te nú nĭ ndi'ĭ taká tundó'o kivi-ún, te kutúu-ni ndikandĭi, te tuká nandĭi yóo. Te jungoyo tiñu xini ichi ándví. Te taká fuerza ándví ndí'ĭ ka'ya. ³⁰ Yúan-na te ichi ándví kéndá tunĭ máá Sé'e chaꝯ. Te nde'e taká ñayivi ío inĭ ñuyivi yá'a. Te kuni-i nuu máá Sé'e chaꝯ kii-ya jíin vikó ío ándví, jíin kuá'a fuerza ja ndúñá'nu-ya. ³¹ Te táji-yá ndajá'a-yá kĭngoyo. Te nde'e jaa clarín. Te nastútú-yá ñayivi ní nakaji-ya ndíkúun lado ñuyivi, onde ĩn lado ándví te onde inga lado. ³² Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a mérkexe. Nú a nĭ nduyúcha núma, te nĭ najaa nda'a, te a kájinĭ-ro já á nĭ kuyani viko sáú. ³³ Suni súan róó, nú a nĭ kajinĭ-ro taká tiñu yá'a, te kuni-ro já á yani jaa kivi-ún. ³⁴ Jandáꝯ ká'an-rĭ jíin-ró, ja má náa ñáyivi yá'a, onde ná skĭkuu taká tiñu yá'a. ³⁵ Ándví jíin ñuyivi chĭ naa, ko tu'un ká'an-rĭ chĭ ma náa. ³⁶ Ko kivi kóo-ún, jíin hora, tú ni ĩn chaꝯ jiní, ni ndajá'a ká'jo ándví, tú ni ĩn naún jiní, ni máá Sé'e-ya. Chĭ máá ĩn-ni máá Táꝯ-rĭ jiní-ya. ³⁷ Chĭ natu'un nĭ jo kivi ní kii Noé, suni súan koo kivi kii máá Sé'e chaꝯ. ³⁸ Chĭ kivi-ún ja ná té chá'an-ga kuun sau xaꝯ, káyee-í, káji'i-i, kátanda'a cháa, te kátanda'a ñá'an. Te nĭ jaa kivi já ní kivi Noé inĭ barco ká'nu. ³⁹ Te tú ní kájinĭ kutĭ-í onde nĭ chaꝯ sau xaꝯ, te nĭ xnáa ndí'ĭ-cha-í. Te suni súan kii máá Sé'e chaꝯ. ⁴⁰ Kivi-ún te kuiñi uu chaꝯ onde rancho. Te ĩn-de naki'in-ya, te inga-de ndoo. ⁴¹ Te uu ñas'í ndiko-ña ĩn-ni yosó. Te ĩn-ña náki'in-ya, te inga-ña ndoo.

Sikĭ já kúndito-yó

⁴² Núsáá te kundito-ró, chĭ tú kájinĭ-ro na kivi ncháꝯ Jito'o-ro. ⁴³ Ko ná júku'un inĭ-ro tú'un yá'a. Táꝯ inĭ ve'e, nú ní jiní-de na hora kuu ja kii ñaku'ná, te kundito-de núú. Te ma kuá'a-de tu'un ja sáku'ná vé'e-de núú. ⁴⁴ Núsáá te suni koo tu'a máá-ró chĭ máá kivi já tú naún kájanĭ inĭ-ro, te nchaꝯ-ni máá Sé'e chaꝯ. ⁴⁵ Ndéja kúu ĩn mozo ndíchĭ já játíñu va'a. Chĭ máá jito'o, kani-de mozo-ún ná kóto-i se'e-de, náva'a skée-í suchĭ-ún hora ja ío va'a. ⁴⁶ Xáan ndatu kuu mozo-ún. Te nú nĭ nchaꝯ jito'o-i, te nani'in-dé mozo-ún sá'a-i súan. ⁴⁷ Jandáꝯ ká'an-rĭ jíin-ró, ja kani-de mozo-ún ja kóto-i taká ndatíñu-de. ⁴⁸ Ko nú mozo káñáá kúu-i te jáni inĭ-i: Kúkuéé-ga te nchaꝯ jito'o-rĭ, achĭ-i. ⁴⁹ Te nú kejá'a-i stu-jí-í tá'an mozo-i. Te kee-í ko'o-i jíin cháa kánajini. ⁵⁰ Yúan-na te nchaꝯ jito'o mozo-ún kivi já tú ndatu-i jíin hora ja tú jiní-i. ⁵¹ Te xiti sáva-de-i. Te skétá'an-de-i jíin cháa uu xini jíiná'an. Te yúan kundee-i nde'e-i te nakaji-í ñi yú'u-í.

Sikĭ uxĭ ña'an jáá

25 Yúan-na te ñuu natu'un ándví kúu natu'un uxĭ ña'an jáá, ja ní káki'in-ña linterna káindá'a-ña. Te

nj kenda koyo-ña kuáta'an-ña ñin yii víko tánda'a. ² Te u'un-ña ká'io ndito xinj-ña, te u'un-ña káñáá xinj-ña. ³ Te ña'an káñáá xinj-ún, kándá'a-ña linterna-ña. Ko tú káindá'a-ña petróleo ku'un inj. ⁴ Ko ña'an ndito xinj-ún, káindá'a-ña botella ñu'un petróleo ñin ká'nu-ni jíin táká linterna-ña. ⁵ Te nini nj kukuéé yii-ún ja cháa-de, te nj kakixi-ni-ña. ⁶ Te nuu ní kuu sava ñúú, te nj kajini so'o-ña ñin tu'un kána jaa: Yá'a nde'é-ró, a vaj yii. Kenda koyo kita'an-ro-dé, áchí. ⁷ Yúan-na te taká ña'an jáá-ún, nj kandumo-ña. Te nj kasátu'a-ña linterna-ña. ⁸ Te ña'an káñáá xinj-ún, nj kaka'an-ña jíin ñá'an ká'io ndito xinj-ún: Ku'a ñin tá'ú petróleo nuu-rí, chi kuanda'va linterna-rj, áchí-ña. ⁹ Ko ña'an ká'io ndito xinj-ún, nj kaka'an-ña: Ma kúu, chi sanaa te ma kánda ja kúu-rj jíin já kúu-ró. Va'a-ga ki'in-ro núu cháa xikó te kuaan-ró já kúu máá-ró. Achí-ña. ¹⁰ Te nini kaja'an-ña kakuagan-ña, te nj cha'a-ni yii-ún. Te ña'an ká'io tu'a-ún, nj kivi koyo-ña jíin-de inj ve'e viko tánda'a. Te nj naka-su-de yuxéé. ¹¹ Yúan-na te nj kunúu. Te nj chakoyo tuku sava-ga ña'an jáá-ún. Te nj kaka'an-ña: Táta, Táta, kuña-ni ve'e, ná kivi koyo-ná, áchí-ña. ¹² Ko máa-de nj ka'an-de: Jandáa, ká'an-rj jíin-ró, tú jiní-rj róó, áchí-de. ¹³ Kundito núsáá, chi tú kajini-ro na kivi, ni na hora nchaá máá Sé'e cha'a.

Cha'a nj teta'an ndatíñu

¹⁴ Chi nuu natu'un andívi kúu natu'un ñin cha'a ja kenda jiká-de inga nuu ki'in-de. Te nj kana-de xinj mozo-de. Te nj teta'an-de ndatíñu-de nuu mozo-de-ún jiná'an. ¹⁵ Te nuu ñin-i, nj ja'a-de u'un mil peso. Te nuu ingá-i, u'u mil peso. Te nuu ingá-i, ñin-ni mil peso. Súan nj teta'an-de nuu ñin ñin mozo-de ndasa xinj máa-i jiná'an-i. Te nj kee-ni-de kua'an jiká-de. ¹⁶ Te mozo nj ki'in u'un mil peso-ún, nj kee-i kua'an-i jíin. Te nj sátíñu-i jíin. Te nj ni'in-í u'un-ga mil peso sikj. ¹⁷ Suni súan nj sá'a mozo ja ní ki'in u'u mil peso-ún. Te nj ni'in túku-i u'u-ga mil peso sikj. ¹⁸ Ko mozo ja ní ki'in ñin mil peso, nj kee-i kua'an-i. Te nj jacha-i chji ñu'un. Te nj chisa'í-i xu'un jito'o-i. ¹⁹ Te nj kuu kua'a kivi. Te nj ncha'a jito'o mozo-ún. Te nj nasánda-de cuenta jíin-i. ²⁰ Te nj ja'a mozo ja ní ki'in u'un mil peso-ún, nj jastá'an-i u'un-ga mil peso. Te nj ka'an-i: Táta, nj ja'a-ni u'un mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ni, u'un-ga mil peso nj ni'in-ná sikj. Achí-i. ²¹ Te jito'o-i, nj ka'an-de jíin-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Nj skíkuu va'a-ró jíin yakú-ni ndatíñu. Ná cháa-rj kua'a tíñu sikj-ro. Ná júngo-yó, chi kúsij iní jito'o-ro jíin-ró. Achí-de. ²² Te nj ja'a tuku mozo ja nj ki'in u'u mil peso-ún. Te nj ka'an-i: Táta, nj ja'a-ni u'u mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ni, u'u-ga mil peso nj ni'in-ná sikj. Achí-i. ²³ Te jito'o-i, nj ka'an-de jíin-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Nj skíkuu va'a-ró jíin yakú-ni ndatíñu. Ná cháa-rj kua'a tíñu sikj-ro. Ná júngo-yó, chi kúsij iní jito'o-ro jíin-ró. Achí-de. ²⁴ Yúan-na te nj ja'a mozo ja ní ki'in ñin mil peso-ún, te nj ka'an-i: Táta, a jiní-ná ní ja cháa xa'an iní kúu-ni. Te já'nyu-ni nuu tú

jachá-ni, te nástútú-ni nuu tú sáka-ni. ²⁵ Te nj yu'u-ná. Te nj ja'an-ná. Nj chisa'í-ná xu'un-ni chji ñu'un. Te vina ná náku'a-ná xu'un-ni nuu-ni. Achí-i. ²⁶ Te jito'o-i, nj ka'an-de jíin-i: Mozo ñáá, mozo kúxi kúu-ró. Nj jiní-ro já'nyu-rj nuu tú jachá-rj, te nástútú-rí nuu tú sáka-rí. ²⁷ Ní ja'a-ró xu'un-rí nuu banco núu. Te nuu ncha'a-rj, te naki'in-rj xu'un-rí onde jíin sé'e xu'un núu. Achí-de jíin-i. ²⁸ Yúan-na te nj kachí-de jíin ingá mozo-de: Núsáá te kuanchaa-ro mil peso ja'an núu-í. Te ku'a-ró núu mozo ja ñáva'a uxí mil peso-ún. ²⁹ Chi ñayivi já á ñáva'a, te kii-ga nuu-í, te ví'í-ga kuñava'a-i. Ko ñayivi já ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-i-ún, te kuxio ki'in. ³⁰ Te mozo ja tú jatiñu va'a-ún, kiñi'in-i ná kúndee-i ñuñáa yatá ve'e. Te yúan nde'e-i, te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-de.

Sikj já koo juicio taká nación

³¹ Te kivi kii máá Sé'e cha'a ja ndúñá'nu-ya, te kikoyo ndí'í ndajá'a ndóo-ya jíin-yá. Yúan-na te júngo-ya ñin nuu silla tá'ú tíñu, chi ñá'nu kuu-ya kúncha-ya. ³² Te ndutútú táká ñayivi núu-yá. Te sásñin-ya-í ná ñin ná ñin-i jiná'an-i, natu'un ndusñin rij jíin ndixí'ú sá'a cha'a ndí-to-tj. ³³ Te kani-ya rj-ún ichi ndává'a-ya, te ndixí'ú-ún ichi ndávésé-yá. ³⁴ Yúan-na te máá Rey, kachí-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndává'a-ya: Ichi yá'a kikoyo-ró, chi kúsij iní Táa-rj jíin-ró. Kivi koyo-ró ñu'u nuu tá'ú-ró tíñu, chi a nj sátu'a-ya onde kivi ní júngo ñuyivi. ³⁵ Chi nj ji'i-rj soko, te nj kaja'a-ró já ní yee-rí. Nj jichí-rj nducha, te nj kaja'a-ró já ní ji'i-rj. Nj jika tatú-rj, te nj kaja'a-ró ve'e-ró ní kanchaa núu-rj. ³⁶ Vichí lñ-rí, te nj kachisúkun-ro rúu. Nj ku'u-rj, te nj kajandé'é-ró rúu. Nj kandee-rj vekaa, te nj jakoyo-ró núu-rí. Achí-ya. ³⁷ Yúan-na te ka'an ñayivi vá'a-ún jíin-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ji'i-ni soko, te nj kaja'a-ná ja ní yee-ni, xí já ní jichí-ni, te nj kaja'a-ná ja ní ji'i-ni vii. ³⁸ Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní jika tatú-ni, te nj kaja'a núu-ná ve'e-ná nuu-ni, xí já vichí lñ-ni, te nj kachisúkun-ná ní. ³⁹ Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ku'u-ni, xí já ní kandee-ni vekaa, te nj kajandé'é-ná ní, achí-i. ⁴⁰ Yúan-na te kachí máá Rey-ún kuni-i: Jandáa ká'an-rj jíin-ró ja ná nj kasá'a-ró súan jíin ñin ñani lúli-rí yá'a, te nuu rúu nj kasá'a-ró. ⁴¹ Yúan-na te suni kachí-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndávésé-yá-ún: Ñayivi tá'nyu ndatu kakuu-ró. Kuxio kinyoyo-ró núu kayú-ro nñ káni, nuu ío tu'a ja kúndee kui'na jíin táká ndajá'a máá. ⁴² Chi nj ji'i-rj soko te tú ní kaja'a-ró já kée-rí. Nj jichí-rj nducha te tú ní kaja'a-ró já kó'o-rj. ⁴³ Nj jika tatú-rj te tú ní kaja'a-ró ve'e-ró kúnchaa núu-rj. Vichí lñ-rí, te tú ní kachisúkun-ro rúu. Nj ku'u-rj, nj kandee-rj vekaa, te tú ní kajandé'é-ró rúu. Achí-ya. ⁴⁴ Yúan-na te máá ñayivi-ún, suni ka'an-i jíin-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ji'i-ni soko, xí já ní jichí-ni nducha, xí já ní jika tatú-ni, xí já vichí lñ-ni, xí já ní ku'u-ni, xí já ní kandee-ni vekaa, te tú ní katiñu-ná nuu-ni vii. Achí-i. ⁴⁵ Yúan-na te kachí máá Rey jíin-i: Jandáa ká'an-rj jíin-ró, ja tú ní kásá'a-ró súan jíin ñin ñani lúli-rí yá'a, te ni nuu rúu tú

ní kásá'a-ró, achi-ya. ⁴⁶ Te k̄ingoyo ñayivi yá'a nuu ndó'o-i n̄í káni. Ko ñayivi ndáa-ún, k̄ivi koyo-i nuu kúchaky-i n̄í káni, achi-de. Achi Jesús.

Já ní k̄anatiin tu'un tá'an sik̄i Jesús

26 Te nuu ní ndi'i n̄i ka'an Jesús taká tu'un yá'a, yúan-na te n̄i ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ² A kájin̄i-ro já úu-n̄a k̄ivi te koo viko Pascua, te máa Sé'e cháa natuu-ya já kúu-ya jiká cruz, áchi-ya. ³ Yúan-na te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa n̄i kayii in̄i ñuu, n̄i k̄andutútú-de yu'u palacio máa sutu ñá'nu-ga ja nání Caifás. ⁴ Te n̄i k̄andatu'ún-de ndasa xndá'ú-de Jesús, te kat̄in-de-ya, te ka'ni-dé-ya. ⁵ Te n̄i kaka'an-de: M̄a kúu sá'a-yó máa k̄iví víko, ch̄i nú súan te ndonda vāa ñayivi, áchi-de.

Jesús jíin ñá'an ndíso perfume in̄i ñuu Betania

⁶ Te kánde Jesús ñuu Betania kánchāa-ya in̄i ve'e Simón cháa té'yu ndi'yi. ⁷ Te n̄i chāa ñin ñá'an núu-ya kándá'a-ña ñin tiya'a ñú'un perfume ja yá'u xāan ncháa. Te n̄i chi'i-ña xiní-yá nini yé-e-yá staa. ⁸ Te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kajin̄i-de yúan. Te n̄i kakit̄i in̄i-de. Te n̄i ka-ka'an-de: Najá náa sáni perfume j̄ian. ⁹ Ch̄i j̄ian kúu kuya'a ya'u xāan, te kūa-a-yó núu ñayivi ndá'ú núu. Achí-de. ¹⁰ Te n̄i jin̄i-ni Jesús ja súan ío. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Najá kástá'an-ro ñá'an yá'a. ñin tiñu va'a sá'a-ña jíin-rí. ¹¹ Ch̄i nene káxiyukú ñayivi ndá'ú jíin-ró, ko ruu, n̄a tú nene kánchāa-r̄i jíin-ró. ¹² Chi n̄i chi'i-ña perfume yá'a yiki kúñu-r̄i, nává'a sátu'a-ña rúu ja yúji-r̄i. ¹³ J̄andáa ká'an-r̄i jíin-ró, ja n̄í ñúyivi nú ná kuichá tu'un va'a yá'a, te tiñu n̄i sá'a-ña vína, suni koo tu'un nává'a ná núku'un in̄i-i-ña, áchi-ya. ¹⁴ Yúan-na te ñin tá'an ja uxí uu-de, nání-de Judas Iscariote, n̄i ja'an-de nuu sutu ñá'nu jíná'an. ¹⁵ Te n̄i ka'an-de jíin: N̄aún kūa-a-ní nu-u-ná, te ná nastúu-ná-de nuu-ní, áchi-de. Te n̄i kaja'a oko uxí peso nuu-dé. ¹⁶ Yúan-na te onde k̄iví-ún, n̄i ke-já'a-de ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núu sutú-ún.

Viko lélú Pascua

¹⁷ Te máa k̄iví k̄ejá'a víko koo st̄atilá tú yí'i yujan ía jíin, n̄i jakoyo cháa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te n̄i ka-ka'an-de jíin-yá: Ndenu kuní-ní ná k̄isátu'a-ná nuu k̄ee-ní lélú Pascua, áchi-de. ¹⁸ Te n̄i ka'an-ya: Kuá'an on-de ñuu, nuu ñin cháa yúan. Te kach̄i-ro kúni-de: Achí máa Maestro, a n̄i kuyani k̄iví-rí. Vina te kee-rí lélú Pascua in̄i ve'e-ró jíin cháa káskuá'a jíin-rí. Achí-ya. Achí-ro. ¹⁹ Te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i skíkuu-de tiñu n̄i tá'ú Jesús nuu-dé. Te n̄i k̄asátu'a-de viko Pascua. ²⁰ Te nuu ní ini, te káyee-yá staa jíin uxí uu cháa káskuá'a jíin-yá. ²¹ Te nini káyee-yá staa jíin-de te n̄i ka'an-ya: J̄andáa ká'an-r̄i jíin-ró, ja ñin róo nastúu ruu vina, áchi-ya. ²² Te n̄i kakukuí'a xāan in̄i-de. Te ná ñin ná ñin-de n̄i ka-ka'an-de jíin-yá: Tát̄a, náa kúu náún, áchi-de. ²³ Yúan-na te n̄i ka'an-ya: Ch̄a ja chíxí'ú núu kó'o jíin-rí,

cháa-ún nastúu-de ruu. ²⁴ Chi j̄andáa máa Sé'e cháa ki'in-ya nátu'un yóso tú'un-ya núu tutú. Ko nak̄a ndá'ú kuu cháa nastúu máa Sé'e cháa. Va'a-ga nú tú ní káku cháa-ún núu, áchi-ya. ²⁵ Yúan-na te n̄i ka'an Judas ja ní nastúu-ya-ún: Maestro, náa kúu náún, áchi-de. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Ká'an ndaa-ro, áchi-ya. ²⁶ Te nini káy-ee-dé, te n̄i ki'in Jesús staa, te n̄i jikan ta'u-yá. Te n̄i ja'ncha sava-ya. Te n̄i ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te n̄i ka'an-ya: Ki'in te kee-ro, chi ya'a kúu yiki kúñu-r̄i, áchi-ya. ²⁷ Te suni n̄i ki'in-ya ñin taza. Te n̄i jikan ta'u-yá. Te n̄i ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te n̄i ka'an-ya: Ko'o taká-ro jíná'an-ró. ²⁸ Chi ya'a kúu niñi-rí ja sá'a contrato jáa. Te játi ja sik̄i kúa'a ñayivi nává'a koo tuká'nu in̄i nu-u taká kūachi-i. ²⁹ Te ká'an-r̄i jíin-ró, ja onde vina m̄a kó'o-ga-r̄i nducha ndé'e uva yá'a onde k̄iví náko'o-r̄i ja jáa jíin-ró in̄i ñuu nuu tá'ú T̄a-r̄i tiñu. Achí-ya. ³⁰ Te n̄i kajita-ya ñin yāa i. Te n̄i kenda-ya kaja'an-ya onde yuku Olivos. ³¹ Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Ndivii-ro náyu'ú-ro já sik̄i rúu akuáa vína. Ch̄i a yóso núu tutú: Stují-rí cháa ndíto ri, te tikun̄i ri-ún, kuich̄a-t̄i, áchi. ³² Ko nuu náchaky-r̄i, te xna'an-ga ruu ki'in-r̄i ñuu Galilea vása róo, áchi-ya. ³³ Te n̄i ka'an Pedro: Vasa ndi'i-de ná náyu'ú-de, ko náa, chi m̄a náyu'ú kuti-ná, áchi-de jíin-yá. ³⁴ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: J̄andáa ká'an-r̄i jíin-ró, ja ákuáa vína, onde ná té kana-ga lí'li, te m̄a kuátu'un-ró rúu un̄i j̄inu, áchi-ya. ³⁵ Te n̄i ka'an Pedro jíin-yá: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko m̄a kasú-ná yu'u-ná ja kúu ní, áchi-de. Te suni súan n̄i kaka'an sava-ga cháa káskuá'a jíin-yá.

Jesús in̄i Jardín Getsemaní

³⁶ Yúan-na te n̄i jāa Jesús jíin-de ndañúu nání Getsemaní. Te n̄i ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Yá'a-ni jungo-ró nini ná kí'in-r̄i onde yúan kakan ta'u-rí, áchi-ya. ³⁷ Te n̄i jaka-ya Pedro jíin ndéndúu se'e Zebedeo kua'an-de jíin-yá. Te n̄i keja'a-yá kúxí in̄i-ya, te ndúkuí'a xāan in̄i-ya. ³⁸ Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Xāan ndúkuí'a in̄i-r̄i, ch̄i nátu'un a jí'i-r̄i, yá'a kundatu-ró te kundito-ró jíin-rí. ³⁹ Te n̄i kanduu-ya ñin tí'lí-n̄a. Te n̄i jukuiñi j̄it̄i-yá. Te n̄i jikan ta'u-yá: T̄a máa-ná, nú kuu te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in, ko nasu já kuní máa-ná kúu, chi ja kuní máa-ní, áchi-ya. ⁴⁰ Te n̄i nchāa-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te n̄i jin̄i-ya já ká-ixi-de. Te n̄i ka'an-ya jíin Pedro: Tú kanda-ró kundito-ró jíin-rí vasté ñin hora náún. ⁴¹ Kundito, te kakan ta'u-ro, nává'a m̄a koto nchāa-ún róo. Ch̄i kuní ndija añu-ro, ko yiki kúñu-ró ch̄i túu, áchi-ya. ⁴² Te n̄i ja'an tuku-ya vuelta uu, te n̄i jikan ta'u-yá: T̄a máa-ná, te nú m̄a kúu kuxio tundó'o-ná yá'a, ja má kundéé-ná jíin, te ná kúu ja kuní máa-ní núsáa, áchi-ya. ⁴³ Te n̄i nchāa-ya ingá j̄inu. Te n̄i jin̄i-ya já káixi tuku-de, ch̄i xāan káji'i-de nu-m̄a'ná. ⁴⁴ Te n̄i xndóo-ya-dé jíná'an-de. Te n̄i kee tuku-ya kuá'an-ya. Te n̄i jikan ta'u-yá ja vuelta un̄i. Te suni ñin-ni tu'un n̄i ka'an-ya. ⁴⁵ Yúan-na te n̄i nchāa tuku-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te n̄i ka'an-ya jíin-de:

Kusu te ndetátú-rò-ná. Vina te nì jaà hora ja máá Sé'e cháa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuachi. ⁴⁶ Ndukoo ná chó'o, chi cháa nastúu ruu, a nì kuyani-de vèi-de, áchí-ya.

Ja ní kàkatiin-de Jesús

⁴⁷ Te nini sá súan ká'an-ya, te nì cháa Judas, iin tá'an ja uxí uu-ún. Te jíin-de nì jakoyo kua'a xáan ñáyivi jíin machete jíin yúnu. Chì sutu ñá'nu jíin cháa nì kayii inì ñuu-ún, nì kátáji ñáyivi-ún. ⁴⁸ Te cháa nì nastúu-ya-ún, nì ja'a-de iin tuni. Te nì ká'an-de: Cháa tiyú'ú-rí-ún, yúan kúu. Katíin jíin'an-ró. Achí-de. ⁴⁹ Te nì cháa-ni-de nuu Jesús. Te nì ká'an-de jíin-yá: Tarsíoo, Maestro, áchí-de. Te nì tiyú'ú-de-ya. ⁵⁰ Te nì ká'an Jesús jíin-de: Amigo, ña sikí vái-ró, áchí-ya. Yúan-na te nì jakoyo ñáyivi-ún. Te nì kàkatiin-ni-i Jesús, ká'ja'an-i jíin-yá. ⁵¹ Te iin cháa kándiij yúan jíin Jesús, nì skáa-de nda'a-dé. Te nì tava-dé machete-de. Te nì stují-dé iin mozo sutu ñá'nu-ún, nì kachi-ni-de so'o. ⁵² Yúan-na te nì ká'an Jesús jíin-de: Nachindee machete-rò, chi taká ja stáa machete, jíin machete kuu. ⁵³ Xí jáni inì-rò já má kúu kakan ta'u-rí nuu Táa-rí vina, te máa-yá táji-yá ví'í-gá uxí uu mil ndajá'a ándívé kíkoyo nuu-rí náún. ⁵⁴ Ko nú súan, te ndasa skíkuu tu'un ká'an tutu ij já kánúú kóo súan, áchí-ya. ⁵⁵ Te suni hora-ún nì ká'an Jesús jíin ñáyivi kuá'a-ún: Nátu'un sikí iin cháa kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu ká'ian-ró rúu náún. Ndi'ta'an kivi ní kanchaa-rí jíin-ró ní stá'an-rí tu'un nuu-rò iní ve'e ij, te tú ní kàkatiin-ró rúu. ⁵⁶ Te súan kásá'a-ró náv'a skíkuu tutu ij cháa nì kajani tu'un Dios, áchí-ya. Yúan-na te taká cháa káskuá'a jíin-yá, nì kaxndóo-de-ya. Te nì kajinu-de ká'ja'an-de.

Ja ní kandiij Jesús nuu sutú ñá'nu-ga

⁵⁷ Te cháa nì kàkatiin Jesús, nì jaka-de-ya kuá'an-de jíin-yá onde ve'e Caifás, cháa kúu sutu ñá'nu. Te yúan ká'jin tutú cháa káchaa tutu jíin taká cháa nì kayii. ⁵⁸ Ko Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya onde nì jaà-de yux'é sutú ñá'nu-ún. Te nì kivi-de ichi iní nì jungoo-de jíin cháa ká-jatíñu yúan, náv'a kuni-de ndasa koo. ⁵⁹ Te taká sutu ñá'nu jíin taká cháa nì kayii jíin taká cháa junta, nì kándúkú-de tu'un tú'ún sikí Jesús náv'a ka'ni-dé-ya. ⁶⁰ Ko tú ní káni'in-dé modo, vasa nì chakoyo kua'a testi-go falso. Ko onde sandí'í-ná nì chakoyo uu-ga, ⁶¹ Te nì kaka'an: Cháa yá'a nì ká'an-de: Kuu stuncháa-rí ve'e ij Dios, te nuu uní-ni kivi te nachutá'an-rí, áchí. ⁶² Te nì ndukuiñi máá sutú ñá'nu. Te nì jiká tu'un-de-ya: Tú ká'an kuti-ro náún. Ndasa káka'an cháa yá'a sikí-rò. Achí. ⁶³ Ko tú ní ká'an kuti Jesús. Te nì ká'an máá sutú ñá'nu: Onde jíin Dios I'a chakú, ká'an nì'in-rí jíin-ró. Kastu'ún te nú máa-ró kúu Cristo, Se'e Dios xí túu, áchí jíin-yá. ⁶⁴ Te nì ká'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaa-rò. Te ná kástu'ún-rí nuu-rò, ja ingá kivi te kuni-rò núu máá Sé'e cháa kunchaa-ya íchi ndáv'a I'a ndíso fuerza. Te ndii-ya jíin vikó andívé. Achí-ya. ⁶⁵ Yúan-na te máá sutú

ñá'nu-ga, nì ndátá-de sa'ma-dé. Te nì ká'an-de: Aaj, ká'an ndiv'a-de. Nnúun ñíni kúni so'o-yó ká'an inga tes-tigo núsáa. Vina a nì kajini so'o-ró já ká'an ndiv'a-de. ⁶⁶ Ndasa ká'ani inì-rò, áchí-de. Te nì kaka'an sava-ga: Ió va'a ja kúu-de, áchí. ⁶⁷ Yúan-na te nì kativi si'ví-de nu-u-yá. Te nì kaja'a-de jikí núu-yá. Te sava-de, nì kàkatiin-dé yikí núu-yá. ⁶⁸ Te nì kaka'an-de: Róo Cristo, kastu'ún ndé cháa nì stují róo, áchí-de.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁶⁹ Te kánchaa Pedro yatá ve'e-ún. Te iin ña'an játíñu, nì jaà-ña núu-dé. Te nì ká'an-ña: Te róo, jíin Jesús ñuu Galilea jíká-ró vii, áchí-ña. ⁷⁰ Ko máa-de, tú ní játu'un-de jito nuu taká ñáyivi: Tú jiní-ná núun tu'un ká'an-ní, áchí-de. ⁷¹ Te nì kenda-de yux'é-ún kua'an-de. Te nì jiní inga-ña núu-dé. Te nì ká'an-ña jíin ñáyivi ká'jin yúan: Cháa yá'a suni jíká kuu-de jíin Jesús ñuu Nazaret, áchí-ña. ⁷² Te inga jínu tú ní játu'un-de. Sa máa-de nì ndun'in yu'u-dé: Tú jiní-rí cháa jian, áchí-de. ⁷³ Te nì kunúu. Te ñáyivi ká'jin yúan nì jakoyo-i nuu-dé. Te nì kaka'an-i jíin Pedro: Jandáa ja súni tá'an-de kúu-ró, chi tu'un ká'an-rò nastúu róo, áchí-i. ⁷⁴ Yúan-na te nì kejá'a ní'in ká'an ndiv'a-de: Tú jiní-rí cháa jian, áchí-de. Te nì kana-ni lí'li. ⁷⁵ Te nì nuku'un inì Pedro tu'un Jesús, ja ní ká'an-ya jíin-de: Onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu. Te nì kenda-de kua'an-de. Te nì nde'e xaan-dé.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

27 Yúan-na te nì kundijin. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa nì kayii, nì kaskétá'an-de tu'un ja ká'ni-dé Jesús. ² Te nì kaju'ni-de-ya. Te kua'an-de jíin-yá nuu Poncio Pilato, cháa kúu gobernador. ³ Yúan-na te Judas, cháa nì nastúu-ya-ún, nì jiní-de ja nì kuni'in sikí-yá. Te nì nakani inì-de. Te náku'a-de oko uxí peso-ún nuu sutú ñá'nu jíin núu cháa nì kayii-ún núu. ⁴ Te nì ká'an-de: Nì sá'a-ná kuachi. Nì nastúu-ná iin cháa ja tú ío ni iin kuachi sikí-dé, áchí-de. Ko máá sutú-ún nì kaka'an-de: Núun jítú iní-rí. Sikí máa-ró kúu. Achí-de. ⁵ Te nì súnogoyo Judas oko uxí peso-ún iní ve'e ij. Te nì kee-de kua'an-de. Te nì skuá'ñá-de máa-de. ⁶ Te sutu ñá'nu-ún, nì kanastútú-de xu'ún-ún. Te nì kaka'an-de: Ma kúu chú'un-yó xú'ún yá'a iní janu núu kásoko-í, chi xu'ún yá'u niñi kúu, áchí-de. ⁷ Ko nì kandatu'ún-de. Te nì kajaan-de iin ndu'a ñu'un kixin jíin xú'ún-ún, náv'a yúan yuji taká ñáyivi jíká. ⁸ Ja yúan nání ñu'un-ún onde vina: Ñu'un niñí. ⁹ Yúan-na te nì skíkuu tu'un nì ká'an Jeremías cháa nì jani tu'un Dios: Nì ká'ni-in-i ndí'okó uxí peso-ún, ya'u I'a nì kundaa ya'u-ya, chi yakú cháa Israel, nì kasánda-de ja kuya'u-ya, ¹⁰ Te nì kaja'a-i xu'ún-ún ja sikí iin ndu'a ñu'un kixin, nátu'un nì tá'ú máá Tatá Dios tiñu nuu-rí, áchí. ¹¹ Te Jesús, kándichí-ya núu gobernador. Te gobernador-ún nì jiká tu'un-de-ya: Máa-ró kúu rey cháa judío náún, áchí-de. Te nì ká'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaa-rò, áchí-ya. ¹² Te taká sutu

ñá'nu, ni kajikan-de kuachi sikí-yá. Ko tú ní xndíó káni-ya ní ñn tu'un. ¹³ Yúan-na te ni ka'an Pilato jíin-yá: Te tú jíni so'o-ró ñasaa kuachi kájikān cháa yá'a sikí-ro náún, áchí-de. ¹⁴ Te tú ní ká'an kuti-yá ni ñn tu'un jíin-de. Te ni naa iní gobernador ndé-de nuu-yá. ¹⁵ Te ío costumbre gobernador ja kivi víko yúan síā-de ñn preso, nú ndéja kájata'an iní máá ñáyivi ñúu-ún síā-de. ¹⁶ Te suu kivi-ún ío ñn cháa kándeé preso nání-de Barrabás, te ni jichā tu'un-de. ¹⁷ Te ni kandutútú ñáyivi te ni ka'an Pilato jíin-i: Ndé cháa kákuñi-ro já síā-ri vina, á Barrabás xí Jesús, cháa ja nání Cristo, áchí-de. ¹⁸ Chí a ni juku'un iní-de ja ní kákuuásún iní sutu ñá'nu, te yúan ní kanastúu-de Jesús. ¹⁹ Te nini kánchaa Pilato iní ve'e tíñu, te ni tájijí ñásí'í-de tu'un nuu-dé: Mā sá'a-ró cuenta ja kúu sikí cháa va'a jian, chí kuni, xañ ní siyú'ú jani ruu ja sikí-dé, áchí-ña. ²⁰ Ko sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii-ún, ni kaská'an-de ñáyivi já ná kakán-i Barrabás kaku-de, te Jesús ná kúu-ya. ²¹ Te gobernador, ni jikā tu'un-de-i: Ja úy tá'an-de, te ndé ñn-de kuní-ro síā-ri, áchí-de. Te ni kaka'an-i: Síā-ní Barrabás, áchí-i. ²² Te ni ka'an Pilato jíin-de: Núsáá te ndasa sá'a-ri jíin Jesús, cháa nání Cristo, áchí-de. Te ni kaka'an ndí'i-i: Ná kúu-de jikā cruz, áchí-i. ²³ Te gobernador, ni ka'an-de jíin-i: Naún kuachi ni sá'a-de núsáá, áchí-de. Ko máá ñáyivi-ún, ví'í-gá ni kaka'an jaa-i: Ná kúu-de jikā cruz, áchí-i. ²⁴ Te ni jini Pilato ja tú kúndéé-de jíin ñáyivi, chí sasua kándonda vaā-gā-i. Te ni ki'in-de nducha. Te ni nandá'a-de jíto nuu ñáyivi kuá'a-ún. Te ni ka'an-de: Tú ña kuachi máá-rí ío ja kúnchaa niñi cháa va'a yá'a sikí-rí. Sikí máá-ró ná kúu. Achí-de. ²⁵ Te ni kaka'an takā ñáyivi: Mā yú'ú-ní, chí sikí máá-ná jíin sikí sé'e-ná ná kúnchaa kuachi niñi-dé, áchí-i. ²⁶ Yúan-na te ni síā-de Barrabás kua'an. Te ni xndó'o-de Jesús. Te ni naku'a-de-ya já kúu-ya jikā cruz.

Ja ní kasákátá soldado nuu-yá

²⁷ Te soldado gobernador, ni kajaka-de Jesús kua'an-de jíin-yá iní ve'e palacio. Te ni kákana-de xini tá'an-de ni kandutútú-de. ²⁸ Te ni kasávichí-de-ya. Te ni kachu'un-de-ya ñn sa'ma kuá'a tándí'í. ²⁹ Te ni katíin-de ñn corona iñu. Te ni kachu'un-de xini-yá. Te ni kachi'i-de yunu ndává'a-ya. Te ni kajukuiñi jíití-de nuu-yá, ni kasákátá-de nuu-yá: Rey judío, táá ndii, áchí-de. ³⁰ Te ni kativi sí'ví-de nuu-yá. Te ni kákiñi'in-de yunu-ún nda'a-yá. Te ni kastují-dé xini-yá jíin. ³¹ Te nuu ní ndí'i ni kasákátá-de nuu-yá, te ni kanakuancháa-de sa'ma ñúu-ún-ya-ún. Te ni kanachu'un-de-ya sá'ma máá-yá. Te ni kakeñi'in-de-ya kuíta kaa-ya jikā cruz.

Ja ní kajata kaa-de-ya

³² Te nuu ní káenda-de, te ni kaketá'an-de jíin ñn cháa ñuu Cirene nání-de Simón. Te ni katetíñu-de cháa-ún ki'in-de jíin-yá, kundiso-de cruz-ya. ³³ Te ni jakoyo-de ñn tinduu nání Gólgota, ja kuní ka'an: Yiki xini. ³⁴ Te ni kaja'a-de vino jíin súsia uā ja kó'o-ya. Ko

nuu ní jito ncháa-ya, te tú ní kuní-ya kó'o-ya. ³⁵ Te nuu ní ndí'i ni kajata kaa-de-ya jikā cruz, te ni kasaka-dé sa'ma-yá nuu tá'an-de, te ni kasá'a-de ñn apuesto sikí. Te ni skíkuu tu'un ká'an cháa ni jani tu'un Dios: Ni kandátá-i sa'ma-rí, te sikí sú'ny-rí ni kasá'a-i ñn apuesto, áchí. ³⁶ Yúan-na te ni kajungoo-de yúan, ni kandé'é-de nuu-yá. ³⁷ Te ni kachaa-de ñn tu'un xini cruz-ya já kúu kuachi-ya: Ya'á kúu Jesús Rey ñáyivi judío, áchí. ³⁸ Te ni kajata kaa-de uñ ñaku'ná jíin-yá. ñn ichi ndává'a-ya, te ingā ichi ndávésé-yá. ³⁹ Te ñáyivi ká-ja'a yúan, ni káskuikó-i xini-í. Te ni kaka'an ndivá'a-i jíin-yá. ⁴⁰ Róó ká'an-ro já stuncháa-ro ve'e ij te nuu uní kivi te ndukani-ró núú, nú Se'e Dios kúu-ró, núsáá te nama-ró máá-ró, te nuu-ró jikā cruz vii, áchí-i. ⁴¹ Te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo jíin cháa ni kayii, suni súan ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: ⁴² Sava ñáyivi, ni nama-de-i, ko mā kúu nama-de máá-de. Nú rey ñáyivi Israel kúu-de, te ná núu-de jikā cruz vina. Yúan-na te ná kándíja-yó-de. ⁴³ Kándíja-de nuu Dios, te ná náma máá-yá-de vina te nú kuní máá-yá, chí ni ka'an-de: Máá-rí kúu Se'e Dios, áchí-de. Achí. ⁴⁴ Te ñaku'ná kándita kaa jíin-yá jikā cruz, suni ñn-ni tu'un ni kaka'an ndivá'a jíin-yá. ⁴⁵ Te nuu ní kuu ká'uxi uñ te ni kuxki'vi ñíí núu ñúu'ún onde ká'uni. ⁴⁶ Te a yani ká'uni aini, ni ka'an jaa Jesús: Elí, Elí, lama sabactani, áchí-ya. Ya'á kuní ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, najā ní xndóo-ní náá. ⁴⁷ Te sava ñáyivi ká'jin yúan, ni kajini so'o-i tu'un-ún. Te ni kaka'an-i: Kána cháa yá'a xini Elías, áchí-i. ⁴⁸ Te jínu ñn cháa ni jaā-de. Te ni ki'in-de kachi, ni chindaji-de nuu vinagre. Te ni cháa-de xini ñn yunu. Te ni ja'a-de nuu-yá ja kó'o-ya. ⁴⁹ Te ni kaka'an sava-gā-i: Síā, nándéó nú cháa Elías nama-de cháa xí túu, áchí-i. ⁵⁰ Ko máá Jesús, ni ka'an jaa-ya ingā jínu. Te ni jíi'ni-ya. ⁵¹ Yúan-na te sa'ma ndíta kaa onde iní ve'e ij, ni te'ndé uñ onde nuu xini, te onde nuu já'a. Te ni taan ñuyévi. Te toto, ni kandatā. ⁵² Te suni ni kananuña ve'e añú. Te kua'a ndíyi cháa ndoo, ja á ni kaji'i-de, ni kanachaku-de. ⁵³ Te nuu á ni nachaku-ya, te ni kandenda koyo-de iní ve'e añú. Te ni ndívi koyo-de iní ñuu ij. Te ni kandenda ndijin-de nuu kuá'a ñáyivi. ⁵⁴ Te cháa capitán, jíin cháa kándito Jesús jíin-de, ni kajini-de ja ní taan, jíin táká tíñu ni kuu. Te ni kayu'ú téyíi-de. Te ni kaka'an-de: Jandáa ja Sé'e Dios kúu cháa yá'a núú, áchí-de. ⁵⁵ Te ká'jin kua'a ñásí'í yúan kánde'é jikā-ni-ña. Te suu ña'an-ún, ni kandik-ín-ña Jesús onde ñuu Galilea vai-ña kájatíñu-ña núu-yá. ⁵⁶ Te jíin ñá'an yúan ká'jin María ñuu Magdala, jíin María náa Jacobo jíin José, jíin náa se'e Zebedeo.

Ja ní kachiyuji-de-ya

⁵⁷ Te ni ini kivi-ún. Te ni jaā ñn cháa kúká ñuu Arimatea, nání-de José, chí suni ñn cháa ni skuá'a jíin Jesús kúu-de. ⁵⁸ Cháa yá'a, ni jaā-de nuu Pilato. Te ni jikan-de yiki kúñu Jesús. Te ni tá'ú tíñu Pilato ja ná kuá'a-i yiki kúñu Jesús nuu-dé. ⁵⁹ Te ni ki'in José

ndiyi-ún. Te n̄i chisúkun-dé-ya jíin ñin sa'ma kuítá ndóo. ⁶⁰ Te n̄i chindee-de-ya iní ve'e añú jáá ñáva'a-de, ja ní jacha jiká ñin kava. Te n̄i stúu-dé ñin yuu ká'nu, n̄i ja-su-de yuxé'é añú-ún. Te kua'ñan-de. ⁶¹ Te María ñuu Magdala jíin ingá María, káxiukú-ña yúan ichi núu vé'e añú-ún. ⁶² Te n̄i kuu kiv̄i x̄iñ. Te iku-ún n̄i kuu kiv̄i ní kasátu'a-i máá-i. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, n̄i k̄andutútú-de nuu Pilato. ⁶³ Te n̄i kaka'ñan-de: Táta, kánuku'un iní-ná ja cháa xndá'ú ñá'án-ún, onde ná chakú-ga-de núu, te n̄i ka'ñan-de: Nuú uní kiv̄i te nachaku-r̄i, ⁶⁴ Núsáá, te tá'ú tíñu-ní ná kúkútu yúyaú-ún onde jíinu nuu uní kiv̄i. Ch̄i nú túu te sanaa kíi cháa n̄i kaskuá'a jíin-de-ún akuáa, te nasákuí'ná-de ndiyi-ún kí'in-de jíin. Yúan-na te kachi-de kuni ñayivi: N̄i nachaku-ya já ní jíi-ya, achi-de. Te ká'ú-ga kuu tu'un xndá'ú yúan vásá já xnáñúú, áchí-de. ⁶⁵ Te n̄i ka'ñan Pila-to jíin-de: Yá'a ká'io soldado. Kuá'án jíin-de, te sákútu máá-ró yúyaú-ún nú ndasa kájin̄i-ro. Achí-de. ⁶⁶ Te ká-ja'ñan-de. Te n̄i kasákútu-dé ve'e añú. Te jíin sello n̄i ka-jasu va'a-de sik̄i yúu já ndí'u yuyaú-ún. Te ká'jin solda-do jíin-de.

Ja ní nachaku Jesús

28 Te n̄i ja'a kiv̄i ndétatú-ún. Te n̄i kundijin kiv̄i ñin semana. Te María ñuu Magdala jíin ingá María-un, n̄i kajandé'é-ña vé'e añú-ya. ² Te ñin ndajá'a máá Tatá Dios, n̄i kuun-ya íchi ándé'í ní chaá-ya. Chi n̄i t̄aan xañ ní sá'a-ya. Te n̄i stúu-ya yuu-ún kua'ñan. Te n̄i jungoo-ya sik̄i. ³ Te ndíi ncháa núu-ya. Te su'nu ñú'un-ya káa nátu'un yu'a volcán. ⁴ Te soldado kándito yúan, n̄i kayu'ú-de, te kákisi-i-de n̄i sá'a-ya. Te n̄i kakundiyí-de. ⁵ Te n̄i ka'ñan ndajá'a jíin ñá'an-ún: Ma yú'ú-ro, ch̄i a jiní-r̄i ja kánandúkú-ró Jesús, I'a n̄i jíi'j̄i jiká cruz. ⁶ Túu-ya yá'a, ch̄i a n̄i nachaku-ya nátu'un n̄i ka'ñan-ya. Ña'ñan te ndé'é-ró núu ní katúu máá Jító'o-ro. ⁷ Kuángoyo yach̄i te kachi-ro núu cháa n̄i kaskuá'a jíin-ya, ja á n̄i nachaku-ya má'ñú ndíyi. Te jandáa

xna'ñan-ga kí'in-ya ñúu Galilea vásá kí'in-ro. Te yúan ku-ni-ro núu-ya. Achí-ro kúni-de. Kástu'ún ndija-r̄i nuu-ro, áchí-ya. ⁸ Te máá-ña káyu'ú-ña te kákusiñ iní-ña. Te n̄i k̄andenda-ña iní ve'e añú-ún. Te n̄i kajinu-ña kuákas-tu'ún-ña núu cháa káskuá'a jíin-ya. Te nini kája'ñan-ña núu-dé, ⁹ Te n̄i kenda-ni Jesús n̄i ketá'an-ya jíin-ña. Te n̄i ka'ñan-ya jíin-ña: Taá ndii, áchí-ya. Te n̄i kanuu-ña sukún já'a-ya, te n̄i kachiñú'ún-ña-ya. ¹⁰ Yúan-na te n̄i ka'ñan Jesús jíin-ña: Ma yú'ú-ro jíná'an-ró. Kuá'án te kas-tu'ún-ró núu ñani-r̄i ja ná kóngoyo-de onde ñuu Galilea. Te yúan kuni-de nuu-rí. Achí-ya. ¹¹ Te nini kája'ñan-ña, te sava soldado kándito ve'e añú-ún, káno'on-de onde ñuu. Te n̄i kakastu'ún-de nuu sutú ñá'nu taká tíñu ja súan n̄i io. ¹² Te n̄i ndutútú-de jíin cháa n̄i kayii. Te n̄i kandatú'ún-de. Te n̄i kaja'a-de kua'a xú'ún núu soldado jíná'an. ¹³ Te n̄i kaka'ñan-de: Súan ka'ñan-ro jíná'an-ró: Cháa káskuá'a jíin máá-de, n̄i kikoyo akuáa, te n̄i ka-nasákuí'ná ndíyi-ún nini kákixi-ná, achi-ro. ¹⁴ Te nú tu'un yá'a ná kúni so'o gobernador, te máá-rí, kiská'ñan-r̄i-de, náv'a ma koo kuachi sik̄i máá-ró. Achí-de. ¹⁵ Te soldado, n̄i kachi'in-de xu'ún. Te n̄i kasá'a-de nátu'un n̄i ta'u tíñu nuu-dé. Te tu'un yá'a n̄i jichá kua'ñan ñí ñúu ñayivi judío onde vina.

Ja ní nastá'ñan-ya máá-ya nuu-í

¹⁶ Te ndí'uxí ñin cháa káskuá'a-ún, n̄i kee-de ká-ja'ñan-de onde ñuu Galilea, onde yuku núu ní tá'ú tíñu Jesús nuu-dé ja kí'in-de. ¹⁷ Te n̄i kajini-de nuu-ya, te n̄i kachiñú'ún-de-ya. Ko sava-de tú ní kákandija-de. ¹⁸ Te n̄i cháa Jesús, n̄i ka'ñan-ya jíin-de: Sik̄i-rí, a n̄i cháa Dios taká fuerza ja ío iní ándé'í jíin iní ñuyivi. ¹⁹ Núsáá te kuá'án jíná'an-ró. Te stá'ñan-ro tú'un nuu taká ñayivi, ná chú'un iní-i. Te skuánducha-ro-í onde jíin s'v'í máá Táa-yo jíin s'v'í máá Sé'e, jíin s'v'í máá Espíritu Santo. ²⁰ Te stá'ñan-ro núu-í ná kuándatu-i taká tíñu n̄i tá'ú-rí nuu-ro. Te máá-rí kaka ndija-r̄i jíin-ró ñí káni onde kiv̄i ndí'i ñuyivi. Achí-ya. Amén.

Marcos

Juan, chāa skuánducha

1 Yá'a kéjá'á tú'un va'a máá Jesucristo, Se'e Dios. ² Te súan n̄i chāa Isaías tutu, chi chāa jáni tu'un Dios n̄i kuu-de sáa: Kuni so'o-ró, ch̄i tájí-rí ndajá'a-rí kuxnúú-de jāa-de sátu'a-de ichi-ro. ³ Te ndajá'a-ún, kana jāa-de onde nuu ñú'un té'é: Sátu'a-ró ichi máá Jí-to'ò-yò te sándóo-ró ichi-yá, ach̄i-de, ách̄i Isaías. ⁴ Te Juan, n̄i skuánducha-dé onde nuu ñú'un té'é. Te n̄i jani-de tu'un jánducha jíin tú'un nakani in̄i, náva'a sá'a Dios tuká'nu in̄i nuu kuáchi. ⁵ Te n̄i ch̄akoyo taká ñayivi ndáñúú Judea, jíin taká ñayivi ñúú Jerusalén. Te n̄i skuánducha-dé-i in̄i yucha Jordán. Te kánakani ndaa-i kuáchi-i yúan. ⁶ Te sa'ma ní ñu'un Juan n̄i kuu ixi camello, jíin ñin sánch̄i ñii nú'n̄i ch̄i-de. Te n̄i yee-dé ndikuá'yú jíin ndúxi yokò yuku. ⁷ Te n̄i jani-de tu'un: Ichi yatá-rí vāi ñin I'a kúñá'nu-ga vásá rúy, jāa tú kúñá'nu-r̄i jukuíta ndee-r̄i te ndájí-rí ñii yí'i ndijan-yá, ách̄i-de. ⁸ Te ruu, ch̄i jíin ndúcha skuánducha-rí róó jíná'an-ró, ko I'a-ún, ch̄i jíin Espiritu Santo skuánducha-yá róó, ách̄i Juan.

Ja ní janducha Jesús n̄i sá'a Juan

⁹ Te n̄i kuu kivi. Te Jesús, n̄i kenda-ya ñúú Nazaret ndañúú Galilea. Te n̄i janducha-yá n̄i sá'a Juan in̄i yucha Jordán. ¹⁰ Te n̄i nana-ni-ya in̄i nducha-ún. Te n̄i jini-ya já ní nuña andíví. Te Espiritu n̄i jungava sik̄i-yá nátu'un paloma. ¹¹ Te ichi andíví ní kenda ñin tu'un n̄i ka'an: Máá-ró kúu Se'e-r̄i, te kúndá'ú in̄i-r̄i róó. Te kús̄i in̄i-r̄i jíin-ró. Achí.

Sik̄i já ní jito nchāa tá'an Satanás jíin-yá

¹² Yúan-na te máá Espiritu, n̄i chundá'a-ni-ya kuá'an-ya onde ñu'un té'é. ¹³ Te n̄i kancha-ya núú ñú'un té'é yúan uu xiko kivi, te vásá ní jito nchāa tá'an Satanás jíin-yá. Te n̄i kandee-ya jíin k̄iti xāan. Te máni ndajá'a andíví ní kajatíñu nuu-yá.

Ndasa n̄i kejá'á Jesús jáni-ya tú'un

¹⁴ Yúan-na te onde n̄i kivi Juan vekaa, te n̄i jāa Jesús ndañúú Galilea, jáni-ya tú'un va'a Dios. ¹⁵ Te n̄i kach̄i-ya: A n̄i jinu kivi, te a yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Nakani in̄i jíná'an-ró, te kandija-ró tú'un va'a-ya.

Ja ní kana-ya xiní kúun tá'an chāa

¹⁶ Te n̄i ja'a-ya x̄iin mar Galilea kua'an-ya. Te n̄i jini-ya núú Simón jíin ñani-de Andrés, kaskuíta ka'nu-de ñunu-dé in̄i mar, chi chāa kát̄in t̄iyáká kákuu-de. ¹⁷ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Kundik̄in ruu kikoyo-ró, te ná násá'a-r̄i róó chāa t̄in ñayivi. Achí-ya. ¹⁸ Yúan-na te n̄i kaxndóo-ni-de ñunu-dé. Te n̄i kandik̄in-de-ya. ¹⁹ Te n̄i jika-ya ñin tí'li-ga. Te n̄i jini-ya núú Jacobo jíin ñani-de Juan. Se'e Zebedeo kákuu chāa-ún. Suni ká'jin chāa-ún in̄i barco, kánaku'ni-de ñunu-dé. ²⁰ Te n̄i kana-ni-ya xiní-dé. Te n̄i kaskéndoo-de táa-de Zebedeo in̄i barco-ún jíin mozo-de, te kuangoyo-de yata-yá.

Ja ní keñi'in-ya tachí k̄ini

²¹ Te n̄i kivi koyo-de in̄i ñuu Capernaum. Te taká kivi ndetátú n̄i kivi-ni Jesús in̄i ve'e sinagoga, te n̄i stá'an-ya tú'un. ²² Te n̄i kanaa ini-i kájin̄i so'o-i tu'un stá'an-ya, chi n̄i stá'an-ya nátu'un chāa ndiso tíñu, nasu nátu'un chāa káchaa tutu. ²³ Te in̄i ve'e sinagoga-ún kánde ñin chāa tá'an tachí k̄ini. Te chāa-ún, n̄i kana kó'o-de: ²⁴ Naún kuni-ní jíin-ná jíná'an-ná, Jesús ñuu Nazaret. Vāi-ní xnáa-ní náá náún. A jiní-ná na ní kúu, chāa ío ndoo nuu Dios, ách̄i. ²⁵ Te Jesús, n̄i ka'an xāan-yá jíin: Kasu yu'u-ro, te kenda-ró-de, ách̄i-ya. ²⁶ Te máá tachí k̄ini-ún, xāan ní ja'ni yí'í cháa-ún. Te n̄i kana jikó'ó. Te n̄i kenda kua'an in̄i-de. ²⁷ Te ndivii-í n̄i kanaa ini-i kánde'è-i. Te kánda'tu'ún máá-i: Naún kúu ya'á. Tu'un jáá kúu náún, ch̄i tá'ú ní'in-de tíñu nuu tachí k̄ini, te kájan-dat̄u nuu-dé, ách̄i-i. ²⁸ Te n̄i jich̄a nuu-ni tu'un-ya kuá'an ñí taká ndañúú jāa ní jikó ndúú yuñúú Galilea. ²⁹ Te n̄i kãndenda-ni-ya in̄i ve'e sinagoga. Te n̄i ch̄akoyo-ya jíin Jacobo jíin Juan onde ve'e Simón jíin Andrés. ³⁰ Te nách̄isó Simón, kátúu-ñá yí'í kiji-ña. Te n̄i kaka'an-ni-de jíin-yá ndasa kuu máá-ña. ³¹ Yúan-na te n̄i jāa-ya. Te n̄i t̄in-ya ndá'a-ñá. Te n̄i ndukani-ya-ñá. Te n̄i kee-ni kiji-ún-ña. Te n̄i jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñayivi káku'u

³² Te nuu ní ini, n̄i kee ndikandii, te n̄i ch̄akoyo chāa kándiso ñayivi káku'u, jíin ñayivi tá'an tachí k̄ini. ³³ Te taká ñayivi ñúú-ún, n̄i kãkutútú-i yuxé'é yúan. ³⁴ Te n̄i nasáva'a-ya kuá'a ñayivi káku'u t̄in̄i nuu kué'è. Te n̄i kiñi'in-ya kuá'a tachí k̄ini ká'a'an. Te tú ní já'a-ya tú'un ka'an tachí k̄ini-ún, ch̄i a kájin̄i-ún-yá.

Jā ní jikān ta'u-yá nuu ñú'un té'é

³⁵ Te ña'an xaan ní ndukoo-ya, onde ná íña-a-gá. Te ni kenda-ya te kua'an-ya ñin lugar ñu'un té'é. Te yúan ni jikān ta'u-yá. ³⁶ Te Simón jíin cháa káxiukú jíin-de, ni kandikīn-de-ya. ³⁷ Te ni kani'ín-dé-ya. Te kaka'an-de jíin-yá: Taká ñayivi, kánandúkú-i níí, áchí-de. ³⁸ Te ni kachī-ya jíin-de: Ná kí'on sáva-ga ñuu káxiukú yáni, ná-va'a kani-rj tu'un yúan, chi ja yúan ní chaq-rj. Achí-ya. ³⁹ Te kua'an-ya. Te ni jani-ya tú'un iní taká ve'e sina-goga ñí ndáñúu Galilea. Te ni kiñi'in-ya tachí káni ká-ja'an.

Jā ní nasáva'a-ya ñin chaq té'yu ndi'yi

⁴⁰ Te ñin chaq té'yu ndi'yi, ni chaq-de nuu-yá. Te ni jukuiñi jíitf-de nuu-yá, ká'an ndá'u-de jíin-yá: Nú kuní-ní, te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de. ⁴¹ Te Jesús, ni kundá'u iní-ya-dé. Te ni skaa-ya ndá'a-yá. Te ni ké'é-yá-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kuní-rj. Ná ndúndoo-ró. Achí-ya. ⁴² Te máá súan-ni ni ka'an-ya, te ndi'yi té'yu chaq-ún, kua'an-ni. Te ni ndundoo-ni-de. ⁴³ Yúan-na te ni ka'an xaan-yá jíin-de. Te táji-ni-ya-dé kí'in-de. ⁴⁴ Te ká'an-ya jíin-de: Koto-ró, ma ká'an kuti-ro jíin ní ñin-i, chi kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te kundá'a-ró ndátifñu stá'an-ro núu-dé, náva'a kuni-de ja ní ndundoo-ró, ná-tu'un ni tá'u Moisés tiñu sáá, áchí-ya. ⁴⁵ Ko máá-de, ni kenda-de kua'an-de. Te ni kejá'a-de ni jachā xaan-dé tu'un. Te ni kachī-de ná ni ta'an-de. Te tuká-ni ní kúu kivi ndijin Jesús onde iní ñuu, ko ni kanchaa ñin-ya ñin lugar ñu'un té'é. Te yúan ni kikoyo ñayivi taká lado nuu-yá.

Chaq ni kuyúnú

2 Te ni kuu yakú kivi. Te ni kivi tuku-ya ñúu Capernaum. Te ni kenda tu'un ja vé'e kanchaa-ya. ² Te ni kakutútú kuá'a xaan ñayivi núu-yá. Te tuká ní kánda kuti yúxéé kuñi-i. Te ni jani-ya tú'un nuu-í. ³ Yúan-na te ni chaq yakú chaq nuu-yá jíin ñin chaq ni kuyúnú, ja kúun tá'an-de kándiso-de chaq-ún. ⁴ Te ja kuá'a ñayivi-ún, te tú ní kúu kivi-de nuu-yá jíin cháa-ún. Te ni kajuña-de xini vé'e nuu kánde-ya-ún. Te nuu ní kakaan-de ya-ún, ni kaskúun-de jito yuu núu kátúu cháa ni kuyúnú-ún. ⁵ Te ni jini Jesús ja kákandija máá-de. Te ni ka'an-ya jíin cháa ni kuyúnú-ún: Hijo, a ío tuká'nu iní nuu taká kuachi-ró, áchí-ya. ⁶ Te yúan káxiukú yakú chaq kachaa tutu. Te yúan, ni kajani iní: ⁷ Na-ja ká'an chaq yá'a súan. Núsáá te tu'un ndiva'a ká'an-de. Ndéja kúu sá'a tuká'nu iní nuu kuáchi, chi ñin-ni máá Dios, áchí. ⁸ Te ni juku'un-ni iní Jesús ja súan kájani iní. Te ni ka'an-ya jíin: Naja kájani iní-ro súan. ⁹ Te ja úu tu'un yá'a, ndéja yíi-ga káa. Á ka'an-rj jíin cháa ni kuyúnú yá'a: A ío tuká'nu iní nuu taká kuachi-ró; xí ká'an-rj jíin-de: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te ki'in-ro jíin, achī-rj náún. ¹⁰ Ko náva'a ná kuní-ro ja máá Sé'e chaq, ndíso-ya tiñu iní ñuyivi yá'a ja

sá'a-ya tuká'nu iní nuu kuáchi, te ná ká'an-rj inga tu'un jíin cháa ni kuyúnú yá'a núsáá: ¹¹ Jíin-ró ká'an-rj: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jíin-de. ¹² Te máá cháa-ún, ni ndukoo-ni-de. Te ni naki'in-de jito yuu-dé. Te ni ndenda-de kua'an-de nuu ñayivi kuá'a-ún. Te ndivii-í, ni kakee nuu-í kánde'é-i. Te ni kanakana jaa-i Dios: Na tú kájiní kuti-yo súan ná-tu'un ya'a, áchí-i.

Jā ní kana-ya xini Levi

¹³ Te ni kenda tuku Jesús kua'an-ya onde yu'u mar. Te taká ñayivi, ni jakoyo-i nuu-yá. Te ni stá'an-ya tú'un nuu-í. ¹⁴ Te ni ja'a-ya kuá'an-ya. Te ni jini-ya núu Levi, se'e Alfeo, kanchaa-de nuu kútútú xú'ún ñúu. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kundikīn-ro rúu, áchí-ya. Te ni ndukuiñi-de. Te ni ndikīn-de-ya. ¹⁵ Te Jesús, ni yee-yá staa iní ve'e-de. Te suni kua'a cháa xini jíin cháa ká'io kuachi, káye-de staa jíin Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá, chi ío kua'a-dé kándikīn-de-ya. ¹⁶ Te chaq kachaa tutu, jíin cháa fariseo, kánde'é-de ja yee-yá staa jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi. Te ni kaka'an-de jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Naja yee-yá jíi-ya jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi, áchí-de. ¹⁷ Yúan-na te ni jini so'o Jesús. Te ni ka'an-ya jíin-de: Chaq ká'io ndáján, tú kánandi'i-de chaq táná, chi chaq kaku'u kúu ja kájinu ñú'ún. Na tú vai-rj kana-rj xini cháa ndaa, chi chaq ká'io kuachi kána-rj xini, áchí-ya.

Siki ja kondichā iní

¹⁸ Te chaq káskuá'a jíin Juan, jíin ja káskuá'a jíin cháa fariseo, ká'io ndichā iní-de. Te ni chaqoyo chaq-ún. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Chaq káskuá'a jíin Juan jíin ja káskuá'a jíin cháa fariseo, naja ká'io ndichā iní-de, te chaq káskuá'a jíin-ní, tú ká'io ndichā iní-de, áchí-de. ¹⁹ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Á kuu kondichā iní ñayivi ká'jin viko tándaa, te nú kanchaa yii jíin-i. Chi nú nini kanchaa yii jíin-i, ma kúu kondichā iní-i. ²⁰ Ko chaq ñin kivi ja yii-ún, kuxio-de nuu-í. Te kivi-ún, kuu kondichā iní-i. ²¹ Tú ni ñin nachu'un sa'ma jáá núu súnu tu'ú. Chi nú súan, te suni máá ja ní nuku'un jáá-ún ka'ncha-ga ja tu'ú-ún, te ja te'ndé-ún ví'i-gá te'nde. ²² Te tú ni ñin chu'un vino jáá iní ñii tú'ú. Chi nú súan, te máá vino jáá-ún ndátá ñii-ún, te kati vino-ún, te ñii-ún naa-ní. Ko ñii jáá jíin vino jáá, kúu ja kúu ku'un, áchí-ya.

Jā ní kakachi-de yoko trigo kivi ndétatú

²³ Te ñin kivi ndétatú ni ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu kaa trigo. Te chaq káskuá'a jíin-yá, kájika-de kua'an-de. Te káachi-de yoko. ²⁴ Yúan-na te chaq fariseo, ni ka-ka'an-de jíin-yá: Naún kúu jian. Naja kásá'a-de súan kivi ndétatú, chi tú ío ley. Achí-de. ²⁵ Te máá-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Á tú ní káka'u kuti-ro tutu naún ní sá'a David, kivi ní kii tundó'o nuu-dé. Te ni jii-de soko, onde jíin cháa ni káxiukú jíin-de. ²⁶ Te ni kivi-de iní ve'e Dios. Te Abiatar ni kuu máá sutú ñá'nu-ga. Te ni yee-dé

statalá ij káxiukú ndijín, ja tú ío ley kee ní ñin cháa, chi máni sutu káyee núú. Te suni nj ja'a-de nuu cháa káxiukú jíin-de, áchí-ya. ²⁷ Te suni nj ka'an-ya jíin-de: Kivi ndétatú nj jungoo ja sikí cháa; nasu cháa ja sikí kivi ndétatú. ²⁸ Núsáá te máá Sé'e cháa, suni jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

Ñin cháa nj ichi nda'a

3 Te inga jínu nj ndivi Jesús iní ve'e sinagoga. Te yúan nj jo ñin cháa nj ichi káján ñin nda'a-dé. ² Te kánde'é-de nú nasáva'a-ya-dé kivi ndétatú, náva'a kakan-de kuachi sikí-ya. ³ Yúan-na te nj ka'an-ya jíin cháa kátí'íchi nda'a-ún: Ichi má'ñú yá'a jukuiñi-ro, áchí-ya. ⁴ Te nj ka'an-ya jíin-de jíná'an-de: Ndé ley ío sikí kivi ndétatú. Á sá'a va'a-yó, xí sá'a ñáá-yo. Á nama-yó ñin cháa a yani kuu, xí ká'ni-yo ñin ndiyi, áchí-ya. Te máá-de, tú ní káka'an kuti-dé. ⁵ Te ndé'é-yá nuu-dé ja ká'jin-de xiin-yá. Te nj kití iní-ya. Te nj kukuí'a iní-ya já ndáva iní añú-de jíná'an-de. Te nj ka'an-ya jíin cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te nj skáa-de nda'a-dé. Te nda'a-dé-ún, nj nduva'a ij-ní. ⁶ Yúan-na te nj kenda koyo cháa fariseo. Te nj kanda'tu'ún-ni-de jíin cháa herodiano sikí-ya, ndasa ka'ni-dé-ya.

Kua'a ñáyivi ní kandikín-i-ya

⁷ Te Jesús, nj kusín-ni-ya kuá'an-ya ondé yu'u mar jíin cháa kákuá'a jíin-yá. Te ñáyivi kuá'a xaán ndáñúy Galilea jíin ndáñúy Judea, nj kandikín-i-ya. ⁸ Te suni on-de ñuu Jerusalén jíin Idumea, jíin ingá lado yucha Jordán, jíin ndáñúy Tiro jíin Sidón. Kua'a xaán ñáyivi, nj kajini tu'un-i ná ñá'nu tiñu nj sá'a-ya. Te nj chakoyo-i nuu-yá. ⁹ Te nj ka'an-ya jíin cháa kákuá'a jíin-yá ja ná kótú'a ñin barco lúli kivi-ya, náva'a tú kaxin-i-ya. Chi kua'a xaán ñáyivi-ún ío. ¹⁰ Chi nj nasáva'a-ya ñáyivi kuá'a. Te taká ñáyivi káku'u kue'e, nj káandita-i nuu-yá, ja ké'é-i-ya kákuu-i. ¹¹ Te tachí káni nú nj kajini nuu-yá, te kájuquiñi jíití nuu-yá. Te kákana kó'ó: Máá-ní kúu Se'e Dios, áchí jíná'an. ¹² Ko máá-yá, nj ka'an xaán-yá jíin já ná tú stá'an ndijin-ún-yá.

Ja ní kaji-ya uxí uu cháa skuá'a jíin-yá

¹³ Te nj kaa-ya kuá'an-ya ondé yuku. Te nj kana-ya xiní ndé cháa játa'an iní máá-yá. Te nj jakoyo-de nuu-yá. ¹⁴ Te nj jani-ya uxí uu tá'an cháa, kuiñi-de jíin-yá. Te táji-yá-de kinyoyo-de kani-de tu'un. ¹⁵ Te kundiso-de tiñu ja násáva'a-de ñáyivi kú'u. Te kiñi'in-de tachí káni kinyoyo. ¹⁶ Te Simón, nj naskúnání-yá-de Pedro. ¹⁷ Te Jacobo, se'e Zebedeo, jíin Juan ñani Jacobo, nj naskúnání-yá ndendúu-de Boanerges, ja kuni ka'an: Cháa nátu'un taja. ¹⁸ Te sava-ga-de nání-de Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo se'e Alfeo, Tadeo, Simón ñuu Caná, ¹⁹ onde jíin Judas Iscariote, ja ní nastúu-de-ya. Yúan-na te nj kivi koyo-de ñin ve'e jíin-yá. ²⁰ Te nj ndutútu'ú kuu kua'a ñáyivi. Te nj tuká ní kúu kee-yá staa jíin-de. ²¹ Te nj kajini tu'un tá'an-ya. Te

nj káenda-de vai-de ja ñin-de-ya. Chi nj kaka'an-de: Káku'u-de, áchí-de.

Tu'un ndiva'a sikí Espiritu Santo

²² Te ja káchaa tutu, nj kikoyo onde ñuu Jerusalén, nj kaka'an: Yí'i-de Beelzebú. Te jíin tachí káni ñá'nu kiñi'in-de tachí káni kája'an, áchí. ²³ Te nj kana-ya xiní jíná'an. Te nj ka'an-ya tú'un yátá jíin: Ndasa kuu kiñi'in Satanás-ún Satanás kí'in, áchí-ya. ²⁴ Te nú ñin ñuu sásín máá te kánakuatá'an máá, te ñuu yúan ma kúni'in. ²⁵ Te nú ñin ve'e sásín máá te kánakuatá'an máá, te ve'e yúan ma kúni'in. ²⁶ Te nú Satanás kánakuatá'an máá te sásín máá, ma kúni'in, chi sasua naa, áchí-ya. ²⁷ Tú ni ñin cháa kuu kivi-de iní ve'e cháa kándáján te sákuí'ná-de ndatíñu, te nú tú xna'an-ga ku'ni-de cháa ndáján-ún. Yúan-na te kuu sákuí'ná-de ndatíñu cháa-ún. ²⁸ Jandáa ká'an-ri jíin-ró já kóo tuká'nu iní nuu taká kuachi kásá'a cháa, te suni nuu tú'un ndiva'a nú ñani ka'an-de jíná'an-de. ²⁹ Ko nú ñin cháa ká'an-de tu'un ndiva'a sikí Espiritu Santo, ma kóo kuti tuká'nu iní-ya núu-dé, chi sua kundiso-de kuachi ñí káni, áchí-ya. ³⁰ Chi nj kaka'an-de: Tá'an-de tachí káni, áchí-de.

Náa-ya jíin ñani-ya

³¹ Te nj cháa náa-ya jíin ñani-ya, te ká'jin-ña yatá ké'e. Te nj katáji-ña tú'un kua'an kákana-ña xiní-yá. ³² Te ñáyivi kuá'a káxiukú ñí nuu-yá-ún, nj kaka'an-i jíin-yá: Kuánde'é-ní, chi nj cháa náa-ní jíin ñani-ní ká'jin-ña yatá ké'e kánandúkú-ña ní, áchí-i. ³³ Te máá-yá, nj ka'an-ya: Ndéja kúu náa-ri te ndéja kákuu ñani-ri, áchí-ya. ³⁴ Te ndé'é-yá nuu ñáyivi káxiukú ñí nuu-yá-ún, te nj ka'an-ya jíin-i: Kuni so'o-ró, chi ya'a kúu náa-ri jíin ñani-ri. ³⁵ Chi ñáyivi skikuu tiñu kuni Dios, jian kúu ñani-ri, kúu kua'a-ri, kúu náa-ri, áchí-ya.

Tu'un yátá sikí cháa sáka trigo

4 Te yu'u mar nj kejá'a tuku-ya ní stá'an-ya tú'un. Te nj kandutútu'ú kuá'a xaán ñáyivi nuu-yá. Te ja yúan ní kivi-ya ní jungoo-ya iní ñin barco nuu mar. Te taká ñáyivi-ún, nj káendoo-i káxiukú-i nuu ñú'un. ² Te nj stá'an-ya kuá'a tú'un yátá nuu-í. Te nj ka'an-ya jíin-i: ³ Kuni so'o te kuni-ro: ñin cháa sáka trigo, nj kenda-de sáka-dé. ⁴ Te nj kuu ja ní kenda-de sáka-dé, te ñin nuní-ún, nj jungava yu'íchi. Te nj cháa tisaá. Te nj kákokó-tí. ⁵ Te inga, nj jungava nuu ñú'un yúu, nuu tú ío kua'a ñú'un. Te nj kana yachi-ni, chi tú ío kókon ñú'un. ⁶ Te nuu ní kana ndikandii, te nj kasun-ni. Te nj ichi, chi tú yo'o ní ío. ⁷ Te inga, nj jungava ma'ñú ínu. Te nj ja'nu ínu-ún. Te nj jasú nuu. Te tú ní kúun nuní. ⁸ Te sava, nj kajungava nuu ñú'un vá'a. Te nj kaja'nu. Te nj nakoko. Te nj kuun nuní. ñin ja okó uxí, inga ja uní xiko, te inga ja ñin ciento, áchí-ya. ⁹ Yúan-na te nj ka'an-ya jíin-de: Cháa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. ¹⁰ Te nuu ní ndoo máá-na-ya, te cháa ká'jin yani nuu-yá jíin

ndí'uxí uy cháa káskuá'a jíin-yá, nì kajiká tu'ún-de-ya sikí tú'un yátá-ún. ¹¹ Te nì ka'an-ya jíin-de: A kuajuku'un inì-ṛo tú'un yísa'í yá'a, ndasa koo ñuy nuu tá'ú Dios tiñu. Ko jíin já sñin sikí ká'jin, chí máni jíin tú'un yátá ká'an-ṛi taká tu'un. ¹² Nává'a vasa kánde'é, ná ndéé ko ma chú'un inì. Te vasa kájinì so'o, ná kúni so'o ko ma júku'un inì. Nává'a ma ná jíó káva inì, te koo tuká'nu inì nuu táká kuachi, áchí-ya. ¹³ Te nì ka'an-ya jíin-de: Tú kájuku'un inì-ṛo tú'un yátá yá'a náún. Ndasa júku'un inì-ṛo sáva-ga tu'ún yátá núsáá. ¹⁴ Cháa sáka trigo kúu cháa sáka tú'un. ¹⁵ Te nunì ní kajungava yu'íchi kákuu cháa nì saká tú'un inì-de. Ko nú nì kajini so'o-de, te cháa-ni Satanás te jáncha-ni tu'ún nì saká iní añú-de-ún kua'an-ni jíin. ¹⁶ Te nunì ní saká núu ñú'un yúu, kákuu cháa kájinì so'o tu'ún, te kúsñi iní-de jíin. ¹⁷ Ko túu nuu káka yo'o iní-de. Te yakú-ni kivi kánda. Te nú nì ndonda tundó'o sikí-dé, xí nú nì sándiva'a-i jíin-de sikí tú'un-ún, te kánayú'ú-ni-de. ¹⁸ Te nunì ní saká má'ñú iní kákuu cháa kájinì so'o tu'ún. ¹⁹ Ko kákutéñu-de jíin ndátíñu-de. Te kákuni-de kukúká-de, te káxndá'ú-de máá-de jíin. Te kákutóo iní-de sikí sáva-ga ndatíñu. Ndí'í yá'á sátéñu-de te jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nunì. ²⁰ Te nunì ní saká núu ñú'un vá'a kákuu cháa kájinì so'o tu'ún. Te kájatá'ú-de te ká-ja'a-de nunì. ñin-de oko uxí, inga-de unì xiko, te inga-de ñin ciento, áchí-ya.

Tu'un yiti

²¹ Te suni nì ka'an-ya jíin-de: Á júkuiñi yiti já kúndij sa'í chíj nundóo, xí chíj jito. Á tú kundij nuu candelero. ²² Chí tú ío ni ñin tiñu yísa'í sáni, chí taká-ni stá'an ndi-jin-ya. Ni tú ío ni ñin tu'ún yísa'í sáni, chí taká-ni vai ndi-jin sá'a-ya. ²³ Cháa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de, áchí-ya. ²⁴ Te suni nì ka'an-ya jíin-de: Ná kúni so'o va'a-ró. Chí jíin kú'a ja káchikuá'a-ró, suni nakukuá'a-ró. Te ndaa-ga sikí máá-ró já kájinì so'o-ró. ²⁵ Chí cháa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé. Te cháa ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún te kuxio ki'ín, áchí-ya.

Tu'un tata nì ja'nu

²⁶ Te nì ka'an-ga-ya: Ñuu nuu tá'ú Dios tiñu kúu ná-tu'un ñin cháa nì chí'i-de tata nuu ñú'un. ²⁷ Te kixi-de ñúú te ndúko-de ndúú. Te tata-ún a kána te já'nu. Te máá-de, tú jiní-de ndasa sá'a. ²⁸ Chí máá ñú'un kúu ja já'a nunì. Xna'an-ga viú, te vásá kána yoko. Yúan-na te nunì ndóo chíj yoko-ún. ²⁹ Te nú nì kuaan nuní-ún, te skívi-ni-de jóso, chí a nì jaá kivi tá'ny, áchí-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

³⁰ Te nì ka'an-ya: Na jíin ká'an-yo já ndása kuni koo ñuy nuu tá'ú Dios tiñu. Xí na tu'ún yátá skétá'an-yo jíin. ³¹ Kúu náty'un ndikin yuá mostaza ja nú nì jichá nuu ñú'un, te yuán kúu ñin tata lúli-ga vásá táká tata ío nuu ñú'un-ún yá'a. ³² Ko nú a nì jichá. Te kana, te já'nu xa'an-ga vásá táká-ga yuá. Te kúná'nu nda'a. Te tisaa ío

andívi vatu-ni sá'a-tí taká-tí chíj kati-ún, áchí-ya. ³³ Te kua'a tú'un yátá súan nì ka'an-ya jíin ñáyivi, ndasa nì kákaanda máá-i kuni so'o-i. ³⁴ Te nú tú tu'ún yátá te tú ká'an-ya jíin-i. Chí máni máá-ni nuu cháa káskuá'a jíin-yá nì kachi kají-yá taká tu'un.

Ja ní jukuiñi tachi xa'an ní sá'a-ya

³⁵ Te nì ini kivi-ún. Te nì ka'an-ya jíin-de: Ná kija'a-yó íchi lado-ún, áchí-ya. ³⁶ Te nì kaxndóo-de ñáyivi kuá'a-ún. Te súan-ni nì kajaka-de-ya iní ñin barco. Te suni kua'an yakú-ga barco lúli jíin-yá. ³⁷ Te nì ndonda ñin tachi xa'an. Te suni nì ndonda su'ma mar, nì kivi inì barco-ún. Te barco-ún kuni chítu ndúcha iní núú. ³⁸ Te máá-yá, kánde-ya ondé yata barco-ún, kixi-ya sikí ñin sa'ma yí'í xini. Te nì kaxndúko-de-ya. Te káka'an-de jíin-yá: Maestro, á tú nákani iní-ni ja náa-yo, áchí-de. ³⁹ Te nì nduko-ya. Te nì ka'an xa'an-yá nuu tachi-ún. Te nì ka'an-ya jíin mar-ún: Ná'ín-ni koo-ró, jukuiñi, áchí-ya. Te nì jukuiñi tachi-ún, te ná'ín yúú í-ni nì kuu. ⁴⁰ Te nì ka'an-ya jíin-de: Naja káyu'ú-ṛo. Naja tú kákandija-ró, áchí-ya. ⁴¹ Te nì kayu'ú xa'an-dé. Te nì kaka'an-de: Ndé cháa kúu cháa yá'a núsáá, ja ondé tachi jíin mar kájan-datú nuu-dé, áchí-de.

Cháa tá'an tachi kini ndañú Gadara

5 Te nì jakoyo-ya ingá lado mar ndañú Gadara. ² Te nì kenda-ya iní barco-ún. Te ondé ve'e añú nì kenda ñin cháa tá'an tachi kini, te nì ketá'an-ni-de jíin-yá. ³ Te ncháa-de ma'ñú vé'e añú. Te tú ni ñin kúndéé kú'ni-de jíin cadena. ⁴ Chí kua'a xa'an jinu nì nu'ni-de jíin manea jíin cadena. Ko cadena-ún, ndí'í-ni nì ja'ny sava-de. Te manea-ún, ndí'í-ni nì kukuáchí ní sá'a-de. Te tú ni ñin kúndéé jíin-de ka'ny-de. ⁵ Te taká kivi ndúú ñúú-ni jika-de yuku jíin má'ñú vé'e añú. Te kána jíin-de, te stují-dé máá-de jíin yúu. ⁶ Te nì jini-de ja á jiká-ga vai Jesús. Te nì cháa-de corre kua'an-de nuu-yá. Te nì jukuiñi jítí-de nuu-yá. ⁷ Te nì kana kó'o-de: Naún sá'a-ni jíin-ná Jesús, Se'e Dios, I'a kúñá'nu xa'an. Ká'an ndá'ú-ná jíin-ni ondé jíin Dios, ma xndóo-ni náá, áchí-de. ⁸ Chí nì ka'an-ya: Tachi kini, kenda ki'ín-ṛo iní cháa yá'a, áchí-ya. ⁹ Te nì jiká tu'ún-yá-de: Naún nání-ró. Te máá-de, nì ka'an-de: Cháa kua'a xa'an nání-ná, chí kua'a-ná ío, áchí-de. ¹⁰ Te nì ka'an ndá'ú-de jíin-yá ja má kíñi'in-ya-dé ñuu-ún ki'ín-de. ¹¹ Te yani yuku yúan ío ñin tikuni ká'nu kiní kájinu-tí. ¹² Te tachi kini-ún, nì kaka'an ndá'ú jíin-yá: Tájí-ni náá ná kinyo-ná kivi-ná iní kiní yúan, áchí. ¹³ Te Jesús, nì ja'a-ya tú'un. Te nì kenda tachi kini-ún kaja'an. Te nì kivi koyo iní kiní. Te tikuni kiní-ún, nì kajungoyo-tí ñin yukáva on-de iní mar. Te kiní-ún ío náty'un uy mil-tí. Te nuu mar nì kají'i-tí. ¹⁴ Te cháa kándito-tí yúan, nì kajinu-de. Te nì kakastu'ún-de nuu ñúu jíin núu rancho. Te nì chakoyo ñáyivi-ún kánde'é-i naún ní kuu. ¹⁵ Te nì chakoyo-i nuu Jesús. Te nì kajini-i nuu cháa nì ndo'o jíin tachi kini-ún. Te káncha-de, ñú'un-de sa'ma, te a nì nduva'a xini-dé.

Te ni kayu'ú-i. ¹⁶ Te chaḡa ni kajini-ún, ni kakaṣtu'ún-de nuu ñáyivi vái koyo ndasa ni ta'an chaḡa ni yi' tachí káni-ún, te ndasa ni kuu jíin kiní-ún. ¹⁷ Te ni kakejá'á-de ni kaka'an-de jíin-yá ja ná kenda-ya ñúu-de ki'in-ya. ¹⁸ Te ni kivi-ya iní barco. Te chaḡa ni ta'an tachí káni-ún ká'an nda'ú-de jíin-yá, ja kúndee-de jíin-yá kuni-de. ¹⁹ Ko Jesús, tú ní já'a-ya tú'un, chi ni ka'an-ya jíin-de: Kuáno'on vé'e-ró núu tá'an-ró. Te kani-ró tú'un ná ñá'nu xaḡa tíñu ni sá'a máá Jító'o-ro jíin-ró, te ndasa ni kundá'ú iní-ya róó, áchí-ya. ²⁰ Te ni kee-de kua'an-de. Te ni kejá'á-de ni jacha-de tu'un iní ñuu Decápolis ná ñá'nu xaḡa tíñu ni sá'a Jesús jíin-de. Te ndivii ñáyivi yúan, ni kánaa iní-i kájini tu'un-i.

Tu'un sesí'í Jairo

²¹ Te ni ja'a tuku Jesús kua'an-ya jíin barco inga lado. Te ni kandututú kuá'a xaḡa ñáyivi núu-ya. Te máá-ya, kándij-ya yú'u mar. ²² Te ni chaḡa ñin chaḡa nání-de Jairo kúñá'nu-de iní ve'e sinagoga. Te ni jini-de nuu-ya. Te ni jukuiñi jíití-de nuu-ya. ²³ Te ni ka'an nda'ú téyíi-de jíin-yá: Sesí'í-ná a yani kuu-i. Ki'in-yo te xndée-ní nda'a-ní sikí-í náv'a ná kaku-i, te nachaku-i, áchí-de. ²⁴ Te ni kee-ya kuá'an-ya jíin-de. Te ni kandikin kua'a ñáyivi kája'an-i jíin-yá. Te ni kajaxin-i-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin ña'an kú'u kue'e niñi

²⁵ Te yúan ío ñin ña'an ní kuu uxí uu kuiḡa ndó'o-ña kué'e játi niñi-ñá. ²⁶ Te xaḡa ní ndo'o-ña jíin ñátaná. Te ni janu-ña táká ja náv'a-a-ña jíin. Te tú kuti ní kuu tana, chi sasua ví'í-gá ni sá'a. ²⁷ Te ni jini tu'un-ña tú'un Jesús. Te ni jaḡ-ña íchi yatá-yá ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún. Te ni ké'é-ña sá'ma-yá. ²⁸ Chi ni ka'an-ña: Nú ná ké'é-rí vasté sá'ma-yá, te kaku-ri. Achí-ña. ²⁹ Te onde nuu kána niñi-ñá-ún, ni ichi-ni. Te ni jini-ña já onde iní yiki kúñu-ña ní nduva'a tundó'o tá'an-ña-ún. ³⁰ Te Jesús, ni jini-ni iní máá-ya ja ní kenda fuerza-ya kuá'an. Te ni jó káva-ya núu ñáyivi kuá'a. Te ni ka'an-ya: Ndéja ní ké'é sá'ma-rí, áchí-ya. ³¹ Te chaḡa káskuá'a jíin-yá, ni ka-ka'an-de: Ndé'é-ní ja ñáyivi kuá'a yá'a kájaxin-i níí, te áchí-ní: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-de. ³² Te máá-ya, yá'a yúan ndé'é-yá náv'a kuni-ya ndéja ní sá'a. ³³ Yúan-na te ña'an-ún, yú'ú-ña te kisi-i-ña, chi a jini-ña ndasa ni ta'an-ña. Te ni chaḡa-ña. Te ni jukuiñi jíití-ña núu-ya. Te ni kachi ndaḡ-ña táká tu'un. ³⁴ Te máá-ya, ni ka'an-ya jíin-ña: Hija, ni kandija-ró te yúan ní kaku-ró. Ma yú'ú-ro, chi ni nduva'a-ró tundó'o tá'an-ro, áchí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

³⁵ Te sá súan ká'an-ya, te ni chaḡkoyo ñáyivi ká'jin ve'e chaḡa kúñá'nu iní ve'e sinagoga, te ni kaka'an-i jíin-de: A ni jii' sesí'í-ní. Naja stá'an-ga-ní Maestro, áchí-i. ³⁶ Te Jesús, ni jini so'o-ya tú'un yá'a ja súan ni kaka'an-i jíin cháa kúñá'nu iní ve'e sinagoga. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ma yú'ú-ro. Kandija te ni kuu-ni, áchí-ya. ³⁷ Te tú ní já'a-ya tú'un kundikin ni ñin yatá-yá, chi máá-ni Pedro

jíin Jacobo jíin ñani-de Juan. ³⁸ Te ni chaḡkoyo-ya vé'e chaḡa kúñá'nu iní ve'e sinagoga. Te ni jini-ya já kúvaḡ, kánde'e, kákana jikó'ó xaḡa kákuu. ³⁹ Te ni kivi-ya. Te ni ka'an-ya: Naja kákuvaḡ-ro kánde'e-ro. Te suchí s'í'í yá'a, tú ní jí'i-i, chi kixí-ni-i, áchí-ya. ⁴⁰ Te ni kasákátá ñáyivi-ún nuu-ya. Ko máá-ya, ni kiñi'in ndi'i-ya-í ká-ja'an-i yatá ké'e. Te ni ki'in-ya máá-ni táḡa náa suchí s'í'í-ún, jíin cháa ká'jin jíin-yá, te ni kivi-ya núu kátuu suchí s'í'í-ún kua'an-ya. ⁴¹ Te ni tiin-ya ndá'a suchí s'í'í-ún. Te ni ka'an-ya jíin-i: Talita cumi, ja kuni ka'an: Súchi, jíin-ró ká'an-ri, ndukoo, áchí-ya. ⁴² Te ni ndukoo-ni suchí s'í'í-ún. Te ni jika-i, chi a ío-i uxí uu kuiḡa. Te ni kánaa iní-de kánde'é-de, te xaḡa káyu'ú-de. ⁴³ Te Jesús, ni ka'an xaḡa-yá jíin-de ja tú ni ñin kuni tu'un. Te ni ka'an-ya jíin-de ja ná kuá'a-de ja ké'e-í.

Ja ní kaske'ichi-i-ya ñuu Nazaret

6 Te ni kenda-ya yúan. Te ni najaa-ya ñuu-ya. Te chaḡa káskuá'a jíin-yá, ni kandikin-de-ya kája'an-de. ² Te máá kivi ndetátú ni stá'an-ya tú'un iní ve'e sinagoga. Te kua'a ñáyivi, ni kánaa iní-i kájini ná'in-i. Te ká-ka'an-i: Ndé ni ni'in cháa yá'a tu'un yá'a. Te naún kuni ka'an tu'un ndíchí ní ni'in-dé-ún. Te naún sikí kuu tiñu ñá'nu ja sá'a-de jíin ndá'a-dé-ún. ³ Nasu yá'á kuu chaḡa tújí yúnu. Te nasu sé'e María, ñani Jacobo jíin José jíin Judas jíin Simón kuu-de náún. Á tú ká'jin kuá'a-de jíin-yó yá'a, áchí-i. Te súan ni kakuja'a iní-i jíin-yá. ⁴ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-i: Chaḡa jáni tu'un Dios, máni ñu-ya-de jíin tá'an-de jíin iní ve'e-de kuu ja tú káka'an tu'un jíin-ún jíin-de, áchí-ya. ⁵ Te tú ní kuu sá'a-ya ní ñin tiñu ñá'nu yúan. Chi yaku-ni ñáyivi kaku'u ni nasáva'a-ya, já ní xndée-ya ndá'a-yá sikí-í. ⁶ Te náa iní-ya ndé'é-yá ja tú káandija máá-i. Te ni jikó núu-ya ñé ñuu yani. Te ni stá'an-ya tú'un.

Ja ní táji-yá ndí'uxí uu-de kája'an-de

⁷ Te ni kana-ya xiní uxí uu chaḡa káskuá'a jíin-yá. Te táji-yá ndí'úu ndí'úu-de kingoyo-de. Te ni ja'a-ya fuerza iní-de ja kúndé-de jíin tachí káni. ⁸ Te ni tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú kuti naún kúndiso-de kuu-de ichi. Ni ñunu, ni şatílá, ni xu'ún kúnu'ni sánchii-de. Chi máa vara-ni kundá'a-de. ⁹ Ko ki'vi-de ndijan. Te tú ku'un-de uu su'ny, áchí-ya. ¹⁰ Te suni ni ka'an-ya jíin-de: Nani ve'e kuu nú ni kivi-ró, te kendo-ró iní ve'e-ún onde nú ni kenda-ró yúan kua'an-ro. ¹¹ Te taká ñuu tú káatá'ú róó yúan, ni tú kachu'un iní tu'un ká'an-ro, onde nú ni kenda-ró yúan te skóyo-ró tákachá iní ja'a-ro, te súan kani ndaḡ-ro tú'un nuu-í. Jandáḡ ká'an-ri jíin-ró ja vítá-ga koo kuachi sikí ñuu Sodoma jíin ñuu Gomorra kivi kii juicio, vásá sikí ñuu-ún, áchí-ya. ¹² Te ni kenda koyo-de. Te ni kajani-de tu'un ja táká ñáyivi ná nákani iní-i. ¹³ Te suni kua'a tachí káni ni kákiñi'in-de kája'an. Te jíin aceite ni kachi'i-de ñáyivi kaku'u, te ni kána-sá-va'a-de-i.

Já ní jì'ì Juan, chà skuánducha

¹⁴ Te rey Herodes, nì jini tų'un-de tų'un Jesús, chí s'í'vì-yá nì jichà nuu ndijin kua'an. Te nì ka'an-de: Jan jaan, Juan ja ní skuánducha-ún, nì nachaku ma'nú ndíyì. Já yúán sátiñu tiñu ñá'nu xaan iní núsáá, áchí-de. ¹⁵ Ko sava-i nì kaka'an-i: Elías kúu-de. Te sava-ga-i nì kaka'an tuku-i: ñin chà jani tų'un Dios kúu-de, náty'un chà nì kajani tų'un-ya onde sáá, áchí-i. ¹⁶ Te nì jini tų'un Herodes. Te nì ka'an-de: Yúán kúu Juan ja ní jan-chaa-rj xinì, te nì nachaku núsáá, áchí-de. ¹⁷ Chì suni máá Herodes, a nì tájí-de chà nì jatñin Juan. Te nì ju'ni-de chà. Te nì chindee-de chà vekaa ja kuáchi Herodías, ñasf'í Felipe ñani máá Herodes. Chì nì jan-chaa-de-ña kúu tuku-ña ñasf'í-de. ¹⁸ Te Juan, a nì kana jíin-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró ñasf'í ñani-ro, áchí-de. ¹⁹ Ko ña'an, Herodías-ún, nì jito yu'u-ña Juan, chí ka'ni-ña-de kuní-ña núú. Ko tú ní kúu sá'a-ña. ²⁰ Chì Herodes, nì yu'ú-de nì jito-de Juan, chí jiní Herodes ja cháa ndaa chà ndoo kúu Juan. Te nì ndito va'a-de chà. Te jíni ná'in-de ja ká'an Juan, te náa iní-de ndé'é-de. Te nì io inì nì io añú-de nì jini ná'in-de tų'un ká'an Juan. ²¹ Te ñin kivi ní kusì iní Herodes. Te nì sá'a-de ñin viko kivi ní kaku-de. Te nì sá'a-de ñin ja kúxini chà kakuña'nu jíin-de, jíin cháa kakuu general, jíin cháa kakuña'nu nuu Galilea. ²² Te nì kivi sesf'í máá Herodías jita já'a-i. Te Herodes jíin táká chà káye staa jíin-de, nì kakuñi iní-de nì sá'a-i. Te rey-ún, nì ka'an-de jíin sùchí s'í'ú: Kakàn naún kuní-ro núu-rí te ná kuá'a-rj nuu-ro, áchí-de. ²³ Te nì jatų'un téyíí-de: Taká naún kuní-ro kakán-ro núu-rí te ná kuá'a-rj nuu-ro, vaasa onde sava nuu ja ñin-rj, áchí-de. ²⁴ Te nì kenda-i kua'an-i. Te nì ka'an-i jíin náa-i: Naún kakán-ná nuu-dé, áchí-i. Te nì ka'an-ña jíin-i: Xinì Juan ja skuánducha-ún kakàn-ro, áchí-ña. ²⁵ Yúan-na te máá-i, nì ndiyi-ni-i nuu rey. Te nì jikàn-i: Vina ncha te kuní-ná kuá'a-ní xinì Juan ja skuánducha-ún nuu-ná kundee nuu ñin ko'o, áchí-i jíin-de. ²⁶ Te rey-ún, nì kuxíí xáan iní-de. Ko sikì já ní jatų'un téyíí-de, jíin sikì já ní kajini so'o chà káye staa jíin-de, te tú ní kuní-de sásá'an-de kuá'a-de nuu-í. ²⁷ Te rey-ún, nì tájí-ni-de ñin soldado ndíto yuxé'é-ún kua'an kuaki'in xinì Juan. ²⁸ Te soldado-ún, nì ja'an. Te nì jan-chaa xinì Juan inì vekaa. Te nì chaá jíin xiní-ún kánde nuu ñin ko'o. Te nì ja'a nuu sùchí s'í'ú. Te sùchí-ún, nì ja'a-i nuu náa-i. ²⁹ Te nì kajini tų'un chà káskuá'a jíin Juan. Te nì jakoyo-de, nì kandaña-de yiki kúñu-ún. Te nì kachindee-de inì ve'e añú.

Já ní kándutúú cháa apóstol nuu-yá

³⁰ Te chà apóstol, nì kándutúú-de nuu Jesús. Te nì kanakani-de tų'un taká tiñu nì kasá'a-de, jíin tú'un nì kastá'an-de. ³¹ Te máá-yá, nì ka'an-ya jíin-de: Ña'an sñin ñin lugar ñu'un té'é, te ndetátú-ro ñin tí'lí, áchí-ya. Chì kua'an vaì kua'a ñáyivi kakuu-i. Te ni tú ní kánuña-ya já kée-yá staa. ³² Te kája'an-ya iní ñin barco onde nuu ío

sñin ñu'un té'é. ³³ Te nì kajini ñáyivi já kája'an-ya. Te nì kanakuni-i-ya. Te onde taká nuu nì kajinu-i nì kákutúú-i yúan. Te nì jakoyo-i xna'an-ga vásá máá-yá. Te nì kákutúú-i nuu-yá. ³⁴ Te nì kenda Jesús. Te nì jinì-ya ñáyivi kuá'a xáan-ún. Te nì kundá'ú inì-ya-í, chí náty'un riì tú jito'o súan ká'in-i. Te nì stá'an-ya kuá'a tú'un nuu-í.

Já ní skée-yá u'un mil ñáyivi

³⁵ Te sáá chí a ku'a'ini, te chà káskuá'a jíin-yá, nì jaá-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de: Yá'a chí máá ñú'un té'é kúu, te a ku'a'ini. ³⁶ Núsáá te tájí-ní-i ná kinyoyo-i taká rancho jíin táká nuu yani yá'a, te ná kuáan máá-i staa kée-í, chí tú naún kée-í, áchí-de. ³⁷ Te máá-yá, nì ka'an-ya: Kuá'a máá-ró já kée-í, áchí-ya jíin-de. Te nì ka-ka'an-de jíin-yá: Kinyoyo-ná te kuaan-ná uú ciento peso staa te kuá'a-ná kee-í náún, áchí-de. ³⁸ Te nì ka'an-ya jíin-de: Nasaa staa kándiso-ró. Kuánde'é, áchí-ya. Te nuu ní kajini-de, te nì kaka'an-de: U'un statilá te uú tiyáká ío, áchí-de. ³⁹ Yúan-na te nì tá'ú-yá tiñu nuu ñáyivi-ún ja ná júngoo sñin ñin nuu ñin nuu-í sikì ichá kuíi. ⁴⁰ Te nì kajungoo yukun-i, ñin ciento, ñin ciento-i, jíin úy xiko uxí, uú xiko uxí-i. ⁴¹ Te nì ki'in-ya ndí'ú'un statilá-ún jíin úy tiyáká-ún. Te nì ndakoto-ya íchi ándíví. Te nì jikàn ta'ú-yá ja'a státilá. Te nì sakuáchí-yá statilá-ún. Te nì ja'a-ya núy cháa káskuá'a jíin-yá nì kajani-de nuu-í. Te nì saka-yá ndí'úú tiyáká-ún nuu táká-i. ⁴² Te ndivi ñáyivi-ún, nì kayee-í. Te nì kanda'a chí-i. ⁴³ Te nì kanastútú-de ja ní kendoo kuáchí, onde uxí uú jika chítú ndí kúu, onde jíin tiyáká. ⁴⁴ Te chà nì kayee-ún jínu onde u'un mil-de.

Já ní jika já'a-yá nuu mar

⁴⁵ Yúan-na te nì skandá-ni Jesús chà káskuá'a jíin-yá, nì kivi koyo-de inì barco. Te ná kúxnúú-de nuu-yá kinyoyo-de inga lado yu'u mar nuu ñúú Betsaida. Chì kuéé jachá-ya ñáyivi kuá'a-ún. ⁴⁶ Te nì nakuatá'ú-yá nuu ñáyivi-ún kuangoyo-i. Te nì kee-ya kuá'an-ya onde yuku kuákakàn ta'ú-yá. ⁴⁷ Te nì ini, te barco-ún a kánde onde ma'nú mar. Te máá ñin-na-ya ní ndoo-ya núu ñú'íchí. ⁴⁸ Te nì jinì-ya já ní kakuítá-de káskáka-de barco-ún, chí sua nì nana nuu tachì. Te tikuáan-na kúu, te nì chaá-ya núu-dé jika já'a-yá nuu mar. Te a ja'a-ya núu-dé ki'in-ya núú. ⁴⁹ Te nì kajini-de-ya já jika-ya núu mar. Te nì kajani inì-de ja añú kúu. Te nì kákana kó'o-de. ⁵⁰ Chì ndí'i-de, nì kajini-de nuu-yá. Te nì kayu'ú-de. Yúan-na te nì ka'an-ni-ya jíin-de: Ndéé sá'a-ró iní-ro. Máá-rí kúu. Ma yú'ú-ro, áchí-ya. ⁵¹ Te nì kaa-ya ní kivi-ya jíin-de inì barco-ún. Te nì jukuiñi tachì. Te máá-de, nì kanaa xáan iní-de kánde'é-de nuu-yá. ⁵² Chì ní tú ní kájukun inì-de ja ní kuu jíin státilá-ún, chí ndava iní añú-de.

Ñayivi káku'u ñuu Genesaret

⁵³ Te ni kaja'a-ya vái-ya ingá lado. Te ni chakoyo-ya ñú'íchi ñúu Genesaret. Te yundúcha-ún ni kajukuiñi-ya. ⁵⁴ Te nuu ní kenda koyo-ya iní barco, te ñayivi yúan, ni kanakuni-ni-i Jesús. ⁵⁵ Te ni kajicha nuu-i taká ndañúu yúan. Te ni kakejá'a-i ni kasuindiso-i ñayivi káku'u jíin jíto yuu, onde nuu ní kajini tu'un-i kánde-ya. ⁵⁶ Te ndéni ni kuu nú ni kivi-ya, á ñuu lúli, á ñuu ká'nu, á rancho, te kájani-i ñayivi káku'u-ún iní ichi. Te káka'an nda'u-i jíin-ya vásté yúsá'ma-ya ná ké'é-i. Te taká ñayivi ní kaké'é sá'ma-ya-ún, ni kanduva'a-i.

Siki ndása kuchá'an ñayivi

7 Te chaa fariseo jíin yakú chaa káchaa tutu, ni kikoyo-de ichi ñúu Jerusalén. Te ni kakutútú-de nuu Jesús. ² Te chaa-ún, ni kajini-de ja sáva chaa káskuá'a jíin-ya káyee-dé staa jíin ndá'a chá'an-de, kuachi ja tú ní kanandá'a-de. Te ni kandonda siki-dé. ³ (Chi chaa fariseo jíin taká chaa judío, nú tú nandá'a ná'an-de, tú káyee-dé staa. Chi káñava'a-de taninu aná'an. ⁴ Te nú ni kanajío káva-de ja ní kaja'an-de nuyá'u, te nú tú nasándoo-de máa-de, tú káyee-dé. Te ío kua'a-gá taninu káñava'a-de te káchiñú'ún-de, ná-tu'un ndúndoo vaso, tindo'o, ko'o káa, jíin jíto.) ⁵ Te chaa fariseo jíin cháa káchaa tutu, ni kajika tu'un-de-ya. Te chaa káskuá'a jíin-ró, naja tú káchiñú'ún-de taninu chaa aná'an. Naja káyee-dé staa jíin ndá'a chá'an-de, áchi-de. ⁶ Te ni ka'an-ya jíin-de: Chaa uy xiní kákuu-ró. Bueno ni jani Isaías tu'un siki-ro, chi súan ni chaa máa-de tu'un sáa: Ñayivi yá'a jíin yú'u-í káchiñú'ún-i ruu, ko jíin añú-i chi jiká-ni kákuu iní-i jíto-i ruu. ⁷ Te káchiñú'ún sáni-i ruu, chi kástá'an-i tu'un jáni iní ñin chaa, áchi Isaías. ⁸ Chi ni kasía-ro tíñu ni tá'u Dios nuu-ro, te káchiñú'ún-ró táninu ni kajakin chaa, ja ndúndoo tindo'o jíin vaso. Te káñava'a-ró kuá'a-gá taninu súan, áchi-ya. ⁹ Te suni ni ka'an-ya: Bueno-ni kástá'v-ró tú'un tá'u tíñu Dios náva'a chiñú'ún-ró táninu ni kajakin máa-ró. ¹⁰ Chi Moisés, ni ka'an-de: Kuandatu-ro núu táa-ro núu náa-ro. Chi nú ndéja ká'an ndiva'a jíin táa jíin náa, ná kúu nú kuu. Achí-de. ¹¹ Ko máa-ró káka'an-ro: Nú ío ndatíñu ja xíin ñin chaa. Te a kuu ni'in tíñu ja kuní táa-de xí náa-de, ko nú xna'an-ga ka'an-de ja Corbán kúu (ja kuní ka'an, a ni sokó-rí nuu Dios), ¹² yúan-na te tuká jínu ñú'ún kúti sá'a-de ja kuní táa-de xí ja kuní náa-de, áchi-ro. ¹³ Te súan kástá'v-ró tú'un Dios jíin táninu ni kajakin-ro. Te kua'a-gá tíñu súan kásá'a-ró, áchi-ya. ¹⁴ Te ni kana kuu-ya xiní ñayivi kuá'a-ún. Te ni ka'an-ya jíin-i: Ndí-i-ró ná kúni so'o-ró tú'un ká'an-rí, te chu'un iní-ro. ¹⁵ Taká ndatíñu ío ichi fuera chaa, nú ni kivi iní yu'u-dé, ma kúchá'an-de sá'a. Chi ja kenda iní yu'u-dé, yúan kúu ja kúchá'an-de sá'a. ¹⁶ Chaa ío so'o kuni ná'in, te ná kúni so'o-de, áchi-ya. ¹⁷ Te nuu ní kusñin-ya núu ñayivi kuá'a-ún, te ni ndivi-ya iní ve'e. Te chaa káskuá'a jíin-ya,

ni kajika tu'un-de-ya siki tú'un yátá-ún. ¹⁸ Te ni ka'an-ya jíin-de: Suni tú káju'ku'un iní máa-ró náún. Á tú kájiní-ro ja taká ja kivi iní chaa, ma kúu kuchá'an-de sá'a, ¹⁹ chi tú kivi iní añú-de, chi toko-dé kivi, te ndénda-ni kua'an, áchi-ya. Súan ni stá'an-ya ja ío ndoo taká ndeyu. ²⁰ Te ni ka'an-ga-ya: Ja kenda ichi iní ñayivi, yúan kúu ja kúchá'an-i sá'a. ²¹ Chi onde ichi iní añú kenda ja jáni ñáa iní, ja ísíki ncháa tá'an, ja kuáxán iní, ja já'ni ndíyi, ²² ja sakuí'ná, ja tóo iní, ja ñáa, ja xndá'ú ñá'an, ja tuká kúka nuu, ja ndákoto xa'an, ja ká'an siki tá'an, ja sávixi máa, ja xiní ñáa. ²³ Taká tu'un ñáa yá'a, máni ichi iní añú kenda te kúchá'an-i sá'a, áchi-ya. ²⁴ Te ni ndukuiñi-ya yúan. Te kua'an-ya onde raya ñuu Tiro jíin ñúu Sidón. Te ni kivi-ya ñin ve'e. Te kuni-ya ja tú ni ñin kuni tu'un. Ko tú ní kúu kundee sá'i-ya yúan.

Ña'an sirofenicia

²⁵ Chi ñin ña'an ío ñin sesí'f-ña tá'an-i tachí káni. Te ni jí-ni tu'un-ña tú'un-ya. Te ni chaa-ni-ña. Te ni jukuiñi jí'tí-ña núu-ya. ²⁶ Te ña'an-ún, ña'an griega kúu-ña. Te onde ñuu Sirofenicia vai tata-ña. Te ni ka'an nda'u-ña jíin-ya ja ná kíñi'in-ya tachí káni tá'an sesí'f-ña-ún kí'jin. ²⁷ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-ña: Sía, ná ndá'a xna'an-ga chii taká suchi yá'a, chi tú ío va'a ja kuánchaa-yo staa-í te skána-yó núu lúsu, áchi-ya. ²⁸ Te ni ka'an-ña: Jandaa ká'an-ní Táta, ko lúsu-ún ichi chíi mesa náchii-té staa kuachí kóyo yu'u-í yáji-té, áchi-ña. ²⁹ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-ña: Kuá'an núsáa, chi tu'un va'a kúu ja ní ka'an-ro yá'a. Te tachí káni-ún, a ni kenda kua'an iní sesí'f-ro, áchi-ya. ³⁰ Te ni kee-ña kuáno'on-ña ve'e-ña. Te ni jini-ña ja kátuu sesí'f-ña núu jíto. Te a ni kenda tachí káni-ún kua'an.

Chaa só'o kástété

³¹ Te ni kenda kuu-ya onde raya ñuu Tiro, ni kii-ya ichi Sidón. Te ni jaa-ya mar Galilea. Te ni ja'ncha sa-va-ya raya ñuu Decápolis vai-ya. ³² Te ni kákinchaka-i ñin chaa só'o kástété núu-ya. Te ni kaka'an nda'u-i jíin-ya ja ná xndée-ya ndá'a-ya siki-dé. ³³ Te ni kiñi'in sñin-ya-dé nuu ñayivi kuá'a-ún. Te ni chindee-ya ndá'a-ya so'o-de. Te ni tiví s'i'v-ya. Te ni ké'é-ya yáa-dé. ³⁴ Te ni ndakoto-ya ichi ándé'v. Te ni jaká nuu iní-ya. Te ni ka'an-ya jíin-de: Efata, áchi-ya. Ja kuní ka'an: Nanuña. ³⁵ Te ni nanuña so'o-de. Te ni nduvitá yáa-dé. Te ni kuu-ni ni naka'an káji-de. ³⁶ Te ni ka'an xa'an-ya jíin ñayivi-ún ja tú ni ñin nuu kachí-i. Te vasa ni'in ni ka'an xa'an-ya jíin-i, ko ví'í-gá ni kajaká-i tu'un-ya. ³⁷ Te ni kanaa xa'an iní-i kánde'é-i. Te ni kaka'an-i: Bueno sá'a-ya taká tíñu; chi chaa só'o náku'ni so'o-de, te chaa ñí'ín náka'an-de sá'a-ya, áchi-i.

Ja ní skée-ya kuun mil ñayivi

8 Te kivi-ún, ni jo kua'a xa'an ñayivi, te tú naún káji-í. Te ni kana Jesús xiní cháa káskuá'a jíin-ya. Te ni ka'an-ya jíin-de: ² Kúndá'ú iní-rí ñayivi kuá'a yá'a, chi a

nj kuu unj kivi káxiukú-i jíin-rí, te tú naún káji-í. ³ Te nú natáji-rí-i no'on ndichá-i ve'e-i, te sava ichi te kuitá ij-í, chí ío sava-i jiká vái koyo-i, áchí-ya. ⁴ Te cháa káskuá'a jíin-yá, nj kaka'an-de jíin-yá: Te ndéchi kii staá kée ndá'a chíi ñayivi yá'a, chí máni ñu'un téé kúu yá'a. Achí-de. ⁵ Te nj jiká tu'un-yá-de: Násaa staá kándiso-ró. Achí-ya. Te nj kaka'an-de: Usiá-ni statilá, áchí-de. ⁶ Yúan-na te nj tá'ú-yá tiñu nuu ñayivi kuá'a-ún ja ná júngo-i nuu ñu'un. Te nj ki'in-ya ndé'usiá statilá-ún. Te nj jiká ta'u-yá. Te nj sakuáchi-yá. Te nj ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá, ja ná káni-de nuu ñayivi kuá'a-ún. Te nj kajani-de nuu-í. ⁷ Te suni kándiso-de yaku tiyáká lúli. Te nj jiká ta'u-yá ja'a-tí. Te nj tá'ú-yá tiñu ja súni ná káni-de nuu-í. ⁸ Te nj kayee-í. Te nj kanda'a chíi-i. Te nj kendo-ga. Te nj kanastútú-de usiá ndo'o ja ná kendo kuáchi. ⁹ Te ñayivi ní kayee-ún ío nátu'un kuun mil-i. Te nj jachá-ya-í kua'an-i. ¹⁰ Yúan-na te nj kivi-ni-ya iní barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nj cháa-ya ndáñúu Dalmanuta.

Tu'un yujan ía cháa fariseo

¹¹ Te yúan nj chakoyo cháa fariseo. Te nj kakejá'a-de káxndichí-de-ya kájiká-de tuni ichi ándévi núu-yá chí koto ncha-de-ya káku-ni-de. ¹² Te nj jaká nuu iní-ya. Te nj ka'an-ya: Naja kájiká ñayivi yá'a tuni nuu-rí. Jandáa ká'an-rí jíin-ró ma kuá'a-rí ni ñin tuni nuu ñayivi yá'a. ¹³ Te nj skéndo-ya-dé jíná'an-de. Te nj ndívi tuku-ya iní barco, te kua'an-ya ingá lado. ¹⁴ Te cháa káskuá'a jíin-yá, nj kanaa iní-de kundiso-de staá. Chí ñin-ni statilá kándiso-de iní barco. ¹⁵ Te nj ka'an xa'an-yá jíin-de: Koto va'a-ró máa-ró núu yujan ía cháa fariseo jíin núu yujan ía Herodes, áchí-ya. ¹⁶ Te kándatu'ún máa-de: Sikí ja tú kándiso-yó stáa núsáa, áchí-de. ¹⁷ Te nj jini Jesús. Te nj ka'an-ya jíin-de: Naja kándatu'ún-ró. Ja tú kándiso-ró stáa náún. Á tú kájiní-ro. Á cha'an-ga juku'un iní-ro. Sáni ndava iní añú-ro náún. ¹⁸ Ká'io so'o-ró, te á tú káji-ni so'o-ró. Ká'io nduchi-ro, te á tú kándé'é-ró, te á tú kánuku'un iní-ro. ¹⁹ Te násaa jika chítú ndé' statilá nj kendo kuáchi ní kanastútú-ró kivi ní sakuáchi-rí u'un statilá nj kayee u'un mil cháa, áchí-ya. Te nj kaka'an-de: Uxi uu-ni, áchí-de. ²⁰ Te nj ka'an tuku-ya: Te násaa ndo'o chítú ndé' statilá nj kendo kuáchi ní kanastútú-ró kivi ní sakuáchi-rí usiá statilá nj kayee kúun mil ñayivi, áchí-ya. Te nj kaka'an-de: Usiá-ni, áchí-de. ²¹ Yúan-na te nj ka'an-ya jíin-de: Te onde vina tú káju'ún iní-ro náún, áchí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya cháa kuáa ñúu Betsaida

²² Te nj ja-ya ñúu Betsaida. Te nj kákinchaka-i ñin cháa kuáa núu-yá. Te nj kaka'an ndá'ú-i jíin-yá ja ná kée-yá-de. ²³ Yúan-na te nj tñin-ya ndá'a cháa kuáa-ún. Te nj kiñi'in-ya-dé ñu-ún. Te nj tiví s'í'v'í-yá nduchi-dé. Te nj xndé-ya ndá'a-yá sikí-dé. Te nj jiká tu'un-yá-de: Á jini-ro yakú, áchí-ya. ²⁴ Te máa-de, nj ndakoto-de. Te nj ka'an-de: Jini-ná taká cháa. Ko nátu'un yunu jini-ná-de

kájika-de, áchí-de. ²⁵ Yúan-na te nj cháa tuku-ya ndá'a-yá sikí ndúchi-dé. Te nj ndakoto va'a-de. Te nj nduva'a ij-dé. Te onde jiká te nj jini káji-de ndivii. ²⁶ Te nj natáji-yá-de kuano'on-dé ve'e-de. Te nj ka'an-ya: Ma kivi-ró iní ñu. Te ni ñin nuu cháa ñu-ún ma kachí-ro, áchí-ya.

Tu'un nj ka'an ndaá Pedro

²⁷ Te nj kenda Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá kua'an-ya jíin-de ichi taká ñu ndañúu Cesarea de Filipo. Te ichi-ún nj jiká tu'un-yá-de: Te ruu, na cháa kúu-rí kaka'an ñayivi, áchí-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ²⁸ Te nj kakastu'ún-de nuu-yá: Juan ja skuánducha, kaka'an-i. Te sava-i: Elías. Te sava-ga-i: ñin cháa nj jani tu'un Dios onde sáa, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te nj ka'an-ya jíin-de: Te róo, na cháa kúu-rí kaka'an máa-ró, áchí-ya. Te nj ka'an Pedro: Máa-ní kúu Cristo, áchí-de jíin-yá. ³⁰ Te nj ka'an xa'an-yá jíin-de jíná'an-de ja tú ni ñin nuu kachí-de tu'un-ya.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

³¹ Te nj keja'a-yá nj stá'an-ya núu-dé ja jinu ñu'ún ndó'o xa'an máa Sé'e cháa. Te cháa nj kayii jíin taká su-tu ñá'nu jíin cháa kácha tutu ma kuátú'ún-de-ya, chí ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya. ³² Te káji ní ka'an-ya tú'un yá'a. Yúan-na te Pedro, nj tñin-de-ya. Te nj keja'a-de ká'an xa'an-dé nuu-yá. ³³ Te máa-yá, nj jíó káva-ya. Te nj ndakoto-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te nj ka'an xa'an-yá nuu Pedro: Satanás, kuxio ki'in-ro, chí tú júku'un iní-ro tú'un Dios, chí sa tu'un cháa júku'un iní-ro, áchí-ya. ³⁴ Te nj kana-ya xini ñayivi kuá'a-ún jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nj ka'an-ya jíin-de: Nani cháa nú kuni-de kii-de yata-rí, te ma chíñú'ún-de máa-de, te ná kuándéé iní-de jíin túndó'o kii sikí-dé, te ná kundikín-de ruu kii-de. ³⁵ Chi cháa jítú iní-de kaku-de chí túndó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te va'a ná kúu ñin cháa ja sikí rúu jíin sikí tú'un va'a-rí, ko kaku-de. ³⁶ Chi naún ní'in cháa va'a ná kuándéé-de ní'in-dé ñé ñúyívi, te nú xnáa-dé añú-de. ³⁷ Xí naún chúnáa cháa añú-de. ³⁸ Chí nú ndé cháa kúu nuu iní-de nuu-rí jíin núu tú'un ká'an-rí ma'nú ñayivi yá'a ja káisi'ki ncháa-i Dios jíin má'nú cháa kás'a kuachi, te suni súan kuka nuu iní máa Sé'e cháa nuu-dé, kivi ndii-ya jíin taká ndajá'a ndóo-ya. Te kivi-ún ndúñá'nu-ya sá'a Táa-ya, áchí-ya.

9 Te suni nj ka'an-ya jíin-de jíná'an-de: Jandáa ká'an-rí jíin-ró: Ío sava cháa ká'jin yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de ñu nuu tá'ú Dios tiñu, ndasa kii jíin fuerza, áchí-ya.

Sikí ja túku nj nduu-ya

² Yúan-na te nuu iñú kivi te nj jaka Jesús Pedro jíin Jacobo jíin Juan, te máni máa-ni-de nj kiñi'in sñin-ya-dé kua'an-ya jíin-de ñin yuku súkún. Te yúan, tuku nj nduu-ya núu-dé. ³ Te sa'ma-yá nj kanandii ncháa, kiyi

xaan, nátu'un yu'a volcán. Te tú ío ni ñin ja súan kuu nakacha kiyi iní ñuyivi yá'a. ⁴ Te ni kãndenda Elías jíin Moisés ni kajini-de. Te ni kãndatu'ún cháa-ún jíin Jesús. ⁵ Yúan-na te ni ka'an Pedro: Maestro, va'a-ga ná kãndoo-yó yá'a, te sá'a-ná uní ve'e kuii. Ñin kuu máa-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jíin Jesús. ⁶ Chi tú ní jiní-de ndasa ka'an-de, chi káyu'ú xáan-dé. ⁷ Te ni chaa ñin viko nu'ún. Te ni jasu ñí núu-dé. Te nuu vikó nu'ún-ún ni kenda ñin tu'un ja ní ka'an: Ya'á kúu Se'e-ri ja kúnda'ú iní-ri, te kuni ná'ín-ró tú'un ká'an-ya. Achí. ⁸ Te ni kãndakoto-ni-de. Te tuká ni ñin naún ní kãjini-de, chi máa ñin-na Jesús. ⁹ Te kãnuu-de yuku-ún, te ni ka'an xaan-yá jíin-de ja tú ni ñin nuu kachí-de ja súan ni kajini-de-ún, chi onde ná náchaku máa Sé'e chaa ma'ñú ndíyi. Achí-ya. ¹⁰ Te ni ka'nyu'un iní máa-de tu'un-ún. Te kãjika tu'un tá'an-de naún tu'un kúu: Ja náchaku ma'ñú ndíyi. ¹¹ Te ni kajika tu'un-de-ya: Te chaa káchaa tutu naja káka'an-de ja kãnúu ndíi Elías xna'an-ga, áchí-de. ¹² Te ni ka'an-ya jíin-de: Jãndáa kúu ja ndíi Elías xna'an-ga, te nasájáa-de taká ndatíñu. Te suni yóso tú'un nuu tutú ja ndó'o xaan máa Sé'e chaa te sájá'a iní-i nuu-yá. ¹³ A ká'an-ri jíin-ró ja Elías, a ni kii-de. Te ni kasá'a-i taká ja ní kãkuu iní-i jíin-de, ná-tu'un yóso tú'un-de nuu tutú, áchí-ya.

Suchí ñí'ín

¹⁴ Te ni ncha-ga núu sáva-ga chaa kãskuá'a jíin-yá. Te ni jini-ya ñayivi kuá'a xaan, ni kajikó ndúu-i ñí núu-dé. Te chaa káchaa tutu kãstátá'an jíin-de. ¹⁵ Yúan-na te taká ñayivi-ún, ni kajini-ni-i nuu-yá. Te ni kãnaa iní-i kãndé'é-i nuu-yá. Te ni katau-i kua'an-i nuu-yá. Te ni kaka'an-i jíin-yá. ¹⁶ Te ni jika tu'un-yá-i: Na sikí kãstátá'an-ró jíin-de jíná'an-de, áchí-ya. ¹⁷ Yúan-na te ni ka'an ñin chaa ma'ñú ñayivi kuá'a-ún: Maestro, va' nchaka-ná se'e-ná nuu-ní, chi tá'an-i ñin tachí ñí'ín. ¹⁸ Te tachí-ún, ndéni kúu te nú ni tãin-ni-i, te já'ni yí'í-ni-i. Te sjáa-ni ti'ñu yu'u-í. Te skí'ñi nu'un-i. Te kuá'ichi-i sá'a. Te ni ka'an-ná jíin cháa kãskuá'a jíin-ní ja ná kí'ñi-in-de kí'ñ. Te tú ní kãkuu sá'a-de, áchí-de. ¹⁹ Te ni ka'an-ya jíin-i: Ñayivi xáan ní'in iní kãkuu-ró. Nãsaa-ga kivi kún-chaa-ri jíin-ró. Te nãsaa-ga kivi ndó'o-ri jíin-ró. Kuá'a-i ná kii-i nuu-rí núsáa, áchí-ya. ²⁰ Te ni kaja'a-de-i nuu-yá. Te ni jini-i-ya. Te tachí-ún, ni ja'ni yí'í xáan-ní-i. Te ni ndua-i nuu ñú'un. Te ni tuu-í. Te ni jaa ti'ñu yu'u-í. ²¹ Te Jesús, ni jika tu'un-yá tá'a-i: Nãsaa kivi ní kuu tá'an-i tachí yá'a, áchí-ya. Te ni ka'an-de: Onde lúli-i. ²² Te tondó tãni jínu ni kuu chíndee-i nuu ñú'un jíin núu ndúcha, ja kãni-í kuni. Ko nú kuu sá'a-ní, kúnda'ú iní-ní náa. Te chindéé chítuu-ní náa, áchí-de. ²³ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Te nú kãndíja-ró, chi chaa kãndíja te kuu taká ja kuni-de, áchí-ya. ²⁴ Yúan-na te máa táa suchí-ún, ni ka'an jaa-ni-de: Kãndíja-ná, ko chindéé chítuu-ní náa chi tú kãndíja va'a va'a-ná, áchí-de. ²⁵ Te ni jini Jesús ja ní katau ñayivi kuá'a-ún kua'an-i nuu-yá. Te ni ka'an xaan-yá jíin tachí kini-ún: Tachí ñí'ín só'o, ruu

tá'ú-rí tiñu nuu-ro. Kenda-ró iní-i, te ma ndívi-ga-ro iní-i, áchí-ya jíin. ²⁶ Yúan-na te tachí-ún, ni kana kó'o. Te tãni jínu ni ja'ni yí'í xáan-gá-i. Te ni kenda kua'an. Te máa súchí-ún, ni kundíyi-ni-i. Te ni kaka'an tãni ñayivi: A ni jii-i, áchí. ²⁷ Te Jesús, ni tãin-ya ndá'a-í, te ni ndukani-ya-í. Te ni ndukuiñi-i. ²⁸ Te nuu ní kivi Jesús iní ve'e, te chaa kãskuá'a jíin-yá, ni kajika tu'un sãin-de-ya: Naja tú ní kãkuu kiñi'in-ná tachí-ún kí'ñ, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an-ya jíin-de: Ñin tá'an yuán, ni ma kenda kuti kí'ñ, te nú tú kãkan ta'u-yo te kondicha iní-yo, áchí-ya.

Ja ní ka'an tuku-ya já kúu-ya

³⁰ Te ni kãkenda-ya yúan. Te ni kaja'a-ya kuá'an-ya íchi ndáñúu Galilea. Te tú ní kuni-ya já kuni tu'un ni ñin. ³¹ Te ni stá'an-ya núu cháa kãskuá'a jíin-yá: Ñayivi yá'a nastúu-i máa Sé'e chaa nuu ndá'a sáva-ga chaa. Te chaa-ún, ka'ni-dé-ya. Ko nú ni jii-ya, te nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya jíin-de. ³² Te máa-de, tú ní kãjuky'un iní-de tu'un yá'a. Te ni kayu'ú-de kaka tu'un-de-ya.

Ja ní kãstátá'an-de ndé chaa kúñá'nu-ga

³³ Te ni jaa-ya ñúu Capernaum. Te nuu ní kivi-ya iní ve'e, te ni jika tu'un-yá-de: Naún tu'un ni kãndatu'ún-ró íchi-ún, áchí-ya. ³⁴ Te máa-de, tú ní kaka'an kuti-dé. Chi íchi-ún ni kãstátá'an-de ndé chaa kuu ñá'nu-ga. ³⁵ Yúan-na te ni jungoo-ya. Te ni kana-ya xiní ndí'uxí uu-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Nú ndé chaa kuni-de kúnúu-de, te nduu-de sandí'í-ñ nuu taká tá'an-de. Te kuatíñu-de nuu tá'an-de. ³⁶ Te ni tãin-ya ñin suchí lúli. Te ni jani-ya-í ma'ñú-de. Te ni junu ncha-ga-í. Te ni ka'an-ya jíin-de: ³⁷ Cha ja jíin sã'v-ri kuatá'ú-de ñin suchí lúli nátu'un suchí yá'a, te ruu kuatá'ú-de. Te chaa kuatá'ú rúu, nasu rúu, chi I'a ni táji rúu vai-ri kuatá'ú-de, áchí-ya. ³⁸ Te ni ka'an Juan jíin-yá: Maestro, ni kajini-ná ñin chaa ja jíin sã'v-ri ní kiñi'in-de tachí kini kaja'an. Te tú ndikín-de yóo. Te ni kajasu-ná nuu-dé. Chi tú ndikín-de yóo, áchí-de. ³⁹ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ma kasú-ro núu-dé, chi ñin chaa ja jíin sã'v-ri sá'a-de tiñu ñá'nu, ma kuu naka'an-de sikí-ri. ⁴⁰ Chi chaa tú ká'an sikí-yo, ndújíin-de jíin-yó. ⁴¹ Te nú ndé chaa kuá'a-de ñin yajin ndúcha kó'o-ró jíin sã'v-ri, te nú súan ná sá'a-de chi kãndujíin-ró jíin Cristo, jãndáa ká'an-ri jíin-ró ja má xnaa-dé ya'u-de.

Sikí já skívi yóo nuu kuáchi

⁴² Te nú ñin suchí lúli yá'a kãndíja-i ruu te kivi-i kuáchi sá'a ñin chaa, te va'a-ga nú ní nú'ni ñin yosó kã'nu sukun-dé, te kenda-de kí'ñ-de nuu ndúcha mar núu. ⁴³ Te nú nda'a-ro kuni skívi róo nuu ío kuáchi, xiti ná kí'ñ. Va'a-ga ja kúchaku tãkú'lu-ró, nasu já kóo ndendúu nda'a-ro kí'ñ-ro núu infierno, nuu kayú ñu'un ja má ndá'va kuti. ⁴⁴ Te yúan, ni tãndákú-de ma kúu-ti. Te ni ñu'un-ún ma ndá'va kuti. ⁴⁵ Te nú ja'a-ro kuni skívi róo nuu ío kuáchi, xiti ná kí'ñ. Va'a-ga ja

kúchakú tǎkú'lu-ró, nasu já kóo ndendúú ja'a-ro kí'in-ro núu infierno, nuu kayú ñu'un ja má ndá'va kuti. ⁴⁶ Te yúan, ni tǎndákú-de ma kúu-tǎ. Te ni ñu'un-ún ma ndá'va kuti. ⁴⁷ Te nú nduchi-ro kuní skívi róo nuu ío kuachi, tava ná kí'in. Va'a-ga kǎvi-ró ñúy nuu tá'ú Dios tiñu jíin ñin-ni nduchi-ro, nasu já kóo ndendúú nduchi-ro kí'in-ro núu infierno. ⁴⁸ Te yúan, ni tǎndákú-de ma kúu-tǎ. Te ni ñu'un-ún ma ndá'va kuti. ⁴⁹ Chi taká chaá kuu u'a-de sá'a ñu'un. Te taká kuñu ni sokó, kuu u'a sá'a ñii. ⁵⁰ Va'a ío ñii. Ko nú ñii-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a sá'a-ró núsáá. Ná kúñava'a-ró ñii iní máá-ró. Te ma kánaa-ro jíin tá'an-ró, áchí-ya jíin-de.

Sikí tú'un tú xndóo tá'an

10 Te ni kenda-ya yúan, te ni chaá-ya ondé raya ñuu Judea jíin ingá lado yata yúcha Jordán. Te ni kutútú tuku ñayivi kuá'a núu-yá. Te ni stá'an tuku-ya tú'un nuu-í, nátu'un sá'a-ya. ² Te ni jakoyo chaá fariseo nuu-yá ja kóto nchaá-de-ya. Te ni kajika tu'ún-de-ya: Á ío ley ja skéndoo ñin chaá ñasí'í-de, xí túu, áchí-de. ³ Te máá-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Naún tiñu ni tá'ú Moisés nuu-ro, áchí-ya. ⁴ Yúan-na te ni kaka'an-de: Moisés, ni jatú'un-de ja kúva'a acta ndusñin, te ndoo-ña, áchí-de. ⁵ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Sikí já ní'in iní añú-ro jíná'an-ró, yúan súan ni tá'ú-de tiñu yá'a nuu-ro. ⁶ Ko onde xnáñúú kivi ní jungoo ñuyévi, chi ja yí jíin já sǎ'í ní sá'a Dios. ⁷ Ja yúan kúu ja skéndoo chaá táa-de náa-de, te ketá'an-de jíin ñásí'í-de. ⁸ Te ja ní kuu uu tá'an, ñin-ña kúu. Na tuká kúu uu, chi ñin-ña kúu. ⁹ Núsáá te ja á ni skétá'an Dios, ma ndúsñin kuti sá'a ñin ñayivi, áchí-ya. ¹⁰ Te onde ve'e te chaá káskuá'a jíin-yá, ni kajika tu'ún tuku-de-ya sikí tú'un-ún. ¹¹ Te ni ka'an-ya jíin-de: Nú ndé chaá skéndoo-de ñasí'í-de te tanda'a-dé jíin ingá ña'an, te ísíki ncháa-de ñasí'í-de nú súan. ¹² Te nú máá ñásí'í-ún xndóo-ña yii-ña te tanda'a-ña jíin ingá-de, te tu'un ísíki ncháa sá'a-ña. Achí-ya.

Jesús jíin súchí lúli

¹³ Te ni chakoyo sava ñayivi núu-yá jíin súchí lúli ja ké'é-yá-i. Te chaá káskuá'a jíin-yá, ni kaka'an xaan-dé nuu ñayivi vái koyo jíin-i. ¹⁴ Te ni jiní Jesús. Te ni kití in-ja. Te ni ka'an-ya jíin-de: Sía, ná kíkoyo súchí lúli núu-rí, te ma kasú-ro íchi-í, chi tá'an súan kákuu ja xíin ñúy nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁵ Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin chaá tú játú'ún-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu nátu'un játú'ún ñin súchí lúli, ma kivi kuti-dé yúan, áchí-ya. ¹⁶ Te ni junu nchaá-ya-í. Te ni xndée-ya ndá'a-yá xiní-í jíná'an-i. Te ni jikan ta'u-yá ja'a-í.

Chaá kúka

¹⁷ Yúan-na te ni kí'in-ya íchi kuá'an-ya. Te jínu ñin chaá súchí ni chaá-de. Te ni jukuiñi jíit-de nuu-yá. Te ni jika tu'ún-de-ya: Chaá va'a kúu-ní Maestro. Ndasa sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni, áchí-de. ¹⁸ Te Jesús,

ni ka'an-ya jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni ñin chaá va'a ío chi máá ñin-ni Dios. ¹⁹ A jiní-ro tú'un ni tá'ú tiñu-ya núu-ro: Ma kúsíki ncháa tá'an-ró, ma ká'ni-ro ndíyi, ma sakuí'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, ma kuánchaá-ro ndatíñu tá'an-ró; kuandatú nuu táa-ro núu náa-ro, áchí-ya. ²⁰ Te máá-de, ni ka'an-de jíin-yá: Taká tiñu yá'a a ni skíkuu-ná onde ná lúli-ná, Maestro, áchí-de. ²¹ Yúan-na te ni ndakoto Jesús nuu-dé. Te ni kumaní-ya jíin-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: ñin-ña tiñu kumaní sá'a-ró núsáá. Kuá'an, te xikó ndí'i-ró já ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñáyivi ndá'ú. Te onde andívi kóo ya-ji-ro. Yúan-na te kii-ró, kundikín-ro rúu kí'on, te kuandéé iní-ro jíin túndó'o kii sikí-ro, áchí-ya. ²² Te máá cháa súchí-ún, ni kuxí iní-de ja súan ni ka'an-ya. Te ni kee-de kua'an-de. Te ndúkuí'a iní-de. Chi kua'a xaan ndatíñu ñáva'a-de. ²³ Yúan-na te Jesús, ni ndakoto-ya ñí xiin-yá. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Xaan ú'u kivi ñin chaá kúka iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁴ Yúan-na te chaá káskuá'a jíin-yá, kánaa iní-de kájini so'o-de tu'un ni ka'an-ya-ún. Ko ni ka'an tuku Jesús jíin-de: Hijo, chaá ja xaan káchiñú'ún-de xu'ún, xaan ú'u kivi-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ²⁵ Yachi-ga ja'a ñin camello yaú yiki tǎkuí, vasa ñin chaá kúka kivi-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁶ Te máá-de, ví'i-gá kánaa iní-de, kájani iní-de: Nde chaá kaku núsáá. ²⁷ Yúan-na te Jesús, ni ndakoto-ya núu-dé. Te ni ka'an-ya: Jíin cháa ma kúu kuti, ko tú súan kúu jíin Dios. Chi taká-ni tiñu ndí'i-ni kúu sá'a Dios, áchí-ya. ²⁸ Yúan-na te Pedro, ni ka'an-de jíin-yá: Náá, ni kaskéndoo-ná taká ndatíñu-ná. Te ni kandikín-ná níi vai-yó, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin chaá ni skéndoo-de ve'e-de, xí ñani-de, xí kuá'a-de, xí táa-de, xí náa-de, xí ñásí'í-de, xí sé'e-de, xí tá'u-dé, ja sikí rúu jíin sikí tú'un va'a ká'an-ri, ³⁰ te nani'in-dé ñin ciento vuelta vina kúu ve'e, kúu ñani, kúu kuá'a, kúu náa, kúu se'e, kúu ta'u. Ko chindikín-i-de. Ko onde inga vida chaá, yúan-na te kuchaku-de ñí káni. ³¹ Te kua'a cháa kúnúú, nduu-de sandí'í-ña. Te chaá sandí'í-ña, ndunúú-de, áchí-ya.

Ja ní ka'an tuku-ya já kúu-ya

³² Te ká'jin-de ichi ní kákaa-de ká'a'an-de ñuu Jerusalén. Te Jesús, yóxnúú-yá nuu-dé. Te ni kánaa iní-de kájini so'o-de. Te ñayivi káindikín-ya-ún káyu'ú-i. Yúan-na te ni kana sñin tuku-ya xiní ndí'uxí uu chaá-ún. Te ni kastú'ún-yá nuu-dé taká tu'un kii sikí-yá: ³³ Ná kuní-ro: Kaa-yó kí'in-yo ñúu Jerusalén. Te yúan natuu máá Sé'e chaá nuu taká sutu ñá'nu, jíin núu cháa káchaa tutu. Te ndonda-de sikí-yá kuu-ya. Te nachi'i-de-ya ndá'a cháa sñin nación. ³⁴ Te chaá-ún, sákátá-de nuu-yá. Te kuá'a-de ta'u-yá. Te tiví sǎ'ví-de nuu-yá. Te ka'ni-dé-ya. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya.

Favor jikán Jacobo jíin Juan nuu-yá

³⁵ Yúan-na te Jacobo jíin Juan, se'e Zebedeo, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kákuni-ná ja sá'a-ní ñin ja kakán-ná nuu-ní, áchí-de. ³⁶ Te máá-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Ndasa kákuni-ro ja sá'a-ri jíin-ró, áchí-ya. ³⁷ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Kuá'a-ní xiin-ní kuxiukú-ná jíin-ní, ñin-ná ichi ndává'a-ní, te inga-ná ichi ndávésé-ní, kivi ndúñá'nu-ní, áchí-de. ³⁸ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Tú kájin-ro ñaún kúu ja kájikān-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, xí kúu kuanducha-ro núu ní jan-ducha-rí, áchí-ya. ³⁹ Te máá-de, ni kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, áchí-de. Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa, ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, te nuu ní jan-ducha-rí, kuanducha-ro, ⁴⁰ ko ja kúxiukú-ró íchi ndává'a-ri jíin íchi ndávésé-rí, nasu máá-rí tá'ú tíñu ja kuá'a-ri nuu-ro, chi ío tu'a ja kúu ñin cha, te cha-ún ni'in, áchí-ya. ⁴¹ Te uxi-ga cha-ún, ni kajini so'o-de tu'un yá'a. Te ni kakiti iní-de nuu Jacobo jíin núu Juan. ⁴² Te Jesús, ni kana-ya xiní-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kájin-ro ja táka cha kábito-de natu'un cha kakuñá'nu nuu ñayivi, te kátá'ú téyí-de tíñu nuu-í. Te ja kakuñá'nu sikí máá-de, suni káñin ni'in so'o-de. ⁴³ Ko sikí róo jíná'an-ró, na tú súan koo: Chi nú ndé róo kuní kuñá'nu nuu tá'an-ró, te róo kúu ja kuátíñu nuu tá'an-ró. ⁴⁴ Te nú ndé róo kuní kunúu, yuán ndúu mozo nuu táka-ro. ⁴⁵ Chi máá Sé'e cha na tú vai-ya ja kuátíñu ñayivi núu-yá, chi sua játíñu-ya núu ñayivi te kuá'a-ya máá-yá ku-ya ja nákuuan-ya kuá'a ñayivi, áchí-ya.

Bartimeo, cha kuáa

⁴⁶ Yúan-na te ni jakoyo-ya núu Jericó. Te yúan ni ndenda-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá jíin ñayivi kuá'a xaān. Te Bartimeo cha kuáa, se'e Timeo, kancha-de yu'íchi, jikán-de caridad. ⁴⁷ Te ni jini tu'un-de ja Jesús nuu Nazaret kúu-ya. Te ni kejá'a-de kána kó'o-de: Jesús, Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ⁴⁸ Te kua'a-í, ni kaka'an xaān-í nuu-dé, ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá ni kana kó'o-de: Táta Se'e David, kundá'ú iní-ní náá vii, áchí-de. ⁴⁹ Yúan-na te Jesús, ni jukuiñi-ya. Te ni ka'an-ya: Kana xiní-dé ná kii-de, áchí-ya. Te ni kakana-i cha kuáa-ún: Ma ndúkuí'a in-i-ro. Ndukuiñi ná chó'o, chi kána-ya róo, áchí-i jíin cháa-ún. ⁵⁰ Yúan-na te máá cháa-ún, ni skána-de tikachi-de. Te ni ndukuiñi-de. Te ni ja-de nuu Jesús. ⁵¹ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Naún sá'a-ri jíin-ró kuní-ro, áchí-ya. Te cha kuáa-ún, ni ka'an-de jíin-yá: Maestro, ja ná ndundijin nduchi-ná kuní-ná, áchí-de. ⁵² Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Kuá'an núsáa. Ja kándi-ja-ró ní nama róo, áchí-ya. Te ni ndundijin-nduchi-dé. Te ni ndikijin-de Jesús kua'an-de ichi-ún jíin-yá.

Ja ní kivi Jesús nuu Jerusalén

11 Te ni kakuyani-ya núu Jerusalén, nuu Betfagé, jíin núu Betania, chi yuku Olivos. Te ni táji-yá uu cha káskuá'a jíin-yá kua'an-de. ² Te ká'an-ya jíin-de: Kuá'an nuu káncha nuu-ro jíin. Te nuu kivi-ni-ró yúan, te ni'in-ro ñin burro nú'ni-ti, ja ní ñin cha té koso-gá-de-ti. Te ndáji-ró-ti, te kii-ró jíin-ti. ³ Te nú ndé cha ká'an jíin-ró: Naja sá'a-ró súan, achí-de. Te kachí-ro kúni-de: Máá Jító'o-yo jínu nú'ún-yá-ti, achí-ro. Yúan-na te táji-ni-de-ti kii-ró jíin-ti, áchí-ya jíin-de. ⁴ Te ni kaja'an-de. Te ni kani'in-dé burro-ún nú'ni-ti yuxé'é ichi yatá ké'e, nuu náketá'an uu ichi. Te ni kándáji-de-ti. ⁵ Te sava ja ká'in yúan, ni kaka'an jíin-de: Naún kásá'a-ró sá burro jian kándáji-ró, áchí. ⁶ Yúan-na te máá-de, ni kaka'an-de jíin-ún, natu'un ni tá'ú Jesús tíñu nuu-dé. Te vasa ní kasía-ún-de vai-de. ⁷ Te ni cha-de jíin burro-ún nuu Jesús. Te ni kaxndée-de tikachi-de sikí-ti. Te ni jukoso-ya-ti. ⁸ Te kua'a-dé, ni kajakin-de tikachi-de iní ichi, te sava-ga-de, ni kaja'nu-de numa yúnu. Te ni kajakin-de iní ichi-ún. ⁹ Te ñayivi kaja'an ichi núu-yá, jíin ñayivi kándikijin ichi yatá-yá, kaka'an jaa-i: Xáan va'a I'a kúu-ya. Ná nákana jaa-yó-yá, chi ndiso-ya tíñu máá Tatá Dios. ¹⁰ Te kakuñi iní-yo, chi táa-yo David, a yani tá'ú-de tíñu nuu-yo. Xáan va'a I'a kúu-ya ondé andví, áchí-i. ¹¹ Te ni kivi Jesús iní nuu Jerusalén, jíin iní ve'e ij. Te ni ndakoto-ya núu táka ndatíñu ñin nfi yúan. Te nuu ní ini, te ni kenda-ya kuá'an-ya núu Betania jíin máá uxi uu-de.

Tu'un mérkexé

¹² Te kivi xiān-ún, ni kakenda-ya kuá'an-ya iní nuu Betania. Te ni cha soko chi-ya. ¹³ Te ondé jiká ní jini-ya ñin mérkexé ja ío numa ndá'a. Te ni kandita-ya kuá'an-ya, jani iní-ya ja ní'in-yá ja kée-yá núu. Te nuu ní ja-ya núu mérkexé-ún, tú kuti naún ní ní'in-yá, chi máá núma-ní ío. Chi nasu kivi kúun nde'e kúu. ¹⁴ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ya: Ni ñin tuká naún kée kúti nde'e xiní-ro nfi kani, áchí-ya jíin mérkexé-ún. Te cha káskuá'a jíin-yá, ni kajini so'o-de ja súan ni ka'an-ya.

Ja ní sándoo-ya vé'e ij

¹⁵ Te ni jakoyo-ya núu Jerusalén. Te ni kivi Jesús iní ve'e ij. Te ni kiñi'in-ya ñayivi kajaan káxikó in-i iní ve'e ij-ún kaja'an-i. Te ni skuíó kani-ya mesa cha káxndái xú'ún, jíin silla cha káxikó paloma. ¹⁶ Te tú ní já'a-ya tú'un ja'a ni ñin-i jíin káyi iní ve'e ij-ún. ¹⁷ Te ni stá'an-ya tú'un nuu-í: Á tú yóso núu tutú ja vé'e-ri, ve'e nuu kájikān ta'u táka ñayivi nání. Ko máá-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava náku'i'ná, áchí-ya. ¹⁸ Te cha káchaa tutu jíin sutú ná'nu, ni kajini so'o-de tu'un-ún. Te kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. Ko káyu'ú-de-ya, chi taká ñayivi kánaa iní-i kajini so'o-i tu'un stá'an-ya.

¹⁹ Te nuu kuá'ini, te ni kenda Jesús ini ñuu-ún, kua'an-ya.

Ja ní ichi mérkexe

²⁰ Te jañá'an inga kivi, ni kanaja'a-ya kuá'an-ya. Te ni kajini-ya mérkexe-ún ja á ni ichi onde yo'o. ²¹ Yúan-na te ni nuku'un ini Pedro. Te ni ka'an-de jíin-ya: Maestro, ndé'é-ni mérkexe-ún ja ní ka'an ndiva'a-ni jíin. Te vina a ni ichi ij, áchí-de. ²² Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Kandija nuu Dios, ²³ chi jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaa ka'an-de jíin yúku yá'a: Kuxio, te jungoo-ró onde nuu mar, te nú tú kani sikí ini-de, chi sua kándija-de ja súan kuu ja ní ka'an-de-ún, te ja ní jikan-de-ún, ni'in-dé. ²⁴ Ja yúan ká'an-ri jíin-ró: Taká ja jikán-ro, te kakan ta'u-ro jíin, te ná kándija-ró ja ní'in-ro, te ni'in-ro. ²⁵ Te nú kájikán ta'u-ro, te kuña ká'nu ini-ro núu ndé ñn chaa jito u'u róó, nává'a máá Taa-ro kánchaa-ya onde andívi, suni kuña ká'nu ini-ya núu kuáchi-ró. ²⁶ Chi nú tú kuña ká'nu ini-ro, suni súan máá Taa-ro kánchaa-ya onde andívi, ma kúña ká'nu ini-ya núu kuáchi-ró, áchí-ya.

Siki tíñu ndíso Jesús

²⁷ Te ni najakoyo tuku-ya ñúu Jerusalén. Te jika kuu-ya ini ve'e ij. Te sutu ñá'nu, jíin chaa kachaa tutu, jíin chaa ni kayii, ni chakoyo-de nuu-ya. ²⁸ Te ni ka-ka'an-de jíin-ya: Na jíin tú'un sá'a-ró tíñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró tíñu yá'a, áchí-de. ²⁹ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ná kaká tu'un-rí róó ñn tu'un, te kachi-ro núu-rí. Yúan-na te ná kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tíñu yá'a. ³⁰ Ja ní skuánducha Juan sáá, á onde andívi ní kii tu'un, xí chaa ni tá'ú tíñu. Kastu'ún, áchí-ya. ³¹ Yúan-na te ni kandatu'ún máá-de: Nú ka'an-yo: Ja onde andívi. Te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní káandija-ró núu-dé núsáá. ³² Te nú ka'an-yo ja chaa ni tá'ú tíñu. Te káyu'ú-yo ñayivi, chi ndivii-í kájani ndaa in-i ja chaa ni jani tu'un Dios ni kuu Juan, áchí-de jíin tá'an-de. ³³ Ja yúan ní kaka'an-de: Tú kájin-ri, áchí-de jíin Jesús. Yúan-na te ni ka'an Jesús: Suni ruu, tú kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tíñu yá'a núsáá, áchí-ya jíin-de.

Chaa kásatiñu nuu itú uva

12 Te ni kejá'a-ya ni ka'an-ya tú'un yátá jíin-de jíin'an-de: ñn chaa, ni nachu'un-de ñn itu uva. Te ni jasu-de jakú. Te ni jacha-de ñn yau nuu kaxín-de. Te ni ndukani-de ñn torre. Te ni xndóo-de nuu chaa kásatiñu jíin. Te ni kee-de kua'an jiká-de. ² Te ñn kivi te ni táji-de ñn mozo-de vai nuu ja kásatiñu jíin uva-ún, ja vai naki'in-de nde'e itú uva nuu ja ní kásatiñu-ún. ³ Ko máá-ún, ni kakatñn-ún mozo-de. Te ni kastují-dé. Te ni kákiñi'in-ún-de. kuano'on sáni-ni-de. ⁴ Te máá jito'o, ni natájí tuku-de inga mozo-de vai nuu ja kásatiñu-ún. Te ni kastují-ún xiní mozo-de. Te ni kásakátá nuu-dé. Te ni kákiñi'in-ún-de kuano'on-dé. ⁵ Te máá jito'o uva, ni natájí tuku-de inga chaa vai. Te ni kaja'ni-ún-de jíin

kuá'a-gá-de. Te sava-de ni kastují. Te sava-de ni kaja'ni. ⁶ Ko máá jito'o, ío ñn se'e-de ja kúndá'ú ini-de. Te onde sandí'í-ña ni táji-de se'e-de vai nuu chaa kásatiñu. Te ni ka'an-de: Ná kóo jíñ'ún yúan núu sé'e-ri, áchí-de. ⁷ Ko máá ja kásatiñu-ún, ni kandatu'ún: Chaa yá'a xiin tá'u. Ná chó'o, ná ká'ni-yo-dé, te ná ndóo ta'u-dé kuu-yó, áchí. ⁸ Te ni kakatñn-ún sé'e-de. Te ni kaja'ni-ún-i. Te ni kaskána ndiyi-ún yatá itú uva. ⁹ Ndasa sá'a jito'o itu uva-ún núsáá. Chaa-de, te xnáa-dé ja ní kásatiñu-ún. Te kuá'a-de itu uva-ún nuu sava-ga chaa, áchí-ya. ¹⁰ Ni tutu ij yá'a té ka'u-ga-ro náún. Yuu ja ní kaské'ichi chaa kachutá'an, ya'á kuu máá yúu ndíso fuerza jiki. ¹¹ Máá Tatá Dios, ni sá'a-ya súan. Te kánaa ini-yo ndé'é-yó tíñu yá'a, áchí-ya jíin-de. ¹² Te kándukú-de modo ñn-de-ya. Chi ni kajuku'un ini-de ja sikí máá-de kuu tu'un yatá ní ka'an-ya-ún. Ko ni kayu'ú-de ni kajito-de ñayivi. Te ni kaxndóo-de-ya, te kaja'an-de.

Siki xú'ún yóo

¹³ Te ni katáji-de sava chaa fariseo jíin chaa herodiano kaja'an-de nuu-ya, nává'a ñn yatá-de-ya jíin yakú tu'un. ¹⁴ Te ni chakoyo-de. Te ni kaka'an-de jíin-ya: Maestro, kájiní-na ja ká'an ndaa-ní. Te tú yú'ú-ni jito-ni ni ñn chaa, chi tú ndé'é-ni ndasa jito taká chaa, chi sua stá'an ndaa-ni ichi Dios. Á kuu kuá'a-yó xú'ún yóo nuu César, xí túu. Á kuá'a-yó, xí ma kuá'a-yó, áchí-de jíin-ya. ¹⁵ Yúan-na te máá-ya, a ni juku'un ini-ya ja xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naja kábito nchaa-ro ruu. Kuá'a xú'ún jíin ná kii ndé'é-rí, áchí-ya. ¹⁶ Te máá-de, ni kaja'a-de xú'ún-ún nuu-ya. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ndé chaa kuu chaa ncháá nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-ya: César kuu, áchí-de. ¹⁷ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Kuá'a ja xiin César nuu César, te ja xiin Dios nuu Dios, áchí-ya. Te ni kánaa xaan ini-de ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an-ya.

Siki ja náchaku ndiyi

¹⁸ Yúan-na te ni chakoyo chaa saduceo nuu-ya. Te chaa-ún, kaka'an-de ja tú nachaku kuti ndívi. Te ni káji-ka tu'un-de-ya: ¹⁹ Maestro. Moisés, ni chaa-de tutu ni ndoo jíin-yó, nú ñani ñn chaa kuu-de, te ndoo ñas'í-de, te nú tú se'e-de ní ío, te ñani-de naki'in ñas'í-de, te nandakín-de tatá ñani-de, áchí tutu-ún. ²⁰ Te ni ka'io usia ñani. Te chaa núu, ni tanda'a-dé. Yúan-na te ni ji'i-de. Te tú ní xndóo-de tatá-de. ²¹ Te chaa uu, ni naki'in-de-ña. Te ni ji'i-de. Te ni chaa-ún, tú ní xndóo-de tatá-de. Te chaa uni, suni súan. ²² Te ndí'usiá-de, ni kanchaka-de-ña. Te tú ni ñn-de ní xndóo-de tatá. Te onde sandí'í-ña te ni ji'i máá ñá'an-ún. ²³ Núsáá te kivi náchaku taká ndiyi, ja náchaku máá ñani jíin'an-de, te ndé ñn-de kuu-ña ñas'í-de, chi ndí'usiá-de, ni kanchaka-de-ña, áchí-de jíin-ya. ²⁴ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Tú káju'ku'un ini-ro jíin tutu ij, ni jíin fuerza Dios. Yúan ní

kastíví-ró tú'un. ²⁵ Chì kivi náchaku-de ma'ñú ndíyi, ni tuká tãnda'a kúti-dé, ni ma nãtãnda'a máá-ña. Chì nduu-de nátu'un ndajá'a ká'io andívi. ²⁶ Te sikì ndíyi ja náchaku, á té ka'u-ga-ro tutú Moisés, ndasa ni ka'an Dios jíin-de ma'ñú yukú: Máá-rí kúu Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áchí-ya jíin Moisés. ²⁷ Ko nasu Dios cha ni kají'i kúu-ya, chí sua Dios cha káichaku kúu-ya. Xaã kastíví-ró tú'un núsáá, áchí-ya jíin-de.

Tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá

²⁸ Te ñin cha cháa tutu ni jini so'o-de kástátá'an-de, ni jaã-de. Te ni jini-de ja vá'a ni nachísó-yá tu'un nuu-dé. Te ni jiká tu'un-de-ya: Ndé tu'un kánúú xáan-gá nuu táká tu'un ni tá'ú-yá tíñu sáá, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ya'á kúu tu'un kánúú xáan-gá nuu táká-ga: Kuni so'o Israel, máá Tatá-yo Dios, máá ñin-ni-ya ío. ³⁰ Núsáá te kumaní-ro jíin máá Tatá-ro Dios onde jíin iní jíin añú-ro, jíin ñé núu jini tuní-ro, jíin ñé fuerza-ro. Ya'á kúu tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá. ³¹ Te tu'un uu kúu suni nátu'un inga-ún: Kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kúndá'ú iní-ro máá-ró. Tuká inga tu'un tá'ú tíñu kánúú-ga ío, chí ya'á-na, áchí-ya jíin-de. ³² Yúan-na te cha cháa tutu, ni ka'an-de jíin-yá: Jandáa Maestro, va'a ká'an-ní, chí Dios ñin-ni-ya ío, te tuká inga Dios ío. ³³ Te kumaní-yo jíin-yá onde jíin iní jíin añú-yo, jíin ñé núu jini tuní-yo, jíin ñé fuerza-yo, te kundá'ú iní-yo tá'an-yo nátu'un kúndá'ú iní-yo máá-yo, kánúú xáan-gá ya'á vásá ja ká'mu-yo kíti jíin táká kití ká'ni-yo núu-yá, áchí-de jíin-yá. ³⁴ Yúan-na te ni jini Jesús ja vá'a xaã ní xndíó káni-de tu'un. Te ni ka'an-ya jíin-de: A yani kuu kivi-ró ñúu nuu tá'ú Dios tíñu, áchí-ya. Te ni ñin-de, tuká ní chúndéé iní-de kaká tu'un-de-ya:

Sikì Sé'e David

³⁵ Te ni stá'an Jesús iní ve'e i. Te ni ka'an-ya: Naja ká-ka'an cha káchaa tutu ja Cristo kúu Se'e David. ³⁶ Chì suni máá David, ni ka'an-de ni sá'a Espiritu Santo jíin-de: Máá Tatá Dios ni ka'an-ya jíin Jító'o-ri: Nun-goo-ró íchi ndává'a-ri, te ná chúkú-rí cha kájito u'u róó, kuu-de teyu kuxndíi ja'a-ro, áchí Dios. Achí David. ³⁷ Chì suni máá David, Jító'o, ni ka'an-de jíin-yá. Te ndasa kuu máá-yá se'e-de núsáá, áchí-ya. Te taká ñayivi ndá'ú, ni ka'io iní ni ka'io añú-i ni kajini ná'ín-i ja ká'an-ya.

Sikì já ní kana jíin-yá nuu-i

³⁸ Te ni stá'an-ya tú'un. Te ni ka'an-ya jíin-i: Koto-ró máá-ró núu cháa káchaa tutu. Chì kákuñi-de kaka-de jíin sú'nu káni. Te kákuñi-de ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u. ³⁹ Te silla onde xiní mesa iní ve'e sinagoga, jíin silla xiní mesa nuu ío xini kákuñi-de. ⁴⁰ Te cha yá'a kákókó-de ve'e ña'an kéndoo ndá'ú, te kásá'a-de ja túu kuachi-de, yúan kájikã ta'u ná'an-de. Cha yá'a ví'í-gá ta'nu ndatu-de, áchí-ya.

Ja ní soko ñá'an viuda xu'un

⁴¹ Te káncha Jesús ichi núu janú nuu kásoko-í xu'un. Te ndé'é-yá ndasa káchu'un kua'a ñáyivi xú'un iní janu-ún. Te kua'a cháa kúká, ni káchu'un téyí-de. ⁴² Te ni cha ñin ña'an ní kendo ndá'ú. Te ni chindee-ña uu xu'un yíki náa, ja kúu ñin centavo. ⁴³ Yúan-na te ni kana-ya xini cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñá'an ní kendo ndá'ú yá'a, ni chu'un-ga-ña vásá táká ñayivi ní káchu'un iní janu-ún. ⁴⁴ Chì taká-i, ni káchu'un-i ja ní ndendoso sikí-í. Ko ña'an yá'a, vaã kúndá'ú-ña, ko ni chu'un ndí'i-ña ja ñá-va'a-ña, onde jíin táká ja kúchaku-ña, áchí-ya jíin-de.

Tuni nuu kúyani ncha Jesús

13 Te ni ndenda-ya iní ve'e i. Te ñin cha skuá'a jíin-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Maestro, ndé'é-ní ná xaã lúu yuu te luu ve'e ío, áchí-de. ² Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Á ndé'é-ró núu táká ve'e ná'nu yá'a. Ma kúta'an-ga ni ñin yuu, chí ñin kivi te ndí'i ndua, áchí-ya. ³ Te ni jungoo-ya onde yuku Olivos, ichi núu ve'e i. Te Pedro, Jacobo, Juan, jíin Andrés, ni kajiká tu'un sfin-de-ya: ⁴ Kastu'un-ní nuu-ná. Ndé kivi kóo taká tíñu yá'a. Te ñaun tuni koo nuu kúyani cha taká tíñu yá'a, áchí-de. ⁵ Te Jesús, ni kejá'a-yá ká'an-ya jíin-de: Koto-ró máá-ró jíná'an-ró, nává'a tú xndá'ú ni ñin-de róó. ⁶ Chì kikoyo kua'a cháa ki'in núu-de sí'ví-rí, te ka'an-de: Máá-rí kúu Cristo, achí-de. Te xndá'ú-de kua'a xáan ñáyivi. ⁷ Te nú ni kajini tu'un-ró káka'an ja ío guerra xí ja kóo guerra, te ma yú'u-ro. Chì kánúú kóo súan. Ko té jinu-ga kivi. ⁸ Chì ndonda nación sikí nación, te ñuu sikí ñúu. Te yá'a yúan taan, te ñ'in, te koo tama, te ñ'in ñayivi. Ya'á kákuu tundó'o kejá'a núu.

Tu'un ndasa ndo'o ñayivi káandíja

⁹ Te koto-ró máá-ró, chí nastúu-de róó nuu junta. Te iní ve'e sinagoga xndó'o-de róó. Te onde nuu gobernador jíin núu rey kana-de xiní-ro ja sikí rúu. Te kani nda-ro tú'un nuu-dé. ¹⁰ Te jinu ñú'ún ja xná'an-ga kuicha tu'un va'a-ri nuu táká ñayivi. ¹¹ Te nú kincha-ka-de róó, ja nastúu-de róó, ma nákan tu'a iní-ro ndasa ka'an-ro jíin-de. Chì ja kuá'a-ya núu-ro hora jian, yúan ká'an-ro. Chì nasu máá-ró ká'an, chí Espiritu Santo ka'an, áchí-ya. ¹² Te ñani jíin ñani nastúu tá'an ja ná kúu. Te táa jíin sé'e, te se'e-ún ndonda sikí táa, te ka'ni tá'an. ¹³ Te taká ñayivi, koto u'u-i róó ja sikí rúu. Ko cha kundíi ñ'in onde kivi jinu, cha-ún kaku, áchí-ya. ¹⁴ Ko nú ni kajini-ro ja káchá'an te ni tucha taká ndatíñu nuu má kúu kuti kóo súan núu, nátu'un ni ka'an Daniel cha ni jani tu'un Dios (cha ká'u, ná júku'un iní-de), yúan-na te ñayivi káxiukú iní ñuu Judea, ná kúnu-i kinyoyo-i onde yuku. ¹⁵ Te cha kándeé xiní ve'e, ma núu-de ndívi-de iní ve'e ki'in-de ndatíñu-de. ¹⁶ Te cha kándeé onde rancho, ma náxió káva yátá-de náki'in-de tikáchí-de ichi yatá-dé. ¹⁷ Ko

kiví-ún nakā ndá'ú kuu jā káñu'un se'e, jíin já káskáx-in-í. ¹⁸ Ná kakán ta'u-ro núsáá, návā'a tú kunu-ró máá viko víjin ki'in-ro. ¹⁹ Chī kiví-ún koo tündó'o, jā té tuká koo ondē kiví ní sá'a Dios ñuyivi, te ondē vina, te ni mā koo-gā. ²⁰ Te nú máá Tatá Dios, tú ní náxndfyi-ya kiví-ún núú, ni ñin chāa mā káku kuti-dé núú. Ko jā sikí cháa nī nakaji-ya, yuán ní náxndfyi-ya kiví-ún.

Tunī máá kiví sándi'f-na

²¹ Núsáá te nú ndé chāa ká'an jíin-ró: Yá'a ndé'é-ró kánchaa Cristo, xí: Yúan ndé'é-ró kánchaa-ya, mā kándíja-ró já ká'an-de. ²² Chī kenda Cristo xndá'ú, jíin cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tunī tiñu ñá'nu xaan, návā'a xndá'ú-de ondē chāa nī nakaji-ya, te nú ná kúu sá'a-de. ²³ Koto-ró máá-ró, chī a nī kachī ndi'i-ri nuu-ro, áchí-ya. ²⁴ Te kiví ndí'f koo tündó'o-ún, kutúún ndikandii, te yoo mā ndíi-gá. ²⁵ Te tiñuú xíní, jungoyo-ti íchi ándívi kii-ti. Te taká fuerza andívi, ndi'f ka'ya. ²⁶ Yúan-na te kunī ñayivi núú máá Sé'e chāa kii-ya íchi ándívi núú vikó nu'ún jíin kuá'a fuerza jā ndúñá'nu-ya. ²⁷ Yúan-na te táji-yá ndajá'a-yá kingoyo. Te nastútú-yá ñayivi ní nakaji-ya ndíkuun lado ñuyivi, ondē nuu ndí'f ñu'un, te ondē nuu ndí'f andívi. ²⁸ Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a yunu mérxexē. Nú a nī nduyúcha núma, te nī najaa nda'a, te a kájiní-ro já á nī kuyani viko sáú. ²⁹ Suni súan róó, nú a nī kájiní-ro kuákuu taká tiñu yá'a, te kuní-ro já á yani jāa kiví-ún. ³⁰ Jandáa ká'an-ri jíin-ró jā má náa ñayivi yá'a, ondē ná skíkuu taká tiñu yá'a. ³¹ Andívi jíin ñuyivi chī naa, ko tu'un ká'an-ri chi mā náa.

Sikí já kúndito-i

³² Ko kiví koo-ún, jíin hora, tú ni ñin chāa jiní, ni nda-já'a ká'jo andívi, ni máá Sé'e-ya, chī máá ñin-ni máá Táa-yo Dios jiní-ya. ³³ Koto-ró máá-ró, te kundito-ró, te kakān ta'u-ro. Chī tú kájiní-ro nā kiví koo. ³⁴ Chī nátu'un ñin chāa kua'an jíká-de. Te nī xndóo-de ve'e-de. Te nī jā'a-de tu'un nuu mozo-de, ná tiñu sá'a ñin ñin-de. Te chāa ndíto yuxé'é, nī ta'u tiñu nuu-dé, ná kúndito-de. ³⁵ Núsáá te kundito-ró, chī tú kájiní-ro nā hora nchaa jito'o ve'e-ún, á aini, á ñúú, á kána lí'li, á jāñá'an. ³⁶ Chī sánaa iní-ro te nchaa-ni-ya. Te ni'in-yá róó kákixi-ro. ³⁷ Te taká tu'un ká'an-ri jíin-ró yá'a, suni ká'an-ri jíin ndívii-í jíná'an-i. Kundito jíná'an-ró, áchí-ya.

Jā ní kánatñin tu'un tá'an sikí Jesús

14 Te uu-gā kiví te vása ní kuu Pascua jíin viko koo stātilá tú yí'i yujan íá. Te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, nī kándúkú-de modo ndasa xndá'ú-de-ya te tiin-de-ya. Te ka'ni-dé-ya kákuuní-de. ² Te nī ka-ka'an-de: Mā kúu sá'a-yó máá kiví viko, chī nú súan te ndonda vaā ñayivi, áchí-de.

Jesús jíin ñá'an ndíso perfume

³ Te kánde-ya ñúu Betania, kánchaa-ya núu mesa ve'e Simón chāa té'yu ndí'yi. Te nī chāa ñin ñá'an, kándá'a-ña ñin tiya'a ñú'un perfume máá nían itā nardo kúu. Te ncháá ya'u téyíí. Te nī tá'ú-ña tíya'a-ún. Te nī chu'un-ña xiní-yá. ⁴ Te sava, nī kakití ini. Te nī kaka'an: Najā náa perfume jān. ⁵ Chī kuu kuyā'u ví'í-gá unī cien-to peso, te kuā'a-yó núu ñáyivi ndá'ú núú, áchí. Te nī kaka'an vaā sikí-ñá. ⁶ Ko Jesús, nī ka'an-ya: Sí-a-ña. Naja kástá'an-ro-ñá. Tiñu va'a sá'a-ña jíin-rí, áchí-ya. ⁷ Chī nene káxiukú ñáyivi ndá'ú jíin-ró. Te nú kákuuní-ro te kuu sá'a va'a-ró jíin-i. Ko nuu, nā tú nene kánchaa-ri jíin-ró. ⁸ Ya'a-ni nī kuu nī sá'a-ña. Chī a nī chi'i tu'a-ña perfume yiki kúñu-ri kiví yúji-ri. ⁹ Jandáa ká'an-ri jíin-ró, jā ñí ñuyivi nú ná kuicha tu'un va'a yá'a, te tiñu nī sá'a-ña yá'a, suni koo tu'un návā'a ná núku'un iní-i-ña, áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te Judas Iscariote, ñin jā uxí uu yúan, kua'an-de nuu sutú ñá'nu jā nástúu-de-ya. ¹¹ Te súan nī kájiní so'o sutu-ún. Te nī kákusii iní. Te nī kákeyu'u já kuá'a xu'ún núu-dé. Te ná ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya.

Viko lélú Pascua

¹² Te máá kiví kéj'á viko koo stātilá tú yí'i yujan íá, suni máá kiví kásoko-dé lélú Pascua, te chāa káskuá'a-ún, nī kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kuní-ní ná kásātu'a-ná nuu kée-ní lélú Pascua, áchí-de. ¹³ Te nī táji-yá uu chāa káskuá'a jíin-yá kua'an-de. Te nī ka'an-ya jíin-de: Kuá'an ondē ñuu. Te yúan ketá'an-ró jíin ñin chāa ndíso ñin kiyi nducha. Te kundikín-ro-dé ki'in-ro jíin-de. ¹⁴ Te nuu ndívi-de, yúan ka'an-ro jíin máá jito'o ve'e-ún: Achí máá Maestro: Ndénu ío ñin ve'e kuā'a núu-ní nuu kée-ná lélú Pascua jíin cháa káskuá'a jíin-ná, achi-ro. ¹⁵ Te máá-de, ná stá'an-de ñin cuarto ká'nu ondē xiní vé'e nuu-ro, yúan a ío tu'a. Te yúan sá-tu'a-ró ndasa kuu-yó, áchí-ya jíin-de. ¹⁶ Te kája'an chāa káskuá'a jíin-yá. Te nī jākoyo-de ñuu-ún. Te nī kani'in-dé nátu'un nī ka'an-ya jíin-de. Te nī kásātu'a-de ndasa kuxíni-de lélú Pascua. ¹⁷ Te nī ini. Te kua'an-ya jíin máá uxí uu chāa-ún. ¹⁸ Te káxiukú-de nuu mesa káyee-dé staa. Te nī ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, jā ñin róó, jā yée jíin-rí, nastúu-ró rúu, áchí-ya. ¹⁹ Yúan-na te nī kákusii iní-de. Te nī kájiní tu'ún ná ñin ná ñin-de-ya: Jā náá náún, jā náá náún, ká'an ñin-de, ká'an ingā-de. ²⁰ Te nī ka'an-ya jíin-de: ñin jā uxí uu jā chíxí'ú núu kó'o jíin-rí kúu, áchí-ya. ²¹ Chī jandáa máá Sé'e chāa ki'in-ya nátu'un yóso tú'un-ya núu tutú. Ko nakā ndá'ú kúu chāa nastúu máá Sé'e chāa. Va'a-gā nú tú ní káku chāa-ún núú, áchí-ya. ²² Te káyee-dé. Te nī ki'in Jesús staa. Te nī jikān ta'u-yá. Te nī sákuáchí-yá. Te nī jā'a-ya núu-dé. Te nī ka'an-ya: Kee jíná'an-ró. Ya'a kúu yiki kúñu-ri, áchí-ya. ²³ Te nī ki'in-ya ñin taza. Te nī jikān ta'u-yá. Te nī jā'a-ya núu-dé. Te ndí'f-de, nī kájiní-de. ²⁴ Te nī ka'an-ya jíin-de: Ya'a kúu niñi-rí jā sá'a

contrato jáá. Te ja sikí ñáyivi kuá'a te ni jati. ²⁵ Te jandáa ká'an-ri jíin-ró: Mə kó'o-ga-ri nducha ndé'e uva, onde kiví náko'o-ri ja jáá iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁶ Te ni kajita-ya ñin yaa ij. Te ni kenda-ya ká-ja'an-ya onde yuku Olivos. ²⁷ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ndivii-ro, nayu'ú-ro ja sikí rúu akuáa vína. Chí a yóso núu tutú: Stují-rí chaa ndíto ri, te máa rí-ún, kuicha-tj, áchí. ²⁸ Ko nuu náchaku-ri, te xna'an-ga ruu ki'in-ri ñuu Galilea vásá róó, áchí-ya. ²⁹ Ko Pedro, ni ka'an-de jíin-yá: Vasa ndivii-dé ná náyú'ú-de, ko náá chí túu, áchí-de. ³⁰ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, chí róó, akuáa vína, onde ná té kana-ga lí'li uu jínu, te mə kuátú'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya. ³¹ Ko máá-de, téyíí ní ka'an-de: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko mə kasú-ná yu'u-ná ja kúu ní, áchí-de. Te suni súan ni kaka'an ndí-de.

Jesús iní Jardín Getsemaní

³² Te ni jakoyo-ya ñin nuu nání Getsemaní. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Yá'a-ni jungoo-ró ni-ni ná kakán ta'u-rí, áchí-ya. ³³ Te ni jaka-ya Pedro jíin Jacobo jíin Juan ká'a'an-de jíin-yá. Te ni kejá'a-yá yú'ú-ya, te ndúkuí'a iní-ya. ³⁴ Te ni ka'an-ya jíin-de: Xaən ndúkuí'a iní-ri, chí a yani kuu-ri. Yá'a kundatu-ró, te kundito-ró, áchí-ya. ³⁵ Te ni kanduu-ya ñin tí'lí. Te ni jukuiñi jíití-yá nuu ñú'un. Te ni jikan ta'u-yá, te nú kuu kaku-ya hora-ún. ³⁶ Te ni ka'an-ya: Abba, Táa. Təká tiñu kúu sá'a máá-ní. Chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in. Ko nasu ja kuní máá-ná, chí ja kuní máá-ní ná kúu, áchí-ya. ³⁷ Te ni ncha-ya. Te ni jini-ya ja káxixi-de. Te ni ka'an-ya jíin Pedro: Simón, kixi-ro náún. Á tú kánda-ró kúndito-ró vasté ñin hora. ³⁸ Kundito, te kakan ta'u-ro, náva'a mə kóto ncha-ún róó. Chí kuní ndija añu-ro, ko yiki kúñu-ró chí túu, áchí-ya. ³⁹ Te kua'an tuku-ya. Te ni jikan ta'u-yá. Suni ñin-ni tu'un ni ka'an-ya. ⁴⁰ Te ni ncha-ya. Te ni jini tuku-ya-dé káxixi-de, chí xaən káji'i-de numá'ná. Te tú kútuní ndasa xndíó káni-de tu'un nuu-yá. ⁴¹ Te ni ncha-ya vuelta uní. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kusú te ndetátú-ro-ná. A ni kuu. Vina te ni jaə hora ja máá Sé'e chaa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuachi. ⁴² Ndukoo, ná chó'o. Chí ja nástúu ruu, a ni kuyani vai, áchí-ya.

Ja ní kəkatiin-de Jesús

⁴³ Te súan ká'an-ya, te ni chaa-ni Judas, ñin ja uxí uu-ún. Te ñin nuu ja káchindéé tá'an jíin-de, jíin machete jíin yúnu vái koyo jíin-de. Chí sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa ni kayii, ni katájí cháa-ún. ⁴⁴ Te chaa ni nastúu-ya-ún, ni ja'a-de ñin tuni, te ni ka'an-de: Chaa týú'ú-rí-ún, yuán kúu. Katíin jíná'an-ró, te kunchaka-ró kí'in-ro jíin, áchí-de. ⁴⁵ Yúan-na te ni chaa-de. Te ni kandita-ni-de nuu-yá. Te ni ka'an-de jíin-yá: Maestro, Maestro, áchí-de. Te ni tiyú'ú-de-ya. ⁴⁶ Te chaa vai koyo jíin Judas-ún, ni kəkatiin-de-ya. ⁴⁷ Te ñin chaa kándij yúan, ni stáa-de machete-de. Te ni kachi-de so'o

mozo máá sutú ñá'nu-ga. ⁴⁸ Te ni ka'an Jesús jíin-de jíná'an-de: Nátu'un sikí ñin chaa kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu kátiin-ró rúu náún. ⁴⁹ Ndíta'an kiví ni kəndee-ri jíin-ró iní ve'e ij, ni stá'an-ri tu'un, te tú ní kəkatiin-ró rúu. Ko súan kásá'a-ró náva'a ná skíkuu tu-tu ij, áchí-ya. ⁵⁰ Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, ni kəkéndoo-de-ya. Te ni kajinu ndí-de ká'a'an-de. ⁵¹ Te ñin sūchí, ndikín-i-ya kuá'an-i jíin-yá. Te ndí-i ñin sa'ma kuítá, chí víchí lí-i. Te ni kəkatiin-de-i. ⁵² Ko máá-i, ni xndóo-i sa'ma kuítá-ún. Te ni jinu víchí lí-i kua'an-i.

Ja ní kándij Jesús nuu sutú ñá'nu-ga

⁵³ Te ni kəkinchaka-de Jesús nuu máá sutú ñá'nu-ga. Te təká sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii jíin cháa káchaa tu-tu, ni kəndutútú-de. ⁵⁴ Te Pedro, jíká ndikín-de-ya onde iní yuxé'é máá sutú ñá'nu-ga-ún. Te ni jungoo-de jíin cháa kájatíñu-ún, ndúvixi-de ñu'un. ⁵⁵ Te təká sutu ñá'nu jíin táká chaa junta, ni kəndúkú-de ñin tu'un sikí Jesús, ja ká'ni-dé-ya kəkuni-de. Ko tú ní káni'in-dé. ⁵⁶ Chí kua'a-dé, ni kəsátú'ún-de sikí-yá. Ko tu'un ni kaka'an-de-ún, tú ní kétá'an. ⁵⁷ Yúan-na te ni kəndukuiñi sava-de, ni kəsátú'ún-de sikí-yá: ⁵⁸ Máá-ná, ni kajini-ná ká'an-de: Ruu, stúnchaa-ri ve'e ij yá'a ja ní kəsává'a nda'a. Te nuu uní kiví te ndukani-ri inga ja tú ñini jíin ndá'a, áchí-de, áchí jíná'an. ⁵⁹ Ko ni súan tú ní kétá'an tu'un ni kaka'an. ⁶⁰ Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga-ún, ni ndukuiñi-de kándij-de mə'ñú. Te ni jikə tu'un-de Jesús: Tú ka'an kuti-ro náún. Ndasa ká'a'an chaa yá'a sikí-ro, áchí-de jíin-yá. ⁶¹ Te máá-yá, tú ní ká'an kuti-yá. Te máá sutú ñá'nu-ga-ún, ni jikə tu'un tuku de-ya: Máá-ró kúu Cristo, Se'e máá I'a ij náún, áchí-de jíin-yá. ⁶² Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Máá-rí kúu. Te kuni-ro máá Sé'e chaa kunchaa-ya íchi ndává'a Dios nuu ío fuerza-ya. Te ndii-ya íchi ándví jíin vikó nu'un, áchí-ya. ⁶³ Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga-ún, ni ndátá-ni-de sa'ma-dé. Te ni ka'an-de: Naún ñini kúni so'o-yó ká'an inga-de núsáá. ⁶⁴ Ni kajini-ro ná ndíva'a ká'an-de. Ndasa kájani iní-ro. Achí sutu ñá'nu-ga-ún. Te təká chaa-ún, ni kənakuxndíi-de-ya ná kúu-ya. ⁶⁵ Te sava-de, ni kativí s'í'v'í-de nuu-yá. Te ni kajasu-de nuu-yá. Te ni kaja'a-de jíkí núu-yá. Te ká'a'an-de jíin-yá: Kani tu'un, áchí-de. Te chaa kájatíñu-ún, ni kastují-dé-ya jíin jíkí.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁶⁶ Te ichi chíi yuxé'é yúan kándij Pedro. Te ñin ña'an játíñu nuu máá sutú ñá'nu-ga-ún, ni chaa-ña. ⁶⁷ Te ni jini-ña núu Pedro kándij-de ndúvixi-de. Te ni ndakoto-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña: Te róó, jíin Jesús ñuu Nazaret jíká-ró vii, áchí-ña. ⁶⁸ Ko máá-de, tú ní ja-tu'un-de. Tú jini-ná, ni tú júku'un iní-ná naún ká'an-ní, áchí-de jíin-ña. Te ni kenda-de yuxé'é yatá vé'e-ún. Te ni kana-ni lí'li. ⁶⁹ Te ña'an játíñu-ún, ni jini-ña núu-dé inga jínu. Te ni ka'an-ña jíin cháa ká'jin yúan. Chaa yá'a suni tá'an-de, áchí-ña. ⁷⁰ Ko máá-de, tú ní játu'un tuku-de. Te ni kunúu tuku. Te chaa ká'jin-ún, ni kaka'an

tuku-de jíin Pedro: Jándáa ja súni tá'an-de kúu-ró, chi cháa galileo kúu-ró. Te tu'un ká'an-ro súan kuní koo, áchí-de. ⁷¹ Ko máá-de, ni'in ni ka'an ndivá'a-de: Tú jiní-ri cháa yá'a ja káka'an-ro tú'un-de, áchí-de. ⁷² Yúan-na te ni kana-ni lí'li vuelta uy. Te Pedro, ni nuku'un iní-de taká tu'un ni ka'an Jesús jíin-de núú: Ondé ná té kana-gá lí'li uy jínu, te ma kuátu'un-ró rúy uní jínu, áchí-ya sáá. Te ni nakani iní-de sikí tú'un-ún. Te ni nde'e-de.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

15 Te jañá'an-ún, te taká sutu ñá'nu, jíin cháa ni kayii, jíin cháa káchaa tutu, jíin ndívii cháa junta, ni kaskétá'an-ni-de tu'un. Te ni kaju'ni-de Jesús kua'an-de jíin-yá. Te ni kaja'a-de-ya núu Pilato. ² Te Pilato, ni jiká tu'un-de-ya: Máá-ró kúu Rey cháa judío náún, áchí-de. Te ni ka'an-ya: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya jíin-de. ³ Te sutu ñá'nu-ún, ni'in ni kajikan-de kuachi sikí-yá. ⁴ Te Pilato, ni jiká tu'un tuku-de-ya: Tú ka'an kuti-ro náún. Nde'é, ná kua'a kuáchi kájjikan-de sikí-ro, áchí-de jíin-yá. ⁵ Ko Jesús, tuká ní ká'an kuti-yá. Te ni naa iní Pilato ndé'é-de nuu-yá. ⁶ Te ío costumbre Pilato ja kivi víko-ún síá-de ñin cháa yí'i vekaa, ñani cháa kákuu iní ñayivi. ⁷ Te ni io ñin cháa nání-de Barrabás, kánde-de vekaa jíin tá'an-de ja ní kánda-de, ni kaja'ni-dé ndiyi. ⁸ Te ni chakoyo kua'a ñayivi. Te ni kaka'an-i jíin Pilato ná sá'a-de nátu'un ío costumbre-de. ⁹ Te ni ka'an Pilato jíin-i: Kákuni-ro ja síá-ri Rey cháa judío náún, áchí-de. ¹⁰ Chi a ni jini-de ja ní kákuuásún iní sutu ñá'nu-ún, te yuán ní kaja'a-ún-yá nuu-dé. ¹¹ Chi sutu ñá'nu-ún, ni kaská'an-de ñayivi kuá'a-ún ja Pilato va'a-gá ná síá-de Barrabás ki'in. ¹² Te ni ka'an tuku Pilato: Ndasa kákuni-ro ja sá'a-ri jíin cháa káskúnání-ró Rey judío núsáá, áchí-de jíin-i. ¹³ Te máá-i, ni kákana jaa tuku-i: Kata kaa-ní cháa jian jiká cruz, áchí-i. ¹⁴ Ko Pilato, ni ka'an-de jíin-i: Náún kuachi ni sá'a-de, áchí-de. Te máá-i, ví'í-gá ni kákana jaa-i: Kata kaa-ní-de ná kúu-de, áchí-i. ¹⁵ Te Pilato, kuní-de ja ná kúsii iní ñayivi-ún. Te ni síá-de Barrabás kua'an. Yúan-na te ni xndó'o-de-ya. Te ni ja'a-de-ya kuíta kaa-ya ja ná kúu-ya.

Ja ní kásakátá soldado nuu-yá

¹⁶ Yúan-na te soldado, ni káki'in-de-ya kuá'an-de jíin-yá iní ve'e palacio. Te ni kákana xini tá'an-de ni kánda-tútú-de. ¹⁷ Te ni káchu'un-de-ya ñin sa'ma kuá'a tándí'í. Te ni katiiin-de ñin corona iñu. Te ni káchu'un-de xini-yá. ¹⁸ Yúan-na te ni kaka'an-de jíin-yá: Rey judío, táá ndii, áchí-de. ¹⁹ Te ni kákuun-de yuu xini-yá. Te ni kativi sí'ví-de nuu-yá. Te ni kájuukiñi jítí-de nuu-yá, te ni káchiñú-un-de-ya. ²⁰ Te nuu ní ndí'i ni kásakátá-de nuu-yá, te ni kátava-dé sa'ma kuá'a tándí'í ñú'un-ya-ún. Te ni kánachu'un-de-ya sa'ma máá-yá, te ni kákeni'in-de-ya káta kaa-de-ya. ²¹ Te ñin cháa nání-de Simón ñuu Cirene (táa Alejandro jíin Rufo kúu-de), ni ja'a-de vai-de ichi rancho. Te ni káchetiñu-de cháa-ún

ki'in-de jíin-de kundiso-de cruz-ya. ²² Te kája'an-de jíin-yá ondé nuu nání Gólgota, ja kuní ka'an: yiki xini. ²³ Te ni kásaká núu-de vino jíin súsia uá. Te ni kaja'a-de nuu-yá ko'o-ya. Ko máá-yá, tú ní játá'ú-yá ko'o-ya.

Ja ní kajata kaa-de-ya

²⁴ Te ni kajata kaa-de-ya jiká cruz. Te ni kásaka-dé sa'ma-yá nuu tá'an-de. Te ni kásá'a-de apuesto sikí, ndasa ni'in, ñin ñin-de. ²⁵ Te ka'ñin ni kajata kaa-de-ya. ²⁶ Te nuu tutú kuachi sikí-yá yóso: Yá'a kúu Rey cháa judío, áchí. ²⁷ Te ni kajata kaa-de uy ñaku'i'ná jíin-yá, ñin ichi ndává'a-ya, te ingá ichi ndávésé-yá. ²⁸ Te ni skikuu tu'un ká'an tutu ii: Ondé jíin cháa kándañáá ní kaskétá'an-de-ya, áchí. ²⁹ Te ñayivi kája'a yúan, ni káskuí'í-xini-í. Te ni kaka'an ndivá'a-i jíin-yá: Jan jaan. Róo, ká'an-ro ja stúndháa-ro vé'e ii Dios, te nuu uní kivi te ndukani-ró núú. ³⁰ Vina te nama-ró máá-ró, te nuu-ró jiká cruz núsáá vii, áchí-i. ³¹ Te suni súan ni kásakátá sutú ñá'nu-ún nuu-yá. Te kánda-tu'ún jíin cháa káchaa tutu: Sava ñayivi á ni kuu ni nama-de, ko ma kúu nama-de máá-de. ³² Cristo, Rey cháa Israel, ná núu-de jiká cruz vina, te ná kuní-yo, te ná kándija-yó, áchí. Te cháa kándita kaa jíin-yá-ún, suni súan ni kaka'an ndivá'a-de jíin-yá. ³³ Te nuu ní kuu kaxiuu, te ni kuxkí'vi ñí núu ñú'un ondé ka'uni. ³⁴ Te nuu ní kuu ka'uni, te ni ka'an jaa Jesús: Eloi, Eloi, lama sabactani, áchí-ya. Ja kuní ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, naja ní xndóo-ní náá. ³⁵ Te sava cháa ká'jin yúan, ni kajini so'o-de. Te ni kaka'an-de: Nde'é, chi kána-de xini Elías, áchí-de. ³⁶ Te jínu ñin cháa ni ja-de, te ni chindáji-de káchi núu vinagre. Te ni cháa-de xini ñin yuu. Te ni ja'a-de nuu-yá ja kó'o-ya. Te ni ka'an-de: Ná ndé'ó nú cháa Elías xnúu-de cháa, áchí-de. ³⁷ Ko máá Jesús, ni ka'an jaa-ya. Te ni ji'i-ya. ³⁸ Yúan-na te sa'ma ndíta kaa iní ve'e ii, ni te'ndé uy ondé nuu xini te ondé nuu já'a. ³⁹ Te ñin cháa capitán kándii-de nuu-yá. Te ni jini-de ja ní kana jaa-ya ní ji'i-ya. Te ni ka'an-de: Jándáa ja Sé'e Dios kúu cháa yá'a núú, áchí-de. ⁴⁰ Te suni ká'jin sava ñasí'í kánde'é jiká-ña. Te yúan ká'jin María ñuu Magdala, jíin Salomé, jíin María náa José jíin Jacobo súchi. ⁴¹ Chi ondé ná kánde-ya ñuu Galilea, te ña'an-ún, ni kádikñ-ña-yá. Te ni kájatíñu-ña núu-yá. Te suni ío kua'a-gá-ña, ni kaja'an-ña jíin-yá ñuu Jerusalén. ⁴² Te ni ini kivi-ún. Te kásatu'a-de, chi yuchaan kúu kivi ndé-tatú. ⁴³ Te José ñuu Arimatea, cháa kúñá'nu nuu junta kúu-de, te suni ñúkuu iní-de ja kúu ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, ni cháa-de. Te ni chundé iní-de ni kivi-de nuu Pilato. Te ni jikan-de yiki kúñu Jesús. ⁴⁴ Te Pilato, tú kándija-de ja á ni ji'i-ya. Te ni kana-de xini capitán. Te ni jiká tu'un-de cháa-ún nú a ni ji'i-ya. ⁴⁵ Yúan-na te ni kunda iní-de ja ní ka'an capitán-ún jíin-de. Te ni ja'a-de yiki kúñu-ya núu José. ⁴⁶ Te José, ni jaan-de ñin sa'ma kuíta. Te ni xnúu-de-ya. Te ni chisukun-dé-ya sá'ma-ún. Te ni chindee-de-ya iní ve'e añu ja ní jacha chi ñin kava. Te ni stúu-dé ñin yuu ní jasy-de yuvé'e

añú-ún. ⁴⁷ Te María ñuu Magdala, jíín María náa José, n̄ kajini-ña núu ní jakin-de-ya.

Jā ní nachakū Jesús

16 Te n̄ ini kivi ndétatú-ún. Te María ñuu Magdala, jíín María náa Jacobo, jíín Salomé, n̄ kajaan-ña jí'ó vixi kich'i-ña-yá. ² Te jāñá'an kivi ñin semana, jā á n̄ kana ndikandii, n̄ jakoyo-ña núu vé'e añú. ³ Te kaka'an máá-ña: Ndénu ní'in-yo ñin cháa chaxio yuu yuvé'e añú, áchí-ña. ⁴ Te n̄ kandakoto-ña. Te n̄ kajini-ña jā á n̄ kuxio yuu-ún kua'an. Te ká'nu xaan. ⁵ Te n̄ kivi koyo-ña iní ve'e añú-ún. Te n̄ kajini-ña ñin cháa súchí, ñú'un káni-dé ñin sa'ma kuíjín, kánchaa-de ichi ndáv'a. Te n̄ kayu'ú-ña. ⁶ Te cháa-ún, n̄ ka'an-de jíín-ña: Mā yú'ú-ro. Kánandúkú-ró Jesús ñuu Nazaret I'a n̄ j'i'í jikā cruz. Túu-ya yá'a, ch̄i a n̄ nachakū-ya. Yá'a ndé'é-ró nú ní jakajin-de-ya. ⁷ Kuángoyo núsáá, te kach̄i-ro núu cháa káskuá'a jíín-yá, jíín núu Pedro, jā xná'an-ga-ya kí'in ñuu Galilea vása kí'in-ro. Yúan kun̄-ro núu-yá, ná-tu'un n̄ ka'an-ya jíín-ró sáá, áchí-de jíín-ña. ⁸ Te máá-ña, kájinu-ña ní ndenda-ña vé'e añú. Ch̄i káyú'ú-ña, te kákisi-i-ña. Te tú ni ñin nuu ní kákach̄i-ña, ch̄i káyú'ú-ña. ⁹ Te Jesús, a n̄ nachakū-ya máá jāñá'an kivi ñin semana. Te xnáñúú-gá n̄ ndenda ndijin-ya núu María ñuu Magdala. Ña'an-ún, n̄ y'i'í usiā tach̄i kini-ña. Te n̄ kiñi'in-ya kuá'an. ¹⁰ Te n̄ kee-ña kuá'an-ña. Te n̄ kach̄i-ña núu cháa n̄ kajika jíín-yá, ch̄i kándukuí'a in-

i-de te kánde'e-de. ¹¹ Te súan n̄ kajini tu'un-de jā chakú-ya ní jini ña'an-ún nuu-yá. Ko tú ní kákandija-de tu'un ká'an-ña. ¹² Te n̄ kuee-gā. Te ingā modo n̄ nastá'an ndijin-ya máá-yá nuu úu-de kájika-de kua'an-de ichi rancho-de. ¹³ Te cháa-ún, n̄ kaja'an-de. Te n̄ kastu'ún-de nuu sáva-gā. Ko ni tú ní kákandija jā káka'an-de.

Jā kuáno'on-yá andívi

¹⁴ Yúan-na te vása ní nastá'an ndijin-ya máá-yá nuu máá uxí ñin-de, káxiyukú-de káyee-dé staā. Te n̄ kana jíín-yá nuu-dé, ch̄i ndava iní añú-de, te tú ní kákandija-de tu'un n̄ kaka'an jā ní kajini nuu-yá jā ní nachakū-ya. ¹⁵ Te n̄ ka'an-ya jíín-de: Kuá'an jíná'an-ró n̄ñ ñúyivi, te kani-ró tú'un va'a-ri nuu táka ñayivi. ¹⁶ Cháa kándija te kuanducha-dé, kaku-de. Ko cháa tú kándija, ta'nu ndatu-de. ¹⁷ Te cháa kákandija, sá'a-de tuni yá'a: Jíín s'v'í-rí kiñi'in-de tach̄i kini kinyoyo. Te ka'an-de ingā yu'u jáá. ¹⁸ Kuanchaa-de ko, te nú n̄ ji'i-de veneno, te mā sá'a daño jíín-de. Te xndée-de nda'a-dé sik̄i ñáyivi kú'u, te nduva'a-i, áchí-ya jíín-de. ¹⁹ Yúan-na te nuu ní ndi'i n̄ ka'an máá Jító'o-yo jíín-de jíná'an-de, te n̄ ndaa-ya kuáno'on-yá andívi. Te n̄ nun-goo-ya íchi ndáv'a Dios. ²⁰ Te máá-de, kaja'an-de. Te n̄ kajani-de tu'un-ya táka lado. Te máá Jító'o-yo, n̄ chindée ní chituu-ya-dé. Te jíín tuni n̄ kasá'a-de-ún n̄ stá'an-ya jā ío ndaa táka tu'un yá'a. Amén.

Lucas

Sikɨ tú'un nɨ chaa San Lucas

1 Kua'a cháa nɨ kachaa-de tu'un ná taká tiñu nɨ sá'a Jesús nɨ kajini-yo. 2 Te chaa nɨ kajini nuu-yá ná onde kivɨ ní kejá'a-yá, nɨ kajani-de tu'un-ya. Te nɨ kakas-tu'un-de nuu-yo. 3 Te náá, a nɨ nandúkú víi-ná taká tu'un-ya, ná onde kivɨ ní kejá'a. Te jáni ini-ná ja súni ío va'a chaa káji-ná tu'un yá'a nuu-ní, Teófilo mánɨ, 4 ná va'a ná kuní-ní ja ío ndaa taká tu'un nɨ skuá'a-ní.

Ja ní ka'an ndajá'a Dios jíin Zacarías

5 Te kivɨ ní kuu Herodes rey ñuu Judea, nɨ io ñin sutu nání-de Zacarías ja ní chindéé tá'an-de jíin Abías. Te ñasí'í-de nání-ña Elisabet. Te onde chiji Aarón vai tata-ña. 6 Te chaa ndaa nɨ kakuu ndendúú-de nuu Dios. Te ñúkúún ní kaskíkuu-de taká tu'un jíin tiñu tá'ú-yá nuu-yo. 7 Te tú se'e-de ní ío, chɨ Elisabet, ña'an numá kúu-ña, te vina, a nɨ kayii-de. 8 Yúan-na te nɨ jaá kivɨ ní kateta'an-i nuu Zacarías jíku-de jíin tiñu ja kúu-de sutu nuu Dios, 9 ná tu'un nɨ kasá'a máá sutú. Te ja yúan ni kivɨ-de ini ve'e ij máá Jito'o-yo. Te ní ja'mu-de susia kutú. 10 Te nini ja'mu-de susia kutú, te ichi yatá vé'e ij, kájikān ta'u ñayivi kuá'a. 11 Te nɨ kenda ñin ndajá'a máá Jito'o-yo núu-dé, kándij-ya íchi ndává'a altar nuu ja'mu-de susia kutú. 12 Te nɨ jini Zacarías nuu-yá, te nɨ yu'ú-de, te nɨ kisi-i-de. 13 Ko máá ndajá'a-ún, nɨ ka'an-ya jíin-de: Zacarías, ma yú'ú-ro, chɨ ja ní jikan ta'u-ro a nɨ jini so'o Dios. Te ñasí'í-ro Elisabet, skáku-ña ñin se'e yíi, te skúnání-ró-i Juan. 14 Te kusɨ xáan ini-ro. Te kusɨ ini kua'a ñayivi jíin-i kivɨ káku-i. 15 Te kuu-i ñin chaa kúñá'nu nuu Dios. Te ma kó'o-i vino, ni ndixi. Te kukútú Espiritu Santo ini-i, vaša ñú'un-ga-i chiji náa-i. 16 Te kua'a cháa Israel ndíó káva ini-de nuu Dios sá'a-i. 17 Te kuxnúú-i jíin modo jíin fuerza Elías nuu I'a kii. Te taká táa, ndundá'ú ini-de se'e-de, te chaa ñi'in ini, nakuan-datú-de tu'un ndíchi ká'an chaa ndaa, sá'a-i. Te sátu'a-i ñayivi koo tu'a ja cháa máá Jito'o-yo. Achí-ya jíin-de. 18 Te nɨ ka'an Zacarías jíin ndajá'a-ún: Ndasá kuní-ná te nú jandáa kúu, chɨ chaa nɨ yii kúu-ná, te ñasí'í-ná, suni a nɨ yii-ña, áchí-de. 19 Te nɨ ka'an ndajá'a-yá: Máá-rí kúu Gabriel, ja kándij-ri nuu Dios. Te nɨ táji-yá ruu, vai ka'an-ri jíin-ró, te kachi-ri tu'un va'a yá'a nuu-ro. 20 Vina te kuñí'ín-ro, te ma kúu ka'an-ro onde kivɨ skíkuu tu'un yá'a, chɨ tú ní kándija-ró tu'un nɨ ka'an-ri, te tu'un skíkuu ná'ín kúu, ná jaá kivɨ, áchí-ya jíin-de. 21 Te ñayivi-ún, káindatu-i Zacarías. Te káani ini-i ñaún

tá'an-de ja ní kuná'an kánde-de ini ve'e ij. 22 Yúan-na te nɨ ndenda-de, te tuká ní kúu ka'an-de jíin-i. Te nɨ kaju'ku'un ini-i ja ini ve'e ij-ún nɨ jini-de ñin ja Dios nɨ skó-to-ya-dé. Te máá seña-na nɨ sá'a-de nuu-í, chɨ a nɨ kuñí'ín-de. 23 Te nuu ní jinu tiñu ndíso-de, te kuano'on-dé ve'e-de. 24 Yúan-na te nɨ kuu yaku kivɨ. Te ñasí'í-de Elisabet, nɨ ni'in sé'e-ña. Te nɨ chisa'í-ña máá-ña ú'un yo. Te nɨ ka'an-ña: 25 Súan nɨ sá'a máá Jito'o-yo jíin-rí ja ní jini-ya núu-rí. Te vina tuká kúka nuu-rí nuu taká ñayivi. Achí-ña.

Ja ní ka'an Gabriel jíin María

26 Te nuu iñú yo, te nɨ táji Dios ndajá'a Gabriel, nɨ ja'an-ya ñin ñuu nání Nazaret, ndañú Galilea. 27 Nɨ ja'an-ya núu ñin ña'an jáá, ja á yani tanda'a-ña jíin ñin chaa nání José. Te onde chiji David vai tata-de. Te ña'an jáá-ún nání-ña María. 28 Te nɨ jaá ndajá'a-yá nuu kán-chaa-ña yúan. Te nɨ ka'an-ya jíin-ña: Táá ndii, ta'u-ro kúu, chɨ máá Jito'o-yo jíka-ya jíin-ró. Te xáan ndatu kéndoo-ró vásá taká ña'an. Achí-ya. 29 Te máá-ña, nɨ jini-ña núu-yá. Te nɨ kuñáa ini-ña ja súan nɨ ka'an-ya. Te jáni ini-ña ñaún tu'un kúu ja ní ka'an-ya-ún. 30 Yúan-na te nɨ ka'an ndajá'a-yá jíin-ña: María, ma yú'ú-ro, chɨ nɨ kusɨ ini Dios jíin-ró. 31 Vina te juku'un se'e-ro, te skáku-ró ñin se'e yíi. Te skúnání-ró-i Jesús. 32 Kuñá'nu suchí-ún. Te kunání-i Se'e I'a kúñá'nu xaan. Te máá Tatá Dios kuá'a-ya mesa táa-i David nuu-í. 33 Te tá'ú-i tiñu ini ve'e Jacob ñí káni. Te kivɨ tá'ú-i tiñu-ún, ma ndí'í kuti. Achí-ya. 34 Yúan-na te nɨ ka'an María jíin ndajá'a-yá: Ndasá koo Táta, chɨ tú yii-ná ío, áchí-ña. 35 Te nɨ kachi ndajá'a-yá jíin-ña: Máá Espiritu Santo kii sikí-ro, te fuerza máá I'a kúñá'nu xaan sá'a katí sikí-ro. Yúan máá súchí ij káku-ún, kunání-i Se'e Dios. 36 Te kástu'ún-rí nuu-ro, ja tá'an-ró Elisabet, suni a nɨ ni'in sé'e-ña vina vaša a nɨ yii-ña. Te vina ío iñu yo ja tuká nání-ña ña'an numá. 37 Chɨ taká ja kuní Dios, te kuu sá'a-ya, áchí ndajá'a-yá 38 yúan-na te nɨ ka'an María: Kuu, chɨ jítíñu-ná nuu máá Tatá Dios, te súan ná koo ná tu'un nɨ ka'an-ní núsáá, áchí-ña. Te máá ndajá'a-ún, kua'an-ya.

Ja ní jaá María nuu Elisabet

39 Te nɨ kuu kivɨ. Te nɨ ndukuiñi María, nɨ kaa-ña ñin yuku kuá'an-ña, nɨ jaá-ña ñin ñuu nání Judá. 40 Te nɨ kivɨ-ña ini ve'e Zacarías. Te nɨ ka'an-ña jíin Elisabet. 41 Te nuu ní jini so'o Elisabet tu'un nɨ ka'an María jíin-ña, te suchí lúli-ún nɨ tuñu-ni-i chiji-ña. Te nɨ chítú ndí Elisa-

bet jíin Espíritu Santo. ⁴² Te nĭ ka'an jaa-ña: Xáán ndatu kúu-ró núy táká ña'an. Te suni xáán ndatu kúu suchí ñú'un chĭi-ró. ⁴³ Te naún ña'an kúu ruu ja ní chaq náq máá Jito'o-ri nuu-rí. ⁴⁴ Chi ja ní jini so'o-ri tu'un nĭ ka'an-ro jíin-rí, te suchí ñú'un chĭi-ri yá'a, nĭ tuñu-ni-i ja kúsĭ inĭ-i. ⁴⁵ Xáán ndatu kúu ña'an ní kandĭja-ún, chi taká tu'un nĭ keyu'u máá Tatá Dios, skĭkuu ná'in jíin-ña, áchĭ Elisabet. ⁴⁶ Yúan-na te nĭ ka'an María: Kúu inĭ-ri ja ná ndúñá'nu máá Tatá Dios. ⁴⁷ Te kúsĭ inĭ-ri jíin Dios ja náma-ya rúu. ⁴⁸ Chi nĭ jini-ya já kúka nuu inĭ ña'an já'tĭñu nuu-yá núú. Ko onde vina te ka'an taká ñayivi jíin-rí ja xáán ndatu-ri. ⁴⁹ Chĭ I'a tĕin ndĭ'i fuerza, nĭ sá'a-ya tíñu ñá'nu jíin-rí, te sĭ'vĭ ĭ ĭ ñáva'a-ya. ⁵⁰ Te nĕé káni kundá'ú inĭ-ya táká ñayivi kájangatu nuu-yá. ⁵¹ Nĭ sá'a-ya tíñu ñá'nu jíin ndá'a-yá. Te nĭ skúnu-ya cháa vixĭ kája'an-de, onde jíin táká ja kájani sáni inĭ-de. ⁵² Te nĭ chaxio-ya cháa kákuñá'nu nuu mesa-de. Ko chaq kákuñá'ú, nĭ nasáñá'nu-ya-dé. ⁵³ Te nuu cháa káji'ĭ so'ko, nĭ ja'a-ya já kée vá'a-de. Ko chaq kúká, nĭ kiñi'in sáni-ya-dé kája'an-de. ⁵⁴ Te nĭ chindéé ní chituu-ya mozo-ya ñayivi Israel, chĭ núku'un inĭ-ya já ní kundá'ú inĭ-ya-í. ⁵⁵ Chi nĭ ka'an-ya jíin ndĕyi táq-ya jíná'an-de, ja nĕé káni kundá'ú inĭ-ya Abraham jíin táká tata-de, áchĭ María. ⁵⁶ Te nĭ kanchaq María jíin-ña nátu'un unĭ yoq. Yúan-na te kuano'on-ña ve'e-ña.

Kivĭ ní kaku Juan, chaq skuánducha

⁵⁷ Te Elisabet nĭ jaq kivĭ skáku-ña sé'e-ña. Te nĭ skáku-ña ĩn se'e yí. ⁵⁸ Te nĭ kajini tu'un tá'an-ña jíin ñayivi káxiukú yáni, ja Dios xaq ní kundá'ú inĭ-ya-ña. Te kákusi inĭ-i jíin-ña. ⁵⁹ Yúan-na te nuu uná kivĭ, te nĭ chaqoyo-de ja xitĭ ndúu suchí yĭkĭn-ún. Te skúnáni-de-i sĭ'vĭ táq-i Zacarías núú. ⁶⁰ Ko nĭ ka'an náq-i: Ma kúu, chĭ Juan kunáni-i, áchĭ-ña. ⁶¹ Te nĭ kaka'an-de jíin-ña: Naja. Te tú ni ĩn tá'an-ró nání súan, áchĭ-de. ⁶² Yúan-na te jíin seña kájikq tu'un-de táq-i ndasa kunĭ-de kunáni-i. ⁶³ Te nĭ jikqan máa-de ĩn tutu. Te yúan nĭ chaq-de: Juan kunáni-i, áchĭ. Te taká ñayivi-ún nĭ kánaa inĭ kánde'é-i. ⁶⁴ Te nĭ nanuña-ni yu'u-dé. Te nĭ nduvĭtá-ni yáa-dé. Te nĭ naka'an-ni-de nĭ nakana jaa-de Dios. ⁶⁵ Te taká ñayivi kákuu tá'an-de, nĭ kayu'ú-i. Te nĭ jichq taká tu'un yá'a kua'an nĕé yúku ndáñúu Judea. ⁶⁶ Te taká ja ní kajini so'o tu'un-ún, nĭ kañu'un-ni inĭ máá. Te káka'an: Ndasá koo suchí yá'a núsáá, chĭ máá Tatá Dios ndĭto-ya-í, áchĭ. ⁶⁷ Yúan-na te táq-i Zacarías, nĭ chítú ndĕi-dé jíin Espíritu Santo. Te nĭ jani-de tu'un: ⁶⁸ Ná nákana jaa-yó máá Tatá Dios ñayivi Israel, chĭ nĭ kinde'é-yá ñayivi-yá. Te nĭ nama-ya-í. ⁶⁹ Te onde inĭ ve'e mozo-ya David, nĭ jani-ya ĩn chaq kúñá'nu nama yóo. ⁷⁰ Nátu'un nĭ ka-ka'an chaq ndoo nĭ kajani tu'un-ya ní kikoyo-de onde xnáñúú, ⁷¹ ja náma-ya yóo inĭ nda'a cháa kájito u'u yóo jíin núy já kákitĭ inĭ kájito yóo. ⁷² Chĭ kundá'ú inĭ-ya táq-ya. Te núku'un inĭ-ya tú'un ĭ ní keyu'u-yá. ⁷³ Tu'un-ún nĭ chísó tú'un téyĭ-yá nuu Abraham, ja kuá'a-ya núy-ya. ⁷⁴ Ja náma-ya yóo nuu cháa kájito u'u

yóo. Te ma yú'ú-ga-ya, kuatĭñu-yó núy-yá. ⁷⁵ Jíin tíñu ndoo jíin tíñu ndaq taká kivĭ kúchaku-ya. ⁷⁶ Te róo suchí lúli, kunáni-ró cháa jáni tu'un I'a kúñá'nu xaq, chĭ kuxnúu-ró kí'in-ro ĭchi núy máá Jito'o-ya náva'a sá-tu'a-ró ĭchi-yá. ⁷⁷ Te kastu'un-ró núy ñayivi máa-yá ja náma-ya-í, jíin já kóo tuká'nu inĭ nuu táká kuachi-i. ⁷⁸ Chĭ xaq kundá'ú inĭ Dios yóo. Ja yúan kundĭjin nuu-ya sá'a I'a ñá'nu. ⁷⁹ Náva'a kundĭjin nuu já ká'ĭin ñuñáa jíin núy já kákuñi naa. Yúan-na te kuu kaka-yó ĭchi vá'a, jíin ĭchi túu tundó'o, sá'a-ya, áchĭ-de. ⁸⁰ Te suchí lúli-ún, nĭ ja'nu ndéé-i, te nĭ yija inĭ-i. Te nĭ kanchaq-i onde nuu ñú'un té'e onde kivĭ ní stá'an ndĭjin-i máa-i nuu ñayivi Israel.

Kivĭ ní kaku Jesucristo

2 Te nĭ kuu yakú kivĭ. Te Augusto César, nĭ jacha-de tu'un ja táká ñayivi ndútútú xinĭ-í jíná'an-i. ² Yá'á kúu ja ní ndútútú núú xinĭ-í. Te Cirenio nĭ kuu-de gobernador ñuu Siria. ³ Te taká ñayivi-ún, kája'an-i ndĭta'an ñuu-i ja náku'a-a-i xinĭ-í. ⁴ Te ja yúan ní kenda José inĭ ñuu Nazaret, ndañúu Galilea. Te nĭ kaa-de kua'an-de ñuu Judea. Te nĭ kivĭ-de ñuu David ja nání Belén. Chĭ tá'an inĭ ve'e David kúu-de. ⁵ Náva'a naku'a-a-de xinĭ-dé jíin ñásĭfĭ-de María, chĭ a yani tanda'a-ña jíin-de, te ñú'un se'e-ña. ⁶ Te nini ká'ĭin-de yúan, te nĭ ĩnu kivĭ skáku-ña-í. ⁷ Te nĭ skáku-ña sé'e yí núú-ña. Te nĭ chisúkun-ña-i, te nĭ jakĭn-ña-í inĭ nundóo kĭti, chĭ tuká núña mesón. ⁸ Te suni ñuu yúan ío chaq kándĭto ñúú-de rĭ-de. ⁹ Te yúan nĭ kĭ ĩn ndajá'a máá Tatá Dios nuu-dé. Te káyu'ú xaq-dé. ¹⁰ Te nĭ ka'an máá ndájá'a-yá jíin-de: Ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chĭ vai-ri kás-tu'un-rí ĩn tu'un va'a nuu-ro, te kusĭ inĭ taká ñayivi sá'a. ¹¹ Chĭ vina onde inĭ ñuu David nĭ kaku ĩn I'a nama róo. Cristo máá Jito'o-ya kúu-ya. ¹² Te kunĭ-ro já súan ío, chĭ nani'in-ro súchĭ yĭkĭn-ún yísúkun-í sa'ma te kátúu-í inĭ ĩn nundóo kĭti. Achĭ-ya. ¹³ Te sanaa-ní te nĭ kenda ĩn tikunĭ andĭví, ká'ĭin kua'a-yá jíin ndájá'a-yá-ún, kánakana jaa-ya Dios, te káka'an-ya: ¹⁴ Ná nákana jaa-yó Dios onde andĭví. Te ná ndúndéé inĭ taká ñayivi inĭ ñuyĭvi yá'a, sá'a Dios ja kúsĭ inĭ-ya jíin-i, áchĭ. ¹⁵ Yúan-na te ndajá'a-yá-ún, nĭ xndóo-ya-dé te káno'on-ya andĭví. Te máá cháa ndĭto-tĭ, káka'an-de: Ná kí'on onde Belén te kunĭ-ya naún ní kuu. Chĭ súan nĭ kastu'un máá Tatá Dios nuu-ya. Achĭ-de. ¹⁶ Te yachĭ kája'an-de. Te nĭ kajini-de nuu María jíin José, jíin núy súchĭ yĭkĭn-ún kátúu-í inĭ nundóo kĭti. ¹⁷ Te súan nĭ kajini-de nuu-í. Te nĭ kajacha-de tu'un ndasa nĭ kajini-de sikĭ súchĭ yĭkĭn-ún. ¹⁸ Te nĭ kánaa inĭ taká ñayivi ní kajini so'o-i tu'un káka'an chaq kándĭto rĭ. ¹⁹ Ko María nĭ chiva'a-ña táká tu'un yá'a. Te náxndáa-ña tú'un-ún inĭ añú-ña. ²⁰ Te nĭ kanaxíó káva chaq kándĭto rĭ, káno'on-de, kánakana jaa-de Dios. Chĭ nĭ kajini-de ja ío ndaq taká tu'un nĭ kajini so'o-de, nátu'un nĭ ka'an nda-já'a-yá jíin-de.

Ja ní stá'an-de-i nuu máá Dios iní ve'e ij

²¹ Te ni kuu uná kivi. Te ni xiti ndúu suchí yíkin-ún. Te ni kaskúnání-de-i Jesús, chi s'ví-ún ni ka'an ndajá'a-yá ná té júku'un-ga-i núu. ²² Yúan-na te ni jinu kivi ndúndoo-ña, natu'un ká'an ley Moisés. Te ni kajanchaka-de-i ñuu Jerusalén náva'a stá'an-de-i nuu máá Tatá Dios. ²³ Chi yóso núu tutú máá Tatá Dios: Taká suchí yí káku núu, suchí-ún, ná kúña ij-í nuu máá Tatá Dios, áchí. ²⁴ Te suni soko-dé uú l'vi, xí úy paloma, natu'un ká'an ley máá Tatá Dios. ²⁵ Te yúan ío ñn chaá ñuu Jerusalén, nání-de Simeón. Te chaá ndaa, chaá ndoo kúu-de, te ñúkuu iní-de chaá I'a ka'an tu'un ndéé jíin ñáyivi Israel. Te Espíritu Santo jka-ya jíin-de. ²⁶ Chi a ni kastu'ún Espíritu Santo nuu-dé ja má kúu kuti-dé te nú tú kuní-de nuu Cristo máá Tatá Dios xna'an-ga. ²⁷ Te ni chaá-de iní ve'e ij, ni sá'a Espíritu Santo. Yúan-na te táa suchí lúli Jesús, ni kaskívi-de-i iní ve'e ij, ja sá'a-de jíin-i natu'un ká'an ley. ²⁸ Te Simeón, ni junu nchaá-de-i. Te ni nakana jaa-de Dios. Te ni ka'an-de: ²⁹ Ai Táta, sí-a-ní mozo-ní ná kíin-de, natu'un ni ka'an-ní, chi ni kuv'a iní-ná vina. ³⁰ Chi ni jini jíin núu-ná ja náma-ní yóo. ³¹ Chi yuán ní sátu'a-ní jito nuu táká ñáyivi, ³² náva'a ná kúndijin nuu ñáyivi ñn nación, te nduá'nu ñáyivi máá-ní Israel, sá'a-ní. Achí-de. ³³ Te José jíin náa-i, kánaa iní-de kájiní s'ó'o-de tu'un-i ndasa ká'an chaá-ún. ³⁴ Te ni jikan ta'u Simeón ja'a-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-de jíin náa-i María: Suchí yá'a vai-i ja nduá te ndonda kua'a ñáyivi Israel sá'a-i. Te stá'tan ñáyivi ja sik-í. ³⁵ Náva'a ná kenda ndijin ndasa kájiní iní kua'a ñáyivi. Te ñn yuchi kuiso iní añú-ro. Achí-de. ³⁶ Te suni kánde Ana yúan, ña'an jani tu'un Dios kúu-ña, se'e Fanuel tatá Aser kúu-ña. Te a ni yii-ña chi onde ná jáa-ña te ni kanchaa-ña jíin yii-ña usia kua. ³⁷ Te ni kendo ndá'u-ña onde ni jinu-ña kúun xiko kúun kua-ña. Te tú kúxio-ña iní ve'e ij, chi sua játíñu-ña ndúú ñúú. Te ndicha iní-ña. Te jikán ta'u-ña. ³⁸ Te suni hora-ún ni chaá-ña, ni nakana jaa-ña Dios. Te ni ka'an-ña tú'un suchí yíkin-ún nuu táká ñáyivi káñukuu iní-i kenda ñn chaá nama-de ñuu Jerusalén. ³⁹ Te ni kuu ni skíkuu-de taká tíñu ká'an ley máá Tatá Dios. Te káno'on-de ñuu-de Nazaret ndañú Galilea. ⁴⁰ Te suchí lúli-ún, ni ja'nu ndéé-i, te ni yija-i, te ni kundíchi xáan-í, te ni kusí iní Dios jíin-i.

Ja ní kivi ndúu Suchí Jesús iní ñuu Jerusalén

⁴¹ Te ndita'an kua kája'an táa-i ñuu Jerusalén, ja ndéé-de viko Pascua yúan. ⁴² Te nuu ní kuu uxí uú kua-i, te ni kakaá táa-i kája'an-de ñuu Jerusalén, natu'un kás'a máa-de kivi viko-ún. ⁴³ Te ni jinu kivi víko-ún, te káno'on-de. Te suchí lúli Jesús ni kendo-i iní ñuu Jerusalén, ni tú ní kájiní táa-i náa-i. ⁴⁴ Te kájiní iní-de ja ndé kánde nduu-i ma'ñú ñáyivi káno'on ichi-ún. Te ni kajika-de ñn kivi ncháka, te vásá ní kánandúkú-de-i ma'ñú táká tá'an-de. ⁴⁵ Ko tú ní kánani'in-dé-i, te ni kanaxíó káva-de káno'on-de ñuu

Jerusalén, kuñandúkú-de-i. ⁴⁶ Te onde nuu uní kivi te vásá ní kanani'in-dé-i iní ve'e ij, kanchaa-i ma'ñú cháa kákuu maestro, jini náin-i, te xndichí-i-de. ⁴⁷ Te taká ja kájiní s'ó'o tu'un ká'an-i-ún, ni kánaa iní kánde'é núu-í ja bueno ndito xini-í, te va'a xndíó káni-i tu'un. ⁴⁸ Te nuu ní kájiní-de nuu-í, te ni kánaa iní-de kánde'é-de. Te ni ka'an náa-i jíin-i: Hijo, naja sá'a-ró súan jíin-rí, chi táa-ro jíin rúu, kánandúkú xáan-rí róo te kánduku'á iní-ri, áchí-ña. ⁴⁹ Yúan-na te ni kachi-i jíin-ña: Naún ní kuu, náa. Naja kánandúkú-ní náa. Tú kájiní-ní ja jinu ñú'ún kúkuu-ná jíin tíñu Táa-ná náún. Achí-i. ⁵⁰ Ko máa-ña, tú ní kájuku'un iní-ña tú'un ni ka'an-i jíin-ña. ⁵¹ Te ni nuu-i kuano'on-í jíin-de jíná'an-de. Te ni naja-i ñuu Nazaret, jándatu-i nuu-dé. Te náa-i ni chiva'a va'a-ña táká tu'un yá'a iní añú-ña. ⁵² Te Jesús, ni ja'nu-ga-i, te ni kundíchi-ga-i. Te Dios jíin táká ñáyivi, ni kaksu-gá iní jíin-i.

Juan, chaá skuánducha

3 Te nuu xiá'un kua ja tá'u tíñu chaá Tiberio César, te Poncio Pilato kúu-de gobernador ñuu Judea. Te Herodes tá'u-de tíñu ñuu Galilea. Te ñani-de Felipe tá'u tíñu ñuu Iturea ndañú Traconite. Te Lisania tá'u tíñu-de ñuu Abilinia. ² Te sutu ña'nu kákuu Anás jíin Caifás, te ni chaá tu'un máá Tatá Dios nuu Juan, se'e Zacarías kanchaa-de nuu ñú'un téé. ³ Te ni kii-de ni jikó núu-de ñí ñú Jordán. Te jani-de tu'un jánducha, jíin tú'un nakani iní náva'a sá'a Dios tuká'nu iní nuu kuáchi. ⁴ Te súan ni chaá Isaías tutu, chi chaá jani tu'un Dios ni kuu-de sáa: ñn ndajá'a, kana jaa-de onde nuu ñú'un téé: Sátu'a-ró íchi máá Jito'o-yo, te sándóo-ró íchi-yá. ⁵ Taká yí'ndi nachítú. Te nuu taká yuku jíin tñduu. Te ndundóo íchi yakuá. Te ichi ndái ndulí. ⁶ Te taká ñáyivi, kuni-i ja Dios nama-ya-í. Achí. ⁷ Te ni kenda koyo kua'a ñáyivi núu-dé ja skuánducha-dé-i. Te ni ka'an-de jíin-i: Se'e koo kákuu-ró. Ndéja ní kastu'ún núu-ro ja kúnu-ró kóto-ró juicio chaá. ⁸ Núsáa te sá'a-ró tíñu sikí ja á ni nakani iní-ro-ún. Te ma kéjá'a-ró káni iní-ro: Abraham kúu táa-ri, achí-ro. Chi ká'an-ri jíin-ró ja kúu-ni sá'a Dios ja táká yuu yá'a nduu se'e Abraham. ⁹ Te vina a kátúu tú'a hacha ja xti yúnu onde yo'o. Te taká yunu ja tú kúun nde'e vá'a xini, xiti te kivi nuu ñú'un. Achí-de. ¹⁰ Te ñáyivi kuá'a-ún, ni kajika tu'un-i-de: Te ndasa sá'a-ná núsáa, áchí-i. ¹¹ Te ni ka'an-de: Ja ñáva'a uú su'nu, ná kuá'a nuu ja tú ñáva'a kuti. Te ja ñáva'a ja kée, suni súan ná sá'a, áchí-de jíin-i. ¹² Te suni ni chakoyo yaku chaá xini ja kuánducha-dé. Te ni kaka'an-de jíin Juan: Maestro, te náa, naún sá'a-ná, áchí-de. ¹³ Te ni ka'an-de jíin: Ma skáa-ró kakán-ro ndasa ni ta'u tíñu nuu-ro, áchí-de. ¹⁴ Te suni yaku soldado, ni kajika tu'un yúan-de: Te náa, ndasa sá'a-ná jíná'an-ná, áchí. Te ni ka'an-de jíin: Ma kuán-chaá-ro ndatíñu tá'an-ró, ni ma sátu'ún-ró, te koo si-í iní-ro jíin yá'u-ró. ¹⁵ Te kájiní iní taká chaá sikí Juan ja sánaa te kúu-de Cristo xí túu, chi ñáyivi-ún, káindatu-i

chaq-ya. ¹⁶ Te ni ka'an Juan: Ruu, chi jiin ndúcha skuánducha ndíja-ri róo. Ko vai ñn I'a kúñá'nu-ga vásá ruu, ja tú kúñá'nu-ri ndáji-rí ñii yí'i ndiján-ya. Máá-ya, chi jiin Espiritu Santo skuánducha-ya róo jiin ñú'un. ¹⁷ Te tñin-ya pala chíxí'ú trigo. Te nasándoo va'a-ya era-ya. Te nastútú-ya trigo ndívi iní yaka-ya. Te ka'mu-ya paja nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá. ¹⁸ Te kua'a-gá tu'un ni ka'an xaan-dé nuu ñáyivi-ún. Chi súan ni jani-de tu'un va'a-ya nú-í. ¹⁹ Te suni ni ka'an xaan-dé nuu Herodes, chaá tá'ú tíñu-ún. Chi chaá-ún, ni jaka-de Herodías, ñasí'í ñani-de Felipe. Te kua'a-gá tíñu ñáá súan ni sá'a Herodes. ²⁰ Te ja ví'í-gá ni sá'a-de kúu ja ní chindee-de Juan vekaa.

Ja ní janducha Jesús ni sá'a Juan

²¹ Te nuu ní ndí'í ni kajanducha ñáyivi, te suni ni janducha Jesús. Te nini jikán ta'u-ya, te ni nuña-ni andíví. ²² Te nátu'un forma paloma ni jungava Espiritu Santo sikí-ya. Te ichi andíví ní kenda ñn tu'un ni ka'an: Máá-ró kúu Se'e-ri te kúndá'ú iní-ri róo. Te kúsí iní-ri jiiin-ró. Achí.

Lista ndasa vai tata Jesucristo

²³ Te ná ni kejá'á Jesús stá'an-ya tú'un, ío-ya okó uxi kúia. Te káani iní ñáyivi ja sé'e José kúu-ya. Te táa José ni kuu Elí, ²⁴ ja kúu se'e Matat, se'e Leví, se'e Melqui, se'e Jana, se'e José, ²⁵ ja kúu se'e Matatías, se'e Amós, se'e Nahum, se'e Esli, se'e Nagai, ²⁶ ja kúu se'e Maat, se'e Matatías, se'e Semei, se'e José, se'e Judá, ²⁷ ja kúu se'e Joana, se'e Resa, se'e Zorobabel, se'e Salatiel, se'e Neri, ²⁸ ja kúu se'e Melqui, se'e Adi, se'e Cosam, se'e Elmodam, se'e Er, ²⁹ ja kúu se'e Josué, se'e Eliezer, se'e Jorim, se'e Matat, ³⁰ ja kúu se'e Leví, se'e Simeón, se'e Judá, se'e José, se'e Jonán, se'e Eliaquim, ³¹ ja kúu se'e Melea, se'e Mainán, se'e Matata, se'e Natán, ³² ja kúu se'e David, se'e Isaí, se'e Obed, se'e Booz, se'e Salmón, se'e Naasón, ³³ ja kúu se'e Aminadab, se'e Aram, se'e Esrom, se'e Fares, se'e Judá, ³⁴ ja kúu se'e Jacob, se'e Isaac, se'e Abraham, se'e Taré, se'e Nacor, ³⁵ ja kúu se'e Serug, se'e Ragau, se'e Peleg, se'e Heber, se'e Sala, ³⁶ ja kúu se'e Cainán, se'e Arfaxad, se'e Sem, se'e Noé, se'e Lamec, ³⁷ ja kúu se'e Matusalén, se'e Enoc, se'e Jared, se'e Mahalaleel, se'e Cainán, ³⁸ ja kúu se'e Enós, se'e Set, se'e Adán, se'e Dios.

Sikí ja ní jito nchaq tá'an kui'na jiiin-ya

4 Te Jesús, ni chítú ndí-ya jiiin Espiritu Santo. Te ni ndenda-ya yúcha Jordán kua'an-ya. Te ni jaq-ya ondé nuu ñú'un té'e ní sá'a Espiritu Santo. ² Te yúan ni kanchaq-ya úu xiko kivi. Te ni jito nchaq tá'an kui'na jiiin-ya. Te taká kivi-ún, tú ní yéa kúti-ya, chi ondé ni ja'a kivi, te vásá ni ji'i-ya sóko. ³ Yúan-na te ni kachi kui'na-ún jiiin-ya: Nú Se'e Dios kúu-ró, ka'an jiiin yúu yá'a ná ndúu staq, achí. ⁴ Te Jesús ni ka'an-ya jiiin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá stáq kée cháa te

kuchaku-de, chi sua jiiin tú'un Dios, achí-ya. ⁵ Te ni jaka kui'na-ún-ya kuá'an jiiin-ya xini ñn yuku súkún. Te ñn núnúu-ni te ni stá'an-ni taká ñuu ñí ñúyivi núu-ya. ⁶ Te ni kachi kui'na-ún jiiin-ya: Ku'a-ri taká ñuu luu yá'a nuu-ri te tá'ú tíñu-ró núu. Chi máá-rí tñin ndí'í, te ndé nuu kuní-ri, te kuu ku'a-ri. ⁷ Núsáá te nú chiñú'ún-ró ruu, te ku'a-ri taká ñuu yá'a nuu-ri. Achí. ⁸ Te ni ka'an Jesús: Satanás, kuxio kuá'an, chi yóso núu tutú: Chiñú'ún-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuu máá ñn-ni-ya kuátíñu-ró, achí. Achí-ya. ⁹ Te kua'an tuku jiiin-ya ñuu Jerusalén. Te yúan ni kaa jiiin-ya xini torre ve'e i. Te ni ka'an jiiin-ya: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te sún-gava-ró máá-ró yá'a te ondé nuu ñú'un, ¹⁰ chi yóso núu tutú: Tájí-ya ndajá'a-ya kii te koto-ya róo. ¹¹ Kunu nchaq-ya róo náv'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, achí. Achí kui'na. ¹² Te ni ka'an Jesús: A yóso núu tutú: Ma kóto nchaq-ro máá Tatá-ro Dios, achí-ya jiiin kui'na-ún. ¹³ Te ni ndí'í ni jito nchaq kui'na-ún-ya. Te ni kuxio núu-ni kua'an.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

¹⁴ Te jiiin fuerza Espiritu kuano'on Jesús ñuu Galilea. Te ni jicha tu'un-ya ñí ndáñúu yani yúan. ¹⁵ Te ni stá'an-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñáyivi yúan. Te ni kanakana jaa ndí-i-ya. ¹⁶ Te ni jaq-ya ñúu Nazaret, nuu ni ja'nu-ya. Te ni kivi-ya iní ve'e sinagoga nátu'un sá'a-ya taká kivi ndétatú. Te ni ndukuiñi-ya ní ka'u-ya ñn tutu. ¹⁷ Te yúan ío tutu Isaías chaá ni jani tu'un Dios ondé sáá. Te ni kaja'a-de nuu Jesús. Te ni janu-ya tutú-ún. Te ni jini-ya ñn nuu yóso, te ni ka'u-ya: ¹⁸ Espiritu máá Tatá Dios jika-ya jiiin-rí, chi ni teta'an-ya ruu náv'a kani-ri tu'un va'a nuu ñáyivi ndá'ú. Te ni táji-ya ruu vai-ri náv'a sá'a-ri taná ñáyivi kákuku'í iní, te kastu'ún-rí nuu ñáyivi káindasu koo libre-i. Te taká ñáyivi kuáá, ndundijin nuu-í, te nama-ri ñáyivi ní katují. ¹⁹ Te náv'a kani-ri tu'un sikí kúia játa'an iní máá Tatá Dios, achí-ya. ²⁰ Te ni natuu-ya tutu-ún. Te ni naku'a-ya núu cháa játíñu. Te ni nungoo-ya. Te taká chaá ká'jin iní ve'e sinagoga, kánde'é vá'a-de nuu-ya. ²¹ Yúan-na te ni ka'an-ya jiiin-de: Vina a ni kajini so'o-ró ja ní skikuu tu'un ká'an tutu i yá'a, achí-ya. ²² Te ndivii-dé ni kaka'an va'a-de tu'un-ya. Te kánaa iní-de kánde'é-de nuu-ya ja lúu ká'an-ya. Te ni kaka'an-de: Á nasu sé'e José kúu chaá yá'a. Achí-de. ²³ Te ni ka'an-ya jiiin-de: Jáni iní-ri ja sánaa te ka'an-ro tú'un yátá yá'a jiiin-rí: Chaá táná, sá'a taná máá-ró, te taká tíñu ni kajini tu'un-ri ni sá'a-ró ñúu Capernaum, suni súan ná sá'a-ró ñúu-ri yá'a vii, achi-ro. ²⁴ Te ni ka'an-ga-ya: Jandáa ká'an-ri jiiin-ró, ja ñáyivi máá ñúu chaá jáni tu'un Dios, máá-i kúu ja tú kájatá'ú-i-de. ²⁵ Jandáa ká'an-ri jiiin-ró, ja ní io kua'a ñá'an ní kendoo ndá'ú ñuu Israel kivi ní chaku Elías, te kivi-ún ni ndasu andíví uní kúia iñu yoo. Te ni io ñn tamá xaan ñí-ni ñuu-ún. ²⁶ Ko tú ní táji-ya Elías ki'in-de nuu ní ñn ña'an-ún, chi máá-ni ondé ñuu Sarepta ndáñúu Sidón ni ja'an-de nuu ñn ña'an ní

kendoo ndá'ú. ²⁷ Te iní ñuu Israel, suni nì jo kua'a cháa nì kate'yu ndi'yi, kivi ní chaku Eliseo, cháa nì jani tu'un Dios. Ko tú ni ñin cháa-ún ní ndúndoo, chí máá-ni Naamán, cháa ñuu Siria. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te taká cháa ká'jin iní ve'e sinagoga, nì kakitj iní-de ja ní kajini so'o-de tu'un ká'an-ya. ²⁹ Te nì kandonda-de siki-yá nì kákiñi'in-de-ya yatá ñú-ún, te kua'an-de jíin-yá xini yúku núu kándij ñuu-de. Te yúan súngava-de-ya káku-ní-de. ³⁰ Ko máá-yá, nì ja'a-ya má'ñú-de, te kua'an-ya.

Ja ní kiñi'in-ya tachí kini

³¹ Te nì najinu-ya ñúu Capernaum, ndañú Galilea. Te nì stá'an-ya tú'un nuu-dé jíná'an-de ndita'an kivi ndé-tatú. ³² Te nì kanaa iní-de kájin so'o-de tu'un stá'an-ya, chí nì stá'an-ya natu'un ñin cháa ndiso tíñu. ³³ Te iní ve'e sinagoga kánde ñin cháa tá'an tachí kini. Te cháa-ún, nì kana kó'ó-de: ³⁴ Kuxio-ní Táta, chí tú káyitá'an-ná jíin-ní, Jesús ñuu Nazaret. Vai-ní xnáa-ní náá náún. A jini-ná na ní kúu, cháa ndoo nuu Dios. Achí. ³⁵ Te Jesús, nì ka'an xa'an-yá jíin: Kasu yu'u-ro te kenda-ró-de, achí-ya. Yúan-na te nì ndua-ni cháa-ún ma'ñú ñáyivi, nì sá'a tachí kini-ún. Te nì kenda kua'an iní-de. Te tú naún ní sá'a jíin-de. ³⁶ Te ndivii-í, nì kayu'ú-i. Te kándatu'ún-i: Naún tu'un kúu ya'á. Chí ndiso tíñu-de ja tá'ú ní'in-de tíñu nuu tachí kini te kenda koyo, káka'an-i. ³⁷ Te tu'un-ya ní jichá nuu kua'an taká lado ndañú yúan.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro jíin sáva-ga-i

³⁸ Yuán-na te nì ndukuiñ Jesús, nì kenda-ya iní ve'e sinagoga. Te nì kivi-ya vé'e Simón. Te náchisó Simón, yí'i xa'an kiji-ña. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-yá ndasa kuu-ña. ³⁹ Te nì kandita-ya núu-ñá, te nì ka'an xa'an-yá nuu kiji-ún. Te nì kee-ni kiji-ún-ña. Te nì ndukoo-ni-ña. Te nì jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya. ⁴⁰ Te kuakee ndikandii, te taká ja káñava'a ñáyivi káku'u tini nuu kué'e, nì kákinchaka-i nuu-yá. Te nì xndée-ya ndá'a-yá siki ñin ñin-i te nì nasáva'a-ya-í. ⁴¹ Te suni iní kua'a ñáyivi ní káenda tachí kini. Te nì kákana kó'ó: Máá-ní kúu Se'e Dios, achí. Ko nì ka'an xa'an-yá jíin. Te tú ní ja'a-ya tú'un ka'an. Chí a kájiní ja máá-yá kúu Cristo. ⁴² Te nì kundijin. Te nì kenda-ya kuá'an-ya ñin nuu ñú'un téé. Te ñáyivi kánandúkú-i-ya, nì jakoyo-i nuu-yá. Te kásténdatu-i-ya nává'a tú kuxio-ya núu-í núu. ⁴³ Ko máá-yá nì ka'an-ya jíin-i: Jínu ñú'ún já súni nuu sáva-ga ñuu kani-rj tu'un va'a ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Chi yúan ní táj-yá ruu vai-rj. Achí-ya. ⁴⁴ Te jáni-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñuu Galilea.

Ja ní kana-ya xini cháa tñin tiyáká

5 Te nì kuu ja kánde Jesús yu'u mar Genesaret. Te ñáyivi, nì kajaxin-i-ya já ndúkú-i kuni so'o-i tu'un Dios. ² Te nì jini-ya úu barco ká'jin yani yu'u mar. Te cháa kátiñ tiyáká, a nì káenda-de iní barco. Te ká-nakacha-de ñunu-dé. ³ Te nì kivi-ya iní barco Simón. Te nì ka'an-ya jíin-de ja ná skáka-de ñin tí'li kuxio nuu

ñú'un. Te nì jungoo-ya. Te onde iní barco nì stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi. ⁴ Te nuu ní jinu nì ka'an-ya, te nì kachi-ya jíin Simón: Ná chó'ó núu kúnú ndúcha, te skuíta ka'nu-ró ñunu-ro, te tñin-ró tiyáká, achí-ya. ⁵ Te nì ka'an Simón: Maestro, ñí niñú nì kasátiñu-ná, ko tú ni ñin ní kátiñ kuti-ná. Ko ja ká'an máá-ní kúu, te ná skuíta ka'nu-ná ñunu-ná, achí-de. ⁶ Te nì sá'a-de súan. Te nì jasú-de tiyáká kuá'a xa'an iní ñunu-dé. Te ñunu-dé ndúkú té'nde núu. ⁷ Te nì kasá'a-de seña nuu tá'an-de, ká'jin iní inga barco, ná kii chindéé tá'an jíin-de. Te nì chakoyo-de. Te nì kaschítú ndí-dé-tj iní ndendúu barco ja kuni kee barco-ún chí nducha núu. ⁸ Te Simón Pedro, nì jini-de ja súan nì kuu. Te nì jukuiñ jíitj-de nuu Jesús, te nì ka'an-de: Kuxio-ní Táta, chí cháa ío kuachi kúu-ná, achí-de. ⁹ Chí máá-de jíin taká ja ní káchindéé tá'an jíin-de-ún, nì kanaa iní-de kánde-é-de ja ní kátiñ-de tiyáká-ún, ¹⁰ te suni súan Jacobo jíin Juan, ndendúu se'e Zebedeo, chí cháa káchindéé tá'an jíin Simón kákuu-de. Te nì kachi Jesús jíin Simón: Ma yú'ú-ro. Onde vina te tñin-ró cháa. Achí-ya. ¹¹ Yúan-na te nuu ní kandenda barco nuu ñú'un íchí, te nì káxdóo ndí'i-de ndatíñu-de. Te nì kandikín-de-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin cháa té'yu ndi'yi

¹² Te Jesús, kánde-ya ñin ñuu. Te nì ja ñin cháa nuu-yá, té'yu ndi'yi-de. Te cháa-ún, nì jini-de nuu Jesús. Te nì jukuiñ jíitj-de. Te nì ka'an nda'ú-de jíin-yá: Táta, nú kuni-ní te kuu nasándoo-ní náá, achí-de. ¹³ Yúan-na te nì skáa-ya ndá'a-yá. Te nì ké'é-yá-de. Te nì ka'an-ya: Kuni-rj, ná ndúndoo-ró, achí-ya. Te ndi'yi té'yu-ún, nì kuxio-ni kua'an. ¹⁴ Te nì ka'an xa'an-yá jíin-de: Ma kachi kuti-ro núu ní ñin. Chí kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te kundá'a-ró ndatíñu stá'an-ro núu-dé, nává'a kuni-de ja ní ndundoo-ró, natu'un nì tá'ú Moisés tíñu sáá. Achí-ya. ¹⁵ Ko tu'un-ya-ún, nì jichá-ga kua'an. Te nì kataka kua'a xa'an ñáyivi já kuni ná'in-i, te nduva'a-i taká kue'e káta'an-i káku-ni-i. ¹⁶ Te máá-yá, nì kusñin-ya kuá'an-ya onde ñu'un téé. Te yúan nì jikan ta'u-yá.

Cháa nì kuyúnú

¹⁷ Te ñin kivi kánde Jesús stá'an-ya tú'un. Te cháa fariseo jíin maestro ley, káxiukú-de yúan. Te cháa-ún, nì kikoyo-de ichi taká ñuu Galilea ndañú Judea jíin ñuu Jerusalén. Te fuerza máá Táta Dios kánde jíin-yá nává'a nasáva'a-ya ñáyivi kú'u. ¹⁸ Te nì cháa yaku cháa, te nuu ñin jito yuu kándiso-de ñin cháa nì kuyúnú. Te kándúkú-de skívi-de cháa-ún nuu kánde-ya, te kani-de cháa-ún nuu-yá. ¹⁹ Te ja kuá'a ñáyivi, te tú ní káni'in-dé ndény skívi-de cháa-ún. Yúan-na te nì kákaa-de xini ve'e. Te yúan nì káxdónda-de teja, te nì káskúun-de cháa-ún nuu Jesús sava ma'ñú jíin jito yuu. ²⁰ Te nì jini-ya já káandija cháa-ún. Te nì ka'an-ya jíin cháa nì kuyúnú-ún: Súchi, a ío tuká'nu iní nuu taká kuachi-ró, achí-ya. ²¹ Yúan-na te cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nì kejá'a-de kájan iní-de: Ndé cháa kúu

ya'á ja ká'an tu'un ndiva'a. Ndéja kúu sá'a tüká'nu ini nuu kuáchi, chi ñn-ni máa Dios, áchí-de. ²² Yúan-na te Jesús, a ni jini-ya já súan kájani ini-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naún kájani ini-ro. ²³ Ja úu tu'un yá'a ndéja yíi-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tüká'nu ini nuu táká kuachi-ró, xí ká'an-ri: Nduko, te kaka-ró. ²⁴ Ko náva'a ná kuní-ro já máa Sé'e chaá ndíso-ya tíñu nuu ñyivi yá'a ja sá'a-ya tüká'nu ini nuu kuáchi, te ná ká'an-ri in-ga tu'un jíin cháa ni kuyúnú yá'a núsáa: Jíin-ró ká'an-ri, nduko, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró. Achí-ya. ²⁵ Te ni nduko-ni chaá-ún jito nuu ñayivi-ún. Te ni naki'in-de jito nuu ní katúu-dé-ún. Te kuano'on-dé ve'e-de, nákana jaa-de Dios. ²⁶ Te taká ñayivi-ún, ni kanaa ini-i kánde'é-i. Te ni kayu'ú xaan-í. Te ni kanakana jaa-i Dios: Vina te ni kajini-yo tíñu ñá'nu xaan yá'a, áchí-i.

Ja ní kana-ya xiní Leví

²⁷ Yúan-na, te ni kenda Jesús kua'an-ya. Te ni jini-ya núu ñn chaá xiní, nání-de Leví, kánchaa-de nuu kútútú xú'ún ñúy. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kundikin-ro rúy, áchí-ya. ²⁸ Te ni xndóo-de taká ndatíñu-de. Te ni ndukuiñi-de. Te ni ndikin-de-ya. ²⁹ Te ni sá'a Leví ñn gasto ká'nu ini ve'e-de, te ni io kua'a tá'an-de, chaá xiní jíin sáva-ga-de. Te chaá-ún, káyee-dé staa jíin-yá. ³⁰ Te chaá káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni kaka'an-de sikí cháa káskuá'a jíin-yá: Naja káyee-ro káji'i-ró jíin cháa xiní jíin cháa ká'io kuachi, áchí-de. ³¹ Te ni ka'an Jesús, chaá ká'io ndáján, tú kánandi'i-de chaá táná, chi chaá káku'u kúu ja kájinu ñú'ún. ³² Na tú vai-ri kana-ri xiní cháa ndaa. Chi chaá ká'io kuachi, kána-ri xiní ná nákanini-de, áchí-ya jíin-de.

Sikí tú'un kondicha ini

³³ Yúan-na te ni kaka'an-de jíin-yá: Chaá káskuá'a jíin Juan, tini jinu ká'io ndicha ini-de te kájukan ta'u-dé. Te suni súan kásá'a chaá káskuá'a jíin cháa fariseo. Ko chaá káskuá'a jíin máa-ní, naja máni káyee-dé káji'i-de. Achí-de. ³⁴ Te ni ka'an-ya jíin-de: Á kuu sá'a-ró já kóndicha ini ñayivi ká'jin viko tánda'a, te nú kánchaa yii jíin-i. ³⁵ Ko chaá ñn kivi já kuxio yii núy-í. Te kivi-ún, kuu kondicha ini-i. Achí-ya. ³⁶ Te ni ka'an-ya ñn tu'un yátá jíin-de: Tú ni ñn náchu'un sa'ma jáá núy sú'ny tu'ú. Te nú súan, suni máa já jáá-ún ka'ncha-ga, chi nuu sú'ny tu'ú ma kúu nuky'un sa'ma jáá. ³⁷ Te tú ni ñn chu'un vino jáá ini ñii tú'ú, chi nú súan, te máa vino jáá-ún ndátá ñii-ún, te vino-ún kati, te ñii-ún naa. ³⁸ Ko vino jáá jíin ñii jáá, kúu ja kúu ku'un ini. Te kendoo va'a ndendú. ³⁹ Te tú ni ñn-i ío, ja á ni ji'i-i ja tu'ú, te kuni tuku-i ko'o-i ja jáá, chi: Ja ni kutú'ú kúu ja vá'a-ga, áchí-i. Achí-ya.

Ja ní kachachi-de yoko trigo kivi ndétatú

6 Te kivi ndétatú nuu semana uni, te ni ja'a Jesús kua'an-ya ñn nuu káa trigo. Te chaá káskuá'a

jíin-yá ni kachachi-de yoko trigo, ni kachiñ-dé ini nda'a-dé, te káyee-dé. ² Te sava chaá fariseo ni kaka'an-de jíin-yá: Naja kásá'a-ró jíin, chi tú ío ley sá'a-ró súan kivi ndétatú, áchí-de. ³ Te ni ka'an Jesús: Á tú ní káka'u kuti-ro tutu ñaún ní sá'a David. Chi máa-de jíin cháa ni kaxiukú jíin-de, ni kaji'i-de soko ñn kivi. ⁴ Te ni kivi-de ini ve'e Dios, te ni ki'in-de statilá kaxiukú ndijín, ni yee-dé. Te suni ni ja'a-de nuu cháa kaxiukú jíin-de-ún ni kayee. Te tú ío ley kee ní ñn chaá statilá-ún, chi máni sutu káyee núú. Achí-ya jíin-de. ⁵ Te ni ka'an-ga-ya jíin-de: Máa Sé'e chaá, suni jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

Ñn chaá ni ichi nda'a vá'a

⁶ Te inga kivi ndétatú, suni ni kivi-ya ini ve'e sinagoga, te ni stá'an-ya tú'un. Te yúan kánde ñn chaá ni ichi kájan ndá'a vá'a-de. ⁷ Te chaá fariseo jíin cháa káchaa tutu, kábito yu'u-dé Jesús nú sá'a-ya taná kivi ndétatú, náva'a kakan-de kuachi sikí-yá kuní-de. ⁸ Ko máa-yá, a ni jini-ya tú'un kájani ini-de. Te ni ka'an-ya jíin cháa kátí'ichi nda'a-ún: Ndukuiñi, te ichi má'ñú yá'a kundi-i-ro, áchí-ya. Te máa cháa-ún, ni ndukuiñi-de, te ni jukuiñi-de. ⁹ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de jíná'an-de: Ná kaká tu'ún-rí róo ñn tu'un. Ndé ley ío sikí kivi ndétatú. Á sá'a va'a-yó, xí sá'a ñáa-yo. Á nama-yo ñn chaá ndúkú kúy, xí ká'ni-yo ñn ndiyi. Achí-ya. ¹⁰ Te ndé'é-yá nuu táká ja kaxiukú xiin-yá-ún. Te ni ka'an-ya jíin cháa kú'u: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te ni sá'a-de súan. Te nda'a-dé-ún, ni nduva'a i-i-ní. ¹¹ Te máa-ún, ni kakiti xaan ini, te kándatu'ún ndasa sá'a jíin Jesús. ¹² Te ni kuu kivi. Te ni kenda Jesús kuakakan ta'u-yá onde yuku. Te ñí niñú ni jikan ta'u-yá nuu Dios.

Ja ní kaji-ya uxí uu chaá skuá'a jíin-yá

¹³ Te nuu ní kundijin, te ni kana-ya xiní cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni nakaji-ya uxí uu tá'an-de. Te chaá-ún, ni skúnání-yá-de apóstol. ¹⁴ Te Simón, ni naskúnání-yá-de Pedro, jíin ñani-de, Andrés, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé. ¹⁵ Mateo jíin Tomás, Jacobo se'e Alfeo, jíin Simón chaá nání Zelote, ¹⁶ Judas ñani Jacobo, jíin Judas Iscariote ja ní nastúu-de Jesús.

Tu'un ni stá'an-ya núy-í

¹⁷ Te ni nuu-ya jíin-de jíná'an-de. Te ni jukuiñi-ya ñn ndu'a. Te kua'a xaan cháa káskuá'a jíin-yá jíin kuá'a ñayivi ñúy Judea jíin ñayivi ñúy Jerusalén, jíin ñayivi yú'u mar ñuu Tiro jíin ñúy Sidón, ni kikoyo-i ja kuni ná'in-i tu'un ka'an-ya, te suni ja ná nduva'a-i kue'e ká-ta'an-i kuni-i. ¹⁸ Te taká ñayivi kándo'o jíin tachí kini, ni kanduva'a ndi'i-i ni sá'a-ya. ¹⁹ Te ndivii ñayivi kuá'a-ún, ni kandúkú ndéé-i ké'é-i-ya. Chi ío fuerza ini-ya. Te ni nasáva'a-ya taká-i. ²⁰ Te ni ndakoto-ya núy cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Xáan ndatu róo, chaá káta'an ndá'ú, chi kuu kivi-ró ñúy nuu tá'ú Dios tíñu. ²¹ Xáan ndatu róo ja káji'i-ro sóko vina, chi nda'a

chji-ró. Xáán ndatŷ róó ja kánde'e-ro vína, chj kuaky-ro. ²² Xáán ndatŷ róó jíná'an-ró nú kákiti inŷ chaj kájito-de róó, jíin nú kákuxio-de nuu-ro kí'in-de, jíin nú káka'an tásí-de sikí-ro, jíin nú káské'ichj-de róó nátŷ'un chaj náá, ja sikí máá Sé'e chaj. ²³ Siŷ ná kóo inŷ-ro kivi-ún, te kusŷ xaŷ inŷ-ro, chj ká'nu xaŷ kóo ta'u-ro ondé andíví. Chj súan nŷ kasá'a táa-de jíin cháa nŷ kajani tu'un Dios ondé sáá. ²⁴ Ko naká ndá'ú kúu róó, chaj kúká, chj vína-ni ká'io siŷ inŷ-ro. ²⁵ Naká ndá'ú kúu róó ja ká'jin tŷ chji-ró vína, chj kuu-ro sóko. Naká ndá'ú kúu róó ja vína kájakŷ-ro, chj nduku'á inŷ-ro te nde'e-ro. ²⁶ Naká ndá'ú kúu róó nú vína ká'an jíin'ún táká chaj jíin-ró. Chj súan nŷ kasá'a táa-de jíin cháa nŷ kajani tu'un xndá'ú ondé sáá. ²⁷ Ko ká'an-rŷ jíin róó ja kájini so'o: Kundá'ú inŷ-ro cháa kájito u'u róó, te sá'a va'a-ró jíin cháa kákiti inŷ nuu-ro. ²⁸ Te ka'an va'a-ró jíin cháa káka'an ndivá'a jíin-ró. Te kakaj ta'u-ro já'a cháa kásá'a tu'un tú'ún sikí-ro. ²⁹ Te nú ndé chaj stují ŷin yiki núu-ro, suni kuá'a-ró tú'un ná stují-dé ingá. Te nú ndé chaj jánchaj-de tikachí-ró, ni su'nu-ro ma sásá'an-ró ná kí'in-de jíin. ³⁰ Nani chaj jikán nuu-ro, te kuá'a-ró núu-dé. Te chaj kí'in ndatíŷu-ró, ma nándakaj-ro. ³¹ Te nátŷ'un kunŷ-ró sá'a ŷayivi jíin-ró, suni súan sá'a máá-ró jíin-i. ³² Chj nú manŷ-ro jíin cháa manŷ jíin máá-ró, ndé chaj nakuatá'ú núu-ro núsáá. Chj chaj ká'io kuachi, suni manŷ-dé jíin cháa manŷ jíin máá-de. ³³ Te nú sá'a va'a-ró jíin cháa kásá'a va'a jíin máá-ró, ndé chaj nakuatá'ú núu-ro, chj chaj ká'io kuachi, suni súan kásá'a-de. ³⁴ Chj nú kuá'a núu-ró núu cháa ja ŷúkuu inŷ-ro kuá'a-de nuu-ro, ndé chaj nakuatá'ú núu-ro, chj chaj ká'io kuachi, suni já'a núu-de nuu sá-va-gá chaj ká'io kuachi, nává'a nani'in-gá-de. ³⁵ Núsáá te kundá'ú inŷ-ro cháa kájito u'u róó, te sá'a va'a-ró jíin-de. Te kuá'a núu-ró núu-dé. Te ma kúŷukuu inŷ-ro naŷun kuá'a-de nuu-ro. Te ká'nu koo ta'u-ro, te kuu-ró sé'e Dios andíví. Chj máá-yá, va'a inŷ-yá jíin cháa já'a inŷ jíin cháa ndivá'a. ³⁶ Núsáá te kundá'ú inŷ-ro ŷayivi nátŷ'un máá Táa-ro já súni kundá'ú inŷ-yá-í. ³⁷ Ma ndón-da-ró sikí ŷayivi, nává'a ma ndón-da-i sikí máá-ró. Ma nákuŷndíi-ró sikí-í, nává'a ma nákuŷndíi-i sikí máá-ró. Sá'a tuká'nu inŷ-ro núu-í, nává'a ná sá'a-i tuká'nu inŷ-i nuu máá-ró. ³⁸ Kuá'a nuu-í te suni súan kuá'a-i nuu-ro. Chikuá'a va'a-i, sání'in-i, kaja-í, te ondé jichá chu'un-i kuá'a-i nuu-ro. Chj suni jíin kú'a nŷ chikuá'a-ro-ún, suni nakŷkuá'a-ro. Achí-yá. ³⁹ Te nŷ ka'an-yá ŷin tu'un yátá jíin-i: Chaj kuáá á kuu stá'an-de ichi núu ingá chaj kuáá. Á tú jungava ndendúú-de inŷ xa'va. ⁴⁰ ŷin chaj skuá'a, nasŷ ná'nu-gá kúu-de vásá maestro-de. Ko taká chaj káskuá'a, nú a nŷ kutŷ'a va'a-de, te koo-de ná-tŷ'un maestro-de. ⁴¹ Naja ndé'é-ró já kánde'e mŷ'ín ndúchi ŷanŷ-ro, te tú nákani inŷ-ro já ŷin vitŷ kánde'e nduchi máá-ró náún. ⁴² Naja ká'an-ro jíin ŷanŷ-ro: ŷanŷ, kundatu ná táva-rí mŷ'ín kánde'e nduchi-ro, te tú nákani inŷ-ro já kánde'e ŷin vitŷ ndúchi-ro náún. Chaj uŷ xinŷ, xna'an-gá tava-ro vitŷ kánde'e nduchi máá-ró. Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró já táva-ro mŷ'ín kánde'e

nduchi ŷanŷ-ro. ⁴³ Chj xinŷ yúnu vá'a tú kúun nde'e káŷáá. Te ni xinŷ yúnu káŷáá tú kúun nde'e vá'a. ⁴⁴ Chj ndita'an yunu, jíin ndé'e te jinŷ-yo naŷun yunu kúu, chj tú táxin-yó mérkexé xinŷ nú íŷu, ni tú táxin-yó uva xinŷ zarza. ⁴⁵ Chaj va'a, sá'a-de tíŷu va'a, chj ío va'a inŷ-de. Te chaj náá, sá'a-de tíŷu náá, chj káŷáá inŷ-de. Chj tu'un ŷú'un inŷ aŷú chaj, tu'un-ún ká'an-de. ⁴⁶ Naja ká-ka'an-ro jíin-rí: Táta, Táta, te tú káskikuu-ró tíŷu ká'an-rŷ jíin-ró núsáá. ⁴⁷ Taká ŷayivi vái nuu-rí, te jini so'o tu'un ká'an-rŷ, te skíkuu, ná stá'an-rŷ nuu-ro na jíin kétá'an. ⁴⁸ Kúu nátŷ'un ŷin chaj ja jáni-de ve'e-de, te nŷ jacha kúnú-de. Te nŷ jani-de ja'a sikí káva. Te nuu ní chaj ŷin nducha ŷú'ún xaŷ, te yucha-ún nŷ kunŷ stúncháa ve'e-ún núú. Ko tú ní kandá kutŷ, chj sikí káva kandŷ. ⁴⁹ Ko ŷayivi jini so'o, te tú skíkuu, yúan kúu nátŷ'un ŷin chaj nŷ jani-de ve'e-de nuu ŷú'un, te tú yíndŷji ja'a. Te ŷin nducha ŷú'ún ní kani ve'e-ún, te nŷ stúncháa-ni. Te nŷ naa ŷi-ní ve'e-ún. Achí-yá.

Ja ní nasáva'a-yá mozo capitán

7 Te nŷ jinu nŷ ka'an-yá ní kajini ná'ín ŷayivi-ún. Yúan-na te nŷ kivi-yá kuá'an-yá ŷúu Capernaum. ² Te ŷin chaj kúu capitán, ío ŷin mozo-de ja manŷ-dé jíin. Te mozo-ún, kú'u-i te a yani kuu-i. ³ Te chaj capitán yúan, nŷ jini-de tu'un Jesús. Te nŷ tájŷ-de yakŷ chaj judío ná'nu, kua'an nuu-yá, ka'an ndá'ú jíin-yá ja ná kii-yá te nama-yá mozo-de. ⁴ Te nŷ jakoyo chaj-ún nuu Jesús. Te nŷ kaka'an ndá'ú-de jíin-yá: Kánúú sá'a-ní ja ká'an-de, ⁵ chj manŷ-dé jíin ŷúu-ná. Te nŷ jani-de ŷin ve'e sinagoga kuu-ná jíná'an-ná. Achí-de. ⁶ Te kua'an Jesús jíin-de. Te nuu ní kajuyani-yá ve'e-ún, te nŷ tájŷ capitán yakŷ amigo-de, kua'an nuu-yá. Te nŷ ka'an-de jíin-yá: Táta, tú kunŷ-ná sátéŷu-ná ní ja kivi-ní inŷ ve'e-ná. ⁷ Ja yúan tú ní kunŷ-ná kii-ná nuu-ní núú, ko máni ka'an-ní, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁸ Chj máá-ná, suni chaj ndiso tíŷu kúu-ná. Te tá'ú-ná tíŷu nuu soldado-ná. Te ká'an-ná jíin ŷin-de: Kuá'an, te já'an-de. Te jíin ingá-de: ŷanŷ, te cháa-de. Te jíin mozo-ná: Sá'a ya'a, te sá'a-i. Achí-de. ⁹ Tu'un yá'a nŷ jini so'o Jesús. Te nŷ naa inŷ-yá ní nde'é-yá nuu-dé. Te nŷ xío káva-yá. Te nŷ ka'an-yá jíin ŷayivi kuá'a kándikŷin yata-yá: Ndaa ká'an-rŷ jíin-ró, ja ní inŷ ŷuu Israel tú súan ní jinŷ-rŷ chaj kándŷja, áchí-yá. ¹⁰ Te chaj nŷ tájŷ-de nuu-yá núú, nŷ najakoyo-de ve'e. Te nŷ jini-de ja á nŷ nduva'a mozo-ún.

Ja ní nachakŷ se'e yíi ŷanŷ-an viuda

¹¹ Yúan-na te nŷ kuu kivi. Te nŷ kivi Jesús kua'an-yá ŷúu Naín. Te kua'a cháa skuá'a jíin-yá, jíin ŷayivi kuá'a, ká'a'an-i jíin-yá. ¹² Te nŷ kuyani-yá yúŷúu-ún. Te ká-íŷi'in ŷayivi-ún ŷin suchŷ yíi ní jŷi-í, ja máá ŷin-i nuu náa-i núú. Te ŷanŷ-an viuda kúu-ŷa. Te suni kua'a ŷayivi ŷúu-ún ká'jin jíin-ŷa. ¹³ Te nŷ jini máá Jito'o-yo núu-ŷa. Te nŷ kundá'ú inŷ-yá-ŷa. Te nŷ kachŷ-yá jíin-ŷa: Ma ndé'e-ro, áchí-yá. ¹⁴ Te nŷ kandita-yá. Te nŷ tŷin-yá camil-la ndŷi-ún. Te nŷ kajukuiŷi chaj kándŷso-ún. Te nŷ

ka'an-ya: Súchj, jíin-ró ká'an-rj, ndukoo, áchí-ya.

¹⁵ Yúan-na te n̄ ndukoo s̄uchí já á n̄ jí'i-ún. Te n̄ ke-já'a-i náka'an-i. Te Jesús, n̄ naku'a-ya-í nuu náa-i. ¹⁶ Te ndivii ñáyivi, n̄ kayu'ú-i. Te kánakana jaa-i Dios. Te sava-i káka'an-i: N̄i chaq̄ ñn chaq̄ jáni tu'un Dios nuu-yo, te kúñá'nu-de. Te sava-ga-i káka'an-i: Máá Dios, n̄i chaq̄-ya núu-yo. Achí-i. ¹⁷ Te tu'un-ya-ún n̄i jich̄a kua'an ñíí ñúu Judea jíin ñíí ñúu yani yúan.

Uu chaq̄ n̄i tájij Juan nuu-ya

¹⁸ Te chaq̄ káskuá'a jíin Juan, n̄i kakastu'ún núu-dé ndasa ío taká tiñu. Yúan-na te n̄i kana Juan xiní úu chaq̄ káskuá'a jíin-de. ¹⁹ Te n̄i tájij-de kua'an nuu Jesús, náva'a kaka tu'un-de-ya: Máá-ní kúu chaq̄ kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, achí-de. ²⁰ Te n̄i jakoyo chaq̄-ún nuu-ya. Te n̄i kaka'an-de jíin-ya: Juan, chaq̄ skuánducha, n̄i tájij-de náá vai koyo-ná nuu-ní vai kaka tu'un-ná ní: Á máá-ní kúu chaq̄ kii-ún xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchí-de. ²¹ Te suni máá hora-ún n̄i nasá-va'a-ya kuá'a ñáyivi kaku'ú, jíin já kate'yu, jíin já káta'an tachí k̄ini. Te suni kua'a cháa kuáá, n̄i ndundijin nuu-dé n̄i sá'a-ya. ²² Te n̄i ka'an Jesús: Kuáán, te kastu'ún-ró núu Juan naún ní kajini-ro, jíin tú'un n̄i kajini so'o-ró. Chaq̄ kuáá, kándundijin nuu-dé. Te chaq̄ rengo kánakaka-de. Te chaq̄ té'yu ndi'yi kándundoo-de. Te chaq̄ só'ó kánakuni so'o-de. Te chaq̄ n̄i jí'i kánachaku-de sá'a-rj. Te suni jáni-rj tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ²³ Te xáan ndatu koo chaq̄ ja má náyu'ú-de koto-de ruu. Achí-ro. ²⁴ Te chaq̄ n̄i tájij Juan n̄i kenda-de káno'on-de. Te Jesús, n̄i kejá'a-ya ká'an-ya tú'un Juan jíin ñáyivi: Na-ja ní kenda-ró kája'an-ro ondé ñu'un té'é. Ja ndé'é-ró ñn ich̄a ja kandá sá'a tachí náún. ²⁵ Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñn chaq̄ ñú'un sa'ma ndúchá náún. Ko ná kástu'ún-rí, chaq̄ káñu'un sa'ma lúu te ncháá va'a-de ja kákusi iní-de, máni in̄i ve'e rey káxi-ukú-de. ²⁶ Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñn chaq̄ jáni tu'un Dios náún. Te suni ká'an-rj jíin-ró: Kúñá'nu xaḡn-gá-de vása ñn chaq̄ jáni tu'un Dios. ²⁷ Chaq̄ yá'a kúu chaq̄ yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró ch̄i tájij-rí ndajá'a-rí kuxnúu-de jaq̄-de, te chaq̄-ún sátu'a-de ichi-ro vása jáq̄-ro, áchí. ²⁸ Ch̄i a ká'an-rj jíin-ró ja iní ñuyivi yá'a tú ío ni ñn chaq̄ jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máá-de vása Juan chaq̄ skuánducha. Ko máá cháa lúli-ga in̄i ñuu ñátu'un andívi, chaq̄-ún kúñá'nu-ga-de vása Juan. Achí-ya. ²⁹ Te chaq̄ xiní jíin taká ñáyivi-ún, kájiní so'o tu'un ká'an-ya, te n̄i kajatá'ú-i tu'un Dios. Te n̄i kajanducha-í nuu Juan. ³⁰ Ko chaq̄ fariseo jíin cháa maestro ley, n̄i kaské'ichí-de tu'un kuní Dios ja sá'a-de, kuachi ja tú ní kájan-ducta-dé nuu Juan. ³¹ Te n̄i kach̄i máá Jito'o-yo: Naún tu'un yátá skétá'an-rj jíin ñáyivi yá'a núsáá, te naún ní k̄andaku-i. ³² Kákuu-i nátu'un s̄uchí lúli káxiukú núyá'u, ja kákana kó'ó-i xiní tá'an-i: N̄i kaxndé'e-rj xkuili nuu-ro, te tú ní kájita já'a-ró: N̄i kanda'i-rj nuu-ro, te tú ní kánde'e-ro, áchí-i. ³³ Ch̄i n̄i kii Juan chaq̄ skuánducha.

Tú ní yée-dé staḡ, tú ní jí'i-de vino, te káka'an-ro: Tá'an-de tachí k̄ini. ³⁴ Ko máá Sé'e chaq̄ yée-yá, jí'i-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío ñn chaq̄ yáji téyíi, te jí'i xaḡn-dé vino, chaq̄ jiní tá'an jíin cháa xiní jíin cháa ká'io kuachi kúu-de. Achí-ro. ³⁵ Ko ñn chaq̄ ndíchí, máni tiñu ndíchí sá'a-de. Te súan kuni-ro jándáḡ ndíchí-de. Achí-ya.

Jesús jíin ñá'an ndíso perfume

³⁶ Te ñn chaq̄ fariseo, n̄i ka'an nda'ú-de jíin Jesús kee-ya staḡ jíin-de. Te n̄i k̄ivi-ya iní ve'e-de, te n̄i jun-goo-ya já kée-ya. ³⁷ Te ñn ña'an ío kuachi, kánchaq̄-ña ñúu yúan. Te n̄i jiní-ña já kánchaq̄ Jesús ve'e ñn chaq̄ fariseo. Te n̄i chaq̄-ña jíin ñn tiya'a perfume. ³⁸ Te kán-chaq̄-ña núu já'a-ya ichi yatá-ya. Te ndé'e-ña, te n̄i xndáji-ña já'a-ya jíin ndúcha núu-ñá. Te n̄i nasí'ichí-ña já'a-ya jíin íxi xiní-ñá. Te n̄i tiyú'ú-ña já'a-ya, te n̄i jí'i-ñá perfume ja'a-ya. ³⁹ Te fariseo, chaq̄ n̄i kana xiní-ya-ún, súan n̄i jiní-de, te n̄i jani in̄i máá-de: Nú chaq̄ jáni tu'un Dios kúu chaq̄ yá'a, te kuni-de ndé ña'an kúu ña'an yá'a núu. Ch̄i ña'an yá'a, ja ké'é-ña-dé, ña'an ío kuachi kúu-ña, áchí-de. ⁴⁰ Yúan-na te n̄i ka'an Jesús: Simón, ka'an-rj ñn tu'un jíin-ró kuní-rj, áchí-ya jíin-de. Te máá-de, n̄i ka'an-de: Ka'an-ní, Maestro, áchí-de. ⁴¹ Te n̄i ka'an Jesús: ñn chaq̄ já'a núu xu'ún, n̄i ío uu chaq̄ taú nuu-dé. ñn chaq̄, n̄i tau u'ün ciento peso. Te inga chaq̄ n̄i tau uu xiko uxí peso nuu-dé. ⁴² Te tú na jíin káñava'a chaq̄-ún ja nákunáa. Te n̄i sá'a-de tuká'nu in̄i nuu ndéndúu chaq̄-ún. Ka'an, ndé ñn chaq̄-ún kúmani-gá jíin-de núsáa. Achí-ya. ⁴³ Te n̄i ka'an Simón: Jáni in̄i-ná ja cháa n̄i sá'a-ga-de tuká'nu in̄i nuu-ún, áchí-de. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Jandáḡ ká'an-ro, áchí-ya. ⁴⁴ Te n̄i xío kó-to-ya ichi núu ñá'an-ún. Te n̄i ka'an-ya jíin Simón: Jiní-ro ñá'an yá'a náún. N̄i k̄ivi-rj in̄i ve'e-ró, te tú ní já'a-ró ndúcha já ndúndoo ja'a-rí. Ko ña'an yá'a, n̄i xndáji-ña já'a-rí jíin ndúcha núu-ñá. Te n̄i nasí'ichí-ña jíin íxi xiní-ñá. ⁴⁵ Tú ní tíyú'ú-ró rúu. Ko ña'an yá'a, onde n̄i k̄ivi-rj in̄i ve'e-ró, tú júkuiñi-ña já tíyú'ú-ña já'a-rí. ⁴⁶ Tú ní jí'i-ro aceite xiní-rí. Ko ña'an yá'a n̄i jí'i-ñá perfume ja'a-rí. ⁴⁷ Núsáa te ká'an-rj jíin-ró, ja á n̄i sá'a-rj tuká'nu in̄i nuu taká kuachi-ña vasa ío kua'a, ch̄i n̄i kumaní xáḡn-ñá jíin-rí. Ko nú sá'a-rj tuká'nu in̄i nuu ñn chaq̄ ío yaku-ni kuachi-de, te yaku-ni kumaní-dé jíin-rí, áchí-ya. ⁴⁸ Te n̄i ka'an-ya jíin-ña: A n̄i sá'a-rj tuká'nu in̄i nuu taká kuachi-ró, áchí-ya. ⁴⁹ Te chaq̄ káyeé stáḡ jíin-ya, n̄i kake-já'a-de kájiní in̄i máá-de: Ndé chaq̄ kúu chaq̄ yá'a, ja sá'a-de tuká'nu in̄i nuu kuachi, áchí-de. ⁵⁰ Te n̄i ka'an-ya jíin ñá'an-ún: N̄i kandíja-ró, te yuán ní nama-rj róó. Kuáán, te ma yú'ú-ga-ro, áchí-ya.

Tu'un ña'an ní kajatíñu nuu-ya

8 Yúan-na te kúkuéé-ga, te n̄i jika kuu-ya taká ñuu jíin rancho. Te jáni-ya tú'un va'a te kástu'ún-ya ndasa koo máá ñúu nuu tá'ú Dios tiñu. Te máá uxí uu apóstol, kája'an-de jíin-ya. ² Te suni ío yaku ña'an já á n̄i kata'an-ña tachí k̄ini jíin kué'e, ja á n̄i nasáva'a-ya-ñá.

Te ña'an-ún, suni kája'an-ña jíin-yá. Te ñin-ña kúu María ñuu Magdala. Te iní ña'an yúan nî kiñi'in-yá usiá tachí kîni kája'an onde sáa. ³ Te sava-ga-ña káinání-ña Juana, ñasí'í chaa nání Chuza, chaa ndíso tiñu Herodes, jíin Susana, jíin kuá'a-gá ña'an. Te kájatíñu-ña núu-yá jíinán-yá.

Tu'un yátá sikí cháa sáka trigo

⁴ Te nî kákutútú kuá'a xáan ñáyivi. Te ñáyivi káxiukú táká ñuu-ún, nî jakoyo-i nuu-yá. Te nî ka'an-yá ñin tu'un yátá jíin-i: ⁵ ñin chaa sáka trigo, nî kenda-de sáka-dé trigo-de. Te jachá-de, te ñin nuni ní jungava yu'íchi te nî jañu-i sikí. Te tisaa andévi ní kákokó-tí. ⁶ Te inga nî jungava sikí yúu. Te nî kana. Ko nî ichi, chi tú kajin. ⁷ Te inga nî jungava ma'ñú íñu. Te ñin núu-ni nî kákana íñu jíin. Te nî kajasu nuu. ⁸ Te sava nî kajungava nuu ñú'un vá'a. Te nuu ní kákana, te ja ñin, te nî ja'a ciento nuni. Achí-yá. Yúan-na te ká'an jaa-yá: Chaa ío so'o, kuni ná'ín-de, te ná kúni so'o-de, áchí-yá. ⁹ Te chaa káskuá'a jíin-yá, nî kajiká tu'un-de-yá naún kuni ka'an tu'un yátá-ún. ¹⁰ Te nî ka'an-yá: Róo, chi a kuajuku'un iní-ro tú'un yisá'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ñuu nuu tá'u Dios tiñu. Ko ká'an-rí tu'un yátá jíin sáva-ga-i náva'a vasa ndé'í-i, ko ma kuni-i, te vasa jíni so'o-i, ko ma júku'un iní-i. ¹¹ Tu'un yátá yá'a kuni ka'an: Tata-ún kúu tu'un Dios. ¹² Tata nî kajungava yu'íchi-ún kákuu chaa kájiní so'o tu'un. Te cháa-ni kui'na te janchaa tu'un-ún iní añu-de náva'a tú kandíja-de te kaku-de. ¹³ Te ja ní kajungava sikí yúu-ún kákuu chaa kájiní so'o-de tu'un. Te kúsi iní-de jíin. Ko túu nuu káka yo'o iní-de. Te yakú-ni kivi káandíja-de. Te nú ndóna tundó'o sikí-dé te kanyu'ú-de. ¹⁴ Te ja ní kajungava ma'ñú íñu kákuu chaa kájiní so'o-de. Ko nú kua'an-de, te kácutéñu-de jíin ndatíñu-de, chi kákuu-de kukúká-de náva'a koo sñ iní-de. Yúan náa tú'un iní-de. Te tú yíja va'a nuni-dé. ¹⁵ Ko ja ní kajungava nuu ñú'un vá'a kákuu chaa kánde añu va'a añu ndaa iní-de. Te tu'un nî kajini so'o-de-ún, ñú'un nî'in iní-de. Te kája'a-de nuni táká kivi.

Tu'un yiti

¹⁶ Tú ni ñin ñáyivi chí'i-i ñu'un xini yiti te jasú-i kisi sikí, ni tú jáni-i chii jito. Chi sua kundii nuu ñin candelero, náva'a tuun ndua ñú'un nuu ñáyivi kivi koyo. ¹⁷ Chi tú ío ni ñin tiñu yisá'í sáni, chi stá'an ndijin-yá táká-ni. Ni tú ío ni ñin tu'un yisá'í sáni, chi vai ndijin taká-ni sá'a-yá, te kuni-yo núu. ¹⁸ Núsáa te ná kúni so'o va'a-ró, chi chaa ñáva'a, te kii-ga nuu-dé, te chaa tú ñáva'a, vasa jáni iní-de ja á ñáva'a-de te kuxio ki'in, áchí-yá.

Náa-yá jíin ñaní-yá

¹⁹ Yúan-na te nî jaá náa-yá jíin ñaní-yá núu-yá. Te tú ní kúu kivi koyo-ña núu-yá sikí já kuá'a ñáyivi. ²⁰ Te nî kaka'stu'ún ñáyivi-ún nuu-yá: Náa-ní jíin ñaní-ní ká'jin-ña yátá vé'e, te ka'an-ña jíin-ní kákuu-ña, áchí-i.

²¹ Yúan-na te nî ka'an-yá: Náa-rí jíin ñaní-rí kákuu ñáyivi kájiní so'o tu'un Dios, te káskíkuu-i, áchí-yá jíin-i.

Ja ní jukuiñi tachí xáan ní sá'a-yá

²² Te ñin kivi, nî kivi-yá iní ñin barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nî ka'an-yá jíin-de: Ná kija'a-yó ingá lado mar. Te nî káskáka-yá barco kája'an-yá. ²³ Ko nini káskáka-de barco, te nî kixi-yá. Te nî ndonda ñin tachí xáan núu mar. Te ndúkú chítú ndúcha iní barco, te a yani koo tundó'o núu. ²⁴ Te nî jakoyo-de nuu-yá. Te nî kaxndúkoo-de-yá. Maestro, Maestro, vina te naa-yo, áchí-de. Te nî nata'u núu-yá. Te nî ka'an xa'an-yá nuu tachí-ún jíin núu mar. Te nî kuná'ín-ni. Te ná'ín yúu í-ní nî kuu. ²⁵ Te nî ka'an-yá jíin-de: Naja tú káandíja-ró. Te káyu'ú-de, te kánaa iní-de kánde'í-de. Te káka'an jíin tá'an máa-de: Ndé chaa kúu chaa yá'a, ja onde nuu tachí jíin núu ndúcha tá'u-de tiñu te káandatu nuu-dé, áchí-de.

Chaa tá'an tachí kîni onde ndañúu Gadara

²⁶ Te nî jakoyo-de ñuu Gadara, ja kánchaa ichi núu ñúu Galilea. ²⁷ Te nuu ní jaá-yá núu ñú'un íchí, te ñin chaa ñuu-ún nî kita'an-de-yá. Te tá'an-de kua'a tachí kîni. Te nî kuu kua'a kuiá ja tú ñú'un kuti-dé sa'ma, ni tú ncháa-de ñin ve'e, chi ma'ñú vé'e añu ncháa-de. ²⁸ Te chaa-ún, nî jini-de nuu Jesús. Te nî jukuiñi jíití-de nuu-yá. Te nî kana jaa-de: Naún sá'a-ní jíin-ná Jesús, Se'e Dios, I'a kúñá'nu xa'an. Ká'an nda'ú-ná jíin-ní ma xndó'o-ní náa, áchí-de. ²⁹ Te nî tá'u-yá tiñu nuu tachí kîni-ún ná kenda ki'in iní chaa-ún, chi nî kuu kua'a kuiá xndó'o chaa-ún. Te nî kaju'ni-i chaa-ún jíin cadena jíin manea kaa. Ko ndí'i nî kukuáchi sá'a-de. Te kenda-de já'an-ni-de onde ñu'un téé sá'a tachí kîni-ún. ³⁰ Te Jesús, nî jiká tu'un-yá-de: Naún nání-ró, áchí-yá. Te nî ka'an-de jíin-yá: Ja kuá'a xáan nání-ná, áchí, chi yí'i kua'a xáan tachí kîni iní-de. ³¹ Te nî kaka'an nda'ú tachí-ún jíin-yá ja ná tú táji-yá ki'in iní tunchi kúnú. ³² Te yuku yúan ío ñin tikuní kîni kájinu-tí. Te yúan nî kaka'an nda'ú jíin-yá ja ná kuá'a-yá tú'un kivi koyo iní-tí. Te nî ja'a-yá tú'un kája'an. ³³ Te nî kenda tachí kîni-ún iní chaa-ún kája'an. Te nî kivi koyo iní kîni. Te tikuní kîni-ún nî kajungoyo-tí yúkava-ún onde iní mar. Te nuu mar nî kaji'í-tí. ³⁴ Te chaa kándito-tí, nî kajini-de ja súan nî kuu. Te nî kajinu-de kája'an-de. Te nî kaka'stu'ún-de nuu ñáyivi ñúu-ún jíin táká rancho. ³⁵ Te nî kenda koyo ñáyivi-ún ja ndé'í-i naún ní kuu. Te nî jakoyo-i nuu Jesús. Te nî kajini-i nuu cháa nî kenda tachí kîni-ún, kánchaa-de nuu já'a Jesús, ñú'un-de sa'ma, te a nî ndu va'a xini-dé. Te nî kayu'ú-i. ³⁶ Te chaa nî kajini, nî kajaní-de tu'un nuu ñáyivi-ún, ndasa nî nduva'a chaa nî ta'an tachí kîni. ³⁷ Yúan-na te taká ñáyivi ñúu Gadara, nî kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná kuxio-yá ki'in-yá, chi xa'an káyu'ú-i. Te máa-yá, nî ndívi-yá iní barco. Te nî naxió káva-yá kuá'an-yá. ³⁸ Te chaa nî kákuu tachí-ún, nî ka'an nda'ú-de ja kuéni ki'in-de jíin-yá. Ko Jesús, nî

tájí-yá-de kua'ān-de: ³⁹ Kuáno'on vé'e-ró, te kani-ró tú'un ná ñá'nu xaān tíñu nī sá'a Dios jíin-ró, áchí-yā jíin-de. Te máá cháa-ún nī kee-de kua'ān-de. Te nī jani-de tū'un nī ñúy yúan ná ñá'nu xaān tíñu nī sá'a Jesús jíin-de. ⁴⁰ Yúan-na te nī najaā-yā. Te ñayivi-ún nī kaka'ān va'a-i jíin-yá, chí ndivii-í káindatu-i-yā.

Tū'un sesí'í Jairo

⁴¹ Te ñn cháa kúñá'nu inī ve'e sinagoga nání-de Jairo, nī cháa-de. Te nī jukuiñī jíití-de nuu já'ā Jesús. Te nī ka'ān nda'ú-de jíin-yá ja ná kivi-yā iní ve'e-de. ⁴² Chí ío ñn sesí'í-de ja máá ñn-i nuu-dé, nátu'un uxī uū kuiā-i. Te sūchí-ún ndúkú-i kuū-i. Te nī kee Jesús kua'ān-yā. Te kua'ā ñayivi ní kajaxin-i-yā.

Ja ní nasáva'a-yā ñn ña'an kú'u kue'e niñi

⁴³ Te ñn ñasí'í nī kuu uxī uū kuiā jíití niñi-ñá. Te ña'an-ún nī janū-ña táká ndatíñu-ña ní kuu cháa táná. Te tú ní ndúva'a-ña sá'a ni ñn-de. ⁴⁴ Te nī jaā-ña íchi yatá-yá. Te nī ké'é-ña yú'u sá'ma-yá. Te nī ichi-ni nuu jíití niñi-ñá-ún. ⁴⁵ Yúan-na te nī ka'ān Jesús: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-yā. Te ndivii-dé tú ní kaja'a-de tū'un. Te Pedro jíin cháa ká'jin jíin-de yúan, nī kaka'ān-de: Maestro, ñayivi kuá'a yá'a kájaxin-i ní, te a ká'ān-ní: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-de. ⁴⁶ Ko nī ka'ān Jesús: Ndaā ja ñn ñayivi ní ké'é rúu, chí nī jini-ri ja ní kenda fuerza inī-ri, áchí-yā. ⁴⁷ Yúan-na te ña'an-ún, nī jini-ña já tú ní kuu chisá'í-ña máá-ña, te nī cháa-ña kisi-i-ña. Te nī jukuiñī jíití-ña núu Jesús, te jíto nuu táká ñayivi, nī jani ndaā-ña tú'un naja ní ké'é-ña-yá, te ndasa nī nduva'a-ni-ña ní sá'a-yā. ⁴⁸ Te máá-yá nī ka'ān-yā jíin-ña: Nī kandíja-ró, te yúan ní ka'ku-ró. Kuá'an, te ma yú'ú-ro. Achí-yā.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

⁴⁹ Te nini ká'ān-yā súan, te nī cháa ñn mozo cháa kúñá'nu inī ve'e sinagoga-ún, nī kachī nuu-dé: A nī jí'í sesí'í-ro. Ma sá'téñu-ga-ro Maestro, áchí. ⁵⁰ Te nī jini so'bo Jesús ja ní ka'ān mozo-ún. Te nī kachī-yā jíin cháa-ún: Ma yú'ú-ro: Kandíja-ni, te ná kaku sesí'í-ro. ⁵¹ Te nī kivi-yā iní ve'e. Te tú ní já'a-yā tú'un kivi ni ñn jíin-yá, chí máá-ni Pedro jíin Jacobo, jíin Juan, jíin táa náa sūchí s'í'í-ún. ⁵² Te kánde'e ndivii ñayivi te kándukuí'a inī-i. Te nī kachī-yā: Ma ndé'e-ro jíin-án-ró. Tú ní jí'í-i, chí kixí-ni-i, áchí-yā. ⁵³ Te nī kasákátá-i nuu-yá, chí nī kajini-i ja á nī jí'í sūchí-ún. ⁵⁴ Ko máá-yá, nī tñn-yā ndá'a-í. Te nī ka'ān jaa-yā: Súchī, ndukoo, áchí-yā. ⁵⁵ Yúan-na te nī nachaku-i. Te nī ndukoo-ni-i. Te nī tá'ú-yá tiñu ja ná kuá'a-de staā kée-í. ⁵⁶ Te tá'a-i náa-i, nī ka'kee nuu-dé kánde'e-de. Ko nī tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú ni ñn nuu kachí-de ja súan nī kuu.

Ja ní tájí Jesús uxī uū-de kaja'ān-de

9 Te nī nastútú-yá ndí'uxí uū cháa-ún. Te nī ja'a-yā fuerza inī-de ja kúndéé-de jíin táká tachī kini jíin já kuánchaā-de táká kue'e. ² Te nī tájí-yá-de kaja'ān-de ja

ná kani-de tū'un ndasa koo ñuū nuu tá'ú Dios tiñu, te ná násáva'a-de ñayivi káku'u. ³ Te nī ka'ān-yā jíin-de: Ma kúndiso kuti-ro já kuu ichi, ni vara, ni ñunu, ni staā, ni xu'ún, ni ma kúndiso-ró úu su'ny. ⁴ Te ñani ve'e kuu nú nī kivi-ró, te kendo-ró yúan. Te yúan kenda-ró kí'in-ro. ⁵ Te nú ndé nuu tú kákuñi-i kuatá'ú-i róó, te nú nī kenda-ró ñuū yúan, te skóyo-ró tákachā iní ja'a-ro. Te súan kani ndaā-ro tú'un nuu-í jíin-án-i, áchí-yā. ⁶ Te nī kenda-de kaja'ān-de, nī kajíko ndúu-de táká ñuū, nī ka' jani-de tū'un. Te táká lado nī kanasáva'a-de ñayivi káku'u.

Ja ní kuñáá inī Herodes

⁷ Te Herodes, cháa tá'ú tiñu, nī jini tū'un-de táká tiñu nī sá'a-yā, te kúñáá inī-de, chí káka'ān sava-i: Juan, cháa nī jí'í, nī nachaku-de. ⁸ Te sava tuku-i: Nī ndenda Elías. Te sava-ga tuku-i: ñn cháa nī jani tū'un Dios onde sáa a nī nachaku-de. Achí-i. ⁹ Te nī kachī Herodes: Nī janchaa-ri xinī Juan. Te ndé cháa kuu cháa yá'a núsáá, chí jíni tū'un-ri ja sá'a-de tiñu yá'a, áchí-de. Te nī kuñi-de ndé'e-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹⁰ Te nī nchaā cháa káskuá'a-ún. Te nī kanakani-de tū'un nuu-yá táká tiñu nī kasá'a-de. Te nī kí'in-yā-dé, te kua'ān sñn-yā jíin-de ñn nuu ñú'un té'é, ñúu nání Bet-saida. ¹¹ Te nī kajini ñayivi-ún. Te nī kandikín-i-yā, kaja'ān-i jíin-yá. Te nī jatá'ú-yá-i, te nī jani-yā tú'un ndasa koo ñuū nuu tá'ú Dios tiñu. Te nī nasáva'a-yā táká ñayivi káku'u. ¹² Te a kuá'ini. Te nī nchakoyo ndí'uxí uū-de nuu-yá. Te nī kaka'ān-de jíin-yá: Tájí-ní ñayivi kuá'a yá'a ná kíngoyo-i táká ñuū jíin táká rancho yani yá'a, te ndúkú-i ndénu ndo-i te nī in-í staā kée-í, chí yá'a nuu ñú'un té'é ká'jin-yó, áchí-de. ¹³ Te nī kachī-yā jíin-de: Kuá'a máá-ró já ná kée-í, áchí-yā. Te nī ka'ka'ān-de: Tú ñaún káñava'a-ná, chí u'un-ni sta'ilá jíin úu-ni tiyáká. Te nú túu kikuāan-ná staā kée táká ñayivi yá'a, te ma kánda, áchí-de. ¹⁴ Chí ío nátu'un u'un mil cháa. Yúan-na te nī ka'ān-yā jíin cháa káskuá'a-ún: Ka'ān jíin ñayivi ná júngoo ñn nuu ñn nuu-í nátu'un uū xiko uxī, uū xiko uxī ja ñn ñn, áchí-yā. ¹⁵ Te súan nī kasá'a-de, nī kasúngoo ndí'i-de-i. ¹⁶ Te nī kí'in-yā ndí'ú'un sta'ilá jíin úu tiyáká-ún. Te nī ndakoto-yā íchi ándví te nī jikan ta'u-yá ja'a stá'ilá. Te nī sakuá'chí-yá stá'ilá-ún. Te nī ja'a-yā núu cháa káskuá'a jíin-yá nī ka' jani-de nuu-í. ¹⁷ Te ndivii-í nī kayee-í. Te nī kanda'ā chí-i. Te nī kanastútú-de uxī uū jika staā kuá'chí já ní ndendoso.

Tū'un nī ka'ān ndaā Pedro

¹⁸ Te ñn kivi jikan ta'u máá ñn-ni Jesús, chí máá-ni cháa káskuá'a-ún ká'jin-de jíin-yá. Te nī jika tū'ún-yá-de: Te ruu, na cháa kuu-ri, káka'ān ñayivi, áchí-yā. ¹⁹ Te nī kaka'ān-de: Juan, cháa skuánducha, káka'ān-i. Te sava-i: Elías. Te sava-ga-i: ñn cháa nī jani

tu'un Dios onde aná'an, ni nachaku-de, áchí-de. ²⁰ Te ni ka'an-ya jíin-de: Te róo, na chaá kúu-ri káka'an máá-ró, áchí-ya. Yúan-na te Simón Pedro, ni ka'an-de: Máá-ní kúu Cristo Se'e Dios, áchí-de. ²¹ Yúan-na te ni ka'an xa'an-ya jíin-de, te ni tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú ni ñ nuu kachí-de tu'un yá'a.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

²² Te ni ka'an-ya: Jínu ñú'un ndó'o xa'an máá Sé'e chaá, te chaá ni kayii jíin táká sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú'ún-de-ya, chi ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²³ Te ni ka'an-ya jíin ndí'i-de: Nani chaá nú kuní-de kii-de yata-rí, te ma chí'í'ún-de máá-de te ná kuándéé iní-de jíin túndó'o kii sikí-dé taká kivi, te ná kúndikín-de ruu kii-de. ²⁴ Chi chaá jíitú iní-de kaku-de chi jíin túndó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu ñ chaá ja sikí rúu, ko kaku-de. ²⁵ Chi naún ní'in cháa, vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ñí ñúyivi, te nú xnáa-dé máá-de, xí sjiíta-de añú-de. ²⁶ Chi nú ndé chaá kúka nuu iní-de nuu-rí jíin núu tú'un ká'an-ri, suni súan kuka nuu iní máá Sé'e chaá nuu cháa-ún kivi ndíi-ya. Te kivi-ún ñá'nu koto luu-ya jíin Táa-ya, te suni jíin táká ndajá'a ndóo-ya. ²⁷ Te jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ío sava chaá ká'jin yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuní-de ñ nuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya.

Sikí ja túku ni nduu-ya

²⁸ Yúan-na te natu'un nuu uná kivi ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te ni jaka-ya Pedro, jíin Juan, jíin Jacobo, ni kaa-ya kuá'an-ya jíin-de ñ nuu, kuákakān ta'u-yá. ²⁹ Te nini jikán ta'u-yá, te nuu-yá, tuku ni nduu. Te sa'ma-yá ní nduu kivi xa'an. Te ni kanandii ncháa. ³⁰ Te yúan ni kan-datu'ún úy chaá jíin-yá. Te chaá-ún kákuu Moisés jíin Elías. ³¹ Te kándii ncháa chaá-ún. Te ni kaka'an-de tu'un ja á yani skíkuu-ya tíñu-ya te kuu-ya ñúu Jerusalén. ³² Te Pedro jíin cháa ká'jin jíin-de-ún ká'ji'i xa'an-dé nu-ma'ná te káki-xi-de. Te nuu ní kanata'u núu-dé, te ni kajini-de ja ndíi ncháa Jesús, jíin úy chaá ká'jin jíin-yá-ún. ³³ Te nuu ní kaxuxio chaá-ún nuu Jesús, te ni ka'an Pedro jíin-yá: Maestro, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Te ná sá'a-ná uní ve'e kuii, ñ kuu máá-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de. Te tú jiní-de naún tu'un ni ka'an-de. ³⁴ Te nini ká'an-de, Te ni chaá ñ vikō nu'ún ní jasū ñí núu-dé jíná'an-de. Te ni kayu'ú xa'an-dé ja ní kivi koyo-de chi vikō nu'ún-ún. ³⁵ Te chi vikō nu'ún yúan, ni kenda ñ tu'un ja ní ka'an: Ya'á kúu Se'e-ri, ja kúndá'ú iní-ri-i, te kuni ná'ín-ró tú'un ká'an-ya, áchí. ³⁶ Yúan-na te ni jukuiñi tu'un-ún. Te máá ñ na Jesús kándii-ya núu-dé. Te máá-de tú ní káka'an kuti-dé. Te ñí-ni kivi-ún tú ni ñ nuu ní káka-chi-de ja súan ni kajini-de.

Sikí súchí tá'an tachí kini

³⁷ Te inga kivi xi'an-ún, ni kanuu-ya yúku-ún. Te ñ ñayivi kuá'a, ni kenda-i ni kajata'an-i Jesús. ³⁸ Te nuu

ñayivi kuá'a-ún ni kenda ñ chaá ni kana jaa-de: Maestro, jikán ta'u-ná nuu-ní ja ndé'é-ní se'e-ná, chi máá ñ-i ñáva'a-ná. ³⁹ Chi ñ tachí kini tñi-ni-i. Te sanaa-ní te kána kó'o-i sá'a, te ja'ni yí'i-ni-i. Te sjáa-ni ti'iñu yu'u-í. Te xa'an stují-í. Te xa'an ú'u kenda. ⁴⁰ Te ni ka'an nda'ú-ná jíin cháa káskuá'a jíin-ní yá'a ja ná kí'ín-in-de kí'ín. Te tú ní kákuu sá'a-de, áchí-de jíin Jesús. ⁴¹ Te ni ka'an Jesús: Ñayivi xa'an ní'in iní kákuu-ró ja tú káandíja-ró. Nasaa-ga kivi kúncha-ri jíin-ró te ndo'o-ri jíin-ró. Ku'a se'e-ró ná kí-i, áchí-ya. ⁴² Te nini ni kandita-i nuu-yá, te tachí kini ni stuncháa-ni-i. Te ni ja'ni yí'í xa'an-ní-i. Ko máá Jesús ni ka'an xa'an-ya nuu tachí kini-ún. Te ni nasáva'a-ya súchí-ún. Te ni naku'a-ya-í nuu táa-i.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

⁴³ Te ndivii ñayivi ní kanaa iní-i kánde'é-i ndasa ñá'nu káa Dios. Te ni kakee nuu-i kánde'é-i taká tiñu ni sá'a Jesús. Te ni ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ⁴⁴ Chu'un tu'un yá'a iní-ro jíná'an-ró. Chi máá Sé'e chaá natuu-ya iní nda'a cháa ká'io kuachi, áchí-ya. ⁴⁵ Ko máá-de, tú ní kájuku'un iní-de tu'un yá'a. Chi ni ka'an sa'í-ya tú'un yá'a náva'a ma júku'un iní-de. Te ni kayu'ú-de kaka tu'un-de-ya sikí tú'un-ún.

Ja ní kastátá'an-de ndé chaá kúñá'nu-ga

⁴⁶ Yúan-na te ni kastátá'an-de nú ndé chaá kúñá'nu-ga. ⁴⁷ Ko Jesús, ni jiní-ya ja súan ká'jani iní-de. Te ni kí'in-ya ñ nuu súchí lúli. Te ni jani-ya-í xiin-yá. ⁴⁸ Te ni ka'an-ya jíin-de: Chaá ja jíin s'v'í-rí játá'ú-de súchí yá'a, te ruu játá'ú-de. Te chaá játá'ú rúu, játá'ú-de i'á ni táji rúu vai-ri. Te chaá súchí-ga ma'ñú róo jíná'an-ró, chaá-ún kúñá'nu-de, áchí-ya. ⁴⁹ Yúan-na te ni ka'an Juan: Maestro, ni kajini-ná ñ chaá ja jíin s'v'í-ní kí'ín-in-de tachí kini ká'jan, te ni kajasu-ná nuu-dé, chi tú ndikín-de yóo, áchí-de. ⁵⁰ Ko ni ka'an Jesús jíin-de: Ma kasú-ro núu-dé jíná'an-ró, chi chaá tú jito u'u yóo, jíin yóo ndújín-de.

Ñayivi ñúu Samaria ni kaské'ichi-ya

⁵¹ Te ni kuyani ja kivi nó'on máá-yá onde andívi. Te ni chaá téyí iní-ya ja kí'in-ya ñúu Jerusalén. ⁵² Te ni táji-yá chaá kua'an jíin tú'un káyoxnúu-de nuu-yá. Te chaá-ún ká'jan-de. Te ni kivi-de ñ nuu Samaria náva'a sátu'a-de te vasa jáa-ya. ⁵³ Ko ñayivi yúan tú ní ká-jatá'ú-i-ya, chi ni kajini-i ja íchi ñúu Jerusalén kí'in-ya núu. ⁵⁴ Te Jacobo jíin Juan, chaá káskuá'a jíin-yá, ni kajini-de yúan. Te ni kaka'an-de: Táta, á tú kuní-ní ná tá'ú tíñu-yó kii ñu'un ichi ándívi te ná xndí'i ñayivi yá'a, ná-tu'un ni sá'a Elías. Achí-de. ⁵⁵ Yúan-na te ni jío káva Jesús nuu-dé. Te ni ka'an xa'an-ya jíin-de: Tú kajini-ro ndasa káa iní-ro, ⁵⁶ chi máá Sé'e chaá, tú vai-ya ja xnáa-yá añú ñayivi, chi sua nama-ya-í, áchí-ya. Te ká-ja'an-ya ingá nuu.

Uy chaa ndúkú-de kundikín-de-ya

⁵⁷ Te kájika-ya kuá'an-ya. Te ñn chaa ni ka'an-de jíin-ya ichi-ún: Tátá, kundikín-ná ní vasa ndé onde kí'in-ní, áchí-de. ⁵⁸ Te ni kachí Jesús jíin-de: Taká ñykuui, ká'io yaú kava káyí'i-tí, te suni tisaá andíví ká'io taká-tí. Ko máá Sé'e chaa, tú nuu kusú-ya, áchí-ya. ⁵⁹ Te ni ka'an-ya jíin ingá-de: Kundikín ruu ná kí'on, áchí-ya. Te máá cháa-ún ni kachí-de: Tátá, kuá'a-ní tu'un ná kíchin-duji-ná táa-ná xna'an-ga, áchí-de. ⁶⁰ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Skéndo taká ndíyi-ún ná chínuji tá'an ndíyi jíná'an. Te róo kuá'an te kani-ró tu'un taká lado, ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ⁶¹ Yúan-na te suni ni ka'an inga-de: Tátá, kundikín-ná ní, ko kuá'a-ní tu'un ná kika'an-ná xna'an-ga jíin já ká'io ve'e-ná, áchí-de. ⁶² Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ñn chaa nú jítu-de jíin latú-de, te ndé'e-de ichi yatá-dé, tú va'a chaa kúu-de ja kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya.

Ja ní tájí-ya uní xiko uxí-de kua'an-de

10 Yúan-na te onde ni kuu taká tiñu yá'a, te máá Jíto'o-yo ní jani-ya uní xiko uxí-ga-de. Te chaa-ún, ni tájí-ya uu uu-de káyoxnúu-de nuu-ya kua'an-de taká ñuu jíin lugar nuu á jáni iní máá-ya ja kí'in-ya. ² Te ni ka'an-ya jíin-de: Trigo ta'ny, jandáa kúu ja kuá'a, ko chaa ka'ny yaku-ni-de ío. Núsáá, te kakan ta'u-ro núu máá Tatá xíin trigo, ná tájí-ya chaa ka'ny kikoyo-de nuu trigo-ya. ³ Kuá'an jíná'an-ró. Ná kástu'ún-rí nuu-ro, chí tájí-rí róo kí'in-ro nátu'un lélu má'ñú yí'i. ⁴ Te ma kúndiso-ró bolsa, ni ñunu, ni ndijan-ro. Te nú ndéja ní ketá'an-ró jíin ichi, te ma ndátu'ún-ró jíin. ⁵ Te ñani ve'e nú kivi-ró, te xna'an-ga ka'an-ro: Ná sándéé iní ve'e yá'a, achí-ro. ⁶ Te nú iní ve'e yúan ío ñn chaa va'a iní, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáa sikí-dé. Te nú tú kanchaa ñn chaa va'a iní, te tu'un ndéé-ún najaá-ni nuu-ro. ⁷ Te suni ve'e yúan kendoo-ró, te kee-ro, ko'o-ró ñún kája'a-i nuu-ro. Chi chaa sátiñu, ni'in-dé kee-dé. Ma ka-ka-ró ndíta'an ve'e. ⁸ Te ñani ñuu nú ni kivi koyo-ró, te nú kuatá'ú-i róo, yúan te kaji-ro jíná'an-ró ñún kájani-i nuu-ro. ⁹ Te nasáva'a-ró ñáyivi kaku'u káxiukú-i ñuu yúan. Te kachí-ro kúni-i: Nuu-ro jíná'an-ró, a yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, achí-ro. ¹⁰ Ko ñani ñuu nú ni kivi koyo-ró, te nú tú ní kájatá'ú-i róo, te kenda koyo-ró iní ichi-í yúan, te ka'an-ro: ¹¹ Onde tikacha ñú'un ío ñu-ru yá'a ni tñin iní ja'a-rí jíná'an-rí, ná náskoyo-rí ja kúu sikí máá-ró. Te kuni-ro, ja á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹² Te ká'an-rí jíin-ró, kivi-ún te koo-ga tuká'nu iní ya núu ñáyivi ñúu Sodoma, vasa núu ñúu-ún. ¹³ Naka ndá'ú kuu róo ñuu Corazín, te naka ndá'ú kuu róo ñuu Betsaida. Chí nú iní ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón ní sá'a-rí tiñu ñá'nu ja ní sá'a-rí nuu máá-ró yá'a núu, te inga kivi te a ni kanakani iní ñáyivi-ún núu, te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaá núu-í núu. ¹⁴ Núsáá te kivi kí juicio te koo-ga tuká'nu iní-ya núu ñuu Tiro jíin núu ñuu Sidón vasa núu máá-ró. ¹⁵ Te róo, ñuu Capernaum, a ni

kuá'nu xa'an-ro jiní-ro náún, ko onde infierno najin-ru-ro. ¹⁶ Chaa jíni so'o tu'un ká'an máá-ró, nuu-rí jíni so'o-de. Te chaa sá'á'a iní nuu-ro, nuu-rí sá'á'a iní-de. Te chaa sá'á'a iní nuu-rí, sá'á'a iní-de nuu I'a ni tájí ruu vai-ri. Achí-ya. ¹⁷ Te ni najakoyo uní xiko uxí chaa-ún kákusi iní-de, te káka'an-de: Tátá, onde tachí káni ká-jandatú nuu-ná ja jíin s'ví-ní vidáa, áchí-de. ¹⁸ Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ni jini-rí nuu Satanás ni jungava ichi ándíví, nátu'un ñn taja. ¹⁹ Vina te kuá'a-rí fuerza nuu-ro náva'a kuañu-ro sikí kóo jíin sikí kúrsiuku, jíin sikí táka fuerza máá já jito u'u yóo. Te tú ñún sá'a kuti jíin-ró. ²⁰ Ko ma kúsi iní-ro jíin tíñu yá'a ja ká-jandatú tachí núu-ro, chí sua ná kúsi iní-ro já á káyooso s'ví-ró onde ándíví. Achí-ya. ²¹ Te suni hora-ún ni kusí iní Jesús, onde jíin Espíritu Santo, te ni ka'an-ya: Ná kúta'u-ná nuu-ní Táa, Jito'o ándíví jíin ñúyivi kúu máá-ní, ja ní ja-sy-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíchi jíin núu cháa kájuku'un iní. Te ni stá'an ndíjin-ní nuu cháa súchi iní jíná'an-de. Chí súan ni jata'an iní-ní Táa. ²² Taká ndatíñu ni ja'a Táa-rí iní nda'a-rí. Te tú ni ñn jiní nuu máá Sé'e, chí máni máá Táa jiní-ya. Ni tú jiní ni ñn nuu máá Táa, chí máá Sé'e jiní, jíin ñani chaa ja kuni máá Sé'e te stá'an ndíjin-ya núu-dé. Achí-ya. ²³ Te sñin ni jíó káva máá Jesús nuu cháa káskuá'a jíin-ya. Te ni ka'an-ya: Xáan ndatú chaa kuni tiñu ja ní kajini máá-ró. ²⁴ Chí ká'an-rí jíin-ró ja kuá'a cháa kájani tu'un Dios jíin cháa kákuu rey, ni kakuni-de ndé'e-de nuu já kánde'e máá-ró, ko tú ní kájini-de, te kuni so'o-de ja ní kájini so'o-ró kuni-de núu, ko tú ní kájini so'o-de, áchí-ya.

Chaa va'a ñuu Samaria

²⁵ Te yúan kánchaa ñn maestro ley, te ni ndukuiñi-de chí koto nchaa-de-ya kuni-de: Maestro, ñún sá'a-ná náva'a ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni, áchí-de. ²⁶ Te ni ka'an máá Jesús jíin-de: Ndasa yóso núu tutú ley. Ndasa ká'an ká'u-ró. Achí-ya. ²⁷ Te máá cháa-ún ni ka'an-de: Kumaní-ro jíin máá Tatá-ro Dios onde jíin iní jíin añú-ro jíin ñí fuerza-ro jíin ñí núu jiní tuní-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kúndá'ú iní-ro máá-ró, áchí-de. ²⁸ Te ni kachí Jesús jíin-de: Va'a ni ka'an-ro. Sá'a súan, te ni'in tá'u-ro kúchaku-ro núsáá, áchí-ya. ²⁹ Ko máá cháa-ún, kuni-de ja kée ndaa-de jíin tu'un ká'an-de, te ni jiká tu'un-de Jesús: Te ndéja kúu tá'an-ná, áchí-de. ³⁰ Te máá Jesús ni ka'an-ya: Ñn chaa ni kenda-de ñuu Jerusalén. Te ni kuun-de kua'an-de ñuu Jericó. Te ichi-ún ni kenda ñaku'i ná núu-dé, te ni kájanchaa ndatíñu-de, te ni kastují-dé. Te ni kee ká-ja'an, ni ndoo chaa-ún kátúu-dé. Te a yani kuu-de núu. ³¹ Te ni kuu ja íchi-ún ni kuun ñn sutu vai-de. Te ni jini-de nuu cháa-ún. Te ni sío-ni-de kua'an-de. ³² Suni súan ñn chaa levita, ni kuyani-de lugar yúan. Te ni jini-de nuu cháa-ún. Te ni sío-ni-de kua'an-de. ³³ Ko ñn chaa ñuu Samaria, jika-de kua'an-de ichi-ún, ni kuyani-de nuu kátúu cháa-ún. Te ni jini-de. Te ni kundá'ú iní-de chaa-ún. ³⁴ Te ni jaá-de. Te ni chu'un-de

aceite jíin alcohol nuu ní tujj cháa-ún. Te nĭ ju'ni-de nuu. Te nĭ skáa-de cháa-ún sikĭ caballo-de. Te kua'an-de jíin-de onde mesón. Te nĭ jito-de cháa. ³⁵ Te inga kivĭ xían-ún nĭ kenda-de kua'an-de. Te nĭ tava-dé uy peso nĭ ja'a-de nuu cháa xíin mesón. Te nĭ ka'an-de: Kotto-ní-de. Jíin táká-ga ja kanú-ní jíin-de, te nuu ncháa-ná, te nachunáa-ná nuu-ní, áchĭ-de. ³⁶ Núsáá te ja unĭ tá'an cháa-ún, te ndé ĩn-de nĭ kuu tá'an cháa nĭ kenda ñákuĭ'ná nuu-ún, jáni inĭ-ro, áchĭ-ya jíin-de. ³⁷ Te nĭ ka'an máá cháa-ún: Cháa nĭ kundá'ú inĭ-de-ún, áchĭ-de. Yúan-na te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Kuá'an núsáá, te suni súan sá'a máá-ró, áchĭ-ya.

Ja ní jaa-ya núu María jíin Marta

³⁸ Te jĭka-ya kuá'an-ya íchi. Te nĭ kivĭ-ya ĩn ñuu. Te ĩn ñasí'í, nánĭ-ña Marta, nĭ kana-ña xinĭ-yá nĭ kivĭ-ya inĭ ve'e-ña. ³⁹ Te ña'an yá'a, ío ĩn ku'u-ña nánĭ María. Te María-ún, nĭ jungoo-ña núu já'a Jesús, jĭni ná'ín-ña tú'un ká'an-ya. ⁴⁰ Ko Marta kútéñu-ña já tinĭ tiñu sá'a-ña. Te nĭ jaa-ña núu-yá, te nĭ kachĭ-ña: Táta, tú ndé'é-ní ja kú'u-ná nĭ xndóo-i náá játiñu máá ĩn-ná. Núsáá te ka'an-ní jíin-i ná chĭndéé tá'an-i jíin-ná. Achĭ-ña. ⁴¹ Ko nĭ ka'an Jesús: Marta, Marta, xaan jítú inĭ-ro sátiñu-ró, te ja kuá'a tiñu sá'a-ró, te nĭ ndukuí'a inĭ-ro jíin. ⁴² Ko ío ĩn-ni tiñu kánúú xaan. Te María, nĭ nakaji-i tiñu kánúú-ún. Te ni ĩn, ma kúu kuancháa nuu-í. Achĭ-ya.

Ja jĭkán ta'u-yo jíin Padre Nuestro

11 Te nĭ kuu ja jĭkán ta'u-yá káncháa-ya ĩn lugar. Te nuu ní ndĭ'ĭ nĭ ka'an-ya, te ĩn cháa káskuá'a jíin-yá, nĭ ka'an-de jíin-yá: Táta, stá'an-ní nuu-ná ndasa kakān ta'u-ná jĭná'an-ná, nátu'un nĭ stá'an Juan nuu cháa káskuá'a jíin-de, áchĭ-de. ² Te nĭ kachĭ-ya jíin-de: Nú kájikān ta'u-ro, te sua ka'an-ro: Táá máá-ná ja káncháa-ní onde andĭví, ná nákana jaa-ná ní jíin sí'vĭ-ní. Te ná kóo ñuu nuu tá'u-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu já-ta'an inĭ máá-ní, nátu'un ío inĭ andĭví suni súan ná kóo inĭ ñuyĭvi yá'a. ³ Staā káyee-ná taká kivĭ kuá'a-ní nuu-ná vina. ⁴ Te sá'a-ní tuká'nu inĭ-ní nuu táká kuachi-ná, chĭ suni máá-ná kásá'a-ná tuká'nu inĭ-ná nuu ñáyivi kásá'a-i falta nuu-ná. Te ma skĭvi-ní náá koto ncháa-i náá chĭ sua nama-ní náá nuu kĭni nuu kuí'a. Achĭ-ya. ⁵ Te nĭ ka'an-ga-ya jíin-de: Ndé róo ío ĩn amigo-ro te nú kĭ'ĭn-ro núu-dé sava ñúú te kachĭ-ro kúni-de: Amigo, kuá'a núu unĭ staā núu-rí, ⁶ chĭ ĩn amigo-rĭ nĭ cháa-de ve'e-rĭ ja jĭka-de viaje. Te tú naún kuá'a-rĭ nuu-dé kee-dé. Achĭ-ro. ⁷ Te cháa kándeé ichi inĭ ve'e ka'an-de: Ma stá'an-ro rúu, chĭ a ndasú yuxé'é-rí, te se'e-rĭ kákixĭ-i jíin-rí. Te ma kúu ndukoo-rĭ te kuá'a-rĭ nuu-ro. Achĭ-de. ⁸ Ká'an-rĭ jíin-ró, vasa ma ndúkoo-de kuá'a-de nuu-ro já kúu-de amigo-ro, ko ja xaān stá'an-ro-dé te yuān ndúkoo-de te kuá'a-de taká ja jĭnu ñú'ún-ró. ⁹ Te ká'an-rĭ jíin-ro jĭná'an-ró: Kakān, te kuá'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'ĭn-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivĭ-ró. ¹⁰ Chi

cháa jĭkán, te kĭi nuu-dé. Te cháa ndúkú, te ni'ĭn-dé. Te cháa ká'an, te núña ve'e kivĭ-de. ¹¹ Te ndé ĩn róo ĩn táa inĭ ve'e kúu-ró. Te nú se'e-ró jĭkán-i staā núu-ro, te kuá'a-ró ĩn yuu núu-í náún. Xí nú jĭkán-i ĩn tiyáká, te lugar ja kuá'a-ró tiyáká, te kuá'a-ró ĩn koō nuu-í náún. ¹² Xí nú jĭkán-i ĩn ndĭvi núu-ro, te kuá'a-ró ĩn kúrsiuku nuu-í náún. ¹³ Te nú róo vasa cháa ñáá kákuu-ró, te kájinĭ-ro kuá'a-ró ndátĭñu va'a nuu sé'e-ró, naga nĭ kuu máá Táa-ro I'a káncháa andĭví já má kuá'a-ya Espĭritu Santo nuu cháa jĭkán núsáá. Achĭ-ya.

Sikĭ tú'un Beelzebú káka'an-i jíin-ya

¹⁴ Te kĭñi'in-ya ĩn tachĭ ñí'ín. Te nuu ní kenda tachĭ-ún kua'an, te cháa ñí'ín-ún nĭ naka'an-de. Te taká ñayĭvi ká'ĭin yúan nĭ kakee nuu-í kánde'é-i. ¹⁵ Ko sava ñayĭvi-ún nĭ kaka'an-i: Jíin Beelzebú, cháa kúñá'nu nuu táká tachĭ, kĭñi'in-de tachĭ kája'an, áchĭ-i. ¹⁶ Te sava-ga-i kábito ncháa-i-ya. Te nĭ kajikān-i ĩn tunĭ ichi andĭví núu-yá. ¹⁷ Ko máá Jesús nĭ jĭni-ya já súan kájanĭ inĭ-i. Te nĭ ka'an-ya jíin-i: Te nú ĩn ñuu sásĭn máá, te ká-nakuatá'an máá, te ñuu yúan ma kúni'ĭn. Te nú ĩn ve'e sásĭn máá te kánakuatá'an máá, te ve'e yúan ma kúni'ĭn. ¹⁸ Te nú Satanás suni sásĭn máá, ndasa kúni'ĭn ñuu nuu tá'u tiñu máá núsáá. Chĭ káka'an máá-ró ja jíin Beelzebú kĭñi'in-rĭ tachĭ-ún kája'an. ¹⁹ Te nú ndújíin Beelzebú jíin-rĭ ja kĭñi'in-rĭ tachĭ kĭni. Núsáá te se'e-ró, ndé jíin kákiñi'in máá-i tachĭ-ún. Ja yúan máá-i, ná nákuandĭ-i sikĭ-ro. ²⁰ Ko nú jíin xinĭ ndá'a Dios kĭñi'in-rĭ tachĭ kĭni kája'an, ja ndáa kúu ja núu-ro ní cháa ñuu nuu tá'u Dios tiñu núsáá. ²¹ Nú ĩn cháa kándáján, te jíin machete ndĭto-de yujé'é-de, yúan-na te ká'ĭin va'a taká ndatĭñu-de. ²² Ko nú jaa inga cháa ni'ĭn-ga vásá máá-de, yúan-na te kundéé cháa-ún jíin-de, te kuancháa ndĭ'ĭ-ni machete-de nuu-dé ja ndĭto-de jíin. Te kĭñi'in ndĭ'ĭ ndatĭñu-de. ²³ Nú ndé cháa tú ndújíin-de jíin-rĭ, núsáá te jĭto u'u-de ruu. Te cháa tú nástútú jíin-rĭ, jachá-de. ²⁴ Nú nĭ kenda ĩn tachĭ kĭni inĭ ĩn cháa te jĭka kuu nuu ñú'un té'é, ndúkú núu júngoo te tú ni'ĭn, yúan-na te ka'an: Ná nó'on-rĭ ve'e nuu ní kenda-rĭ, achĭ. ²⁵ Te nú nĭ ncháa te jĭni ja vé'e luu kúu, chĭ nĭ ndundoo, ²⁶ yúan-na te kĭ'ĭn tachĭ-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachĭ ñáá-ga káa vásá máá. Te kivĭ koyo, te kuxiukú yúan. Núsáá te ví'í-ga tá'an cháa yúan onde sandĭ'ĭ-nā vásá já xnáñúú núu, áchĭ-ya. ²⁷ Te nĭ kuu ja ká'an-ya tú'un yá'a. Te ĩn ña'an kándeé ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún, nĭ kana jaa-ña xinĭ-yá: Xáán ndatĭ ña'an ní skáku ní, te nĭ skáxin-ña ní, áchĭ-ña. ²⁸ Te nĭ ka'an-ya: Sua ndatĭ-ga kúu ñayĭvi kájinĭ so'o tu'un Dios, te káchu'un inĭ-i, áchĭ-ya.

Ja kájikān-i ĩn tunĭ

²⁹ Te nĭ katakā ñayĭvi núu-yá, te nĭ ka'an-ya: Ñayĭvi ñáá yá'a, kájikān-i tunĭ, ko ma kuá'a-rĭ nuu-í, chĭ tunĭ Jonás kúu ja kĭi nuu-í. ³⁰ Chĭ nátu'un Jonás, nĭ kuu-de ĩn tunĭ nuu cháa ñuu Nínive, suni súan máá Sé'e cháa

kuu-ya ñin tuni nuu ñáyivi yá'a jíná'an-i. ³¹ Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñáyivi yá'a kivi kii juicio. Te nakuxndí-ña sikí-í. Chi onde jiká xáan ní kii-ña ní jini so'ò-ña tú'un ndíchí ní ka'an Salomón. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vása Salomón. ³² Taká chaá ñuu Nínive nachaku-de jíin ñáyivi yá'a kivi kii juicio, te nakuxndí-de sikí-í. Chi máa-de ni kanakani ini-de kivi ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vása Jonás.

Tu'un yiti

³³ Tú ni ñin chaá, nú ni chi'i-de ñu'un xiní yiti, te chisá'í-de yiti-ún chi nundóó. Chi sua kani-de nuu candelero, náv'a ná kuní ñáyivi kivi koyo ini ve'e, nuu máa luz. ³⁴ Lámpara yiki kúñu kuu nduchi-yo. Te nú nduchi-ro ío va'a, ñí-ñi yiki kúñu-ró ndíi ncháa. Ko nú nduchi-ro káñáá, te ñí-ñi yiki kúñu-ró kánde ñuñáa. ³⁵ Koto ñúkúun-ró máa-ró núsáá, chi luz kánde ini-ro sanaa te ñu'un tuún kuu. ³⁶ Nú ñí yiki kúñu-ró ndíi ncháa, ni tú ío ñin t'íli nuu túún, ñí nándii ncháa núsáá, nátu'un ñin lámpara ja xú'ún kayú. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-yá nuu cháa fariseo

³⁷ Te nini ká'an-ya, te ni ka'an ndá'ú-ni ñin chaá fariseo jíin-yá ja kée-yá staa jíin-de. Te ni kivi Jesús ini ve'e chaá-ún. Te ni jungoo-ya kée-yá staa jíin-de. ³⁸ Te chaá-ún, ni jini-de nuu-yá. Te ni naa ini-de ndé'é-de ja tú ní nánda'á-yá te yée-yá staa. ³⁹ Te máa Jító'o-yo ní ka'an-ya jíin-de: Jandáa kuu, chi róo, chaá fariseo, ká-nakacha-ró ichi yatá tñdo'o jíin ichi yatá kó'o. Ko ichi ini-ro, chi ni kachítu ndí-ro jíin tú'un kuí'na jíin tú'un ñáá. ⁴⁰ Chaá káñáá jíná'an-ró. I'a ni sá'a ichi yatá, á tú suni ní sá'a-ya íchi ini. ⁴¹ Ko taká ja kéndoo sobra nuu-ro, te ká'a-ró kuu caridad, te ká'ani ini-ro já taká tiñu kásá'a-ró ío ndoo ja súan. ⁴² Naká ndá'ú kuu róo chaá fariseo, chi ká'a-ró ñin sikí uxí ita münü jíin ruda jíin taká yua, nuu Dios, te tú kásá'a kuti-ro tiñu ndaa, ni tú mani-ro jíin-yá. Ní kásá'a-ró ndéndúú tiñu yá'a te ma xndóo-ró ingá tiñu-ún nú. ⁴³ Naká ndá'ú kuu róo chaá fariseo, chi xaan kákuñi-ro silla onde xiní mesa ini ve'e sinagoga. Te ka'an sa'an ñáyivi jíin-ró nuyá'u kákuñi-ro. ⁴⁴ Naká ndá'ú kuu róo chaá káchaa tutu jíin cháa fariseo, chi chaá uu xiní kákuu-ró. Nátu'un ve'e añú ja tú ndijin kánde, súan ká'io-ró, te chaá kájika kuu, tú jini-de ja jañú-de sikí, achí-ya jíin-de. ⁴⁵ Te ñin chaá kuu maestro ley, ni ka'an-de: Maestro, nuu ní ka'an-ni tu'un yá'a, suni ni ka'an-ni sikí máa-ná jíná'an-ná, achí-de jíin-yá. ⁴⁶ Te ni ka'an-ya: Naká ndá'ú kuu róo chaá maestro ley jíná'an-ró, chi káchaa-ró carga ve'e sikí taká chaá ja tú kákuu kundiso-de. Ko máa-ró, ni tú ká'ké'é-ró carga-ún vasté jíin ñin nda'a lúli-ró. ⁴⁷ Naká ndá'ú kuu róo jíná'an-ró. Chi kásá'a-ró ve'e añú chaá ni kajani tu'un Dios. Te ni ká'ani táa-ro-dé jíná'an-de. ⁴⁸ Súan kuu ja ká'ani ndaa-ro já ká'ani ini-ro tiñu ni kásá'a táa-ro. Chi jandáa kuu ja ní ká'ani-dé chaá-ún. Te

máa-ró, ni kásá'a-ró ve'e añú ndíi-ún. ⁴⁹ Ja yúan suni ni ka'an Dios ñin tu'un ndíchí: Tájí-rí chaá kani tu'un-rí jíin cháa apóstol ki'in nuu-í jíná'an-i. Te sava-de ka'ni-í te sava-ga-de chindikín-i, achí Dios, ⁵⁰ náv'a sikí ñáyivi yá'a ná koo kuachi cuenta ja ní jati ñíi taká chaá ni ka-jani tu'un-rí onde kivi ní jungoo ñuyívi, ⁵¹ onde ñíi Abel, te onde ñíi Zacarías, chaá ni j'i'í sava ma'ñú altar jíin ve'e ii. Súan ká'an-rí jíin-ró, ja sikí ñáyivi yá'a kuu kuachi-ún. ⁵² Naká ndá'ú kuu róo maestro ley, chi ni ka-janchaa-ro ndákáa kivi-i ini tu'un ndíchí nú, te ni kaja-su-ro núu cháa kákuñi skuá'a. Ko ni máa-ró suni tú ní káskuá'a-ró, achí-ya. ⁵³ Te nini ká'an-ya tú'un yá'a, te chaá káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni katau xaan-dé nuu-yá. Te ni kastátá'an-de jíin-yá ja ná ká'an-ga-ya kuá'a tú'un. ⁵⁴ Chi kájito yu'u-dé-ya, ja sanaa te ni'in-dé yaku tu'un ká'an-ya, náv'a kakán-de kuachi sikí-yá.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

12 Nini súan kuu, te ni kakutútú kuá'a xaan ñáyivi, ja ká'ani tá'an-i. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Koto va'a-ró máa-ró núu yujan ía cháa fariseo, chi yúan kuu tu'un yóso yú'u. ² Chi tú ni ñin naún yin-di'u ja má kenda ndijin. Ni tú ni ñin ja yisá'í ja má kuní-yo nú. ³ Núsáá, taká tu'un ni ka'an-ro ñuñáa, onde nuu ío ndijin ná kuni so'o-i. Te tu'un ni ka'an yaá-ro ní kajini so'o-i ká'ini ini ve'e, te onde xiní ve'e ná koo jaa tu'un.

Ndéja yú'ú-yo koto-yó

⁴ Ko amigo, ká'an-rí jíin-ró jíná'an-ró: Ma yú'ú-ro koto-ró ñáyivi já'ni yiki kúñu-yo, chi nú ni ndíi ni ká'ani-í, te tuká inga naún kuu sá'a-ga-i. ⁵ Ko ná stá'an-rí nuu-ro ndé ja yú'ú-ro koto-ró. Ío ñin ja nú a ni ja'ni-í róo te ío poder yúan chindee róo nuu infierno. Yúan yú'ú-ro koto-ró núsáá. Yúan kástu'ún-rí nuu-ro. ⁶ Tú kúya'u u'un tisaa ja uu xú'ún náún. Te tú ni ñin-ti náa ini Dios. ⁷ Chi a ni ka'u-ya onde taká ixi xiní-ro. Núsáá te ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi kánúu-ga-ro vása kuá'a tisaa. ⁸ Te ká'an-rí jíin-ró: Nú ndé chaá kani ndaa-de tu'un-rí nuu ñáyivi, suni súan máa Sé'e chaá nakani ndaa-ya tú'un-de nuu ndájá'a Dios. ⁹ Ko nú ndé chaá ské'ichi-de ruu nuu ñáyivi, suni súan ské'ichi-rí-de nuu taká nda-já'a Dios. ¹⁰ Te nú ndé chaá ka'an ndiva'a-de sikí máa Sé'e chaá, koo tuká'nu ini-ya núu-dé. Ko nú ndé chaá ka'an ndiva'a-de sikí Espiritu Santo, ma koo tuká'nu ini nuu-dé. ¹¹ Te nú ni kajanchaka-i róo ini ve'e sinagoga nuu cháa kákuñá'nu jíin núu cháa tá'ú tiñu, ma ná'ani xaan ini-ro ndasa xndío káni-ró tú'un, xí ndasa ka'an-ro. ¹² Chi máa Espiritu Santo stá'an-ya núu-ro ndasa kanúu tú'un ka'an-ro hora-ún, achí-ya.

Sikí já kútóo ini

¹³ Yúan-na te ñin chaá kánde-de nuu ñáyivi kuá'a-ún, ni ka'an-de jíin-yá: Maestro, ka'an-ni jíin ñani-ná ná ká'ncha sava-de ta'u-ná jíin-ná, achí-de. ¹⁴ Ko máa-yá ni

ka'an-ya jíin-de: Utale, ndéja ní jani ruu ja kúu-ri cháa sándaq xí cháa ka'nchá sava ta'u já kúu róo jíná'an-ró. Achí-ya. ¹⁵ Te ni ka'an-ya jíin-de: Koto va'a-ró máá-ró, te ma kútóo iní-ro, chi vasa kua'a xáan ndátíñu ñáva'a ñ chaa, ko nasu já jíin yúán te kuchaku jíñú'ún-de, áchí-ya. ¹⁶ Yúan-na te ni ka'an-ya ñin tu'un yátá jíin-i: Ni jo ñ chaa kúká. Te ni ndeja xañ nuní-dé. ¹⁷ Te cháa-ún, nákaní iní-de: Ndasa sá'a-ri, chí tuká núña yaká-ri nataan-gá-ri ñíñi-ri, áchí-de. ¹⁸ Te ni kachí-de: Sua ná sá'a-ri. Ná kanú-ri yaká-ri. Te nakani-ri ja ká'nu-ga. Te yúan nataan ndí'i-ri ñíñi-ri jíin táká-ga ndatíñu-ri. ¹⁹ Yúan-na te kachí-ri jíin iní jíin añú-ri: Vina te kua'a xáan ndátíñu ñáva'a-ró já kánda kua'a kúí. Ná ndétatú-ro te kaji-ro kó'o-ró, te ná kúsi iní-ro núsáá, áchí-de jíin máá-de. ²⁰ Ko ni kachí Dios jíin-de: Chaa ñáá kúu-ró. Akuáa vína te kuu-ro. Te ndatíñu ni sá-tu'a-ró-ún, ndé chaa kuu. Achí Dios. ²¹ Súan ío sikí cháa ja sákúká-de máá-de, ko tú kúká-de nuu Dios.

Má nákaní iní-yo sikí já kúchaku-yo

²² Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Núsáá te ká'an-ri jíin-ró, ma nákaní iní-ro sikí já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, ni sikí yíki kúñu-ró, nú ndasa kundii ku-ñamá-ro. ²³ Á tú kánúú-ga vida-ro vasa já kée-ro, te yiki kúñu-ró vasa sá'ma-ro náún. ²⁴ Nde'é-ró tákaká, tú jí-tu-tí, ni tú nástútú-tí, ni tú náchiva'a-tí iní yaká-tí, chí máá Dios skée-yá-tí. Á tú kánúú-ga-ro vasa kfti-ún. ²⁵ Ko ndé róo ja súan nákaní iní-ro te á kuu chísó-ga-ro máá-ró ñin yíki. ²⁶ Te nú ma kúu sá'a-ró vasté ñin tiñu lúli-ga súan, te naja kánakani iní-ro jíin sáva-ga-ún núsáá. ²⁷ Nde'é ndasa ká'a'nu ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táú. Ko ká'an-ri jíin-ró ja rey Salomón kivi ní kuñá'nu xañ-dé ni tú ní kúu ku'un-de sa'ma súan nátu'un ita-ún. ²⁸ Te Dios, nú súan skúñamá-ya ita yuku-ún ja ío vina te yuchañ kayu nuu ñú'ún, naga ni kuu ja má skúñamá-ya róo. Te naja tú kákandíja va'a-ró. ²⁹ Te ma kuítú iní-ro ndasa kee-ro, xí ndasa ko'o-ró ni ma nákaní xañ iní-ro núsáá. ³⁰ Chi táká ndatíñu yá'a kájítú iní ñayivi ñuyívi jíin. Ko máá Táa-ro a jiní-ya já kánandí'i-ró táká ndatíñu yá'a. ³¹ Ko kuítú iní-ro kivi-ró iní ñuy nuu tá'ú Dios tiñu. Yúan-na te kua'a-ga-ya táká ndatíñu-ún nuu-ro. ³² Ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi vasa tikuní lúli kákuu-ró, ko máá Táa-ro ándíví, a ni kusí iní-ya já núu-ro kuá'a-ya ñúu nuu tá'ú-yá tiñu. ³³ Xikó táká ndatíñu-ró, te sá'a-ró caridad. Ndúkú-ró bolsa ja má kútú'ú kuátíñu-ró. Te suni taan-ro yají-ro ondé ándíví nuu tú naa. Chí yúan ma kúu kivi ñakuí'ná, ni ma kúu chaa tikixin te stíví-tí. ³⁴ Chi nuu kánde yají-ro, yúan kúu nuu kuítú iní-ro jíin. ³⁵ Ku'ni ñi' in chíi-ró jíná'an-ró, te lámpara máá-ró, ná kóo tu'a-ni ñu'ún iní.

Ja ní káinda tu mozo jito'o-i

³⁶ Te máá-ró jíná'an-ró ná kóo tu'a-ró nátu'un mozo káinda tu-i jito'o-i ja ncháa-de kua'an-de viko tánda'a, náva'a nú ni ncháa-de te ka'an-de, te kuña-ni-i ve'e

jíná'an-i. ³⁷ Xáan ndatu kuu mozo-ún te nú ni ncháa jito'o-i nuu-í, te jiní-de ja kándito-i. Jándaa ká'an-ri jíin-ró ja kú'ni-de chíi-de, te nuu mesa súnogo-de mozo-de te kani-de ko'o-í jíná'an-i. ³⁸ Te vasa ná cháa-de ñúú, xí vasa ná ncháa-de ja'a ñuy, te nú suni súan kuní-de sá'a mozo-ún ja kándito-i, ndatu xañ kéndgo mozo-ún jíná'an-i. ³⁹ Ko ná júku'un iní-ro tú'un yá'a. Táa iní ve'e, nú ní jiní-de na hora kúu ja kii ñakuí'ná te kundito-de núú, te ma kuá'a-de tu'un sákuí'ná ve'e-de núú. ⁴⁰ Te róo suni súan koo tu'a-ró, chí máá kivi já tú ñún ká-jani iní-ro, te ncháa-ni máá Sé'e chaa, áchí-ya jíin-de. ⁴¹ Yúan-na te Pedro, ni jiká tu'ún-de-ya: Táa, máá-ni nuu náá jíná'an-ná ká'an-ní tu'un yá'a náún, xí suni ká'an-ní nuu táká-ga chaa yá'a, áchí-de. ⁴² Te ni ka'an máá Jító'o-yo: Ndeja kúu ñin mozo ndito xiní já skíkuu va'a, chí máá jító'o, kani-de mozo-ún ná kóto-i se'e-de náva'a skée-í sychí-ún máá hora ja xiin tíñu. ⁴³ Xáan ndatu kuu mozo-ún, te nú ni ncháa jito'o-i te nani'in-dé-i sá'a-i súan. ⁴⁴ Jándaa ká'an-ri, ja káni-de mozo-ún ja kóto-i táká ndatíñu-de. ⁴⁵ Ko nú mozo-ún jáni iní-i: Kúkuéé-ga te ncháa jito'o-ri, chí máá-i. Te ke-já'a-i stují-í mozo máá-i jíin ñá'an kájatíñu nuu-í. Te kee-í te ko'o-i, te najini-i. ⁴⁶ Te mozo-ún, nú ni ncháa jito'o-i kivi já tú ndatu-i jíin hora ja tú jiní-i, te xndó'o-de-i, te kiñi'in-de-i ondé jíin cháa tú káskíkuu va'a. ⁴⁷ Chí nú ndé mozo a jiní-i tiñu ndasa játa'an iní jito'o-i, te nú tú ní sátu'a-i, ni tú ní skíkuu-i tiñu kuní máá-de, ndo'o xañ-í yunu xii. ⁴⁸ Ko nú ndé mozo tú jiní-i tiñu ndasa játa'an iní jito'o-i, te nú sá'a-i tiñu ñáa ja xndó'o-de-i núú, yúan-na te yaku-ni yunu xii ndo'o-i. Chí nú kuá'a-ya kuá'a ndatíñu nuu ñin chaa, te nandakán kua'a-yá nuu-dé. Te suni súan nú kua'a ndatíñu kátatu-i ñin chaa, ví'í-gá nandakán-i nuu-dé.

Sikí tú'un sásñin máá jíná'an

⁴⁹ Ni kii-ri ja chindee-ri ñu'ún iní ñuyívi yá'a. Te xañ kuní-ri ja ná kóo. ⁵⁰ Te ío ñin tundó'o ja kuánducha-ri jíin, ko xañ ndukuí'a iní-ri ondé ná skíkuu-ri. ⁵¹ Kájani iní-ro já ní cháa-ri ja kóo ná'ín-ni iní ñuyívi náún. Ká'an-ri jíin-ró ja ná túu, chí sua ndonda sikí tá'an. ⁵² Chí ñin-ni ve'e koo u'ún ñayivi, te sásñin máá jíná'an. Uní ndonda sikí úu, te uu ndonda sikí uní. ⁵³ Chí ndonda sikí tá'an, táa sikí sé'e-de, te se'e sikí táa-i. Náa sikí sésí'í-ña, te sésí'í sikí náa-i. Náchisó sikí séjanú-ña, te sejanú sikí náchisó-i. Achí-ya.

Sikí tuní skuá'a-yó

⁵⁴ Te suni ni ka'an-ya jíin ñayivi kuá'a-ún: Nú ni ká-jini-ro nána viko íchi nú kée ndikandii, te káka'an-ro: Kuun sau, áchí-ro, te kúu súan. ⁵⁵ Te nú ni nana nuu tachí, te káka'an-ro: Nandii, áchí-ro, te súan kúu. ⁵⁶ Chaa uu xiní kákuu-ró. A kájiní-ro ñún kuní ka'an tu-ní iní ñuyívi jíin ándíví, te naja tú kánakuní-ro kivi yá'a núsáá. ⁵⁷ Te naja tú kátava máá-ró cuenta ndé ja kúu tiñu va'a núsáá. ⁵⁸ Ko nú kua'an-ro núu juez jíin cháa jí-

to u'ü róó, te yachj ná ndátü'ún vá'a-ró jíin-de nini ká'jin-ró íchi jíin-de. Chj nú túu, te kuá'a-de róó nuu juez, te juez kuá'a-de róó nuu policía, te policía chindee-de róó vekaa. ⁵⁹ Te ká'an-rj jíin-ró, ja má kéndá kuti-ro yúan ondë nú tú chunáa-ro táká centavo, áchí-ya jíin-de.

Kánúú nákaní iní-yo

13 Te suni kivi-ún ká'jin yakü cháa jíin-yá yúan. Te nj kajani-de tü'un nuu-ya ndasa nj kata'an cháa ñuu Galilea. Chj Pilato, nj sáká núu-de ññi cháa-ún jíin ññi kfti já kásokó-í nuu Dios. ² Te nj ka'an Jesús: Chaa ñuu Galilea yúan, ja súan kándó'o-de tündó'o-ún, te á nj jo xaän kuáchi-de vásá táká-ga cháa ñuu Galilea, ká-jani iní-ro náún. ³ Ná kástü'ún-rí nuu-ro já túu, chj suni súan naa-ro jíná'an-ró nú tú nakani iní-ro. ⁴ Te suni xia'un unj cháa ja sikí máa-de nj ndua torre ñuu Siloé te nj kají'i-de, á nj kásá'a-de kuáchi xaän-gá vásá táká-ga cháa káxiukú ñuu Jerusalén, ká-jani iní-ro náún. ⁵ Ná kástü'ún-rí nuu-ro já túu. Chj suni súan naa-ro jíná'an-ró nú tú nakani iní-ro. Achí-ya.

Tü'un mérxexé

⁶ Te nj ka'an-ya tú'un yátá yá'a: ñin cháa ñáva'a-de ñin mérxexé ja ní nachu'un-de ma'ñú itú uva-de. Te nj ja-de ndúkú-de nde'e xiní. Te tú ní ní'in kúti-dé. ⁷ Te nj kachj-de jíin mozo ndíto itü uva-ún: Vina te a ío unj kuiá kándúkú-rí nde'e xiní mérxexé yá'a, te tú ní'in kúti-rí. Xiti ná kí'in. Najá kándij satéñu nuu ñú'un yá'a. Achí-de. ⁸ Yúan-na te nj ka'an máa mozo: Táta, skéndoo-ní, ná kúndij vasté ingá kuiá yá'a, ondë ná sáyúchí-ná ja'a te chu'un-ná ja'an te nándéó. ⁹ Te nú nj ja'a nde'e, te ío va'a. Te nú túu, te vásá xiti-ní áchí-i. Achí-ya.

Tü'un ña'an jka t'í

¹⁰ Te ñin kivi ndétatú nj stá'an-ya tú'un iní ñin ve'e sinagoga. ¹¹ Te nj kenda ñin ña'an tá'an-ña ñin tachj káni ja ní kuu xia'un unj kuiá kú'u-ña. Te nj ka'i-ña, jka t'í-ña, chj tú kuu kuti ndúkoo tuun-ña. ¹² Te nj jiní Jesús nuu-ñá. Te nj kana-ya xiní-ña. Te nj kachj-ya jíin-ña: Nána, vina te a nj nduva'a-ní ja kú'u-ní, áchí-ya. ¹³ Te nj cháa-ya ndá'a-yá sikí-ña. Te nj ndúkoo tuun-ni-ña, te nj nakana jaa-ña Dios. ¹⁴ Te cháa kú'ñá'nu iní ve'e sinagoga, nj kitj iní-de nuu Jesús ja ní nasáva'a-ya-ña kivi ndétatú. Te nj ka'an-de jíin ñáyivi kuá'a-ún: Iñü kivi ío sátiñu-ró, te kivi-ún chakoyo-ró kuu tana-ro. Ko kivi ndétatú yá'a, chi ma kuu, áchí-de. ¹⁵ Yúan-na te nj ka'an máa Jito'o-yo jíin-de; Chaa uy xiní kákuu-ró. Ja kuu kivi ndétatú te tú kándájí-ró xndikj-ro xí burro-ró núu káyee-t'í-ún, te tú kaskó'o-ró-t'í nducha náún. ¹⁶ Te ses'í Abraham yá'a, nú'ñi-ña xia'un unj kuiá nj sá'a kui'na. Te tú ío va'a ndájí-rí-ña kivi ndétatú náún, áchí-ya. ¹⁷ Te súan nj ka'an-ya tú'un yá'a. Te nj kakuka nuu táká cháa kájito

u'ü-ya-ún. Ko taká ñáyivi, nj kakusi iní-i jíin táká tiñu ñá'nu nj sá'a-ya.

Tü'un ndikin yuá mostaza

¹⁸ Te nj ka'an-ya: Ndasa kuní koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te na jíin skétá'an-rj. ¹⁹ Kuu nátu'un ndikin yuá mostaza ja ní kí'in ñin cháa te nj cháa-de nuu itú-de. Te nj ja'nu. Te nj kuu ñin yunu ká'nu. Te tisaá andévi nj kásá'a-tj taká-tj chíi nda'a-ún. Achí-ya.

Tü'un yátá yujan ía

²⁰ Te nj ka'an tuku-ya: Naún tü'un yátá skétá'an-rj jíin ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ²¹ Kuu nátu'un yujan ía já ní kí'in ñin ña'an. Te nj chisa'í-ña chíi unj tii yúchi ondë nj ndí'i nj kuu ía ní sá'a. Achí-ya.

Sikí íchi yúxéé túu

²² Te nini kua'an-ya íchi ñuu Jerusalén, te nj jika kuu-ya táká ñuu jíin táká rancho, nj stá'an-ya tú'un. ²³ Te nj ka'an ñin cháa jíin-yá: Táta, yakü-ni cháa kaku-de náún, áchí-de. Te nj kachj-ya jíin-de: ²⁴ Ndúkú ndéé téyíi-ró kivi koyo-ró íchi yúxéé túu, chj ká'an-rj jíin-ró ja kuá'a ñáyivi ndúkú ndéé-i kivi-i, ko ma kuu kivi koyo-i. ²⁵ Chj táa iní ve'e, ndukuiñj-de, te kasu-de yuxéé. Te ichi yátá ve'e kuiñi-ró. Te skáján-ró vitú yúxéé te ka'an-ro: Táta, táta, kuña-ní ve'e, ná kivi koyo-ná, achí-ro. Te kachj-de kuni-ró: Aa, tú jiní-rj ná ñuu vaikoyo-ró, achí-de. ²⁶ Yúan-na te kejá'a-ró ká'an-ro jíin-de: Nj kayee-ná staa jíin-ní, te iní ya'ya ñuu-ná nj stá'an-ní tü'un nuu-ná, achí-ro. ²⁷ Te máa-de kachj-de kuni-ró: Achí-rj jíin-ró ja tú jiní-rj róó ndé ñuu vaikoyo-ró. Kuxio jíná'an-ró chi ñáyivi kásá'a tiñu ñáá kákuu-ró. Achí-de. ²⁸ Te yúan nde'e-ro, te nakaji-ro ñii yú'u-ro kuiñi-ró. Te kuni-ro núu Abraham jíin núu Isaac jíin núu Jacob jíin núu táká-ga cháa nj kajani tü'un Dios kuiñi-de iní ve'e Dios. Te róó kuxio-ró sásñin-ya róó. ²⁹ Te kikoyo-i ichi núu kána ndikandii jíin íchi núu kée ndikandii, ichi norte jíin íchi sur, te jungoo-i iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ³⁰ Kuni so'o va'a-ró: Sava cháa sandj'í-ña, ndunúú-de. Te sava cháa kúnúú, nduu-de sandj'í-ña. Achí-ya.

Tü'un Herodes

³¹ Te kivi-ún nj jakoyo yakü tá'an cháa fariseo, te ká'an-de jíin-yá: Kuxio-ní yá'a te kenda-ní kí'in-ní, chi cháa Herodes ka'ni-dé ní kuní-de, áchí-de. ³² Te nj kachj-ya jíin-de: Kuá'án, te kastü'ún-ró núu máa ñúkuii jjan: Vina chj kíñi'in-rj tachj káni kája'an. Te sá'a-rj tana vina jíin yúchaan. Te ondë nuu uní kivi te síjínu-rj tiñu-rj. ³³ Ko kánúú xaän já vina jíin yúchaan jíin ísá te kaka-rj kí'in-rj, chi ma kuu ja ñin cháa jáni tü'un kenda-de yata ñuu Jerusalén, te kuu-de. Achí-ro.

Sikî já ní kukuí'á ini-ya jíin ñúu Jerusalén

³⁴ Jerusalén, Jerusalén, ni kaja'ni-ro cháa kájani tu'un Dios, te ni kaja'a-ró yúu xini cháa ni tájí-yá vai nuu-ro. Ió kua'á vuelta ni kuni-ri nastútú-rí se'e-ró, nátu'un chukí ja nastútú-tí tirí-tí chí ndijin-tí, ko tú ní kaku-ni-ro. ³⁵ Vina te kéndoo víchí vé'e-ró núsáá. Ko ká'an-ri jíin-ró já má kuni kuti-gá-ro núu-rí jíná'an-ró onde ja ñ kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá chí ndíso-ya tíñu máá Tatá Dios, achí-ro. Achí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin cháa kú'u kivi ndétatú

14 Te ñin kivi ndétatú ni kivi-ya iní ve'e ñin cháa kú'á'nu nuu cháa fariseo jíná'an-de ja kée-yá staá jíin-de. Te kájito yu'u-dé-ya. ² Te ni kenda ñin cháa kú'u-de kue'e kuiñi, kándij-de nuu-ya. ³ Te ni ka'an Jesús jíin cháa kákuu maestro ley jíin cháa fariseo: Á kuu sá'a-ri tana kivi ndétatú xí túu, áchí-ya. ⁴ Ko máá-de, tú ní káka'an kuti-dé. Yúan-na te ni ki'in-ya cháa ñú'un kuiñi-ún. Te ni nasáva'a-ya-dé. Te ni natájí-yá-de kuano'on-dé. ⁵ Te ni ka'an-ya jíin-ún: Te nú burro máá-ró xí xndikí-ro júngava-tí iní ñin sókó, te tú natava-ro-tí vasa kivi ndétatú kúu náún. Achí-ya. ⁶ Te tú ní kákuu xndíó káni-de ni ñin tu'un nuu-ya ja súan ni ka'an-ya jíin-de.

Sikî ñáyivi sáñá'nu-i máá-i

⁷ Te ni jini-ya já kándúkú-de jungoo jíñú'ún-de silla xini mesa. Te ni ka'an-ya ñin tu'un yátá jíin cháa ni kataká yúan. ⁸ Nú ni kana ñin cháa xini-ro já kí'in-ro ñin viko tánda'a, te ma júngoo jíñú'ún-ró silla xini mesa. Chí nú súan, sanaa te a ni kana-de xini ñin cháa kú'á'nu-ga vásá róó. ⁹ Te chaá cháa ni kana xini-ro-ún jíin-de. Te ka'an-de jíin-ró: Kuxio, ná kúnchaá cháa yá'a jian. Yúan-na te kúka nuu-ro kí'in-ro ondé sandí'í-ná kunchaá-ro. ¹⁰ Ko nú ni kana ñin cháa xini-ro, kuá'an te jungoo-ró ondé sandí'í-ná. Chí nú ja cháa ni kana róó yúan te kachí-de kuni-ró: Amigo, nuu silla jíñú'ún yá'a jungoo-ró, achí-de. Yúan-na te nduñá'nu-ró jito nuu cháa káxiukú ká'nu jíin-ró. ¹¹ Chi taká cháa sáñá'nu-de máá-de, ndusúchí-de. Te taká cháa sásúchí-de máá-de, nduñá'nu-de. Achí-ya. ¹² Te suni ni ka'an-ya jíin cháa ni kana xini-yá-ún: Nú sá'a-ró sámá xí xini, ma kána-ró xini cháa kákuu amigo-ro, ni xini ñani-ro, ni xini tá'an-ró, ni xini cháa kúká. Chí nú súan te suni máá-de nakana-de xini-ro. Te ni kuu ja ní nani'in-ro tá'u-ro. ¹³ Ko nú sá'a-ró gasto, te kana-ró xini cháa ndá'ú, cháa tókú'lu, cháa tá'nú, jíin xini cháa kuáá. ¹⁴ Te xáan ndatu kéndoo-ró nú súan, chí tú ñaún náku'a-de nuu-ro. Ko ni'in-ro yá'u-ró kivi náchaku taká cháa ndaa, áchí-ya.

Ñin xini ká'nu

¹⁵ Te ñin cháa yée stáá jíin-yá, ni jini so'o-de tu'un yá'a. Te ni kachí-de jíin-yá: Xáan ndatu kuu cháa ja kée-dé staá onde iní ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Achí-de.

¹⁶ Yúan-na te ni kachí-ya jíin-de: ñin cháa ni sá'a-de ñin xini ká'nu, te ni kana-de xini kuá'a ñáyivi. ¹⁷ Te nuu ni jaá hora ja kúxini-de-ún, te ni tájí-de mozo-de kuakachi nuu já kée stáá xini-ún: Ña'an-ní jíná'an-ní. Chí a ni ndí'í ío tu'a. Achí. ¹⁸ Te ñin-ni ni kasájá'a iní ndí'í-de. Te cháa ñin ni kachí-de jíin mozo. Ni jaan-ri ñin ñu'un te kánúú kínde'é-rí. Te ná kúña ká'nu ini-de nuu-rí, chí ma jáa-ri. Achí-de. ¹⁹ Te ni ka'an inga-de: Ni jaan-ri u'un yunta xndikí te kikoto ncha-ri-tí. Ná kúña ká'nu ini-de nuu-rí, chí ma jáa-ri. Achí-de. ²⁰ Te ni ka'an tuku inga-de: Sáá ní tãnda'a-rí. Te ja yúan má kúu jaá-ri. Achí-de. ²¹ Te kuano'on mozo-ún ni kastu'ún-de nuu jí-to'o-de. Yúan-na te máá táá iní ve'e-ún, ni kití iní-de. Te ni kachí-de jíin mozo-de: Kuá'an yachí ñí nuyá'u jíin taká ya'ya, te kana-ró xini cháa ndá'ú, cháa tókú'lu, cháa tá'nú, jíin cháa kuáá, ná kíkoyo-de. Achí-de. ²² Te ni kachí mozo-ún: Táta, a ni kuu nátu'un ká'an-ní ko núña-ga lugar. Achí-i. ²³ Te jito'o-ún ni ka'an-de jíin mozo-de: Kuá'an taká ichi jíin taká rancho te stétuu-ró ñáyivi-ún ná kí-i yá'a, nává'a ná chítú iní ve'e-ri. ²⁴ Chí ká'an-ri jíin-ró já ní ñin cháa ni jakana-ró-ún, ma kúxini kuti-dé ve'e-ri, áchí-de. Achí-ya.

Sikî cháa kuni-de kundikín-de-ya

²⁵ Te ká'a'an kua'á xáan ñáyivi jíin Jesús. Te ni ka'an-ya jíin-i: ²⁶ Nú ndé cháa kii-de nuu-rí, te nú chíñú'ún-de táa-de, náa-de, ñasí'í-de, se'e-de, ñani-de, ku'a-de, xí ondé jíin máá-de, ma kúu kuu-de cháa skuá'a jíin-rí. ²⁷ Te cháa tú ndóyo-de jíin túndó'o kii sikí-dé, te kundikín-de ruu kii-de, ma kúu kuu-de cháa skuá'a jíin-rí. ²⁸ Chí nú ndé róó kuni-ro káni-ró ñin ve'e, á tú xna'an-ga jungoo-ró te tava-ro cuenta ñasaa kuu gas-to, te kuni-ro nú vatu-ni kanda-ró jinu xí túu. ²⁹ Chí nú túu, te nú a ni jani-ró já'a, te ma kánda xú'ún-ró síjínu-ró. Yúan-na te taká ñáyivi kájiní nuu vé'e tókú'lu-ró-ún, sákátá-i nuu-ro. ³⁰ Te ka'an-i: Cháa yá'a, ni kejá'a-de jáni-de ñin ve'e, te tú ní kánda-de síjínu-de, achí-i. ³¹ Xí nú ndé rey kuni-de kí'in-de kuatá'an-de jíin ingá rey, á tú xna'an-ga jungoo-de te nakani ini-de te nú vatu-ni kuu jíin uxí mil soldado kuatá'an-de jíin ingá rey ja vái sikí-dé jíin okó mil soldado. ³² Chí nú túu, te nini jíká-ga vai inga rey, te tájí-de ñin cháa kí'in ka'an ndá'ú jíin-de ja ná júkuiñi. ³³ Te suni súan nú ndé róó tú síjíta-ró taká ndatíñu nává'a-ró, ma kúu kuu-ró cháa skuá'a jíin-rí núsáá.

Tu'un yátá sikí ñij

³⁴ Vá'a ío ñij, ko nú onde ñij-ún ná náa xikó, te ndasa ndu'u'a núsáá. ³⁵ Ma kuatíñu kuti, ni ja kúu nuu ñu'un já ndúu ja'an, chí kacha-de kí'in. Cháa ío so'o kuni ná'in, ná kuni so'o-de. Achí-ya.

Sikí ríj, kití ní sana

15 Te taká cháa xini jíin cháa ká'io kuachi, ni jakoyo-de nuu Jesús nává'a kuni so'o-de tu'un

ká'an-ya. ² Te chaa fariseo jíin cháa káchaa tutu, ni ka-ka'an-de: Chaa yá'a, já'tá'ú-de chaa ká'io kuachi te yée-dé staq jíin cháa-ún, áchí-de. ³ Te máá Jesús, ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jíin-de: ⁴ Ndé ñin róo nú ñá-va'a-ró ñin ciento ñí, te skuíta-ró ñin-tj, á tú skéndgo-ró kúun xíko xia'un kuun-gá-tj onde nuu ñú'un té'é, te kinandúkú-ró kítí ní naa-ún onde nani'in-ro-tj xí túu. ⁵ Te nú ni nani'in-ro-tj, kúsi iní-ro xndée-ró-tj nuu chó'o-ro. ⁶ Te nú ni najaa-ro vé'e te nastútú-ró cháa kákuu amigo-ro jíin tá'an-ró, te kachí-ro kúni chaa-ún: Ná kúsi iní-yo chi ni nani'in-rí ri-ri-rí kiti á ni naa núú. Achí-ro. ⁷ Ká'an-ri jíin-ró, ja súan kusí-gá iní-ya onde andíví jíin ñin chaa ío kuachi nú nakani iní-de, vásá jíin kúun xíko xia'un kuun-gá chaa va'a ja tú kájinu ñú'ún-de tu'un nakani iní.

Tu'un ña'an ní skuíta-ña ñin peso

⁸ Xí nú ñin ñasí'í ñáva'a-ña uxí peso, te skuíta-ña ñin peso, á tú chí'i-ña yiti te nastáa-ña vé'e, te nandúkú víi-ñá onde nani'in-ñá. ⁹ Te nú ni nani'in-ñá, te kána-ña xini tá'an-ña jíin amiga-ña, te kachí-ña kúni-i: Ná kúsi iní-yo, chi ni nani'in-rí peso-ri ja ní skuíta-ri-ún núú. Achí-ña. ¹⁰ Ká'an-ri jíin-ró, ja súan kúsi-gá iní taká nda-ja'á Dios jíin ñin chaa ío kuachi nú nakani iní-de.

Tu'un sutchí ní naa, te ni ndenda-i

¹¹ Te ni ka'an-ga-ya: ñin chaa ni jo uu se'e yíi-de. ¹² Te sutchí sutchí-ún ni ka'an-i jíin táa-i: Táa, ku'a-a-ní sava ñu'un núu-ná ja kúu ta'u-ná, áchí-i. Te ni teta'an-de ta'u-í nuu ndéndúú-i. ¹³ Te ni kuu yakú kivi, te sutchí sutchí-ún ni stútú ndí-i ndatíñu-i. Te ni kee-i kua'an jíká-i ingá nuu. Te yúan ni xnáa-í ta'u-í, chi ni janu ndí-va'a-i. ¹⁴ Súan ni ndí'i ni janu sáni-i, te vásá ní chaa ñin tama xáan iní nuu-ún, te ni keja'á nándí'i-i. ¹⁵ Te ni kee-i kua'an-i, te ni ja'a-i nuu ñin chaa nuu-ún. Te chaa-ún ni táji-de-i kua'an-i onde rancho-de ja yúan koto-i kiní-de. ¹⁶ Te kuni-i taan tñí-i chí-i jíin tíxiko káyee kiní-ún. Chi tú kutí ní ñin naún ní ja'a nuu-í. ¹⁷ Yúan-na te ni jini máa-i. Te ni ka'an-i: Taká mozo ío iní ve'e táa-ri, ío kua'a stáa káyee-dé. Te ruu jí'i-ri soko yá'a. ¹⁸ Ná ndúkuiñi-ri te ná nó'on-ri nuu táa-ri. Te kachí-ri kuni-de: Táa, a ni sá'a-ná kuachi nuu Dios andíví jíin núu máa-ní. ¹⁹ Tuká va'a chaa kúu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Ko ku'a-a-ní tu'un kuu-ná nátu'un ñin mozo-ní. Achí-ri. ²⁰ Te ni ndukuiñi-i, te ni kee-i kuano'on-í nuu táa-i. Te nini jíká-gá va-i, te ni jini táa-i nuu-í. Te ni kundá'ú iní-de-i. Te jinu-de ni ja-de. Te ni nuu-de sukun-í, te ni titú-de-i. ²¹ Yúan-na te ni ka'an-i jíin-de: Táa, a ni sá'a-ná kuachi nuu Dios andíví jíin núu máa-ní. Tuká va'a chaa kúu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Achí-i. ²² Ko máa táa-i, ni ka'an-de jíin mozo-de: Kuák'i in ñin su'ny vá'a-ga te chu'un-ró-i. Te chu'un-ró ñin xe'e ndá'a-í. Te chí'i-ró ndijan já'a-í. ²³ Te suni kik'i in-ró chélu xá'an. Te ka'ni-ro-tj ná kée-yo. Chi sá'a-yó víko. ²⁴ Chi se'e yíi-rí yá'a a ni jí'i-i núú, te ni nachaku-i. A ni naa-í núú, te ni ndenda-i, áchí-de. Te ni

ka'keja'á-de sá'a-de viko. ²⁵ Te se'e yíi ñá'nu-de, kánde-i onde rancho. Sutchí-ún va'i ndii-i. Te ni nduyani-i yatá vé'e. Te ni jini so'o-i tiví música te kájita já'á ñáyivi. ²⁶ Te ni kana-i xini ñin mozo. Te ni jiká tu'ún-i mozo-ún nú naún viko ío. ²⁷ Te ni kachí mozo-ún nuu-í: Ni nchaq ñani-ro te táa-ro, ni ja'ni-dé chelu xá'an, chi ni ndenda va'a se'e yíi-de, áchí mozo. ²⁸ Yúan-na te ni kití iní-i, te tú ní kuni-i ndívi-i, ko ni kenda táa-i. Te ni ka'an ndá'ú-de jíin-i ná ndívi-i. ²⁹ Ko máa-i ni ka'an-i: Ío kua'a kuia jíitíñu-ná nuu-ní, ni tú sáni'in kutí iní-ná tíñu tá'ú-ní. Te tú ní ja'a-ní vasté ñin lítú núu-ná kee sñi-ná jíin amigo-na, áchí-i. ³⁰ Ko ni nchaq se'e-ní yá'a. Te vasa ni xnáa ndí-i ndatíñu-ní jíin ñá'an téné, te ni ja'ni-ní chelu xá'an kée-í, áchí-i jíin táa-i. ³¹ Yúan-na te ni kachí-de jíin-i: Hijo, róo chi nene ncháa-ro jíin-rí. Te taká ndatíñu máa-rí suni ndatíñu máa-ró kúu. ³² Ko jinu ñú'ún sá'a-yó víko te kusí iní-yo. Chi ñani-ro yá'a, a ni jí'i-i núú, te ni nachaku-i. A ni naa-í núú, te ni ndenda-i, áchí-de. Achí-ya.

Tu'un mandador xndá'ú

16 Te suni ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ñin chaa kúká, ni ñáva'a-de ñin mandador. Te chaa kúká-ún ni jini tu'un-de ja stíví mandador ndatíñu-de. ² Te ni kana-de xini cháa-ún. Te ni ka'an-de jíin-de: Naún tu'un kúu ja jini tu'un-ri sikí-ro. Naku'a cuenta tíñu ndíso-ró, chi ma kúu-ga-ro mandador nuu-ri. Achí-de. ³ Yúan-na te chaa mandador, ni ka'an máa-de: Ndasa sá'a-ri. Chi jito'o-ri jánchaq-de tíñu mandador nuu-ri. Nú kacha-ri ñu'un, ma kánda-ri. Nú kakan-ri caridad, xaan kúka nuu-ri. ⁴ A jini-ri ndasa sá'a-ri náva'a kivi kuánchaq-de tíñu ndíso-ri, te koo ñáyivi maní jíin-rí, te kuu kivi-ri iní ve'e-i. ⁵ Te ni kana-de xini ná ñin chaa káitay nuu jito'o-de. Te ni kachí-de jíin cháa-ún: Nasa taú-ro núu jito'o-ri, áchí-de. ⁶ Te máa cháa-ún, ni kachí-de: Uní mil litro aceite, áchí-de. Te ni kachí mandador jíin-de: Kí'in lista-ro. Te jungoo yachí-ro. Te chaa-ró úy mil-na. Achí-de. ⁷ Yúan-na te ni ka'an-de jíin ingá chaa: Te róo, nasa taú-ro, áchí-de. Te chaa-ún, ni kachí-de: ñin ciento ve'e trigo, áchí-de. Te máa-de ni kachí-de jíin cháa-ún: Kí'in lista-ro, te nachaa-ró kúun xíko-ni, áchí-de. ⁸ Te jito'o-ún, ni ka'an-de jíin cháa mandador xndá'ú ja bueno ndíchi ní sá'a-de. Chi taká se'e kuia yá'a, ndíchi-ga máa-i nuu ñáyivi ío vina, vásá taká se'e luz. ⁹ Te máa-rí, ká'an-ri jíin-ró: Jíin xú'ún xndá'ú, ná sá'a-ró amigo-ro náva'a nú ni ndí'i xu'ún-ró, te naki'in-i róo kunchaa-ro iní ve'e-i nñí káni. ¹⁰ Chi chaa skíkuu va'a ñin tíñu vasa lúli-ni, suni skíkuu va'a-de jíin tíñu ándéé. Te chaa ja xndá'ú-de jíin ñin tíñu vasa lúli-ni, suni xndá'ú-de jíin tíñu ándéé. ¹¹ Chi nú sikí xú'ún xndá'ú tú ní káskíkuu va'a-ró, ndé chaa ku'a-a tíñu ndaa nuu-ro núsáa. ¹² Te nú tú ní káskíkuu va'a-ró jíin ndatíñu sava-ga chaa, ndéja kuá'a ndatíñu máa-ró núu-ro núsáa. ¹³ Ni ñin mozo ma kúu kuatíñu-de nuu úy jito'o. Chi kití iní-de nuu ñin, te kumaní-dé jíin ingá,

xí kuándatū-de nuu ñin te sání'in iní-de nuu inga. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jíin núu xú'ún, áchí-ya. ¹⁴ Te chaa fariseo ká'jin-de yúan, chaa tóo iní kákuu-de. Te nì kajini sò'o-de taká tu'un ká'an-ya. Te nì kasákátá-de nuu-yá. ¹⁵ Te nì ka'an-ya jíin-de: Máá-ró kákuu-rog já ná káni iní ñayivi já cháa ndaa kákuu-ró. Ko Dios, a jini-ya ndasa káa ichi iní añú-ro. Chì tiñu kájani iní ñayivi já tíñu ñá'nu kúu-ún, te nuu Dios tíñu chá'an kúu. ¹⁶ Máá ley jíin cháa kájani tu'un Dios, nì kuu-ga onde kivì ní kii Juan. Yúan-na te nì kej'á tú'un va'a ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Te ñayivi, jíin fuerza kivi koyo-i yúan. ¹⁷ Ko yachi-ga naa ándíví jíin ñúyívi, vásá já náa ñin punto nuu tutú ley. ¹⁸ Nú ndé chaa skéndoo-de ñasíí-de te tãnda'a-dé jíin ingá ña'an, yúan ísíki ncháa-de-ña. Te chaa tãnda'a jíin ñá'an ní ndoo-ún, suni ísíki ncháa-de tá'an-de.

Chaa kúká jíin Lázaro

¹⁹ Nì jo ñin chaa kúká, nì ñu'un-de sa'ma kuá'á tíndí'í jíin sá'ma tñdu'á vá'a. Te ndita'an kivì ní sá'a-de ndeyu ní kayee vá'a-de. ²⁰ Te suni nì jo ñin chaa ndá'ú nání-de Lázaro, nì jikã-de caridad. Kátúu-dé yuxé'é cháa kúká-ún. Te ñíí-de nì kana ndí'yi. ²¹ Te kuní-de kee ndá'a chii-de jíin yúxi stáa kóyo chii mesa chaa kúká-ún. Te jákoyo tí'ina te kána yuu-ti núu ndí'yi-de. ²² Te nì jì'í chaa jikã caridad-ún. Te ndajá'a ándíví, nì jaka-ya-dé kuãno'on-ya jíin-de nuu Abraham. Te suni nì jì'í chaa kúká-ún, te nì yuji-de. ²³ Te chaa kúká-ún, ndó'o xaã-dé kãndee-de infierno. Te nì ndakoto-de. Te onde jíká ní jini-de nuu Abraham, te kãnchaa Lázaro jíin-de. ²⁴ Yúan-na te máá cháa-ún, nì kana kó'o-de: Tá-tã Abraham, kundá'ú iní-ní náá, te tájí-ní Lázaro ná kichíndaji-de xiní ndá'a-dé nuu ndúcha, te ná xndáji-de yáa-ná. Chì xaã jatú-ná kayú-ná nuu yáá ñú'ün yá'a. Achí-de. ²⁵ Te nì kachi Abraham jíin-de: Hijo, a núku'un iní-ro já ní jo kúká-ró ná nì chaku-ro, te Lázaro, sua ndá'ú nì ta'an-de, ko vina, a nì ndundéé iní-de yá'a, te róo ndó'o-ró jíin. ²⁶ Te suni nì sá'a Dios ñin xa'va kúnú xaã, kãndee ma'ñú róo jíin rúy. Te chaa ká'jin yá'a, vaãa kákuu-de ja'a-de jaã-de jia, ko ma kúu, ni ma kúu ja'a máá-ró kii-ró yá'a. Achí Abraham. ²⁷ Yúan-na te nì ka'an, chaa kúká-ún: Táa, jikã ta'u-ná nuu-ní, tájí-ní-de ki'in-de ve'e táa-ná núsáá. ²⁸ Chì ío u'un-ga ñani-ná, te ná káni ndaa-de tu'un nuu-í, náv'a ma kíkoyo-i nuu ndó'o-ná yá'a, áchí-de. ²⁹ Te nì kachi Abraham jíin-de: A kãñava'a-i tutu nì chaa Moisés jíin tutú nì kachaa chaa nì jani tu'un Dios onde sáá. Yúan ná kúni sò'o-i, áchí Abraham. ³⁰ Yúan-na te máá-de nì kachi-de: Túu, táta Abraham, chì nú ñin chaa nì jì'í ki'in nuu-í, yúan-na te nakani iní-i jíná'an-i, áchí-de. ³¹ Ko nì kachi Abraham jíin-de: Nú tú chú'un iní-i tu'un nì jani Moisés jíin cháa nì kájani tu'un Dios, suni ma kãndíja kuti-í nú nachaku ñin ndíyi ki'in nuu-í, áchí-de.

Siki ñáyivi skívi tá'an nuu kuáchi

17 Te nì kachi-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Tú modo te nú tú koto nchaa-i ñayivi. Ko nakã ndá'ú kuu chaa skívi ñayivi-ún nuu kuáchi. ² Va'a-ga nú ní nú'ni ñin yosó sukún-dé te kenda-de ki'in-de nuu ndúcha mar, nasu já skívi-de ñin sũchí lúlí yá'a nuu kuáchi.

Siki tú'un sá'a tuká'nu iní

³ Koto va'a-ró máá-ró: Nú ñani-ro sá'a-de kuáchi siki-ro, kana jíin núu-dé. Te nú nì nakani iní-de, te sá'a-ró tuká'nu iní-ro núu-dé. ⁴ Te nú usia jínu ja ñin kivì ní sá'a-de kuáchi siki-ro, te nú usia jínu nakani iní-de te ka'an-de jíin-ró: Sá'a tuká'nu iní-ro núu-rí, achí-de, yúan-na te ná sá'a-ró tuká'nu iní-ro núu-dé. Achí-ya. ⁵ Te nì kaka'an chaa kákuu apóstol jíin máá Jító'o-yo: Sá'a-ní ja vá'a-ga ná kãndíja-ná núsáá, áchí-de. ⁶ Te nì kachi máá Jító'o-yo jíin-de: Nú kãkãndíja-ró vasté ñin tí'li nátu'un ñin ndikin yuá mostaza núu, te ka'an-ro jíin núyú'ndú yá'a: Tu'un máá-ró onde jíin yó'o-ro, te nachu'un-ró máá-ró onde nuu mar, achí-ro. Te kuan-datú nuu-ro.

Tu'un yátá mozo játíñu

⁷ Ndé ñin róo, ñáva'a-ró ñin mozo jítu-de jíin xndikì xí skáji-dé ri. Te najaa-de ve'e ja ní ja'an-de yuku. Te kachi-ni-ró kúni-de: Ña'an te nungoo-ró. ⁸ Á tú xna'an-ga ka'an-ro jíin-de: Sá'a ndeyu ná kúxini-ri. Naku'ni va'a chii-ró, te kani-ró kó'o-rí. Te onde nú nì ndí'í nì yee-rí staa, yúan-na te vásá kée máá-ró kó'o-ró, achí-ro xí túu. ⁹ Te á nakuatá'ú-ró núu mozo-ún ja ní skíkuu-i tíñu nì tá'ú-ró núu-í. Jáni iní-ri ja túu. ¹⁰ Suni súan máá-ró jíná'an-ró, nú nì kasíkúu-ró tíñu nì tá'ú-yá nuu-ro, te ka'an-ro: Tú va'a mozo kákuu-ná, chì máni tíñu ja taú-ná sá'a-ná, kúu ja á nì kasá'a-ná, achí-ro. Achí-ya.

Uxi chaa té'yu ndí'yi

¹¹ Te jika Jesús kua'an-ya ñuu Jerusalén. Te ichi iní ñu-u Samaria jíin iní ñuu Galilea nì ja'a-ya kuá'an-ya. ¹² Te nuu ní kiví-ya iní ñin ñuu yúan, te uxi chaa té'yu ndí'yi nì kãketá'an-de jíin-yá. Te chaa-ún onde jíká ní kãjukuiñi-de. ¹³ Te nì kãkana jaa-de: Maestro, Jesús, kundá'ú iní-ní náá ví, áchí-de. ¹⁴ Te nì jini Jesús nuu-dé, te nì kachi-ya jíin-de: Kuá'an jíná'an-ró te stá'an-ro máá-ró núu sutú, áchí-ya. Te nini kãja'an-de, te nì kãndundoo-ni-de. ¹⁵ Yúan-na te ñin-de, nì jini-de ja ní ndu-va'a-de. Te nì naxió káva-de kua'an-de. Te nákana jaa-de Dios. ¹⁶ Te nì jukuiñi jítí-de nuu já'a Jesús. Te nì nakuatá'ú-de nuu-yá. Te chaa-ún, chaa ñuu Samaria kúu-de. ¹⁷ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Nasu uxi tá'an-ro ní kãndundoo náún. Te ñin-ga-de, ndénu ká'jin-de núsáá. ¹⁸ Tú ío inga-de ja cháa-de te nakana jaa-de Dios, xí sá chaa sñin ñuu yá'a náún. Achí-ya. ¹⁹ Te nì kachi tuku-ya

jíin-de: Ndukuiñi, te no'õn-ro vé'e-ró. Ni kandija-ró te yuán ní nduva'a-ró, áchí-ya.

Sikí ñúu nuu tá'ú Dios tiñu

²⁰ Te cháa fariseo, ni kajiká tu'un-de-ya: Ndé kivi cháa ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, ma cháa ndijin, ²¹ ni ma kuu ka'an-i: Nde'é yá'a, ni cháa, xí ndé'é yuán, ni jaá, chi ñu-u nuu tá'ú Dios tiñu, a ío ma'ñú máá-ró jíná'an-ró. Achí-ya. ²² Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Chaa tiempo ja kákuñi-ro ndé'é-ró ñin kivi kenda máá Sé'e cháa, ko ma kuni-ro jíná'an-ró. ²³ Te kachi-i kuni-ró: Nde'é yá'a kánchaa-ya, xí ndé'é yuán kánchaa-ya, achí-i. Te ma kí'in-ro jíin-i, ni ma kúndikin-ro-í. ²⁴ Chi nátu'un ndíi ncháa ja nándeyu onde ñin lado andívi te jaá onde inga lado andívi, suni súan kuu kivi kii máá Sé'e cháa. ²⁵ Ko jínu ñú'un ja xná'an-ga ndo'o xaán-yá, te ñayivi yá'a ské'ichi-i-ya. ²⁶ Chi nátu'un ni kuu kivi ní kii Noé, suni súan kuu kivi kii máá Sé'e cháa. ²⁷ Káyee-í, káji'i-i, kátanda'a cháa, kátanda'a ñá'an, te ni jaá kivi ja ní kivi Noé ini barco ká'nu-de. Te ni cháa sau xaán. Te ni xnáa ndí'i-cha-í jíná'an-i. ²⁸ Suni súan ni kuu kivi Lot. Káyee-í káji'i-i, kájaan-i káxikó-i, káchi'i-i itu, kájan-i ve'e, ²⁹ onde ni jaá kivi ní kenda Lot ini ñuu Sodoma kua'an-de. Te ni kuun ñu'un jíin azufre ichi andívi. Te ni naa ndí'i ñayivi-ún. ³⁰ Suni súan kuu kivi kii máá Sé'e cháa kistá'an ndijin-ya máá-yá. ³¹ Te kivi-ún, te cháa kándeé xini vé'e-de, ma núu-de naki'in-de ndatíñu-de ja ní ndo ini ve'e. Te cháa kándeé onde rancho, ma náxío káva-de no'õn-de. ³² Ma náa ini-ro ndasa ni ta'an ñasí'í Lot. ³³ Chi cháa jítu ini-de kaku-de chi tündó'o kii sikí-dé, naa-dé. Ko cháa kuu ja sikí rúu, kaku-de. ³⁴ A ká'an-ri jíin-ró ja ákuáa-ún kundaa uu-i nuu jito. Te ñin-i naki'in-ya, te ndo inga-i. ³⁵ Uu ñasí'í ndiko ká'nu-ña. Te ñin-ña náki'in-ya, te ndo inga-ña. ³⁶ Uu cháa kuiñi-de rancho. Te ñin-de naki'in-ya, te inga-de xndóo-ya. ³⁷ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kuu Tátá, áchí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Nuú kútúu ndíyi, yuán taká tijji, áchí-ya.

Tu'un yátá siké juez jíin ñá'an viuda

18 Te ni ka'an-ya ñin tu'un yátá jíin-de ja nené kakáan ta'u-dé te ma kuítá-de jíin. ² Te ni kachi-ya: Ni io ñin juez ini ñin ñuu. Te ni tú ní yú'u-de nuu Dios, ni tú ní jito-de nuu ní ñin cháa. ³ Te suni ni io ñin ña'an ní kendoo ndá'ú-ña ñuu yuán. Te ña'an-ún, ni ja'an ni ja'an-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña jíin-de: Sá'a-ni justicia ja ní sá'a ñayivi jíin-ná jito u'u-i náa. Achí-ña. ⁴ Ko máá juez-ún, kua'a kivi tú ní kuni-de sá'a-de. Yúan-na te ni nakani ini máá-de: Vasa tú yú'u-ri jito-ri Dios ni tú jito-ri nuu ní ñin cháa, ⁵ ko ja ñá'an viuda yá'a, xaán stá'an-ña rúu. Te yuán ná sá'a-ri justicia jíin-ña. Chi nú tú, te kuniñi i ini-ri sá'a-ña. ⁶ Te ni kachi máá Jító'o-yo: Kuni ná'ín-ró jíná'an-ró ndasa ni ka'an juez káñáá-ún. ⁷ Te Dios tú sá'a-ya justicia jíin ñayivi ní nakaji-ya náun, ja

ndúu ñúu-ni káka'an ndá'ú-i jíin-yá, vasa kuéé sán-da-ya ja'á-í. ⁸ A ká'an-ri jíin-ró ja yachi nama-ya-í jíná'an-i. Ko kivi cháa máá Sé'e cháa, a ni'in-yá ñayivi kákandija nuu-yá ini ñuyivi yá'a xí túu, áchí-ya.

Tu'un yátá cháa fariseo jíin cháa xini

⁹ Te suni ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jíin yakú cháa kájin yuán, chi kájan-i ini-de ja cháa ndaa kákuu máá-de te kásajá'a ini-de nuu sáva-ga ñayivi. ¹⁰ Uu tá'an cháa ni kákaa-de kája'an-de ve'e i, ja kakán ta'u-dé. ñin-de kuu cháa fariseo, te inga-de kuu cháa xini. ¹¹ Te cháa fariseo, ni kandii-de, te ni jikan ta'u-dé tu'un yá'a: Tátá Dios, ná kúta'u-ná nuu-ni chi tú káa-ná nátu'un káa sáva-ga cháa, cháa ku'ná, cháa ñáá, cháa ísíki ncháa tá'an kákuu-de, ni tú káa-ná nátu'un káa cháa xini yá'a. ¹² Uu jínu ja semana ío ndichá ini-ná. Te ja'a-ná ñin ja uxí sikí táká ndatíñu ñáva'a-ná nuu-ni, áchí-de. ¹³ Ko cháa xini-ún, ni kandii jiká-ni-de, ni tú ní kuni-de ndukani-de nuu-dé, chi ni kani-de jikí jiká-dé ja kúku'á ini-de. Te ni ka'an-de: Tátá Dios, kundá'ú ini-ni náa, chi cháa ío kuachi kuu-ná, áchí-de. ¹⁴ Ká'an-ri jíin-ró ja cháa ndá'ú yá'a, ni nuu-de kuano'on-dé ve'e-de, te ni janchaa-ya kuachi-de, ko inga cháa-ún, chi túu. Chi taká cháa sáñá'nu-de máá-de ndusúchi-de. Te taká cháa sásúchi-de máá-de, nduñá'nu-de. Achí-ya.

Jesús jíin súchi lúli

¹⁵ Te ni chakoyo ñayivi jíin sé'e lúli-i nuu Jesús ja ná ké'é-yá-i. Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kajini-de ja súan ío, te ni kaka'an xaán-dé nuu ñayivi-ún. ¹⁶ Ko máá Jesús, ni kana-ya xini-dé. Te ni ka'an-ya: Síja ná kíkoyo súchi lúli núu-rí. Te ma kasú-ro íchi-í, chi nátu'un súchi yá'a kákuu ja kuu kivi ini ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁷ Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin cháa tú játú'ún-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu nátu'un játú'ún ñin súchi lúli, ma kivi kuti-dé yuán, áchí-ya.

Chaa kúká

¹⁸ Te ñin cháa kúñá'nu, ni jiká tu'un-de-ya: Chaa va'a kuu-ni Maestro. Naun sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni. Achí-de. ¹⁹ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni ñin cháa va'a ío, chi máá ñin-ni Dios. ²⁰ A jini-ro tú'un ni tá'ú tíñu-ya núu-ro: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsiki ncháa tá'an-ró, ma sáku'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, kuandatú nuu táa-ro, nuu náa-ro, áchí-ya. ²¹ Te máá-de ni kachi-de: Taká tiñu yá'a a ni skíkuu-ná onde ná lúli-ná, áchí-de. ²² Te Jesús, ni jini so'o-ya tú'un yá'a. Te ni kachi-ya jíin-de: ñin-na tiñu kumaní sá'a-ró. Xikó ndí'i ja ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñayivi ndá'ú. Te onde andívi koo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kúndikin-ro rúu ki'on. Achí-ya. ²³ Yúan-na te máá cháa-ún, ni jini so'o-de ja súan ni ka'an-ya. Te ni kuxíi xaán ini-de, chi kúká xaán-dé. ²⁴ Te ndé'é Jesús ja súan ni kuxíi xaán ini-de, te ni kachi-ya: Xaán ú'u kivi ñin cháa kúká ini ñuu nuu

tá'ú Dios tiñu. ²⁵ Yachí-ga kivi ñin camello yaú yiki tikuí vása ñin chaá kúká kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya. ²⁶ Te ñayivi, ni kajini so'o-i tu'un ni ka'an-ya-ún, ni kaka'an-i: Te ndé chaá kaku núsáá, áchí-i. ²⁷ Te ni ka'an-ya jíin-de: Ió tiñu ja má kúu sá'a ni ñin chaá. Ko Dios, chi kúu sá'a-ya táká-ni. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an Pedro jíin-yá: Náá, ni kaskéndoo-ná taká ndatíñu-ná te káindikin-ná ní vai-yó. Achí-de. ²⁹ Te máá-ya ni kachí-ya jíin-de: Jandáa ká'an-rí jíin-ró, nú ñin chaá ni skéndoo-de ve'e-de, xí táa-de, xí ñaní-de, xí ñásí'í-de, xí sé'e-de ja síkí ñúu nuu tá'ú Dios tiñu, ³⁰ te nani'in kuá'a-gá-de vina. Te onde inga vida chaá, te kuchaku-de ní káni. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

³¹ Te Jesús, ni ki'in-ya ndí'uxí uu-de, te ni ka'an-ya jíin-de: Vina chi kaa-yó kí'in-yo ñúu Jerusalén. Te yúan skíkuu taká tu'un ni chaá chaá ni kajani tu'un Dios onde sáá síkí máá Sé'e chaá. ³² Chi natuu-ya núu ñáyivi sñin nación. Te sákátá-i nuu-yá. Te sá'a ndivá'a-i jíin-yá. Te tiví s'i'v'i-i nuu-yá. ³³ Yúan-na te nú ni ndí'í ni kaxndó'o-i-ya, te ka'ni-í-ya. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ³⁴ Ko máá-de, tú ní kájuku'un kuti iní-de tu'un yá'a. Te tu'un-ún ni ka'an sa'í-ya. Yúan tú ní kájuku'un iní-de ja ní ka'an-ya jíin-de.

Ja ní ndundijin nduchi cháa kuáa

³⁵ Te ni kuyani-ya kuá'an-ya ñúu Jericó. Te ñin chaá kuáa, kánchaa-de yu'íchi jikán-de caridad. ³⁶ Te chaá kuáa-ún, ni jini so'o-de kája'a ñayivi kája'an-i. Te ni jiká tu'un-de naún kúu yuán. ³⁷ Te ni kakachí-i nuu-dé ja Jesús, ñuu Nazaret, ni ja'a-ya kuá'an-ya. ³⁸ Yúan-na te ni kana kó'ó-de: Jesús, Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³⁹ Te ñayivi kája'an ichi núu-yá, ni kaka'an-i jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de ví'í-gá ni kana kó'ó-de: Se'e David, kundá'ú iní-ní náá víí, áchí-de. ⁴⁰ Yúan-na te ni jukuíñi Jesús. Te ni tá'ú-yá tiñu ná kii-de nuu-yá. Te ni ja-de. Te ni jiká tu'un-yá-de: ⁴¹ Naún sá'a-rí jíin-ró kuni-ro, áchí-ya. Te chaá-ún ni ka'an-de: Táta, ja ná ndundijin nduchi-ná kuni-ná, áchí-de. ⁴² Te ni kachí Jesús jíin-de: Kuá'an, chi ni kandíja-ró te yuán ní nduvá'a-ró, áchí-ya. ⁴³ Te ni ndundijin-ni nduchi-dé. Te ni ndikin-de-ya, nákana jaa-de Dios. Te taká ñayivi-ún, ni kajini-i nuu-dé. Te ni kanakana jaa-i Dios.

Tu'un Zaqueo

19 Te ni kivi Jesús iní ñuu Jericó, ni ja'a-ni-ya kuá'an-ya núu. ² Te yúan ni kenda-ni ñin chaá kúká, nání-de Zaqueo. Te chaá-ún kúñá'nu-de nuu táká chaá xíní. ³ Te ndúkú ndéé-de ndé'é-de nuu Jesús nú ndé chaá kúu-ya. Ko tú ní kúu, chi kua'a ñáyivi ní kajasu-i-ya, te vina liki-ni-de. ⁴ Te jínu-de ni jakuxnúu-de. Te ni kaa-de xini ñin nuu'ndú nává'a kuni-de nuu-yá. Chi yúan ja'a-ya kí'in-ya. ⁵ Te ni ja Jesús yúan. Te ni ndakoto-ya núu-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Zaqueo, yachí

nuu-ró chi vina jínu ñú'ún já kéndoo-rí ve'e-ró. Achí-ya. ⁶ Yúan-na te yachí ni nuu-de. Te kúsi xáan iní-de ni ja-ka-de-ya. ⁷ Te ñayivi-ún, ni kajini-i ja súan ni kuu. Te ni kaka'an sóo-i: A kua'an-tu-ya kéndoo-ya jíin ñin chaá ío kuachi, áchí-i. ⁸ Yúan-na te Zaqueo ni jukuíñi-de. Te ni kachí-de jíin máá Jító'o-yo: Táta, sava ndatíñu-ná, ná kuá'a-ná nuu ñáyivi ndá'ú. Te nú nuu ñin chaá ni jan-chaá-ná ndatíñu-de, te ná náku'a-ná kuun já súan nuu-dé. Achí-de. ⁹ Te ni kachí Jesús jíin-de: Vina te iní ve'e yá'a ni kaku ñin chaá núsáá, chi máá, suni se'e Abraham kúu. ¹⁰ Chi máá Sé'e chaá vai nándúkú-yá te nama-ya já á ni naa. Achí-ya.

Tu'un yátá uxí mozo jíin xú'ún

¹¹ Te ni kajini so'o ñayivi-ún taká tu'un yá'a. Te Jesús ni ka'an-ga-ya ñin tu'un yátá, chi a ni kuyani-ya ñúu Jerusalén, te kájani iní-i ja vítan ñú'ni koo ndijin ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹² Ja yúan ní ka'an-ya: ñin chaá kúñá'nu, ni kenda-de kua'an jiká-de inga ñuu nává'a ni'in-dé fuerza ja tñin-de ñuu, te chaá-de. ¹³ Te ni kana-de xini uxí tá'an mozo-de, te ni ja'a-de ciento ciento peso nuu ñin ñin-i. Te ni ka'an-de jíin-i: Satiñu jíná'an-ró nini ki'in-rí te nchaa-rí, áchí-de. ¹⁴ Ko kájito u'u ñayivi ñúu-ún-de, te ni katáji ñin comisión kuakasú nuu-dé: Tú jata'an iní-yo já tá'ú cháa yúan tiñu nuu-yo. Achí. ¹⁵ Te ni kuu ja ní ni'in-dé fuerza ja tñin-de ñuu, te ni nchaa-de. Te ni tá'ú-de tiñu ná kii mozo ja ní ja'a-de xú'ún núu-ún, nává'a ná kuni-de ndasa ni kasatíñu ñin ñin-i. ¹⁶ Te mozo ñin ni ja nuu-dé. Te ni ka'an-i: Táta, ni ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te ni ni'in-ná mil peso síkí, áchí-i. ¹⁷ Te máá-de ni kachí-de jíin mozo: Ió va'a chi mozo va'a kúu-ró. Ni skíkuu va'a-ró jíin yakú ndatíñu-rí. Vina te tá'ú-ró tíñu nuu uxí ñuu tñin-rí, áchí-de. ¹⁸ Te ni chaá inga mozo te ni ka'an: Táta, ni ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te ni ni'in-ná u'ün ciento peso síkí, áchí-i. ¹⁹ Te suni ni ka'an-de jíin mozo-ún: Róó, suni tá'ú-ró tíñu nuu u'ün ñuu tñin-rí, áchí-de. ²⁰ Te ni chaá inga mozo. Te ni ka'an: Táta, yá'a ío ciento peso-ní, chi ni chivá'a-ná iní ñin pañito. ²¹ Chi ni yu'ú-ná ni jito-ná ní ja cháa xañ iní kúu-ní, te náki'in-ní ja tú jaitúu-ní, te já'nu-ní ja tú jachá-ní, áchí-i. ²² Yúan-na te ni kachí-de jíin-i: Mozo káñáá kúu-ró, te jíin tú'un ni kenda yu'u-ro jián, náku'ndíi-rí síkí-ro. Chi a jini-ro já cháa xañ iní kúu-rí, ja náki'in-rí ja tú jaitúu-rí, te já'nu-rí ja tú jachá-rí. ²³ Núsáá, najá tú ní já'a-ró xú'ún-rí no'on banco núu. Te nuu nchaa-rí te nandakán-rí xú'ún-rí onde jíin sé'e xú'ún núu. Achí-de. ²⁴ Yúan-na te ni kachí-de jíin sá-va-ga ñayivi ká'ín yani nuu-dé: Kuanchaa ciento peso jian núu-í, te kuá'a-ró núu mozo nává'a mil peso, áchí-de. ²⁵ Te máá ñáyivi, ni kaka'an jíin-de: Táta, a nává'a-i mil peso xañ, áchí. ²⁶ Te ni ka'an tuku máá cháa kúñá'nu: A ká'an-rí jíin-ró, chaá ja á nává'a, te kii-ga nuu-dé, te chaá ja tú nává'a, vasa ja á nává'a-de-ún, te kuxio ki'in. ²⁷ Te suni chaá kájito u'u ruu, ja tú ní kaku

ni-de ja tá'ú-rí tiñu nuu-dé, kuák'i'in-de ná kíkoyo-de nuu-rí yá'a. Te ka'ni-ro-dé jíin'an-de. Achí-de.

Ja ní kivi Jesús ini ñuu Jerusalén

²⁸ Te ni ndi'i ni ka'an-ya tú'un yá'a. Te ni jakuxnú-ya kuakaa-ya núu Jerusalén. ²⁹ Te nuu ni kuyani-ya ñuu Betfagé jíin ñuu Betania, ni ja-ya ñin yuku nání yuku Olivos. Te ni táji-yá uú chaa káskuá'a jíin-yá kája'an-de: ³⁰ Kuá'an rancho kándeé lado jian. Te nuu kivi-ni-ró yúan, te ni'in-ro ñin burro nú'ni-ti, ja ní ñin chaa té koso-gá-de-ti. Te ndáji-ró-ti. Te kii-ró jíin-ti. ³¹ Te nú ndé chaa ká'an jíin-ró, naja kándáji-ró-ti, achí-de, te ka'an-ro jíin-de: Máa Jító'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-ro, achí-ya. ³² Te kája'an chaa ni táji-yá-ún te ni kani'in-dé-ti nátu'un ni ka'an-ya jíin-de. ³³ Te nini kándáji-de burro-ún te ni kaka'an jito'o-ti jíin-de: Naja kándáji-ró burro-ri, achí-de. ³⁴ Te máa-de, ni ka-ka'an-de: Chi máa Jító'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-de. ³⁵ Te ni chakoyo-de jíin-ti nuu Jesús. Te ni kaxndé-de tikachi-de sikí burro-ún. Te ni kaskáa-de Jesús sikí-ti yó-so-yá-ti. ³⁶ Te nini jika-ya kuá'an-ya, te ni kajakin-de tikachi-de ini ichi. ³⁷ Te nini kákuyani-ya ñuu Jerusalén ja kakuun-ya yuku Olivos, te taká chaa káskuá'a jíin-yá, kánkana jaa-de Dios sikí taká tiñu ñá'nu ja ní kajini-de ni sá'a-ya. ³⁸ Te káka'an-de: Ná nákana jaa-yó Rey yá'a chi ndiso-ya tiñu máa Tatá Dios. Chi vindaag vinené ío onde andívi, te suni luu ñá'nu káa yúan. Achí. ³⁹ Yúan-na te sava chaa fariseo ká'jin ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún, ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kana jíin-ni nuu chaa káskuá'a jíin-ni, ná kasú-de yu'u-dé, achí-de. ⁴⁰ Te máa Jesús ni ka'an-ya: A ká'an-ri jíin-ró ja nú chaa yá'a ná kasú-de yu'u-dé, te súan kana kó'ó taká yuu, achí-ya. ⁴¹ Te ni kuyani-ya. Te ni jini-ya núu ñuu-ún. Te ni nde'e-ya sikí ñuu-ún. ⁴² Te ni ka'an-ya: Aa, xáan va'a nú ní jini máa-ró ndasa vaí tu'un vindaag vinené núu. Ko vina chi a yisa'í te ma kuni-ro núu. ⁴³ Chi ja kivi, ja chaa kájiito u'u róo kuíko ndúu ñini-dé róo. Te taká la-do kasu-de róo. Te nataan ní'in-de róo. ⁴⁴ Te stúnchaa-de róo nuu ñú'ún onde jíin sé'e-ró já káxi-ukú-i ini-ro. Te ma skéndo-de yuu koso tá'an sikí yuu, chi tú ní jini-ro já ní kii-ya núu-ro. Achí-ya. ⁴⁵ Te ni kivi Jesús ini ve'e i. Te ni kejá'a-yá kíñi'in-ya ñáyivi kájaan káxikó ñin-i ini ve'e i-ún kája'an-i. ⁴⁶ Te ni ka'an-ya jíin-i: Á tú yóso núu tutú: Ve'e-ri, chi ve'e nuu kájikán ta'u kúu, ko máa-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava ñáku'i'ná, achí-ya. ⁴⁷ Te ndita'an kivi stá'an-ya tú'un ini ve'e i. Ko sutu ñá'nu jíin chaa káchaa tutu jíin chaa kákuñá'nu ini ñuu-ún, ni kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. ⁴⁸ Ko tú ní kákuu ndasa sá'a-de jíin-yá, chi ndivii ñáyivi, ni kakee nuu-í ká'jin-i kájin-i ná'ín-i tu'un ká'an-ya.

Sikí tiñu ndiso Jesús

20 Te ñin kivi jíin stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi ini ve'e i, te jani-ya tú'un va'a. Te sutu ñá'nu jíin chaa káchaa tutu jíin chaa ni kayii, ni jakoyo-de nuu-yá. ² Te

ni kajika tu'ún-de-ya: Kastu'ún, na jíin tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan, achí-de.

³ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Suni ná kaka tu'ún-rí róo ñin tu'un: Kastu'ún, ⁴ ja ní skuánducha Juan sáa, á onde andívi ní kii tu'un, xí chaa ni tá'ú tiñu, achí-ya. ⁵ Yúan-na te ni kanda tu'ún máa-de: Nú ka'an-yo já onde andívi, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní káandí-ja-ró núu-dé núsáa. ⁶ Te nú ka'an-yo já chaa ni tá'ú tiñu, te ndivii ñáyivi kuá'a-i yuu xiní-yo. Chi kájaní ndija ini-i ja chaa ni jani tu'un Dios ni kuu Juan, achí-de jíin tá'an-de. ⁷ Te ni kaka'an-de ja tú kájiní-de ndénu ní kii tu'un-ún. ⁸ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Suni ruu tú kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tiñu yá'a, achí-ya.

Chaa kásatiñu nuu itú uva

⁹ Te ni kejá'a-yá ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jíin ñáyivi-ún: ñin chaa ni nachu'un-de ñin itú uva. Te ni xndóo-de nuu chaa kásatiñu jíin. Te ni kee-de kua'an jiká-de ja ná'an xáan. ¹⁰ Te ñin kivi ni táji-de ñin mozo-de kua'an nuu chaa kásatiñu jíin uva ja ná náku'a-de nde'e uva nuu mozo-ún núu. Ko chaa kásatiñu-ún, ni kastují-dé mozo. Te ni kákiñi'in-de-i kuano'on sáni-ni-i. ¹¹ Te jito'o-ún, ni natáji tuku-de inga mozo-de. Ko máa chaa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún, te ni kásakátá-de jíin-i te ni kákiñi'in-de-i kuano'on sáni-ni-i. ¹² Te jito'o uva-ún ni natáji tuku-de mozo uni-de kua'an. Ko máa chaa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún. Te ni kaskúnu-de-i. ¹³ Yúan-na te ni ka'an máa jító'o itú uva: Ndasá sá'a-ri. Ná táji-rí se'e-ri ja kúndá'ú ini-ri-i. Sanaa te koo ja jíñú'ún-de nuu sé'e-ri. Achí-de. ¹⁴ Ko máa chaa kásatiñu-ún, ni kajini-de nuu-í. Te ni kanda tu'ún máa-de: Suchi yá'a xii tá'u. Ná chó'o, ná ká'ni-yo-í náva'a ná ndóo ta'u-í kuu-yó, achí-de. ¹⁵ Te ni kákiñi'in-de-i ichi yatá itú uva. Te ni kaja'ni-dé-i. Te ndasa sá'a máa jító'o itú uva jíin-de núsáa. ¹⁶ Chaa-de, te xnáa-dé chaa kásatiñu-ún. Te ku'a-de itú uva nuu inga chaa. Achí-ya. Te ñáyivi-ún ja ní kajini so'o-i tu'un yá'a, te ni kaka'an-i: Ma kúu kuti súan, Táta. Achí-i. ¹⁷ Ko máa-yá ni nde'e-yá nuu-í te ni ka'an-ya: Núsáa te naún kuni ka'an tu'un yóso yá'a: Yuu ní kaské'ichí chaa káchutá'an, ya'a kúu máa yuu ndiso fuerza jiki. Achí. ¹⁸ Taká-i ja nduá sikí yuu-ún, te ta'nu. Ko nú ndé sikí júngava máa yuu-ún, te kukuáchi-i sá'a. Achí-ya.

Sikí xú'ún César

¹⁹ Yúan-na te sutu ñá'nu-ún jíin chaa káchaa tutu ni kándúkú-de modo ñin-de-ya máa hora-ún. Chi ni kaju'ún ini-de ja sikí máa-de kúu tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Ko ni kayu'ú-de ni kajito-de ñáyivi. ²⁰ Te ndéé ndé'e-de ichi-yá. Te ni katáji-de sava chaa ja koto yu'u-dé-ya. Te chaa-ún, káka'an-de ja chaa ndaa kákuu-de, náva'a ñin yátá-de-ya sikí tú'un ká'an-ya, te nastúu-de-ya núu fuerza gobernador, chaa tá'ú tiñu yúan, kákuu-de. ²¹ Te chaa-ún, ni kajika tu'ún-de-ya: Maestro, kájiní-ná ja ká'an va'a-ni te stá'an ndaa-ni

tu'un. Te tú ndé'é-ní ndasa jíto taká ñayivi, chi sua stá'an ndaa-ní ichi Dios. ²² Á kuu ku'a-yó xú'un yóo nu-u César xí túu, áchí-de. ²³ Ko máá-yá, ni jini-ya já xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naja kájito nchaq-ro rúu. ²⁴ Stá'an xu'un jíin ná ndé'é-rí. Ndé chaa kúu chaa ncháá nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a. Achí-ya. Te ni kaka'an-de: César kúu, áchí-de. ²⁵ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Ku'a ja xiin César nuu César, te ja xiin Dios nuu Dios núsáá, áchí-ya. ²⁶ Te tú ní kákuu tñin yátá-de-ya jíin tú'un yá'a jíto nuu ñayivi. Te ni kanaa iní-de ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an-ya jíin-de. Te tú ní kaka'an kuti-gá-de.

Sikí já náchaku ndíyi

²⁷ Yúan-na te ni jakoyo yakú chaa saduceo. Te chaa-ún, kaka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te ni kajiká tu'un-de-ya: ²⁸ Maestro, Moisés ni chaa-de tutu ni ndoo jíin-yó: Nú ñani ñin chaa kuu-de, te ío ñasí'í-de, te nú tú se'e-de ní ío. Yúan-na te ñani-de ná náki'in ñasí'í-de, te nandak'in-de tata ñani-de, áchí tutu-ún. ²⁹ Bueno, ni ka'io usia ñani. Te chaa núu, ni tanda'a-dé. Te ni jíi-de. Te tú kuti sé'e-de ní ío. ³⁰ Te chaa uu, ni naki'in-de-ña. Te ni jíi-de. Te tú kuti sé'e-de ní ío. ³¹ Te chaa uní ni naki'in-de-ña. Te ni jíi-tuku-de. Te ndí'usiá-de suni súan. Te ni kajii-de. Te tú kuti ní ñin se'e ní káxndóo-de. ³² Te onde sandí'í-ña te suni ni jíi máá ñá'an-ún. ³³ Te kivi náchaku taká ndíyi, ndé ñin-de kuu-ña ñasí'í-de núsáá. Chi ndí'usiá-de ni kancha-ka-de-ña, áchí-de jíin-yá. ³⁴ Yúan-na te ni kachi Jesús jíin-de: Se'e ñayivi yá'a, chi kátanda'a-í jíná'an-í. ³⁵ Ko ío ñayivi já jani iní Dios ja ñayivi v'á'a kúu-i. Te ñayivi-ún nachaku-i ma'ñú ndíyi, te kivi-i inga vida. Te tú tanda'a kúti-í jíná'an-í yúan. ³⁶ Ni ma kúu kuti-gá-i. Chi ñin núu-ni kákuu-i jíin ndájá'a ándí'í, te suni se'e Dios kákuu-i, chi a ni nachaku-i. ³⁷ Te sikí ndíyi ja náchaku, suni ñin-ni tu'un ni stá'an Moisés nuu yóso tú'un cuenta yuku. Chi ni skúnáni-de-ya Dios Abraham, Dios Isaac, jíin Dios Jacob. ³⁸ Chi Dios, nasu Dios ñayivi ní kajii kúu-ya, chi sua Dios ñayivi káichaku kúu-ya. Chi nuu máá-yá káichaku taká ñayivi. Achí-ya. ³⁹ Te yakú chaa káchaa tutu, ni kaka'an-de: Va'a-ni ni ka'an-ní Maestro, áchí-de. ⁴⁰ Te tuká ní kátava iní-de ja kaká tu'un-de-ya.

Sikí Cristo, Se'e David

⁴¹ Te ni ka'an-ya jíin-de: Naja kaka'an-de ja Cristo kúu Se'e David. ⁴² Chi máá David ni ka'an-de nuu tutú Salmo: Máá Tatá Dios ni ka'an-ya jíin Jíto'o-ri: Nun-goo-ró ichi ndáv'a-ri, ⁴³ te ná chúkú-rí ñayivi kájito u'u róo kuu-i teyu kuxndíi ja'a-ro, áchí. ⁴⁴ Te máá David: Jito'o ni ka'an-de jíin-yá: Te ndasa kúu-ya sé'e-de núsáá, áchí-ya. ⁴⁵ Te kanchaa-ya má'ñú taká ñayivi. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ⁴⁶ Koto-ró máá-ró núu cháa káchaa tutu, chi kákuni-de kaka-de jíin sú'nu káni. Te kákuni-de ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u. Te silla jíin-ún ondé xini mesa iní ve'e sinagoga, jíin silla

xini mesa nuu ío xini kákuni-de. ⁴⁷ Te suni chaa yá'a kákókó-de ve'e ña'an kéndoo ndá'ú. Te kándúkú-de modo sáni, ja kájikan ta'u ná'an-de. Chaa yá'a, ví'í-gá ta'ny ndatu-de, áchí-ya.

Ja ní soko ñá'an viuda xu'un

21 Te ni ndakoto-ya, te ni jini-ya núu ñayivi kúká káchu'un-i xu'un iní janu. ² Te ni jini-ya núu ñin ña'an viuda ja ní kéndoo ndá'ú íi-ñá, te ni chu'un-ña úu xu'un yá'ín náa iní janu-ún. ³ Te ni ka'an-ya: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja ñá'an ní kéndoo ndá'ú yá'a, ni chu'un-ga-ña vása taká-ga-i. ⁴ Chi taká-i, ni kachu'un-i ja ní ndendoso sikí-í ni kasoko-í nuu Dios. Ko ña'an yá'a, vasa kúndá'ú-ña ko ni chu'un ndí'i-ña já kúchaku-ña jíin, áchí-ya.

Naun tuni koo kivi jinu ñuyivi

⁵ Te sava-de kaka'an-de tu'un ve'e ij, ndasa ni nduluu jíin yúu lúu jíin ofrenda. Te ni ka'an-ya: ⁶ Taká ndatíñu ja kándé'e-ró yá'a, chaa ñin kivi já má kútá'an-ga ni ñin yuu, chi ndí'i ndua sá'a-i, áchí-ya. ⁷ Yúan-na te ni kajika tu'un-de-ya: Maestro, ndé kivi koo taká tiñu yá'a. Te naun tuni koo nuu kuyani chaa taká tiñu yá'a, áchí-de. ⁸ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Koto-ró máá-ró jíná'an-ró náv'a tú xndá'ú ni ñin-i róo. Chi kikoyo kua'a ñayivi kí'in núu sí'v'í-rí, te ka'an-i: Máá-rí kúu I'a-ún. A ni chaa kivi-ún, achí-i. Ko ma kí'in-ro jíin-i. ⁹ Te nú ni kajini tu'un-ró já ío guerra te káatá'an ñayivi, te ma yú'u-ro, chi kánúu já xná'an-ga koo taká tiñu yá'a. Ko ma ndí'i yachi. ¹⁰ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Ndonda nación sikí nación te ñuu sikí ñúu. ¹¹ Te taan xaan. Te yá'a yúan koo tamá jíin kué'e xaan. Te koo tuni ñá'nu ichi ándí'í, te yu'ú ñayivi jíná'an-i. ¹² Ko onde té chá'an-ga koo taká tiñu yá'a, te chindik'in-i róo te katñin-i róo. Te nastúu-i róo iní ve'e sinagoga jíin iní vekaa, kinchaka-i róo nuu rey jíin núu gobernador ja sikí rúu. ¹³ Te koo súan náv'a kani ndaa-ro tú'un. ¹⁴ Núsáá te ná kúndaa iní-ro já má náani iní-ro ndasa xndíó káni-ró tú'un nu-u-í. ¹⁵ Chi ruu, ku'a-ri ñin yu'u jíin tú'un ndí'í núu-ro, náv'a chaa kájito u'u róo, ma kúu ka'an-de sikí-ro ni ma kúu kundéé-de jíin-ró. ¹⁶ Te suni táa-ro, ñani-ro, tá'an-ró, jíin ñayivi kájiní tá'an-ró jíin, nastúu-i róo. Te kuu sava-ró sá'a-i. ¹⁷ Te taká ñayivi, koto u'u-i róo ja sikí rúu. ¹⁸ Ko ni ñin ixi xini-ro ma náa kúti. ¹⁹ Te nú kuandéé iní-ro te kuchaku añú-ro. ²⁰ Ko nú ni kajini-ro já ní kájkó ndúu soldado yata ñúu Jerusalén, yúan-na te juku'un iní-ro já á yani naa ñúu-ún. ²¹ Yúan-na te ñayivi káxiukú iní ñuu Judea, kunu-i kingoyo-i onde yuku. Te ñayivi ká'jin ma'ñú ñúu-ún, kuxio-i kí'in-i. Te ñayivi ká'jin onde rancho, ma ndí'i iní ñuu. ²² Chi kivi yúan kuu kivi nani'in tá'an Dios jíin-i, náv'a náskíkuu taká tu'un yóso núu tutú. ²³ Ko kivi-ún, naká ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e jíin ñá'an káskáxin-í, chi kii tundó'o xaan sikí ñuyivi. Te kití iní Dios jíin ñayivi yá'a. ²⁴ Te ku-u-í jíin machete. Te kingoyo-i preso onde taká nación.

Te ñayivi sñin nación, kuañu-i sikì ñúy Jerusalén onde jínu kivi ñayivi sñin nación. ²⁵ Yúan-na te koo tuni nuu ndíkandii jíin núy yóo jíin núy tíñuú xíní. Te kii tundó'o sikì táká ñayivi ñúyívi yá'a. Te yu'ú ñayivi já n'ín mar jíin sú'ma mar. ²⁶ Te kuy xáan sáva chaá ja káyú'ú-de, chj káinda-tu-de chaá tundó'o yá'a sikì ñé ñúyívi. Te taká fuerza andívi, ndí'i ka'ya. ²⁷ Yúan-na te kuni-i nuu máá Sé'e chaá kii-ya núy ñin vikó nu'ún, jíin fuerza ja ndúñá'nu xaan-ya. ²⁸ Te nú a ni kejá'a táká tiñu yá'a, yúan-na te ndukani-ró xini-ro te ndakoto-ró, chj a yani nama-ya róó, áchí-ya jíin-de. ²⁹ Te suni ni ka'an-ya ñin tu'un yátá jíin-de: Nde'é yúnu mérxexé, jíin táká-ga yunu. ³⁰ Nú ni kajini-ro já ní kejá'a nájaa numa yúnu-ún, yúan-na te kájuku'un ini-ro já á yani nchaá viko sáú. ³¹ Suni súan máá-ró, nú ni kajini-ro kuákuu taká tiñu yá'a, yúan-na te kuni-ro já á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ³² Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja má náa ñayivi yá'a onde nú tú skíkuu taká tiñu. ³³ Andívi jíin ñúyívi chj naa, ko tu'un ká'an-ri chi ma náa. ³⁴ Koto-ró máá-ró náva'a ma kutéñu añú-ro jíin já kée ndásí-ró xí já kóo nájini-ró. Te ma kutéñu-ró jíin ndátíñu kuchaku-ro, chj sanaa te chaá-ni kivi-ún sikì-ro. ³⁵ Chj natu'un ñin xeyu, súan jinú sikì táká ñayivi káxiukú ñé ñúyívi yá'a. ³⁶ Núsáa te kundito-ró táká kivi, te kakan ta'u-ro náva'a kuu kaku-ró núy táká tundó'o ja kii-ún, te kundii-ro núy máá Sé'e chaá. Achí-ya. ³⁷ Te ndita'an kivi ní stá'an-ya tú'un ini ve'e ii. Te ndita'an akuáa ní kenda-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos. Te yúan ni ndoo-ya. ³⁸ Te taká ñayivi, ña'an chákoyo-i nuu-ya ini ve'e ii, náva'a kuni so'o-i tu'un ká'an-ya.

Ja ní kanatñin tu'un tá'an sikì Jesús

22 Yúan-na te ni kuyani viko kóo státilá tú yí'i yujan ía, ja nání víko Pascua. ² Te taká sutu ñá'nu jíin táká chaá káchaa tutu, ni kandúkú sá'i-de modo ndasa ka'ni-dé-ya, chi ni kayu'ú-de ni kajito-de ñayivi. ³ Te ni kivi Satanás ini Judas, chaá nání Iscariote, ñin tá'an ja uxí uu-ún kúu-de. ⁴ Te chaá-ún, ni kee-de kua'an-de. Te ni ndatu'ún-de jíin sutú ñá'nu jíin cháa kákuu jefe nú ndasa nastúu-de Jesús. ⁵ Te máá cháa-ún ni kakusii iní-de. Te ni kakee yu'u-dé ja kuá'a-de xu'ún núy Judas. ⁶ Te ni jatú'un Judas. Te ni ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núy sutú jíná'an náva'a tú kuvaá ñayivi.

Viko lélú Pascua

⁷ Te ni jaá viko kóo státilá tú yí'i yujan ía. Te máá kivi-ún jínu ñú'ún ká'ni-í lélú Pascua. ⁸ Te ni táji-yá Pedro jíin Juan kua'an-de, te ni ka'an-ya jíin-de: Kuá'an te sátu'a-ró núy kée-yo lélú Pascua, áchí-ya. ⁹ Te ni ka-ka'an-de jíin-yá: Ndeñu kuni-ni sátu'a-ná, áchí-de. ¹⁰ Te ni kachi-ya jíin-de: Kuni so'o, nú a ni jaá-ro iní ñuu-ún, te ketá'an-ró jíin ñin chaá ndíso ñin kivi nducha. Kundik-ín-ro-dé ki'in-ro jíin-de onde ini ve'e nuu ndívi-de. ¹¹ Te ka'an-ro jíin jito'o ve'e-ún: Achí máá Maestro jíin-ní: Ndeñu ío ñin ve'e kuá'a núu-ni nuu kée-ná lélú Pascua

jíin cháa káskuá'a jíin-ná, achí-ro. ¹² Yúan-na te jito'o-ún stá'an-de ñin cuarto ká'nu onde xini ve'e nuu-ro, ja á núña. Te yúan sátu'a-ró. Achí-ya. ¹³ Te ká'a'an-de. Te ni kani'in-dé natu'un ni ka'an-ya jíin-de. Te ni kasátu'a-de ndasa kuxíni-de lélú Pascua. ¹⁴ Te ni jaá hora-ún, te ni jungoo-ya núy mesa. Te suni ni kajungoo apóstol-ya jíin-yá. ¹⁵ Te ni kachi-ya jíin-de: Xaan kúu ini-ri kee-rí lélú Pascua yá'a jíin-ró jíná'an-ró ja té ndo'o-ga-ri. ¹⁶ Chj kástu'ún-rí nuu-ro, ja má kée kúti-gá-ri Pascua yá'a, onde nú tú skíkuu máá iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya. ¹⁷ Te ni ki'in-ya ñin taza. Te ni jikan ta'u-yá, te ni ka'an-ya: Ki'in ya'á. Te saka-ro núy tá'an-ró. ¹⁸ Chj ká'an-ri jíin-ró já onde vina ma kó'o kuti-gá-ri nducha ndé'e uva, onde nú tú koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁹ Te ni ki'in-ya stáa. Te ni jikan ta'u-yá. Te ni sakuáchi-yá. Te ni ja'a-ya núy-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-ya: Ya'á kúu yiki kúñu-ri ja ní jataña-ri ja sikí róo jíná'an-ró. Ya'á sá'a-ró já núku'un ini-ro rúy. ²⁰ Suni súan ni sá'a-ya jíin taza, nuu ní ndí'i ni kuxíni-ya. Te ni ka'an-ya: Taza yá'a kúu ñíñi-rí ja sá'a contrato jáa. Te ni jati ja sikí róo jíná'an-ró. ²¹ Ko nde'é-ró já cháa nastúu ruu, kán-chaá-de jíin-rí nuu mesa yá'a. ²² Chj jandáa, máá Sé'e chaá ki'in-ya íchi já ní sándaá Dios. Ko naka ndá'ú kuu chaá nastúu I'a-ún, áchí-ya. ²³ Yúan-na te chaá káskuá'a jíin-yá, ni kakejá'a-de kájiká tu'ún tá'an máá-de, nú ndé ñin-de kúu chaá sá'a tiñu yá'a.

Ja ní kastátá'an-de ndé chaá kúñá'nu-ga

²⁴ Te ni kakejá'a-de kastátá'an máá-de nú ndé ñin-de kúñá'nu-ga nuu tá'an-de. ²⁵ Yúan-na te máá-yá ni ka'an-ya jíin-de: Taká rey, chj nuu táká ñayivi kátá'ú téyíi-de tiñu. Te chaá kákuñá'nu nuu máá-i, chaá kásá'a va'a káskúnáni-i-de. ²⁶ Ko sikí róo jíná'an-ró na tú súan koo. Nde róo ja kúñá'nu-ga, ná ndúu-ró natu'un chaá súchi-ga. Te ndé róo ja kúñá'nu-ga-ro, ná ndúu-ró natu'un chaá jatiñu nuu tá'an-ró. ²⁷ Te ndéja kúñá'nu-ga ío, á chaá yé stáa núy mesa, xí cháa jatiñu. Nasu cháa ja yé stáa núy mesa náún. Te ruu, natu'un chaá jatiñu kúu-ri nuu-ro. ²⁸ Ko máá-ró jíná'an-ró, ni ka'jin-ró jíin-rí va'a kábito nchaá-i ruu. ²⁹ Te natu'un ni ja'a Táa-ri ñin ñuu ja tá'ú-rí tiñu nuu, suni súan kuá'a-ri nuu-ro. ³⁰ Ná-va'a kee-ro kó'o-ró núy mesa jíin-rí ini ñuu nuu tá'ú-rí tiñu. Te jungoo-ró núy silla. Te sándaá-ro tíñu ndé'uxi uu tata Israel.

Tu'un Pedro jíin lí'li

³¹ Te suni ni ka'an máá Jito'o-yo: Simón, Simón, kuni so'o-ró, chi ni jikan Satanás róo jíná'an-ró ja sijn-ún róo natu'un trigo. ³² Ko ni jikan ta'u-rí ja kúu róo náva'a ma náyu'ú-ro. Te máá-ró, nú a ni naxió káva ini-ro, te ná síyija-ró táká ñani-ro. Achí-ya. ³³ Te ni ka'an-de jíin-yá: Táta, a kándij tu'a-ná ja ki'in-ná jíin-ni va'a vekaa te kuu-yo, áchí-de. ³⁴ Te ni ka'an-ya: Pedro, áchí-ri jíin-ró, ja onde ná té kana-ga lí'li vina te uni jínu ka'an-ro já tú jiní kuti-ro rúy, áchí-ya. ³⁵ Yúan-na te ni

jika tu'un-ya-de: Ná ni tájí-rí róó ni kaja'an-ro já tú ní kándiso-ro ñunu, ni bolsa, ni tú ní káyí'i-ró ndiján, á ni kumaní ñn ndatíñu nuu-ro náún, áchí-ya. Te ni ka-ka'an-de: Tú ni ñn, áchí-de. ³⁶ Te ni ka'an-ya jíin-de: Ko vina, chaá ñáva'a ñunu, ná náki'in-de. Te suni súan jíin bolsa. Te chaá ja tú ñaún ñáva'a-de, ná xíkó-de tikachí-de te ná kuáan-de ñn machete. ³⁷ Chí ká'an-ri jíin-ró, ja kánúú skíkuu-ri tu'un yá'a ja yóso núú tutú: Te onde jíin cháa ñáá ni skétá'an-de-ya, áchí. Chí taká tu'un-ri ja yóso ná skíkuu ná'ín, áchí-ya. ³⁸ Yúan-na te ni kaka'an-de: Táta, yá'a ío uu machete, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Suu jian-ni, áchí-ya.

Jesús ini Jardín Getsemaní

³⁹ Te ni kenda-ya. Te ni kee-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos natu'un sá'a sá'a-ya. Te chaá káskuá'a jíin-ya, suni kaja'an-de jíin-ya. ⁴⁰ Te nuu ní ja-ya yúan, te ni kachí-ya jíin-de: Kakan ta'u jíná'an-ró nává'a tú koto ncha-i róó, áchí-ya. ⁴¹ Te ni kuxio-ya núú-dé kua'an-ya natu'un ñn nuu skánda yuu. Te ni jukuiñi jítí-ya. Te ni jikan ta'u-ya. ⁴² Táa, nú játa'an iní-ní te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in, ko nasu já kuní máá-ná, chí ja kuní máá-ní ná kúu, áchí-ya. ⁴³ Te ni kenda ñn ndajá'a ándíví ní ja-ya nuu-ya. Te ni ka'an ñn tu'un ndéé iní jíin-ya. ⁴⁴ Te ni nduku'á xaan iní-ya. Te ni ndúkú ndéé téyí-ga-ya ní jikan ta'u-ya. Te ni kana tañi-ya já ní too onde nuu ñu'un natu'un yúyú ná'nu niñi. ⁴⁵ Te nuu ní ndukuiñi-ya já ní ndí'i ni jikan ta'u-ya, te ni najaa-ya núú cháa káskuá'a jíin-ya. Te ni jini-ya já kákixi-de, chí kánduku'á iní-de. ⁴⁶ Te ni kachí-ya jíin-de: Naja kákixi-ro. Nduko, te kakan ta'u-ro nává'a tú koto ncha-i róó, áchí-ya.

Ja ní kaktiñ-de Jesús

⁴⁷ Te nini sásúan ká'an-ya, te ni jakoyo kua'a ñáyivi. Te ñn chaá nání Judas, ñn tá'an ja uxí uu-ún, yóxnúú-de nuu ñáyivi-ún ni ja-de. Te ni kandita-de nuu Jesús ja tíyú'ú-de-ya. ⁴⁸ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Judas, tiyú'ú-ró rúu te súan nastúu-ró máá Sé'e chaá náún. Achí-ya. ⁴⁹ Te chaá ká'ín jíin Jesús, ni kajini-de ndasa kuakuu. Te ni kaka'an-de jíin-ya. Táta, stují-yo-dé jíin machete xí túu, áchí-de. ⁵⁰ Te ñn máá cháa-ún, ni stují-ní-de ñn mozo máá sutú ñá'nu-ga. Te ni kachi-de so'o lado vá'a. ⁵¹ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Sía, áchí-ya. Te ni ké'é-ya so'o mozo-ún, te ni nasáva'a-ya. ⁵² Te ni ka'an Jesús jíin sutú ñá'nu-ún jíin cháa kákuu jefe iní ve'e i jíin cháa ni kayii, ja ní chakoyo-de sikí-yá: Natu'un sikí ñn chaá kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu náún. ⁵³ Ndita'an kivi ní kandee-ri jíin-ró iní ve'e i te tú ní kaktiñ-ró rúu. Ko ya'a kúu hora máá-ró jíin fuerza ñuñáa. Achí-ya.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁵⁴ Te ni kaktiñ-de-ya kuá'an-de jíin-ya. Te ni kaskívi-de-ya iní ve'e sutú ñá'nu-ga. Te Pedro, jiká-ni

ndikín-de-ya. ⁵⁵ Te sava ñáyivi, ni kanastá'an-i ñn ñu'un yata vé'e-ún. Te ni kanakuíko ndúu-i káxiukú-i. Te Pedro, suni ni jungoo-de jíin ñáyivi-ún. ⁵⁶ Te ñn ña'an jítíñu iní ve'e-ún, ni jini-ña núú-dé ja káncha-de yuñú'un yúan. Te ni ndé'é vá'a-ña núú-dé. Te ni ka'an-ña: Te chaá yá'a, suni jika-de jíin cháa-ún vii, áchí-ña. ⁵⁷ Yúan-na te máá-de, tú ní játu'un-de: Nána, ña tú jini-ná chaá-ún, áchí-de. ⁵⁸ Te ni kunúu ñn tí'lí-ga. Te ni jini tuku inga-de nuu Pedro te ni ka'an-de: Te róó, suni tá'an-de kúu-ró vii, áchí. Te ni ka'an Pedro: Hombre, nasuú kúu-ri, achí-de. ⁵⁹ Te natu'un ñn hora-ga te ni kachí inga-de: Jandáa ja cháa yá'a, suni jika-de jíin cháa-ún, chí chaá ñuu Galilea kúu-de, áchí. ⁶⁰ Te ni ka'an Pedro: Hombre, tú jini kuti-rí ñaún tu'un ká'an-ro, áchí-de. Te nini súan ká'an-de, te ni kana-ni lí'li. ⁶¹ Yúan-na te ni xío kóto máá Jító'o-yo. Te ni ndé'é-ya nuu Pedro. Te ni nuku'un iní-de tu'un ni ka'an máá Jító'o-yo jíin-de: Onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya. ⁶² Te ni kenda Pedro kua'an-de. Te ni nde'e xaan-dé.

Ja ní kasákátá-de nuu-ya

⁶³ Te taká chaá kándito Jesús, ni kasákátá-de nuu-ya. Te ni kastují-dé-ya. ⁶⁴ Te ni kajasu-de nuu-ya. Te ni kastují-dé nuu-ya. Te ni kajika tu'un-de-ya: Kastu'un, ndé chaá ni stují róó, áchí-de. ⁶⁵ Te ío kua'a-ga tu'un ni kaka'an-de sikí-yá ja ní kasá'a ndiva'a-de jíin-ya.

Ja ní kajanchaka-de-ya núu junta

⁶⁶ Te nuu ní kundijin, te ni kanataká chaá ni kayii, jíin sutú ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ni kajanchaka-de-ya núu junta máá-de. ⁶⁷ Te ni kaka'an-de: Máá-ró kúu máá Cristo, náún. Kachí nuu-rí, áchí-de. Te ni kachí-ya jíin-de: Vasa ná kachí-ri nuu-ro, te ni ma kándíja kuti-ro. ⁶⁸ Te suni nú ruu xndichí-ri róó, te ma xndío káni-ró tú'un nuu-rí. Te ni ma sía-ro rúu. ⁶⁹ Ko onde vina te máá Sé'e chaá kunchaa-ya íchi ndává'a nuu ío fuerza Dios, áchí-ya. ⁷⁰ Te ndí'i-de, ni kajika tu'un-de-ya: Núsáa te máá-ró kúu Sé'e Dios náún, áchí-de. Te ni kachí-ya jíin-de: Máá-ró káka'an ja rúu kúu, áchí-ya. ⁷¹ Yúan-na te ni kaka'an-de: Ñaún ñíni kúni so'o-ga-yo ká'an inga chaá núsáa, chí jíin yú'u máá-de ni kajini so'o-yó vina, áchí-de.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

23 Yúan-na te ni kandonda ndí'i-de ni kajanchaka-de-ya núu Pilato. ² Te ni kejá'a-de kásatú'un-de sikí-yá: Chaá yá'a ni kani'in-ná-de ja sáká núu-de xiní ñáyivi ñuu-yo. Te tú já'a-de tu'un kuá'a-yó xú'un yoo nuu César. Te ká'an-de ja máá-de kúu Cristo Rey, áchí. ³ Yúan-na te Pilato, ni jika tu'un-de-ya: Máá-ró kúu Rey ñáyivi judío náún, áchí-de. Te máá-ya ni ka'an-ya: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. ⁴ Te ni kachí Pilato jíin taká sutu ñá'nu jíin ñáyivi kuá'a-ún: Tú ni ñn kuachi ní'in-rí sikí cháa yá'a, áchí-de. ⁵ Ko máá cháa-ún, ví'í-gá

ni kaka'an-de: Xa'an kúvaā ñayivi sá'a-de jíin tú'un stá'an-de nñí ñúy Judea, ni keja'á-de onde ñuy Galilea te ni kenda-de onde ya'a, áchí-de.

Já kándii Jesús nuu Herodes

⁶ Yúan-na te Pilato, ja ní jini so'o-de ja Galilea kaka'an, te ni jiká tu'un-de nú chaā ñuy Galilea kúu-ya. ⁷ Te nuu ní juku'un iní-de ja ndá'a Herodes yí'i ñuy-ya, te ni táji-de-ya kuá'an-ya núy Herodes chí kivi-ún suni kánde Herodes iní ñuy Jerusalén. ⁸ Te nuu ní jini Herodes nuu Jesús, ni kusii xa'an iní-de, chí ío kua'a kivi kuni-de nde'e-de nuu-ya, chi ni jini tu'un-de kua'a tú'un sikí-ya. Te ñúkuu iní-de ja sá'a-ya ñin tuni nuu-dé. ⁹ Te xa'an ní xndichí-de-ya. Ko tú ni ñin tu'un ní xndíó káni-ya núu-dé. ¹⁰ Te taká sutu ñá'nu jíin taká chaā káchaa tutu, ká'jin-de yúan, kásátú'ún téyí-ga-de sikí-ya. ¹¹ Yúan-na te Herodes jíin soldado-de, ni kasándiva'a-de jíin-ya. Te ni kasákátá-de nuu-ya. Te ni chu'un-de-ya ñin sa'ma tindu'á. Te ni natáji tuku-de-ya kuáno'on-ya nuu Pilato. ¹² Te suni máá kivi-ún, ni ka-nakuní maní tá'an Herodes jíin Pilato, chí aná'an chí kájiito u'u tá'an-de núu. ¹³ Yúan-na te ni kana Pilato xini taká sutu ñá'nu, jíin taká chaā kákuu jefe jíin taká ñayivi. Te ni kandutútú-i. ¹⁴ Te ni ka'an-de jíin-i: Ni kákinchaka-ró cháa yá'a nuu-rí, ja sáká núu-de xini ñayivi, áchí-ro. Te vina a ni xndichí-ri-de jíto nuu máá-ró. Te tú ni ñin kuachi ní ní'in-rí sikí-dé nátu'un kásátú'ún-ró, ¹⁵ te ni Herodes, chí ni táji-rí-de ni ja'an-de yúan. Te tú ni ñin kuachi ní sá'a-de ja ká'ni-yo-dé.

Já kuá'an tuku-ya núu Pilato

¹⁶ Núsáá te ná xndó'o-ri-de te síg-ri-de ki'in-de. Achí-de. ¹⁷ Chí ndita'an viko-ún kánúú ja síg-de ñin preso. ¹⁸ Ko taká ñayivi kuá'a-ún, ñin núu-ni ni kákana jaa-i: Ka'ni-ní chaā yá'a. Te síg-ní Barrabás ná kí'in-de, áchí-i. ¹⁹ Te Barrabás, kánde-de vekaa kuachi ja ní xndón-da-de-i ni kanakuatá'an máá-i, te ni ja'ni-dé ñin ndiyi. ²⁰ Te ni ka'an tuku Pilato jíin-i, chí síg-de Jesús kuni-de núu. ²¹ Ko máá-i ni kakana jaa tuku-i: Ka'ni-ní-de jiká cruz, kata kaa-ní-de, áchí-i. ²² Te ni ka'an tuku-de jíin-i vuelta uní: Te ñaún kuachi ni sá'a chaā yá'a vii. Tú ní'in kúti-rí ni ñin kuachi sikí-dé ja kúu-de. Núsáá te xndó'o-ri-de, te síg-ri-de ki'in-de. Achí Pilato.

Já ní kajata kaa-de-ya

²³ Ko ñin jínu-ni ni kákana jaa ñayivi-ún, ni kajikan-i ja ná kúu-ya jiká cruz. Te máá-i jíin taká sutu ñá'nu, ni kákana jaa téyí-i. Te yúan ní kundéé-i jíin Pilato. ²⁴ Yúan-na te Pilato, ni sánda-de ja ná kúu ja ní kajikan-i. ²⁵ Te ni síg Pilato chaā ni kánde vekaa sikí ja ní xndón-da-de-i ni kanakuatá'an máá-i te ni ja'ni-dé ndiyi. Chí súan ni kajikan ñayivi-ún. Te ni naku'a-de Jesús nuu-í ja ná sá'a-i ndasa kákuu iní máá-i jíin-ya. ²⁶ Te ni kákiñi'in-i-ya. Te ni kákatñin-i ñin chaā nání Simón ñuy Cirene ja vái-de ichi rancho. Te ni káchaa-i cruz sikí-dé.

Te ndiso-de kua'an-de yatā Jesús. ²⁷ Te kua'a ñayivi jíin ñá'an, ni kandikin-i yatā-ya. Te ña'an-ún, kánde'e-ña te kákana jikó'o-ña já'a-ya. ²⁸ Ko máá Jesús, ni xío kóto-ya núu-ñá. Te ni ka'an-ya jíin-ña: Se'e ñuy Jerusalén, ma nde'e-ro já'a-rí. Nde'e ja'a máá-ró jíin já'a sé'e-ró jíin'an-i. ²⁹ Te kuni so'o-ró, chí chaā kivi ja ká'an-i: Xáan ndatu ña'an numá, jíin ja tú ní skáku se'e, jíin ja tú ní skáxin-í, achí-i. ³⁰ Yúan-na te ka'an ñayivi jíin taká yuku: Nduā sikí-rí jíin'an-ri. Te suni jíin taká tindu: Kasu sikí-rí jíin'an-ri, achí-i. ³¹ Chí nú jíin yúnu yí'i kásá'a-de tiñu yá'a, te ndasa sá'a-de jíin yúnu íchí núsáá, áchí-ya. ³² Te suni ni jo uu chaā ká'io kuachi ká'a'an-de jíin-ya ja kúu-de. ³³ Te ni jakoyo-i jíin-ya tindu nání yíki xini, te yúan ni kajata kaa-i-ya jiká cruz. Te suni ni kajata kaa-i ndendúu chaā ká'io kuachi-ún, ñin-de ichi ndává'a-ya, te inga-de ichi ndávésé-ya. ³⁴ Te ni ka'an Jesús: Táa, sá'a-ní tyká'nu iní-ní nuu-í, chí tú kájin-i ñaún kásá'a-i, áchí-ya. Te ni kándatá-i sa'ma-ya, ni kásá'a-i ñin apuesto sikí. ³⁵ Te ñayivi ká'jin yúan kánde'e-i nuu-ya. Te chaā kákuñá'nu, suni ni kasákátá-de nuu-ya. Te ni ka-ka'an-de: Sava ñayivi á ni kuu ni nama-de. Ná nama-de máá-de, te nú Cristo I'a ni kaji Dios kúu-de, áchí-de. ³⁶ Te soldado, suni ni kasákátá-de nuu-ya. Te ni kakan-dita-de nuu-ya. Te ká'a-de vinagre ko'o-ya. ³⁷ Te ni ka-ka'an-de jíin-ya: Nú máá-ró kúu rey ñayivi judío, te ná náma-ró máá-ró, áchí-de. ³⁸ Te suni ni jo ñin tutu yoso sikí-ya jíin yú'u griego, jíin latín, jíin hebreo: Ya'á kúu Rey ñayivi judío, áchí. ³⁹ Te ñin máá cháa ío kuachi-ún ja ndita kaa-de, ni ka'an ndiva'a-de jíin-ya: Nú máá-ró kúu Cristo, te ná náma-ró máá-ró te suni nama-ró rúu jíin'an-ri núsáá, áchí-de. ⁴⁰ Ko inga-de, ni ka'an xa'an-dé nuu tá'an-de: Tú ío ja jíin'ún-ró núu Dios náún, chí ñin núu-ni tá'nu ndatu-ro jíin-ya. ⁴¹ Chí máá-yó, jandáa vatu-ni ndó'o-yó yá'a, chí súan kú-ta'u-yo taká tiñu ni sá'a-yó, Ko I'a yá'a, tú ni ñin kuachi ní sá'a-ya, áchí-de. ⁴² Te ni ka'an-de jíin Jesús: Nuku'un iní-ní náá nú ni najaa-ní iní ñuy nuu tá'u-ní tiñu, áchí-de. ⁴³ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja vina te kunchaa-ro jíin-rí nuu jardín andívi, áchí-ya. ⁴⁴ Te nuu ní kuu nátu'un kaxiuy, te ni kuxk'vi ñí núu ñú'un onde ka'uní. ⁴⁵ Te ni kutúun ndikandii. Te sa'ma ndita kaa iní ve'e ii, ni ndata sava sava. ⁴⁶ Yúan-na te ni ka'an jaa Jesús: Táa, iní nda'a-ní náku'a-a-ná añú-ná, áchí-ya. Te súan ni ka'an-ya, te ni ji'i-ni-ya. ⁴⁷ Te chaā capitán, nuu ní jini-de ja súan ni kuu, te ni nakana jaa-de Dios: Ndaa ndija ja cháa yá'a ñin chaā ndaa ni kuu-de, áchí-de. ⁴⁸ Te ndivii ñayivi ká'jin yúan, ni kájin-i ja súan ni kuu. Te ni kanaxíó káva-i kákani-i jikí jiká-í ká'a'an-i. ⁴⁹ Ko taká chaā kájiní tá'an jíin-ya, jíin taká ña'an kándikin-ña-ya onde ñuy Galilea, ká'jin jiká-ña kánde'e-ña taká tiñu yá'a.

Já ní kachiyuji-de-ya

⁵⁰ Te ni jo ñin chaā nání José, chaā vá'a chaā ndaa kúu-de. Te suni ñin chaā junta kúu-de. ⁵¹ Ko tú ní játa'an

iní-de tɔ'un nɪ kandaɔu'ún junta-ún ni tiñu nɪ kasan-
daa-ún. Te ñuu Arimatea inɪ ñuu Judea ncháa-de. Te
ñúkuu inɪ-de koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁵² Chaa yá'a,
nɪ jaɔ-de nuu Pilato. Te nɪ jikaa-de yiki kúñu Jesús. ⁵³ Te
nɪ janchaa-de-ya. Te nɪ chisúkun-dé-ya jíin ñin sa'ma
kuítá. Te nɪ chindee-de-ya iní ve'e añú ja ní jacha jiká
ñin kava nuu tú kunduji-ga ni ñin ndiyi. ⁵⁴ Te kivi xían-ún
koo viko Pascua. Te a yani kundijin kivi ndétatú. ⁵⁵ Te
ña'an ní kikoyo jíin-yá onde ñuu Galilea, káindikín-ña
José kua'an-ña jíin-de. Te nɪ kajini-ña yaú kava-ún nuu
ní yuji yiki kúñu-ya. ⁵⁶ Te nɪ kanaxió káva-ña
káno'on-ña. Te nɪ kasatya-ña jí'ó jíin perfume, te nɪ
kandétatú-ña kivi ndétatú-ún, natu'un nɪ tá'ú tiñu ley.

Ja ní nachaku Jesús

24 Te tíkuáan-na kivi ñin semana nɪ jakoyo-ña yaú
kava-ún, káindá'a-ña táká jí'ó nɪ kasatya-ña. Te
suni kaja'an sava-ga ña'an jíin-ña. ² Te nɪ kajini-ña já ní
kuxio yuu ndí'ú yu'u yaú kava-ún kua'an. ³ Te nɪ kivi
koyo-ña. Te tú ní kájiní-ña yiki kúñu máá Jító'o-yo Jesús.
⁴ Te nini kakuñáa inɪ-ña já súan nɪ kajini-ña, te uu chaa
káñu'un sa'ma kuíjin kándii ncháa, nɪ kajukuiñi-ni-de
xiin-ña. ⁵ Te nɪ kayu'ú-ña. Te nɪ kajaxin-ña núu-ña nuu
ñú'un. Te nɪ kaka'an chaa-ún jíin-ña: Naja sá ma'ñú
ndíyi kánandúkú-ró I'a chakú. ⁶ Túu-ya yá'a, chí a nɪ
nachaku-ya. Á tú ná'an-ró ndasa nɪ ka'an-ya jíin-ró ná
nɪ kandee-ga-ya onde ñuu Galilea núu. ⁷ Chí nɪ
ka'an-ya: Jínu ñú'ún já máá Sé'e chaa natuu-ya núu
ndá'a cháa ká'jo kuachi, te kuu-ya jiká cruz, te
nachaku-ya kivi uní. Achí. ⁸ Yúan-na te nɪ kanuku'un in-
i-ña tú'un nɪ ka'an-ya jíin-ña. ⁹ Te nɪ kenda-ña yaú ka-
va-ún káno'on-ña. Te nɪ kakastu'ún-ña tú'un yá'a nuu
ndí'uxi ñin-de jíin táká nuu sava-ga-de. ¹⁰ Te ña'an
kákastu'ún tú'un yá'a nuu apóstol kakuu María ñuu
Magdala, jíin Juana, jíin ingá María náa Jacobo, jíin sá-
va-ga-ña. ¹¹ Ko máá apóstol, kájaní inɪ-de ja tú'un tá'an
tachí kaka'an-ña. Te tú ní káandíja-de. ¹² Te nɪ
ndukuiñi-ni Pedro. Te nɪ jinu-de kua'an-de onde yau
kava-ún. Te nɪ jukuíta ndee-de. Te nɪ jini-de ja sá'ma
kuítá-ún kándaa-na máá. Te nɪ kee-de kuano'on-dé
ve'e-de jáni inɪ-de naún ní kuu.

Ja ní ketá'an-ya jíin úu-de

¹³ Te suu kivi-ún, te kaja'an uu-de ichi ñin ñuu nání
Emaús ja ncháa natu'un uxí kilómetro yósava jíin ñuu
Jerusalén. ¹⁴ Te kándatu'ún máá-de taká tiñu yá'a ja ní
kuu-ún. ¹⁵ Te nini kándatu'ún-de te kájika tu'ún tá'an
máá-de. Te máá Jesús, nɪ jaɔ-ya yatá-dé. Te kájika
taí-ya kuá'an-ya jíin-de. ¹⁶ Ko natu'un ndasú nduchi-dé
náva'a ma nákuní-de-ya. ¹⁷ Te nɪ ka'an-ya jíin-de: Naún
tu'un kándatu'ún-ró yá'a nini kájika-ró. Te naja kán-
dukuí'a inɪ-ro, achí-ya. ¹⁸ Te ñin-de ja nání-de Cleofas, nɪ
ka'an-de jíin-yá: Á sá ní chaa-ní inɪ ñuu Jerusalén, te
máá ñin-ni ní tú jini-ní taká tiñu ja ní kuu inɪ ñuu-ún
kivi yá'a náún, achí-de. ¹⁹ Te nɪ jiká tu'ún-yá-de: Te naún

ní jo, achí-ya. Te máá-de nɪ kaka'an-de jíin-yá: Aa, ja ní
ta'an Jesús ñuu Nazaret, chaa nɪ jani tu'un Dios te nɪ
sá'a-de tiñu ñá'nu. Te jíin fuerza nɪ jani-de tu'un jito nu-
u Dios jíin núu táká ñayivi. ²⁰ Te sutu ñá'nu jíin cháa
kakuñá'nu nuu-yo, nɪ kanastuu yuán-de. Te nɪ ka-
nakuxndíi siki-dé ja ná kuu-de. Te nɪ kaja'ni-ún-de jiká
cruz. ²¹ Ko máá-ná jíná'an-ná, nɪ kañukuu iní-ná ja
máá-de kuu chaa ja náma ñuu Israel núu. Te nɪ ndí'i
taká tiñu yá'a, te vina nɪ kuu unɪ kivi já ní kuu taká
tiñu-ún. ²² Ko sava ñasí'í ío jíin-ná jíná'an-ná, suni nɪ
kasíyú'ú-ña-ná, chí jañá'an xaan ní jangoyo-ña yaú ka-
va-ún. ²³ Te tú ní kánani'in-ña yiki kúñu-de. Te nɪ
chakoyo-ña te achí-ña já ní kajini-ña já ní kenda koyo
ndajá'a ándiví núu-ña. Te nɪ kaka'an ndajá'a-ún jíin-ña
já chakú-de. ²⁴ Te nɪ kaja'an sava tá'an-ná onde yau ka-
va-ún. Te nɪ kajini-de natu'un nɪ kaka'an ña'an-ún. Ko
tú ní kájiní kuti-dé nuu máá cháa-ún. Achí-de. ²⁵ Yúan-na te nɪ ka'an-ya jíin-de: Chaa xini ñáa
kakuu-ró. Xaan úun inɪ añú-ro já kándíja-ró táká tu'un
nɪ kaka'an chaa nɪ kajani tu'un Dios. ²⁶ Á tú kánúú já
ndó'o Cristo tundó'o yá'a te vása ndívi-ya núu
ndúñá'nu-ya náún. Achí-ya. ²⁷ Te nɪ kejá'a-yá onde
tu'un Moisés jíin tú'un chaa nɪ kajani tu'un Dios, te nɪ
jani káji-yá taká tu'un tutu'ú núu-dé ja ká'an tu'un
máá-yá. ²⁸ Te nɪ kakuyani-de rancho nuu kaja'an-de-ún.
Te máá-yá nɪ sá'a-ya natu'un ki'in jiká-ga-ya. ²⁹ Ko
máá-de nɪ kastétuu-de-ya, nɪ kaka'an-de jíin-yá:
Kendoo-ní jíin-ná, chí a kuá'ini te kuakukí'vi, achí-de.
Yúan-na te nɪ kivi-ya já kéndoo-ya jíin-de. ³⁰ Te nuu ní
kajungoo-de ja kée-dé staa, te nɪ ki'in-ya staa-ún, te nɪ
jikaa ta'u-yá. Te nɪ ja'ncha sava-ya. Te nɪ ja'a-ya núu-dé
jíná'an-de. ³¹ Yúan-na te natu'un nɪ kananuña
nduchi-dé. Te nɪ kanakuni-de-ya. Ko i-ní nɪ kuxio-ni-ya
kuá'an-ya. ³² Yúan-na te nɪ kaka'an máá-de: Jandaa ja ní
tá'u'ú inɪ añú-yo ja níni jáni-ya tú'un nuu-yo íchi-ún nuu
ní juña-ya tutu'ú núu-yo. ³³ Te suni hora-ún nɪ kan-
dukuí'i-de. Te kuano'on-dé ichi ñuu Jerusalén. Te yúan
nɪ kanaketá'an-de jíin uxí ñin-ga chaa-ún ká'jin tutu-de
jíin sava-ga tá'an-de. ³⁴ Te nɪ kaka'an-de: Jandaa jakúti a
nɪ nachaku máá Jító'o-yo. Te a nɪ ndenda ndijin-ya núu
Simón. Achí-de. ³⁵ Yúan-na te ndendúú chaa-ún, nɪ
kakastu'ún-de ndasa nɪ kaketá'an-de jíin-yá ichi-ún. Te
ndasa nɪ kanakuni-de nuu-yá nuu ní ja'ncha sava-ya
staa. ³⁶ Te nini kándatu'ún-de tu'un yá'a, te nɪ jukuí'i-ni
máá-yá sava ma'ñú-de. Te nɪ ka'an-ya jíin-de: Ma
kukuí'a inɪ-ro jíná'an-ró, achí-ya. ³⁷ Ko máá-de, nɪ
kayu'ú-de. Te nɪ kándakoto jo-de. Te kájaní inɪ-de ja ñin
añú kuu-ya. ³⁸ Ko máá-yá nɪ kachi-ya jíin-de: Naja
kayu'ú-ro. Naja súan kájaní inɪ-ro. ³⁹ Nde'é ndá'a-rí jíin
já'a-rí, te kuni-ro já máá-rí kuu. Tñin ruu te kuni-ro, chí
ñin añú tú ñáva'a kuñu ni yiki natu'un kánde'é-ró já ñá-
va'a máá-rí. Achí-ya. ⁴⁰ Te nɪ kuu nɪ ka'an-ya tú'un yá'a.
Te nɪ stá'an-ya ndá'a-yá ja'a-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴¹ Te
vasa kákusi xaan iní-de, ko tú ní káandíja va'a-de. Te
yuán ní ka'an-ya jíin-de: Ío ja kée-rí yá'a xí túu, achí-ya.
⁴² Yúan-na te nɪ kaja'a-de ñin tiyáká táu núu-yá, jíin ñin

yokō ja ñú'un nduxi. ⁴³ Te ni ki'in-ya ní yee-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴⁴ Te ni ka'an-ya jíin-de: Yá'a kúu taká tu'un ni ka'an-ri jíin-ró ná ni kanchaa-ri jíin-ró sáá, ja kánúú skíkuu taká tu'un-ri ja yóso núu tutú ley Moisés, jíin núu tutú chaa ni kajani tu'un Dios jíin núu tutú Salmo. Achí-ya. ⁴⁵ Te ni juña-ya já jiní tuni-de jíná'an-de, náva'a kuu juku'un in-de tu'un ká'an tutu i. ⁴⁶ Te ni kachi-ya jíin-de: Súan yóso núu tutú ja ndó'o Cristo, te nuu uní kiví te nachaku-ya má'ñú ndíyi. ⁴⁷ Te jíin sí'ví-yá ná kuichá tu'un nuu taká ñayivi já ná nákani in-i, náva'a koo tuká'nu in-ya núu taká kuachi-i. Te kejá'a tú'un yá'a onde ñuu Jerusalén ki'in. ⁴⁸ Máá-ró kakuu chaa kani ndaa tu'un yá'a. ⁴⁹ Te vina tájí-rí ja ní keyu'u Táa-ri.

Te kii siki-ro jíná'an-ró. Ko kendgo-ró iní ñuu Jerusalén onde ná kú'un-ró fuerza ja kii onde andívi, áchí-ya.

Ja ní ndaa-ya kuá'an-ya ándívi

⁵⁰ Yúan-na te ni kiñi'in-ya-dé kua'an-ya jíin-de onde ñuu Betania. Te yúan ni kaña-ya ndá'a-yá. Te ni jikan ta'u-yá ja'a-dé jíná'an-de. ⁵¹ Te nini jikán ta'u-yá ja'a-dé, te ni kuxio-ni-ya núu-dé, ni ndaa-ni-ya kuá'an-ya onde andívi. ⁵² Te máá-de, ni kachiñú'un-de-ya. Yúan-na te ni kanaxió káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén kákusi xáan iní-de. ⁵³ Te nene ni ka'jin-de iní ve'e i kájikān ta'u-dé te kánakana jaa-de Dios. Amén.

Juan

Máá-yá kúu máá Tú'un

1 Ondé xnáñúú ní kuu Tú'un. Te Tú'un-ún, nì kanchaḡ-yḡ jíín Dios. Te máá Tú'un-ún nì kuu Dios.
2 Máá-yá nì kanchaḡ-yḡ ondé xnáñúú jíín Dios. **3** Te ondé jíín máá-yá nì sá'a Dios taká ndatíñu. Te nú tú ní sá'a máá-yá, te maḡ kúvḡ'a ni ñn ndatíñu yá'a núú. **4** Te inì máá-yá ñú'un vida te yuán kúu ñn luz ja stúun nuu taká ñayivi. **5** Te máá luz, xndíi ncháḡ nuu ñúñáa. Te ñúñáa-ún, tú ní kúndéé ndá'va.

Juan, chaḡ skuánducha

6 Te nì tájí Dios ñn chaḡ nání Juan. **7** Chaḡ yá'a, nì kii-de ja kání ndaḡ-de tu'un máá luz, náva'a kándíja taká ñayivi sá'a-de. **8** Nasu máá-de ní kúu luz. Ko nì kii-de náva'a kani ndaḡ-de tu'un máá luz. **9** Máá-yá kúu luz ndíja ja stúun nuu taká ñayivi, te ondé sáá ní kii-yḡ iní ñuyívi. **10** Te nì ncháḡ-yḡ iní ñuyívi, ko vaḡa jíín máá-yá nì kuvḡ'a ñuyívi, te tú ní nákunì ñayivi núu-yá. **11** Nì kii-yḡ núu já xíin máá-yá, te ñayivi máá-yá-ún, tú ní kájatá'ú-i-yḡ. **12** Ko sava ñayivi, nì kaḡandíja-i-yḡ jíín s'v'í-yá, te nì kájatá'ú-i-yḡ. Te nuu máá-i nì ja'a-yḡ tú'un ja ndúu-i se'e Dios. **13** Te máá-i, tú ní kákaku-i cuenta niñi, te ni yiki kúñu, ni chaḡ, tú ní kásá'a, chì sua máá Dios nì sá'a. **14** Te máá tú'un-ún, nì nduu-yḡ ñn yiki kúñu. Te nì ncháḡ-yḡ jíín-yó. Te ñú'un chítú-yá jíín tú'un luu, jíín tú'un ndaḡ Dios. Te nì kajini-yḡ já lúu nì nduñá'nu-yḡ. Chì nátu'un luu kúñá'nu máá tú'un-ni Se'e Táḡ-yḡ Dios, suni súan-ni káa máá-yá. **15** Juan, nì jani ndaḡ-de tu'un-yḡ: I'ḡ yá'a kúu ja ní ka'an-ri: I'ḡ ja váji ichi yatá-rí ñá'nu-gḡ kúu-yḡ vása rúu, chì ondé ná té kaku-gḡ-ri, te a ío-yḡ, áchí-de. **16** Te ja ñú'un chítú máá-yá, ondé yúan nì kani'in taká-yḡ, chì bueno nì ja'a-yḡ tú'un luu inì-yḡ núu-yḡ. **17** Moisés, nì ja'a-de ley nuu-yḡ. Ko Jesucristo, nì ja'a-yḡ tú'un luu inì-yḡ jíín tú'un ndaḡ nuu-yḡ. **18** Tú ní jiní kuti ní ñn ñayivi núu Dios. Ió ñn máá tú'un-ni Se'e-yḡ já kánchaḡ jíín-yá, te máá Sé'e-yḡ-ún, nì jani-yḡ tú'un Dios nuu-yḡ. **19** Te judío, nì katájí-ún sutú jíín cháa levita nì kikoyo ichi ñúu Jerusalén. Te nì kajikḡ tu'un-ún Juan: Te róó ndé chaḡ kúu-ró, áchí. Te ya'á kúu tu'un nì jani ndaḡ Juan, **20** te tú ní jasú-de yu'u-dé. Chi nì ka'an ndaḡ-de: Nasuú Cristo kúu-ri, áchí-de. **21** Te nì kajikḡ tu'un-ún-de: Núsáá te Elías kúu-ró náún, áchí. Te nì ka'an Juan: Nasuú rúu kúu, áchí-de. Te nì kajikḡ tu'un tuku-ún-de: Máá cháa jáni tu'un Dios kúu-ró núsáá, áchí. Túu, áchí Juan. **22** Te

nì kaka'ḡn tuku jíín-de: Te ndé chaḡ kúu-ró núsáá. Ka'an náva'a nakani-ri tu'un nuu cháa nì katájí rúu vai-ri. Ná ká'ḡn máá-ró ndé chaḡ kúu-ró víi, áchí. **23** Te nì ka'an Juan: Máá-rí kúu ñn ndajá'ḡ kána jaa ondé nuu ñú'un té'é: Ná sándóó-ró íchi máá Jító'o-yḡ, nátu'un nì ka'an Isaías, chaḡ nì jani tu'un Dios ondé sáá. **24** Te ja ní kikoyo-ún, fariseo nì katájí-ún. **25** Te nì kajikḡ tu'un Juan: Te naja skuánducha-ro te nú nasu Cristo ni Elías ni máá cháa jáni tu'un Dios kúu-ró núsáá, áchí. **26** Te nì ka'an Juan jíín: Ruu, chì jíín ndúcha skuánducha-rí. Ko ma'ñú máá-ró kánchaḡ ñn I'ḡ ja tú kájinì-ro. **27** I'ḡ yá'a vai ichi yatá-rí. Te tú kúñá'nu-ri ndájí-rí ñii yí'i ndijḡn-yá, chì ñá'nu-gḡ kúu-yḡ vása rúu. Achí-de. **28** Súan nì io inì ñuu Betábara, ondé ingḡ lado Jordán, nuu ní skuánducha Juan. **29** Te kivi xíḡn-ún nì jinì Juan nuu Jesús ja vái-yḡ núu-dé. Te nì ka'an-de: Yúan vai Lélú Dios, I'ḡ kuánchaḡ kuachi ñayivi ñúyívi. **30** I'ḡ yá'a kúu ja ní ka'an-ri: Ichi yatá-rí vai ñn I'ḡ ñá'nu-gḡ kúu vása rúu. Chì ondé ná té kaku-gḡ-ri te ío-yḡ. **31** Te tú ní náku-ni-ri-yḡ. Ko náva'a kenda ndijḡn-yḡ núu ñayivi Israel, yuán ní kii-ri skuánducha-rí jíín ndúcha. Achí-de. **32** Te nì jani ndaḡ Juan tu'un: Nì jinì-ri Espíritu ja ní kuun ichi ándví nátu'un paloma. Te nì jungoo sikì-yá. **33** Te tú ní nákunì-ri-yḡ, ko máá Dios, I'ḡ nì tájí rúu vai-ri ja skuánducha-rí jíín ndúcha, máá-yá nì ka'an jíín-rí: Nú kunì-ro já kúun Espíritu sikì ñn chaḡ te jungoo sikì-dé, te máá cháa-ún kuu I'ḡ skuánducha jíín Espíritu Santo, áchí Dios. **34** Te a nì jinì-ri-yḡ. Te jáni ndaḡ-ri tu'un ja I'ḡ yá'a kúu máá Sé'e Dios, áchí-de.

Uu chaḡ kándikìn-de Jesús

35 Te kivi xíḡn-ún kánchaḡ tuku Juan jíín úu chaḡ skuá'a jíín-de. **36** Te nì jinì-de nuu Jesús ja jíka kuu-yḡ yúan. Te nì ka'an-de: Yúan nde'é-ró máá Lélú Dios, áchí-de. **37** Te ndendúu chaḡ skuá'a-ún, nì kajini so'o-de tu'un nì ka'an Juan. Te nì ka'indikìn-de Jesús. **38** Te nì xío kóto Jesús. Te nì jinì-yḡ já káindikìn-de yata-yá. Te nì ka'an-yḡ jíín-de: Naún kánandúkú-ró, áchí-yḡ. Te nì ka'an-de jíín-yá: Rabí (ja kunì ka'an: Maestro), ndénu ncháá-ní, áchí-de. **39** Te nì ka'an-yḡ jíín-de: Ña'an te kunì-ro, áchí-yḡ. Te nì jakoyo-de te nì kajini-de nuu ncháá-yḡ. Te nì ka'endoo-de jíín-yá kivi-ún, chì a ío ná tu'un kaḡuun áini. **40** Te ndendúu chaḡ-ún, nì kajini so'o-de tu'un nì ka'an Juan. Te nì ka'indikìn-de-yḡ. Te ñn-de kúu Andrés, ñani Simón Pedro kúu-de. **41** Chaḡ yá'a, nì nani'in-ní-de ñani-de Simón. Te nì ka'an-de jíín: Nì ka'etá'an-ri jíín Mesías (ja kunì ka'an: Cristo),

áchí-de. ⁴² Te ncháka-de cháa n̄i cháa-de jíin núy Jesús. Te n̄i nde'é Jesús nuu-dé. Te n̄i ka'an-ya: Máá-ró kúu Simón, se'e Jonás. Vina te kunáni-ró Cefas (ja kuni ka'an: ñin kava). Achí-ya.

Ja ní kana-ya xiní Felipe jíin Natanael

⁴³ Te inga kivi xian-ún kuni Jesús ki'in-ya ñúy Galilea. Te n̄i ni'in tá'an-ya jíin Felipe. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Kundik'in-ro rúy ki'on, achí-ya. ⁴⁴ Te Felipe kúu cháa ñu-u Betsaida, ñu-u Andrés jíin Pedro. ⁴⁵ Te n̄i ni'in tá'an Felipe jíin Natanael. Te n̄i ka'an-de jíin: A n̄i kaketá'an-ri jíin Jesús ñu-u Nazaret. Se'e José kúu-ya. Te máá-yá kúu I'a yóso tú'un-ya núy tutú ley Moisés jíin núy tutú n̄i kachaa cháa n̄i kajani tu'un Dios onde sáá, achí-de. ⁴⁶ Te n̄i ka'an Natanael jíin-de: Á ío ja vá'a onde in̄i ñu-u Nazaret, achí-de. Te n̄i ka'an Felipe jíin-de: Ña'an te kuni-ro, achí-de. ⁴⁷ Te n̄i jini Jesús ja vái Natanael. Te n̄i ka'an-ya tú'un-de: Yá'a vai ñin cháa Israel ndaa, chi tú xndá'ú kuti-dé, achí-ya. ⁴⁸ Te n̄i ka'an Natanael jíin-yá: Ndasá jini-ní náá, achí-de. Te n̄i ka'an Jesús: N̄i jini-ri róo onde ná té kana-ga Felipe xini-ro, ná n̄i kánde-ró chíi yunu mérkexé, achí-ya jíin-de. ⁴⁹ Te n̄i ka'an Natanael: Maestro, máá-ní kúu Se'e Dios, máá-ní kúu Rey nuu ñáyivi Israel, achí-de jíin-yá. ⁵⁰ Te n̄i ka'an Jesús: N̄i ka'an-ri jíin-ró ja ní jini-ri róo chíi yunu mérkexé. Ja yúan kándija-ró náún. Tiñu ñá'nu-ga kuni-ro vásá yá'a, achí-ya jíin-de. ⁵¹ Te n̄i ka'an-ga-ya jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Vina te kuni-ro ja núña andá'ví, te ndajá'a Dios, kánda kánuu sik̄i máá Sé'e cháa, achí-ya.

Viko tánda'a ñúy Caná

2 Te kivi uní n̄i kuu ñin viko tánda'a iní ñu-u Caná ndañúy Galilea. Te yúan kánchaa náa Jesús. ² Te suni n̄i kákana-i xini Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kaja'an-ya víko-ún. ³ Te a n̄i ndi'i vino. Te náa Jesús n̄i ka'an-ña jíin-yá: Tú kuti-gá vino káñava'a-i, achí-ña. ⁴ Te n̄i ka'an Jesús jíin-ña: Nánā, najā stétuu-ní-ná, chí té ja-ga hora-ná, achí-ya. ⁵ Te n̄i ka'an náa-ya jíin súchí kájatíñu-ún: Sá'a ndéja ká'an-ya jíin-ró. Achí-ña. ⁶ Te yúan ío iñu tinaja yuu. Te kuu ku'un uu xí uní kivi ja ñin ñin. Chi cháa judío, súan ndoo in̄i-de. ⁷ Te n̄i ka'an Jesús jíin-i: Skútú-ró tinaja yá'a nducha. Te n̄i kaskútú-i onde yu'u. ⁸ Te n̄i ka'an-ya jíin-i: Vina te tava-ro te kinchá-ka-ró núy mayordomo, achí-ya. Te n̄i kajanchaka-i nuu-dé. ⁹ Te mayordomo, n̄i jito ncháa-de nducha ja ní nduu vino, te tú ní jini-de ndénu ní kii. Ko mozo n̄i ká-tava ndúcha-ún a kájin-i. Yúan-na te n̄i kana-de xini máá yíi. ¹⁰ Te n̄i ka'an-de jíin: Taká cháa kája'a-de vino va'a xna'an-ga te nú a n̄i kaji'i vatú máá-i, yúan-na te já'a-de ja tú ío va'a. Ko máá-ró n̄i chiva'a-ró vino va'a yá'a onde vina. ¹¹ Yá'a kúu tuni xnáñúú ní sá'a Jesús in̄i ñu-u Caná ndañúy Galilea. Te n̄i kajini-i ja lúu ñá'nu-ya. Te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i káandija-de-ya. ¹² Te n̄i kuu yúan. Te máá-yá jíin náa-ya jíin ñani-ya jíin cháa

káskuá'a jíin-yá, n̄i kanuu-ya ñúy Capernaum. Te n̄i kaxiukú-yá yúan yakú-ni kivi.

Ja ní sándoo-ya vé'e ii

¹³ Te n̄i kuyani viko Pascua ñáyivi judío. Te n̄i kaa Jesús kua'an-ya ñúy Jerusalén. ¹⁴ Te n̄i jini-ya ñáyivi káxikó xndikí jíin r̄i jíin paloma, jíin ñáyivi káxndáji xú'un, káxiukú-i in̄i ve'e ii. ¹⁵ Te n̄i sá'a-ya ñin cuarta ñii. Te n̄i skúnu-ya taká-i in̄i ve'e ii onde jíin r̄i jíin xndikí-í. Te n̄i jacha-ya xú'un ñáyivi káxndáji. Te n̄i skuíó káni-ya taká mesa-i. ¹⁶ Te n̄i ka'an-ya jíin ñáyivi káxikó paloma: Chaxio kiti yá'a. Ve'e Táa-ri, ma násá'a-ró núyá'u. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kanuku'un in̄i-de tu'un yóso núy tutú: Ná kuítú xaan in̄i-ri ve'e-ró, onde kujtá-ri jíin, achí. ¹⁸ Te n̄i kaka'an cháa judío: Na tuni stá'an-ro núu-ri ja ní sá'a-ró súan, achí-de jíin-yá. ¹⁹ Te n̄i ka'an Jesús: Stúrcháa-ro vé'e ii yá'a, te nuu uní-ni kivi te ndukani-ri, achí-ya. ²⁰ Yúan-na te n̄i kaka'an cháa judío: Nuú úy xiko iñu kuia te n̄i jinu ve'e ii yá'a. Te róo nuu uní-ni kivi te ndukani-ró náún. Achí-de. ²¹ Ko máá-yá, chí kuni ka'an-ya ja yiki kúñu-ya kúu natu'un ve'e ii. ²² Ja yúan, nuu ní nachaku-ya ja ní ji'i-ya, te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kanuku'un in̄i-de ja ní ka'an-ya tú'un yá'a. Te n̄i káandija-de tutú ii jíin tú'un n̄i ka'an Jesús. ²³ Te máá kivi víko Pascua kánchaa-ya ñúy Jerusalén. Te kua'a ñáyivi ní káandija-i-ya, chí n̄i kajini-i taká tuni n̄i sá'a-ya. ²⁴ Ko Jesús, tú ní játú'un-yá-i, chí a jini-ya taká-i. ²⁵ Te tú ní jinu ñú'un-yá ja ká'an ni ñin cháa tu'un ñáyivi jíin-yá, chí a jini-ya ndasa káa in̄i-i jiná'an-i.

Tu'un Nicodemo

3 Te n̄i io ñin tá'an cháa fariseo nání-de Nicodemo. Te kúñá'nu-de nuu ñáyivi judío. ² Cháa yá'a n̄i cháa-de nuu Jesús ñin akuáa. Te n̄i ka'an-de jíin-yá: Maestro, a kájiní-ná ja ñin maestro kúu-ní te vai-ní onde nuu Dios, chí nú tú chindéé chítuu Dios ñin cháa, te ma kúu sá'a-de taká tuni ja sá'a máá-ní núu, achí-de. ³ Te n̄i ka'an Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró ja nú tú nakaku jáá ñin cháa, te ma kúu kuni-de ñu-u nuu tá'ú Dios tiñu, achí-ya jíin-de. ⁴ Te n̄i ka'an Nicodemo jíin-yá: Ndasá kuu nakaku ñin cháa nú a n̄i yii-de. Á kuu ndivi-de chíi náa-de te nakaku tuku-de, achí-de. ⁵ Te n̄i ka'an tuku Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, nú tú kaku ñin cháa jíin ndúcha jíin Espiritu, te ma kúu kivi-de in̄i ñu-u nuu tá'ú Dios tiñu. ⁶ Ja ní kaku cuenta kuñu, kuñu kúu. Te ja ní kaku cuenta Espiritu, se'e Espiritu kúu. ⁷ Ma ná-naa in̄i-ro tú'un ká'an-ri jíin-ró: Jínu ñú'un ja náaku jáá-ró. ⁸ Kée tach̄i ndénu kuni máá, te jini so'o-ró ja káyu, ko tú jini-ro ndénu vái ni ndénu kí'in. Súan kúu taká ñáyivi ja kaku cuenta Espiritu, achí-ya. ⁹ Te n̄i ka'an Nicodemo: Ndasá kuu yúan núsáá, achí-de jíin-yá. ¹⁰ Te n̄i ka'an Jesús: Máá-ró kúu ñin maestro Israel te tú júku'un in̄i-ro jíin tú'un yá'a náún. ¹¹ Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Ká'an-ri tu'un ja júku'un in̄i-ri. Te jani

ndaq-ri tu'un tiñu ni jini-ri. Ko tú játú'ún-ró tú'un ndaq ká'an-ri. ¹² A ni ka'an-ri tu'un ñuyivi jíin-ró te tú kándija-ró. Ndasá kándija-ró nú ka'an-ri tu'un andívi jíin-ró núsáa. ¹³ Máa Sé'e cháa kánchaa-ya ándívi. Te ni ku-un-ya íchi ándívi. Te máa ñin-ni-ya ní ndaa-ya ándívi, tuká inga cháa ní sá'a. ¹⁴ Chi náty'un ni jata kaa Moisés koq núy ñú'un té'é, jínu ñú'ún já súni súan kuita kaa máa Sé'e cháa. ¹⁵ Náva'a ma náa táka ñayivi kákandija-i-ya, chi sua kuchaku-i ñí káni, áchi-ya jíin-de. ¹⁶ Chi Dios, xañ ní kundá'ú iní-ya ñayivi ñúyivi. Ja yúan ní táji-ya Sé'e-ya ní kii-i, vaša máa tú'ún-ni-i ni jo, náva'a ma náa táka ñayivi kákandija-i-ya, chi sua kuchaku-i ñí káni. ¹⁷ Chi tú ní táji Dios Sé'e-ya núy ñúyivi já tánu ndaty ñayivi, chi sua ja ná kaku ñayivi sá'a-ya. ¹⁸ Nú kándija ñin ñayivi núy-ya, te ma tánu ndaty-i. Ko ñayivi tú kándija, ta'ny ndaty ná'in-i, kuachi ja tú kándija-i nu-y máa ñin-ni Sé'e Dios. ¹⁹ A ni chaa máa luz iní ñuyivi. Ko ñayivi-ún, ni kakumani-gá-i jíin ñú'ña vasa jíin luz, chi tiñu kásá'a-i kaku tiñu ñáa. Ja yúan te ta'ny ndaty ná'in-i. ²⁰ Chi táka ñayivi já sá'a tiñu ñáa, jito u'u-i nu-y ío luz. Te tú kii-i nu-y ío luz, náva'a tú ndenda ndijin tiñu sá'a-i. ²¹ Ko ñayivi já sá'tiñu ndaq, vai-i nu-y ío luz, náva'a kenda ndijin ja jíin Dios ni sá'a-i tiñu máa-i.

Tu'un ndaq ni ka'an Juan

²² Yoán-na te Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-ya, ká-ja'an-ya ñúy Judea. Te yúan ni kanchaa-ya jíin-de. Te ni skuánducha-ya. ²³ Te suni ni skuánducha Juan iní ñu-y Enón yani ñu-y Salim, chi ni jo kua'a ndúcha yúan. Te ni kikoyo ñayivi núy-dé, te ni skuánducha-dé-i. ²⁴ Chi té kivi-ga Juan vekaa. ²⁵ Te cháa káskuá'a jíin Juan, ni kastátá'an-de jíin cháa judío sikí modo ndoo iní. ²⁶ Te ni chakoyo-de nu-y Juan. Te ni kaka'an-de: Maestro, cháa ni kanchaa jíin-ni inga lado yucha Jordán ja ní ka'an ndaq-ni tu'un-de, vina te skuánducha máa-de, te ndivii ñayivi kája'an-i nu-y-dé, áchi. ²⁷ Te ni ka'an Juan: Ni ñin cháa ma ní'in kúti-dé ni ñin modo, te nú tú kii onde ándívi. ²⁸ Máa-ró ni kajini ndaq-ro já ní ka'an-ri: Nasu rúy kúu Cristo, chi sua ni táji-ya ru-y yoxnú-rí nu-y-ya vai-ri. ²⁹ Chaa ncháka ñasí kúu yii. Te amigo yii-ún ká'jin xiin-dé te ká'jini so'o tu'un ká'an-de. Te kákusí xáan iní-i, nú a ni kajini so'o-i ká'an yii-ún. Súan kúu ja kúsí xáan iní-ri vina. ³⁰ Jínu ñú'ún já ndú'ña'nu-ga máa-ya te ndúsúchi-ga máa-rí, áchi Juan. ³¹ I'a vai onde nu-y súkún, ñá'nu-ga kúu-ya vasa táka-i. Te cháa ni kaku iní ñuyivi yá'a, se'e ñuyivi kúu-de. Te tu'un ñuyivi ká'an-de. I'a vai íchi ándívi, ñá'nu-ga kúu-ya vasa táka cháa. ³² Te jáni ndaa-ya tú'un ja ní jini-ya jíin já ní jini so'o-ya. Ko ni ñin ñayivi tú játá'ú-i tu'un ká'an-ya. ³³ Ko ñayivi játá'ú tú'un ndaq ká'an-ya, suni máa-i ká'an-ndaq-i ja ío ndaq tu'un ká'an Dios. ³⁴ Chi I'a ni táji Dios vai, tu'un Dios ká'an-ya. Chi Dios, tú kuí'a-ni já'a-ya Espiritu-ya. ³⁵ Máa Táa, kundá'ú iní-ya Sé'e-ya, te ni ja'a-ya táka ndatíñu nda'a Sé'e-ya. ³⁶ Ñayivi já kándija nu-y máa Sé'e-ya, kuchaku-i ñí káni. Te ñayivi já tú

kándija nu-y Sé'e-ya, ma kúchaku-i chi sua ví'i-gá kití iní Dios nu-y-í.

Jesús jíin ñá'an ñúy Samaria

4 Te cháa fariseo, ni kajini tu'un-de tu'un Jesús, ja ío kua'a-ga cháa káskuá'a jíin máa-ya vasa jíin Juan jíin já skuánducha-ya kua'a-ga ñayivi vasa Juan. Te ni jini Jesús tu'un-ún. ² Ko tú ní skuánducha Jesús, chi sua cháa káskuá'a jíin-ya, káskuánducha máa-de. ³ Te ni kenda-ya ñúy Judea. Te kua'an tuku-ya ñúy Galilea. ⁴ Te jínu ñú'ún já já'a-ya kí'in-ya ñúy Samaria. ⁵ Yúan-na te ni ja-ya ñin ñu-y nání Sicar iní ñu-y Samaria, yani ndu'a Jacob ja ní ja'a-de nu-y sé'e-de José. ⁶ Te yúan ío sóko Jacob. Te Jesús, ni jungoo-ya xíin sóko-ún, chi ni kuítá-ya íchi kuá'an-ya. Te náty'un kaxiuu kúu. ⁷ Te ni cháa ñin ñá'an ñu-y Samaria, vai tava-ña nducha. Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Ku'a nducha ná kó'o-ná. Achí-ya. ⁸ Chi cháa káskuá'a jíin-ya, a kája'an-de onde ñu-y kuaku'an-de ja kée-dé. ⁹ Te ñá'an ñúy Samaria, ni ka'an-ña jíin-ya: Naja jikán-ni nducha núy-ná ko'o-ni, chi cháa judío kúu-ni, te ñá'an ñúy Samaria kúu-ná, áchi-ña. Chi ñayivi judío, tú kivi ndu-y-í jíin ñayivi ñúy Samaria. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús: Nú ní jini-ni naún kúu ja kuá'a Dios nu-y-ni, te jíin I'a ja ká'an jíin-ni: Ku'a-ni nducha ná kó'o-ná, yúan-na te kakan-ni nu-y-ya te ku'a-ya ndúcha chakú ko'o-ni núú, áchi-ya. ¹¹ Te ni ka'an ñá'an-ún jíin-ya: Táta, xañ kúnú sóko yá'a te tú na jíin tava-ni nducha. Núsáa te ndeny ní'in-ni nducha chakú. ¹² Chi sóko yá'a ni ja'a táa-yo Jacob nu-y-yo. Te yá'a ni jii' máa-de nducha, jíin sé'e-de, jíin kiti-dé. Te ñá'nu-ga máa-ni vasa máa-de náún. Achí-ña. ¹³ Te ni ka'an Jesús: Nú ndé cháa ko'o nducha yá'a, kuchí tuku-de. ¹⁴ Ko cháa ko'o nducha já kuá'a-ná nu-y-dé, ma kuchí kuti-gá-de, chi nducha já kuá'a-ná-ún, koo ñin sóko iní-de ja kána nducha kúchaku-de ñí káni sá'a, áchi-ya jíin-ña. ¹⁵ Te ni ka'an ñá'an-ún jíin-ya: Táta, ku'a-ni nducha-ún ko'o-ná, náva'a tuká kuchí kuti-ná, ni tuká kitava-ná-cha yá'a, áchi-ña. ¹⁶ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Kuákana-ni xini yii-ni te cháa-ni, áchi-ya. ¹⁷ Te ni ka'an ñá'an-ún: Tú yii-ná ío, áchi-ña. Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Va'a-ni ká'an-ni, tú yii-ná ío, ¹⁸ chi ni jo u'un yii-ni. Te cháa ncháka-ni vina, nasu yii máa-ni kúu-de. Yá'a kúu ja ní ka'an ndaq-ni, áchi-ya. ¹⁹ Te ni ka'an ñá'an-ún jíin-ya: Táta, ñin cháa jáni tu'un Dios kúu-ni jáni iní-ná. ²⁰ Ndiy táa-yo, yuku yá'a ni kachiñú'ún-de Dios. Te máa-ni káka'an-ni ja ñúy Jerusalén kúu nu-y kánúy chíñú'ún-yo, áchi-ña. ²¹ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Nána, ná kándija-ni tu'un ká'an-ná chi cháa ñin kivi, ja ní yuku yá'a, ni ñu-y Jerusalén, tú chíñú'ún-ni máa Táa-yo Dios súan. ²² Níí, tú ká'jini-ni naún kúu ja kachiñú'ún-ni. Ko máa-ná, ká'jini-ná I'a kachiñú'ún-ná. Chi onde nu-y ñayivi judío vai tu'un nama yóo. ²³ Te cháa ñin kivi já ñayivi kachiñú'ún ndaa, chíñú'ún ndija-i Táa-yo Dios jíin iní jíin añú-i. Chi Táa-yo, ndúkú-ya ñayivi já súan chíñú'ún-i-ya kuni-ya. Te a ni cháa

kiví-ún. ²⁴ Dios kúu Espíritu. Te ñáyivi kuní chiñú'ún, kánúú já chiñú'ún ndíja-i-ya jíin iní jíin añú-i, áchí-ya. ²⁵ Te nì ka'ḡan ña'an-ún jíin-yá: Jiní-ná ja kíi Mesías, ja nání Cristo. Te nú nì chaḡ máá-yá, te stá'ḡan-ya táká tu'un nuu-yo. Achí-ña. ²⁶ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-ña: Máá-ná kúu I'ḡ-ún ja ká'ḡan-ná jíin-ní, áchí-ya. ²⁷ Te nini sá súan ká'ḡan-ya, te nì chaḡkoyo chaḡ káskuá'a jíin-yá. Te nì kḡanaa iní-de kándē'é-de ja ndátu'ún-yá jíin ñin ña'an. Ko tú ni ñin-de ní ka'ḡan: Naún jiká tu'ún-ní-ña, xí: Naún tu'un ndátu'ún-ní jíin-ña. ²⁸ Yúan-na te ña'an-ún, nì skéndoo-ña kíyi-ña te kua'ḡan-ña ondé ñuu. Te nì ka'ḡan-ña jíin ñáyivi yúan: ²⁹ Ña'ḡan jíná'an-ró te kuní-ro ñin chaḡ. Chaḡ-ún nì kachí-de nuu-rí taká naún tiñu nì sá'a-rí. Sáana te máá-de kúu Cristo, áchí-ña. ³⁰ Yúan-na te nì kenda koyo-i ñuu-ún. Te nì chaḡkoyo-i nuu-yá. ³¹ Te chaḡ káskuá'a jíin-yá, nì kḡstétuu-de-ya: Maestro, kee-ní staḡ, áchí-de. ³² Te nì ka'ḡan-ya jíin-de: Ío ndeyu kée-rí ja tú kájiní-ro, áchí-ya. ³³ Yúan-na te chaḡ káskuá'a jíin-yá, nì kajikḡ tu'ún tá'an-de: ñin chaḡ nì kin-chaka ja ní yee-yá náún, áchí-de. ³⁴ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Ndeyu-rí kúu ja sá'a-rí tiñu kuní I'ḡ nì tájí rúu vai-rí jíin já skíkuu-rí tiñu-ya-ún. ³⁵ Á tú káka'ḡan-ro: Ío kuun yóo ondé kiví tá'nu trigo. Vina te ká'ḡan-rí jíin-ró: Ndukani nuu-ro te ndē'é-ró ñḡ ndú'a-ún, chí a nì kuaan já tá'nu. ³⁶ Te chaḡ já'nu, a kí'in-de ya'u-de te nástútú-de nuní já kúchaku ñḡ káni, náva'a chaḡ sáka jíin cháa já'nu, ñin ká'nu-ni kusí iní-de. ³⁷ Chí súan kúu ja ká'ḡan ndaa tu'un: ñin chaḡ sáka, te inga-de já'nu, áchí. ³⁸ Te a nì tájí-rí róo kík'a'nu-ro núu tú ní kásatiñu-ró. Sava-gḡ chaḡ nì kḡsatiñu, te máá-ró, a nì kiví koyo-ró núu tiñu-de. Achí-ya. ³⁹ Te ñáyivi ñúu Samaria iní ñuu yúan, nì kajini so'o-i tu'un nì ka'ḡan ña'an-ún. Te kua'ḡ-i, nì kḡkandíja-i-ya. Chí nì ka'ḡan ndaa-ña: Nì kachí-de nuu-rí taká naún tiñu nì sá'a-rí, áchí-ña. ⁴⁰ Yúan-na te nì chaḡkoyo ñáyivi ñúu Samaria nuu-yá. Te nì kaka'ḡan ndá'ú-i jíin-yá ja ná kéndoo-ya yúan. Te nì kéndoo-ya yúan uu kiví. ⁴¹ Te kua'ḡ-gá-i nì kḡkandíja-i-ya sikí tu'un ká'ḡan-ya. ⁴² Te nì kaka'ḡan-i jíin ñá'an-ún: Tuká nini tu'un máá-ró te kandíja-rí-ya, chí a nì kajini so'o máá-rí tu'un ká'ḡan-ya. Te kájiní-rí ja I'ḡ yá'a kúu ndíja I'ḡ nama ñuyívi, chí Cristo kúu-ya. Achí-i.

Ja ní nasáva'a-ya sé'e mozo rey

⁴³ Te nuu úu kiví-ún nì kenda-ya yúan te kua'ḡan-ya ñúu Galilea. ⁴⁴ Chí máá Jesús, nì ka'ḡan ndaa-ya já ñin chaḡ jáni tu'un Dios, tú ká'io ja jíñú'ún ñáyivi ñúu máá-de jíin-de. ⁴⁵ Te nì jaḡ-ya ñúu Galilea. Te ñáyivi Galilea, nì kajatá'ú-i-ya, chí nì kajini-i taká tiñu nì sá'a-ya ondé ñuu Jerusalén kiví ní io viko yúan. Chí máá-i, suni nì kaja'ḡan-i viko-ún. ⁴⁶ Yúan-na te nì kee tuku Jesús kua'ḡan-ya ingá jínu ondé ñuu Caná ndañúu Galilea nuu ní io nducha já ní nduu vino nì sá'a-ya. Te iní ñuu Capernaum nì io ñin chaḡ játíñu nuu rey te kúu se'e-de. ⁴⁷ Chaḡ yúan, nì jini tu'un-de ja ní kenda Jesús ñuu Judea vai-ya ñúu Galilea. Te nì ja'ḡan-de nuu-yá. Te

nì ka'ḡan ndá'ú-de jíin-yá ja ná núu-ya kí'in-ya te nasáva'a-ya sé'e-de, chí a yani kuu-i. ⁴⁸ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Aḡ, te nú tú kuní-ro tuní jíin tíñu ñá'nu, ma kándíja kuti-ro, áchí-ya. ⁴⁹ Te chaḡ játíñu nuu rey, nì ka'ḡan-de jíin-yá: Tátḡ, nuu-ní kí'on vína chí nú ná kúkuéé-ní te kuu-i, áchí-de. ⁵⁰ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Kuá'an, chí chakú se'e-ró, áchí-ya. Te chaḡ-ún, nì kandíja-de tu'un nì ka'ḡan Jesús. Te nì kee-de kua'ḡan-de. ⁵¹ Te nini núu-de kuḡno'on-dé, te nì kenda koyo mozo-de, nì kajanata'ḡan-de, te nì kakḡstú'ún núu-dé: Nì nduva'a se'e-ní, áchí jíin-de. ⁵² Te máá-de nì jikḡ tu'ún-de nḡ hora nì kejá'a ndúva'a-i. Te nì kaka'ḡan jíin-de: Iku ká'ñin nì kee kiji-i, áchí. ⁵³ Te máá táḡ-i, nì juku'un iní-de ja hora-ún kúu hora nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Chakú se'e-ró. Te nì kandíja-de jíin ñḡ vé'e-de. ⁵⁴ Ya'á kúu tuní uu ja ní sá'a Jesús ná nì ndii-ya ñúu Judea ondé ñuu Galilea.

Ja ní nasáva'a-ya ñáyivi kúu

5 Yúan-na te nì io viko ñáyivi judío. Te nì kaa Jesús kua'ḡan-ya ñúu Jerusalén. ² Te ñuu Jerusalén ío ñin pila nducha máá yatá yúxé'é rḡ. Te nuu yú'u hebreo nání Betesda. Te sókó-ún ñáva'a u'ún portal. ³ Te iní portal yúan kándḡa kuá'a ñáyivi káku'u, ja kuáa, ja ren-go, ja tí'ichi. Te káindatu-i kandḡ nducha-ún. ⁴ Chí ío kiví já núu ñin ndajá'a-ya iní pila-ún. Te skandá-ya ndúcha. Te chaḡ kiví xnáñúú iní pila, nú a nì skandá-ya ndúcha, te nduva'a-de nḡni kue'e tá'ḡan-de. ⁵ Te yúan kátúu ñin chaḡ ja ní kuu oko xia'un uní kuiḡ kú'u-de. ⁶ Te nì jini Jesús ja kátúu cháa yá'a. Te nì juku'un iní-ya já ní kuu kua'ḡa kuiá kú'u-de. Te nì ka'ḡan-ya jíin-de: Kuní-ro ndúva'a-ró náún, áchí-ya. ⁷ Te nì ka'ḡan chaḡ kú'u-ún jíin-yá: Tátḡ, tú ní'in-ná ni ñin chaḡ skívi náá iní pila, nú a nì kandḡ nducha. Chí nini vai-ná te kivi-ni inga-de te vása cháḡ-ná. Achí-de. ⁸ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Ndukoo, te naki'in-ró jíto yuu-ro te kí'in-ro, áchí-ya. ⁹ Te chaḡ-ún nì nduva'a-ni-de. Te nì kí'in-de jíto yuu-dé te kua'ḡan-de. Te máá kiví ndétatú kúu kiví-ún. ¹⁰ Yúan-na te nì kaka'ḡan chaḡ judío jíin cháa nì nduva'a-ún: Kiví ndétatú kúu. Tú ío ley ja kúndiso-ró jíto yuu-ro, áchí. ¹¹ Te nì ka'ḡan-de jíin cháa judío: Chaḡ nì nasáva'a ruu, máá-de nì ka'ḡan-de jíin-rí: Kí'in jíto yuu-ro, te kí'in-ro, áchí-de. ¹² Yúan-na te nì kajikḡ tu'ún-ún-de: Ndé chaḡ nì ka'ḡan jíin-ró: Kí'in jíto yuu-ro te kí'in-ro, áchí. ¹³ Te chaḡ nì nduva'a-ún, tú ní jini-de ndé chaḡ kúu. Chí Jesús, a nì kuxio-ni-ya kuá'ḡan-ya núu ñáyivi ká'jin yúan. ¹⁴ Kúkuéé-gḡ, te nì ketá'an Jesús jíin-de iní ve'e ij. Te nì ka'ḡan-ya jíin-de: Vina te nì nduva'a-ró. Ma sá'a-gḡ-ro kuáchi. Chí nú túu, te kii ñin tundó'o xaḡn-gá sikí-ro. Achí-ya. ¹⁵ Te máá-de kua'ḡan-de. Te nì kastú'ún-de nuu táká ñáyivi judío ja Jesús kúu I'ḡ nì nasáva'a-ya-dé. ¹⁶ Te nì sá'a Jesús tiñu yá'a kiví ndétatú. Te chaḡ judío, ja yúan ní kḡchindik-in-de-ya. Te kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. ¹⁷ Te nì ka'ḡan Jesús jíin-de: Máá Táḡ-rí sátiñu-ni-ya vína te suni ruu sátiñu-rí, áchí-ya. ¹⁸ Ja yúan cháa judío, ví'í-gá

nj kándúkú-de modo ka'ni-dé-ya. Chj nasu máá ñn kivi ndétatú ní stáví-yá, chj suni nj ka'an-ya já Táa-ya kúu Dios. Te ñn núu-ni sá'a-ya máá-yá jíin Dios. ¹⁹ Te nj ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró: Máá Sé'e, ma kúu sá'a kuti-yá ja máá-yá, chj máni ja ní jini-ya sá'a Táa-ya. Chi taká ja sá'a máá-yá, suni súan sá'a máá Sé'e-ya ñn núu-ni jíin-yá. ²⁰ Chj máá Táa, kúndá'ú ini-ya Sé'e-ya. Te stá'an-ya núu-í taká tiñu sá'a-ya. Te ñá'nu-ga tiñu stá'an-ya vása yá'á, nává'a naa ini-ro ndé'é-ró jíiná'an-ró. ²¹ Chj nátu'un máá Táa, ndúkani-ya ndíyi te náschakú-ya-í, suni súan máá Sé'e, náschakú-ya ndéja kuní máá-yá. ²² Chj máá Táa, tú náku-xndíi-ya sikí ní ñn ñayivi, chi nj ja'a-ya tú'un ja náku-xndíi máá Sé'e-ya sikí taká ñayivi. ²³ Nává'a kuandatu ndivii ñayivi núu Sé'e nátu'un káandatu-i nuu máá Táa. Te ja tú jándatu nuu Sé'e, suni tú jándatu nuu máá Táa ja ní tájí-yá Sé'e-ya vái. ²⁴ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñn ñayivi chu'un ini-i tu'un ká'an-ri, te kandíja-i nuu I'a nj tájí rúu vai-ri, ñayivi-ún kuchaku-i ñí káni, te ma tá'nu ndatu-i ja kúu-i, chj sua kuchaku-i ñí káni. ²⁵ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Chaa hora, te vina a kúu, ja taká ndíyi kuni so'o-i tu'un kana jaa máá Sé'e Dios. Te ja kúni so'o, nachaku jíiná'an. ²⁶ Chj nátu'un máá Táa ñú'un vida ini máá-yá, suni súan nj ja'a-ya núu Sé'e-ya já ñú'un vida ini máá-i. ²⁷ Te suni nj ja'a Dios tu'un ja náku-xndíi Sé'e sikí ñayivi, chj suni Sé'e chaa kúu-i.

Sikí já náchaku ndíyi

²⁸ Ma náa ini-ro já ká'an-ri tu'un yá'a jíin-ró. Chj chaa ñn kivi já taká ndíyi ká'jin ini ve'e añú, kuni so'o-i tu'un kana jaa-ya. ²⁹ Te taká ñayivi ní kasá'a tiñu va'a, kenda-i te kuchaku-i ñí káni. Te ñayivi ní kasá'a tiñu ñáá, suni nachaku-i ko ta'nu ndatu-i. ³⁰ Ma kúu kuti sá'a máá-rí ja máá-rí. Nátu'un jini so'o-ri, súan sánda-ri. Te modo ndaa sánda-ri, chj tú sá'a-ri ja kuní máá-rí, chi ja kuní máá Táa-ri I'a nj tájí rúu vai-ri sá'a-ri. ³¹ Te nú ruu ká'an-ri tu'un máá-rí, te tú ío ndaa tu'un ká'an-ri. ³² In-ga kúu ja jáni ndaa tu'un-ri. Te jini-ri ja tú'un ndaa kúu ja ká'an-ya tú'un-ri.

Ja ní ka'an ndaa tu'un Jesús

³³ Máá-ró nj katáji-ró cháa nj kaja'an nuu Juan. Te máá-de nj jani ndaa-de máá tú'un ndaa. ³⁴ Vasa tú jáatá'ú-rí tu'un-ri ká'an ni ñn chaa, ko tu'un yá'a ká'an-ri nává'a kaku-ró jíiná'an-ró. ³⁵ Máá-de nj kuu lámpara ja kayú te stúun. Te máá-ró, yaku-ni kivi ní kajata'an ini-ro núu luz máá-de. ³⁶ Ko ñá'nu-ga kúu ja jáni ndaa tu'un-ri vása já ní ka'an Juan. Chj Táa-ri, nj ja'a-ya tiñu nuu-ri ja ná sá'a-ri. Te suu tiñu sá'a-ri-ún kúu ja kájani ndaa tu'un ja Táa-ri, nj tájí-yá ruu vai-ri. ³⁷ Te máá Táa-ri ja ní tájí-yá ruu vai-ri, máá-yá nj ka'an ndaa-ya tú'un-ri. Te tú ní ká'jini so'o kuti-ro tú'un ká'an-ya, ni tú ní ká'jini-ro ndasa káa-ya. ³⁸ Te ní tú ncháá ñi'in tu'un-ya ini-ro. Chj tú káandíja-ró I'a nj tájí-yá vai. ³⁹ Kánakaji va'a-ró tutú i, chj kájani ini-ro já tú'un yóso yúan kúu ja kúchaku-ro

ñí káni sá'a, ko máá tutú-ún kúu ja ká'an ndaa tu'un máá-rí. ⁴⁰ Te tú ká'jini-ro kíkoyo-ró núu máá-rí nává'a kuchaku-ro jíiná'an-ró. ⁴¹ Tú jáatá'ú-rí ja sá'á'nu ñayivi rúu. ⁴² Te a jini-ri róo ja tú kúmani-ro jíin Dios onde jíin ini jíin añú-ro. ⁴³ Ruu vai-ri jíin s'ví Táa-ri, te tú ká-jatá'ú-ró rúu. Te nú inga chaa chaa-de jíin s'ví máá-de, sa chaa-ún yachi kuatá'ú-ró-de. ⁴⁴ Ndasa kuu kandí-ja-ró, chj kásá'á'nu-ró tá'an-ró, te tú kándúkú-ró já ndúñá'nu-ró sá'a Dios, ja máá ñn-ni-ya ío. ⁴⁵ Ma nákani ini-ro já ká'an-ri kuachi sikí-ro núu Táa-ri. A ká'nuuu ini-ro núu Moisés. Te máá-de, jikán-de kuachi sikí-ro jíiná'an-ró. ⁴⁶ Chj nú ní káandíja-ró núu Moisés, suni ní káandíja-ró rúu núu, chi tu'un máá-rí nj chaa-de. ⁴⁷ Te nú tú káandíja-ró tutú nj chaa-de-ún, te ndasa kandí-ja-ró tú'un ká'an-ri núsáa. Achí-ya jíin-de.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

6 Te nj kuu taká tiñu yá'a. Te nj kee tuku Jesús kua'an-ya ingá lado mar Galilea, ja kúu mar Tiberias. ² Te kua'a xáan ñayivi ní kandikín-i-ya, chi nj kajini-i taká tuni nj sá'a-ya jíin ñayivi kaku'u. ³ Te nj kaa Jesús ñn yuku. Te nj jungoo-ya yúan jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ⁴ Te a nj kuyani viko Pascua, viko ñayivi judío. ⁵ Te nj ndakoto Jesús. Te nj jini-ya já vái koyo kua'a xáan ñayivi. Te nj ka'an-ya jíin Felipe: Ndény kuáan-yó stáa kée ñayivi yá'a, áchí-ya. ⁶ Ko súan nj ka'an-ya já jí-to nchaa-ya-dé, chj a nj jini-ya ndasa kúu ja sá'a-ya. ⁷ Te nj ka'an Felipe jíin-yá: Ma kánda uu ciento peso staa nává'a kee-í t'lí t'lí jíiná'an-i, áchí-de. ⁸ Te Andrés, ñani Simón Pedro, ñn chaa skuá'a jíin-yá, nj ka'an-de: ⁹ Ío ñn suchí yá'a te ndíso-i u'un státilá cebada jíin uu tiyáká lúli. Ko nasaa-na kúu-ún, chj kua'a xáan ñayivi, áchí-de. ¹⁰ Yúan-na te nj ka'an Jesús: Súngoo-ró ñayivi, áchí-ya. Te yúan ío kua'a ichá. Te nátu'un u'un mil chaa nj ka-jungoo-de. ¹¹ Te nj ki'in Jesús státilá-ún. Te nj jikan ta'u-yá. Te nj saka-yá nuu cháa káskuá'a jíin-yá. Te máá-de nj ja'a-de nuu ñayivi káxiukú-ún. Suni súan nj kaja'a-de tiyáká-ún. Te nj kayee-í nasaa kákuu ini máá-i. ¹² Te nuu ní kanda'a chii-i, te nj ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Nastútú-ró taká pedazo ja ní ndendoso, nává'a tú naa kúti, áchí-ya. ¹³ Te ja á nj kayee ñayivi-ún, te nj kanastútú-de pedazo ja ní ndendoso sikí ndí'ú'un státilá cebada-ún. Te nj kútú-ni uxí uu jika. ¹⁴ Te ñayivi-ún nj kajini-i tuni nj sá'a Jesús, te nj kaka'an-i: Jandáa ndija ja cháa yá'a kúu I'a kani tu'un Dios ja kii ini ñuyivi. Achí-i. ¹⁵ Te nj jini Jesús ja vái koyo-i ja kátiin-i-ya, kuu-ya rey máá-i. Te nj kuxio tuku máá ñn-ni-ya kuá'an-ya yúku-ún.

Ja ní jika já'á-yá nuu mar

¹⁶ Te nuu ní ini, te chaa káskuá'a jíin-yá, nj kanuu-de onde mar. ¹⁷ Te nj kivi koyo-de ini ñn barco. Te kaja'an-de inga lado mar onde ñuu Capernaum. Te nj kuñaa. Te té nchaa-ga Jesús nuu-dé. ¹⁸ Te nj kee ñn tachí xáan. Te ndóna nducha mar sá'a. ¹⁹ Te nj kajini-

ka-de jíin barco nátu'un u'un xí iñú kilómetro. Te n̄i kajini-de Jesús ja j̄ika-yá núu mar. Te n̄i kuyani-yá núu barco-ún. Te n̄i kayu'ú-de. ²⁰ Te máá-yá n̄i ka'an-yá jíin-de: Máá-rí kúu. M̄a yú'ú-ro j̄iná'an-ró, áchí-yá. ²¹ Te kákus̄i iní-de ja ná k̄ivi-yá iní barco. Yúan-na te n̄i jā-ni barco nuu n̄ú'un núu kuángoyo-de-ún.

Máá Stáa chakú kúu Jesús

²² Te k̄ivi x̄iān-ún, te ká'jin̄i t̄aká ñayivi ingá lado mar. Te n̄i kajini-i ja máá ñin-ni barco ío yúan. Te suni n̄i kajini-i ja tú ní k̄ivi Jesús in̄i barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá, ch̄i sua máni máá-ni cháa káskuá'a-ún, n̄i ka-ja'an máá-ni-de. ²³ Ko sava-ḡa barco lúli, onde ñuu Tiberias n̄i jakoyo yani lugar nuu ní kayee-í staa ja ní jik̄an ta'u máá J̄ito'o-yo núu. ²⁴ Te n̄i kajini ñayivi ja Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá, tú káxiukú-yá yúan. Te n̄i k̄ivi koyo máá-i in̄i barco lúli-ún, te kája'an-i ñuu Capernaum kuanandúkú-i Jesús. ²⁵ Te n̄i kanani'in-í-yá onde ingá lado mar. Te n̄i kaka'an-i jíin-yá: Maestro, na hora n̄i chāa-ní yá'a, áchí-i. ²⁶ Te n̄i ka'an Jesús: J̄andaa ká'an-ri jíin-ró, ja kánandúkú-ró rúu, nasu ja ní kajini-ro táká tuni n̄i sá'a-ri, ch̄i sua ja ní kayee-ro staa te n̄i kanda'a ch̄i-ró. ²⁷ M̄a sátiñu-ró ja ní'in-ro ndéyu ja náa, ch̄i sua ja ná kúchaku-ro ñ̄i káni sá'a. Máá Sé'e cháa ku'a-yá ndéyu-ún nuu-ro, ch̄i n̄i jat'u'un Táa-yo Dios ja sá'a-yá súan. Achí-yá jíin-i. ²⁸ Te n̄i kaka'an-i jíin-yá: Ndasa sá'a-ná náva'a sá'a-ná tiñu kuní Dios, áchí-i. ²⁹ Te n̄i ka'an Jesús: Tiñu kuní Dios kúu ja kándija-ró núu I'a n̄i táji-yá vai, áchí-yá jíin-i. ³⁰ Yúan-na te n̄i kaka'an-i: Núsáa te ñáun tuni sá'a-ní náva'a kuní-ná te kandija-ná ní. Ñáun tiñu sá'a-ní. ³¹ Ndiyi táa-yo, n̄i kayee-dé staa ándívi onde nuu n̄ú'un téé nátu'un yóso núu tutú: Onde ándívi ní ja'a-yá staa ní kayee-dé, áchí-i jíin-yá. ³² Te n̄i ka'an Jesús: J̄andaa ká'an-ri jíin-ró: Nasu Moisés ní ja'a staa onde ándívi núu-ro j̄iná'an-ró. Ko Táa-ri, ch̄i onde ándívi ja'a ndija-yá Staa núu-ro. ³³ Ch̄i Staa Dios kúu I'a n̄i kuun ichi ándívi. Te ja'a-yá ja kúchaku ñayivi ñuyivi. Achí-yá jíin-i. ³⁴ Te n̄i kaka'an-i jíin-yá: Táta, nene ku'a-ní staa jián kée-ná, áchí-i. ³⁵ Te n̄i ka'an Jesús: Máá-rí kúu máá Staa ja kúchaku-ro sá'a. Ndéja kii nuu-rí, m̄a kúu kuti sóko. Te ndéja kándija ruu, m̄a kuchí kuti ndúcha. ³⁶ Ko a n̄i ka'an-ri jíin-ró, ja tú kákandija-ró rúu, vasa n̄i kajini-ro núu-rí. ³⁷ Táká ja ja'a máá Táa-ri nuu-rí, chāa nuu-rí. Te ndéja cháa nuu-rí m̄a kíñi'in kuti-rí ki'in. ³⁸ N̄i kuun-ri ichi ándívi náva'a sá'a-ri ja kuní I'a n̄i táji rúu vai-ri, nasu ja sá'a-ri ja kuní máá-rí. ³⁹ Te máá Táa-ri kúu I'a n̄i táji rúu vai-ri. Te tú kuní-yá ja náa ní ñin ñayivi ní ja'a-yá núu-rí, ch̄i sua ja ná náschakú-ri-i k̄ivi j̄inu ñuyivi. ⁴⁰ Te ya'a kúu ja kuní I'a n̄i táji rúu vai-ri. Táká ñayivi ja j̄ini nuu Sé'e-yá te kandija-i nuu-yá, kuchaku-i ñ̄i káni. Te máá-rí náschakú-ri-i k̄ivi j̄inu ñuyivi. Achí-yá jíin-i. ⁴¹ Yúan-na te n̄i kaka'an cháa judío sik̄i-yá. Ch̄i n̄i ka'an-yá: Máá-rí kúu Staa ní kuun ichi ándívi. ⁴² Te n̄i kaka'an-de: Á nasu cháa yá'a kúu Jesús, se'e José. Te a kájin̄i-yo táa-de jíin náa-de. Te na-

ja ká'an-de: Ichi ándívi ní kuun-ri, áchí-de. ⁴³ Te n̄i ka'an Jesús: M̄a ká'an sóo-ró j̄iná'an-ró. ⁴⁴ Máá Táa-ri, n̄i táji-yá ruu vai-ri. Te m̄a kúu kii ní ñin ñayivi núu-rí nú tú kinchaka máá-yá-i. Yúan-na te náschakú-ri-i k̄ivi j̄inu ñuyivi. ⁴⁵ Yóso núu tutú cháa n̄i kajani tu'un Dios: Ndi-táká-de kutu'a-de sá'a Dios, áchí. Núsáa te táká ñayivi j̄ini so'o tu'un ká'an máá Táa-ri, te tu'a-i jíin, ñayivi-ún kii-i nuu-rí. ⁴⁶ Ni ñin ñayivi, tú ní j̄ini kuti núu máá Táa-ri. Máá I'a vai onde nuu Dios, máá ñin-ni-yá kúu ja á n̄i j̄ini-yá núu máá Táa-yá. ⁴⁷ J̄andaa ká'an-ri jíin-ró j̄iná'an-ró: Nú ñin ñayivi kándija-i ruu, kuchaku-i ñ̄i káni. ⁴⁸ Máá-rí kúu Staa ja kúchaku-ro sá'a. ⁴⁹ Ndiyi táa-ro, n̄i kayee-dé staa ándívi onde nuu n̄ú'un téé te a n̄i kajini-de. ⁵⁰ Ko ya'a kúu Staa ja vai ichi ándívi náva'a nú ndé ñayivi kée, te m̄a kúu-i. ⁵¹ Máá-rí kúu Staa chakú ja vai ichi ándívi. Te nú ndé ñayivi kée Staa yá'a, kuchaku-i ñ̄i káni. Te Staa ja ku'a-ri-ún, kúu kuñu-ri. Te ku'a-ri kuñu-ri náva'a kuchaku ñuyivi. Achí-yá. ⁵² Yúan-na te cháa judío, n̄i kastátá'an máá-de: Chaa yá'a, ndasa kuu ku'a-de kuñu-de kee-yo, áchí-de. ⁵³ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: J̄andaa ká'an-ri jíin-ró, nú tú kee-ro kúñu máá Sé'e cháa, te nú tú ko'o-ró niñi-yá, te m̄a kúchaku-ro j̄iná'an-ró. ⁵⁴ Ch̄i cháa kee kúñu-ri te ko'o niñi-rí, kuchaku-de ñ̄i káni. Te máá-rí náschakú-ri-de k̄ivi j̄inu ñuyivi. ⁵⁵ Ch̄i kuñu-ri kúu ndija ndeyu. Te niñi-rí kúu ndija nducha. ⁵⁶ Chaa yéé kúñu-ri te jíi niñi-rí, nene kunchaa-de jíin-rí, te ruu jíin máá-de. ⁵⁷ Máá Táa-ri chakú-yá. Te n̄i táji-yá ruu vai-ri. Te máá-rí chakú-ri sá'a Táa-ri. Suni súan nú ndé cháa kee rúu, suni kuchaku-de sá'a-ri. ⁵⁸ Ya'a kúu Staa vai ichi ándívi. Ndiyi táa-ro s̄in staa ándívi ní kayee-dé, te a n̄i kajini-de. Ko nú ndé cháa kee Staa yá'a, kuchaku-de ñ̄i káni, áchí-yá jíin-de. ⁵⁹ Táká tu'un yúan n̄i ka'an Jesús in̄i ve'e sinagoga, nini stá'an-yá in̄i ñúu Capernaum. ⁶⁰ Te kua'a cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kajini so'o-de. Te n̄i kaka'an-de: Xān yíi kaa tu'un yá'a. Ndé cháa kúu juku'un ini, áchí-de. ⁶¹ Te Jesús n̄i j̄ini-ni-yá ja súan n̄i kaka'an cháa káskuá'a jíin-yá. Te n̄i ka'an-yá jíin-de: Ká-nayú'ú-ro sá'a tu'un yá'a náun. ⁶² Te ndasa sá'a-ró nú kuní-ro máá Sé'e cháa, ndaa-yá núu ní kanchaa núu-yá. ⁶³ Jíin máá Espiritu kúu ja kúchaku-yo sá'a. Te yiki kúñu tú kuti ní'in tíñu. Tu'un n̄i ka'an-ri jíin-ró j̄iná'an-ró kákuu cuenta Espiritu jíin ja kúchaku-yo sá'a. ⁶⁴ Ko sava-ró, tú kákandija-ró, áchí-yá. Ch̄i Jesús, onde xnáñúú ní j̄ini-yá ndéja kúu ja tú kandija, te ndéja kúu ja nástuu-yá. ⁶⁵ Te n̄i ka'an-ga-yá: Ja yúan ní ka'an-ri jíin-ró ja ní ñin ñayivi m̄a kúu kii-i nuu-rí, nú tú ní jat'u'un máá Táa-ri, áchí-yá. ⁶⁶ Yúan-na te kua'a cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kanakaka yátá-de, te tuká-ni ní káji-ka-de jíin-yá.

Ja ní ka'an ndaa Pedro

⁶⁷ Te n̄i ka'an Jesús jíin máá ndí'uxi uu cháa-ún: Te róo suni k̄ingoyo-ró kákuu-ri náun, áchí-yá. ⁶⁸ Te n̄i ka'an Simón Pedro: Táta, ndé nuu k̄ingoyo-ná, ch̄i máá-ní

kúu I'á jáni tɔ'un ndasa kuchaku-ná nǎí káni. ⁶⁹ Te kájini-ná te kákandíja-ná ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, I'á chakú, áchí-de. ⁷⁰ Te nǎi ka'an Jesús jíin-de: Tú ní káji-rǎ ndé'uxí uɔ-ro náún. Te ñin-ró kúu kui'nǎ. Achí-ya. ⁷¹ Te súan nǎi ka'an-ya sikí Judas Iscariote, se'e Simón. Chi cháa yá'a, nastúu-de-ya. Te ñin tá'an ja uxí uɔ-ún kúu-de.

Viko vé'e enramada

7 Te nǎi kuu taká tiñu yá'a. Te jíka kuu Jesús ñuu Galilea. Te tú kuni-ya káka kuu-ya ñuu Judea, chi cháa judío kándúkú-de modo ka'ni-dé-ya. ² Te a nǎi kuyani viko vé'e enramada, ja kúu ñin viko ñáyivi judío. ³ Te nǎi kaka'an ñani-ya jíin-yá: Kenda-ró yá'a te ki'in-ro ñuu Judea va'a-ga, náva'a cháa káskuá'a jíin-ró ná kuni-de ná tiñu sá'a-ró. ⁴ Nú kuni ñin cháa ja kuichá tɔ'un-de, naja sá'a sa'í-de tiñu. Te nú tiñu yá'a sá'a-ró, te stá'an ndiijn-ro máá-ró núu ñáyivi núsáa, áchí-de jíin-yá. ⁵ Chi ní ñani-ya, tú kájatú-ún-de-ya. ⁶ Yúan-na te nǎi ka'an Jesús jíin-de: Té chá'an-ga ja kivi-rí. Ko kivi máá-ró, chi a nǎi cháa. ⁷ Ma kúu koto u'ɔ ñáyivi róó, ko jíto u'ɔ-i ruu, chi ká'an-rǎ tɔ'un ndaa máá ñáyivi ja máni tiñu ñáá kásá'a-i. ⁸ Kaa máá-ró kuángoyo-ró víko-ún. Máá-rí chi ma kí'in-rǎ viko-ún vina, chi té ja-ga kivi-rí. Achí-ya. ⁹ Te nǎi ka'an-ya tú'un yá'a jíin-de. Te nǎi kendo-ni-ya ñuu Galilea. ¹⁰ Te nǎi kaa ñani-ya kája'an. Yúan-na te suni nǎi kaa máá-yá kuá'an-ya víko-ún, ko tú ní stá'an ndiijn-ya máá-yá, chi sa'í-ni nǎi ja'an-ya. ¹¹ Te cháa judío, kánandúkú-de-ya víko-ún. Te káka'an-de: Ndénu kánde cháa-ún, áchí-de. ¹² Te xaan ní kuvaa tɔ'un-ya núu ñáyivi-ún, chi sava-i nǎi kaka'an-i: Chaa va'a kúu-de. Te sava-ga-i nǎi kaka'an-i: Túu, chi xndá'ú-de ñáyivi, áchí-i. ¹³ Ko ní ñin-i tú ní káka'an ndiijn-i tɔ'un-ya, chi káyu'ú-i cháa judío. ¹⁴ Te sava viko, nǎi kaa Jesús kua'an-ya vé'e ij, te nǎi stá'an-ya tú'un. ¹⁵ Te nǎi kánaa iní cháa judío kánde'é-de: Ndasá jiní cháa yá'a letra, chi tú ní skuá'a-de, áchí-de. ¹⁶ Yúan-na te nǎi ka'an Jesús: Tɔ'un stá'an-rǎ nasu máá-rí xíin, chi tɔ'un I'á nǎi táji rúu vai-rǎ kúu. ¹⁷ ñin cháa, nú kuni-de sá'a-de tiñu kuni Dios, cháa-ún, juku'un inǎi-de tɔ'un stá'an-rǎ, nú onde nuu Dios vai, xí ja ní ki'ni'in máá-rí kúu, áchí-ya. ¹⁸ Chaa ká'an tɔ'un máá-de, ndúkú-de ja ndúñá'nu máá-de. Ko nú ñin cháa ndúkú-de ja ndúñá'nu cháa nǎi táji-de vai-de, cháa yá'a kúu cháa ndaa, te tú naún tɔ'un ñáá ío inǎi-de. ¹⁹ Moisés, nǎi ja'a-de ley nuu-ro jíin-an-ró xí túu. Ko tú ní ñin-ró káskíkuu ley-ún. Naja kákuñ-ro ká'ni-ro rúu. Achí-ya jíin-de. ²⁰ Te nǎi kaka'an ñáyivi kuá'a-ún: Tá'an-ro tachí. Ndéja kuni ka'ni róó. Achí-i. ²¹ Te nǎi ka'an Jesús jíin-i: Nǎi sá'a-rǎ ñin tiñu, te ndi-vii-ro ní kánaa iní-ro kánde'é-ró. ²² Jandáa, Moisés nǎi ja'a-de ley xitǎ ndúu-ro jíin-an-ró. Ko nasu ja ní kuu inǎi Moisés, chi ja ní kuu inǎi ndiyi táa-ro kúu. Te kivi ndé-tatú káxitǎ ndúu-ro. ²³ Te nú káxitǎ ndúu-ro máá kivi ndétatú, náva'a skíkuu ley Moisés, te naja kákitǎ inǎi-ro núu-rí ja ní násáva'a ij-rí ñin cháa kivi ndétatú núsáa.

²⁴ Ma koso nínu-ni tɔ'un ká'an-ro, chi sua ná nándúkú víi-ro tú'un ndaa. Achí-ya jíin-i. ²⁵ Yúan-na te nǎi kaka'an sava ñáyivi ñuu Jerusalén: Nasu cháa yá'a kúu ja ká-nandúkú-de ka'ni-dé náún. ²⁶ Te yá'a ndé'é-ró ká'an ndiijn-de. Te tú naún tɔ'un káka'an jíin-de. Sanaa te nǎi kunda inǎi cháa kákuñá'nu ja cháa yá'a kúu Cristo. ²⁷ Ko cháa yá'a, a kájini-yo-dé, jíin ndé ñuu vai-de: Ko ja cháa Cristo, ní ñin-yó, ma kuni-yo ndéchi kí-ya. Achí-i. ²⁸ Yúan-na te nǎi ka'an jaa Jesús inǎi vé'e ij, hora stá'an-ya tú'un: A kájini-ro rúu, te kájini-ro ndé ñuu vai-rǎ. Tú vai-rǎ ja sikí máá-rí, ko ñin I'á ndaa nǎi táji rúu vai-rǎ. Te tú kájini-ro I'á-ún. ²⁹ Ko máá-rí, chi jiní-rǎ-ya, te onde nuu máá-yá vai-rǎ, chi nǎi táji-yá ruu vai-rǎ, áchí-ya. ³⁰ Yúan-na te nǎi kándúkú ndé-de ja kátiin-de-ya. Ko tú ní ñin-de ní kenda'a-dé-ya, chi té ja-ga hora-ya. ³¹ Te nǎi kákandíja kua'a ñáyivi tú'un nǎi ka'an-ya. Te nǎi kaka'an-i: Nú ná cháa máá Cristo, te sá'a-ga-ya tuni vásá ja sá'a cháa yá'a náún, áchí-i. ³² Te cháa fariseo, nǎi kajini so'o-de ja ñáyivi kuá'a-ún súan káka'an-i tɔ'un-ya. Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, nǎi katáji-de policía ja kátiin-de-ya. ³³ Te nǎi ka'an Jesús: Yaku-na kivi kún-chaa-rǎ jíin-ró jíin-an-ró. Te no'on-rǎ nuu I'á nǎi táji rúu vai-rǎ. ³⁴ Te nándúkú-ró rúu. Te ma náni'in-ro rúu. Te ma kúu jaa koyo-ró núu kúnchaa-rǎ. Achí-ya. ³⁵ Yúan-na te nǎi kaka'an cháa judío: Te ndénu kí'in cháa yá'a ja má náni'in-yo-dé. Xí kí'in-de nuu ñáyivi-yo ja ní kajicha nuu inǎi ñuu Grecia, te stá'an-de tɔ'un nuu ñáyivi ñuu Grecia-ún náún. ³⁶ Naún tɔ'un kúu ja ní ka'an-de yá'a: Nándúkú-ró rúu, te ma náni'in-ro rúu, te ma kúu jaa koyo-ró núu kúnchaa-rǎ, áchí. ³⁷ Te kivi jínu viko-ún, ja kúu kivi kúka'nu viko, te nǎi ndukuiñ Jesús. Te nǎi ka'an jaa-ya: Nú ndé ñin ñáyivi jichí nducha, te ná kí-i nuu-rí te ko'o-i-cha. ³⁸ Nú ñin ñáyivi kándíja-i ruu, yucha nducha chakú kaka inǎi-i, ná tɔ'un ká'an tutu ij. Achí-ya. ³⁹ Súan nǎi ka'an-ya tú'un Espiritu ja ní'in ñáyivi kákandíja-i-ya. Ko té cháa-ga Espiritu Santo. Chi té chá'an-ga nduñá'nu luu Jesús.

Ja ní kusíin-i sikí-ya

⁴⁰ Te sava ñáyivi kuá'a-ún, nǎi kajini so'o-i tɔ'un yá'a. Te nǎi kaka'an-i: Jandáa ja máá cháa jáni tɔ'un Dios kúu cháa yá'a, áchí-i. ⁴¹ Te sava-ga-i nǎi kaka'an-i: Chaa yá'a kúu Cristo. Ko sava-ga-i nǎi kaka'an-tu-i: Onde ñuu Galilea kii Cristo náún. ⁴² Á tú ká'an tutu ij, ja kíi Cristo onde tata David onde ñuu Belén nuu ní nchaa máá David, áchí-i. ⁴³ Yúan-na te nǎi kastátá'an ñáyivi ja sikí-yá. ⁴⁴ Te sava-i, kátiin-i-ya kákuñ-i. Ko tú ní ñin-i ní kenda'a-í-ya. ⁴⁵ Te policía-ún, káno'on nuu sutu ñá'nu jíin núu cháa fariseo. Te máá-ún, nǎi kaka'an jíin policía: Naja tú ní cháa-de jíin-ró, áchí. ⁴⁶ Te nǎi kaka'an policía-ún: Tú kuti ní ñin cháa ká'an ná tɔ'un ká'an cháa yúan, áchí. ⁴⁷ Te nǎi ka'an cháa fariseo jíin-de: Te suni nǎi xndá'ú-de róó jíin-an-ró náún. ⁴⁸ A nǎi kándíja ñin cháa kuñá'nu xí ñin cháa fariseo nuu-dé náún. ⁴⁹ Aa, ñáyivi yúkú yá'a ja ná tú kájini kuti-í ley, ná tají-i, áchí. ⁵⁰ Te

Nicodemo, chaa ni kii nuu-yá akuáa-ún, suni ñin chaa fariseo kúu-de. Te ni ka'an-de. ⁵¹ Naún áchí ley. Kuu nakuñndí-yó sikí ñin chaa, te nú tú xna'an-ga kuni so'o-yó tú'un ká'an-de, jíin nú tú ndúkú víi-yo naún tiñu sá'a-de náún. Achí-de. ⁵² Te ni kaka'an: Te róó, suni on-de ñuy Galilea vai-ró náún. Nandúkú vá'a te kuni-ro já onde ñuy Galilea tú kenda kuti ní ñin chaa jáni tu'un Dios. Achí. ⁵³ Te kuano'on-dé ná ve'e ná ve'e-de.

Ña'an ní ísíki ncháa-ña

8 Te ni kee Jesús kua'an-ya yúku Olivos. ² Te ja kuákundijin te ni chaa tuku-ya vé'e ij. Te ndivii ñáyivi ní chakoyo-i nuu-yá. Te ni jungoo-ya, te ni stá'an-ya tú'un nuu-í jíná'an-i. ³ Yúan-na te chaa fariseo jíin cháa kachaa tutu, ni kakinchaka-de ñin ña'an ísíki ncháa tá'an. Te ni jani-de-ña má'ñú-i. ⁴ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, ni kani'in-ná ña'an yá'a máá núu tíñu ísíki ncháa-ña. ⁵ Te nuu ley ni tá'ú Moisés tiñu nuu-yo já kuá'a-yó yúu xiní ñá'an kásá'a súan. Te máá-ní, ndasa kachi-ní, áchí-de. ⁶ Ko ni kaka'an-de tu'un yá'a ja kájito ncháa-de-ya, náva'a kuu kakan-de kuachi sikí-yá. Ko Jesús, ni jaxin-ya máá-yá. Te ni chaa-ya núu ñú'un jíin xiní ndá'a-yá. ⁷ Te kájika tu'un kájika tu'un-de-ya. Te ni ndukani-ya máá-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Te nú ndé ñin máá-ró tú ío kuachi, te róó kúu ja xná'an-ga kuá'a yuu xiní-ña núsáa, áchí-ya. ⁸ Te ni nakuaxin-ya máá-yá. Te ni chaa tuku-ya núu ñú'un. ⁹ Te ni kajini so'o-de ja súan ni ka'an-ya. Te ni kanakani u'ú ini-de. Te ñin-ni-de ñin-ni-de ni kenda koyo-de ká'a'an-de. Ni keja'a onde chaa ñá'nu-ga te onde ni ndí'i-na. Te ni kendoo máá ñin-na Jesús jíin ñá'an kándij ma'ñú-ún. ¹⁰ Te Jesús, ni ndukani-ya máá-yá. Te tuká ni ñin-de ní jiní-ya, chi máá-na ñasí'í-ún. Te ni ka'an-ya jíin-ña: Súchi, ndéchi ká'a'an chaa ká'ikan kuachi sikí-ro. Tuká ni ñin-de sání'in róó náún. Achí-ya. ¹¹ Te ni ka'an-ña: Ni ñin-de Tá-ta, áchí-ña. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-ña: Ni ruu, tú sání'in-ri kuachi-ró: Kuá'an, te ma sá'a-ga-ro kuachi, áchí-ya.

Jesús kúu ja stúun ini ñuyívi

¹² Te inga jínu ni ka'an tuku Jesús jíin ñáyivi: Máá-rí kúu luz ja stúun ini ñuyívi. Ndé ñáyivi kúndikin ruu, te tú kaka-i ñuyívi, chi sua kuñava'a-i luz ja kúchaku-i sá'a. ¹³ Yúan-na te chaa fariseo ni kaka'an-de jíin-yá. Róó ká'an-ro tú'un máá-ró. Tú ío ndaa tu'un ká'an-ro. Achí-de. ¹⁴ Te ni ka'an Jesús: Vasa ká'an-ri tu'un máá-rí, ko ío ndaa tu'un ká'an-ri, chi jiní-ri ndénu vái-ri, te ndénu kí'in-ri. Ko róó, ni tú ká'ini-ro ndénu vái-ri, ni ndénu kí'in-ri. ¹⁵ Máá-ró, cuenta chaa jito ncháa-ro ndasa ío. Ko ruu, tú jito ncháa-ri ndasa káa ni ñin ñáyivi. ¹⁶ Te nú ndúkú-rí ndasa káa, te kenda ndaa tu'un sá'a-ri, chi tú sá'a máá ñin-ri, chi onde jíin máá Táa-ri, I'a ni tájí rúu vai-ri. ¹⁷ Te yóso núu tutú ley máá-ró, ja nú ka'an uu testigo, te ío ndaa tu'un-ún. ¹⁸ Ruu, ká'an ndaa-ri tu'un-ri. Te suni máá Táa-ri, I'a ni

tájí rúu vai-ri, kúu inga testigo-ri. Achí-ya. ¹⁹ Te ni ka-ka'an-de jíin-yá: Ndénu kánchaa Táa-ro, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Tú ká'ini-ro rúu ni Táa-ri. Te nú ní ká'ini-ro rúu, suni kuni-ro Táa-ri núu, áchí-ya. ²⁰ Tu'un yá'a ni ka'an Jesús nuu kásoko-í xu'ún nini sta'an-ya ini ve'e ij. Te tú ni ñin-i ní tñin-i-ya, chi té cha'an-ga ja hora-ya. ²¹ Te ni ka'an tuku Jesús jíin-de: Ruu, chi kí'in-ri. Te nandúkú-ró rúu ko ndiso-ró kuáchi-ró kúu-ro, te ma kúu ja koyo-ró núu kí'in-ri, áchí-ya. ²² Yúan-na te ni ka-ka'an chaa judío: Naja ká'an-de: Ma kúu ja koyo-ró núu kí'in-ri. Á ka'ni-dé máá-de ja súan. Achí-de. ²³ Te ni ka'an-ya jíin-de: Máá-ró íchi véé vái koyo-ró, te ruu chi onde nuu súkún vái-ri. Máá-ró kákuu chaa ñuyívi yá'a, ko ruu nasu cháa ñuyívi yá'a kúu-ri. ²⁴ Ja yúan ní ka'an-ri jíin-ró, ja ndiso-ró kuáchi-ró kúu-ro. Chi nú tú kákandíja-ró já máá-rí kúu I'a, te kundiso ná'in-ró kuáchi-ró kúu-ro. Achí-ya. ²⁵ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Te róó, ndé chaa kúu-ró, áchí-de. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Máá-rí kúu ja ní ka'an-ri jíin-ró onde xná'úú. ²⁶ Te sikí máá-ró ío kua'a-ga tu'un ka'an-ri, jíin já kána jíin-rí nuu-ro. Ko I'a ni tájí rúu vai-ri kúu I'a ndaa. Te tu'un ká'an-ri nuu ñuyívi yá'a kúu tu'un ni jini so'o-ri ni ka'an máá-yá. Achí-ya. ²⁷ Ko tú ní ká'uku'un in-i-de ja ká'an-ya tú'un máá Táa-yo jíin-de. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Ondé nú ni kajata kaa-ró máá Sé'e chaa, yúan-na te kuni-ro já máá-rí kúu, te tú naún sá'a-ri ja máá-rí, chi ká'an-ri tu'un ni stá'an máá Táa-ri nuu-rí. ²⁹ Chi I'a ni tájí rúu vai-ri kánchaa-ya jíin-rí. Tú xndoo-ya rúu, chi sá'a ná'in-rí tiñu játa'an ini máá-yá. Achí-ya. ³⁰ Te ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te kua'a xá'an-dé ni kákandíja-de-ya.

Se'e Dios jíin sé'e kui'na

³¹ Te ni ka'an Jesús jíin cháa judío ja kákandíja-ún: Te nú kendoo ni'in-ró jíin tú'un-ri, te kuu-ró cháa skuá'a ndija jíin-rí. ³² Te juku'un ini-ro jíin tú'un ndaa, te koo libre-ro sá'a tu'un ndaa-ún. Achí-ya. ³³ Te ni kaka'an-de jíin-yá: Tata Abraham kákuu-ri, te tú ká'atíñu kuti-rí nuu ní ñin ñáyivi. Naja ká'an-ro: Koo libre-ro, áchí-de. ³⁴ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja táká chaa sá'a kuachi, máni mozo kuachi kúu-de. ³⁵ Te ñin mozo, tú kéndoo-de ini ve'e ñí káni, ko se'e, chi kéndoo-i ini ve'e ñí káni. ³⁶ Núsáa te nú koo libre-ro sá'a máá Sé'e, te a ni kákuu libre ndija-ró. ³⁷ A jiní-ri ja ñin tata Abraham kákuu-ró, ko ka'ni-ro rúu ká'uni-ro, chi tú ká'uku'un ini-ro tú'un ká'an-ri. ³⁸ Ruu ká'an-ri tu'un ni jiní-ri nuu Táa-ri. Te suni máá-ró kásá'a-ró tíñu ni kajini so'o-ró núu táa máá-ró. Achí-ya. ³⁹ Te ni kaka'an-de: Táa-ri kúu Abraham, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Te nú se'e Abraham kákuu-ró núu, te tiñu ni sá'a Abraham suni sá'a máá-ró núu. ⁴⁰ Ni jini so'o-ri tu'un ndaa nuu Dios, te ni ka'an-ri tu'un-ún jíin-ró. Ko máá-ró, ká'uni-ro ká'ni-ro rúu. Ko nasu tíñu súan ní sá'a Abraham. ⁴¹ Máá-ró kásá'a-ró tíñu máá táa-ro, áchí-ya jíin-de. Yúan-na te ni kaka'an-de: Máá-rí, tú ní ká'uku téné-rí.

Ió ñn-ni táa-rj. Dios kúu-ya. Achí-de. ⁴² Te nĭ ka'ān Jesús: Te nú táa-ro kúu Dios, te kumanĭ ndĭja-ró jíin-rí núú. Chĭ onde nuu Dios nĭ kenda-rj. Na tú vai-rj ja máa-rí, chĭ máa-yá nĭ tájĭ-yá ruu vai-rj. ⁴³ Naja tú kájuku'un in-i-ro tú'un ká'ān-rj núsáá. Kuachi ja tú kákanda-ró kúni so'o-ró tú'un-rj. ⁴⁴ Máa-ró kákuu se'e táa-ro kuí'na. Te skíkuu-ró tíñu kuní táa-ro kákunĭ-ro. Máa-de, nĭ ja'ni-de ndĭyi onde xnáñúú. Te tú ní kándĭi nĭ'in-de jíin tú'un ndaa, chĭ tú kuti ní ñn tu'un ndaa ñú'un inĭ-de. Te nú ká'ān-de tu'un xndá'ú, tu'un máa-de ká'ān-de, chĭ ja xndá'ú ñáá kúu-de. Te onde chĭi máa-de káku taká tu'un tú'ún. ⁴⁵ Ko ruu, ká'ān-rj tu'un ndaa. Te ja yúan tú kákandĭja-ró rúy. ⁴⁶ Ndé ñn róó ndini'in kuachi sikĭ-rí núsáá. Te nú ká'ān ndaa-rj, naja tú kákandĭja-ró rúy. ⁴⁷ Ñayivi kákuu se'e Dios, káchu'un inĭ-i tu'un Dios. Ja yúan tú káchu'un inĭ máa-ró, chĭ nasu sé'e Dios kákuu-ró, áchĭ-ya jíin-de. ⁴⁸ Yúan-na te nĭ kaka'ān chaa judío: Ndaa káka'ān-rj ja cháa ñuu Samaria kúu-ró, te tá'ān-ro tachĭ, áchĭ-de jíin-yá. ⁴⁹ Te nĭ ka'ān Jesús: Tú tá'ān-rj tachĭ, chĭ sua jándatu-rj nuu Táa-rj. Te máa-ró tú káka'ān jíñú'ún-ró jíin-rí. ⁵⁰ Te tú ndúkú-rí ja ndúñá'nu-rj. Dios kúu I'ā sá'a, te ndé'é-yá ndasa káa. ⁵¹ Jandaa ká'ān-rj jíin-ró: Nú ndé ñayivi skíkuu tu'un ká'ān-rj, ma kúu kuti-í. Achí-ya. ⁵² Te chaa judío, nĭ ka-ka'ān-de: Vina te nĭ kajini-rj ja tá'ān-ro tachĭ. Abraham jíin cháa kájani tu'un Dios, nĭ kajĭ'i-de. Te róó áchĭ-ro: Ja skíkuu tu'un ká'ān-rj, ma kúu kuti. ⁵³ Nĭ jĭ'i táa-yo Abraham. Te ñá'nu-ga kúu-ró vásá máa-de náún. Te suni nĭ kajĭ'i chaa nĭ jani tu'un onde sáá, te ndé chaa sá'a-ró máa-ró núsáá. Achí-de jíin-yá. ⁵⁴ Te nĭ ka'ān Jesús: Te nú ruu sáñá'nu-rj máa-rí, te nduñá'nu sáni-rj núú. Máa Táa-rj kúu I'ā sáñá'nu ruu. Te máa-ró káka'ān-ro ja I'ā-ún kúu Dios máa-ró. ⁵⁵ Te tú kájini kuti-ro núy-yá. Ko ruu, chĭ jini-rj nuu-yá. Nú ká'ān-rj jíin-ró ja tú jini-rj-ya, te kuu-rj chaa xndá'ú ñáá nátu'un máa-ró jíná'an-ró núú. Ko jini ndija-rj-ya. Te skíkuu-rj tu'un ká'ān-ya. ⁵⁶ Táa-ro Abraham, nĭ kusĭ inĭ-de kunĭ-de kivi cháa-rj. Te a nĭ jini-de. Te a nĭ kusĭ inĭ-de. Achí-ya. ⁵⁷ Yúan-na te nĭ kaka'ān chaa judío jíin-yá: Aa, ni té koo-ga-ro úu xiko uxĭ kua, te a nĭ jini-ro núu Abraham náún, áchĭ-de. ⁵⁸ Te nĭ ka'ān Jesús jíin-de: Jandaa ká'ān-rj jíin-ró: A ío-rj onde ná té kaku-ga Abraham, áchĭ-ya. ⁵⁹ Yúan-na te nĭ káki'in-de yuu ja kuá'a-de-ya. Ko máa Jesús nĭ sa'í-ni-ya. Te nĭ kenda-ya inĭ ve'e ĩ. Te nĭ ja'a-ya sáva ma'ñú-de, te kua'ān-ni-ya.

Chaa nĭ kaku kuáá

9 Te nini kua'ān-ya, te nĭ jini-ya núu ñn chaa kuáá onde kivi ní kaku-de. ² Te chaa kákuá'a jíin-yá, nĭ kajika tu'un-de-ya: Maestro, naja ní kaku kuáá cháa yá'a. Kuachi máa-de xĭ kuáchi táa-de kúu náún, áchĭ-de. ³ Te nĭ ka'ān Jesús: Nasu kuáchi máa-de, ni nasu kuáchi táa-de kúu. Chĭ sua ja ná sátiñu ndĭjin Dios jíin-de. ⁴ Kánúú sá'a-rj tiñu I'ā nĭ tájĭ rúy vai-rj, nini ío ndúú. Chĭ nú ná kuáa, te ma kúu sátiñu-yó. ⁵ Nini

kánde-rj inĭ ñuyivi, te luz ñuyivi kúu-rj. Achí-ya. ⁶ Súan nĭ ka'ān-ya. Te nĭ tivĭ sĭ'ví-yá nuu ñú'un. Te nĭ sá'a-ya ndé'yu jíin tĕsĭ'ví-yá-ún. Te nĭ jĭ'i-yá nde'yu-ún sikĭ ndúchi cháa kuáá-ún. ⁷ Te nĭ ka'ān-ya jíin-de: Kuá'án, te nakĭti nuu-ro inĭ pila Siloé (ja kunĭ ka'ān, ndajá'a). Te nĭ kee-de kua'ān-de. Te nĭ nakĭti nuu-dé, te nĭ ndundi-jĭn-ni nuu-dé vai ndii-de. ⁸ Yúan-na te taká tá'an-de, jíin taká ja á nĭ kajini ja cháa kuáá kúu-de núú, nĭ kajika tu'un tá'an: Á nasu cháa yá'a kúu ja ncháa-ni te jĭkán caridad núú, áchĭ. ⁹ Te sava nĭ kaka'ān: Suu-de kúu, áchĭ. Te sava tuku nĭ kaka'ān: Súan jĭto-de nátu'un chaa-ún, áchĭ. Ko máa-de nĭ ka'ān-de: Máa-rí kúu, áchĭ-de. ¹⁰ Yúan-na te nĭ kajika tu'un-ún-de: Ndas a nĭ nanuña nduchi-ro núsáá, áchĭ. ¹¹ Te nĭ ka'ān-de: ñn chaa nání Jesús, nĭ sá'a-de nde'yu. Te nĭ jĭ'i-dé nduchi-rí. Te nĭ ka'ān-de jíin-rí: Kuá'án nuu pila Siloé, te nakĭti nuu-ro, áchĭ-de. Te nĭ ja'ān-rj, te nĭ nakĭti nuu-rí, te nĭ ndundĭjin-ni nuu-rí, áchĭ-de. ¹² Yúan-na te nĭ ka-ka'ān jíin-de: Ndénu kánde chaa-ún, áchĭ. Te nĭ ka'ān-de: Na kútunĭ, áchĭ-de. ¹³ Yúan-na te nĭ kajanchaa-ka chaa nĭ kakuáá-ún nuu fariseo. ¹⁴ Te kivi ndétatú kúu kivi ní sá'a Jesús nde'yu-ún ja ní nakuña-ya ndúchi-dé. ¹⁵ Te fariseo, suni nĭ kajika tu'un ndasa nĭ ndundĭjin nuu-dé. Te nĭ ka'ān-de jíin: Nĭ jĭ'i-dé nde'yu sikĭ ndúchi-rí, te ní nakĭti nuu-rí, te nĭ ndundĭjin-ni nuu-rí, áchĭ-de. ¹⁶ Yúan-na te sava fariseo nĭ kaka'ān: Chaa-ún, nasu onde nuu Dios vai-de, chĭ tú chíñú'ún-de kivi ndétatú, áchĭ. Ko nĭ kaka'ān sava-ga: Nú ñn chaa ío kuachi kúu-de, te ndasa kuu sá'a-de taká tunĭ yá'a, áchĭ. Te nĭ kastátá'an máa jíná'an. ¹⁷ Te nĭ ka-ka'ān tuku jíin cháa kuáá-ún: Róó, naún kachĭ-ro sikĭ cháa nĭ nakuña nduchi-ro núsáá, áchĭ. Te máa-de nĭ ka'ān-de: ñn chaa jáni tu'un Dios kúu-de, áchĭ-de. ¹⁸ Ko tú ní kákandĭja judío ja á nĭ ndundĭjin nuu-dé ni ja ní kuu-de cháa kuáá núú. Te nĭ kákana xini táa naa chaa ja ní ndundĭjin nuu. ¹⁹ Te nĭ kajika tu'un-ún-de: Ya'á kúu se'e-ró, ja ní kaku kuáá káka'ān-ro náún. Núsáá te ndasa nĭ ndundĭjin nduchi-dé vina, áchĭ. ²⁰ Te nĭ ka-ka'ān táa-de: Kájini-rj ja cháa yá'a kúu se'e-rj, ja ní kaku kuáá núú. ²¹ Ko tú kajini-rj ndasa nĭ ndundĭjin nuu-dé vina. Ni tú kájini-rj ndé chaa nĭ nakuña nduchi-dé. Kaka tu'un máa-ró-de, chĭ chaa ñá'nu kúu-de, te ná kástu'ún máa-de ja máa-de. Achí-de. ²² Súan nĭ kaka'ān táa-de, chĭ káyu'ú-de kájito-de judío. Chĭ judío, a nĭ kasánda ja nú ndé ñayivi ká'ān ndaa ja máa-yá kúu Cristo, te kiñi'in-i ki'in-i yatá ve'e sinagoga. ²³ Ja yúan ní kaka'ān táa-de: A ñá'nu-de, kaka tu'un máa-ró-de, áchĭ-de. ²⁴ Yúan-na te inga jĭnu nĭ kákana xini cháa nĭ kakuáá-ún. Te nĭ kaka'ān jíin-de: Ná nákana jaa-ró Dios, chĭ chaa yúan a kájini-yo ja cháa ío kuachi kúu-de, áchĭ. ²⁵ Yúan-na te máa-de nĭ ka'ān-de: Nú ío kuachi-de xĭ naún, tú jini-rj. Ko ío ñn ja jini-rj. Chĭ chaa kuáá ní kuu-rj núú, te vina nĭ ndundĭjin nuu-rí. Achí-de. ²⁶ Te nĭ kajika tu'un tuku-de: Ndas a nĭ sá'a-de jíin-ró. Ndas a nĭ nakuña-de nduchi-ro núsáá vii. Achí. ²⁷ Te nĭ ka'ān-de jíin: A nĭ kuu nĭ kastu'ún-rí nuu-ro te tú

káchu'un iní-ro. Naja kákuni-ro kúni so'o-ró ingá jínu. Suni skuá'a-ró jíin-de kákuni-ro náún. Achí-de. ²⁸ Te nì kakitì inì nuu-dé. Te nì kaka'an jíin-de: Máá-ró skuá'a-ró jíin-de. Ko ruu, chì káskuá'a-rí tu'un Moisés. ²⁹ Kájini-ri ja ní ka'an Dios jíin Moisés. Ko chaa jian, tú kájini-ri ndénu vái-de, áchí. ³⁰ Te nì ka'an máá chaa-un: Náa iní-ri ja súan kaka'an-ro, chi vasa nì nakuña-de nduchi-rí te tú kájini-ro ndénu vái-de. ³¹ Te a kájini-ro já Dios tú jíni so'o-ya ká'an ñayivi ío kuachi. Ko nú ndé ñin ñayivi chíñú'ún-i Dios te sá'a-i ja kuní-ya, nuu ñayivi-ún jíni so'o-ya. ³² Ondé ñíí vái-yó ña tú ní kájini so'o kuti-yo já ñin chaa nakuña-de nduchi ingá chaa nì kaku kuáa. ³³ Te chaa yúan, nú tú vai-de ondé nuu Dios, te ma kúu kuti sá'a-de núú. Achí-de. ³⁴ Te nì kaka'an judío: Róó, chì ío kuachi-ró ondé kivi ní kaku-ró, te stá'an-ro tú'un nuu máá-rí náún, áchí jíin-de. Te nì kakeñi'in-de kua'an-de. ³⁵ Te nì jini tu'un Jesús ja ní kakeñi'in-de kua'an-de, te nì nani'in-ya-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Á kándija-ró Sé'e Dios, áchí-ya. ³⁶ Te nì ka'an-de: Ndé chaa kúu-de náva'a kándija-ná-de vii, táta, áchí-de. ³⁷ Te nì ka'an Jesús jíin-de: A nì jini-ro núu-ya. Te chaa ká'an jíin-ró, máá-ya kúu, áchí-ya. ³⁸ Te nì ka'an-de: Kándija-ná Táta, áchí-de, te nì chíñú'ún-de-ya. ³⁹ Te nì ka'an Jesús: Vai-ri inì ñuyivi yá'a ja nákuñdii-ri sikì ñayivi. Náva'a taká ja kakuáa, te ndundijin nuu, te taká ja ndijin nuu, te kukuáa. Achí-ya. ⁴⁰ Te ká'jin sava fariseo jíin-ya. Te nì kajini so'o tu'un yá'a. Te nì kaka'an jíin-ya: Suni chaa kuáa kakuu-ri náún, áchí. ⁴¹ Te nì ka'an Jesús jíin: Nú chaa kuáa kakuu-ró, te ma kóo kuachi-ró núú. Ko vina chi nì kaka'an-ro, kájini-ri, áchí-ro, te ja yúan kéndoo kuachi-ró jíin-ró.

Tu'un máá-ya jíin ríí

10 Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaa tú kivi-de ichi yujákú ríí, chì sasua kaa-de kivi-de inga lado, chaa-ún kúu nató jíin ñakuí'ná. ² Ko chaa kivi ichi yuxéé, chaa-ún kúu chaa ndíto ríí. ³ Te chaa ndíto yuxéé, júña-de yuxéé já kivi chaa-ún. Te ríí-ún, kájini so'o-tì já ká'an-de. Te kána-de xinì ríí máá-de jíin s'v'í-tí, te kíñi'in-de-tì. ⁴ Te nú nì kiñi'in-de taká ríí máá-de, te yóxnúu-de nuu-tí. Te máá ríí-ún káindik-in-tì-dé, chì kánakun-tì ká'an-de. ⁵ Ko ma kúndik-in-tì yatá ñin chaa jíká, chì sua kunu-tì kóto-tì-dé, chì tú kájini-tì modo ká'an chaa jíká-ún, áchí-ya. ⁶ Nì ka'an Jesús tu'un yatá yá'a jíin-de. Ko tú ní káju'ún iní-de jíin tú'un nì ka'an-ya jíin-de. ⁷ Te nì ka'an tuku Jesús jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró: Máá-rí kúu ná-tu'un yujákú ríí. ⁸ Taká chaa nì kikoyo xna'an-ga vása ní chaa-ri, ñató jíin ñakuí'ná kakuu-de, ko tú ní kájan-datú ríí-ún modo nì kaka'an-de. ⁹ Máá-rí kúu nátu'un máá yuxéé. Nú ndé ñayivi kivi ichi-rí, kaku-i. Te kivi-i te ndenda-i, te ni'in-í icha kee-í. ¹⁰ Ñin ñakuí'ná, máni ja sakuí'ná-de, te ka'ni-dé, te xnáa-dé vai-de. Ko ruu, chi vai-ri ja ná kúchaku-i, te suni kuchaku jíñú'ún-i. ¹¹ Máá-rí kúu I'a ndíto va'a ríí. Nú ndé chaa ndíto

va'a-de ríí, chaa-ún koto-de-tì vasa kuu-de jíin-tí. ¹² Ko ñin chaa kí'in ya'u, tú ndíto va'a-de ríí, chì nasu ríí máá-de kakuu-tì. Te nú nì jini-de ja vái y'i, te xndóo-de ríí katñ-ún-tí, te skuní io ríí. ¹³ Te chaa kí'in ya'u-ún, jínu-de, chì máni chaa kí'in ya'u kúu-de, te tú kúndá'ú iní-de ríí. ¹⁴ Máá-rí kúu I'a ndíto va'a ríí. Te jini-ri nuu taká ríí-ri. Te máá-tí, kájini-tì rúu. ¹⁵ Nátu'un máá Táa-ri jini-ya rúu, te máá-rí jini-ri nuu Táa-ri. Te chaa iní-ri ku-u-ri ja ríí-ri. ¹⁶ Suni náva'a-ri yaku-ga ríí. Ko sñin sñin jakú ká'jin-tì. Te jínu ñú'ún já kíki'in-ri kiti-ún, te kuni so'o-tì tú'un ká'an-ri. Te koo ñin-ni tiku'ni-tì. Te ñin-ni ja kóto-tì. ¹⁷ Kúndá'ú iní Táa-ri ruu, chì chaa iní-ri kuu-ri náva'a naschakú-ri máá-rí. ¹⁸ Ni ñin ma kúu ka'ni rúu, chì máá-rí kúu ja já'a tu'un kuu-ri. Nú kuní-ri, te kuu ku-u-ri, te nú kuní-ri, te kuu nachaku-ri, chì súan ío fuerza-ri. Tiñu yá'a nì tá'ú máá Táa-ri nuu-rí. Achí-ya. ¹⁹ Te judío nì kastátá'an tuku sikì tú'un yá'a. ²⁰ Te kua'a, ní kaka'an: Tá'an-de tachì káni, te kátachí-dé. Naja kájini so'o-ró tú'un ká'an-de, áchí. ²¹ Te sava-ga nì kaka'an: Nasu tú'un chaa kátachí ká'an-de. Kuu nakuña ñin tachì káni nduchi chaa kuáa náún. Achí.

Sikì já kití inì judío nuu Jesús

²² Te nì kuu kivi víko já ndúndoo ndatíñu inì ñuu Jerusalén. Te tiempo viko víjin kúu. ²³ Te Jesús, kua'an-ya, vai-ya iní ve'e ij, inì portal Salomón. ²⁴ Te chaa judío, nì kandutíyúu-de nuu-ya. Te nì kaka'an-de jíin-ya: Nasaa kivi sténdatu-ró iní-ri. Te nú máá-ró kúu Cristo, kachì káji núu-rí jíná'an-ri, áchí-de. ²⁵ Te nì ka'an Jesús jíin-de: A nì kastú'ún-ri nuu-ro te tú káandija-ró. Taká tiñu ja sá'a-ri jíin s'v'í Táa-ri, yúan kúu ja káka'an ndaa tu'un-ri. ²⁶ Tú káandija-ró, chì nasu ríí máá-rí kakuu-ró, nátu'un nì ka'an-ri jíin-ró. ²⁷ Ríí-ri, chì kájan-datú-tì tú'un ká'an-ri. Te máá-rí jini-ri-tì jíná'an-tì, te káindik-in-tì rúu. ²⁸ Te kuchaku-tì ñí káni sá'a-ri. Te ma náa kúti-tí. Te ni ñin ñayivi ma kúu kuanchaa-i-tì ndá'a-rí. ²⁹ Máá Táa-ri nì ja'a-ya-tí nuu-rí. Te ná'nu-ga kúu-ya vása taká ñayivi. Te tú ni ñin ñayivi kúu kuanchaa-i-tì ndá'a Táa-ri. ³⁰ Máá-rí jíin Táa-ri, ñin-ni kakuu-ri, áchí-ya. ³¹ Yúan-na te chaa judío, nì kaki'in tuku-de yuu já kuá'a-de-ya. ³² Te nì ka'an Jesús jíin-de: Nì stá'an-ri kua'a tíñu va'a nuu-ro cuenta Táa-ri. Kuachi ndé ñin tiñu-ún kúu ja kuá'a-ró yúu rúu núsáa. Achí-ya. ³³ Te nì kaka'an chaa judío: Nasu sikí tíñu va'a kúu ja kuá'a-yó yúu róó, chi kuachi ja ká'an ndiva'a-ró. Chì róó, chaa kúu-ró. Te sá'a-ró já Dios kúu-ró. Achí-de jíin-ya. ³⁴ Te nì ka'an Jesús: Á nasu yóso tú'un núu ley máá-ró: Nì ka'an-ri ja súni Dios kakuu-ró, áchí. ³⁵ Chi nì táji Dios tu'un-ya kuá'an nuu sava chaa. Te nì skúnáni-ya-de Dios. Te ma kúu ské'ichi-yo tutú ij. ³⁶ Núsáa te naja káka'an máá-ró já tú'un ndiva'a kúu ja ní ka'an-ri ja Sé'e Dios kúu-ri. Chì máá Táa-ri nì teta'an ndoo-ya rúu, te nì táji-ya ruu vai-ri. ³⁷ Te nú tú sá'a-ri tiñu Táa-ri, ma kándija-ró rúu. ³⁸ Ko nú sá'a-ri, vasa tú kándija-ró rúu, ko ná kándija-ró tíñu-ún náva'a kuni-ro te kándija-ró já

máá Táa-ri kánchaa-ya jíin-ri, te máá-ri jíin máá Táa-ri, áchí-ya jíin-de. ³⁹ Yúan-na te inga jínu kándúkú ndéé-de katiin-de-ya. Ko ni kuxio-ya núu-dé kua'an-ya. ⁴⁰ Te ni naxió káva Jesús kua'an-ya ingá lado yucha Jordán, nuu ní skuánducha núu Juan. Te ni kanchaa-ya yúan. ⁴¹ Te ni kikoyo kua'a xaán ñáyivi núu-yá. Te ni ka-ka'an-i: Juan, jandaa tú ní sá'a-de ni in tuni. Ko ío ndaa taká tu'un ni ka'an-de cuenta chaa yá'a. Achí-i. ⁴² Te kua'a xaán-í ni káandíja-i-ya yúan.

Ja ní nachaku Lázaro

11 Te kú'u in chaa nání Lázaro ñuu Betania, nuu kúu ñuu María jíin kú'u-ña Marta. ² Te María-ún kúu ja ní chí'i aceite máá Jító'o-yo, te ni nasi'ichí-ña já'a-yá jíin íxi xiní-ñá. Te chaa kú'u-ún kúu kua'a-ña Lázaro. ³ Te kua'a-de-ún, ni katáji-ña tú'un kua'an nu-u-yá: Tátá, kuni so'o-ní, chaa ja maní-ní jíin, kú'u-de, áchí-ña. ⁴ Te ni jini so'o Jesús. Te ni ka'an-ya: Kue'e yá'a, nasu kué'e kuu-de kúu. Chi sua sá'a ja ná nákana jaa-i Dios, náva'a nduñá'nu Se'e Dios sá'a máá kué'e-ún. Achí-ya. ⁵ Te kumaní Jesús jíin Marta jíin kú'u-ña jíin Lázaro. ⁶ Te nuu ní jini tu'un-ya já kú'u-de, te ni kendoo-ya yúan uu kivi núu kánchaa-ya-un. ⁷ Yuán-na, te ni ka'an-ya jíin chaa káskuá'a jíin-yá: Ná kí'on ñuu Judea inga jínu, áchí-ya. ⁸ Te chaa káskuá'a-ún ni ka-ka'an-de jíin-yá: Maestro, vina a kándúkú ndéé chaa judío kua'a-de yuu ní. Te inga jínu kí'in-ní yúan náún. Achí-de. ⁹ Te ni ka'an Jesús: Á tú ío uxí uu hora in nchá-ka. Chaa ja jíka ndúú, tú skáchi'i-de ja'a-dé, chi kúndijin nuu-dé ñuyívi yá'a. ¹⁰ Ko chaa jíka akuáa, skáchi'i-de ja'a-dé, chi tú kúndijin nuu-dé, áchí-ya. ¹¹ Súan ni ka'an-ya. Te vásá ní ka'an tuku-ya jíin-de: Amigo-yo Lázaro kixí-de. Kí'in-ri ja xndúko-ri-de nuu kixí-de. Achí-ya. ¹² Yúan-na te ni kaka'an chaa káskuá'a jíin-yá: Tátá, nú kixí-de te nduva'a-de, áchí-de. ¹³ Ko súan ni ka'an Jesús ja á ni jí'i-de. Te máá-de ni kajani iní-de ja kixí ndija-de. ¹⁴ Yúan-na te ni ka'an káji Jesús jíin-de: A ni jí'i Lázaro, áchí-ya. ¹⁵ Te kúsi iní-ri ja róo jíná'an-ró, ja tú ní kánchaa-ri yúan, náva'a kándíja-ró. Ko vina ná kí'on núu-dé. Achí-ya. ¹⁶ Yúan-na te Tomás, chaa nání Dídimó, ni ka'an-de jíin tá'an-de, chaa káskuá'a: Suni ná kí'in-yo náva'a ná kúu ta'an-yo jíin-de, áchí-de. ¹⁷ Te ni chaa Jesús, te ni jini-ya já ní kuu kuun kivi já á ni yuji Lázaro. ¹⁸ Te ñuu Betania kánchaa yani jíin ñuu Jerusalén, nátu'un uní kilómetro suu súan-ni kúu. ¹⁹ Te kua'a ñáyivi judío, ni kikoyo-i nuu Marta jíin núu María, ja kaka'an-i tu'un ndéé iní jíin-ña já kuá'a-ña. ²⁰ Yúan-na te ni jini tu'un Marta ja vái Jesús. Te ni kenda-ña kuá-ta'an-ña-yá. Ko María, ni kendoo-ña iní ve'e. ²¹ Te ni ka'an Marta jíin Jesús: Tátá, nú ní kánchaa-ní yá'a te ma kúu kua'a-ná núu. ²² Te suni vina jini-ná ja taká ja jikán-ní nuu Dios, te kua'a-ya núu-ní, áchí-ña. ²³ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Nachaku kua'a-ró, áchí-ya. ²⁴ Te ni ka'an Marta jíin-yá: A jini-ná ja náchaku-de kivi náchaku taká ndiyi onde ná jínu ñuyívi, áchí-ña. ²⁵ Te ni

ka'an Jesús: Máá-ri kúu I'a sá'a ja náchaku jíin já kúchaku ñí káni. Ja kándíja ruu, vasa a ni jí'i, ko nachaku. ²⁶ Te nú ndé ñáyivi chakú-i te kándíja-i ruu, ma kúu kutí-í. Á kándíja-ró tú'un yá'a xí túu. Achí-ya jíin-ña. ²⁷ Te ni ka'an-ña jíin-yá: Jaan Tátá. A ni kándí-ja-ná ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, ja kí iní ñuyívi, áchí-ña. ²⁸ Te súan ni ka'an-ña. Te ni kee-ña kuá'an-ña. Te ni kana sa'í-ña xiní kú'u-ña María: Máá Maestro, a ni chaa-ya, te kána-ya xiní-ro, áchí-ña. ²⁹ Te María, ja ní jini so'o-ña, ni ndukuiñi yachi-ña, te kua'an-ña núu-yá. ³⁰ Ko Jesús, té jaa-ga-ya onde ñuu, chi ni ndoo-ni-ya kánchaa-ya núu ní jata'an Marta-ún-ya. ³¹ Te kaxiukú ñáyivi judío iní ve'e jíin María, kaka'an-i tu'un ndéé iní jíin-ña. Te ni kajini-i ja ní ndukuiñi yachi-ña kuá'an-ña. Te ni káindikín-i-ña, chi ni kaka'an-i: Onde yuvé'e añú kuánde'e-ña yúan. ³² Ko ni jaa María nuu kánchaa Jesús. Te ni jini-ña núu-yá. Te ni jukuiñi jíití-ña núu já'a-yá. Te ni ka'an-ña jíin-yá: Tátá, nú ní kánchaa-ní yá'a, te ma kúu kua'a-ná núu, áchí-ña. ³³ Yúan-na te ni jini Jesús ja ndé'e-ña jíin já kánde'e ñáyivi judío vai koyo jíin-ña. Te ni jaká nuu iní-ya. Te ni ndukui'a iní-ya. ³⁴ Te ni ka'an-ya: Ndenu ní chindee-ró-de, áchí-ya. Te ni kaka'an-ña jíin-yá: Ña'an-ní te kuni-ní, áchí-ña. ³⁵ Te ni nde'e Jesús. ³⁶ Yúan-na te ni kaka'an ñáyivi judío: Nde'e ná xaán ní kundá'ú iní-de chaa-ún, áchí-i. ³⁷ Ko ni ka-ka'an sava-i: Bueno ni nakuña chaa yá'a nduchi chaa kuáa. Á tú ní kuu sá'a-de ja má kúu Lázaro núu, áchí-i. ³⁸ Te ni nduku'a tuku iní Jesús. Te ni chaa-ya yuvé'e añú-ún. Te in yau kava kúu. Te jiká yú'u yaú-ún ndasú in yuu. ³⁹ Te ni ka'an Jesús: Chaxio yuu ján jíná'an-ró, áchí-ya. Te Marta, kua'a chaa ni jí'i-ún, ni ka'an-ña jíin-yá: Tátá, a já'an xiko-de, chi a ni kuu kuun kivi yinduji-de, áchí-ña. ⁴⁰ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Nasu ní ka'an-ri jíin-ró ja nú kándíja-ró te kuni-ro já nduñá'nu Dios náún, áchí-ya. ⁴¹ Yúan-na te ni kachaxio-i yuu núu kánde ndiyi-ún. Te Jesús, ni ndakoto-ni-ya íchi ándívi. Te ni ka'an-ya: Tátá, ná kúta'u-ná nuu-ní ja jini so'o-ní tu'un ká'an-ná. ⁴² Te jini-ná ja jini so'o ná'in-ní tu'un ká'an-ná, ko ká'in kua'a ñáyivi yá'a. Ja yúan súan ni ka'an-ná náva'a ná kándíja-i ja máá-ní ni táji-ní náá vai-ná, Achí-ya. ⁴³ Te súan ni ka'an-ya. Te ni ka'an jaa-ya: Lázaro, ña'an tíkenda, áchí-ya. ⁴⁴ Te chaa ja á ni jí'i, ni kenda-de, te yisúkun ndá'a-dé s'i-in-de jíin sá'ma cinta. Te nuu-dé yisúkun in sa'ma. Te ni ka'an Jesús jíin-i: Ndáji-de, te sía-ro-dé ná kí'in-de, áchí-ya. ⁴⁵ Yúan-na te kua'a ñáyivi judío ja ní kikoyo nuu María-ún, ni káandíja-i-ya. Chi ni kajini-i tiñu ni sá'a Jesús. ⁴⁶ Ko sava-i ni kaja'an-i nuu chaa fariseo. Te ni kakastu'ún-i ndasa ni sá'a Jesús.

Ja ní kanatiin tu'un tá'an sikí Jesús

⁴⁷ Yúan-na te sutu ñá'nu jíin chaa fariseo, ni kakututú-de. Te ni kandatú-ún-de: Ndasá sá'a-yó, chi chaa yá'a xaán sá'a-de tuni. ⁴⁸ Chi nú sía-yo-dé, te ndivii ñáyivi kándíja-i. Te chakoyo chaa ñuu Roma, te

xnáa-dé ñuuy-yo ondé jíin ñáyivi-yo, áchí-de. ⁴⁹ Te ñin tá'an-de nání-de Caifás, chaá-ún kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kua-ún, ni ka'an-de jíin: Róo tú kájiní kuti-ro. ⁵⁰ Ni tú kájuku'un ini-ro já kánúu kúu ñin chaá ja sikí ñáyivi, nasu já náa ndívii ñáyivi jíná'an-i, áchí-de. ⁵¹ Ko tu'un yá'a, na tú ní ka'an-de ja máá-de. Chi ja kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kua-ún, te ni jani-de tu'un ja kúu Jesús ja sikí ñáyivi. ⁵² Te nasu máá ñin ja ñáyivi yúan, chi suni ja nástútú-yá se'e Dios ja ní kajicha nuu-i jíná'an-i. ⁵³ Yúan-na te onde kiví-ún ni kanda'tu-ún-de ja ká'ni-dé-ya. ⁵⁴ Yúan-na te tuká ní jika ndijin Jesús nuu cháa judío, chi ni kenda-ya yúan kua'an-ya ñin ñuuy nání Efraín nuu ío yani ñu'un té'é. Te ni kendo-ya yúan jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ⁵⁵ Te a ni kuyani viko Pascua ñáyivi judío. Te kua'a-í ni kaka-i kua'an-i ñuuy Jerusalén, náva'a sándoo-i máá-i xna'an-ga vasa kéjá'a víko Pascua. ⁵⁶ Te kánandúkú-i Jesús. Te kájiká tu'un tá'an-i ini ve'e ij: Ndasa jáni ini-ro. Chaá-de viko yá'a xí túu. Achí-i. ⁵⁷ Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, ni katá'u-de tiñu ja nú ndé ñin-i jini-i ndény kánde-ya, ná kástu-ún-i náva'a tñin-de-ya.

Ja ní jii' María ja'a Jesús jíin perfume

12 Te iñu kiví já té kejá'a-ga viko Pascua, te ni chaá Jesús ñuuy Betania nuu kánchaá Lázaro chaá ni jii' te ni nachaku-de ja ní kuu-de ndiyi núu. ² Te ni ka-ja'a-de ndeyu ní kuxíni-ya yúan. Te Marta ni jani-ña kó'o. Te Lázaro kúu ñin chaá yé stáa jíin-yá. ³ Yúan-na te ni ki'in María ñin libra perfume ita nardo ja ncháa ya'u. Te ni jii'-ña ja'a Jesús, te ni nasi'ichí-ña ja'a-yá jíin íxi-ña. Te ñíí ini ve'e-ún, ni jicha xiko perfume. ⁴ Te ñin chaá skuá'a jíin-yá, nání-de Judas Iscariote, se'e Simón, te kuu-de chaá nastúu-de-ya. Te ni ka'an-de: ⁵ Naja tú ní kúya'u perfume yá'a ja uní ciento peso, te kua'a-yó núu ñáyivi ndá'ú núu. Achí-de. ⁶ Súan ni ka'an-de, nasu já kúndá'ú ini-de ñáyivi ndá'ú, chi sua chaá ku'ná ní kuu-de. Te ni kuu-de tesorero, te jánchaá-de ja kájak-in-i-ún. ⁷ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Sía-ña, chi sikí kiví yúji-ri kúu ja chíva'a-ña yá'a. ⁸ Chi nene káxiukú ñáyivi ndá'ú jíin-ró, ko ruu, na tú nene kánchaá-ri jíin-ró. Achí-ya. ⁹ Yúan-na te kua'a ñáyivi judío, ni kajini tu'un-i ja kánchaá-ya yúan. Te ni chaakoyo-i. Ko nasu máá ñin Jesús vai ndé'e-i, chi suni ndé'e-i nuu Lázaro kákuñ-i. Chi a ni jii'-de te ni nachaku-de. ¹⁰ Ko sutu ñá'nu, ni kanda'tu-ún-de ja súni ka'ni-dé Lázaro. ¹¹ Chi kua'a ñáyivi judío, ni kenda-i kaja'an-i, te kákandíja-i nuu Jesús ja sikí Lázaro.

Ja ní kivi Jesús ñuuy Jerusalén

¹² Te inga kiví xian, ni chaakoyo kua'a ñáyivi víko-ún. Te ni kajini tu'un-i ja vai Jesús ñuuy Jerusalén. ¹³ Te ni ka-ki'in-i numa yukú ñuuy. Te ni kenda koyo-i kuata'an-i-ya. Te ni kákana jaa-i: Xáan va'a I'a kúu-ya. Ná nákana jaa-yó-yá chi ndíso-ya tíñu máá Tatá Dios. Máá Rey ñáyivi Israel kúu-ya. Achí-i. ¹⁴ Te ni ni'in Jesús ñin burro

jaá. Te ni jungoo-ya sikí-tí nátu'un ká'an tutu: ¹⁵ Sesíí ñuuy Sion, ma yú'ú-ro. Yá'a ndé'e-ró vai Rey máá-ró, yó-so-ya ñin burro jaá, áchí. ¹⁶ Ondé xnáñúu te tú ní kájuku'un ini chaá káskuá'a jíin-yá jíin tíñu yá'a. Ko onde ná ni nduñá'nu Jesús, yúan-na te vasa ní kanuku'un ini-de tu'un yóso sikí máá-yá, jíin já ní kásá'a-de tíñu yá'a jíin-yá. ¹⁷ Te ñáyivi ká'jin jíin-yá, ni kaka'an ndaa-i ndasa ni kana-ya xiní Lázaro yuv'é añú, te ndasa ni nachaku-de ja á ni jii'-de. ¹⁸ Ja yúan ní kenda koyo kua'a-gá-i, ni kajata'an-ya. Chi ni kajini tu'un-i ja ní sá'a-ya tuní yá'a. ¹⁹ Ko chaá fariseo ni kaka'an máá-de: Vina te a kájiní-yo já má kúu kasu kuti-ro. Yúan ndé'e-ró, ja ndívii ñáyivi kaja'an-i yata-dé.

Ñáyivi ñúu Grecia ndúkú-i Jesús

²⁰ Te suni yaku ñáyivi ñúu Grecia ni kaka-i kuachiñú'ún-i kiví víko-ún. ²¹ Ñáyivi-ún, ni jakoyo-i nuu Felipe chaá ñuuy Betsaida ndañúu Galilea. Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-de: Táta, ndé'e-ná nuu Jesús kákuñ-ná, áchí-i. ²² Te ni ja'an Felipe, ni kastu-ún-de nuu Andrés. Yúan-na te Andrés jíin Felipe ndendúu ni kaka-tu-ún-de nuu Jesús. ²³ Te ni ka'an Jesús jíin-de: A ni jaa hora ja nduñá'nu máá Sé'e chaá. ²⁴ Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja ñin nuni trigo nú tú jungava nuu ñú'un te kuy, te máá ñin-ni kendo. Ko nú kuy, te kua'a xa'an nuni nánde. ²⁵ Nú ndé chaá kúndá'ú ini-de máá-de, te naa-dé. Ko nú ndé chaá tú chíñú'ún-de máá-de ini ñuyívi yá'a, te kuchaku-de ñíí káni. ²⁶ Nú ndé ñin chaá kuni kuatíñu nuu-rí, ná kúndikin-de ruu. Te nuu kún-chaá-ri yúan kunchaá chaá játiñu nuu-rí-ún. Te nú ndé ñin-de játiñu-de nuu-rí, te koo ja jíñú'ún Táa-ri nuu-dé. ²⁷ Te vina ndúku'á ini-ri. Te á ka'an-ri: Táa, nama-ní náa nuu túndó'o hora yá'a, achi-ri xí túu. Ma kúu, chi ja sikí hora yá'a kúu ja vai-ri. ²⁸ Táa, ná nákana jaa-i ní sá'a-ní, áchí-ya jíin Dios. Yúan-na te ichi ándé'í ní kenda ñin tu'un: A ni kanakana jaa-i ruu ni sá'a-ri. Te nakana jaa-i ruu inga jinu sá'a-ri, áchí. ²⁹ Te ñáyivi ká'jin yúan, ni kajini so'o-i te ni kaka'an-i ja tája kúu. Te sava-ga-i, ni kaka'an-i: Ni ka'an ñin ndaja'a Dios jíin-de, áchí-i. ³⁰ Te ni ka'an Jesús: Tú vai tu'un yá'a ja sikí ruu, chi sua ja máá-ró jíná'an-ró. ³¹ Vina kúu ja ndúni'in kuachi sikí ñuyívi yá'a. Vina kúu ja kenda ja kúñá'nu ini ñuyívi yá'a ki'in. ³² Te ruu, nú a ni ndita kaa-ri ini ñuyívi te kana-ri xiní ndívii ñáyivi kíkoyo-i nuu-rí, áchí-ya. ³³ Tu'un yá'a ni ka'an-ya já stá'an-ya ndasa kuy-ya. ³⁴ Te ni kaka'an ñáyivi-ún jíin-yá: Kájiní-ná ja kendo Cristo ñíí káni, áchí tutu ley. Te naja ká'an-ní ja jinu ñú'ún kuíta kaa máá Sé'e chaá núsáa. Te ndéja kúu máá Sé'e chaá-ún. Achí-i. ³⁵ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Yaku-na kiví kún-chaá máá luz jíin-ró jíná'an-ró. Kaka nini ío ndijin ná-va'a tú kuña nuu-ro. Chi chaá jika ñuñáa, na tú jini-de ndény kí'in-de.

Ja tú kákandíja cháa judío

³⁶ Kandíja nuu máá luz nini kánchaa-ya jíin-ró, nává'a ná ndúu-ró sé'e luz, áchí-ya jíin-i. Súan ni ka'an Jesús. Te ni kee-ya kuá'an-ya. Te ni sa'í-ni-ya núu-í jíná'an-i. ³⁷ Ko vasa ni sá'a-ya kuá'a tuni nuu-í, ko tú ní kákandí-ja-i-ya. ³⁸ Nává'a skíkuu tu'un ni ka'an Isaías cháa ni jani tu'un Dios ja ní ka'an-de onde sáa: Tátá, ndéja ní kandíja tu'un ni ka'an-yo. Te ndéja ní jini nuu fuerza máá Jító'o-yo, áchí. ³⁹ Ja yúan tú ní kúu kandíja-i jíná'an-i, chi ni ka'an tuku Isaías: ⁴⁰ Ni sakuáa-ya ndúchi-í, te ni kundava iní añú-i ni sá'a-ya, nává'a ma kuni-i jíin ndúchi-í, ni ma júku'un iní añú-i, ni ma nájió káva iní-i, ja sá'a-ri tana-í, áchí. ⁴¹ Tu'un yá'a ni ka'an Isaías, chi ni jini-de ndasa kúñá'nu luu-ya. Te ni ka'an-de tu'un-ya. ⁴² Ko vasa súan ni jo, te kua'a cháa tá'ú tíñu, ni kákandíja-de nuu-yá. Ko ja káyu'ú-de fariseo te tú ní kákastu'un-de. Chi nú súan, te skúnu-ún-de kenda-de iní ve'e sinagoga, jani iní-de. ⁴³ Chi kúsi-gá iní-de ja ndúñá'nu-de sá'a ñayivi vasa ja ndúñá'nu-de sá'a Dios. ⁴⁴ Te ni ka'an jaa Jesús: Ñayivi kándíja ruu, nasu máá ñin ruu kándíja-i, chi nuu I'a ni táji rúu vai-ri kándíja-i. ⁴⁵ Te ñayivi ndé'é núu-ri, suni ndé'é-i nuu I'a ni táji rúu vai-ri. ⁴⁶ Vai-ri ja kúu-ri ñin luz iní ñuyívi, nává'a nú taká ñayivi kándíja-i ruu, ma kúnchaa-i ñuyíaa. ⁴⁷ Nú ñin ñayivi jini so'o-i tu'un ká'an-ri, te tú skíkuu-i, tú nakuxndí-ri sikí-í, chi tú vai-ri ja nákuñdii-ri sikí ñuyívi, chi sua ja náma-ri ñuyívi. ⁴⁸ Te ñayivi ské'ichi ruu, te tú játú'ún-i tu'un ká'an-ri, ío ja nákuñdii sikí-í. Tu'un ni ka'an-ri kúu ja nákuñdii sikí-í onde kivi jinu ñuyívi. ⁴⁹ Chi tú ká'an-ri ja máá-ri, chi Táa-ri I'a ni táji rúu vai-ri, máá-yá ni tá'ú-yá tíñu nuu-ri. Ndasa kachi-ri te ndasa ka'an-ri. ⁵⁰ Te a jini-ri ja tíñu tá'ú-yá kúu ja kúchaku-i ñé káni sá'a. Núsáa te tu'un ká'an-ri, máni tu'un ni ka'an Táa-ri jíin-ri kúu, áchí-ya.

Ja ní nakacha-ya já'a cháa káskuá'a

13 Onde ná té koo-ga viko Pascua, te a ni jini Jesús ja ní jaá hora kenda-ya ñuyívi yá'a no'on-ya núu Táa-ya. Ko kúndá'ú iní-ya ñayivi-yá ká'jo iní ñuyívi, te onde sandí'í-ña ni kundá'ú iní-ya-í. ² Te ni ndí'í ni kákuxíni-ya. Te vina a ni ka'an kui'na jíin iní añú Judas, se'e Simón Iscariote, ja nastúu-de-ya. ³ Te a jini Jesús ja máá Táa-ya, a ni ja'a-ya taká ndatíñu iní nda'a-yá, te suni jini-ya ja ní kenda-ya núu Dios vai-ya. Te suni nuu Dios no'on-ya. ⁴ Te ni ndukuiñi-ya ja ní kuxíni-ya. Te ni chaxio-ya sá'ma-yá. Te ni ki'in-ya ñin sa'ma vítá. Te ni ju'ni-ya chíi-ya. ⁵ Te ni chu'un-ya ndúcha iní ñin tija'an, te ni kejá'a-yá nákaacha-ya já'a cháa káskuá'a. Te nási'ichí-ya jíin sá'ma vítá ja nú'ni chii-ya-ún. ⁶ Te ni ja-ya núu Simón Pedro. Te ni ka'an Pedro jíin-yá: Tátá, níi, nakacha-ni ja'a-ná náún, áchí-de. ⁷ Te ni ka'an Jesús: Tú júku'un iní-ro ja sá'a-ri vina, ko kúkuéé-ga te júku'un iní-ro, áchí-ya jíin-de. ⁸ Te Pedro ni ka'an-de jíin-yá: Ma nákaacha kuti-ni ja'a-ná, áchí-de. Te ni ka'an Jesús

jíin-de: Nú tú nakacha-ri ja'a-ro te ma kúu kundii-ro jíin-ri, áchí-ya. ⁹ Te ni ka'an Simón Pedro jíin-yá: Tátá, nasu máá ñin ja'a-ná, chi suni nda'a-ná jíin xiní-ná núsáa, áchí-de. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Chaa ja á ni ndundoo, máni jinu ñú'ún ja ndundoo máá já'a-ní-de, te a ni ndundoo ndí'í-ni-de. Te máá-ró, a ni kandundoo-ró ko nasu taká-ro. Achí-ya. ¹¹ Chi a ni jini-ya ndéja kúu ja nastúu-ya. Ja yúan ní ka'an-ya: Nasu taká-ro ká'jo ndoo. ¹² Te ni kuu ni nakacha-ya já'a-dé jíná'an-de, te ni naki'in-ya sá'ma-yá. Te ni nungoo tuku-ya. Te ni ka'an-ya: Á kájiní-ro ja ní sá'a-ri jíin-ró. ¹³ Káka'an-ro ja Maestro jíin Jító'o-ro kúu-ri, te káka'an ndaa-ro. Chi suu máá-ri kúu. ¹⁴ Te nú ruu, vasa Jító'o-ro jíin Maestro kúu-ri, nú nakacha-ri ja'a-ro, suni súan kánúu nákaacha ja'a tá'an-ró. ¹⁵ Chi tíñu yá'a ni stá'an-ri nuu-ro nává'a suni sá'a máá-ró jíin tá'an-ró natu'un ni sá'a-ri jíin-ró. ¹⁶ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: ñin mozo na tú kúñá'nu-ga-de nuu jító'o-de, ni ñin apóstol, na tú kúñá'nu-ga-de nuu cháa ni táji-de kua'an-de. ¹⁷ Nú kájuku'un iní-ro jíin tú'un yá'a, te xáan ndatu koo-ró nú sá'a-ró súan. ¹⁸ Na tú ká'an-ri sikí taká-ro. A jini-ri ndéja ní kaji-ri. Ko ná skíkuu tu'un ká'an tutu i: Chaa ni yee stáa jíin-ri, ni jañu-de ruu jíin xúsí'yi-dé, áchí tutu. ¹⁹ Onde vina kástu'ún-ri taká tíñu nuu-ro onde jíin tiempo, nává'a nú ni kuu, te kandíja-ró ja máá-ri kúu I'a-ún. ²⁰ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin ñayivi kuátú'ún-i ñin cháa ni táji-ri kua'an, te játú'ún-i ruu. Te ñayivi játú'ún rúu, suni játú'ún-i I'a ni táji rúu vai-ri, áchí-ya jíin-de jíná'an-de.

Ja ní kivi Satanás iní Judas

²¹ Te ja á ni ka'an Jesús tu'un yá'a, te ni nduku'á iní-ya. Te ni ka'an ndaa-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró ja ñin róo, nastúu-ró rúu, áchí-ya. ²² Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kandakoto-de nuu tá'an-de, kájani iní-de ndé cháa kúu ja ní ka'an-ya. ²³ Te ñin máá cháa káskuá'a-ún ja maní-yá jíin-de, ndítuu-de jiká Jesús. ²⁴ Te ni sá'a Simón Pedro ñin seña nuu cháa-ún, nává'a ná kaká tu'un-de-ya ndé cháa kúu ja ní ka'an-ya. ²⁵ Yúan-na te máá-de ja ndítuu-de jiká Jesús, ni ka'an-de jíin-yá: Tátá, ndé cháa kúu, áchí-de. ²⁶ Te ni ka'an Jesús: Ná chindaji-ri staa te kuá'a-ri nuu ñin cháa, te cháa-ún kúu, áchí-ya. Te ni chindaji-ya staa. Te ni ja'a-ya núu Judas Iscariote se'e Simón. ²⁷ Te ni yee staa-ún. Te ni kivi-ni Satanás iní. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin: Tíñu sá'a-ró, ná sá'a yachi-ro, áchí-ya. ²⁸ Ko ni ñin cháa káyee staa jíin-yá-ún, tú ní kájuku'un iní-de naún tu'un kúu ja ní ka'an-ya jíin. ²⁹ Chi sava-de, ni kájani iní-de ja ní ka'an Jesús jíin: Kuaan-ró naún kájinu ñú'ún-yó ja kúu viko. Xí ja kuá'a yaku na jíin núu cháa ndá'ú. Chi Judas ñin janu xú'ún. ³⁰ Te ja ní yee staa-ún, te ni kenda-ni kua'an. Te a ni kuaa.

Tíñu jáa tá'ú-yá nuu-yo

³¹ Yúan-na te ja kuá'an, te ni ka'an Jesús: Vina te a ni nduñá'nu máá Sé'e cháa. Te suni ni nduñá'nu Dios ni

sá'a-ya. ³² Te nú nduñá'nu Dios sá'a-ya, suni sáni nduñá'nu máa-yá sá'a Dios, te nduñá'nu-ni-ya vítan ñú'ni. ³³ Súchj, yaku-nə kivj kúnchaa-ri jíin-ró. Te nandúkú-ró rúy, te náty'un nĭ ka'an-ri jíin cháa judío, onde nuy kí'in-ri, mə kúu jaə koyo-ró jíná'an-ró. ³⁴ ĩn tiñu jáá tá'ú-rí nuy-ro jíná'an-ró: Ja ná kúndá'ú inĭ-ro táká tá'an-ró. Náty'un kúndá'ú inĭ-ri róó, suni súan kundá'ú inĭ-ro tá'an-ró. ³⁵ Te nú kundá'ú inĭ-ro táká tá'an-ró, yúan-na te kunĭ taká ñayivi ja máa-ró kákuu cháa nĭ kaskuá'a jíin-rí, áchĭ-ya.

Tu'un Pedro jíin lí'li

³⁶ Te nĭ ka'an Simón Pedro jíin-yá: Táta, ndény kí'in-nĭ, áchĭ-de. Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Nuy kí'in-ri-ún, mə kúu kundikĭn-ro rúy vina. Ko kúkuéé-gə te kundikĭn-ro rúy jaə-ro. ³⁷ Te nĭ ka'an Pedro jíin-yá: Táta, najə má kúu kundikĭn-ná ní vina. Tú yú'ú-ná ku-y-ná ja ní. Achĭ-de. ³⁸ Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Ku-y-ro ja rúy náún. Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Onde ná té kana-gə lí'li, te mə kuátu'un-ró rúy unĭ jĭnu.

Ja sátu'a-ya vé'e andívi kúu yóó

14 Mə kúñáá inĭ añú-ro. A kákandĭja-ró Dios, suni ná kándĭja-ró rúy. ² Chĭ íó kua'a vé'e inĭ vé'e Táa-ri. Te nú tú súan íó, a nĭ kastu'ún-rí nuy-ro núú. Kí'in-ri kĭsátu'a-ri vé'e kuxiukú-ró. ³ Te nú kua'an-ri sátu'a-ri vé'e kuxiukú-ró, te nchaa-ri kinastútú-rí róó kí'ón. Náva'a nuy kúnchaa máa-rí-ún, suni yúan kuxiukú-ró. ⁴ Te a kájinĭ-ro ndény kí'in-ri. Te kájinĭ-ro íchi, áchĭ-ya. ⁵ Te nĭ ka'an Tomás jíin-yá: Táta, tú kájinĭ-ná ndény kí'in-nĭ. Te ndasa kunĭ-ná ichi núsáa, áchĭ-de. ⁶ Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Máa-rí kúu máa íchi, jíin tú'un ndaa, jíin tú'un kuchakŷ. Mə kúu jaə ni ĩn-i nuy Táa-ri te nú túu ru-y. ⁷ Te nú ní kájinĭ-ro rúy, te suni a nĭ kájinĭ-ro Táa-ri núú. Te onde vina a kájinĭ-ro-yá, te a nĭ kande'é-ró núy-yá, áchĭ-ya. ⁸ Te nĭ ka'an Felipe jíin-yá: Táta, stá'an-nĭ máa Táa-yo núy-ná, te ná kúva'a inĭ-ná jíná'an-ná, áchĭ-de. ⁹ Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Felipe, kua'a kivĭ ní kuu jíka-ri jíin-ró. Té chá'an-gə kunĭ-ro rúy náún. Chaa nĭ jĭnĭ ru-y, nuy máa Táa-yo ní jĭnĭ-de. Najə ká'an-ro: Stá'an-nĭ máa Táa-ro núy-ná. ¹⁰ Á tú kándĭja-ró ja máa-rí kánchaa-ri jíin máa Táa-yo, te máa Táa-yo Dios kánchaa-ya jíin-rí. Taká tu'un ká'an-ri jíin-ró, nasŷ ja kúu inĭ máa-rí ká'an-ri. Chĭ máa Táa-yo kánchaa-ya jíin-rí, te máa-yá sá'a tiñu-ún. ¹¹ Kandĭja ru-y ja kánchaa-ri jíin máa Táa-yo, te máa Táa-yo jíin máa-rí: Te nú tú súan, te kandĭja ru-y cuenta máa tiñu sá'a-ri. ¹² Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaa kándĭja ru-y, tiñu ja sá'a-ri yá'a suni sá'a-de. Te ñá'nu-gə tiñu sá'a máa-de vásá yá'a, chĭ no'on-ri nuy máa Táa-yo Dios. ¹³ Te taká naún ja kakán-ro núy máa Táa-yo jíin s'vĭ-rí, yúan sá'a-ri, náva'a nduñá'nu máa Táa-yo ja sikĭ máa Sé'e-ya. ¹⁴ Te nú naún kakán-ro jíin s'vĭ-rí, te skĭkuu-ri.

Ja ní keyu'u-yá ja kĭi Espĭritu Santo

¹⁵ Te nú manĭ-ro jíin-rí, te kuandatu-ro tiñu tá'ú-rí nu-y-ro. ¹⁶ Te kakan ta'u-rí nuy máa Táa-yo Dios. Te ku'a-ya ingá I'a chindéé chĭtuu róó jíná'an-ró, náva'a kúnchaa-ya jíin-ró nĭ káni. ¹⁷ Máa Espĭritu ndaa kúu I'a-ún. Te ñayivi, mə kúu kuatá'ú-i-ya, chĭ tú kande'é-i nuy-yá ni tú kájinĭ-i-ya. Ko máa-ró, chĭ kájinĭ-ro-yá, chĭ ncháa-ya jíin-ró, te ku'un-ya inĭ-ro. ¹⁸ Mə skéndoo ndá'ú-ri róó, chĭ nchaa-ri nuy-ro jíná'an-ró. ¹⁹ ĩn tí'li-nə te mə kunĭ-gə ñuyivi núy-rí. Ko máa-ró chĭ kunĭ-ro rúy, chĭ chakú-ri. Te ja yúan suni kuchakŷ máa-ró. ²⁰ Te kivĭ-ún kunĭ-ro ja kánchaa-ri jíin máa Táa-ri, te máa-ró jíin rúy, te máa-rí jíin máa-ró jíná'an-ró. ²¹ Nú ndé chaa ñú'un inĭ-de tiñu nĭ tá'ú-rí, te skĭkuu-de, chaa-ún kúu ja manĭ jíin-rí. Te nú manĭ-dé jíin-rí, suni kumanĭ máa Táa-ri jíin-de. Te máa-rí, kumanĭ-rí jíin-de te stá'an ndĭ-jĭn-ri máa-rí nuy-dé, áchĭ-ya. ²² Te nĭ ka'an Judas jíin-yá (ko nasuú Iscariote): Táta, najə stá'an ndĭjĭn-nĭ máa-nĭ nuy-ná jíná'an-ná, te nuy ñayivi chĭ túu, áchĭ-de. ²³ Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Nú ndé chaa manĭ-dé jíin-rí, te skĭkuu-de tu'un ká'an-ri, yúan-na te kumanĭ máa Táa-ri jíin-de. Te chakoyo-ri nuy-dé. Te kuxiukú-rí jíin-de. ²⁴ Te chaa tú manĭ jíin-rí, tú skĭkuu-de tu'un ká'an-ri. Te tu'un nĭ kajĭni so'o-ró, nasŷ tú'un máa-rí kúu, chĭ tu'un máa Táa-yo I'a nĭ tájĭ rúy vai-ri kúu. ²⁵ Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró, nĭni kánchaa-ri jíin-ró. ²⁶ Ko máa Táa-yo Dios, tájĭ-yá máa I'a chindéé chĭtuu róó kĭi-ya jíin s'vĭ-rí. Te máa I'a-ún kúu Espĭritu Santo. Máa-yá, stá'an-ya táká tu'un nuy-ro, te xndaku-ya núy-ro táká tu'un nĭ ka'an-ri jíin-ró. ²⁷ Skéndoo-ri tu'un ndéé inĭ jíin-ró, tu'un ndéé inĭ máa-rí ku'a-ri nuy-ro. Nasŷ cuenta ñuyivi, chĭ máa-rí ku'a-ri nuy-ro. Mə kúku'á inĭ añú-ro, te ni mə yú'ú-ro. ²⁸ A nĭ kajĭni so'o-ró ja ní ka'an-ri jíin-ró: Kí'in-ri te nchaa-ri nuy-ro, áchĭ-ri. Nú nĭ kumanĭ-ro jíin-rí, te kusĭ ndĭja inĭ-ro núú, chĭ nĭ ka'an-ri jíin-ró ja nó'on-ri nuy máa Táa-yo Dios. Chĭ ñá'nu-gə kúu máa Táa-yo vásá rúy. ²⁹ Vina a nĭ kastu'ún-rí nuy-ro onde jíin tiemp-o, náva'a nú a nĭ kuu, te kandĭja-ró jíná'an-ró. ³⁰ Mə ká'an kua'a-gá-ri jíin-ró, chĭ vai ja kúñá'nu inĭ ñuyivi yá'a. Te tú ndújĭn jíin-rí. ³¹ Ko vai máa, náva'a kunĭ ñuyivi ja manĭ-rí jíin máa Táa-yo Dios, te náty'un nĭ tá'ú máa Táa-yo Dios tiñu nuy-rí, suni súan sá'a-ri. Ndukuiñĭ ná chó'o.

Máa yó'o uva ndĭja

15 Máa-rí kúu máa yó'o uva ndĭja. Te máa Táa-ri kúu I'a jítu ja'a. ² Taká nda'a ja ndĭjĭn ru-y te tú ja'a nde'e, jánchaa-ya. Te taká nda'a ja ja'a nde'e, násándoo-ya náva'a ku'a-gə nde'e. ³ Te máa-ró a nĭ kándundoo-ró jíin tú'un nĭ ka'an-ri jíin-ró. ⁴ Ná kúxiukú-ró jíin-rí, te máa-rí jíin máa-ró. ĩn nda'a uva, mə kúu ku'a máa nde'e, te nú tú kutĭn jíka máa yó'o. Te suni súan róó, te nú tú kuxiukú-ró jíin-rí. ⁵ Máa-rí kúu yó'o-ún, te máa-ró kákuu nda'a-rí. Chaa ja kánchaa

jíin-rí, te máá-rí jíin máá-de, cháa-ún já'a kua'a ndé'e. Chì nú túu ruu, te ma kúu kuti sá'a ni ñn-ró jíná'an-ró. ⁶ Chaa ja tú kánchaa jíin-rí, kenda-de ki'in-de, sá'a-ya. Te ichi náty'un ñn nda'a sáni, ja nástútú-i, te taan-í nuu ñú'un, te kayu. ⁷ Nú káxiyú-ró jíin-rí te tu'un ká'an-rí ñú'un iní-ro. Yúan-na te kakan naún kákuni-ro, te kua'a-rí nuu-ro. ⁸ Nú kája'a-ró kuá'a ndé'e, yúan-na te nduñá'nu Táa-rí sá'a, te súan kuu-ró cháa káskuá'a jíin-rí. ⁹ Náty'un máá Táa-yo kúndá'ú iní-ya rúu, suni súan kúndá'ú iní-rí róo jíná'an-ró. Núsáa te kukuu-ga-ro jíin tú'un kúndá'ú iní-rí róo. ¹⁰ Nú skíkuu-ró tíñu ni tá'ú-rí nuu-ro, te nene kundá'ú iní-rí róo. Náty'un máá-rí ni skíkuu-rí tíñu ni tá'ú Táa-rí nuu-rí, te nene kúndá'ú iní-ya rúu. ¹¹ Tu'un yá'a ká'an-rí jíin-ró, náva'a ná kúkútu-ro jíin tú'un kúsi iní máá-rí. ¹² Yá'a kúu tíñu tá'ú-rí: Ja ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró, náty'un kúndá'ú iní-rí róo jíná'an-ró. ¹³ Nú ñn cháa kuu-de ja'a amigo-de, tuká inga modo ja kúndá'ú-ga iní-i-de náty'un ni sá'a cháa-ún. ¹⁴ Máá-ró kákuu amigo-rí nú skíkuu-ró táká tíñu tá'ú-rí nuu-ro. ¹⁵ Tuká skúnání-rí róo mozo. Chì ñn mozo, tú jiní-de naún sá'a jito'o-de. Chì sua skúnání-rí róo amigo-rí, chì a ni kastu'ún-rí nuu-ro táká tu'un ni jini so'o-rí onde nuu máá Táa-rí. ¹⁶ Tú ní kákaji-ró rúu. Chì sua ni kaji-rí róo, te ni jani-rí róo ja kíngoyo-ró te kua'a-ró ndé'e. Te ma náa ndé'e-ro. Te taká ja kakán-ro núu máá Táa-yo Dios jíin s'v'í-rí, kua'a-ya núu-ro. ¹⁷ Tíñu yá'a tá'ú-rí nuu-ro: Ja ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró.

Ja káchindikín-i cháa kákandíja

¹⁸ Te nú kití iní taká ñayivi núu-ro jíná'an-ró, te ma náa iní-ro já súni ni kití iní-i nuu máá-rí xna'an-ga. ¹⁹ Te nú cháa ñuyívi ní kákuu-ró, te kumaní ñayivi jíin róo náty'un jíin tá'an máá-i núu. Ko nasu cháa ñuyívi kákuu-ró, chì sua ni kaji-rí róo iní ñuyívi. Ja yúan kákití iní ñayivi núu-ro. ²⁰ Ma náa iní-ro tú'un ni ka'an-rí jíin-ró: ñn mozo, tú kúñá'nu-ga-de nuu jito'o-de. Nú ni káchindikín-i ruu suni súan chindikín-i róo. Nú ni skíkuu-i tu'un ni ka'an-rí, suni skíkuu-i tu'un ka'an-ro. ²¹ Ko taká tíñu yá'a sá'a-de jíin-ró ja sikí s'v'í-rí, chì tú kájiní-i I'a ni tájí rúu vai-rí. ²² Nú tú ní kii-rí, ni nú tú ní ká'an-rí jíin-i, ma kóo kuachi-i núu. Ko vina ma kúu kaku-i nuu kuachi-i. ²³ Ñayivi kájito u'u ruu, suni kájito u'u-i máá Táa-rí. ²⁴ Nú tú ní sá'a-rí tíñu nuu-í ja ní ñn cháa tú ní sá'a, te ma kóo kuachi-i núu. Ko vina a ni kájiní-i tíñu-ún, te kájito u'u-i ruu jíin máá Táa-rí. ²⁵ Ko súan kásá'a-i náva'a skíkuu tu'un yóso núu tutú ley máá-i: Ja tú na kuachi-rí, te ni kájito u'u-i ruu, áchí. ²⁶ Ko onde nuu máá Táa-yo tájí-rí máá I'a chindéé chítuu róo. Máá Espíritu ndaa kúu-ya, te onde chii máá Táa-yo Dios kéndaa-ya. Te nú a ni cháa-ya, te kani ndaa-ya tú'un-rí. ²⁷ Te suni máá-ró kani ndaa-ro tú'un, chì ká'jin-ró jíin-rí onde kivi ní kejá'a-rí.

16 Tu'un yá'a ni ka'an-rí jíin-ró náva'a tú nayu'ú-ro.

² Te ské'ichi-i róo iní ve'e sinagoga kíngoyo-ró. Te

jaa hora ja nú ñn cháa ka'ni-dé róo, te kani iní-de ja bueno ni sá'a-de nuu Dios. ³ Te tíñu yá'a sá'a-i jíin-ró, chì tú kájiní-i nuu máá Táa-yo Dios, te ni nuu máá-rí. ⁴ Ko ni ka'an-rí tu'un yá'a jíin-ró náva'a nú a ni jaa hora, te nuky'un iní-ro já súan ni ka'an-rí jíin-ró. Te tú ní ká'an-rí tu'un yá'a jíin-ró onde kivi ní kejá'a-rí, chì jika-rí jíin-ró jíná'an-ró. ⁵ Te vina, chì no'on-rí nuu I'a ni tájí rúu vai-rí. Te ni ñn róo, na tú kaka tu'ún-ró rúu: Ndenu kí'in-ní. ⁶ Te vina a ni kuxí iní-ro chì súan ni ka'an-rí jíin-ró. ⁷ Ko ká'an ndaa-rí jíin-ró: Ja sikí róo kúu ja kánúu kí'in-rí. Chì nú tú kí'in-rí, te I'a chindéé chítuu róo, ma cháa-ya núu-ro jíná'an-ró. Nú kí'in-rí, te tájí-rí-ya kii-ya núu-ro. ⁸ Te nú a ni cháa-ya te stá'an-ya núu-í ja ndiso máá-i kuachi, jíin já kúu tíñu ndaa, jíin ndasa nákyndíi-ya-í. ⁹ Máá kuachi-ún kúu ja tú kákandíja-i ruu. ¹⁰ Te máá tíñu ndaa-ún kúu ja nó'on-rí nuu máá Táa-yo Dios, te ma kuní-ga-ro núu-rí. ¹¹ Te tu'un nákyndíi-ún kúu ja á ni jákyndíi-ya sikí máá já kúñá'nu iní ñuyívi yá'a.

Tu'un máá Espíritu ndaa

¹² Ió kua'a-ga tu'un ka'an-rí jíin-ró, ko ma kánda-ró jíin vina. ¹³ Te nú ni cháa máá Espíritu ndaa, máá-ya stá'an-ya táká tu'un ndaa nuu-ro. Chì tú ka'an-ya já kuní máá-ya, chì ka'an-ya táká ja jini so'o-ya. Te stá'an-ya táká tíñu cháa. ¹⁴ Te nduñá'nu-rí sá'a-ya, chì kí'in-ya tú'un xiin máá-rí, te stá'an-ya núu-ro jíná'an-ró. ¹⁵ Taká ja xiin máá Táa-yo, suni máá-rí xiin. Ja yúan ní ka'an-rí ja kí'in-ya já xiin máá-rí te stá'an-ya núu-ro. ¹⁶ ñn tí'lí-na, te ma kuní-ga-ro núu-rí. Te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró núu-rí, chì no'on-rí nuu máá Táa-yo. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te sava cháa káskuá'a jíin-ya ni ka-ka'an-de jíin tá'an-de: Naún kúu tu'un ni ka'an-ya jíin-yó: ñn tí'lí-na te ma kuní-ga-ro núu-rí, te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró núu-rí, chì no'on-rí nuu Táa-rí. ¹⁸ Te ni kaka'an-ga-de: Naún tu'un kúu ja ní ka'an-ya jíin-yó: ñn tí'lí-na. Tú kájuku'un iní-yo já ká'an-ya. Achí-de. ¹⁹ Te ni jiní Jesús ja kaká tu'ún-de-ya kaku-ní-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Á kájiká tu'ún tá'an-ró já ní ka'an-rí tu'un yá'a jíin-ró: ñn tí'lí-na, te ma kuní-ga-ro núu-rí, te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró núu-rí. ²⁰ Jandaa ká'an-rí jíin-ró: Nde'e-ro te ndukuí'a iní-ro, ko kusí iní ñayivi ñuyívi. Te kukuí'a iní-ro, ko vasa kákuuí'a iní-ro, te ndusi iní-ro. ²¹ ñn ñas'í, nú já'nchá chii-ña, te kukuí'a iní-ña, chì kuakuyani skáku-ña. Te nú a ni skáku-ña ñn suchí lúli, tuká ná'an-ña túndó'o ni ta'an-ña, chì kúsi iní-ña já ní kaku ñn cháa iní ñuyívi. ²² Suni súan máá-ró, kákuuí'a ndija iní-ro vina. Ko inga kivi te nakuní-rí nuu-ro te kusí iní-ro. Te ma ndukuí'a-ga iní-ro jíná'an-ró sá'a ni ñn ñayivi. ²³ Te kivi-ún tú naún kaká tu'ún-ró rúu. Jandaa ká'an-rí jíin-ró, nú naún kakán-ro núu máá Táa-yo jíin s'v'í-rí, te kua'a-ya núu-ro. ²⁴ Onde vina te tú naún ní kájikán kuti-ro jíin s'v'í-rí. Kakan, te ni'in-ro, náva'a kusí vá'a iní-ro. ²⁵ Tu'un yá'a ká'an yátá-rí jíin-ró. Ko ñn kivi te ma

ká'ān yátá-gá-rj jín-ró, chj sua kastu'ún kájí-rí taká tu'un máá Táa-yo Dios. ²⁶ Te kivi-ún, kakan-ro jín s'í'v'í-rí. Te tú ká'ān-rj jín-ró já kakán ta'u-rí nuu máá Táa-yo já sikí róó. ²⁷ Chj máá Táa-yo, kúndá'ú iniyá róó. Chj máá-ró nj kākumani-ro jín-rí, te nj kākandija-ró já ondé nuu Dios vai-rj. ²⁸ Nj kenda-rj ondé nuu máá Táa-yo, te nj chaq-rj inijuyívi. Vina te kenda tuku-rj inijuyívi te no'on-rj nuu máá Táa-yo Dios. Achí-ya. ²⁹ Te nj kaka'ān chaq káskuá'a jín-yá: Vina te ká'ān kájí-ní. Tú ká'ān-ní ni ĩn tu'un yátá. ³⁰ Vina te kájuku'un ininá ja jini-ní taká tu'un, te tú jinu ñú'ún-ní ja kaká tu'un-i ní. Ja yúán kākandija-ná ja ní kenda ndija-ní ondé nuu Dios vai-ní. Achí-de jín-yá. ³¹ Te nj ka'ān Jesús jín-de: Vina te kākandija-ró náún. ³² Kuni so'o-ró, chi vai ĩn hora, te a nj chaq, ja kuichá nuu-ró kóngoyo-ró vé'e-ró. Te skéndo-ró rúu máá ĩn-rj. Ko ma kúnchaq máá ĩn-rj, chj máá Táa-yo Dios kánchaq-ya jín-rí. ³³ Tu'un yá'a ká'ān-rj jín-ró náv'a koo ndéé iní-ro sá'a-rj. Inijuyívi, chj koto-ró túndó'o. Ko kava téyí-ró, chj a nj kundéé-rí jín ñuyívi, áchí-ya.

Tu'un nj jikan ta'u Jesús ja'a yóó

17 Tu'un yá'a nj ka'ān Jesús. Te nj ndakoto-ya íchi ándí'v'í. Te nj ka'ān-ya: Táa, a nj chaq máá hora. Sáñá'nu-ní Se'e-ní, náv'a suni Se'e-ní sáñá'nu-i ní. ² Chi nj ja'a-ní fuerza nuu máá Sé'e sikí taká chaq, náv'a nuu taká chaq nj ja'a-ní nuu-í, kuq'a-i ja kúchaku-de níf káni. ³ Te tu'un kuchaku níf káni kúu ja ná kuní-de ní ja máá ĩn ndija-ni Dios kúu-ní ondé jín Jesucristo I'a nj tájín-í vai. ⁴ Máá-ná, nj sáñá'nu-ná ní inijuyívi. A nj síjínú-ná tiñu nj tá'ú-ní nuu-ná. ⁵ Te vina Táa, sáñá'nu-ní náá, ná kuní jín núu máá-ní, nátu'un nj kuñá'nu-ná jín-ní ondé ná té jungoo-ga ñuyívi. ⁶ Nj stá'ān ndijín-ná ní jín s'í'v'í-ní nuu taká chaq nj ja'a-ní nuu-ná inijuyívi. Máá-ní nj xíin-dé núú. Te nj ja'a-ní-de nuu-ná. Te nj kaskíkuu-de tu'un-ní. ⁷ Vina te a kájiní-de ja ondé nuu máá-ní vai taká tu'un nj ja'a-ní nuu-ná. ⁸ Chi tu'un nj ja'a-ní nuu-ná, nj ja'a-ná nuu máá-de jíná'an-de. Te nj kajatá'ú-de tu'un-ún. Te a nj kajini ndaa-de ja ní kenda-ná ondé nuu-ní. Te nj kākandija-de ja ní tájín-í náá vai-ná. ⁹ Te jikán ta'u-ná ja'a máá-de. Tú jikán ta'u-ná ja'a ñuyívi, chj sua jikán ta'u-ná ja'a cháa nj ja'a-ní nuu-ná, chj máá-ní xíin-dé. ¹⁰ Te taká ndatíñu-ná kúu ndatíñu máá-ní. Te taká ndatíñu máá-ní kúu ndatíñu máá-ná. Te nj nduñá'nu-ná nj sá'a ndatíñu-ún. ¹¹ Te tuká kánchaq-ná inijuyívi. Ko máá-de chj káxiukú-de inijuyívi, te máá-ná nájaa-ná nuu-ní. Táa, máá-ní kúu I'a ndoo, te jín s'í'v'í-ní koto-ní taká chaq nj ja'a-ní nuu-ná, náv'a ĩn-ni ná kúu-de ná tu'un kákuu máá-yó. ¹² Ná nj kánchaq-ná jín-de inijuyívi, te nj ndíto-ná-de jín s'í'v'í-ní ja ní ja'a-ní nuu-ná. Nj ndíto-ná-de te tú ní náa ní ĩn-de, chj máá-ni se'e kui'nā ní naa, náv'a skíkuu tutu ij. ¹³ Te vina najaq-ná nuu-ní. Te ká'ān-ná tu'un yá'a inijuyívi náv'a ná kúsiñ vá'a iní-de jín tú'un kúsiñ iní máá-ná. ¹⁴ Nj kastu'ún-ná

tu'un-ní nuu-dé. Te nj kakitj inijuyívi núu-dé, chj nasu sé'e ñuyívi kákuu-de nátu'un máá-ná nasu sé'e ñuyívi kúu-ná. ¹⁵ Na tú jikán ta'u-ná ja cháxio-ní-de inijuyívi, chj sua koto-ní-de nuu káni nuu kui'a. ¹⁶ Nasu tá'an ñuyívi kákuu-de. Nátu'un máá-ná nasu tá'an ñuyívi kúu-ná. ¹⁷ Nasándoo-ní-de jín tú'un ndaa. Tu'un máá-ní kúu máá tú'un ndaa. ¹⁸ Nátu'un nj tájín-í náá vai-ná inijuyívi, suni súan tájín-ná-de ki'ín-de inijuyívi. ¹⁹ Te ja sikí máá-de kúu ja sándoo-ná máá-ná, náv'a koo ndoo máá-de jín tú'un ndaa. ²⁰ Tú jikán ta'u-ná ja'a máá ĩn chaq yá'a jíná'an-de, chj suni ja'a taká ñuyívi já ná kándija-i náá sá'a tu'un kani-de jíná'an-de. ²¹ Náv'a taká-i ná kúu-i ĩn-ni, nátu'un kánchaq-ní jín-ná, Táa, te máá-ná jín máá-ní. Te suni súan ná kúu-i ĩn-ni jín-yó kuní-ná, náv'a ná kándija ñuyívi já máá-ní nj tájín-í náá vai-ná. ²² A nj sáñá'nu-ná máá-de nátu'un nj sáñá'nu-ní náá, náv'a ĩn-ni ná kúu-de nátu'un ĩn-ni kákuu-yó. ²³ Te nátu'un máá-ná jín máá-de, te máá-ní jín máá-ná, suni súan kuní-ná ja ná síyija-ní-de náv'a ĩn-ni ná kúu-de, te náv'a kuni ñuyívi já ní tájín-í náá vai-ná, jín já kúndá'ú iní-ní-de nátu'un kúndá'ú iní-ní náá. ²⁴ Táa, taká chaq nj ja'a-ní nuu-ná-ún, kuní-ná ja núu kúnchaq máá-ná suni yúan ná kúxiukú máá-de jín-ná, náv'a ná kuní-de ndasa nduñá'nu-ná sá'a-ní. Chj kúndá'ú iní-ní náá ondé ná té jukuiñi-ga ñuyívi. ²⁵ Táa, máá-ní kúu I'a ndaa, ko tú kájiní taká ñuyívi núu-ní. Ko máá-ná chj jini-ná nuu-ní. Te chaq yá'a, kájiní-de ja ní tájín-í náá vai-ná. ²⁶ Te máá-ná, a nj stá'ān-ná ní jín s'í'v'í-ní nuu-dé. Te stá'ān-ga-ná nuu-dé, náv'a ná kúndá'ú iní-de tá'an-de nátu'un kúndá'ú iní-ní náá, te suni náv'a kúnchaq-ná jín-de.

Ja ní kaktiñ-de Jesús

18 Te nj kuu, nj ka'ān Jesús tu'un yá'a. Te nj kenda-ya jín cháa káskuá'a jín yá kua'ān-ya yátá yúcha Cedrón, nuu ío ĩn jardín. Te yúan nj kivi-ya jín cháa káskuá'a jín-yá. ² Te Judas ja ní nastúu-ya-ún, suni jini-de lugar yúan, chj ío kua'a vuelta nj ketá'an Jesús yúan jín cháa káskuá'a jín-yá. ³ Te nj jaka Judas ĩn nuu soldado jín yakú ndajá'a sutú ñá'nu jín cháa fariseo, te nj jakoyo-de yúan jín linterna jín ñú'ún yiti jín machete. ⁴ Yúan-na te Jesús, ja á nj jini-ya taká tundó'o vai sikí-yá, nj kenda-ya íchi núu-dé. Te nj ka'ān-ya jín-de: Ndé chaq kánandúkú-ró, áchí-ya. ⁵ Te nj kaka'ān-de jín-yá: Jesús ñuu Nazaret kánandúkú-rí, áchí-de. Te nj ka'ān Jesús: Máá-rí kúu, áchí-ya jín-de. Te Judas, chaq nj nastúu-ya-ún, suni kándi-de jín cháa-ún jíná'an-de. ⁶ Te ja súan nj ka'ān-ya, máá-rí kúu, te nj kanakaka yátá-de. Te nj kandua-ni-de nuu ñú'un. ⁷ Te nj jiká tu'un tuku-ya-dé: Ndé chaq kánandúkú-ró, áchí-ya. Te nj kaka'ān-de: Jesús ñuu Nazaret, áchí-de. ⁸ Te nj ka'ān Jesús: A nj ka'ān-rj jín-ró ja máá-rí kúu. Te nú ruu kánandúkú-ró, te síq chaq yá'a ná kóngoyo-de. Achí-ya. ⁹ Súan nj kuu náv'a ná skíkuu tu'un ja ní ka'ān-ya: Tú ní xnáa-ná ni ĩn chaq nj ja'a-ní nuu-ná,

áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te Simón Pedro, ja ñáva'a-de ñin machete, ni tava-dé. Te ni stují-ni-de mozo máá sutú ñá'nu-ga. Te ni kachi-de so'lo lado vá'a. Te mozo-ún, nání Malco. ¹¹ Te ni ka'an Jesús jíin Pedro: Nachivá'a machete-ro iní cubierta. Chi tundó'o yá'a ja ní ja'a Taa-ri nuu-ri, tú kánúú ja ndó'o-ri náún. Achí-ya.

Ja ní kandij Jesús nuu sutú ñá'nu-ga

¹² Yúan-na te soldado, jíin cháa kuñá'nu, jíin ndájá'a cháa judío, ni kakatíin-de Jesús, te ni kaju'ni-de-ya. ¹³ Te xna'an-ga ni kajanchaka-de-ya núu Anás. Chi táchisó Caifás ni kuu-de. Te Caifás, ni kuu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún. ¹⁴ Te Caifás kúu máá cháa ni ja'a consejo nuu cháa judío, ja jíinu ñú'ún ja kúu ñin cháa ja'a ñáyivi. ¹⁵ Te Simón Pedro, ndikín-de Jesús kua'an-de jíin-yá, jíin inga cháa skuá'a. Te cháa-ún, jiní sutu ñá'nu nuu-dé. Te ni kivi-de iní Palacio jíin Jesús. ¹⁶ Ko Pedro, ni kandij-ni-de ichi yuxé'é yatá vé'e. Te máá cháa skuá'a ja jiní sutu ñá'nu-ga nuu-dé, ni kenda-de, te ni ka'an-de jíin ñá'an ndíto yuxé'é. Te ni skívi-de Pedro iní ve'e palacio. ¹⁷ Yúan-na te ñá'an ndíto yuxé'é-ún, ni ka'an-ña jíin Pedro: Te róo suni ñin cháa skuá'a jíin cháa yá'a kúu-ró vii, áchí-ña. Te ni ka'an-de: Nasu náá kúu, áchí-de. ¹⁸ Te mozo-ún jíin policía, ni kanastá'an-de ñu'un, chi sá'a vijin. Te ká'jin-de kánduvixi-de. Te Pedro, suni kándij-de yúan, ndúvixi-de. ¹⁹ Te sutu ñá'nu-ga, ni xndichí-de Jesús sikí cháa káskuá'a jíin-yá jíin sikí tú'un stá'an-ya. ²⁰ Te ni ka'an Jesús: A ni ka'an ndijin-ri iní ñuyivi. Nene ni stá'an-ri tu'un iní ve'e sinagoga jíin iní ve'e ij, nuu ndútútú ndí ñáyivi judío, te tú ni ñin tu'un ní ká'an sa'í-ri. ²¹ Naja jiká tu'un-ró rúu. Kaka tu'un ñáyivi ní kajini so'lo tu'un ni ka'an-ri nú ñaún ní ka'an-ri, chi máá-i káiná'an-i tu'un ni ka'an-ri jíin-i, áchí-ya jíin-de. ²² Te ja súan ni ka'an Jesús, te ñin mozo kándij yúan, ni ja'a-ni ñin jikí núu Jesús. Te ni ka'an jíin-yá: Súan ká'an-ro jíin sutú ñá'nu náún, áchí. ²³ Te ni ka'an Jesús jíin: Nú ni ka'an ndivá'a-ri, te kastu'ún ñaún kúu tu'un ñáá ní ka'an-ri-ún. Ko nú tu'un va'a ni ka'an-ri, te naja stují-ro rúu núsáá, áchí-ya. ²⁴ Te Anás ni táji-de-ya nú'ni-ya kuá'an-ya núu Caifás ja kúu máá sutú ñá'nu-ga. ²⁵ Te kándij Simón Pedro ndúvixi-de. Te ni ka-ka'an jíin-de: Nasu cháa skuá'a jíin-de kúu-ró náún, áchí. Te máá-de, tú ní jatú'un-de: Nasu rúu kúu, áchí-de. ²⁶ Te ñin mozo sutu ñá'nu-ga, tá'an ja ní xiti Pedro so'lo-ún, ni ka'an jíin-de: Nasu ní jiní-ri róo jíin-de iní jardín náún, áchí. ²⁷ Te Pedro, tú ní jatú'un tuku-de. Te ni kana-ni lí'li.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

²⁸ Yúan-na te ni kándenda-de jíin Jesús iní ve'e Caifás kaja'an-de jíin-yá onde iní ve'e palacio. Te ja'ñá'an kúu. Te ñáyivi judío, tú ní kivi koyo-i iní ve'e palacio, chi tú ká'kun-i kuchá'an-i. Chi nú súan te ma kúu kee-í lélú Pascua. ²⁹ Yúan-na te ni kenda Pilato nuu ñáyivi ká'jin yatá vé'e. Te ni ka'an-de: Ñaún kuachi ká'jikan-ro sikí

cháa yá'a, áchí-de. ³⁰ Te ni kaka'an-i: Chaa yá'a, nú tú kúu-de cháa ñáá, ma kíinchaka-ná-de nuu-ni núu, áchí-i jíin-de. ³¹ Te ni ka'an Pilato jíin-i: Ki'in máá-ró-de, te sánda-ro sikí-dé natu'un ká'an ley máá-ró, áchí-de. Te ñáyivi judío ni kaka'an-i jíin-de: Ja náá jíná'an-ná, tú ío ley ja ká'ni-ná ni ñin ñáyivi, áchí-i. ³² Súan ni kaka'an-i náva'a skíkuu tu'un ni ka'an Jesús, ja ní kastu'ún-yá ñaún modo kuu-ya. ³³ Te ni ndívi Pilato iní ve'e palacio. Te ni kana-de xiní Jesús ni kivi-ya. Te ni ka'an-de jíin-yá: Máá-ró kúu Rey ñáyivi judío náún, áchí-de. ³⁴ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Á súan jani iní máá-ró, xí súan ni kastu'ún sáva-ga cháa nuu-ro, áchí-ya. ³⁵ Te ni ka'an Pilato: Chaa judío kúu-ri náún. Ñáyivi máá-ró jíin sutú ñá'nu, ni kanakuá'a róo nuu-ri. Ñaún ní sá'a-ró núsáá. Achí-de. ³⁶ Te ni ka'an Jesús: Nasu ñúyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu. Nú iní ñuyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu, yúan-na te cháa ká'jatíñu nuu-ri, kuatá'an-de ja'a-ri ná-va'a tú natu-ri nuu ñáyivi judío núu. Ko nasu ñúyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu vina. Achí-ya. ³⁷ Yúan-na te ni ka'an Pilato jíin-yá: Te ñin rey kúu-ró ja súan, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Máá-ró ká'an ja rúu kúu rey. Kánúú káni-ri tu'un ndaa. Ja yúan ní kaku-ri. Te ja yúan vai-ri iní ñuyivi. Taka ñáyivi ká'jin jíin tú'un ndaa, ñáyivi-ún jíin ní ná'in-i tu'un ká'an-ri. Achí-ya. ³⁸ Te ni ka'an Pilato jíin-yá: Ñaún kúu tu'un ndaa, áchí-de. Te ja ní ka'an-de tu'un yá'a, te ni kenda tuku-de nuu ñáyivi judío. Te ni ka'an-de jíin-i: Tú kuti ní ñin kuachi ni'in-ri sikí-dé. ³⁹ Ko ío costumbre máá-ró ja víko Pascua te nuu-ro sí-a-ri ñin cháa índee vekaa. Te ká'kun-ro ja sí-a-ri rey ñáyivi judío nuu-ro xí túu, áchí-de. ⁴⁰ Yúan-na te ndivii-í ni kákana jaa-i inga jínu: Ma sí-a-ní cháa yá'a, chi sua ná sí-a-ní Barrabás, áchí-i. Te cháa ku'ná ní kuu Barrabás.

19 Yúan-na te Pilato, ni ki'in-de Jesús. Te ni xndó'o-de-ya. ² Te soldado, ni katíin-de ñin corona iñu. Te ni kachu'un-de xiní-yá. Te ni kachu'un-de-ya ñin sa'ma kuá'a tíndí'í. ³ Te ni ká'kandita-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Rey judío, taá ndii, áchí-de. Te ká-ja'a-de jikí núu-yá. ⁴ Yúan-na te ni kenda Pilato inga jínu. Te ni ka'an-de jíin ñáyivi: Yá'a nde'é-ró vai-ri jíin-de yatá vé'e, náva'a ná kuni-ro ja tú ni ñin kuachi ní'in-ri sikí-dé, áchí-de. ⁵ Te ni kenda Jesús yatá vé'e, ñú'un-ya corona iñu jíin sá'ma kuá'a tíndí'í. Te ni ka'an Pilato jíin-i: Yá'a nde'é-ró cháa yá'a, áchí-de. ⁶ Te sutu ñá'nu jíin cháa ká'jatíñu, ni kajini-de nuu-yá. Te ni kaka'an jaa-de: Kata kaa-ní-de jiká cruz, ná kúu-de, áchí-de. Te ni ka'an Pilato jíin-de: Katíin máá-ró-de te ka'ni-ro-dé, chi ruu, tú ní'in-ri ni ñin kuachi sikí-dé, áchí-de. ⁷ Te ni kaka'an judío: Máá-ná ká'navá'a-ná ley. Te sikí ley-ún kuu-de, chi áchí-de ja Sé'e Dios kúu-de, áchí. ⁸ Te ja ní jini so'lo Pilato tu'un yá'a, te ví'í-gá yú'ú-de. ⁹ Te ni ndívi tuku-de inga jínu iní ve'e palacio. Te ni jiká tu'un-de Jesús: Ndé onde vai-ró, áchí-de. Ko Jesús, tú ní ká'an kuti-yá jíin-de. ¹⁰ Yúan-na te ni ka'an Pilato jíin-yá: Tú ka'an-ro jíin-ri náún. Á tú jiní-ro ja ndíso-ri tiñu ja ká'ni-ri róo jiká cruz, te suni ndíso-ri tiñu ja sí-a-ri róo ki'in-ro. Achí-de. ¹¹ Te ni ka'an Jesús: Nú tú ní kii tu'un

onde andívi, te ma kúu ndonda-ró sikí-rí. Ja yúan cháa ni naku'a ruu nuu-ro, kuachi xaan-gá ndiso-de. Achí-ya. ¹² Te onde hora yúan ndúkú ndéé Pilato sía-de-ya. Ko ñayivi judío, ni kaka'an jaa-i: Nú sía-ní chaa yá'a, te nasu amigo César kúu-ní. Chi nú ñin chaa sá'a-de ja máa-de kúu rey, chaa-ún ká'an-de sikí César. Achí-i. ¹³ Te Pilato, ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, ni kiñi'in-de Jesús yata vé'e. Te ni jungoo-de ini ve'e tíñu nuu nání pavimento. (Te nuu yú'u hebreo nání Gaba-ta.) ¹⁴ Te máa kivi sá'tu'a ja koo viko Pascua kúu, ná-tu'un ka'iñu. Te ni ka'an-de jíin ñayivi judío: Yá'a nde'é-ró núu rey máa-ró jíin'an-ró, achí-de. ¹⁵ Te ni ka-ka'an jaa-i: Ándale, chaxio-ní-de, te ka'ni-ní-de jiká cruz, achí-i. Te ni ka'an Pilato jíin-i: Ja ká'ni-rí rey máa-ró náún, achí-de. Te ni kaka'an sutu ñá'nu: Tuká inga rey káñava'a-ná, chi máa-ni César, achí. ¹⁶ Yúan-na te ni naku'a-de-ya núu-í ja ná kúu-ya jiká cruz. Te ni kachatiin-i Jesús, te kua'an-i jíin-yá.

Ja ní kajata kaa-de-ya

¹⁷ Te máa-yá, ndiso-ya cruz-ya. Te ni kenda-ya yúan, kua'an-ya ñin nuu nání yiki xiní. Te nuu yú'u hebreo nání Gólgota. ¹⁸ Yúan ni kajata kaa-i-ya jiká cruz. Te suni ni kajata kaa-i uu chaa jíin-yá, ñin ñin-de lado xi-in-yá. Te máa Jesús ni ndita kaa-ya má'ñú. ¹⁹ Te suni ni chaa Pilato ñin tutu. Te ni chitiin-de xiní cruz. Te súan ni ka'an: Jesús ñuu Nazaret, Rey ñayivi judío, achí. ²⁰ Te kua'a ñayivi judío, ni kaka'u-i tu'un yá'a. Chi nuu ní ndi-ta kaa Jesús, máa yáni yuñuu kúu. Te yóso tú'un-ún jíin yú'u hebreo, jíin yú'u griego, jíin yú'u latín. ²¹ Te sutu ñá'nu judío, ni kaka'an-de jíin Pilato: Ma cháa-ní: Rey ñayivi judío. Chi sua chaa-ní ja ní ka'an-de: Rey kúu-ri nuu ñayivi judío, achí-ní, achí-de. ²² Te ni ka'an Pilato: Ma násama-ri ja á ni chaa-ri, achí-de. ²³ Te soldado, nuu ní kajata kaa-de Jesús jiká cruz, te ni kachi'in-de sa'ma-yá. Te ni kandatá-de kuun pedazo, ñin ñin kuu soldado-ún. Te suni ni kachi'in-de tikachi-yá. Ko tikachi-ún tú ní kiku, chi ni kunu ñíí onde xiní te onde nuu já'a. ²⁴ Te ni kaka'an máa-de: Ma ndatá-yó, chi ná sá'a-yó ñin apuesto sikí. Te ná ndeó ndé ñin-yó ní'in, achí-de. Súan ni kasá'a soldado, náv'a skíkuu tu'un ká'an tutu ij: Ni kaja'ncha sava-de sa'ma-ná, ni kakuu máa-de. Te sikí tikachi-ná ni kasá'a-de apuesto. Achí. ²⁵ Te xiin cruz Jesús ká'jin náa-ya, jíin kú'u-ña María, ñasí'í Cleofas, jíin María ñuu Magdala. ²⁶ Te ni jini Jesús nuu náa-ya jíin núu cháa skuá'a ja maní-yá jíin-de. Te kándii yani-de. Te ni ka'an-ya jíin náa-ya: Náa, jian nde'é-ní kándii se'e-ní, achí-ya. ²⁷ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa skuá'a-ún: Jian nde'é-ró kándii náa-ro, achí-ya. Te onde sáa-ni ni kana-de-ña kuá'an-ña jíin-de ve'e-de. ²⁸ Yúan-na te ni jini Jesús ja á ni jinu taká tíñu. Te ni ka'an-ya: Jichí-ri nducha, achí-ya. Súan ni ka'an-ya náv'a skíkuu tu'un ká'an tutu ij. ²⁹ Te yúan ni jo ñin tindo'o ñú'un chítu vinagre. Te ni chindaji-de kachi núu vina-gre-ún. Te ni chaa-de xiní ñin yunu. Te ni kachaa-de

yu'u-yá. ³⁰ Te Jesús ni ji'i-ya vinagre-ún. Te ni ka'an-ya: A ni jinu, achí-ya. Te ni kachi-ni xiní-yá. Te ni ji'i-ni-ya. ³¹ Te kivi sá'tu'a kúu, te chaa judío, tú kákuu-de ja kuíta koyo ndiyi-ún jiká cruz kivi ndétatú. Chi vai kivi ndé-tatú, te ñin kivi kánúu xaán kúu. Te ni kajikan-de nuu Pilato ja ná tá'nyu si'in-i, te ná kúxio-i jiká cruz. ³² Te ni chakoyo soldado. Te ni kaja'nyu-de si'in chaa ñin, te suni súan inga chaa ja ndita kaa jíin-yá. ³³ Ko nuu ní chakoyo-de nuu Jesús, ni kajini-de ja á ni ji'i-ya. Te tú ní kaja'nyu-de si'in-ya. ³⁴ Ko ñin soldado, ni kaan-de xiin-yá jíin punta machete, te ni kenda-ni niñi jíin ndúcha. ³⁵ Te ñin chaa ni jini-ún, jáni-de tu'un. Te tu'un ká'an-de-ún, ío ndaa. Te máa-de, suni jini-de ja tú'un ndaa ká'an-de, náv'a kandija tuku máa-ró jíin'an-ró sá'a-de. ³⁶ Chi súan ni kuu, náv'a skíkuu tu'un ká'an tutu ij: Ma ká'nyu-ro ní ñin yiki-yá, achí. ³⁷ Te suni inga tu'un ká'an tutu ij: Nde'é-de nuu I'a ni kakaan-de, achí.

Ja ní kachiyuji-de-ya

³⁸ Yúan-na, te ío ñin chaa nání José ñuu Arimatea, chaa-ún skuá'a sa'i-de jíin Jesús, chi yú'u-de ñayivi judío. Te ni ka'an nda'ú-de jíin Pilato nú kuu kuan-chaa-de yiki kúñu Jesús. Te Pilato ni jatú'un. Yúan-na te ni ja-a-de. Te ni xnúu-de yiki kúñu Jesús. ³⁹ Te Nicodem, chaa ni ja'an nuu Jesús akuáa-ún núu, suni ni ja-a-de ndiso-de susia ua jíin jí'o áloe, natu'un kuun ar-roba. ⁴⁰ Te ni kachi'in-de yiki kúñu Jesús. Te ni kachisúkun-dé jíin sá'ma kuíta jíin jí'o, natu'un kásá'a máa ñayivi judío ja kachiyuji-i añú. ⁴¹ Te nuu ní ji'i-ya jiká cruz, yúan ni jo ñin jardín. Te nuu jardín ío ñin ve'e añú jáá núu té yuji-ga ni ñin añú. ⁴² Yúan ni kachindee-de Jesús, chi ve'e añú-ún kanchaa yani. Te a yani keja'a kivi sá'tu'a judío ja koo viko Pascua.

Ja ní nachaku-ya

20 Te ja'ñá'an kivi ñin semana-ún, ni ja-a María ñuu Magdala ve'e añú-ún ja íñaa-gá. Te ni jini-ña ja ní kuxio yuu ja ndí'u yuvé'e añú-ún. ² Yúan-na te ni jini-ña ní ja-a-ña núu Simón Pedro jíin núu ingá chaa skuá'a-ún ja ní kumaní Jesús jíin. Te ni ka'an-ña jíin-de: Ni katava-dé Jito'o-yo iní ve'e añú. Te tú kájiní-yo ndénu ní jachindee-de-ya, achí-ña. ³ Te ni kenda Pedro jíin ingá chaa skuá'a-ún, te ni jakoyo-de ve'e añú. ⁴ Te ni kajinu taji ndendú-de. Ko inga chaa skuá'a-ún, ni jinu yachi-ga-de vása Pedro. Te xna'an-ga-de ni ja-a ve'e añú. ⁵ Te ni jito nuu-de. Te ni jini-de sa'ma kuíta kándaa máa-ña iní kava. Ko tú ní kivi-de. ⁶ Te ni ja-a tuku Simón Pedro ja ndikín-de kua'an-de. Te ni kivi-de ini ve'e añú-ún. Te ni jini-de sa'ma kuíta-ún kándaa máa-ña. ⁷ Te pañito ni yisúkun xiní Jesús, tú kátuu jíin sá'ma kuíta-ún chi ni nakaita'nyu te kátuu sñin. ⁸ Yúan-na te suni inga chaa skuá'a-ún, chaa ni ja-a xna'an-ga ve'e añú, ni kivi-de. Te ni jini-de. Te ni kandija-de. ⁹ Chi te chá'an-ga juku'un ini-de tu'un ka'an tutu ij, ja jinu

ñú'ún náchaky-ya nú a ni jii-ya. ¹⁰ Te chaq káskuá'a-ún, ni kano'on-de nuu tá'an-de.

Já ní nakuni María Magdalena nuu-ya

¹¹ Ko María, kándii-ña ndé'e-ña yata vé'e añú-ún. Te nini ndé'e-ña, te ni jito nuu-ña ní ndé'e-ña iní ve'e añú. ¹² Te ni jini-ña já káxiukú úu ndajá'a ándéví, káñu'un-ya sá'ma kujín, ñn-ya íchi xiní, te inga-ya íchi núu já'a núu ní katúu yíki kúñu Jesús. ¹³ Te ni kaka'an-ya jíin-ña: Ná-na, najá ndé'e-ní. Te ni ka'an-ña jíin-yá: Ni kajancha-de Jito'o-ná, te tú jini-ná ndénu ní janchaka-de-ya, áchí-ña. ¹⁴ Te súan ni ka'an-ña, te ni xío koto-ña. Te ni jini-ña núu Jesús kándii-ya yúan. Ko tú ní nakuni-ña já Jesús kúu-ya. ¹⁵ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Súchi, najá ndé'e-ro. Ndéja nándúkú-ró, áchí-ya. Te máá-ña, jáni iní-ña já cháa ndíto nuu itú kúu-ya. Te ni ka'an-ña jíin-yá: Táta, te nú máá-ní ni chaxio-ní-ya, te kastu'ún-ní ndé ni chindee-ní-ya, te ná kínakí'in-ná-ya, áchí-ña. ¹⁶ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: María, áchí-ya. Te ni naxió koto-ña. Te ni ka'an-ña jíin-yá: Raboni, áchí-ña, ja kuni ka'an, Maestro. ¹⁷ Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Ma ké'é-ró rúu, chi té ndaa-ga-ri nuu máá Táa-yo Dios. Kuá'an nuu ñani-ri, te kachi-ro núu-dé ja ndaa-ri no'on-ri nuu máá Táa-ri, máá Táa máá-ró, te nuu Dios máá-rí, Dios máá-ró, áchí-ya. ¹⁸ Te kua'an María ñuu Magdala, ni kastu'ún-ña núu cháa káskuá'a-ún ja ní jini-ña núu Jito'o-yo jíin já ní ka'an-ya tú'un yá'a jíin-ña.

Já ní nakuni chaq káskuá'a nuu-ya

¹⁹ Te ni ini máá kivi ñn semana-ún, te ká'jin tútú cháa káskuá'a-ún iní ñn ve'e. Te ndí'u yux'éé chi káyu'u-de kájiro-de ñayivi judío. Te ni chaq Jesús ni jukuiñi-ya má'ñú-de, te ni ka'an-ya jíin-de: Ma kúkuí'a iní-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ²⁰ Te súan ni ka'an-ya. Te ni stá'an-ya ndá'a-yá jíin xíin-yá. Te chaq káskuá'a-ún, ni kachusí iní-de ja ní kajini-de nuu máá Jito'o-yo. ²¹ Yúan-na te ni ka'an tuku Jesús: Ma kúkuí'a iní-ro. Nátu'un ni táji máá Táa-yo Dios ruu vai-ri, suni súan táji-rí róo kingoyo-ró. Achí-ya. ²² Tu'un yá'a ni ka'an-ya, te ni tiví tachi-yá nuu-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ki'in Espiritu Santo jíná'an-ró. ²³ Nú sá'a-ró túká'nu iní nuu kuáchi ñn ñayivi, te koo tuká'nu iní nuu kuáchi-i. Te nú kendoo kuáchi sikí ñn ñayivi sá'a-ró, te kendoo. Achí-ya. ²⁴ Ko Tomás ja nání-de Dídimó, ñn tá'an ja uxí uu-ún kúu-de, tú kancha-de jíin cháa-ún jíná'an-de, ná ni chaq Jesús. ²⁵ Te sava-ga chaq káskuá'a, ni kaka'an-de jíin Tomás: Ni kajini-ri nuu máá Jito'o-yo, áchí-de. Te ni ka'an Tomás: Nú tú kuni-ri nuu ní tují ndá'a-yá ni sá'a nduyu ka, te nú tú chindee-ri xiní ndá'a-rí nuu ní indee nduyu ka, te nú tú chindee-ri nda'a-rí xiin-yá, te ma kándija kuti-rí, áchí-de. ²⁶ Te ni kuu ñn semana. Te inga jínu ká'jin tútú cháa káskuá'a-ún iní ve'e. Te kánde Tomás jíin-de. Te ni chaq tuku Jesús vasa ndí'u yux'éé. Te ni jukuiñi-ya má'ñú-de. Te ni ka'an-ya: Ma kúkuí'a iní-ro jíná'an-ró. ²⁷ Te ni ka'an-ni-ya jíin Tomás: Chindee

xini ndá'a-ro yá'a, te kuni-ro ndá'a-rí. Te skáa nda'a-ro, te chindee-ró xiin-rí. Te ma káni sikí iní-ro, chi sua ná kándija-ró. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an Tomás jíin-yá: Ai Táta, Jito'o máá-ná, te Dios máá-ná kúu-ní, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ni jini-ro rúu, Tomás, te yúan ní kándija-ró: Xáan ndatu ñayivi já káandija vasa tú ní kajini-i nuu-rí, áchí-ya. ³⁰ Te suni ni sá'a Jesús kua'a-gá tuni nuu cháa káskuá'a jíin-yá, ja tú yóso núu tutú yá'a. ³¹ Ko tuni yá'a yóso náva'a kándija-ró já Jesús kúu Cristo máá Sé'e Dios. Chi nú kándija-ró-yá, te kuchaku-ro ñí káni jíin sí'ví-yá.

Já ní nastá'an-ya máá-yá iní ñuu Galilea

21 Te kukuéé-ga te Jesús, ni nastá'an ndijin tuku-ya máá-yá nuu cháa káskuá'a jíin-yá ja káxiukú-de nuu mar Tiberias. Te modo yá'a ni stá'an ndijin-ya máá-yá. ² Ká'jin tútú Simón Pedro, jíin Tomás, ja nání Dídimó, jíin Natanael, chaq ñuu Caná ndañúu Galilea, jíin táka se'e Zebedeo, jíin uu-ga chaq káskuá'a jíin-yá. ³ Te ni ka'an Simón jíin-de: Ná kítin-ri tiyáká, áchí-de. Te ni kaka'an-de jíin-de. Suni ná kingoyo-ri jíin-ró, áchí-de. Te kuangoyo-de, te ni kivi koyo-de ñn barco. Ko tú ní kátiin kuti-dé-ti ákuáa-ún. ⁴ Te ja kuákundijin, te ni jukuiñi Jesús yu'u mar. Ko chaq káskuá'a-ún, tú ní kánakuni-de ja Jesús kúu-ya. ⁵ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Súchi, á káñava'a-ró ñn tiyáká kée-rí, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Tú kuti, áchí-de. ⁶ Te ni ka'an-ya jíin-de: Skuíta ka'nu ñunu-ro íchi lado vá'a barco, te ni'in-ro-tí, áchí-ya. Yúan-na te ni kaskuíta ka'nu-de ñunu. Te tuká ní kúu kuti nátava-dé ñunu, ja kuá'a xáan cháká ní ni'in-dé. ⁷ Yúan-na te chaq skuá'a ja maní Jesús jíin, ni ka'an-de jíin Pedro: Máá Jito'o-yo kúu, áchí-de. Te ja ní jini so'o-de ja máá Jito'o-yo kúu, te ni nachu'un-de sa'ma-dé, chi víchí líi-dé núu. Te ni ndava-ni-de kua'an-de nuu mar. ⁸ Te sava-ga chaq káskuá'a-ún, vai koyo-de jíin barco jíin ñunu ñú'un chítú tiyáká. Chi tú jíká ká'jin-de jíin ñú'un íchí, chi yani nátu'un uu ciento yíki. ⁹ Te ja ní kanuu-de nuu ñú'un, te ni kajini-de ja nduxiá tikuañu'un. Te íxndée ñn cháká núu ñú'un-ún, jíin stáa. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús jíin-de jíná'an-de: Kuákí'in tiyáká já ní katin-ró vína ná kii, áchí-ya. ¹¹ Te ni kivi Simón Pedro iní barco. Te ni stáa-de ñunu cháká ní chaq-de jíin yú'u mar. Te ñú'un chítú cháká ná'nu, ñn ciento uu xiko uxí uní. Te vasa súan kua'a-tí ni ñu'un, ko tú ní té'nde ñunu-ún. ¹² Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ña'an jíná'an-ró te kasí iní-ro, áchí-ya. Te ni ñn chaq káskuá'a-ún, tú ní chúndéé iní-de ja kaká tu'un-de-ya: Róo, ndé chaq kúu-ró. Chi a kajini-de ja máá Jito'o-yo kúu-ya. ¹³ Te ni chaq Jesús. Te ni ki'in-ya stáa-ún. Te ni ja'a-ya núu-dé. Te suni súan ni ja'a-ya tiyáká-ún nuu-dé. ¹⁴ Ya'a ní kuu vuelta uní ja ní nastá'an ndijin Jesús máá-yá nuu cháa káskuá'a jíin-yá, ja á ni nachaku-ya já ní jii-ya. ¹⁵ Te nuu ní ndí'i ni kajasi iní-de, te ni ka'an Jesús jíin Simón Pedro: Simón, se'e Jonás, kúndá'u-ga iní-ro rúu vasa yá'a xí túu, áchí-ya.

Te n̄i ka'ḡn-de jíin-yá: Jaḡn, Táta, máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te n̄i ka'ḡn-yḡ jíin-de: Skée-ro lélú-rí núsáá, áchí-yḡ. ¹⁶ Te n̄i ka'ḡn tuku-yḡ vuelta uḡ jíin-de: Simón, se'e Jonás, kúndá'ú iní-ro rúḡ náún, áchí-yḡ. Te n̄i ka'ḡn-de jíin-yá: Jaḡn Táta, máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te n̄i ka'ḡn-yḡ jíin-de: Skée-ro r̄i-r̄i núsáá, áchí-yḡ. ¹⁷ Te n̄i ka'ḡn tuku-yḡ vuelta un̄i jíin-de: Simón, se'e Jonás, maní-ro jíin-rí náún, áchí-yḡ. Te n̄i kuxíí iní Pedro ja vuelta un̄i n̄i ka'ḡn-yḡ jíin-de: Maní-ro jíin-rí náún. Te n̄i ka'ḡn-de jíin-yá: Táta, máá-ní jiní taká tu'un. Máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te n̄i ka'ḡn-yḡ: Skée-ro r̄i-r̄i núsáá. ¹⁸ Jandáḡ ká'ḡn-r̄i jíin-ró, ja ondé ná súchí-ró núú, te n̄i naku'n̄i máá-ró chíi-ró. Te n̄i jika-ró ndénu ní kuu iní-ro. Ko nú ná yíi-ró, te skáa-ro ndá'a-ro. Te ingḡ chḡa, nachí'i-de chíi-ró, te kunchaka-de róó ki'in-ro jíin-de vḡsa tú kuní-ro. Achí-yḡ jíin-de. ¹⁹ Tu'un yá'a n̄i ka'ḡn-yḡ návḡ'a ná júku'un iní-de ndé modo kuḡ-de ja ndúñá'nu Dios sá'a-de. Yúan-na te

n̄i ka'ḡn-yḡ: Kundik̄in ruḡ ná kí'on, áchí-yḡ jíin-de. ²⁰ Te n̄i xió kóto Pedro. Te n̄i jiní-de chḡa skuá'a ja maní Jesús jíin, ja ndik̄in-de vḡi-de, chḡa n̄i ndituu jikḡ Jesús ná n̄i kakuxíni-yḡ, ja ní jikḡ tu'un-de-yḡ: Táta, ndé chḡa kúu ja nástúu níí. ²¹ Te n̄i jiní Pedro nuḡ cháa-ún. Te n̄i ka'ḡn-de jíin Jesús: Táta, te chḡa yá'a, ḡún sá'a-de, áchí-de. ²² Te n̄i ka'ḡn Jesús jíin-de: Nú kuní-r̄i ja kéndḡo-de onde kiv̄i ncháḡ-r̄i, naun jítú iní-ro. Kundik̄in ruḡ ná kí'on. Achí-yḡ. ²³ Te n̄i jichḡ tu'un yá'a nuḡ taká ñani-yḡ, ja cháa skuá'a-ún ma kúu-de. Ko tú ní ká'ḡn Jesús ja má kúu-de, chí sua n̄i ka'ḡn-yḡ: Nú kuní-r̄i ja kéndḡo-de onde kiv̄i ncháḡ-r̄i, te naun jítú iní-ro. ²⁴ Chḡa n̄i skuá'a-ún kúu chḡa yá'a, te jáni ndaḡ-de tu'un taká tiñu yá'a. Te suni n̄i chaa-de taká tu'un yá'a. Te kájiní-yḡ já tú'un jáni-de ká'ḡn ndaḡ. ²⁵ Suni ío kua'ḡ xáḡn-gá tiñu n̄i sá'a Jesús. Te nú chaa-yó ná ñin ná ñin, te ma kánda n̄i ñúyívi já kú'un tutu koso tú'un-ún núú, jáni iní-r̄i. Amén.

Hechos

Jā ní keyu'u-yá kii Espíritu Santo

1 Teófilo, táta máni. Nuḡ tutú jā ní chaa núú-ná nī kastu'ún-ná taká tiñu nī sá'a Jesús, jíin taká tu'un nī stá'an-ya ondé kivi ní kejá'a-yá, ² te onde kivi ní tá'ú-yá tiñu jíin Espíritu Santo nuḡ taká apóstol, chaa nī kaji-ya. Te suni kivi-ún nī ndaa-ya kuá'an-ya ándíví. ³ Te nuḡ ní jinu nī ndo'o-ya, te jíin kuá'a tuní ío ndaa nī ndenda-ya chakú-ya núú cháa-ún jíná'an-de. Te uḡ xiko kivi ní stá'an-ya máa-yá nuḡ-dé. Te nī ka'an-ya jíin-de tu'un ñuu nuḡ tá'ú Dios tiñu. ⁴ Ká'jin tútu-de. Te nī tá'ú-yá tiñu nuḡ-dé jā má kúxio-de iní ñuu Jerusalén, chi ná kúndatu-de chaa I'a nī keyu'u máa Táa-yo Dios. Te nī ka'an-ya jíin-de: A nī kajini so'o-ró já súan nī ka'an-ri jíin-ró. ⁵ Chī Juan, jandáa jā jíin ndúcha ní skuánducha-dé-i. Ko róo jíná'an-ró, yaku-na kivi te kuánducha-ro jíin Espíritu Santo, áchí-ya. ⁶ Te chaa nī kakututú núu-yá, nī kajika tu'un-de-ya: Táta, te vina natá'ú tiñu chaa Israel iní ñuu máa-de sá'a-ní xí túu, áchí-de. ⁷ Te nī kachi-ya: Mā kúu kuni-ro kivi xí kuiá jā ní teta'an máa Táa-yo jíin tú'un ndíso-ya tiñu. ⁸ Ko nú a nī chaa Espíritu Santo siki-ro, yúan-na te ni'in-ro fuerza-ya, te kani ndaa-ro tú'un-ri ñí iní ñuu Jerusalén, ñí iní ñuu Judea, jíin ñuu Samaria, jíin onde nuḡ ndí'í ñuyívi. Achí-ya jíin-de.

Jā ní ndaa Jesús kuano'on-ya ándíví

⁹ Te nī ndí'í nī ka'an-ya taká tu'un yá'a. Te nini kán-de'é-de, te nī ndaa-ya kuá'an-ya. Te nī chaa ñin viko nu'ún ní jasḡ nuḡ-yá. ¹⁰ Te nini ká'jin-de kándakoto-de ichi ándíví núú ndaa-ya kuá'an-ya, te nī chaa-ni uḡ tá'an chaa káñu'un sa'ma kuijin, nī kajukuiñi xiin-dé. ¹¹ Te nī kaka'an chaa-ún jíin-de: Róo chaa ñuu Galilea, najā kándakoto-ró ichi ándíví. Jesús yá'a, jā ní xndóo-ya róo te kua'an-ya ichi ándíví, suni súan ndii-ya nátu'un nī kajini-ro kuano'on-ya ándíví. Achí-de.

Jā ní nukuiñi Matías jíin cháa káskuá'a

¹² Yúan-na te nī kanuu-de yuku Olivar káno'on-de ñuu Jerusalén. Te onde yuku-ún, te onde ñuu, jiká ná-tu'un kájika chaa judío ñin kivi ndétatú. ¹³ Te nī najaa koyo-de iní ñuu. Te nī kaka-de xini ñin ve'e nuḡ káxi-ukú Pedro, Juan, Jacobo, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo se'e Alfeo, Simón Zelote jíin Judas ñani Jacobo. ¹⁴ Taká chaa yá'a, ñin núú-ni ká'jin-de kájikān ta'u-dé, jíin sáva ñasí'í, jíin María náa Jesús, jíin

taká ñani-ya. ¹⁵ Te ñin kivi ní jukuiñi Pedro nuḡ taká ñani-ún. Te ká'jin nátu'un ciento oko ñayivi. Te nī ka'an-de: ¹⁶ Ñani jíná'an-ró, nī skíkuu ñini tú'un ká'an tutu i já ní ka'an Espíritu Santo onde sáa jíin yú'u David tu'un Judas, chaa nī yoxnúú núú já ní kakatñin Jesús. ¹⁷ Te suu chaa-ún, nī yoso-dé jíin-yó. Te nī chindéé tá'an-de jíin-yó siki tú'un yá'a. ¹⁸ Chaa yúan, nī jaan-de ñin ñu'un jíin xú'ún ní ni'in-dé siki tiñu ñáá nī sá'a-de. Te onde súkún te nī kanangava-de, te nī ndata sáva chii-de. Te nī ndí'í jiti-de nī jichā. ¹⁹ Te nī jichā tu'un yá'a nuḡ taká ñayivi káxiukú ñuu Jerusalén. Te yúan ní kaskúnáni-i ñu'un-ún nuḡ yú'u máa-i Acéldama, jā kuni ka'an: Ñu'un ñíñí. ²⁰ Chī súan yóso núú tutú Salmo: Ve'e-de, ná kúu ñin ve'e sáni. Te mā kúnchaa nī ñin-i iní ve'e-ún. Te suni ká'an: Tiñu ndíso-de, ná kúndiso inga chaa. Achí. ²¹ Núsáa te jinu ñu'ún já káji-yó ñin chaa mā'ñú taká chaa jā á ká'jin jíin-yó taká kivi ní jika máa Jító'o-yo Jesús jíin-yó, ²² te onde kivi ní skuánducha Juan, te onde kivi ní xndóo-ya yóo te nī ndaa-ya kuá'an-ya ándíví. Te chaa kaji-yó, ná kúu-de testigo jíin-yó já á nī nachaku-ya. Achí-de. ²³ Te nī kajani-de uḡ tá'an chaa: José, jā nání-de Barsabás te Justo kúu inga sí'ví-de, jíin Matías. ²⁴ Te nī kajikan ta'u-dé: Táta, máa-ní chī jiní-ní ndasa káa iní añú taká ñayivi. Núsáa te jā úu tá'an chaa yá'a, stá'an-ní ndé ñin-de nī kaji-ní, ²⁵ náv'a kundiso-de tiñu apóstol. Chī Judas, nī sá'a-de kuachi, te nī kenda-de kua'an-de lugar máa-de. Achí-de. ²⁶ Yúan-na te nī kasa'a-de sortear. Te nī jungava-ni siki Matías. Te nī nukoso-dé jíin uxí ñin-gā apóstol.

Kivi Pentecostés

2 Te máa kivi Pentecostés nī ká'jin tútu ñin núú-ni-de. ² Te sánaa-ní te nī chaa ñin ndusu ichi ándíví nátu'un ñíñ ñin tachí xáan, te nī skútú iní ve'e nuḡ káxiukú-de. ³ Te nī kajini-de jā ní jichā nátu'un yáá ñu'ún. Te nī jungoo siki ná ñin ná ñin-de. ⁴ Te ndí'í-de, nī kukútu jíin Espíritu Santo. Te nī kaka'an-de sñin sñin yu'u, ndasa nī stá'an máa Espíritu nuḡ-dé ka'an-de. ⁵ Te ñuu Jerusalén, káxiukú ñayivi judío onde taká ñuu ñí ñuyívi. Te káchiñu'ún-i Dios. ⁶ Te jā súan nī ñí'ñ, te nī kataká ñayivi kuá'a. Te nī kuñáa iní-i, chī ná ñin ná ñin-i, nī kajini so'o-i káka'an-de yu'u máa-i. ⁷ Te nī kánaa iní-i kándé'é-i. Te nī kaka'an-i: Nasu cháa ñuu Galilea kákuu taká chaa káka'an yá'a náún. ⁸ Ndasá kúu núsáa. Chī ná ñin ná ñin-yó, ká'jin so'o-yó káka'an-de yu'u ní kakaku-yó jíin. ⁹ Chī chaa onde ñuu Parto jíin ñuu Media jíin ñuu Elam kákuu-yó. Te sava-yó, vai-yó onde ñu-

u Mesopotamia, jíin ñúy Judea, jíin ñúy Capadocia, jíin ñúy Ponto, jíin ñúy Asia. ¹⁰ Suni onde ñúy Frigia jíin ñúy Panfilia, jíin ñúy Egipto jíin ndáñúy África ja kánchaa inga lado ñúy Cirene vai koyo-yó. Te sava-ga-yo onde ñúy Roma jíká vái-yó. Te suni ío sava chaa ni nak'iin sé'é judío. ¹¹ Suni chaa ñúy Creta jíin chaa ñúy Arabia kakuu-yó. Te kájiní s'o-yó ja jíin yú'u máa-yó káka'an-de taká tiñu ñá'nu sá'a Dios. Achí-i. ¹² Te taká-i, cuenta kánaa íi iní-i kánde'é-i. Te káka'an-i jíin tá'an-i: Naún tu'un kúu ya'á núsáa, áchí-i. ¹³ Ko sava-i káka'an kátá-i: Kánajini-de, áchí-i.

Ja ní jani Pedro tu'un nuu kuá'a ñáyivi

¹⁴ Yúan-na te ni ndukuiñi Pedro jíin uxí ñn-ga-de. Te ni ka'an jaa-de jíin-i: Níi, chaa judío, jíin taká níi chaa kaxiukú iní ñúy Jerusalén, tiñu ya'á ná kuní ndí'i-ní jíná'an-ní. Te kuni ná'ín-ní tu'un ná ká'an-ná jíin-ní. ¹⁵ Chi chaa ya'á, tú kánajini-de nátu'un kájaní iní-ní, chí sáa ká'ñin jañá'an kúu. ¹⁶ Ko ya'á kúu tu'un ni ka'an Joel chaa ni jani tu'un Dios onde sáa: ¹⁷ Achí Dios: Kivi sándí'í-ná te kachá nuu-ri Espiritu-ri sikí taká ñáyivi. Te se'e yíi-ro jíin sé'e s'í'í-ro, kani-i tu'un-ri. Te chaa súchí jíná'an-de jíin chaa ñá'nu, skóto jani-de. ¹⁸ Te jandaa ja kivi-ún te kachá nuu-ri Espiritu-ri sikí mozo-ri, kúu chaa kúu ña'an. Te kani-i tu'un-ri jíná'an-i. ¹⁹ Te sá'a-ri tiñu ñá'nu onde andí'í. Te sá'a-ri tuni nuu ñúy'ívi. Te koo niñi jíin ñú'ún jíin yokó ñu'ma. ²⁰ Te ndikandii, nduu túún. Te yoo, nduu niñi. Te vásá ja kivi máa Jíto'o-yo. Kivi ká'nu, kivi stá'an ndijin-ya máa-yá kuu-ún. ²¹ Te taká ñáyivi ká'an ndá'ú jíin máa Jíto'o-yo onde jíin s'í'í-yá, kaku-i, achí Joel. ²² Níi chaa ñúy Israel, kuni s'o-o-ní tu'un ya'á jíná'an-ní: Máa Jesús ñúy Nazaret, I'a va'a ni kuu-ya núy Dios. Te nuu máa-ní ni sá'a-ya tíñu ñá'nu jíin kuá'a tuni. Te ni kakee nuu-ní ni kánde'é-ní ja súan ni sá'a-ya onde jíin Dios. Te suni súan kájiní taká-ní. ²³ Ko níi, ni kanachi'i-ní-ya ndá'a chaa ñáa. Te ni kaja'ni-dé-ya jiká cruz. Te jíin tiempo, a ni jini Dios ja súan sá'a-ní núú, chí súan ni teta'an-ya. ²⁴ Ko ni nachaku-ya ní sá'a Dios. Te ni janchaa-ya fuerza kue'e kuu-yo, chí tú ní kúu kendo-ga Jesús iní nda'a kué'e kuu-yo. ²⁵ Chí David, ni ka'an-de tu'un-ya: Ni jini-ri nuu máa Jíto'o-ri, ja nené kánchaa-ya jíin-ri. Chí kánchaa-ya íchi ndává'a-ri, náva'a ma yú'ú-ri. ²⁶ Ja yúan ní kusii iní añú-ri. Te ni nakana jaa-ri-ya. Te suni ndetátú yiki kúñu-ri, te kuñukuu iní-ri. ²⁷ Chi ma skéndo-ní añú-ná iní lugar ndiyi, ni ma kuá'a-ní tu'un te'yu Se'e-ní, I'a ii. ²⁸ Ni stá'an-ní nuu-ná ndasa ni'in-ná ichi kúchaku-ná. Te kivi kúnchaa-ná jíin-ní te kusii xáan iní-ná sá'a. Achí David. ²⁹ Nání jíná'an-ní, ná kachí kaji-ná nuu-ní tu'un David tatá ñúy-yo. Chi ni jii-de. Te ni yuji-de. Te ve'e añú-de kánchaa jíin-yó onde vina. ³⁰ Chi chaa ni jani tu'un Dios ni kuu-de. Te ni jini-de ja ní ka'an téyíi-yá jíin-de ja núy-dé, cuenta chíi tata-de, nukuiñi Cristo kunchaa-ya mesa-de tá'ú-yá tiñu. ³¹ Te ya'á ní jini-de jíin tiempo, ni kastu'ún-de ja náchaku Cristo, chí

añú-ya, tú ní kéndo iní lugar ndiyi. Te ni yiki kúñu-ya, tú ní té'yu. ³² Te Jesús, ni nachaku-ya ní sá'a Dios. Te kájiní-yo ja chakú-ya. ³³ Te ni ndaa-ya kuá'an-ya íchi ndává'a Dios. Te nátu'un ni keyu'u máa Táa-yo, te onde nuu máa-yá, ni ni'in Jesús Espiritu Santo. Te ni jachá nuu-ya nátu'un kánde'é-ní te kájiní s'o-o-ní vina. ³⁴ Chí David, tú ní ndaa-de andí'í. Ko ni ka'an-de: Máa Tatá Dios, ni ka'an-ya jíin Jíto'o-ri: Nungoo-ró íchi ndává'a-ri, ³⁵ te ná chúkú-rí chaa kájiní u'u ród, kuu-de teyu kúxndii ja'a-ro, áchí. ³⁶ Te ná kuní ndaa ndivii ñáyivi Israel ja Dios, ni jani-ya máa Jesús ja ná kúu-ya Jíto'o-yo va'a ni kaja'ni-ní máa-yá jiká cruz, te suni máa-yá kúu Cristo. Achí Pedro jíin-i. ³⁷ Te súan ni kájiní s'o-o-i tu'un ya'á. Te ni kanata'u'u iní añú-i. Te ni kaka'an-i jíin Pedro jíin sava-ga apóstol: Nání jíná'an-ní, ndasa sá'a-ná jíná'an-ná núsáa, áchí-i. ³⁸ Te ni kachí Pedro jíin-i: Nakani iní-ní jíná'an-ní, te kuanducha-ní jíin s'í'í máa Jesucristo náva'a koo tuká'nu iní nuu kuáchi-ní. Te kuá'a-ya Espiritu Santo-ya núy-ní. ³⁹ Chí nuu máa-ní jíin núy sé'e-ní, súan ni keyu'u-yá. Te suni súan ni ka'an-ya núy taká ñáyivi kaxiukú jiká, nuu násaa-i ja máa Tatá-yo Dios kana-ya xiní-í ná kí'in-i nuu-yá. ⁴⁰ Te Pedro, jíin kuá'a-ga tu'un súan, ni ka'an ndaa-de. Te ni ka'an ni'in-de jíin-i: Ná ndúkú ndéé-ní kaku-ní ma'ñú taká ñáyivi ñáa ya'á, áchí-de. ⁴¹ Te ni kajatú'ún sava-i tu'un ni ka'an-de. Te ni kajanducha-í. Te kivi-ún ni ndea-ga-i nátu'un uní mil ñáyivi. ⁴² Te ni ka'jin iní-in-i sikí tú'un kástá'an apóstol, ni kandatú'ún ñin núú-de, ni kasákuáchí-de staa. Te ni kajikan ta'u-dé.

Ja ní kañava'a ká'nu-i taká ndatíñu-i

⁴³ Te ndí'í ñáyivi, ni kayu'ú-i. Te chaa apóstol, ni kasá'a-de kua'a tíñu ñá'nu jíin tuni. ⁴⁴ Te taká ñáyivi káandíja, kaxiukú tútu-i. Te kañava'a ká'nu-i taká ndatíñu-i. ⁴⁵ Te ni kaxikó-i taká ndatíñu-i, jíin taká ve'e-i. Te ni kasaka-í xu'ún núy tá'an-i, ndasa jínu ñú'ún ñin iní jíná'an-i. ⁴⁶ Te ndita'an kivi kaja'an tútu-i ve'e ii. Te kásákuáchí-i staa ndí'ta'an ve'e-i. Te luu, sii ní ka'io iní añú-i káye-í staa. ⁴⁷ Te kánakana jaa-i Dios. Te sava-ga ñáyivi ñúy-ún, ni kaka'an jíñú'ún jíin-i. Te ndita'an kivi ní kakaku sava-ga ñáyivi ní sá'a máa Jíto'o-yo. Te ni kandujíin-i jíin t'ku'ni kándíja-ún.

Ja ní nduva'a chaa rengo

3 ñin kivi te ni kaka Pedro jíin Juan, kaja'an-de iní ve'e ii. Chí máa hora ka'uní aini kúu, te jikán ta'u-í yúan. ² Te kákinchaka-i ñin chaa rengo onde kivi ní kaku-de. Te chaa-ún, ncháa-de ndita'an kivi yúxéé ve'e ii nuu nání hermosa, jikán-de caridad nuu taká ñáyivi kivi koyo iní ve'e ii yúan. ³ Te chaa-ún, ni jini-de nuu Pedro jíin Juan, ja kuá'ivi-de iní ve'e ii. Te ni ka'an ndá'ú-de jíin-de ja ná kuá'a-de ñin caridad. ⁴ Te Pedro jíin Juan, ni kánde'é vá'a-de nuu chaa-ún. Te ni ka-ka'an-de jíin-de: Yá'a nde'é-ró núy-ri, áchí-de. ⁵ Te máa chaa-ún, ndátu tu'a-de, jáni iní-de ni'in-dé yaku na jíin

núy Pedro jíin Juan. ⁶ Te n̄i kach̄i Pedro: Tú ñáv̄a'a-ri plata ni oro. Ko ja ñáv̄a'a-ri, yuán kuá'a-ri nuu-ro. Jíin s̄'v̄i máá Jesucristo ñuu Nazaret ndukuiñ̄i te kaka-ró, ách̄i-de. ⁷ Te n̄i t̄in-de ndav̄a'a ch̄aa-ún. Te n̄i xndúkuñ̄i-de ch̄aa. Te ja'a-dé jíin sukún ja'a-dé, n̄i kanduv̄a'a-ni. ⁸ Te ñin n̄i kanda-ni-de. Te n̄i ndukuiñ̄i-de. Te n̄i jika-de. Te n̄i k̄iv̄i-de jíin Pedro jíin Juan in̄i ve'e i, jíka-de, kánda-de, te nákana jaa-de Dios. ⁹ Te n̄i kajin̄i taká ñaȳivi núy-dé ja nákana-de te nákana jaa-de Dios. ¹⁰ Te n̄i nakun̄i-i nuu-dé ja máá cháa jikán caridad yux'éé ve'e i ja nán̄i hermosa kúu-de. Te n̄i kakee nuu-í kánde'é-i. Te n̄i kayu'ú-i, ch̄i kájin̄i-i ja súan n̄i ta'an ch̄aa-ún. ¹¹ Te ch̄aa n̄i nduv̄a'a-ún, nini t̄in-de Pedro jíin Juan, te n̄i kataka-ni ñaȳivi núy-dé in̄i corredor ja nán̄i Salomón. Te n̄i kakee nuu-í kánde'é-i. ¹² Te n̄i jin̄i Pedro ja súan kúu. Te n̄i ka'an-de jíin ñaȳivi-ún: Ch̄aa ñuu Israel, naj̄a kánaa in̄i-ni kánde'é-ni tiñu yá'a. Naj̄a kánde'é-ni nuu-ná. Kájani in̄i-ni ja cháa va'a kákuu-ná xí ío fuerza in̄i-ná náv̄a'a nakaka ch̄aa yá'a sá'a-ná náún. ¹³ Máá Dios Abraham, jíin Isaac, jíin Jacobo, máá Dios, Táa-yo, n̄i nduñá'nu Se'e-ya Jesús n̄i sá'a-ya, te n̄i kanastúu-ni Jesús, te n̄i kanakuxndíi-ni I'a-ún jíto nuu Pilato, vaša sía ch̄aa-ún-ya kuní-de núú. ¹⁴ Ko máá-ni, n̄i kaské'ichi-ni I'a i, I'a ndoo. Te n̄i kajikan-ni ñin ch̄aa já'ni nd̄yi sía Pilato. ¹⁵ Te n̄i kaja'ni-ni máá jíto'o, I'a náschakú yóo. Ko Dios, n̄i naschakú-ya Jesús onde ma'ñú nd̄yi. Te máá-ná kákuu-ná testigo ja súan ío. ¹⁶ Te a kájin̄i-ni ch̄aa yá'a te kánakun̄i-ni-de. Te n̄i kándija-de Jesús jíin s̄'v̄i-yá, te ja yuán ní nasáv̄a'a-ya-dé. Ch̄i kándija-de-ya, te yuán ní nduv̄a'a i cháa yá'a nátu'un kájin̄i máá-ni. ¹⁷ Ko vina ñáni, a jin̄i-ná ch̄i sik̄i já tú ní kájuku'un in̄i-ni kúu ja ní kasá'a-ni súan, te suni súan n̄i kasá'a ch̄aa kátá'ú tiñu nuu-ni. ¹⁸ Te jíin k̄iv̄i, n̄i kajani ch̄aa tu'un onde sáá ní sá'a Dios, ndasa koo tiñu, jíin ndása ndo'o Cristo. Te vina a n̄i skíkuu-ya súan. ¹⁹ Te ná náxió káva in̄i-ni, te ná nákani in̄i-ni jíná'an-ni núsáá, náv̄a'a ná ndá'va taká kuachi-ni, te ch̄aa k̄iv̄i já ndúsiñ̄i in̄i-ni sá'a máá jíto'o-yo. ²⁰ Náv̄a'a táji Dios Jesucristo kii-ya, nátu'un n̄i sánda-ya já kúu ní onde sáá. ²¹ Ko jínu ñú'ún já kéndoo-ya onde and̄v̄i, onde k̄iv̄i ndújáá taká ndat̄iñ̄u, nátu'un n̄i kaka'an ch̄aa ndoo n̄i kajani tu'un onde aná'an ní sá'a Dios. ²² Ch̄i Moisés, n̄i ka'an-de jíin táa-yo: Máá Tatá-ro Dios, kuá'a-ya ñin ch̄aa nátu'un ruu, te kani-de tu'un nuu-ro. Te kenda-de ma'ñú taká ñani-ro nátu'un n̄i kenda-ri. Te ná chú'un in̄i-ro tú'un ka'an ch̄aa-ún nú ñaún ndi'ñ̄i tu'un ka'an-de jíin-ró. ²³ Te nú ndé ch̄aa tú kuní-de chu'un in̄i-de tu'un ka'an ch̄aa kani tu'un-ún, te naa i-de ma'ñú taká-ga ñaȳivi, ách̄i Moisés. ²⁴ Te taká ch̄aa n̄i kajani tu'un, onde k̄iv̄i ní kii Samuel te ñiñ-gá onde vina, suni n̄i kajani-de tu'un ja kii k̄iv̄i yá'a. ²⁵ Máá-ni kákuu se'e ch̄aa n̄i kajani tu'un-ya jíin se'e sik̄i contrato n̄i sánda-ya Dios jíin táa-yo. Te n̄i ka'an-ya jíin Abraham: Onde ch̄i tata-ro kenda ja kéndoo ndatu taká se'e ñuȳivi sá'a, ách̄i. ²⁶ Te Dios, n̄i naschakú-ya Sé'e-ya. Te n̄i táji-yá Se'e-ya, te n̄i

kii-ya nuu máá-ni xna'an-ga, náv̄a'a chaxio-ya-ni nuu taká kuachi-ni. Yúan-na te kéndoo ndatu-ni.

Ja ní k̄akat̄in-de Pedro jíin Juan

4 Te nini káka'an-de jíin ñaȳivi-ún, te sutu, jíin já kúñá'nu in̄i ve'e i, jíin saduceo, n̄i ch̄akoyo-ún nuu-ú-dé. ² Te kákit̄i xa'an in̄i ja kástá'an apóstol nuu ñaȳivi, ja kájani-de tu'un Jesús ja á n̄i nachaku-ya má'ñú nd̄yi. ³ Te n̄i k̄akat̄in-ún-de. Te n̄i kachindee-de in̄i vekaa onde k̄iv̄i xían-ún, ch̄i a n̄i ini. ⁴ Ko kua'a xa'an ñaȳivi ní kájin̄i so'o-i tu'un n̄i kaka'an ch̄aa apóstol. Te n̄i k̄akandija-i. Te n̄i jin̄i nátu'un u'un mil ch̄aa. ⁵ Te k̄iv̄i xían-ún, te ch̄aa kákuñá'nu nuu máá-i, jíin cháa n̄i kaȳi, jíin cháa káchaa tutu, n̄i k̄andutútú-de in̄i ñuu Jerusalén. ⁶ Te suni n̄i k̄andutútú-de jíin máá sutú ñá'nu-ga Anás, jíin Caifás, jíin Juan, jíin Alejandro, jíin taká-ga ja kákuu tá'an sutu ñá'nu-ga-ún. ⁷ Te n̄i kájin̄i-ún-de ma'ñú. Te n̄i kajika tu'un-de: Na jíin fuerza, xí na jíin s̄'v̄i kásá'a-ró tiñu yá'a, ách̄i. ⁸ Yúan-na te Pedro, chi n̄i kútú-de jíin Espiritu Santo, te n̄i kach̄i-de jíin cháa-ún: Ní ch̄aa kákuñá'nu in̄i ñuu, jíin ní ch̄aa n̄i kaȳi nuu ñúy Israel: ⁹ Vina te nú xndich̄i-ni náa sik̄i ñin tiñu va'a n̄i kasá'a-ná jíin ñin ch̄aa kú'ú yá'a nú ndasa n̄i nduv̄a'a-de, ¹⁰ núsáá te máá-ni jíin taká ñaȳivi ñúy Israel, ná júku'un in̄i-ni ja jíin s̄'v̄i máá Jesucristo ñuu Nazaret n̄i nduv̄a'a ch̄aa kándij nuu-ni yá'a. Te suu I'a-ún n̄i kaja'ni-ni-ya jiká cruz. Ko n̄i nachaku-ya má'ñú nd̄yi n̄i sá'a Dios. ¹¹ I'a yá'a kúu yuu já ní kaské'ichi ní, ch̄aa káchutá'an ve'e. Te yuu-ún, máá yúu ndiso fuerza jik̄i kúu vina. ¹² Te tuká inga ch̄aa nama yóo, ch̄i túu inga s̄'v̄i nán̄i ni ñin ch̄aa ío in̄i ñuȳivi yá'a ja kúu nama taká ñaȳivi jíná'an-i. Ach̄i Pedro. ¹³ Yúan-na te n̄i kajin̄i ja tú káyu'ú Pedro jíin Juan káka'an-de. Te a kájin̄i ja tú tu'a va'a-de, ch̄i tú ní kájika-de escuela. Te n̄i kánaa in̄i kánde'é núy-dé. Te n̄i kájuku'un in̄i ja ní kajika-de jíin Jesús. ¹⁴ Te kánde'é núy cháa n̄i nduv̄a'a-ún, kándich̄i-de jíin Pedro jíin Juan. Te tú ní kákuu kuti xndíó káni ni ñin tu'un. ¹⁵ Ko n̄i katá'ú tiñu nuu-dé ja ná kenda koyo-de ichi yatá municipio nini ná ndat̄i'ún máá jíná'an. ¹⁶ Te n̄i kaka'an: Ndasa sá'a-yó jíin cháa yá'a núsáá. Ch̄i jandáa kúu ja ní jich̄a tu'un kua'an nuu taká ñaȳivi ñúy Jerusalén ja súan n̄i kasá'a-de ñin tiñu ñá'nu. Te ma' kúu ka'an-yo já tú ío ndaa. ¹⁷ Ko náv̄a'a ma' kuichá-ga tu'un yá'a ki'ñ̄i nuu taká ñaȳivi, te ná ká'an xa'an-yo núy-dé ja má kach̄i kuti-gá-de tu'un ch̄aa-ún nuu ní ñin ñaȳivi, ách̄i. ¹⁸ Te n̄i kanakana xin̄i-dé. Te n̄i katá'ú tiñu nuu-dé ja má ká'an-ga-de te ma' stá'an-ga-de ni ñin tu'un jíin s̄'v̄i Jesús. ¹⁹ Yúan-na te n̄i kaka'an Pedro jíin Juan: Tava máá-ni cuenta te nú já-ta'an in̄i Dios ja kuándatu-ná nuu-ni xna'an-ga vásá núy máá-yá. ²⁰ Ch̄i ñini káni-ná tu'un ja ní kajin̄i-ná jíin já ní kajin̄i so'o-ná. Ach̄i-de. ²¹ Yúan-na te ch̄aa junta, n̄i kaka'an xa'an núy Pedro jíin Juan, te n̄i sía-de kua'an-de, ch̄i tú ní káni'ñ̄i kuti modo xndó'o Pedro jíin Juan, ch̄i káyu'ú kájito ñaȳivi, chi taká-i, kánakana jaa-i

Dios sikí já ní kuu-ún. ²² Chi chaa n̄ nduv̄a'á jíin tíñu ñá'nu-ún, ví'í-gá uy xiko kuia ío-de.

Já ní kajik̄an ta'u t̄ku'n̄i kándija

²³ Te n̄ kak̄aku-de kája'an-de. Te n̄ najakoyo-de nuu tá'an-de. Te n̄ kanakani-de taká tu'un n̄ kaka'an sutu ñá'nu jíin cháa n̄ kayii nuu-dé. ²⁴ Te súan n̄ kajini so'o-i tu'un kanakani-de. Te ñn j̄nu-ni n̄ kaka'an jaa-i jíin Dios: Tátá, máá-ní kúu Dios n̄ sá'a and̄ví, ñuȳví, mar, jíin taká-ga ndatíñu. ²⁵ Te jíin Espiritu Santo n̄ ka'an-ní jíin yú'u taa-yo David, ja ní kuu-de mozo-ní. Chi n̄ ka'an-de: Naja kákiti in̄ ñayivi, te naja kanakani sáni in̄-i. ²⁶ N̄ kataka chaa kákuu rey ñuȳví jíná'an-de. Te chaa kákuñá'nu-ún, n̄ kakutútú-de. Te ñn-n̄ n̄ k̄andonda-de sikí máá Tatá Dios jíin sikí Cristo-ya. ²⁷ Chi Herodes jíin Poncio Pilato jíin cháa s̄ñn nacióon jíin ñayivi ñúu Israel, n̄ kakutútú ndija-de in̄ ñuu yá'a, n̄ k̄andonda-de sikí Sé'e i-ní Jesús, I'a n̄ jani-ní, ²⁸ náv̄a'a sá'a-de taká tíñu n̄ teta'an máá-ní, jíin já ní kundaag in̄-i ní onde sáá. ²⁹ Te vina, Tátá, ndé'é-ní ndasa káka'an xaag-dé nuu-ná jíná'an-ná. Te kuá'a-ní fuerza nuu mozo-ní ja ná chundéé iní-ná kani-ná tu'un máá-ní. ³⁰ Te skáa-ní nda'a-ní náv̄a'a sá'a-ní tan̄, jíin tuní, jíin tíñu ñá'nu. Te taká yuán ná kúu jíin s̄'v̄í máá Sé'e i-ní Jesús. Achí-i. ³¹ Te súan n̄ kajik̄an ta'u-í. Te nuu ká'jin tútú-i-ún, n̄ t̄aan. Te ndí'i-i, n̄ kakutú-i jíin Espiritu Santo. Te n̄ k̄achundéé iní-i kájani-i tu'un Dios.

Já ní kañav̄a'a ká'nu-i ndatíñu-i

³² Te ñayivi kuá'a káandija, ch̄i jíin iní jíin añú-i n̄ k̄anduu ñn núu-i. Te tú ni ñn-i ní káka'an-i ja máá-i xiin ñn ndatíñu. Chi taká ndatíñu, n̄ kañav̄a'a ká'nu-i. ³³ Te téyíí xáag kájani ndaag apóstol tu'un ndasa n̄ kajini-de ja ní nachak̄u Jito'o-yo Jesús. Te bueno n̄ kuu tu'un luu Dios in̄-de. ³⁴ Te tú kuti ñaún nándi'i ni ñn-de, chi taká chaa káxiin ñú'un, xí vé'e, n̄ kaxikó-de, te n̄ k̄achincha-ka-de xu'ún, ³⁵ te n̄ k̄achúkú-de xu'ún-ún nuu já'a cháa apóstol. Te chaa apóstol n̄ kasaka-dé nuu ñn ñn tá'an-de ndasa kájinu ñú'ún máá-i. ³⁶ Te José, tatá Leví, ncháá-de ñuu Chipre, ío inga s̄'v̄í-de kájatíñu apóstol, nání-de Bernabé, ja kuní ka'an, se'e tu'un ndéé iní. ³⁷ N̄ xikó-de ñn ñu'un-dé. Te n̄ kinchaka-de xu'ún. Te n̄ chúkú-de xu'ún-ún nuu já'a cháa apóstol.

Sikí Ananías jíin Safira

5 Ko ñn chaa nání Ananías jíin ñásí'í-de Safira, n̄ kaxikó-de ñn ñu'un. ² Te n̄ janhaag-de sava xu'ún. Te suni jiní ñásí'í-de ja súan n̄ sá'a-de. Te n̄ kincha-ka-de yak̄u-ni. Te n̄ chúkú-de nuu já'a cháa apóstol. ³ Te n̄ ka'an Pedro: Ananías, naja ní k̄ivi Satanás in̄ añú-ro ja xndá'ú-ro Espiritu Santo núu. Chi n̄ jan-chaag-ro sáva xu'ún ñú'un ní kaxikó-ró. ⁴ Ná té xikó-ga-ro, á nasu máá-ró xiin núu. Te nuu ní xikó-ró, á nasu iní nda'a máá-ró ñú'un núu. Naja ní nakani in̄-ro sá'a-ró súan. Ko nasu cháa xndá'ú-ro, ch̄i Dios, achí-de.

⁵ Te súan n̄ jini so'o Ananías taká tu'un yá'a, te n̄ ndu-a-ni-de. Te n̄ j'i-ni-de. Te taká ñayivi ní kajini so'o tu'un-ún, n̄ kayu'ú xaag-í. ⁶ Te n̄ k̄andukuiñi chaa súchí. Te n̄ k̄axndánuu-de ndiyi-ún, te n̄ k̄akiñi'in-de-i yatá vé'e. Te n̄ k̄achiyuji-de-i. ⁷ Te n̄ kunúu, natu'un un̄i hora. Te n̄ jaag ñásí'í-de n̄ k̄ivi-ña vé'e-ún. Te ñaún jiní máá-ña ja súan n̄ kuu. ⁸ Te Pedro, n̄ jik̄a tu'un-de-ña: Kastu'ún núu-rí. N̄ xikó-ró ñú'un-ún ñn tanto súan xí túu. Achí-de. Te n̄ kachí-ña: Jaag, ñn súan n̄ kaxikó-ná, achí-ña. ⁹ Te Pedro, n̄ ka'an-de jíin-ña: Naja ní skétá'an-ró tu'un ja kóto nchaag-ro Espiritu máá Tatá Dios. Kuni so'o, yuxé'é yá'a ká'ma vai koyo chaa n̄ kachinduji yii-ro. Te suni súan kiñi'in-de róo ki'in-ro, achí-de. ¹⁰ Te n̄ ndua-ni-ña núu já'a Pedro. Te n̄ j'i-ni-ña. Te n̄ ndivi koyo chaa súchí-ún. Te n̄ kajini-de ja á n̄ j'i-ña. Te n̄ k̄akiñi'in-de-ña, te n̄ k̄achin-duji-de-ña xiin yíi-ñá. ¹¹ Te ndivii t̄ku'n̄i kándija jíin taká ñayivi ní kajini tu'un tíñu yá'a, n̄ kayu'ú xaag-í.

Kua'a tíñu ñá'nu jíin tuní n̄ kasá'a apóstol

¹² Te chaa apóstol, n̄ kasá'a-de kua'a tíñu ñá'nu jíin tuní jito nuu ñayivi. Te ñn ká'nu-ni k̄andutútú-de in̄ corredor Salomón. ¹³ Ko tú ní chundéé iní ni ñn-i ketá'an-i jíin-de. Ko ñayivi, ví'í-gá n̄ kajatú'ún-i-de. ¹⁴ Te ñayivi ní k̄akandija nuu máá Jito'o-yo, ví'í-gá n̄ ndeag-i, kúu chaa kúu ña'an, kua'a xaag-í. ¹⁵ Te n̄ k̄achincha-ka-de kua'a ñayivi káku'u. Te n̄ kajak̄in-de-i in̄ ya'ya k̄andaa-i nuu jito jíin núu yúu, náv̄a'a nú vai Pedro sanaa jin̄ vasté máá káti-dé sikí-í. ¹⁶ Te suni taká ñayivi ñúu yani-ún, n̄ kataka kua'a-í in̄ ñuu Jerusalén, n̄ k̄achincha-ka-i ja káku'u jíin já káta'an tach̄i k̄ini. Te ndí'i-ún, n̄ kanduv̄a'a jíná'an.

Já ní k̄achindik̄in-i Pedro jíin Juan

¹⁷ Yúan-na te n̄ k̄akukuásún iní sutu ñá'nu jíin sáva tá'an ja káchíñú'ún sikí saduceo, te n̄ k̄andonda. ¹⁸ Te n̄ k̄akat̄in-ún cháa apóstol. Te n̄ k̄ataan-dé in̄ vek̄aa ñuu. ¹⁹ Ko ndajá'a máá Tatá Dios, akuáa ní juña-ya yuxé'é vek̄aa-ún. Te n̄ kiñi'in ya-dé jíná'an-de. Te n̄ ka'an-ya jíin-de: ²⁰ Kuá'an, te kuiñi-ró iní ve'e i. Te yúan kani-ró taká tu'un nuu ñayivi ndasa kuchak̄u-i vida jáa yá'a. Achí-ya. ²¹ Te n̄ kajini so'o-de tu'un yá'a. Te nuu ní kundijin, te n̄ k̄ivi koyo-de in̄ ve'e i. Te n̄ k̄astá'an-de tu'un nuu ñayivi. Te nini kástá'an-de, te n̄ chakoyo sutu ñá'nu jíin tá'an-de. Te n̄ ñastútú-de chaa junta jíin cháa n̄ kayii in̄ ñuu Israel. Te n̄ táji-de ndajá'a kuák-i'in-de chaa-ún in̄ vek̄aa. ²² Ko nuu ní jakoyo chaa kákuu ndajá'a-ún vek̄aa, te tú ní káni'in-dé apóstol. Te n̄ kanaxió káva-de. Te n̄ kakastu'ún-de tu'un yá'a: ²³ Jandaa kúu ja ní kajini-ná ndasú va'a vek̄aa. Te ká'jin chaa k̄andito-ún ichi yuxé'é. Ko nuu ní kajuña-ná, te tú kuti ñaún chaa ní kájin-ná nuu. Achí-de. ²⁴ Te chaa kúñá'nu in̄ ve'e i jíin sutú ñá'nu, nuu ní kajini so'o-de tu'un yá'a, n̄ k̄akejá'a-de káyu'ú-de ja má júkuiñi tu'un-ún. ²⁵ Ko n̄ jaag ñn ñayivi. Te n̄ kastu'ún-i:

Ña'an-ní, te nde'é-ní. Chaa ni kataan-ní vekaa, ká'jin-de iní ve'e ij. Te kástá'an-de tu'un nuu ñáyivi. Achí-i. ²⁶ Yúan-na te ni kaja'an chaa kúñá'nu-ún jíin ndájá'a. Te ñúkúun vái-de jíin apóstol, chi káyu'ú-de kájito-de ñayivi já kuá'a-i yuu xiní-dé. ²⁷ Te nuu ní jaa-de jíin apóstol, te ni jani-de chaa-ún iní municipio. Te sutu ñá'nu, ni xndichí-ún: ²⁸ Á tú ní kástu'ún-rí nuu-ro já má stá'an-ga-ro tú'un chaa jian. Ko vina chi ñé ñúu Jerusalén ni xndeá-ro sá'an-ro. Te kákuní-ro cháa-ró niñi cháa jian sikí-rí jíná'an-rí, áchí. ²⁹ Ko Pedro jíin apóstol, ni kaka'an-de: Níni kuándatu-ná nuu Dios vásá núu táká chaa. ³⁰ Máa Dios ndiyi táa-yo, ni naschakú-ya Jesús, I'a ni kaja'ni máa-ní ja ní kajata kaa-ní-ya jiká cruz. ³¹ I'a yá'a ni nduñá'nu-ya kán-chaa-ya íchi ndává'a Dios. Te ni nduu-ya I'a tá'u tínu jíin I'a nama yóó, nává'a nakani iní ñayivi ñúu Israel te koo tuká'nu iní-ya núu táká kuachi-i. ³² Te máa-ná jíin Espiritu Santo, kákuu-ná testigo máa-ya nuu táká tu'un yá'a. Chi já'a Dios Espiritu-ya núu táká ñayivi kájandatu nuu-ya. Achí-de. ³³ Te máa-ún, súan ni kajini so'o tu'un yá'a. Te ni kakitj xa'an iní. Te ka'ni-ún-de kákuní núu. ³⁴ Ko ío ñn maestro ley, nání-de Gamaliel. Te kúu-de chaa fariseo. Te taká ñayivi, kájatú'ún-i-de. Te ni ndukuiñi-de nuu junta. Te ni tá'u-de tínu ná kúxio núu chaa apóstol. ³⁵ Te ni ka'an-de jíin: Róo chaa ñuu Israel, kani va'a iní-ro te nú naún kákuní ro sá'a-ró jíin cháa yá'a. ³⁶ Chi onde sáá ní ndonda Teudas, te áchí-de ja cháa téyíi kúu-de. Te ni kataka-i nuu-dé nátu'un kuun ciento chaa. Te ni ji'i-de ni sá'a sava-ga chaa. Te taká ja ní kajandatu tu'un ni ka'an-de, ni kajicha nuu kaja'an sáni. ³⁷ Yúan-na te kivi ní ndutútú xiní, te ni ndonda Judas chaa ñuu Galilea. Te ni jaka-de kua'a ñayivi kuangoyo yata-dé. Te suni ni naa cháa-ún. Te taká ñayivi ní kajandatu nuu-dé, ni kajicha nuu-i kaja'an-i. ³⁸ Te vina ná kuá'a-rí consejo róo: Ma ké'é-ga-ro cháa yá'a. Sí-a-de ná kí'in-de. Chi nú onde chij ñayivi vái tu'un yá'a xí tínu yá'a, te naa ij. ³⁹ Ko nú onde nuu Dios vai, ma kúu kasu-ro. Chi sánaa te natyu ja jíin Dios kájatá'an-ró. Achí-de. ⁴⁰ Te ni kajatú'ún tú'un ni ka'an Gamaliel. Te ni kakana xiní cháa apóstol. Te ni kaskúun yunu xii sukun-dé. Te ni ka'an xa'an núu-dé ja má ká'an-ga-de tu'un jíin s'ví Jesús. Te ni kasí-a-de kaja'an-de. ⁴¹ Te máa apóstol, nuu junta ni kenda koyo-de kaja'an-de, kákusi iní-de ja ní jatú'un-ya kándo'o-de sikí s'ví-ya. ⁴² Te iní ve'e ij jíin táká ve'e, tú ní kájukuiñi-de ja kástá'an-de te kájani-de tu'un Jesucristo.

Ja ní kajani-de usia chaa kuatíñu

6 Te ni nde'a kua'a cháa káskuá'a. Te ñn kivi, te chaa ñuu Grecia, ni kaka'an sóo-de sikí cháa hebreo, chi tú ní téta'an ñn núu-de staa kée ñá'an viuda hora ja sá-ka-dé ndita'an kivi. ² Yúan-na te máa uxí uu apóstol, ni kanastútú-de taká chaa káskuá'a, te ni kaka'an-de: Ma kúu jukuiñi máa-rí ja kájani-rí tu'un Dios, te kuatíñu-rí nuu mesa. ³ Núsáa te róo ñáni, kaji-ró usia tá'an

máa-ró, chaa va'a, chaa ndichí, chaa káñu'un chítú Espiritu Santo ná kúu-de. Te ná cháa-yó tínu yá'a sikí-dé. ⁴ Te ruu jíná'an-rí, kukuu-rí jíin já kakán ta'u-rí, te kani-rí tu'un yá'a. Achí-de. ⁵ Te tu'un ni ka'an-de, ni kajata'an iní ñayivi kuá'a-ún. Te ni kakaji-i Esteban, chaa kándija va'a kúu-de. Te ñú'un chítú-de Espiritu Santo, jíin Felipe, jíin Prócoro, jíin Nicanor, jíin Timón, jíin Parmenas, jíin Nicolás, chaa ni naki'in sé'é judío ñuu Antioquia. ⁶ Taká chaa yá'a, ni kajani-i nuu cháa apóstol. Te ni kajikan ta'u-dé te ni kaxndée-de nda'a-dé xiní cháa-ún. ⁷ Te tu'un Dios ni jika kua'an. Te chaa káskuá'a, ni kande'a xa'an-dé iní ñuu Jerusalén. Te suni kua'a sutú ni kajatú'ún, te ni kakandija.

Tu'un Esteban

⁸ Te Esteban, ni chítú ndí-de jíin fuerza, te ñúkúun ní sá'a-de tínu ñá'nu xa'an jíin tuni nuu táká ñayivi. ⁹ Te iní ve'e sinagoga ni kandonda yaku chaa, chaa libertino, jíin cháa ñuu Cirene, jíin cháa ñuu Alejandría, jíin cháa ñuu Cilicia, jíin Asia, ni kastátá'an jíin Esteban. ¹⁰ Ko tú ní kákuu-dé jíin-de, chi ndichí-de, te suni ni ka'an-de jíin fuerza máa Espiritu. ¹¹ Yúan-na te ni kaská'an yaku chaa ja ní kaka'an: Ni kajini so'o-ná ká'an ndiva'a Esteban sikí Moisés jíin sikí Dios, áchí. ¹² Te súan ni kaská'an-ún ñayivi, jíin cháa ni kayii, jíin cháa káchaa tutu. Te ni kajinu yuán sikí-dé, te ni kakatiin-ún-de kuangoyo jíin-de onde nuu junta. ¹³ Te ni kajani testigo falso ja ní kaka'an: Chaa yá'a, ndita'an kivi ká'an ndi-va'a-de sikí ve'e ij yá'a jíin sikí ley. ¹⁴ Chi ni kajini so'o-ná ká'an-de ja Jesús, chaa ñuu Nazaret, kanu-de ve'e ij yá'a, te nasama-de tanjnu ni xndoo Moisés nuu-yo. Achí. ¹⁵ Yúan-na te taká ja káxiukú iní municipio, ni kandakoto nuu-dé, te ni kajini ja jito nuu-dé nátu'un nuu ñn ndájá'a ándíví.

Tu'un ni jani ndaa Esteban

7 Te máa sutú ñá'nu-ga, ni ka'an jíin-de: Súan kúu náún, áchí. ² Te máa-de, ni ka'an-de: Táta, ñáni, kuni so'o-ní tu'un yá'a jíná'an-ní. Máa Dios, I'a ñá'nu, I'a luu, ni kenda-ya núu táa-yo Abraham ná ni kanchaa-de iní ñuu Mesopotamia, onde ná té kí'in-ga-de kun-chaa-de iní ñuu Harán núu. ³ Te ni ka'an-ya jíin-de: Kenda iní ñuu-ro jíin má'ñú tá'an-ró, te kí'in-ro kún-chaa-ro iní ñuu ja stá'an-rí nuu-ro, áchí-ya. ⁴ Yúan-na te ni kenda-de iní ñuu Caldea. Te ni kanchaa-de iní ñuu Harán. Te yuán ni ji'i táa-de. Te ni sá'a Dios ja ní chaa-de ñuu yá'a nuu káxiukú-ní vina. ⁵ Te tú ní já'a-ya ñú'un-ún kuu ta'u-dé, ni vasté ñn tíli. Ko ni keyu-u-ya ja kuá'a-ya ñú'un-ún nuu-dé onde jíin núu táká tata kii nuu-dé, vasa tú ní ío se'e-de sáa. ⁶ Te súan ni ka'an Dios jíin-de: Tata-de kuxiukú jiká-i inga ñuu. Te kuun ciento kua kuatíñu sáni-de-i te xndó'o-de-i. ⁷ Te ni ka'an Dios: Ko máa-rí, ndonda-rí sikí ñuu nuu kúu-i mozo-ún. Te onde nú ni kuu-ún, te kenda koyo-i te chiñú'un-i ruu ichi yá'a. ⁸ Te ni sá'a-ya contrato jíin-de

jíin tuní ja xití ndúy-de. Te se'e Abraham ni kuu Isaac. Te ni xití ndúy-de-i nuu uná kiví-í. Te se'e Isaac ni kuu Jacob, te se'e Jacob ni kuu ndí'uxi uú máá tatá ñúy. ⁹ Te táká tatá ñúy-ún, ni kákuuásún iní-de. Te ni kaxíkó-de José kua'an-i onde ñuú Egipto, Ko Dios ni jika-ya jíin-i. ¹⁰ Te ni nama-ya-í nuu táká tündó'o ni ta'an-i. Te ni kundichí-i. Te Faraón, cháa kúu rey ñuú Egipto, ni kusí iní-de jíin-i ni sá'a-ya. Te ni chaa-de gobernador sikí José. Te José, ni tá'ú-de tiñu nuu ñúy Egipto jíin núu vé'e Faraón. ¹¹ Te ni kii ñin tamá xaán ñí ñúy Egipto jíin ñí ñúy Canaán. ñin tündó'o xaán ní kuu-ún. Te ndiyi táa-yo, tú ní kání'in-dé ja kée-dé jíná'an-de. ¹² Te ni jini tu'un Jacob ja ío trigo onde ñuú Egipto. Te ni tájí-de táa-yo ní kaja'an-de vuelta ñin. ¹³ Te ja vuelta uú, ni ka-nakuni ñani José nuu-dé ja máá-de kúu. Te suni ni stá'an José ñani-de nuu Faraón. ¹⁴ Te José, ni tájí-de cháa kaja'an ja ní kana-de xini táa-de Jacob kii-de jíin táká tá'an-de. Ío uní xiko xia'un-i. ¹⁵ Súan ni kuun Jacob kua'an-de onde ñuú Egipto. Te yúan ni j'i-de jíin táká tatá ñúy-yo. ¹⁶ Te cháa-ún, ni kanaja'a-de káno'on-de onde ñuú Siquem. Te ni kayuji-de iní ve'e añú ja jíin plata ni jaan Abraham nuu sé'e Hamor ñuú Siquem. ¹⁷ Ko ni kuyani kiví ní keyu'u Dios nuu Abraham. Te ñayivi-ún, ni ndea-i. Te ni kukua'a-í iní ñuú Egipto. ¹⁸ Te ni kuu kua. Te ni nukuiñi ingá rey iní ñuú Egipto ja tú játú'ún-de tu'un José. ¹⁹ Te rey-ún, ni xndá'ú-de ñayivi ñúy-yo, ni sándiva'a-de jíin táa-yo, ja fuerza ná skána-de se'e-de kuu-i. ²⁰ Te kua-ún ni kaku Moisés. Te ni kusí iní Dios jíin-i. Te uní yoo ní ja'nu-i iní ve'e táa-i. ²¹ Te náa-i, ni skána-ña-í. Te ni naki'in sesí'í Faraón-ún-i. Te ni skuá'nu-ña-í nátu'un se'e máá-ña. ²² Te ni kutu'a Moisés táká tu'un ndichí ñúy Egipto. Te ñá'nu xaán ní kuu-de jíin táká tu'un ká'an-de jíin táká tiñu sá'a-de. ²³ Te nuu úy xiko kua-de, te ni kusí iní-de kindé-de táká ñani-de ja kákuu se'e Israel. ²⁴ Te ni jini-de nuu ñin cháa Egipto ja sándiva'a jíin ñin cháa Israel. Te ni stují-de cháa Egipto-ún, te súan ni nama-de ñani nda'ú-de. ²⁵ Ko máá-de, jani iní-de ja júku'un iní táká ñani-de ja Dios ni tájí-yá-de ja náma-de ñani-de núu. Ko máá ñani-de, tú ní kájuku'un kuti iní. ²⁶ Te ingá kiví xí'an-ún, suni ni jini-de nuu úy cháa káatá'an. Te ni ja-de. Te ni ka'an-de jíin ja ná júkuiñi: Súchi, naja kásá'a ndiva'a-ró jíin tá'an-ró. Chi ñani-ro kánakuni tá'an-ró. Achí-de. ²⁷ Ko máá cháa já'a ta'u tá'an-ún, ni chujíki-de Moisés. Te ni ka'an-de: Ndéja ní jani róo ja kúñá'nu-ró te sánda-ro tíñu-rí jíná'an-rí. ²⁸ Te suni kuni-ro ká'ni-ro rúy nátu'un ni ja'ni-ro cháa ñuú Egipto iku náún. Achí-de jíin Moisés. ²⁹ Te tu'un yá'a ni jini so'o Moisés. Te ni jinu-de kua'an-de. Te jíká ní ncháa-de onde ñuú Madián. Te yúan ni skáku ñasí'í-de uú se'e yí. ³⁰ Te ni jinu tuku uú xiko kua. Yúan-na te ñin ndajá'a ándví, ni kenda-ya núu-dé onde nuu ñú'un té'é yúku Sinaí, ma'ñú ñin yukú kayú yáá ñú'un ni kenda-ya. ³¹ Yúan-na te Moisés, ndé-de, te náa iní-de ja ní jini-de ñu'un-ún. Te ni kandita-de náva'a kuni-de nuu. Te ni ka'an máá Tatá-yo Dios jíin-de: ³² Máá-rí kúu Dios

ndiyi táa-ro, Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, achí-ya. Ko Moisés, kisi-i-de, te tú ní chundéé iní-de ndé-de nuu. ³³ Te máá Tatá Dios, ni kachi-ya jíin-de: Kiñi'in ndijan-ro já'a-ro. Chi nuu kándi-ro jíin, ñu'un í kúu. ³⁴ A ni jini-rí ja sé'e-rí ká'jin-i iní ñuú Egipto, xaán kándo'o-i. Te suni jini so'o-rí ja kánde'e nda'ú-i. Te ni ku-un-rí vai-rí ja náma-rí-i jíná'an-i. Te vina, ña'an yá'a núsáa. Te ná tájí-rí róo ki'in-ro onde ñuú Egipto. Achí-ya jíin-de. ³⁵ Núsáa te Moisés yá'a, vasa a ni kaské'ichi-i-de te vasa ni kaka'an-i: Ndéja ní jani róo ja kúñá'nu-ró sikí-rí, te sánda-ro tíñu-rí, ni achi-i jíin-de. Ko Dios, ni tájí-yá-de kua'an-de ja tá'ú-de tiñu nuu-í te nama-de-i. Te ndajá'a-ya ní kenda nuu-dé nuu yukú-ún, suni ni chindéé ní chituu-ya-dé. ³⁶ Te cháa yá'a, ni ndiñi'in-de-i jíná'an-i iní ñuú yúan, te ni sá'a-de kua'a tíñu ñá'nu, jíin táká tuni iní ñuú Egipto, jíin núu mar kuá'a, jíin núu ñú'un té'é, uú xiko kua. ³⁷ Cháa yá'a kúu Moisés ja ní ka'an jíin táká se'e Israel: Ma'ñú táká ñani-ro, nukuiñi ñin cháa kani tu'un máá Tatá-ro Dios sá'a-ya nátu'un ruu. Te nuu cháa-ún kuni ná'in-ró tú'un ka'an-de. Achí. ³⁸ Cháa-ún kúu cháa ni kandee jíin tiku'ni ndiyi táa-yo onde nuu ñú'un té'é. Te ni ka'an ñin ndajá'a-ya jíin-de xini yúku Sinaí, te ni ni'in-dé tu'un ndasa kuchaku-yo. Te ni jani-de tu'un-ún nuu-yo. ³⁹ Ko ndiyi táa-yo, tú ní kákuuni-de kuandatu-de nuu cháa-ún, chi sasua ni kaské'ichi-de cháa. Te ni kakuñin iní-de, no'on-de ñuú Egipto kákuuni-de núu. ⁴⁰ Te ni kaka'an-de jíin Aarón: Sáva'a tini-ro I'a ná kúxnúu núu-yo. Chi cháa Moisés, ja ní kiñi'in-de yóo iní ñuú Egipto vai-yó, tú kájin-yo ñaún ní ta'an-de. Achí. ⁴¹ Yúan-na te ni kasá'a-de ñin chelu. Te nuu ndosó-ún ni kasoko-dé kití. Te ni kakuñi iní-de jíin tíñu ni kasá'a-de jíin nda'a-dé. ⁴² Te Dios, ni kuxio-ya núu-dé kua'an-ya. Te ni xndóo-ya-dé ná kuátíñu-de nuu tíñuú xini ándví, ná tu'un yóso núu tutú cháa ni kajani tu'un Dios onde sáa: Róo ñayivi Israel, a ni kaja'ni-ro kiti núu-rí uú xiko kua nuu ñú'un té'é náún. ⁴³ Túu, chi sasua ni kajani-ró vé'e kuu ndosó Moloc jíin tíñuú xini máá Renfán, ndoso ja ní kasá'a máá-ró ja chíñú'ún-ró. Ja yúan ná sjá'a-rí róo ki'in-ro onde yata ñúy Babilonia, achí-ya. ⁴⁴ Ndiyí táa-yo, onde ñu'un té'é ní kañava'a-de ve'e ñii Dios, ná tu'un ni tá'ú Dios tiñu nuu Moisés ja súan sá'a-de ve'e-ún, nátu'un muestra ni jini-de. ⁴⁵ Sáa chi jíin fuerza Dios ni kaskúnu ndiyi táa-yo ñayivi sñin nación ja ní katñin máa-i ñuú yá'a. Yúan-na te jíin Josué ni kiví koyo-de iní lugar máa-i, ni kákinchaka-de ve'e ñii-ún ni kendo yá'a onde kiví David. ⁴⁶ Te David, ni kusí iní Dios jíin-de. Te ni jikan-de ja ná sáva'a-de ñin ve'e kuu Dios Jacob. ⁴⁷ Ko Salomón, ni sá'a-de ñin ve'e máá-yá. ⁴⁸ Ko I'a ñá'nu-ún, tú ncháa-ya iní ve'e kásá'a cháa, ná tu'un ni ka'an cháa jani tu'un-ya onde sáa: ⁴⁹ Ándví kúu silla káncha-rí, te tá'ú-rí tiñu. Ñuyivi kúu teyu nuu káxnúu ja'a-rí. Ndasá koo ve'e kani-ró kúncha-rí núsáa. Xí ndénu kúu nuu ndétatu-rí. ⁵⁰ Á tú ní sá'a ndí-rí ndatíñu yá'a, achí máá Tatá Dios. ⁵¹ Xaán kaku-já'a iní-ní. Tú káandíja iní añú-ní te xaán só'o-ní. Chi

nene kájasu-ní nuu Espiritu Santo, nátu'un nì kasá'a ndiyi táa-ní onde aná'an. ⁵² Ió ñn chaa nì kajani tu'un-ya onde sáa ja tú ní káchindikìn táa-ní-de náun. Chì táa-ní, a nì kaja'ni-dé chaa kájani tu'un ja kii máa I'a ndaa núu. Te I'a-ún, a nì kanastúu-ní-ya te nì ka-ja'ni-ní-ya. ⁵³ Ko máa-ní, tú ní káskikuu-ní, vasa ndajá'a máa-ya, nì kajani-ya ley nuu-ní. Achí Esteban. ⁵⁴ Taká tu'un yá'a nì kajani so'o. Te nì kata'u'u inì. Te kánakaji ñí yú'u kájito Esteban. ⁵⁵ Ko máa Esteban, nì kútú-de Espiritu Santo. Te nì ndakoto-de ichi ándíví. Te nì jini-de ja ndí ncháa nuu kánchaa Dios. Te Jesús, kándij-ya íchi ndává'a Dios. ⁵⁶ Te nì ka'an-de: Vina te ndé'é-rí ja núña andíví. Te ndé'é-rí nuu máa Sé'e chaa kándij-ya íchi ndává'a Dios. Achí-de. ⁵⁷ Yúan-na te nì kákana kó'ó. Te nì kajasu so'o. Te ñn jínu-ni nì kánda vaa sikí Esteban. ⁵⁸ Te nì kákiñi'in Esteban kua'an jíin-de onde yu'u ñúu. Te nì káskána tikáchí. Te nì kaja'a yuu xiní-dé. Te ñayivi kánde'é, nì kachúkú-i tikáchí-ún nuu já'a ñn chaa súchí nání Saulo. ⁵⁹ Te nini kátojo yuu xiní Esteban, te nì ka'an ndá'ú Esteban jíin máa Jító'o-yo: Tátá Jesús, naki'in-ní añú-ná vina, áchí-de. ⁶⁰ Te nì jukuiñi jítí-de. Te nì ka'an jaa-de: Tátá, ma chí'i-ní cuenta kuachi yá'a sikí-jíinán-i, áchí-de. Súan nì ka'an-de tu'un yá'a, te nì jii-ni-de.

Ja ní chindikìn Saulo tikunì kándija

8 Te Saulo, nì jatú'ún-de ja ní jii' Esteban. Te kivi-ún nì kejá'a káchindikìn xaan-í tikunì kándija inì ñuu Jerusalén. Te tikunì-ún, nì kajichá nuu-i kaja'an-i ñí ndáñuu Judea jíin ndáñuu Samaria. Ko chaa apóstol chí túu. ² Te chaa káchiñú'ún Dios, nì kajachinduji-de Esteban. Te nì kande'e xaan-dé ja ní naa Esteban. ³ Ko Saulo, chí xnáa-dé tikunì kándija kuní-de. Te kivi-de ndita'an ve'e. Te ñú'un-de chaa, ña'an, táan-dé-i vekaa.

Ja ní jika tu'un Dios inì ñuu Samaria

⁴ Te taká ñayivi ní kajichá nuu-ún, kaja'an-i taká ñuu kájani-i tu'un Dios. ⁵ Te Felipe, nì kuun-de kua'an-de ñuu Samaria. Te yúan nì jani-de tu'un Cristo nuu ñayivi. ⁶ Te taká ñayivi-ún, nì kachu'un inì-i taká tu'un ja ní ka'an Felipe jíin-i. Te nì kajini so'o-i, te nì kajini-i taká tuni nì sá'a-de. ⁷ Chì inì kua'a ñayivi ní kiñi'in-de tachí kini. Te nì kenda-ún kákana kó'ó kaja'an. Te tñi chaa nì kuyúnú jíin cháa rengo, nì kanduvá'a-de. ⁸ Te nì kákusi xáan inì ñayivi ñúu-ún. ⁹ Te inì ñuu-ún nì jo ñn chaa nání Simón. Te chaa-ún, chaa ñavá'a kúu-de. Te xaan kánaa inì ñayivi ñúu Samaria kánde'é-i. Te nì ka'an-de ja ñn chaa ñá'nu xaan kúu máa-de. ¹⁰ Te ñayivi, xaan vá'a kachu'un inì-i tu'un ká'an-de onde súchí lúlí te onde chaa ñá'nu. Te nì kaka'an-i: Chaa yá'a xaan yí'i fuerza Dios ñá'nu inì-de. ¹¹ Te kachu'un inì-i tu'un ká'an-de, chí xaan káni kivi ní sá'a-de tiñu ñavá'a nuu-í, nì kánaa inì-i kánde'é-i. ¹² Ko nuu-í nì jani Felipe tu'un v'a ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, jíin tú'un s'ví Jesucristo. Yúan-na te nì káandija-i. Te nì kajanducha-í kúu chaa

kúu ña'an. ¹³ Te máa Simón, suni nì kandija-de, nì janducha-dé. Te nì jika kuu-de jíin Felipe, ndé'é-de ja sá'a Felipe taká tuni jíin taká tiñu ñá'nu. Te nì kee nuu-dé kándij-de. ¹⁴ Te chaa apóstol ká'jin-de inì ñuu Jerusalén, nì kajini tu'un-de ja ñayivi ñúu Samaria, nì kajatá'ú-i tu'un Dios. Te nì katáji-de Pedro jíin Juan kaja'an-de yúan. ¹⁵ Te nì jakoyo chaa-ún. Te nì kajikan ta'u-dé ja ñayivi-ún, náv'a ná ní'in-í Espiritu Santo jíinán-i. ¹⁶ Chì té cha'an-ga kii-ya sikí ní ñn-i. Chì máni nì kajanducha-í jíin s'ví Jesús. ¹⁷ Yúan-na te nì kachaa-de nda'a-dé xiní-jíinán-i te nì chaa Espiritu Santo sikí-í. ¹⁸ Te nì jini Simón ja súan kachaa apóstol nda'a-dé xiní ñayivi-ún, te já'a-ya Espiritu Santo nuu-í. Te ku'a-de xú'ún núu apóstol kuní-de núu. ¹⁹ Te nì ka'an-de: Suni kuní-ná ja ku'a-ní fuerza yá'a nuu-ná náv'a nani ñayivi xndee-ná nda'a-ná xiní-í, te chaa Espiritu Santo sikí-í, áchí-de. ²⁰ Yúan-na te nì kachí Pedro jíin-de: Xú'ún-ró ná náa jíin-ró, chí jani inì-ro já jíin xú'ún kúu kuaan-ró tá'y já'a Dios. ²¹ Tú cuenta-ro ni tú ta'u-ro já kúndij-ro sikí tiñu yá'a, chí tú ío ndaa inì añú-ro núu Dios. ²² Núsáa te nakani inì-ro sikí kuáchi-ró yá'a. Te nandakan ta'u-ro núu Dios, sanaa te sá'a-ya tóká'nu inì-ya núu kuáchi ñú'un inì-ro. ²³ Chì jini-rí ja xáan kújá'a inì-ro núu-yá. Te máni kuachi tñn ró. Achí Pedro jíin-de. ²⁴ Yúan-na te nì ka'an Simón jíin-de: Kakan ta'u máa-ró já'a-rí nuu máa Jító'o-yo náv'a ni ñn tu'un ká'an-ro jíin ma kii sikí-rí, áchí-de. ²⁵ Te máa-de, nì kaka'an ndaa-de. Te nì kajani-de tu'un Dios. Te nì kanaxió káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén. Te kua'a-gá ndañúu Samaria kájani-de tu'un v'a.

Felipe jíin cháa eunuco

²⁶ Te ñn ndajá'a máa Tatá Dios, nì ka'an-ya jíin Felipe: Ndukuiñi te ki'in-ro íchi sur, ichi já kenda inì ñuu Jerusalén, ja kúun kua'an onde ñuu Gaza. Achí-ya. Te yúan chí ñu'un té'é kúu. ²⁷ Yúan-na te nì ndukuiñi Felipe kua'an-de. Te nì kenda-ni ñn chaa eunuco etiope. Te chaa-ún jatiñu-de nuu reina etiope, nání-ña Candace. Te ñn gobernador kúu-de. Te suni ndíto-de yaka xú'ún-ña. Te nì kii-de ñuu Jerusalén, nì kichiñú'ún-de Dios. ²⁸ Te kuano'on-dé kánchaa-de nuu carreta-de. Te ká'u-de tutu nì chaa Isaías chaa nì jani tu'un Dios onde sáa. ²⁹ Te máa Espiritu nì ka'an-ya jíin Felipe: Kuá'an te kita'an-ro carreta-ún. ³⁰ Te Felipe, nì kundé-de nì jaa-de. Te nì jini so'o-de ká'u chaa-ún tutu ja ní chaa Isaías onde sáa. Te nì jika tu'un-de chaa-ún: Á júku'un inì-ní ñaún ká'u-ní xí túu. Achí-de. ³¹ Te máa eunuco, nì ka'an-de jíin Felipe: Te ndasa júku'un inì-ná te nú tú stá'an ñn chaa nuu-ná, áchí-de. Te nì ka'an ndá'ú-de ja ná kaa Felipe nuu carreta-de te kunchaa-de jíin-de. ³² Te nuu ká'u-de tutu inì-ún nì ka'an tu'un yá'a: Nátu'un ñn rii ja kuá'an-ti kúu-ti, súan nì ja'an-ya. Te nátu'un ñn lélú sété tú ndé'e-ti, suni súan tú ní ká'an kuti-yá. ³³ Te hora nì kuka nuu-yá, tú ní sánda v'a-i jíin-yá. Ndasaa koo tu'un tata-ya, chí nì jii-ya inì ñuyivi yá'a. Achí.

³⁴ Yúan-na te cháa eunuco-ún, ni ka'án-de: Cháa ni jani tu'un yá'a, ndé sikí cháa ká'án-de. Sikí máá-de xí sikí ingá cháa, áchí-de jíin Felipe. ³⁵ Yúan-na te Felipe, ni kejá'a-de ká'án-de. Te jíin tú'un ká'án tutu i-ún ni jani-de tu'un va'a Jesús nuu cháa-ún. ³⁶ Te nini ká-ja'án-de ichi-ún, te ni jakoyo-de ñin nuu ñú'un nducha. Te ni ka'án cháa eunuco: Yá'a ñú'un nducha. Á tú kuu kuanducha-ná, xí ndéja jasú. Achí-de. ³⁷ Te ni kachí Felipe: Nú kándíja-ní onde jíin iní jíin añú-ní, te kuu, áchí-de. Te ni ka'án eunuco: Kándíja-ná ja Jesucristo kúu máá Sé'e Dios, áchí-de. ³⁸ Te ni tá'ú-de tiñu ni jukuiñi carreta. Te ni kanuu ndendúú-de kája'án-de nuu ñú'un nducha yúan. Te ni skuánducha Felipe cháa eunuco. ³⁹ Te nuu ní kanana-de iní nducha, te Espiritu máá Tatá Dios, ni chaxio-ni-ya Felipe kua'án-de. Te cháa eunuco, tuká ní jiní-de nuu Felipe. Te ni ki'in-de ichi kuáno'on-dé. Te kúsí iní-de. ⁴⁰ Ko Felipe, ni ndenda-de onde nuu Azoto. Te nini já'a-de kua'án-de, te jáni-de tu'un va'a-ya táká nuu. Te vásá ní jaá-de nuu Cesarea.

Ja ní nakani iní Saulo

9 Te Saulo, nákatá-de ja ndóna-de ka'ni-dé taká cháa káskuá'a tu'un máá Jító'o-yo. Te ni jaá-de nuu sutú kúñá'nu-ga. ² Te ni jikan-de tutu nuu cháa-ún ja ki'in-de taká ve'e sinagoga nuu Damasco, náv'a katíin-de sava cháa xí ñá'an já ká'jin sikí tú'un-ya. Te ku'ni-de ñayivi-ún kunchaka-de-i kii-de jíin-i nuu Jerusalén kuní-de. ³ Te ni ki'in-de ichi kuá'án-de. Te ni kuyani-de nuu Damasco. Te sánaa-ní te ni ndii ncháa-ni ñí núu-dé onde andíví. ⁴ Te ni ndua-ni-de nuu ñú'un. Te ni jini so'o-de ká'án ñin tu'un jíin-de: Saulo, Saulo, najá chándikín-ro rúu. Achí. ⁵ Te máá-de, ni ka'án-de: Ndé cháa kúu-ní vii, Tátá, áchí-de. Te ni kachí-ya jíin-de: Máá-rí kúu Jesús ja chándikín-ro rúu. Xaán yí kúu ja kuañú yátá-ró punta garrocha. Achí-ya. ⁶ Te máá-de, kisi-i-de, chí yú'ú-de. Te ni ka'án-de: Tátá, naún sá'a-ná kuní-ní, áchí-de. Te máá Jító'o-yo, ni kachí-ya jíin-de: Ndukoo, te kivi-ró iní nuu. Te yúan ni'in-ro tú'un ndasa sá'a-ró. Achí-ya. ⁷ Te cháa kája'án jíin Saulo, ni kajukuiñi-de kákee nuu-dé kándé'é-de. Chi ni kajini so'o ndija-de ñ'in, ko tú ní kájin-de nuu ní ñin cháa ká'án. ⁸ Yúan-na te ni ndukoo Saulo nuu ñú'un. Te ni ndakoto-de. Ko tú ni ñin nuu ní jiní-de. Te kátíin cháa-ún nda'a-dé kája'án-de jíin-de. Te ni kaskívi-de Saulo iní nuu Damasco. ⁹ Te yúan ni kanchaa-de uní kivi. Te tú ní kúu kuti ndé'é-de, ni tú ní yé-de staá, ni tú ní jí'i-de nducha.

Saulo iní nuu Damasco

¹⁰ Te ni jo ñin cháa skuá'a tu'un-ya nuu Damasco nání-de Ananías, te jíin jáni ni ka'án máá Jító'o-yo jíin-de: Ananías, áchí-ya. Te máá-de, ni ka'án-de jíin-yá: Tátá, yá'a kanchaa-ná, áchí-de. ¹¹ Te ni ka'án máá Jító'o-yo jíin-de: Ndukuiñi te ki'in-ro ichi yá'ya ja nání

derecha. Te iní ve'e Judas ná ndúkú-ró ñin cháa nání Saulo nuu Tarso, chi jandaa jikán ta'u-dé. ¹² Te skóto jani-de ja ñin cháa nání Ananías, kivi-de te cháa nda'a xiní-dé, náv'a ndundijin nduchi-dé. Achí-ya. ¹³ Yúan-na te ni ka'án Ananías: Tátá, a ni jini tu'un-ná sikí cháa yúan ja xaán sá'a ndiva'a-de jíin ñayivi ndóo-ní iní nuu Jerusalén. ¹⁴ Te vina ni cháa-de yá'a ndiso-de tiñu sutu ñá'nu, náv'a katíin-de taká ñayivi kachiñú-ún-i ní, te taan-dé-i vekaa. Achí-de. ¹⁵ Te máá Jító'o-yo, ni ka'án-ya jíin-de: Kuá'án, chi cháa ni kaji máá-rí kúu cháa jian, náv'a ná kani-de tu'un-ri ki'in-de ñí núu ñayivi sfin nación, ñí núu rey, jíin ñí núu táká ñayivi nuu Israel. ¹⁶ Chí stá'án-ri nuu-dé ja kánúú ndó'o-de kua'a xaán túndó'o sikí s'ví-rí. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te kua'án Ananías. Te ni kivi-de iní ve'e-ún. Te ni xndée-de nda'a-dé xiní Saulo. Te ni ka'án-de: Nání, Saulo. Máá Jító'o-yo Jesús, I'a ni kenda nuu-ro ichi vái-ró, ni tájí-yá ruu vai-ri nuu-ro náv'a ná ndundijin nduchi-ro, te ná kútú-ró Espiritu Santo. Achí-de. ¹⁸ Te ni koyo-ni natu'un soq yúndúchi-dé. Te ni ndundijin nduchi-dé. Te ni ndukuiñi-de. Te ni janducha-dé. ¹⁹ Yúan-na te ni nakee-dé staá. Te ni nani'in iní-de. Te ni kendoo Saulo yaku kivi jíin cháa káskuá'a ja kaxiukú-de iní nuu Damasco. ²⁰ Te ni kejá'a-ni-de jáni-de tu'un Jesucristo iní ve'e sinagoga, áchí-de ja I'a yá'a kúu-ya Sé'e Dios. ²¹ Te taká ñayivi ní kajini so'o tu'un ká'án-de, ni kákee nuu-í kándé'é-i. Te ni kaka'án-i: Á nasu cháa yá'a xaán sá'a ndiva'a-de jíin táká ñayivi kándaku ñi'in s'ví-yá yá'a núu. Te ja yúan ní cháa-de yá'a, ku'ni-de preso no'on-de jíin-i nuu sutú ñá'nu núu. Achí-i. ²² Ko Saulo, ví'i-gá ni ndúkú ndé-de ni sáká núu-de xiní cháa judío kaxiukú iní nuu Damasco, ká'án téyí-de ja Jesús kúu Cristo. ²³ Te ni kuu-ga kivi. Te cháa judío, ni kanatíin tu'un tá'an-de ja ká'ni-dé Saulo. ²⁴ Ko Saulo, ni ni'in-dé tu'un ja súan ni kandatú'ún cháa-ún. Te máá cháa judío ndúú ñúu-ni kábito yu'u-dé ichi núu kenda yuxé'é ñúu ja ká'ni-dé Saulo núu. ²⁵ Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-de, ni káki'in-de Saulo akuáa. Te iní ñin jika ni kaskúun-de cháa jika ñin nama ñúu-ún.

Saulo iní nuu Jerusalén

²⁶ Te nuu ní najaá-de nuu Jerusalén, te kuní-de naketá'an-de jíin cháa káskuá'a-ún. Ko máá cháa-ún, ni kayu'ú-de ni kajito-de Saulo, chí tú ní káandíja-de ja cháa skuá'a kúu Saulo. ²⁷ Ko Bernabé, ni jaka-de kua'án jíin-de nuu cháa kákuu apóstol. Te ni jani-de tu'un nuu cháa-ún ndasa ni jini Saulo nuu máá Jító'o-yo ichi kuá'án-de, te ni ka'án-ya jíin-de, jíin ndasa ni chundéé iní Saulo ni ka'án téyí-de tu'un Jesús iní nuu Damasco. ²⁸ Te ndénda-de ndívi-de nuu Jerusalén jíin cháa káandíja yúan. ²⁹ Te ni jani téyí-de tu'un máá Jító'o-yo. Te ni státá'an-de jíin cháa judío nuu Grecia. Ko máá cháa-ún, kákuñi-de ka'ni-dé Saulo. ³⁰ Te ni kajini tu'un taká ñani. Te ni kachu'un íchí-de Saulo onde nuu Cesarea. Te yúan ni katájí-de Saulo kuano'on-dé onde nuu

u Tarso. ³¹ Te tiku'ní kákandíja nńí iní ñuú Judea, jíin ñúú Galilea, jíin ñúú Samaria, tuká ní káchindikín-de-i. Te nì ja'nu-ga-i jíin tú'un. Te nì kachiñú'un-i máá Jíto'og-yo. Te nì kãndundéé iní-i nì sá'a Espíritu Santo. Te nì ndeã-ga-i.

Ja ní nduva'a Eneas

³² Te Pedro, jíkã kuu-de nuu-í tãká lado. Te suni nì ja'ãn-de nuu ñáyivi ndóo iní ñuú Lida. ³³ Te yúan nì jini-de nuu ñin chãa nání Eneas, ja ní kuu unã kuigã kãa-de jito, chi nì kuyúnú-de. ³⁴ Te nì kachí Pedro jíin-de: Eneas, Jesucristo ná násáva'a-ya róo. Ndukoo, te natuu-ro jíto-ró. Achí-de. Te nì ndukoo-ni chãa-ún. ³⁵ Te nì kajini tãká ñáyivi kãxiukú ñúú Lida jíin ñúú Sarón. Te nì kanaxió kãva iní-i nuu máá Jíto'og-yo.

Ja ní nachaku Dorcas

³⁶ Te suni nì jo ñin ña'an skuá'a iní ñuú Jope, nání-ña Tabita, ja kuní ka'ãn nuu yú'u griego, Dorcas. Ña'an yá'a, xaãn ní sá'a-ña tíñu va'a jíin caridad. ³⁷ Te kivi-ún nì ku'u-ña. Te nì jii-ña. Te nì ndí'i nì nasándoo-de ña'an-ún. Te nì kajakín-de-ña ñin iní ve'e. ³⁸ Te ñuú Lida, yani kãnchãa jíin ñúú Jope. Te chãa kãskuá'a-ún, nì kajini tu'un-de ja kãnchãa Pedro yúan. Te nì katãji-de uu chãa kuaka'ãn ndã'ú jíin Pedro: Mã kúkuéé-ní te chãa-ní nuu-nã, áchí-de. ³⁹ Yúan-na te nì ndukuiñi Pedro kua'ãn-de jíin-de. Te nuu ní jaã-de, nì kãjaka-de Pedro kua'ãn-de jíin-de iní ve'e-ún. Te yúan, tãká ña'an viuda, nì kãjiko ndúu-ña-dé kãnde'e-ña. Te kãstã'ã-ña tãká su'ny jíin tãká tikãchí ní sá'a Dorcas ná nì kãnchãa-ña jíin-ña jínã'an-ña núú. ⁴⁰ Yúan-na te Pedro, nì jachã ndí'i-de ñáyivi-ún kãja'ãn-i yatã ve'e. Te nì jukuiñi jítã-de. Te nì jikan ta'u-dé. Te nì naxió kóto-de ichi núú kátúu ndíyi-ún. Te nì ka'ãn-de: Tabita, ndukoo, áchí-de. Te máã-ña, nì ndakoto-ni-ña. Te nì jini-ña núú Pedro. Te nì ndukoo-ni-ña. ⁴¹ Te máã-de, nì tñin-de nda'a-ña. Te nì xndúkuiñi-de-ña. Yúan-na te nì kana-de xini ñáyivi ndóo jíin viuda. Te nì stã'ãn-de-ña já á chakú-ña. ⁴² Te tíñu yá'a nì jichã tu'un nńí ñúú Jope kua'ãn. Te kua'ã ñáyivi, nì kãkandíja-i nuu máá Jíto'og-yo. ⁴³ Te Pedro, kua'ã kivi ní kendoo-de iní ñuú Jope, kãnchãa-de ve'e ñin chãa curtidor nání Simón.

Pedro jíin Cornelio

10 Te iní ñuú Cesarea nì jo ñin chãa nání Cornelio, nì kuu-de capitán, nì tñin-de soldado nání Italiana. ² Chãa chíñú'un vá'a Dios kúu-de onde jíin nńí ve'e-de. Te bueno sá'a-de caridad nuu tãká ñáyivi. Te nene jikán ta'u-de nuu Dios. ³ Te chãa yá'a, nì skóto-ya-dé natu'un ka'uní aini. Te nì jini-de nuu ñin ndajã máã Dios nì kivi-ya núú kãnchãa-de. Te nì ka'ãn-ya jíin-de: Cornelio, áchí-ya. ⁴ Te máã-de, nì ndakoto-de nuu-yã. Te yú'ú-de. Te nì ka'ãn-de: Naún kuní-ní Tãtã, áchí-de. Te nì kachi-ya jíin-de: A nì jini Dios ndasa jikán ta'u-ro jíin já sá'a-ró caridad. ⁵ Vina te táji-ró úu chãa ná

kí'in-de ñuú Jope. Te kana-ró xini Simón ná kii-de, te chãa-ún, nání-de Pedro. ⁶ Nchãá núu-de ve'e ñin chãa nání Simón curtidor, ja nchãá ve'e-de yani yundúcha mar. Te máã-de kastu'ún núu-ro ndéja kánúú sá'a-ró. Achí-ya. ⁷ Te ndajã ní ka'ãn jíin Cornelio, a kua'ãn-ya. Te nì kana-de xini úu mozo-de jíin xini ñin soldado ja jãtíñu kúu núu-dé. ⁸ Te onde nì ndí'i nì nakani-de tãká tu'un nuu mozo-ún, te nì táji-de mozo kãja'ãn onde ñuú Jope. ⁹ Te ingã kivi xian-ún, kãjika-i kãja'ãn-i. Te nì kãkuyani-i ñuú-ún. Te Pedro, ná ka'uxi uu nì kaa-de xini ve'e ja kakán ta'u-dé. ¹⁰ Te nì chãa soko chiji-de. Te nì kuni-de kee-dé staã. Ko nini kãstã'u-a-ña-ún, te nì skóto-ya-dé. ¹¹ Te nì jini-de núña andívi. Te ñin bulito ná-tu'un ñin sa'ma kuítã já nú'ni ndíkúun punta, nì kuun vai nuu ñú'un ní skóto-ya-dé. ¹² Te iní-ún kãñu'un tãká kiti kúun ndã'a ío nuu ñú'un yá'a, jíin koo, jíin tãká tisãã andívi. ¹³ Te nì jini so'o-de ñin tu'un nì ka'ãn: Pedro, ndukuiñi, te ka'ni-ro, te kee-ro, áchí. ¹⁴ Ko Pedro, nì ka'ãn-de: Mã kúu Tãtã, chi té kee-gã-nã kuñu chá'an ni ja tú ío ndoo, áchí-de. ¹⁵ Te nì ka'ãn tuku jíin-de vuelta uu: Ja ní sãndoo Dios, mã skúnání-ró kúñu chá'an, áchí. ¹⁶ Te tu'un yá'a nì kii uní vuelta nuu-dé. Te sa'ma kuítã-ún, nì ndaa kuano'on andívi. ¹⁷ Te nini kãnchãa Pedro jáni iní-de naún kúu ja ní jini-de-ún, te nì jakoyo mozo nì táji Cornelio kua'ãn, kãjika tu'un-i ve'e Simón onde nì jakoyo-i yuxé'e chãa-ún. ¹⁸ Te nì kaka'ãn jaa-i. Te nì kãjika tu'un-i nú yúan nchãá ñin chãa nání Simón, te ío ingã s'v'f-de nání-de Pedro. ¹⁹ Te nini kãnchãa Pedro nákani iní-de nú naún kúu ja ní jini-de-ún, te nì ka'ãn máã Espíritu jíin-de: Nì chãa uní mozo kãnandúkú-i róo. ²⁰ Ndukuiñi, te nuu-ró. Te mã yú'ú-ro kí'in-ro jíin-i. Chi máã-rí, nì táji-rí-i vai-i, áchí-ya. ²¹ Yúan-na te Pedro, nì nuu-de nuu mozo nì táji Cornelio. Te nì ka'ãn-de: Amigo, máã-rí kúu chãa kãnandúkú-ró. Ndé sikí kúu ja vai koyo-ró núu-rí núsãã, áchí-de. ²² Te máã mozo-ún, nì kaka'ãn-i: Cornelio, chãa capitán, chãa ndaa, chãa chíñú'un vá'a Dios kúu-de. Te suni tãká ñáyivi judío kãka'ãn-i ja chãa va'a kúu-de. Nì ka'ãn ñin ndajã ndóo-ya jíin-de ja ná kãna-de xini-ní kii-ní kí'on ve'e-de. Te ná kúni ná'ín-de tu'un ka'ãn-ní jíin-de. Achí-i. ²³ Yúan-na te nì skívi-de mozo-ún iní ve'e. Te nì kãkendoo-i yúan. Te ingã kivi xian-ún, nì ndukoo-de. Te nì kee-de kãja'ãn-de. Te suni kãja'ãn yaku ñaní ñuú Jope jíin-de. ²⁴ Te ingã kivi ní jakoyo-de ñuú Cesarea. Te Cornelio, ndãtu-de chãa jínã'an-de, chi nì stútú-de tá'an-de jíin amigo va'a-de. ²⁵ Te nini kivi Pedro iní ve'e, te nì kenda Cornelio ka'ãn-de jíin Pedro. Te nì jukuiñi jítã-de nuu jáã Pedro. Te nì chíñú'un-de chãa. ²⁶ Ko Pedro, nì xndúkuiñi-de Cornelio. Te nì ka'ãn-de: Ndukuiñi, chi ruu, suni chãa kúu-rí. Achí-de. ²⁷ Te kãndatu'ún-de. Te nì kivi koyo-de. Te nì jini Pedro ja ní kãkutútú kuá'a ñáyivi kãxiukú-i iní ve'e. ²⁸ Te nì ka'ãn Pedro jíin ñáyivi-ún: A kãjini-ní ja tú ío ley ja ñin chãa judío, ketã'an-de xí sá'a-de ñin visita nuu ñin chãa tú kúu judío. Ko Dios, nì stã'ãn-ya núu-nã ja tú ni ñin ñáyivi chá'an, ñáyivi kini ío. ²⁹ Ja yúan, te nuu ní kana-ní

xini-ná, te vaj-ná, tú ní sájá'a iní-ná. Jā yúan jiká tu'un-ná ní: Nā sikí kúu jā ní kana-ní náá, áchí Pedro. ³⁰ Yúan-na te nī ka'ān Cornelio: Vina ío kuyn kivi ná-tu'un máá hora yá'a ío ndichā iní-ná. Te ka'unj aini kúu jikán ta'u-ná iní ve'e-ná. Te nī chaā ĩn ndajá'a-yá nu-u-ná. Te ndíi nchāā sa'ma ñú'un-ya. ³¹ Te nī ka'ān-ya jíin-ná: Cornelio, a nī jini Dios ndasa jikan ta'u-ro jíin já sá'a-ró caridad. ³² Núsáá te tájíró mozo ná kí'in ñuu Jope. Te kana-ró xini ĩn chaā kúu Simón jā nání-de Pedro, ná kíi-de nuu-ro. Te chaā-ún, nchāá-de ve'e ĩn chaā nání Simón curtidor. Te máá yú'u mar nchāá ve'e-de. Te chaā chaā-ún, te kastu'un-de nuu-ro, áchí-ya jíin-ná. ³³ Súan nī kuu. Te nī tájíró mozo kujaa kana ní. Te va'a nī sá'a-ní jā ní chaā-ní. Te vina, taká-ná, ká'jin tútú-ná yá'a nuu Dios, návā'a kuni so'o-ná tu'un ka'ān-ní, ndasa nī tá'ú Dios tiñu nuu-ní. Achí-de. ³⁴ Yúan-na te nī ka'ān Pedro: Vina te nī jini ndaa-ná jā Dios tú nchāá nuu-yá ñayivi. ³⁵ Chi nani ñayivi, nú kachiñú'un-i-ya te kásatiñu va'a-i nuu-yá, te kusiñ iní-ya jíin-i. ³⁶ Nī ka'ān-ya jíin táká se'e Israel, nī kastu'un-yá nuu-í jā máá Jesucristo já'a-ya tú'un ndéé iní-i. Te I'a yá'a kúu Jito'o taká-yo. ³⁷ Máá-ní, a kájin tu'un-ní tu'un Jesucristo. Chi nī jani Juan tu'un jánducha, yúan-na te nī kejá'a tú'un-ya onde ñuu Galilea, te nī jichā nuu ñí ñúu Judea, ³⁸ ndasa nī ja'a Dios Espíritu Santo jíin fuerza nuu-yá. Te ndasa nī jika kuu ya ní sá'a-ya tiñu va'a, te nī nasáva'a-ya táká ñayivi tá'an tachí kini. Chī Dios, nī chindéé ní chituu-ya Jesús ñuu Nazaret. ³⁹ Te máá-ná, nī kajini-ná taká tiñu nī sá'a-ya iní ñuu Judea, jíin iní ñuu Jerusalén. Te nī kaja'ni-í-ya, nī kajata kaa-i-ya jiká ĩn cruz. ⁴⁰ Ko I'a yá'a, nī nachaku-ya ní sá'a Dios kivi uní. Te nī ndenda ndijin-ya ní sá'a Dios. ⁴¹ Ko tú ní ndénda ndijin-ya núu táká ñayivi, chī máni nuu cháa jā á nī kaji Dios jā kúu-de testigo. Te testigo-ún kakuu-ná, chī nī kayee-ná staā nī kajii-ná nducha jíin-yá, nuu ní nachaku-ya má'ñú ndéyi. ⁴² Te nī tá'ú-yá tiñu nuu-ná jíná'an-ná jā ná kani-ná tu'un-ya núu táká ñayivi. Te ka'ān ndaa-ná jā ní jani Dios máá-yá kuu-ya juez nuu ñayivi káichaku jíin núu ñayivi ní kajii. ⁴³ Chi tu'un I'a yá'a nī kaka'ān ndaa taká chaā nī kajani tu'un Dios onde sáá. Jā táká ñayivi kándija nuu-yá, jíin sí'ví-yá koo tuká'nu iní nuu taká kuachi-i. Achí Pedro.

Jā ní jaā Espíritu Santo sikí ñayivi sĩn nación

⁴⁴ Te nini ká'ān Pedro taká tu'un yá'a, te nī chaā-ni Espíritu Santo sikí táká ñayivi kájin so'o tu'un ká'ān-de. ⁴⁵ Te chaā kákandija, jā ní jakoyo jíin Pedro, jā kakuu-de chaā nī kaxiti ndúu, nī kánaa iní-de kánde'e-de jā sūni nī chaā Espíritu Santo sikí ñayivi sĩn nación. ⁴⁶ Chi nī kajini so'o-de káka'ān ñayivi-ún sĩn yu'u, te kánakana jaa-i Dios. ⁴⁷ Yúan-na te nī ka'ān Pedro: Ndéja jasú kii nducha, návā'a ná kuánducha ñayivi yá'a, chī nī chaā Espíritu Santo sikí máá-i nátu'un sikí máá-yó, áchí-de. ⁴⁸ Te nī tá'ú-de tiñu nuu-í jíná'an-i jā ná kuánducha-í jíin

sí'ví máá Jito'o-yo Jesús. Yúan-na te nī kaka'ān nda'ú-i jíin-de jā ná kéndoo-de jíin-i yakú kivi.

11 Te chaā apóstol jíin táká ñani ká'jin ñí ñúu Judea, nī kajini tu'un-de jā ñayivi sĩn nación, suni nī kajatá'ú-i tu'un Dios. ² Te nī ndaa Pedro kuāno'on-dé ñuu Jerusalén. Te sava chaā nī kaxiti ndúu, nī kaka'ān sikí-dé. ³ Te nī kaka'ān-de: Naja ní kivi-ró iní ve'e chaā tú ní kaxiti ndúu, te nī yee-ro stāā jíin-de, áchí. ⁴ Yúan-na te nī kejá'a Pedro nī jani ká'j-de tu'un nuu cháa-ún: ⁵ Nī kanchaa-ri ñuu Jope. Te nini jikán ta'u-rí, te nī skóto-ya rúu. Te nī jini-ri ĩn bulto ná-tu'un ĩn sa'ma kuítá já nú'ni ndíkúun punta. Te nī kuun va'i onde nuu-rí ichi ándévi. ⁶ Te nī nde'é-rí. Te nī jini-ri jā iní-ún káñu'un kiti kúun ndá'a kájika nuu ñú'un yá'a, jíin kítí xāān, jíin kóo, jíin tésaa andévi. ⁷ Te nī jini so'o-ri ĩn tu'un nī ka'ān jíin-rí: Pedro, ndukuiñi, ka'ni-ro te kee-ro. Achí. ⁸ Te nī ka'ān-ri: Mā kúu Tātā, chī té kee-gá-ná kuñu chálán ni kuñu jā tú ío ndoo. ⁹ Ko tu'un-ún nī ka'ān tuku jíin-rí onde andévi: Jā ní sándoo Dios mā skúnání-ró kúñu chálán. Achí. ¹⁰ Te suni súan nī ka'ān unī vuelta. Yúan-na te nī ndaa bulto-ún kuāno'on íchi ándévi. ¹¹ Yúan-na te suni hora-ún nī jakoyo unī mozo kánandúkú-i ruu. Te onde ñuu Ceesarea nī ta'u tíñu nuu-í va'i-i. Te nī jakoyo-i ve'e-ri. ¹² Te máá Espíritu, nī ka'ān-ya jíin-rí jā má yú'ú-ri kí'in-ri jíin-i. Te suni nī kaja'ān iñu ñani yá'a jíin-rí. Te nī kivi koyo-ri iní ve'e ĩn chaā. ¹³ Te chaā-ún, nī jani-de tu'un nuu-rí, ná nī jini-de ĩn ndajá'a ándévi kándii-ya iní ve'e-de. Te nī ka'ān-ya jíin-de: Tájíró mozo ná kí'in ñuu Jope te kana-ró xini Simón, chaā nání Pedro, ná kíi-de. ¹⁴ Te chaā-ún, kani-de tu'un nuu-ro ndasa kaku-ró onde jíin ñí vé'e-ró, áchí-de jíin-rí. ¹⁵ Te nuu ní kejá'a-rí ká'ān-ri, te nī chaā Espíritu Santo sikí-í jíná'an-i suni ná-tu'un nī chaā-ya sikí-yo já xnáñúu. ¹⁶ Yúan-na te nī nukú'un iní-ri tu'un nī ka'ān máá Jito'o-yo: Jāndāā jíin ndúcha skuánducha Juan. Ko róo, chī jíin Espíritu Santo kuánducha-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ¹⁷ Te nú suni nī ja'a Dios Espíritu-ya núu máá-i nátu'un nī ja'a-ya núu máá-yó, jā kákandija-yó núu máá Jito'o-yo Jesucristo, te ndé chaā kúu ruu jā kasú-ri nuu Dios núsáá. Achí Pedro. ¹⁸ Súan nī kajini so'o-de tu'un yá'a, te tuká ní káka'ān-de. Te nī kánakana jaa-de Dios: Suni nī ja'a Dios tu'un jā ná nákan iní ñayivi sĩn nación návā'a kuchaku-i ñí káni núsáá, áchí-de.

Tiku'ni kándija iní ñuu Antioquía

¹⁹ Te kivi ní kaja'ni-dé Esteban, nī kejá'a ní kachindik-in-de-i. Te ñayivi ní kajichā nuu kája'ān nī jakoyo-i onde ñuu Fenicia, jíin ñúu Chipre, jíin iní ñuu Antioquía. Te tú ni ĩn nuu ñayivi ní kájin-i tu'un, chī máni nuu ñayivi judío nī kajani tu'un-ya. ²⁰ Ko nī jo yakú chaā ñuu Chipre jíin cháa ñuu Cirene jíin ñayivi ní kajichā-ún. Te chaā-ún, nī jakoyo-de ñuu Antioquía. Te nī kaka'ān-de jíin ñayivi ñúu Grecia, nī kajani-de tu'un va'a máá Jito'o-yo Jesús nuu-í. ²¹ Te máá Jito'o-yo, nī chindéé ní

chituu-ya-dé. Te ni kəkandija kua'a ñáyivi, te ni kanaxió káva iní-i nuu máá Jító'o-yo. ²² Te ni jichā tu'un yá'a. Te ni jini tu'un tiku'ni kándija iní ñuu Jerusalén. Te ni katáji-i Bernabé kua'an-de onde ñuu Antioquía. ²³ Te Bernabé, nuu ní jaā-de yúan, te ni jini-de ja lúu kua'an tu'un Dios. Te ni kusī iní-de. Te ni ka'an ni'in-de jíin táká ñáyivi-ún ja jíin iní jíin añú-i ná skíkuu va'a-i tu'un máá Jító'o-yo, te ma náyu'ú-i. ²⁴ Chi Bernabé, chaā va'a kúu-de. Te ni kútú-de Espíritu Santo. Te kándija va'a-de. Te ni kəkandija kua'a ñáyivi núu máá Jító'o-yo. ²⁵ Yúan-na te ni kenda Bernabé kua'an-de onde ñuu Tarso, kuanandúkú-de Saulo. Te ni nani'in-dé chaā-ún. Te ncháka-de chaā ni chaā-de ñuu Antioquía jíin-de. ²⁶ Te ñí-ni ñin kuiā ni kanda'tu'ún-de yúan jíin tiku'ni kándija. Te ni kasta'an-de tu'un nuu kuá'a ñáyivi. Te chaā káskuá'a-ún, ni ñakunáni-de cristiano xnáñúú-gá iní ñuu Antioquía. ²⁷ Te chaā kájani tu'un Dios, suni kivi-ún ni kenda koyo-de ñuu Jerusalén kaja'an-de onde ñuu Antioquía. ²⁸ Te ni ndukuiñi ñin tá'an-de nání-de Ágabo. Te ni kastu'ún-de, ni sá'a Espíritu, ja kii ñin tama xaān ñí ñúyivi. Te tama-ún, ni kii kivi ní tá'ú Claudio tiñu. ²⁹ Yúan-na te ni kanda'tu'ún chaā káskuá'a-ún ja chundá'a-de yakū na jíin kí'in nuu ñani-de kaxiyú iní ñuu Judea, ndasa kákanda ñin ñin-de kuá'a-de. ³⁰ Te súan ni kasá'a-de. Te ni katáji-de kua'an nuu cháa kákuu nuu, ni kajanchaka Bernabé jíin Saulo.

Ndasa ni ja'ni-dé Jacobo

12 Te suni kuiā-ún ni katñin rey Herodes sava ñáyivi tiku'ni kándija. Te ni sá'a ndiva'a-de jíin-i. ² Te jíin machete ni ja'ni-dé Jacobo, ñani Juan.

Ndasa ni kenda Pedro vekāa

³ Te ni jini-de ja súan ni kəkusi iní chaā judío ni sá'a-de. Te suni ni katñin-de Pedro. Máá kivi-ún ni kuu viko státilá ja tú yí'i yujan ía. ⁴ Te nuu ní ñin-de Pedro, te ni chindee-de chaā vekāa. Te ni jani-de xia'un ñin soldado kándito-ún-de, chi kuní-de kiñi'in-de chaā stá'an-de nuu ñáyivi nú ná já'a viko Pascua. ⁵ Súan ni kuu ja kánde Pedro iní vekāa. Ko tiku'ni kándija, ni'in ni kajikan ta'u-í ja'a Pedro nuu Dios. ⁶ Te jáni iní Herodes ja kíñi'in-de chaā nuu ñáyivi-ún núu. Te suni akuáa-ún kixí Pedro iní vekāa ma'ñú úu soldado, nú'ni-de jíin úu cadena. Te suni ká'jin soldado yuxé'é kándito-ún vekāa. ⁷ Te sanaa-ní te ni jaā ñin ndajá'a máá Tatá Dios. Te ni ndii ncháa iní vekāa. Te ni skákivi-ya Pedro, ni xndúkoo-ya-dé. Te ni ka'an-ya: Yachi ndukoo-ró, áchi-ya. Te cadena nú'ni nda'a-dé-ún, ni jungava-ni kua'an. ⁸ Te ni kachi ndajá'a-yá jíin-de: Nachi'i chijí-ró te nachi'i ndijan-ro, áchi-ya. Te súan ni sá'a-de. Te ni kachi tuku ndajá'a-yá jíin-de: Kundii tikachi-ró te kundikñ-ro rúu kí'on, áchi-ya. ⁹ Te ni kenda-ya. Te ndikín-de-ya kuá'an-de jíin-yá. Te ñún jini máá-de ja jándáa kúu ja ní sá'a ndajá'a-yá jíin-de, chi jáni iní-de ñin jani kúu ja ní skóto-i-de. ¹⁰ Te ni kaja'a-de

nuu ká'jin yukun ñin jíin yukun uu soldado ja kándito-ún-de. Te ni jakoyo-de yuxé'é káa ja jito ichi yúñúu. Te yuxé'é-ún, ni nuña ij-ní máá. Te ni kenda koyo-de. Te ni kaja'a-de ñin ya'ya kaja'an-de. Yúan-na te ni kuxio-ni ndajá'a-yá nuu-dé kua'an-ya. ¹¹ Te Pedro, ni ndukáji iní-de, te ni ka'an máá-de: Vina te ni jini ndaa-ri ja ní táji máá Tatá Dios ndajá'a-yá ni kii, te ni nama-ya rúu iní nda'a Herodes jíin núu táká ñáyivi judío ja ká'ni-ruu kákuu-ri, áchi-de. ¹² Te nuu ní jini-de ja ní kaku ndija-de, te ni kee-de kua'an-de ve'e María náa Juan, chaā nání Marcos. Te yúan ni kanatakā kua'a ñáyivi kájikān ta'u-í. ¹³ Te ni ka'an Pedro ichi yuxé'é yatá ké'e. Te kua'an ñin suchi s'í nání-i Rode ja kúña-i yuxé'é núu. ¹⁴ Te suchi-ún, ni nakuni-i tachi Pedro. Te ja kusi iní-i ní ní júña-i yuxé'é-ún, chi jinu-i ni ndivi-i iní ve'e. Te ni kastu'ún-i ja kándij Pedro ichi yatá yuxé'é. ¹⁵ Te ni kaka'an jíin-i: Aa, kátachi-ro, áchi. Ko máá-i, ni'in ká'an-i ja máá-de kúu. Yúan-na te ni kaka'an: Añú-de kúu núsáa, áchi. ¹⁶ Ko Pedro, ví'í-gá kána-de. Yúan-na te ni kajuña-i. Te ni kajini-i nuu-dé. Te ni kanda'koto jo-i. ¹⁷ Ko máá-de, ni sá'a-de seña jíin nda'a-dé ja ná kasú-i yu'u-í. Te ni kastu'ún-de ndasa ni kiñi'in máá Jító'o-yo-dé iní vekāa. Te ni ka'an-de: Kastu'ún táká tu'un yá'a nuu Jacobo jíin núu táká ñani-yo, áchi-de. Te ni kenda-de kua'an-de ingā lugar. ¹⁸ Te nuu ní kundijñ xi'an-ún, te ni kakuvaā téyí soldado ja tú ndénda Pedro. ¹⁹ Ko Herodes, nándúkú-de Pedro. Ko tú ní nani'in-dé chaā. Te nuu ní xndichí-de soldado jín'an, te ni tá'ú-de tiñu ja ná kíngoyo kuu. Yúan-na te ni kenda-de iní ñuu Judea ni kuun-de kua'an-de ñuu Cesarea. Te ni kendo-de yúan.

Ja ní ji'i Herodes

²⁰ Te ni kití xaān iní Herodes ni jito-de ñáyivi núu Tiro jíin ñáyivi núu Sidón. Ko ñáyivi-ún, ni katau-i vai-i nuu-dé. Te ni kəkundé-i ni kaská'an-i Blasto chaā kúñá'nu jatiñu nuu rey. Te ni kajikan-i paz. Chi taká máá-i, káñi'in-í ja káyee-í onde ñu'un Herodes. ²¹ Te ni teta'an Herodes ñin kivi. Te ni nuku'un-de sa'ma rey máá-de. Te ni nungoo-de mesa tá'ú-de tiñu. Te ni ka'an-de ñin tu'un nuu-í. ²² Te ñáyivi-ún, ni kaka'an jaa-i: Tu'un Dios kúu ya'a vii, nasu tú'un chaā kúu. Achí-i. ²³ Te ñin ndajá'a máá Tatá Dios, ni stují-ni-ya-dé te ni kayaji tndákú-de, te ni ji'i-ni-de, chi ni sáxixi-ni-de máá-de, lugar ja nákana jaa-de Dios. ²⁴ Te tu'un máá Tatá Dios, ví'í-gá ni ndea, te ví'í-gá ni jichā nuu kua'an. ²⁵ Te Bernabé jíin Saulo, ni kaskíkuu-de tiñu ni kaja'an-de iní ñuu Jerusalén. Te ni kanaxió káva-de káno'on-de. Te ni jaka-de Juan chaā nání Marcos kua'an-de jíin-de.

Ja ní katáji-i Saulo jíin Bernabé sá'a Espíritu Santo

13 Te iní tiku'ni kándija iní ñuu Antioquía ni ka'io chaā jáni tu'un Dios jíin cháa kástá'an tu'un-ya. Te káináni-de Bernabé, Simón ja nání Niger, Lucio ñuu

Cirene, jíin Manaén ch̄a n̄i ja'nu jíin Herodes gobernador, jíin Saulo. ² Te nini káchiñú'ún cháa yá'a nuu máá Jító'o-yo te kás'a ndich̄a-de ini-de, te n̄i ka'an máá Espiritu Santo: Vina te kuní-ri ja sás̄in-ró Bernabé jíin Saulo ná kí'in-de ñn tiñu, chi ja yúan ní teta'an-ri-de jíiná'an-de. ³ Yúan-na te ndich̄a ini-de n̄i kajikan ta'u-dé. Te n̄i ka'ndée-de nda'a-dé xin̄i cháa-ún. Te n̄i katájí-de cháa kája'an-de. ⁴ Te máa-de, kua'an-de n̄i sá'a Espiritu Santo, n̄i kuun-de kája'an-de ñuu Seleucia. Te yúan n̄i kivi koyo-de barco te kua'an-de onde isla Chipre. ⁵ Te n̄i jakoyo-de ñuu Salamina. Te n̄i kajani-de tu'un Dios ini ve'e sinagoga cháa judío. Te jíka Juan jíin-de, játíñu nuu-dé.

Ja ní ndukuáá cháa ñavá'a

⁶ Te n̄i kaja'a-de ini ñí isla-ún. Te n̄i jakoyo-de ñuu Pafos. Te yúan n̄i kajini-de nuu ñn cháa ñavá'a nání Barjesús. Cháa judío kúu-de, te jáni-de tu'un tú'ún. ⁷ Te cháa-ún, n̄i sátiñu-de nuu gobernador Sergio Paulo. Te gobernador, cháa ndichí kúu-de. Te n̄i kana-de xin̄i Bernabé jíin Saulo, ja kúni ná'in-de tu'un Dios kuní-de. ⁸ Ko Elimas, cháa ñavá'a-ún (ch̄i súan kuní ka'an s'v̄i-de), jasú-de nuu Saulo jíin núu Bernabé, ch̄i ndúkú ndé-de sáká núu-de náv'a ma kándija gobernador. ⁹ Yúan-na te Saulo, ja súni nání-de Pablo, n̄i kútú-de Espiritu Santo. Te n̄i ndé-de nuu cháa-ún. ¹⁰ Te n̄i ka'an-de: Cháa sá'a tiñu chá'an xndá'u ñá'an kúu-ró. Se'e kui'na ja jíto u'u taká tiñu nda' kúu-ró. Na ja máni sáyo'o-ro íchi ndóo máá Jító'o-yo. ¹¹ Te máá Jító'o-yo, xndó'o-yo róo vina. Te kukuáa-ro, ma kuní-ga-ro ndíkandii yakú kivi. Achí Pablo. Te n̄i kuñaa-ní nuu-dé. Te kándá'a kí'in íu-de jíku-de, ndúkú-de ndéja ñn nda'a-dé skáka-de. ¹² Yúan-na te gobernador, n̄i jini-de ja súan n̄i kuu, te n̄i kándija-de. Te náa-ná ini-de jini so'o-de tu'un máá Jító'o-yo.

Ja ní kajani Pablo tu'un ini ñuu Antioquía

¹³ Yúan-na te Pablo jíin tá'an-de-ún, n̄i kenda koyo-de ñuu Pafos. Te jíin barco n̄i jakoyo-de ndañuu Perge ñuu Panfilia. Te yúan n̄i kus̄in Juan kuano'on-dé ñuu Jerusalén. ¹⁴ Te máa-de, n̄i kaja'a-de ñuu Perge kája'an-de. Te n̄i jakoyo-de ñuu Antioquía ndañuu Pisidia. Te n̄i kivi koyo-de ini ve'e sinagoga ñn kivi ndéatú. Te n̄i kajungoo-de. ¹⁵ Te nuu ní kuu n̄i ka'u tutu ley jíin tutu cháa n̄i kajani tu'un Dios onde sáa, yúan-na te cháa kakuñá'nu ini ve'e sinagoga, n̄i kákana-de xin̄i cháa-ún: Nání jíná'an-ní, nú káñava'a-ní yakú tu'un kani-ní nuu taká ñayivi yá'a, te ka'an ndéé-ní jíin-i, achí-de. ¹⁶ Yúan-na te n̄i ndukuiñi Pablo, n̄i sá'a-de seña jíin ndá'a-dé ja ná kúná'in ñayivi-ún, te n̄i ka'an-de: Róo cháa ñuu Israel, róo cháa káchiñú'ún Dios, kuni ná'in jíná'an-ró. ¹⁷ Máa Dios ñayivi Israel, n̄i kaji-ya táa-yo jíná'an-de. Te nini káxiyukú tatú-de ini ñuu Egipto n̄i kakuu jíñú'ún-ga-de n̄i sá'a-ya. Yúan-na te jíin fuerza máa-yá n̄i kiñi'in-ya-í ini ñuu-ún kája'an-i.

¹⁸ Yúan-na te n̄i ndito-ya-í onde nuu ñú'un té'é nátu'un uu xiko kuia. ¹⁹ Te n̄i xnáa-yá usia nación ini ñuu Canaán. Te n̄i saka-yá ñu'un ñuu-ún nuu-í. ²⁰ Te n̄i kuu-ga kivi nátu'un kuun ciento uu xiko uxí kuia. Te n̄i ja'a-ya cháa n̄i kakuu juez nuu-í onde kivi ní kenda Samuel cháa n̄i jani tu'un-ya. ²¹ Yúan-na te n̄i kajikan-i ñn rey. Te Dios, n̄i ja'a-ya Saúl nuu-í n̄i tá'u-de tiñu uu xiko kuia. Te Saúl, tata Benjamín, se'e Cis n̄i kuu-de. ²² Te n̄i kuxio Saúl. Te n̄i nakani-ya David n̄i kuu-de rey nuu-í. Te n̄i ka'an nda'ya tú'un-de: A n̄i jini-ri David se'e Isai ja ñn cháa jándatu va'a nuu-rí kúu-de. Te skíkuu-de taká tiñu játa'an ini-ri, achí-ya. ²³ Te Dios, chii tata yá'a n̄i jani-ya Jesús ja náma-ya ñayivi Israel ná-tu'un n̄i keyu'u-yá. ²⁴ Te ná té chá'an-ga kii-ya te n̄i jani Juan tu'un jánducha jíin tú'un nakani ini nuu taká ñayivi Israel. ²⁵ Te nuu á yani xndí'i Juan tiñu sá'a-de, te n̄i ka'an-de: Ndé cháa kúu-ri kájaní ini-ro. Nasu I'a-ún kúu-ri, ko kuni so'o va'a-ró: Ichi yatá-rí vai ñn I'a ja tú kúñá'nu-ri ndájí-rí ñii yí'i ndijan-ya. Achí-de. ²⁶ Nání jíná'an-ró, taká róo tata Abraham jíin róo ja káandatu nuu Dios, nuu máa-ró ní táji-yá tu'un yá'a vai ja náma-ya róo. ²⁷ Chi taká ñayivi ñuu Jerusalén jíin taká cháa kakuñá'nu nuu-í, tú ní kánakuni-i nuu-yá. Te n̄i káandona-i sikí-yá. Te súan n̄i kaskíkuu-i tu'un n̄i ka-ka'an cháa n̄i kajani tu'un Dios onde sáa, vasa a n̄i kajini ná'in-i tu'un-ún ndita'an kivi ndéatú. ²⁸ Vasa tú ní káni'in-í ni ñn kuachi sikí-yá ja kúu-ya, ko n̄i kaka'an n̄i'in-i jíin Pilato ja ná kúu-ya. ²⁹ Te nuu ní skíkuu taká tu'un yóso sikí-yá nuu tutú, te n̄i ka'xnuu-i-ya jiká cruz. Te n̄i ka'chindee-i-ya ini ñn ve'e añú. ³⁰ Ko n̄i nachaky-ya má'ñú ndíyi n̄i sá'a Dios. ³¹ Te kua'a kivi ní ndenda ndi-jin-ya núu ñayivi ní kákaa kája'an jíin-ya onde ñuu Galilea te onde ñuu Jerusalén. Te ñayivi-ún kakuu ja kájaní nda'ya tu'un-ya núu sáva-ga-i. ³² Te ruu, kájaní-ri tu'un va'a yá'a nuu-ro ja súan n̄i keyu'u-yá nuu táa-yo. ³³ Te tu'un-ún n̄i skíkuu Dios jíin máa-yó ja kakuu-yó sé'e-de. Chi n̄i naschakú-ya Jesús. Chi súan ká'an Salmo uu: Se'e-ri kúu-ró, te ruu kúu Táa-ro vina, achí. ³⁴ Te n̄i naschakú-ya Jesús ma'ñú ndíyi náv'a'a ma té'yu kuti-yá, te n̄i ka'an Dios: Skíkuu ná'in-rí jíin taká tu'un va'a n̄i keyu'u-rí nuu David, achí. ³⁵ Ja yúan súni súan ká'an in-ga tutu: Té'yu Se'e i-ní, chi ma kuá'a-ní tu'un, achí. ³⁶ Ch̄i David, n̄i jatíñu-de nuu Dios, n̄i sá'a-de ja kuní máa-yá. Te n̄i jinu kuia-de, te n̄i jii-de. Te n̄i yuji-de ma'ñú táa-de. Te n̄i te'yu ndija-de. ³⁷ Ko I'a n̄i naschakú Dios, tú ní té'yu kuti-yá. ³⁸ Nání jíná'an-ró, ná ká-tu'ún-rí nuu-ro, ja I'a yá'a n̄i kastu'ún-ya nuu-ro ja sá'a-ya táká'nu ini-ya núu taká kuachi-ró. ³⁹ Ch̄i nú ndé cháa kándija-de nuu I'a yá'a, te nda'va-ya taká kuachi-de ja tú ní kúu nda'va máa-de jíin ley Moisés. ⁴⁰ Koto va'a-ró máa-ró jíná'an-ró, náv'a'a ma kii sikí-ro taká tu'un yóso núu tutu cháa n̄i kajani tu'un Dios, súan: ⁴¹ Taká róo ñayivi kásákátá, ná ndéé vá'a-ró, te ná kée nuu-ro ndéé-ró, te kuu-ro. Chi ma'ñú máa-ró sá'a-ri ñn tiñu ja má kándija kuti-ro vasa ná kani sava-ga ñayivi tú'un-ún nuu-ro. Achí. ⁴² Te n̄i ndenda

koyo-de inji ve'e sinagoga cha'a judío. Te ñayivi s̄in nación, ni kaka'an nda'ú-i jíin-de ja ingá kivi ndétatú kani tuku-de tu'un yá'a nuu-í. ⁴³ Te ni jicha ñayivi-ún ká-ja'an-i. Te ñayivi judío jíin ñayivi ní ñaki'in sé'é judío ja káchiñú-ún-i nuu Dios, t̄in-i ni kandik̄in-i Pablo jíin Bernabé kája'an-i jíin-de. Te ni kandatú-ún-de jíin-i ká-ka'an-de jíin-i ja ná kundīi ni'in-i jíin tú'un luu Dios. ⁴⁴ Te kivi ndétatú inga semana, natu'un ndivii ñayivi ñúu-ún, ni kaktútú-i ja kúni ná'in-i tu'un Dios. ⁴⁵ Ko cha'a judío, ni kajini-de nuu ñayivi kuá'a-ún, te ni kakuuásún iní-de. Te ni kaka'an-de sik̄i tú'un ni ka'an Pablo, te ni kaka'an ndiva'a-de. Achí-de ja tú ío ndaa tu'un-ún. ⁴⁶ Yúan-na te Pablo jíin Bernabé ni kaka'an ni'in-de: Kánúú ja xná'an-ga nuu máá-ró káni-ri tu'un Dios. Ko a ni kasá'á in-i-ro núu, te kuachi máá-ró kúu ja má ní'in-ro tú'un kuchaku-ro ñé káni. Vina te chaxio-ri máá-rí kikastu-ún-ri nuu ñayivi s̄in nación. ⁴⁷ Chi ni tá'u máá Jító'o-yo tíñu nuu-ri jíná'an-ri súan: Ni jani-ri róó ja stúun-ro núu ñayivi s̄in nación, te kani-ró tú'un nuu ñayivi ñé ñúyivi ja náma-ri-i jíná'an-i, achí-ya. ⁴⁸ Te ñayivi s̄in nación-ún, ni kajini so'o-i tu'un yá'a. Te ni kaksūi xáan iní-i. Te ni kanakana jaa-i tu'un máá Jító'o-yo. Te taká ñayivi ní teta'an Dios ja ná kuchaku-i ñé káni, ni kakandija-i. ⁴⁹ Te tu'un máá Jító'o-yo, ni jicha nuu kua'an ñé taká ndañúu yúan. ⁵⁰ Te inji ñuu-ún kaxi-ukú ñá'an ndaa ja káandatu-ña núu Dios. Ko cha'a judío, ni kaská'an-de-ña jíin cháa kakuñá'nu jian. Te ni kachindik̄in-ña Pablo jíin Bernabé, te ni kaskúnu-ña-dé kája'an-de. ⁵¹ Te máá-de, ni kaskóyo-de tikacha ñú'un iní ja'a-dé sik̄i máá-i. Te ni jakoyo-de ñuu Iconio. ⁵² Te cha'a kaskuá'a-ún, ni kaktútú-de Espiritu Santo. Te kaksūi xáan iní-de.

Ja ní kajinu-de inji ñuu Iconio

14 Te ñuu Iconio ni kivi koyo-de inji ve'e sinagoga cha'a judío. Te ni jani téyí-de tu'un. Te ni kakandija kua'a ñayivi judío. Te suni súan ni kakandija kua'a ñayivi ñúu Grecia. ² Ko cha'a judío ja tú ní kakandija, jíin tú'un tú'ún ni kaská'an téyí-de ñayivi s̄in nación. Yúan ní kaka'an ncha'a-i taká ñani. ³ Te ni kakendoo-de yúan kua'a kivi. Te jíin máá Jító'o-yo, ni chundéé iní-de, ni kaka'an ni'in-de tu'un. Te máá-yá, ni stá'an-ya já ío ndaa tu'un va'a, chi ñúkuún ní ja'a-ya tú'un luu ío inji máá-yá, ja ní kasá'a-de tuni jíin tíñu ñá'nu. ⁴ Te ñayivi ñúu-ún, ni kasás̄in-i máá-i sava-i ni kandujíin-i jíin cháa judío, te sava-ga-i ni kandujíin-i jíin cháa apóstol. ⁵ Te ñayivi judío jíin ñayivi s̄in nación, ñin ká'nu ni kánda-i jíin cháa kakuñá'nu nuu-í náva'a kua'a-i tuká nuu apóstol, te kua'a-i yuu xiní-dé. ⁶ Te ni jakuku'un iní-de. Te ni kajinu-de kája'an-de onde ñuu Listra jíin ñúu Derbe, ndañúu Licaonia, jíin taká ñuu ká'io yani yúan. ⁷ Te yúan ni kajani-de tu'un va'a-ya.

Ja ní kajoto-i yuu xiní Pablo

⁸ Te yúan kánchaa ñin cha'a ñuu Listra ja tú ío fuerza ja'a-dé. Te kaa rengo-de onde kivi ní kaku-de, ja té cha'an-ga kaka kuti-dé. ⁹ Cha'a yá'a, ni jini so'o-de ká'an Pablo. Te ni nde'é Pablo nuu cháa-ún. Te ni jini-de ja kándija va'a cha'a-ún ja ndúva'a-de. ¹⁰ Te ni ka'an jaa-de jíin cháa-ún: Ndukuiñi te kundii-ro, achí-de. Te ni kanda-ni-de, te ni jika kuu-de. ¹¹ Te ni kajini ñayivi-ún tíñu ni sá'a Pablo. Te ni kaka'an jaa-i jíin yú'u máá ñúu Licaonia: Ni kuun I'a, ni chakoyo nuu-yo, kájika kuu ná-tu'un cha'a vidaa, achí-i. ¹² Te Bernabé, ni kaskúnáni-i-de i'a Júpiter. Te Pablo ni kaskúnáni-i-de i'a Mercurio, chi Pablo kuu cha'a jani tu'un. ¹³ Te yuñúu-ún kánchaa viñu'un Júpiter. Te máá sutú viñu'un-ún, ni kenda-de va'i nchaka-de xndik̄i jíin itá onde yuxé'é ñúu. Te máá-de jíin ñayivi, ka'ni-dé xndik̄i te soko-dé-ti núu Bernabé jíin Pablo kákuu apóstol, ni kajini tu'un-de tu'un-ún. Te ni kandatá-de su'nu-dé. Te ni kenda-de ni kivi koyo-de ma'ñú ñayivi kuá'a-ún. Te ni kakana kó'o-de: ¹⁵ Hombre, naja kásá'a-ró súan. Chi ruu, suni cha'a kakuu-ri natu'un máá-ró. Te kaskastu-ún-ri nuu-ro, ma sá'a-ga-ro tíñu sáni yá'a, chi sua ná chíñú-ún-ró máá Dios, I'a chakú, I'a ni sá'a andiví jíin ñúyivi jíin ndúcha mar jíin taká-ga ndatíñu ñé ká'nu. ¹⁶ Te onde aná'an ní ja'a-ya tú'un ja sá'a taká ñayivi tíñu kákuu máá-i. ¹⁷ Ko stá'an ndaa-ya já ío-ya, chi sá'a-ya tíñu va'a nuu-yo. Skúun-ya saú íchi andiví. Te bueno kée itu-yo sá'a-ya. Te ja'a-ya stáa kée-yo. Te kaksūi iní-yo sá'a-ya. Achí-de. ¹⁸ Te vasa súan ni kaka'an-de, ko xa'an ú'u ni kajasu-de nuu ñayivi-ún náva'a tú soko-í kiti-ún nuu-dé. ¹⁹ Yúan-na te ni chakoyo yaku cha'a judío ñuu Antioquia jíin ñúu Iconio. Te ni kaská'an ñayivi kuá'a-ún. Te ni kaja'a-i yuu xiní Pablo. Te ni kaskána-i-de yuñúu-ún, ni kajani iní-i ja ní ji'i-de. ²⁰ Ko ni kajikó ndúu cha'a kaskuá'a-ún nuu-dé. Te ni nduko-de. Te ni ndivi-de inji ñuu. Ko inga kivi te ni ki'in-de ichi kuá'an-de jíin Bernabé onde ñuu Derbe.

Ja káno'on túku-de ñuu Antioquia

²¹ Te inji ñuu-ún ni kajani-de tu'un va'a. Te ni skándija-de kua'a ñayivi. Te káno'on tuku-de ñuu Listra jíin ñúu Iconio jíin ñúu Antioquia. ²² Te ni kayija-ga inji cha'a kaskuá'a yúan ni kasá'a-de. Te ni kaka'an ni'in-de jíin cháa-ún ja ná kúkuu-ga-de kandija va'a-de. Te kaka'an-de ja ñéni kii kua'a túndó'o siki-yo te vása kivi-yó iní ñuu nuu tá'u Dios tíñu. ²³ Te ni kajani-de cha'a kakuu nuu ná kóto ndita'an tikuní káandija. Te ni kajikan ta'u ndichá-de ja'a cháa-ún nuu máá Jító'o-yo, chi nuu máá-yá káandija-de. ²⁴ Te ni kaja'a-de ichi ñúu Pisidia kua'an-de. Te ni najakoyo-de ñuu Panfilia. ²⁵ Te ni kajani-de tu'un inji ñuu Perge. Te ni nuu-de ni jakoyo-de ñuu Atalia. ²⁶ Te yúan ni kenda-de. Te jíin barco ká-ja'an-de ñuu Antioquia nuu onde xnáñúú ní kájukan

ta'u ñáyivi núu Dios ja'a-dé ja ná chindéé chítuu-ya-dé jíin tíñu ja á ni kasjínu-de. ²⁷ Te nuu ní najakoyo-de yúan, te ni ñastútú-de tikuní kándíja. Te ni kajani-de tu'un ná ñá'nu tíñu ni sá'a Dios jíin-de, chí bueno ni ja'a-ya tú'un ja ná kándíja ñáyivi sñin nación jíná'an-i. ²⁸ Te ni kəkendoo-de yúan kua'a kivi jíin cháa káskuá'a-ún.

Junta apóstol ini ñuu Jerusalén

15 Yúan-na te ichi ñúu Judea ni kikoyo yakú chaa, te ni kastá'an-de nuu táka ñani: Nú tú xití ndúu-ro nátu'un ká'an ley Moisés, te ma kaku kuti-ro, áchí-de. ² Te yúan ní kuva. Te Pablo jíin Bernabé, ni kastátá'an téyí-de jíin cháa-ún. Te ni kunda tu'un ja kinyoyo Pablo jíin Bernabé jíin sáva-ga chaa ñuu Jerusalén. Te yúan ndatu'un-de jíin cháa apóstol jíin cháa kaku nuu sikí tú'un yá'a. ³ Yúan-na te tikuní kándíja-ún, ni kanakuatá'u-i nuu-dé. Te ni kaja'a-de kaja'an-de ichi ñúu Fenicia jíin íchi ñúu Samaria, kajaani-de tu'un ndasa ni kəkandíja ñáyivi sñin nación. Te xa'an ní kəkusi iní táka ñani. ⁴ Te ni jakoyo-de ini ñuu Jerusalén. Te tikuní kándíja yúan, jíin cháa apóstol, jíin cháa kaku nuu, ni kajatá'u-de chaa. Te ni kajani-de táka tu'un ndasa ni sá'a Dios jíin-de. ⁵ Ko sava chaa fariseo ja kəkandíja, ni ndukuiñi. Te ni kaka'an: Jínu ñú'ún ja xití ndúu-i te tá'u-yó tíñu nuu-í ja ná kuándatu-i nuu ley Moisés, áchí. ⁶ Te ni kəndutútú táka chaa apóstol jíin táka chaa kaku nuu nává'a ndatu'un-de, te sánda-de sikí tú'un yá'a. ⁷ Te nuu ní jinu ni kastátá'an téyí-de, te ni ndukuiñi Pedro, te ni ka'an-de: Ñani, a kájini va'a máa-ró ja ondé sáa ní kaji Dios ruu nává'a kani-ri tu'un va'a-ya núu ñáyivi sñin nación te kandi-i jíná'an-i. ⁸ Te Dios ja jini-ya iní añú-i, ni stá'an-ya ja ní jatá'u-yá-i, chi ni ja'a-ya Espiritu Santo nuu-í jíná'an-i nátu'un ni ja'a-ya núu máa-yó. ⁹ Te tú ní sásñin-ya yóo jíin-i, chí suni ni kəkandíja-i te ni sándoo-ya añú-i. ¹⁰ Te vina najá kájito ncha-ro Dios núsáa, chí kəndéé-ró ñin yugo xini cháa káskuá'a yá'a, te ni ndiyi táa-yo jíná'an-de te ni máa-yó, tú ní kəkanda-yó kúndiso-yó. ¹¹ Chí kəkandíja-yó ja Jító'o-yo Jesús kúndá'u ini-ya yóo, te yúan náma-ya yóo. Te suni súan nama-ya máa-i. Achí-de. ¹² Yúan-na te chaa kua'a-ún, ni kəkuná'in-de. Te ni kájini ná'in-de tu'un kaka'an Pablo jíin Bernabé ná táka tíñu ñá'nu jíin táka tuni ni sá'a Dios jíin-de ja ní kasá'a máa-de nuu ñáyivi sñin nación. ¹³ Te nuu ní kəkuná'in-de, te ni chíso Jacobo tu'un: Ñani jíin-jíná'an-ró, kuni so'o tu'un ná ká'an-ri: ¹⁴ Simón, ni jani-de tu'un ja ondé xná'ñúú ní ja'a Dios tu'un nuu ñáyivi sñin nación ja ná kúndiso-i s'v'í-yá. ¹⁵ Te tu'un yá'a, ñin núu-ni kaka'an jíin táka chaa ni kajani tu'un Dios ondé sáa nátu'un yóso tú'un-de nuu tutú: ¹⁶ Te vása ncháa-ri nasáva'a-ri ve'e David ja ní ndua. Te nachutá'an-ri ja ní tany, te ndukani jáa-rí kundii, ¹⁷ nává'a táka-ga chaa jíin táka ñáyivi sñin nación ja kúnání-i jini s'v'í-rí, ná nándúkú-i máa Tatá Dios, áchí máa I'a

sá'a táka tíñu yá'a. ¹⁸ Te ondé kivi ní jungoo ñuyívi stá'an-ya tíñu yá'a nuu ñáyivi. ¹⁹ Ja yúan jani ini-ri ja ná tú kasu-yo núu ñáyivi sñin nación ja kánaxió káva ini-i nuu Dios, ²⁰ chí sua ná cháa-yó carta ki'in nuu-í ja ná kúnu-i koto-i ndatíñu ja kúchá'an sá'a ndoso, te ma káka téné-i, te ma kée-í niñi, ni kuñu kiti ní kuá'ñá. ²¹ Chí ondé aná'an ká'io chaa jani tu'un Moisés ndita'an kivi ndéatú ini ve'e sinagoga ndita'an ñuu. Achí Jacobo. ²² Yúan-na te ni kəkunda iní chaa apóstol, jíin cháa kaku nuu, jíin ndívi tikuní kándíja. Te ni kakaji máa-de sava chaa kinyoyo jíin Pablo jíin Bernabé ondé ñuu Antioquía. Te chaa ni kakaji-de-ún, kaku Judas ja nání-de inga s'v'í Barsabás, jíin Silas. Te kakuñá'nu-de nuu táka ñani. ²³ Te chaa-ún, ndíso-de carta yá'a: Máa-rí kaku chaa apóstol, jíin táka chaa kaku nuu, jíin táka ñani-yo. Te kachaa-ri tu'un yá'a nuu róo, ñani, ñáyivi sñin nación ja kaxikú-ró iní ñuu Antioquía jíin ñúu Siria jíin ñúu Cilicia. Sándéé ini-ro jíná'an-ró. ²⁴ Ni kájini tu'un-ri ja ní kenda koyo sava chaa yá'a, te kásaká núu-de ini-ro jíin tú'un kaka'an-de. Te ni kəkuxii ini-ro. Chí kátá'u-de tíñu ja xití ndúu-ro, jíin ja kuándatu-ro núu ley, kuni-de. Ko ruu, tú ní kátá'ri chaa-ún ja-de nuu-ro. ²⁵ Te ni kasánda-ri, chí ñin-na ni naketá'an ini-ri. Te ni kakaji-ri chaa tá'ri-ri ja nuu-ro jíin ñani-yo Bernabé jíin Pablo. ²⁶ Chaa yá'a, a kájataña-de máa-de nuu túndó'o, vasa ná kúu-de ja sikí Jító'o-yo Jesucristo. ²⁷ Núsáa te tá'ri-ri Judas jíin Silas ja-de nuu-ro. Te chaa-ún, suni ñin-ni tu'un kastu'un-de nuu-ro jíná'an-ró. ²⁸ Chí máa-rí jíin Espiritu Santo, kájani ini-ri ja má xndé-ri ni ñin tíñu ve'e sikí-ro, chí máa-ni tíñu kánúu yá'a. ²⁹ Ma káji-gá-ro ndatíñu ja á ni soko núu ndosó, ni niñi, ni kiti kuá'ñá, te ma káka téné-ró. Nú ndi'i táka ya'a xnáa-ro, te bueno skikuu-ró nú súan. A ni ka'an-yo núsáa. Achí. ³⁰ Yúan-na te chaa kaja'an-ún, ni kakuun-de kua'an-de ñuu Antioquía. Te ni kastútú-de ñáyivi kuá'a. Te ni kaja'a-de carta-ún nuu-í. ³¹ Te ni kaka'u-i carta-ún. Te ni kəkusi iní-i jíin tú'un ndéé ini ja ndíso carta-ún. ³² Te Judas jíin Silas, suni chaa kájani tu'un Dios kaku-de. Te jíin kuá'a tú'un ni kaka'an ni'in-de jíin táka ñani-ún. Te ni kayija-ga ini-i ni kasá'a-de. ³³ Te ni kəkendoo-de yúan kua'a kivi. Yúan-na te ñani yúan, ni kanachu'un íchí-i-de káno'on-de nuu apóstol. Te ni kuná'in-ni tu'un-ún. ³⁴ Ko Silas, ni jata'an ini-de ja kendo-de yúan. ³⁵ Te Pablo jíin Bernabé, ni kəkendoo-de ini ñuu Antioquía. Te jíin sáva-ga chaa ni kastá'an-de tu'un ni kajani-de tu'un máa Jító'o-yo.

Ja ní kusñin Pablo jíin Bernabé

³⁶ Te ni kuu-ga kivi. Te ni kachi Pablo jíin Bernabé: Vina te kide'é-yó táka ñani-yo ndita'an ñuu ja ní kajaani-yó tú'un máa Jító'o-yo núu-í, ná ndéó ndasa kaku-i. Achí-de. ³⁷ Te Bernabé, kuni-de ja kúnchaka-de Juan, chaa nání Marcos. ³⁸ Ko tú ní jata'an ini Pablo ja ki'in chaa-ún jíin-de, chí ondé ñuu Panfilia ni kusñin

Juan nuu Pablo jíin Bernabé, te tú ní kuní-de kukuu-de jíin-de jíin tíñu. ³⁹ Te nì kàstátá'an téyíi-de sikì Juan. Te nì kàkusñn-de. Te Bernabé, nì jaka-de Marcos, kua'an jíin-de jíin barco onde ñuu Chipre. ⁴⁰ Te Pablo, nì kaji-de Silas, kua'an jíin-de. Te nì kànakuatá'ú táká ñani nuu-dé. Te nì kajikan ta'u-í ja'a Pablo ja ná chindéé chí-tuu-ya-dé. ⁴¹ Te nì jika kuu-de ññ ñúy Siria jíin ññ ñúy Cilicia. Te tikunì kàkandíja yúan, nì kayija-ga inì-i nì sá'a-de.

Ja ní kaji Pablo Timoteo

16 Yúan-na te vása ní ja'a Pablo ñuu Derbe jíin ñúy Lистра. Yúan ío ñn chaa súchí skuá'a nání Timoteo. Se'e yí ñn ña'an judía kúu-i. Te ña'an kándíja va'a kúu máa-ña. Ko táa-i kúu chaa ñuu Grecia. ² Te taká ñani inì ñuu Lистра jíin iní ñuu Iconio, nì kaka'an-de ja cháa va'a kúu-i. ³ Te Pablo, kuní-de kunchaka-de chaa súchí yá'a ki'in-i jíin-de. Te nì jaka-de-i. Te nì xiti ndúu-de-i kuachi ja ká'lin chaa judío yúan, chí ndí'i-de, a kájinì-de ja cháa ñuu Grecia kúu táa-i. ⁴ Te kája'an-de taká ñuu. Te nì kástá'an-de tu'un nì katá'ú tíñu chaa apóstol jíin cháa kákuu nuu iní ñuu Jerusalén. Te nì kaka'an-de ja ná kuándatyi-tu'un-ún. ⁵ Te tikunì kàkandíja, nì kayija-ga inì-i. Te nì ndea kua'a-ga-i ndita'an kivi.

Ja kája'an-de ñuu Macedonia nì sá'a jani

⁶ Te nì kaja'a-de ichi ñúy Frigia ndañúy Galacia kua'an-de. Te nì jasú Espiritu Santo nuu-dé ja má káni-de tu'un inì ñuu Asia. ⁷ Te nì jakoyo-de ñuu Misia. Te kákuu-de kinyoyo-de ichi ñúy Bitinia. Ko máa Espiritu, tú ní já'a-ya tú'un ki'in-de. ⁸ Te nì kaja'a-de ichi xiin ñúy Misia, nì kakuun-de ñuu Troas kája'an-de. ⁹ Te ñn akuáa ní skóto-ya Pablo. Te nì jinì-de nuu ñn chaa ñuu Macedonia kándii nuu-dé ká'an nda'ú jíin-de: Ña'an-ní ñuu Macedonia yá'a te chindéé chítuu-ní náa, áchí. ¹⁰ Te súan nì jinì-de jani-ún, te nì ndúkú ndéé-rí kája'an-ni-rí ñuu Macedonia, chí kájinì káji-rí ja máa Dios nì kana-ya xiní-rí ja kástu'ún-rí tu'un va'a-ya núy ñayivi yúan.

Ja ní kãndee-de vekaa inì ñuu Filipos

¹¹ Te nì kenda koyo-rí inì ñuu Troas. Te jíin barco ní jífo-ni vai koyo-rí ñuu Samotracia. Te inga kivi xián nì jakoyo-rí ñuu Neápolis. ¹² Te yúan nì kenda koyo-rí. Te nì ja'a-rí ñuu Filipos ja tñin xinì ñuu Macedonia, te chíj ñuu Roma kãndee. Te yúan nì kãkendoo-rí yakú kivi. ¹³ Te ñn kivi ndétatú nì kenda koyo-rí ñuu-ún, nì ja'a-rí xiin ñn yucha. Te kájanì inì-rí ja yúan ío ñn lugar kájikàn ta'u-í. Te nì kãjungoo-rí. Te nì kaka'an-rí jíin táká ña'an ní kãnatakã yúan. ¹⁴ Te ñn ña'an nání Lidia xíkó-ña sá'ma ndí'í iní ñuu Tiatira. Te jándatyi va'a-ña núy Dios. Te nì jini so'o-ña tú'un kaka'an-rí. Te máa Jító'o-yo, nì juña-ya añú-ña náva'a kuni ná'in-ña tú'un ká'an Pablo. ¹⁵ Te nuu ní janducha-ña onde jíin ññ sé'e-ña, te nì ká'an nda'ú-ña jíin-rí: Nú kájanì inì-ní ja kándíja va'a-ná

nuu máa Jító'o-yo, te kivi-ní inì ve'e-ná kendoo-ní, áchí-ña. Te nì stétuu-ña rúy. ¹⁶ Te nì kee-rí kája'an-rí nuu kájikàn ta'u-í yúan. Te ñn súchí sí'í ndíso-i tu'un ñavá'a, nì ketá'an-i jíin-rí. Te súchí-ún, ní'in-í kua'a xú'ún kúu patrón-i jíná'an, ja kástu'ún-i nuu ñayivi ndasa ío. ¹⁷ Te súchí-ún, ndikín-i vai yatã Pablo jíin rúy kána kó'o-i: Chaa yá'a kájatíñu-de nuu Dios onde andívi, te kákastu'ún-de nuu-ro ndasa kaku-ró jíiná'an-ró, áchí-i. ¹⁸ Te kua'a kivi ní ka'an-i súan. Te nì kuku'á inì Pablo. Te nì xío kóto-de nuu-í. Te nì ka'an-de jíin tachí-ún: Jíin sí'ví máa Jesucristo tá'u-rí tíñu nuu-ro ja kenda-ró iní-i ki'in-ro, áchí-de. Te nì kenda-ni kua'an suni máa hora-ún. ¹⁹ Te nì kájinì patrón-i ja má ní'in-gá xú'ún. Te nì kãkatíin Pablo jíin Silas kua'an jíin-de onde municipio nuu justicia. ²⁰ Te nì kájanì-ún-de nuu justicia. Te nì kaka'an: Chaa yá'a kákuu chaa judío, te kásáká núu-de inì ñuu-yo. ²¹ Te kájakin-de inga costumbre ja tú ío ley kuandaty-yo ni ma sá'a-yó, chí chaa ñuu Roma kákuu-yó. Achí. ²² Te suni nì kãndonda ñayivi kuá'a sikí-dé. Te chaa justicia, nì kãjanichaa sa'ma-dé. Te nì katá'ú tíñu ná ndó'o xa'an-dé yunu xíi. ²³ Te nuu ní ndí'í nì kástují-ún-de ja ní kaja'a xa'an yunu xíi-de, te nì kãkãvi-de vekaa. Te nì katá'ú tíñu nuu cháa ndíto vekaa ja ná kóto va'a chaa-ún-de jíiná'an-de. ²⁴ Te chaa ndíto vekaa-ún, nuu ní ta'u tíñu yá'a nuu-dé, te nì skívi-de Pablo jíin Silas kája'an-de vekaa onde ichi iní-ga. Te nú'nì ja'a-dé jíin manea. ²⁵ Ko nuu ní kuu sava ñúú, te kájikàn ta'u Pablo jíin Silas, kájita-de ya'a ñúy Dios. Te ñayivi ká'lin vekaa jíin-de, nì kájinì ná'in-i. ²⁶ Te sanaa-ní te nì tãan xa'an. Te onde nuu kávinduji ja'a vékaa-ún nì kãkãndã. Te nì kãnuña-ni taká yuxé'é vékaa-ún. Te cadena ja káinu'nì taká ñayivi-ún, nì kãndají-ní. ²⁷ Te nì nata'u núy cháa ndíto vekaa. Te nì jinì-de ja kãnuña yuxé'é vékaa-ún. Te nì tava-dé machete ja ká'ni-dé máa-de núú, chí jáni inì-de ja ní kájinu ñayivi ká'lin vekaa-ún kája'an-i. ²⁸ Ko Pablo, nì kana jaa-de: Ma stují-ro máa-ró, chí yá'a ká'lin ndí'í-rí, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te máa cháa ndíto vekaa, nì kana-de ñu'un nì chaa. Te kisi-i-de nì kivi-de inì vekaa. Te nì jukuiñi jíití-de nuu já'a Pablo jíin Silas. ³⁰ Te nì kiñi'in-de Pablo jíin Silas ichi fuera. Te nì ka'an-de jíin-de: Táta, naún sá'a-ná náva'a kaku-ná, áchí-de. ³¹ Te nì kaka'an-de jíin cháa-ún: Kándíja nuu máa Jító'o-yo Jesucristo te kaku-ró onde jíin ññ vé'e-ró, áchí-de. ³² Te nì kájanì-de tu'un máa Jító'o-yo núy cháa-ún jíin núy táká ñayivi ká'lin inì ve'e-de. ³³ Te chaa ndíto vekaa, suni máa ákuáa-ún nì kiñi'in-de Pablo jíin Silas. Te nì nakacha-de nuu ní katují cháa-ún nì sá'a yunu xíi. Te vása ní janducha-dé onde jíin tá'an-de. ³⁴ Te nì jaka-de chaa kua'an-de jíin-de onde ve'e-de. Te nì ja'a-de staã ní kayee-dé. Te nì kusii inì-de ja ní kãkandíja-de nuu Dios jíin ññ vé'e-de. ³⁵ Te nuu ní kundijin, te justicia nì katá'í policia kája'an. Te nì kaka'an: Síã chaa jian ná kinyoyo-de, áchí. ³⁶ Te chaa ndíto vekaa, nì kastu'ún-de tu'un yá'a nuu Pablo: Chaa justicia, nì katá'í-de tu'un vai ja kenda koyo-ní ki'in-ní. Núsáa te kenda koyo-ní te

kuá'an-ní, ma yú'ú-ní. Achí-de. ³⁷ Ko ni kachí Pablo jíin-de: Ni kajini kua'a ñayivi já ní kaja'a-de yunu xii ruu vasa tú na kuachi-ri. Te ni kaskivi-de ruu ini vekaa yá'a vasa chaa ñuu Roma kakuu-ri. Te vina kiñi'in sa'i-de ruu kuní-de náún. Ma kuu kuti. Ná kíkoyo máa-de kiñi'in-de ruu jíná'an-ri. Achí Pablo. ³⁸ Te policia, ni kanaxió káva-de ni kastu'un-de taká tu'un yá'a nuu justicia. Te ni kayu'ú xaan, chi ni kajini so'o ja cháa ñuu Roma kakuu Pablo jíin Silas. ³⁹ Te ni jakoyo justicia-ún. Te ni kaka'an nda'ú jíin-de. Te ni kakiñi'in-de vekaa. Te ni kaka'an nda'ú jíin-de ná kúxio-de kingoyo-de ini ñuu-ún. ⁴⁰ Yúan-na te ni kenda koyo-de vekaa. Te ni ndivi-de ve'e Lidia. Te ni kajande'é-de taká ñani. Te ni kaka'an-de tu'un ndéé ini jíin-i. Te ni kee-de kaja'an-de.

Ja ní kakuva ñayivi Tesalónica

17 Te Pablo jíin Silas, ni kaja'a-de ñuu Anfípólis jíin ñuu Apolonia kaja'an-de. Te ni jakoyo-de ñuu Tesalónica nuu ío ñin ve'e sinagoga cha judío. ² Te Pablo, natu'un sá'a sá'a-de ni kivi-de nuu cháa-ún uni kivi ndetátú. Te ndita'an semana ni kastátá'an-de jíin cháa-ún sikí tutú ii. ³ Te ni jani-de tu'un nuu-í, ni stá'an-de ja kánúú ndó'o Cristo te nachaku-ya nú ni jii-ya. Te ni ka'an-de: Jesús, I'a jani-ri tu'un yá'a, máa-yá kuu Cristo, achí-de. ⁴ Te sava ñayivi, ni kakandíja-i. Te suni súan kua'a cháa ñuu Grecia ja kachiñú'ún-de Dios, jíin kuá'a ñá'an ñá'nu, ni kandujíin-de jíin Pablo jíin Silas. ⁵ Yúan-na te cha judío ja tú kakandíja, ni kakiti xaan ini. Te ni kastútú sava cha ñáá, cha kúxí, kua'an jíin. Te ni kutútú kuá'a ñayivi ní kandonda-i ini ñuu-ún. Te ni jakoyo-i ve'e Jasón kánandúkú-i Pablo jíin Silas ja kíñi'in-i-de nuu ñayivi-ún. ⁶ Ko tú ní kánani'in-í-de. Te ni kañu'un-i Jasón jíin sava-ga ñani ni jakoyo-i jíin-de onde nuu justicia ñuu-ún. Te ni kakana jaa-i: Cha yá'a ja kásáká núu-de ini ñuyivi, suni ni chakoyo-de yá'a, ⁷ te Jasón, ni ja'a núu-de ve'e-de ncháa cha-ún. Te taká máa-de, tú káandatu-de nuu ley César. Chi sua kaka'an-de ja ío inga rey nání Jesús, achí-i. ⁸ Te ñayivi jíin cháa kakuu justicia, ni kajini so'o-i tu'un yá'a. Te ni kakuva-i. ⁹ Ko ni kajikan-i xu'ún nuu Jasón jíin núu sava-ga-de. Te onde ni kajini-i nuu xú'ún te vásá ní kasá-i-de kaja'an-de.

Ñayivi ñuu Berea kándúkú ví-í tu'un-ya

¹⁰ Yúan-na te ñani-ún, ni kaskáka ñúú-ni-de Pablo jíin Silas kaja'an-de onde ñuu Berea. Te nuu ní jakoyo-de yúan, te ni kivi koyo-de ini ve'e sinagoga cha judío. ¹¹ Te cha judío yúan, ndito-ga xini-dé vásá cháa judío ñuu Tesalónica, chi bueno ni kakuu ini-de jíin tu'un. Te ndita'an kivi kánandúkú ví-dé ini tutú ii nú ndaa ká'an xí túu. ¹² Súan ni kuu. Te ni kakandíja kua'a-í, jíin kuá'a ñá'an ñá'nu ñuu Grecia, te suni súan kua'a cháa. ¹³ Ko cha judío ñuu Tesalónica, ni kajini tu'un-de ja súni onde ñuu Berea ni jicha tu'un Dios ni sá'a Pablo. Te ni kee-de kaja'an-de. Te suni yúan ni kaxndóna-de

ñayivi. ¹⁴ Yúan-na te ñani yúan, ni katáji-ni-de Pablo kua'an-de onde yu'u mar. Te Silas jíin Timoteo, ni kak-endo-de ini ñuu Berea. ¹⁵ Te ñayivi ní kachu'un íchí Pablo, kua'an-i jíin-de onde ñuu Atenas. Te ni natá'ú-de tiñu nuu-í ja yachí ja Silas jíin Timoteo nuu-dé. Te ni kee-i vai ndikoyo-i.

Chaa ñuu Atenas kújá'a ini-de sikí tu'un ni nachaku-ya

¹⁶ Te nini ndátu Pablo cha-ún ini ñuu Atenas, te ni jini-de ja ñayivi ñuu-ún xaan kachiñú'ún-i ndoso. Te ni kuku'á ini-de. ¹⁷ Te ini ve'e sinagoga ni státá'an-de jíin cháa judío jíin cháa kachiñú'ún Dios. Te suni ndita'an kivi státá'an-de jíin ñayivi ká'jin nuyá'u. ¹⁸ Te sava cha ndichí kaskuá'a sikí epicúreos jíin sikí estoicos, ni kastátá'an jíin-de. Te sava ni kaka'an: Náún tu'un ká'an cha tflakuá yá'a, achí. Te sava-ga-i: Cha jani tu'un i'a jáá kuu-de, achí-i. Chi ni jani-de tu'un Jesús ja ní nachaku-ya. ¹⁹ Te ni kajaka-ún-de vai jíin-de onde municipio Areópago te kaka'an: Á kuu kachi-ro núu-rí náún tu'un jáá kuu ja stá'an-ro-ún, ²⁰ chi stá'an-ro tu'un jáá núu-rí. Te ná júku'un ini-ri náún kuu-ún kakuu-ri. Achí jíin-de. ²¹ Chi taká cha ñuu Atenas jíin taká cha jíká kaxiukú núu-de yúan, tuká ndé inga tiñu kásá'a-de, chi máni ká'an-de xí jini so'o-de ñin tu'un jáá. ²² Te Pablo, kandi-de ini municipio Areópago-ún. Te ni ka'an-de: Cha ñuu Atenas jíná'an-ró, jini va'a-ri ja bueno kachiñú'ún-ró i'a máa-ró. ²³ Chi ni jika kuu-ri ni jande'é-ri ini viñu'un-ró. Te ni jini-ri nuu ñin altar nuu yoso tu'un yá'a: Nu i'a ja ná tú jini-yo, achí. Te máa I'a-ún, ja kachiñú'ún-ró-yá vasa tú kajini-ro-yá, I'a-ún kuu Dios ja jani-ri tu'un-ya núu-ro. ²⁴ Máa Dios, I'a ni sá'a ñuyivi jíin taká-ga ndatíñu, máa-yá kuu Jito'o andivi jíin ñuyivi. Te tú ncháa-ya ini ve'e ii já kúva'a sá'a nda'a. ²⁵ Te tú nándi'i-ya ní ñin ndatíñu ni ñayivi kuatíñu nuu-yá, chi máa-yá, já-a-ya tu'un ja káichaku ñayivi jíin já stáa-i tachi jíin já ní'in-í ndatíñu. ²⁶ Te chi ñin-ni tata ni sá'a-ya taká ñayivi náv'a kuxiukú-i ñé ñuyivi. Te ni jani-ya kivi kúchaku ñin ñin-i jíin lugar kuxiukú-i jíná'an-i. ²⁷ Náv'a ná nándúkú-i Dios, te nú súan skáka nda'a-í te ni'in-í-ya, chi tú jíká ncháa-ya jíin ñin ñin-yo. ²⁸ Chi jíin máa-yá, káichaku-yo, kákanda-yo, te ñu'un vida-yo. Natu'un sava cha kátava yá-ro, ni kaka'an-de: Chi suni onde tata máa-yá kakuu taká-yo, achí. ²⁹ Nú tata Dios kakuu-yo núsáa, te ma kuu kani ini-yo já Dios kuu oro xí plata xí yúu. Chi máni kani ini-i ja súan jito-ya, te súan kánatava máa-i-ya. ³⁰ Te vasa tú ní sá'a-ya cuenta ja tú ní kájuku'un ini ñayivi onde sáa, ko vina kána-ya xini taká ñayivi ñé ñuyivi ná nákani ini-i. ³¹ Te a ni teta'an-ya ñin kivi já nákuñdii ndaa-ya sikí ñuyivi, sá'a Dios jíin máa I'a ni jani-ya-ún. Te ni stá'an ndijin Dios ja súan kuu, chi ni naschakú-ya I'a-ún ma'ñú ndíyi. Achí Pablo. ³² Te súan ni kajini so'o-i tu'un ja náchaku ndíyi, te sava-i, ni kásakátá-i nuu-dé. Te sava-ga-i, ni kaka'an-i: Kakuu-ná kuni so'o-ná inga jinu sikí tu'un ká'an-ní yá'a, achí-i. ³³ Te máa Pablo, ni ken-

da-de ma'ñú ñáyivi-ún kua'an-de. ³⁴ Ko yaku ñáyivi, ni kəkandija-i. Te ni kəndujín-i jíin Pablo. Te in-i kúu Dionisio chaə Areópago, te inga-i kúu in ña'an nání-ña Dámaris, jíin sáva-ga-i.

Jasú-ya núu cháa ñáa iní ñuu Corinto

18 Yúan-na te ni kenda Pablo iní ñuu Atenas, te kua'an-de onde ñuu Corinto. ² Te yúan ni jini-de nuu in chaə judío nání Aquila, chaə ñuu Ponto kúu-de, ja sá yakú-ni kivi ní chaə-de jíin ñásí-de Priscila, ja ní kuxio-de iní ñuu Italia. (Chí Claudio, ni tá'ú-de tiñu ja ná kenda koyo taká ñáyivi judío iní ñuu Roma.) Te ni jaə Pablo nuu cháa-ún. ³ Te suni tiñu sá'a chaə-ún sá'a Pablo. Te ni kendo-de yúan. Te ni sátiñu-de, chí tiñu kás'a-de-ún kúu ja kájani-de ve'e sa'ma nátu'un ñii. ⁴ Te ndita'an kivi ndétatú ni jani-de tu'un iní ve'e sinagoga. Te ni ndúkú ndéé-de ni skándija-de ñáyivi judío jíin ñáyivi ñuu Grecia. ⁵ Te Silas jíin Timoteo, ni kikoyo-de ichi ñuu Macedonia. Te Pablo, a jáni téyí-de tu'un, te jáni ndaa-de tu'un nuu ñáyivi judío ja Jesús kúu-ya Cristo. ⁶ Ko ñáyivi-ún, ni kaka'an ndiva'a-i sikí-dé. Te máa-de, ni kaja-dé sa'ma-dé. Te ni kachi-de jíin-i: Kuachi máa-ró kúu núsáa, chí ruu, tú kuachi-ri. Vina te ki'in-ri nuu ñáyivi sñin nación. Achí-de. ⁷ Te ni kenda-de yúan. Te ni kivi-de ve'e in chaə nání Justo. Te chaə-ún, chíñú-ún-de Dios. Te ve'e chaə-ún kándij yani jíin vé'e sinagoga. ⁸ Te Crispo, chaə kúñá'nu iní ve'e sinagoga, ni kandija-de nuu máa Jító'o-yo onde jíin ñí vé'e-de. Te kua'a ñáyivi ñuu Corinto, ni kajini ná'in-i. Te ni kəkandija-i. Te ni kajanducha-í. ⁹ Te máa Jító'o-yo, jíin jáni ni ka'an-ya jíin Pablo in akuáa: Ma yú'ú-ro ni ma kasú-ro yú'u-ro, chí kukuu-ró ka'an-ro. ¹⁰ Chí jika-ri jíin-ró, te ma sándiva'a ni in chaə jíin-ró. Chí ñáva'a-ri kua'a ñáyivi iní ñuu yá'a, áchí-ya. ¹¹ Te ni kendo-de yúan in kua' yósáva, te stá'an-de tu'un Dios nuu-í. ¹² Te Galión kúu gobernador iní ñuu Acaya. Te ñáyivi judío, in ka'nu-ni ni kəndonda-i sikí Pablo. Te ni kajaka-i-de kua'an-i jíin-de onde iní municipio. ¹³ Te ni kaka'an-i: Chaə yá'a, xaən ská'an-de taká ñáyivi já ná chíñú-ún-i Dios te ma kuándatu-ga-i tu'un ka'an ley, kuni-de. Achí-i. ¹⁴ Te kejá'a Pablo ka'an-de núu, ko ni ka'an-ni Galión jíin ñáyivi judío: Ñáyivi judío jíná'an-ró, nú sikí in tu'un ni'in iní kúu, xí in kuachi xaən kúu, te vatu-ni ná kuni ná'in-rí tu'un ka'an-ro. ¹⁵ Ko nú sikí tú'un-ni kúu, xí sikí nani s'v'í, xí sikí ley máa-ró, yúan-na te ná sándaə máa-ró núsáa. Chí ruu, tú kuni-ri skévi nduu-ri ja sándaə-ri tu'un súan. ¹⁶ Te ni skúnu-de-i kaja'an-i fuera municipio. ¹⁷ Yúan-na te ni kəkatiin-i Sóstenes, chaə kúñá'nu iní ve'e sinagoga. Te ni kaja'a-i-de yuxé'é municipio. Te Galión, tú ní sá'a-de cuenta.

Ja kuáno'on túku Pablo ñuu Antioquía

¹⁸ Ko Pablo, ni kuu kua'a kivi kánchaə-de yúan. Te ni nakuatá'ú-de nuu taká ñani yúan. Te kua'an-de jíin barco onde ñuu Siria. Te Priscila jíin Aquila kaja'an jíin-de.

Te ni jaə-de ñuu Cencrea. Te ni seté-de xini-dé sikí in tu'un ni keyu-u-dé. ¹⁹ Te ni jaə-de ñuu Éfeso, te ni skéndo-de chaə-ún yúan. Ko Pablo, ni kivi-ni-de iní ve'e sinagoga kástatá'an-de jíin ñáyivi judío. ²⁰ Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-de ja ná kéndo-de yaku-ga kivi jíin-i. Ko Pablo, tú ní játu-un-de. ²¹ Chí ni nakuatá'ú-de nuu-í. Te ni ka'an-de: Kánúú já kí'in ná'in-rí ñuu Jerusalén, sá'a-ri kivi íi. Ko nú kuni Dios, te nchaə tuku-ri nuu-ro. Achí-de. Te ni kenda-de ñuu Éfeso kua'an-de. ²² Te ni jaə-de jíin barco onde ñuu Cesarea. Te ni kaa-de ñuu Jerusalén. Te nuu ní ndi'i ni ka'an-de jíin tiku'ni kándija yúan, te ni nuu-de ni najaa-de ñuu Antioquía. ²³ Te ni kendo-de yúan yaku kivi. Te vása ní kenda-de kua'an-de, ni jika kuu-de ñí ndáñúu Galacia jíin ndáñúu Frigia. Te ni kayija-ga iní ñáyivi káskuá'a-ún ni sá'a-de.

Ndasa ni ni'in Apolos tu'un Jesús

²⁴ Te ñuu Éfeso ni chaə in chaə judío nání Apolos, chaə ñuu Alejandría kúu-de. Te va'a ka'an-de chí ndíchi xa'an-dé tutu íi. ²⁵ Te chaə-ún, a ni kutu'a-de jíin tú'un máa Jító'o-yo. Te jítu iní-de tú kuítá-de ka'an-de ja stá'an-de tu'un máa Jító'o-yo, vasa máni tu'un ja ní skuánducha Juan jini-de ka'an-de. ²⁶ Te ni chundéé iní-de ka'an káji-de iní ve'e sinagoga. Te ni kajini so'o Priscila jíin Aquila tu'un ka'an-de. Te ni kajaka-de chaə kua'an-de jíin-de. Te ni kajani káji-ga-de tu'un Dios nuu-dé. ²⁷ Te kuni Apolos ja kí'in-de onde ñuu Acaya. Te taká ñani-ún, ni kaka'an ndéé jíin-de. Te ni kachaa tutu kua'an nuu cháa káskuá'a yúan ja ná kuatá'ú-de chaə. Te nuu ní jaə-de yúan, te va'a ni chindéé ní chituu-de ñáyivi kəkandija tu'un luu máa-yá. ²⁸ Te ma'ñú taká ñáyivi ní státá'an-de jíin cháa judío. Te ni stá'an-de ja Jesús kúu-ya Cristo, nátu'un ka'an tutu íi.

Chaə káskuá'a jíin Juan kani'in-dé tu'un Espíritu Santo

19 Te nini kándeé Apolos iní ñuu Corinto, te ni ja'a Pablo vai-de ñuu ichi nínu-ga, te ni nchaə-de ñuu Éfeso. Te yúan ni jini-de nuu sáva ñáyivi káskuá'a. ² Te ni jika tu'un-de-i: A ni kani'in-ro Espíritu Santo ja ní kəkandija-ró xí té chá'an-ga, áchí-de. Te máa-i, ni ka-ka'an-i jíin Pablo: Té kuni tu'un-ga-ná ja ío Espíritu Santo, áchí-i. ³ Yúan-na te ni kachi Pablo: Na sikí ní kajanducha-ro núsáa, áchí-de. Te ni kaka'an-i: Sikí tú'un ni skuánducha Juan, áchí-i. ⁴ Te ni ka'an Pablo: Ni skuánducha Juan jíin tú'un ja ná nákani iní-i, te áchí-de jíin ñáyivi já ná kándija-i nuu I'a vai ichi yatá-dé, kúu Cristo Jesús. Achí-de. ⁵ Te nuu ní kajini so'o-i tu'un yá'a, te ni kajanducha-ní-i jíin s'v'í máa Jító'o-yo Jesús. ⁶ Te Pablo, ni chaə-de nda'a-dé sikí-í. Te ni chaə-ni Espíritu Santo sikí-í jíná'an-i. Te ni kaka'an-i sñin sñin yu'u. Te ni kajani-i tu'un-ya. ⁷ Te ni jo nátu'un uxí uu tá'an-i. ⁸ Te ni kivi Pablo iní ve'e sinagoga. Te ni chundéé iní-de, ni ka'an vatu máa-de nuu uní yoo, ndátu'ún-de te skándija-de ñáyivi sikí ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁹ Yúan-na te sava-i,

ni kakuja'a in-i te tu ni kakananja-i. Te ni kaka'an ndi-va'a-i sik'i ichi Dios nuu taká ñayivi kánatakā. Te ni kuxio-ni Pablo nuu ñayivi-ún. Te kaja'an chaa kaskua'a-ún jín-de. Te ndita'an kivi ní ndatu'ún-de jíin chaa-ún iní escuela in chaa nání Tiranno. ¹⁰ Te uu kuia ni sá'a-de súan. Te taká ñayivi kaxiukú ñuu Asia, kuu ñayivi judío te kuu ñayivi ñuu Grecia, ni kajini so'o-i tu'un máá Jíto'o-yo Jesús. ¹¹ Te ni sá'a Dios tini tiñu ñá'nu xa'an jíin ndá'a Pablo. ¹² Te ni kakinchaka pañito-de xí sá'ma-dé nuu ñayivi kaku'u. Te ni kaxndée sik'i-í. Te ni kanduva'a-ni-i kue'e káta'an-i. Te tachí káni, ni kagenda in-i kaja'an.

Já ní kundée tachí káni jíin sé'e Esceva

¹³ Te sava chaa judío, ni kajika kuu-de kaskunu-de tachí káni. Te kakuñi-de kuatiñu-de sí'v'í máá Jíto'o-yo Jesús ja kíñi'in-de tachí káni iní ñayivi. Te súan ni kaka'an-de: Ká'an ni'in-ri jíin-ró jíin sí'v'í Jesús ja jáni Pablo tu'un-ya, áchí-de. ¹⁴ Te in chaa judío nání-de Esceva, kuu-de sutu ñá'nu, te ni io usiá se'e yí-de ja kásá'a tiñu yá'a. ¹⁵ Ko ni ka'an-ni tachí káni-ún: A jiní-ri máá Jesús. Te suni a jiní-ri Pablo. Ko róó, ndé chaa kakuu-ró. Achí jíin-de. ¹⁶ Te chaa tá'an tachí káni-ún, ni kundée-de, ni kenda koyo-de iní ve'e-ún chi ni katují-dé. ¹⁷ Te tu'un yá'a ni jichá kua'an ñí nuu ñayivi kaxiukú iní ñuu Éfeso, kuu ñayivi judío jíin ñayivi ñuu Grecia, ni kajini tu'un-i. Te ni kayu'ú xa'an-í. Te ni kanakana jaa-i máá Jíto'o-yo Jesús jíin sí'v'í-yá. ¹⁸ Te kua'a ñayivi já ní kakananja, ni jakoyo-i nuu Pablo, ni kanakani nda-i kuachi-i jíin tiñu ñáá ni kásá'a-i. ¹⁹ Te kua'a chaa ja ní kásá'a tiñu ñavá'a, ni jakoyo-de kándá'a-de tutu-de. Te ni kaja'mu-de tutu-ún jito nuu taká ñayivi. Te ni katava-dé cuenta nasaa ncháá tutu ni kayu-ún. Te ni kajini-de ja úu xiko uxí mil peso kuu. ²⁰ Súan ni ndeá téyí tú'un máá Jíto'o-yo. Te ni jichá nuu kua'an. ²¹ Te nuu ní ndi'í taká tiñu yá'a, te ni chaa iní Pablo ja kí'in-de ñuu Macedonia jíin ñuu Acaya te vásá nája-de ñuu Jerusalén. Te ni ka'an-de: Nú ni ja'an-ri yúan, yúan-na te kánúú kí'in-ri ñuu Roma, áchí-de. ²² Te ni tájij-de uu chaa kachindée tá'an jíin-de kaja'an ñuu Macedonia, kakuu Timoteo jíin Erasto. Te ni kanhaa máa-de ñuu Asia yaku-ga kivi.

Já ní kandongda ñuu Éfeso kaka'an-i ja'a ndosó Diana

²³ Te suu kivi-ún ni kandongda xa'an ñayivi sik'i ichi-yá. ²⁴ Chi ni io in chaa platero nání Demetrio. Te máa-de jíin chaa kásatiñu ta'an jíin-de, xa'an ní kani'in-dé xu'ún, chi jíin plata kásá'a-de ve'e lúlí i'a Diana. ²⁵ Te chaa-ún, ni kastútú-de tá'an-de ja kásá'a suni tiñu-ún jíin-de. Te ni ka'an-de: A kajini-ro já sik'i tíñu kásá'a-yó yá'a kani'in téyí-ró xú'ún. ²⁶ Te kajini-ro te suni kajini tu'un-ró já chaa Pablo yúan, nasu máá in ñuu Éfeso chi ñí-ni ñuu Asia sásin-de ñayivi jíin tú'un ská'an-de-i. Chi ká'an-de ja násu Dios kakuu i'a kásá'a nda'a. ²⁷ Te yú'ú-ri ja káni

iní ñayivi já tíñu sáni kuu tiñu kásá'a-yó. Te sanaa te jita viñu'un i'a ñá'nu Diana, te suni sájá'a in-i nuu Diana luu vasa ndivii ñayivi ñuu Asia jíin ñí ñuyivi kachiñu'ún-i nuu-yá vina. Achí-de. ²⁸ Súan ni kajini so'o-de tu'un yá'a, te ni kakiti xa'an iní-de. Te ni kakananja jíin-de: Kúñá'nu téyí Diana i'a ñuu Éfeso, áchí-de. ²⁹ Te ñayivi ñuu-ún, ni kakuva-i. Te in ká'nu-ni ni kandongda-i kaja'an-i onde iní teatro ká'nu-un-i Gayo jíin Aristarco, chaa ñuu Macedonia ja kajika ta'an-de jíin Pablo. ³⁰ Te kuní Pablo kivi-de nuu ká'jin tú'tú ñayivi-ún. Ko ñayivi kaskua'a-ún, tú ní kaja'a-i tu'un kí'in-de. ³¹ Te suni sava chaa kakuñá'nu iní ñuu Asia, ja kakuu amigo-de, ni katáji tú'un kua'an nuu-dé kaka'an nda'ú jíin-de ja má kí'in-de iní teatro. ³² Te sava ñayivi, ni kakananja jaa-i in tu'un, te sava-ga-i inga tu'un, chi junta-ún, ni kasaka nuu-i. Te kua'a-gá-i, tú kajini kuti-í na sik'i kuu ja ní kataka-i. ³³ Te sava chaa judío, ni kachundá'a-de Alejandro, ni kachiñi'in-de chaa ma'ñú ñayivi kuá'a-ún. Yúan-na te Alejandro, sá'a-de seña jíin ndá'a-dé ja ná kúná'in-i, chi ka'an-de ja'a judío jíin ñayivi kuá'a-ún kuní-de. ³⁴ Ko ni kanakuni-i-de ja chaa judío kuu-de, te yúan ní kakananja kó'o-i natu'un uu hora: Kúñá'nu téyí Diana i'a ñuu Éfeso, áchí-i. ³⁵ Yúan-na te ni kakananja ñayivi ní sá'a chaa kuu secretario ñuu-ún. Te ni ka'an-de: Róó ñayivi ñuu Éfeso, a kajini taká ñayivi já ñuu Éfeso xa'an kachiñu'ún-i i'a Diana jíin ndosó ja ní tájij Júpiter, ni kuun vaí. ³⁶ Te tu'un yá'a, taká kajatú'ún-i. Núsáá te va'a-ga ná kasu-ro yú'u-ro te ma sá'a yachi-ro ní in tiñu ja tú ní katava-ro cuenta. ³⁷ Chi ni kakinchaka-ró chaa yá'a onde yá'a vasa tú ní kásá'a-de ni in kuachi ni tú ní kaka'an ndi'va'a-de ni in tu'un sik'i i'a máa-yó. ³⁸ Te Demetrio jíin taká chaa kásatiñu ta'an jíin-de, nú kakin-de kuachi sik'i in chaa, ío juzgado ná kí'in-de. Te ío gobernador, yúan ná kakan-de kuachi sik'i tá'an-de. ³⁹ Te nú ío inga tu'un kakuñi-ro, te kuu sánda-ro onde nuu in junta legal. ⁴⁰ Chi yú'ú-ri ja chaa-de kuachi sik'i-yo, kachi-de ja kakanakata'an máa-yó, chi ma ní'in-yo tú'un ka'an-yo naja ní kanataká-yo vina. Achí-de. Te ni ndi'í ni ka'an secretario tu'un yá'a. ⁴¹ Te ni jacha-de ñayivi-ún kaja'an-i.

20 Yúan-na te ni jukuiñi tixin-ún. Te ni kana Pablo xini chaa kaskua'a. Te ni ka'an-de jíin chaa-ún ja má yú'ú-de. Te ni kananu tá'an-de. Te kua'an-de ñuu Macedonia. ² Te ni jika kuu-de ñí taká ndañuu-ún. Te ni ka'an-de kua'a tú'un ndée iní jíin taká ñayivi. Te ni ja-de ñuu Grecia. ³ Te ni kanhaa-de yúan uní yo. Te a yani kí'in-de jíin barco onde ñuu Siria núú. Ko chaa judío, ni kanatñi tu'un tá'an ja ndóna sik'i-dé. Ja yúan ní nakani iní-de te ñuíchí ní ja'an-de ñuu Macedonia. ⁴ Te ni ka'jo sava chaa ni kaja'an jíin Pablo onde ñuu Asia. Te kánáni-de Sópater ñuu Berea, Aristarco jíin Segundo onde ñuu Tesalónica, Gayo ñuu Derbe, Timoteo, Tíquico jíin Trófimo onde ñuu Asia. ⁵ Chaa yá'a, ni kayoxnú-de. Te kandinatu-de ruu jíná'an-ri onde ñuu Troas. ⁶ Te ruu jíná'an-ri, nuu ní ja'a viko státilá tú yí'i yujan íá, te jíin barco ni kenda koyo-ri ñuu Filipos. Te

nuu ú'un kivi ní kanaketá'an-ri jíin-de onde ñuu Troas. Te ñuu yúan ni kaxiukú-rí ñn semana.

Já ni jungava Eutico ventana sá'a numá'ná

⁷ Te máá kivi ñn semana, ni kandutútú cháa káskuá'a-ún ja sakuáchí-de státilá. Te ni stá'an Pablo tu'un nuu cháa-ún, chi kenda-de kivi xían-ún. Te káni ni ka'an-de onde sava ñúú. ⁸ Te ni jo kua'a lámpara ini ve'e súkún núu ní ká'jin tútú-de yúan. ⁹ Te ñn cháa súchí nání-i Eutico, kánchaa-i máá yú'u ventana. Te nini ni kuná'an ká'an Pablo, jí'i xa'an-í numá'ná. Te ni kix-i-ni-i. Te ni jungava-ni-i onde piso unj te onde nuu ñú'un. Te a ni jí'i-i ni kandukani-de-i. ¹⁰ Yúan-na te ni nuu Pablo. Te ni jito nuu-de nuu-í. Te ni junu nchaa-de-i. Te ni ka'an-de: Ma yú'ú-ro jíiná'an-ró, chi chakú-i, áchí-de. ¹¹ Te ni ndaa-de. Te ni sakuáchí-de státilá. Te ni yee-dé. Te ni ka'an ná'an-ga-de onde kuakundijin. Yúan-na te ni kee-de kua'an-de. ¹² Te káno'on ñayivi jíin súchí-ún chakú-i. Te kákusi xáan iní-i. ¹³ Te ruu, ni kakoyo-ri ini barco te kája'an-ri jíin onde ñuu Asón, yúan naketá'an-ri jíin Pablo. Chi súan ni sánda-de ja kí'in-de ñu'un íchí te ja-de yúan. ¹⁴ Te ni kanani'in tá'an-ri jíin-de ini ñuu Asón. Te ni kaa-de barco. Te kua'an-de jíin-rí ñuu Mitilene. ¹⁵ Yúan ni kakenda-ri jíin barco. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Quío, te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Samos. Te ni kakendoo-ri ñuu Trogilio. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Mileto. ¹⁶ Chi jáni ini Pablo ja já'a-ni-de kí'in-de ñuu Éfeso náv'a ma kúkué-de ñuu Asia te naa tiempo núu. Chi jítú iní-de ja yachi-de ñuu Jerusalén máá kivi Pentecostés nú ná kúni'in-de.

Consejo Pablo nuu cháa kákuu nuu ñúu Éfeso

¹⁷ Te kánchaa-de ñuu Mileto. Te ni táji-de tu'un kua'an onde ñuu Éfeso ni kana-de xiní cháa kákuu nuu iní tiku'ni kándija. ¹⁸ Te nuu ní chakoyo cháa-ún nuu-ú-dé, te ni kachi-de: Máá-ró kájiní v'a-ró ndasa ni jiku-ri jíin-ró onde kivi ní cháa núu-rí ñuu Asia. ¹⁹ Te tú ní sávixi-ri máá-rí kivi ní jatíñu-ri nuu máá Jíto'o-yo. Te ío hora ni nde'e-ri. Te kuachi ñayivi judío, ja ní kanatiin tu'un tá'an-i te ni kii tundó'o sikí-rí. ²⁰ Te tú ní yú'ú-ri kani-ri tu'un nuu-ro ja kuatíñu v'a-ró, ni tú ní yú'ú-ri stá'an-ri tu'un nuu-ro, vasa nuu'á'u xí iní ve'e-ró. ²¹ Te ni jani ndaa-ri tu'un nuu ñayivi judío jíin núu ñayivi sñn nación ja ná nákaní ini-i kuandatú-i nuu Dios. Te ná kándija-i nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo. ²² Te vina cháa téyí iní-ri te ja yúan ñú'un íchí-rí kí'in-ri ñuu Jerusalén. Ko tú jiní-ri naún ta'an-ri yúan. ²³ Ko ndita'an ñuu já'an-ri chi ká'an Espíritu Santo jíin-rí ja chindee-i ruu vekaa te kii tundó'o sikí-rí. ²⁴ Te ni tú sá'a-ri cuenta vasa ná ká'ni-i ruu, chi ja ná síjnu-ri tiñu ni ja'a máá Jíto'o-yo Jesús nuu-rí kúu ja kánúu jáni ini-ri, jíin súni ja kúsi iní-ri kani-ri tu'un v'a tu'un luu Dios. ²⁵ Te ma'ñú táká róo ja á ni jika kuu-ri ni jani-ri tu'un ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, te vina a jiní-ri ja ní ñn-ró ma kuní

kuti-gá-ro núu-rí. ²⁶ Ja yúan kástu'un káji-rí nuu-ro jíiná'an-ró vina, ja tú tau ya'u-ri niñi-ró. ²⁷ Chi tú ní yú'ú-ri kani-ri ndivii tú'un Dios nuu-ro. ²⁸ Núsáá te koto v'a-ró máá-ró jíin ñí tiku'ni, chi Espíritu Santo ni jani-ya róo ja kúndito-ró-i te skée-ro tiku'ni máá Jíto'o-yo, chi ni nakuaan-ya-í jíin niñi-yá. ²⁹ Chi jiní-ri ja nú ná kí'in-ri, te kivi koyo yí'í kiti xáan má'ñú-ró te ma kúndá'ú ini-tí tiku'ni. ³⁰ Te suni onde nuu tá'an máá-ró kenda sava-de ka'an-de tu'un tú'un náv'a xndá'ú-de ñayivi káskuá'a kí'in-i jíin-de. ³¹ Koo ndito ini-ro jíiná'an-ró núsáá. Te ma náa ini-ro ja uní kuiá ndúú ñúú-ni tú ní júkuiñi-ri ja kána jíin-rí nuu ñn-ró vasa ni nde'e-ri. ³² Te vina ñani, jikán ta'u-rí nuu Dios ja'a máá-ró ja ná kuá'a-ya tú'un luu-ya núu-ro. Chi tu'un-ún kuu skuá'nu róo te ni'in-ro tá'u jíin táká-ga ñayivi ní sásñn-ya. ³³ Tú ní ndío ini-ri ni plata ni oro ni sa'ma ñn ñayivi. ³⁴ A kájiní v'a-ró ja ndéndúu nda'a-rí yá'a, ni ndúkú táká ja jínu ñú'un-rí jíin cháa kaxiukú jíin-rí yá'a. ³⁵ Te modo ni stá'an ndi'i-ri nuu-ro ja kánúu sátiñu-yó súan, náv'a chindéé tá'an-yó jíin táká cháa vitá kaku'u. Te ma náa ini-ro tú'un máá Jíto'o-yo Jesús, chi súan ni ka'an-ya: Luu-ga ja kuá'a-yó ñn ndatíñu nasu ja ní'in-yo. Achí-ya. Achí Pablo. ³⁶ Te nuu ní ndi'i ni ka'an-de taká tu'un yá'a, te ni jukuiñi jítí-de. Te ni jikan ta'u-dé jíin táká cháa-ún. ³⁷ Yúan-na te xa'an ní kande'e taká-de. Te ni kakanuu-de Pablo, te ni katitú-de cháa. ³⁸ Chi kákuu'á xa'an iní-de jíin tú'un ni ka'an Pablo ja má kuní-ga-de nuu-dé. Te kája'an-de jíin-de onde nuu ío barco.

Já ni chaa ini Pablo kí'in tuku-de ichi ñúu Jerusalén

21 Yúan-na te ni kakusñn-ri jíin-de. Te ni káki'in ndóo-ni-ri ichi jíin barco onde ni chaa-ri ñuu Cos. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Rodas. Te yúan ni kenda-ri te ni jakoyo-ri ñuu Pátara. ² Te ni kani'in-rí ñn barco ja kí'in ñuu Fenicia. Te ni kaka-ri nuu te kája'an-ri. ³ Te nuu ní kajini-ri nuu ñúu Chipre, te ni kaskendoo-ri nuu-ún ichi ndávésé-rí. Te ni kajika-ri kája'an-ri jíin barco onde ñuu Siria. Te ni jakoyo-ri ñuu Tiro, chi yúan skéndo barco-ún carga. ⁴ Te ni kakendoo-ri yúan ñn semana, chi ni kani'in tá'an-ri jíin ñayivi káskuá'a. Te ni kaka'an-i jíin Pablo ni sá'a Espíritu ja má kí'in-de ñuu Jerusalén. ⁵ Ko nuu ní ja'a kivi-ún, te ni kenda koyo-ri. Te taká-i jíin ñásí'í-i jíin sé'e-i, ni kajachu'un íchí-i ruu onde yata ñúu-ún. Te ni kajukuiñi jítí-rí jíin-i yu'u mar. Te ni kajikan ta'u-rí. ⁶ Te ni kanaanu tá'an-ri yúan. Te ni kaka-ri nuu barco kája'an-ri. Te ni kanaxió káva-i káno'on-i ve'e-i. ⁷ Te ruu jíiná'an-ri, ni kenda koyo-ri ñuu Tiro ni kajika-ri jíin barco. Te ni jakoyo-ri ñuu Tolemaidá. Te yúan ni kaka'an-ri jíin táká ñani. Te ni kakendoo-ri jíin-de ñn kivi. ⁸ Te inga kivi-ún ni kenda Pablo jíin táká-ga-ri ja ká'in-ri jíin-de. Te ni chakoyo-ri ñuu Cesarea. Te ni kivi koyo-ri ini ve'e ñn cháa jáni tu'un nání-de Felipe. Chaa-ún kúu ñn cháa ndí'usiá. Te ni kakendoo-ri jíin-de. ⁹ Te cháa-ún, ío kuun sésí'í

súchí-de kájani-i tu'un Dios. ¹⁰ Te ni kaxiukú-rí yúan kua'a kivi. Te ichi ñuu Judea ni kii ñin cha'a jáni tu'un Dios, nání-de Ágabo. ¹¹ Te ni cha'a-de nuu-rí. Te ni ki'in-de sánchji Pablo. Te ni ju'ni-de nda'a jíin s'ín Pablo. Te ni ka'an-de: Súan ka'an Espiritu Santo: Ñayivi judío, súan ku'ni-i cha'a xiin sánchji yá'a, te nú ná jáa-de ñuu Jerusalén. Te nastúu-i-de nuu ñayivi s'ín nación. Achí-de. ¹² Tu'un-ún ni kajini so'o-ri. Te ruu jíin cháa ká'jin yúan, ni kaka'an nda'u-ri jíin Pablo ja má káa-de ki'in-de ñuu Jerusalén. ¹³ Yúan-na te ni ka'an Pablo: Najá kánda'i-ro te ndúku'a iní añú-ri kásá'a-ró. Chí ruu, a ío tu'a-ri ja násu máá ñin ja kúnu'ni-ri iní ñuu Jerusalén, chí suni ja kúu-ri yúan ja sikí s'íví máá Jí-to'o-yo Jesús, áchí-de. ¹⁴ Te tú ní kúu ská'an-ri-de. Te ni kasí-a-ri-de. Te ni kaka'an-ri: Ná kóo ndasa játa'an iní máá Jíto'o-yo, áchí-ri. ¹⁵ Yúan-na te vásá ní kasátu'a-ri taká ndatíñu-ri. Te ni kaka-ri ñuu Jerusalén kája'an-ri. ¹⁶ Te suni kája'an yakú cha'a káskuá'a iní ñuu Cesarea jíin-rí, ncháka-de ñin cha'a ñuu Chipre nání-de Mnasón. Cha'a ni skuá'a aná'an kúu-de. Te ni kakendoo-ri ve'e cha'a-ún. ¹⁷ Te nuu ní jakoyo-ri ñuu Jerusalén, te ñani-yo-ún, ni kakusiá xáan iní-de ni kajatá'u-de ruu. ¹⁸ Te ingá kivi xían-ún ni kivi Pablo jíin-rí jíná'an-ri iní ve'e Jacobo. Te yúan ni kakutútú taká cha'a kákuu nuu. ¹⁹ Te Pablo ni sá'a-de saludar cha'a-ún. Yúan-na te ni jani-de tu'un taká tiñu ni sá'a Dios jíin ñayivi s'ín nación nini játíñu-de nuu-yá. ²⁰ Te ni kajini so'o-de tu'un yá'a. Te ni kanakana jaa-de Dios. Te ni kaka'an-de jíin Pablo: Ñáni, vina te ni jini-ro ná kua'a mil ñayivi judío ni kakandija-i. Te nene kájanatú ni'in-i nuu ley. ²¹ Ko ni kajini tu'un-de ja stá'an-ro núu taká cha'a judío kaxiukú iní ñuu ñayivi s'ín nación ja má kuándatú-ga-de nuu Moisés, ni ma xití ndúu-ga se'e-de, ni ma kuándatú-de tanjnu aná'an. ²² Ndasá kuu núsáá, chí kuni tu'un ñayivi já ní cha'a-ro, te taká kua'a ndíja-i. ²³ Sá'a ja káka'an-ri jíin-ró yá'a núsáá: A ká'io kuun cháa yá'a ja á ni kakeyu'u-dé. ²⁴ Kuaka cha'a yá'a ná kí'in-de jíin-ró. Te nasándoo-ró máá-ró jíin-de. Te ku'a-ró xú'ún núu-dé náva'a ná sété-de xini-dé. Yúan-na te juku'un iní taká ñayivi-ún ja tú kuti-gá ñaún ío ja ní kandatú-ún-i sikí-ro, chí kundaá iní-i ja súni jándatú máá-ró núu ley. ²⁵ Ko ñayivi s'ín nación ja káandija-ún, a ni kachaa-ri carta kua'an nuu-í ja má kuándatú-i ni ñin tu'un yúan. Te ma kée-í kuñu ja ní soko núu ndosó, ni niñi, ni kiti kuá'ñá. Te ma káka téné-i. Achí-de. ²⁶ Yúan-na te Pablo, ni jaka-de cha'a-ún. Te ingá kivi xían-ún, ni nasándoo-de máá-de jíin-de. Te ni kivi-de iní ve'e ij ja kástu'ún-de nuu-í na kivi jínu kándun-doo-de te soko-dé kiti núu-yá sikí ñin ñin-de núu.

Ja ní kaktiñ-i Pablo iní ve'e ij

²⁷ Te kákuu-de ja síjnu-de nd'usiá kivi-ún núu. Ko sa-va judío ñuu Asia, ni kajini nuu Pablo kánde-de iní ve'e ij. Te ni kaská'an nd'i ñayivi yúan. Te ni kaktiñ Pablo. ²⁸ Te ni kákana jaa: Cha'a Israel, ku'a núu nda'a

jíná'an-ró, chí cha'a yá'a jíka kuu-de taká ñuu, stá'an-de nuu taká cha'a te ká'an-de sikí ñayivi-yo, jíin sikí ley, jíin sikí lugar yá'a. Te suni a ni skívi-de sava cha'a s'ín nación iní ve'e ij yá'a te ni sáchá'an-de ve'e ij. Achí. ²⁹ Chí onde ná kánde Pablo iní ñuu-ún ni kajini judío ja kánde-de jíin Trófimo, cha'a ñuu Éfeso. Te ni kajani iní ja ní skívi Pablo cha'a-ún iní ve'e ij. ³⁰ Te ñí-ñi ñu-u-ún ni kánda-i. Te ni kataka-i. Te ni kaktiñ-i Pablo. Te ni kastáa-i-de ni kenda-de yatá ve'e ij-ún. Te ni kanakasú-ni-i yuxé. ³¹ Te kája'ni-í Pablo núu. Ko ni ja'an tu'un yá'a nuu general cha'a t'ín soldado ja ñí ñuu Jerusalén ni kánda-i kákuvaá-i. ³² Te cha'a general, ni jaka-de soldado jíin capitán. Te kájinu-de ká-ja'an-de onde nuu ká'jin ñayivi kuá'a-ún. Te ni kajini ñayivi já ní jakoyo general jíin soldado, te ni kajukuiñ-i ja kája'a-i Pablo. ³³ Yúan-na te ni ja general te ni t'ín-de Pablo. Te ni tá'u-de tiñu ni jakunu'ni Pablo jíin úy cadena. Yúan-na te ni jiká tu'ún ndé cha'a kúu-de te ñaún ní sá'a-de. ³⁴ Te ñayivi kuá'a-ún, sava-i ni kákana-i ñin tu'un te sava-ga-i ingá. Te tú ní kúndaá iní-de ñaún sikí kúu ja súan kákuvaá-i. Te ni tá'u-de tiñu kua'an Pablo cuartel. ³⁵ Te nuu ní ja Pablo escalera ve'e-ún, te soldado ni kánda Pablo, chí xa'an ní kánda ñayivi kuá'a. ³⁶ Chí kua'a ñayivi vái koyo-i ichi yatá soldado, te kákana jaa-i: Ka'ni-ní cha'a jian, áchí-i. ³⁷ Te káskívi-de Pablo iní vekaa, te ni ka'an Pablo jíin general: Á kuu ka'an-ná ñin tu'un jíin-ní, áchí-de. Te ni kachi general jíin-de: Jini-ro ká'an-ro yú'u ñuu Grecia náún. ³⁸ Nasu ródó kúu máá cháa ñuu Egipto ja íku ñuu ni xndón-da-ró-i ni kanakuatá'an máá-i, te suni ni kiñi'in-ró kúun mil cha'a kuí'ná kája'an-de jíin-ró onde nuu ñu'un téé náún. Achí. ³⁹ Yúan-na te ni kachi Pablo: Máá-ná kúu ndija cha'a judío, te ñin se'e ñuu Tarso, ñin ñuu ká'nu nda'úy Cilicia. Te ká'an nda'u-ná jíin-ní ku'a-ní tu'un ná ká'an-ná jíin ñayivi yá'a. Achí-de. ⁴⁰ Te general, ni ja'a-de tu'un. Te ni jukuiñ Pablo nuu escalera. Te ni sá'a-de señal jíin ndá'a-dé nuu ñayivi-ún. Te ná'in yúu-ni ni kákuu-i. Yúan-na te jíin yú'u hebreo ni ka'an-de:

Ja ní ka'an Pablo ja'a máá-de nuu-í

22 Ñáni jíná'an-ní, jíin taká ní cha'a kákuu táa, kuni so'o-ní tu'un ká'an-ná ja'a máá-ná jíin-ní vina, áchí-de. ² Te ni kajini so'o-i ja ká'an Pablo tu'un jíin yú'u hebreo, te ví'i-gá ni kakuná'in-i. Te ni ka'an Pablo: ³ Máá-ná kúu cha'a judío, ni kaku ndija-ná iní ñuu Tarso nda'úy Cilicia. Ko ni ja'nu-ná iní ñuu yá'a. Te escuela Gamaliel ni kutu'a va'a-ná ni stá'an-de tu'un ni'in ley ñuu-yo núu-ná. Te káchiñú'ún vá'a-ná nuu Dios ná-tu'un kásá'a máá-ní vina. ⁴ Te ni chindikín-ná ñayivi káandija tu'un yá'a onde ná nd'i-i kuu. Te kúu cha'a kúu ña'an, ni kaktiñ-ná-i ni chindee-ná-i vekaa. ⁵ Te sutu ña'nu jíin taká cha'a kákuu nuu, ni kajini-de ja súan ni sá'a-ná. Te suni cha'a-ún, ni kachaa-de tutu nuu taká ñani. Te ni kája'a-de tutu-ún nuu-ná ni ja'an-ná onde

ñuuy Damasco ja kuáku'ni-ná ñayivi káxiukú yúan. Te kinanchaka-ná-i onde ñuuy Jerusalén te ndo'o-i yá'a núu. ⁶ Te ni ki'in-ná ichi kua'án-ná. Te ni kuyani-ná yuñúy Damasco nátu'un kaxiuuy kúu. Te ni ndii ncháa-ni nuu-ná ni jinü ñn ndua ndíi ní kii ichi ándívi. ⁷ Te ni ndu-a-ni-ná nuu ñú'un. Te ni jini so'o-ná ká'án ñn tu'un jíin-ná: Saulo, Saulo, najá chíndikín-ro rúy, áchí. ⁸ Yúan-na te ni ka'án-ná: Ndé cháa kúu-ní vii, Táta, áchí-ná. Te ni ka'án-ya jíin-ná: Máá-rí kúu Jesús ñuuy Nazaret ja chíndikín-ro rúy, áchí-ya. ⁹ Te cháa ká'án jíin-ná, ni kajini ndija-de ndua ndíi-ún, te ni kayu'ú-de, ko tú ní ká'ini so'o-de tu'un ni ka'án-ya jíin-ná. ¹⁰ Yúan-na te ni ka'án-ná: Táta, te naún sá'a-ná, áchí-ná. Te ni kachí máá Jíto'o-ná jíin-ná: Ndukoo te ki'in-ro ñuuy Damasco. Te yúan ta'u tíñu nuu-ro ndasa sá'a-ró, áchí-ya. ¹¹ Te tú ní jiní-ná nuu ní ñn, chí ndíi ncháa ndua ndíi-ún. Te cháa ká'án jíin-ná, kátjin-na-de nda'a-ná kua'án-ná jíin-de onde ñuuy Damasco. ¹² Te yúan kán-chaa ñn cháa nání Ananías. Te taká ñayivi judío yúan ká'án ja cháa va'a kúu Ananías, chí va'a jándatu-de nuu ley. ¹³ Te ni jaá cháa-ún te ni kandita-de nuu-ná. Te ni ka'án-de jíin-ná: Nánj Saulo, ná ndúndijin nuu-ro, áchí-de. Te ni jini-ni-ná nuu-dé. ¹⁴ Te ni kachí-de: Máá Dios ndiyi táa-yo, ni jani-ya róo vina ja ná júku'un iní-ro tú'un kuni-ya. Te kuni-ro núu máá I'a ndaa, te kuni so'o-ró tú'un ka'án-ya. ¹⁵ Te kuu-ró testigo máá-ya nuu ndívii ñayivi taká ja ní jiní-ro jíin já ní jini so'o-ró. ¹⁶ Ma kúu uun iní-ro vina núsáá. Ndukuiñi te kuanducha-ro. Te kakan ta'u-ro núu-ya. Achí-de jíin-ná. ¹⁷ Te ni naxió káva-ná ni ncháa-ná ñuuy Jerusalén. Te jikán ta'u-ná iní ve'e ij, te ni skóto-ya náá. ¹⁸ Te ni jiní-ná nuu-ya ni ka'án-ya jíin-ná: Ndúkú ndéé-ró te kenda yachi-ro iní ñuuy Jerusalén yá'a, chí ma kuátú'ún-i tu'un-ri jáni ndaa-ro núu-í, áchí-ya. ¹⁹ Te ni ka'án-ná jíin-ya: Táta, a ká'ini-i ja ní kivi-ná ndíta'án ve'e sinagoga ni jatñn-ná taká ñayivi kákandíja nuu-ní. Te ni stují-ná-i ni taan-ná-i vekaa. ²⁰ Te kivi ní jichá niñj Esteban, cháa ni jani ndaa tu'un-ní, suni kándij-ná yúan sáa. Te ni jatú'ún-ná ja ní jíi-de. Te ni ndíto-ná sa'ma cháa ni kaja'ni Esteban. Achí-ná jíin-ya. ²¹ Te ni kachí-ya jíin-ná: Kuá'án, chí táj jí máá-rí róo ki'in jiká-ró onde nuu ñayivi sñn nación, áchí-ya jíin-ná. Achí Pablo. ²² Te a ni kajini ná'ín-i onde ni ka'án-de tu'un yá'a. Yúan-na te ni kakuva-a-i. Te ni ka-ka'án jaa-i: Ná kúxio cháa jian ná kúy-de. Tú va'a cháa kúu-de ja kúchaku-ga-de ñuyivi yá'a. Achí-i. ²³ Te súan kákana kó'o-i. Te ni kaskée-i tikachí-i ká'án. Te ni kaskánda-i tikachá ñú'un. ²⁴ Te ni tá'ú tíñu general ná kivi Pablo iní cuartel. Te ni ka'án-de ja ná xndichí soldado Pablo onde jíin cuarta náva'a kutuní iní general na sikí ní ká'ndonda ñayivi-ún sikí Pablo. ²⁵ Te ni kaju'ni-de Pablo jíin yó'o ñii. Te ni ka'án Pablo jíin cháa kúu capitán ja kándij-de yúan: Á ío ley ku'a-ní cuarta ñn cháa ñuuy Roma ja té chá'án-ga ndúkú víi-ní kuachi-de, áchí-de. ²⁶ Te ni jini so'o capitán tu'un yá'a, te ni kee kua'án. Te ni ka'án jíin general: Ndasa sá'a-ní, chí cháa ñuuy Roma kúu cháa yá'a, áchí. ²⁷ Yúan-na te ni jaá gen-

eral nuu Pablo. Te ni jiká tu'ún-de: Kachí nú suu cháa ñuuy Roma kúu-ró, áchí. Te ni ka'án Pablo: Jaá, suu máá-ná kúu, áchí-de. ²⁸ Te ni ka'án general: Ruu, chí ni ja'a-ri kua'a xú'ún, te ni kaja'a-de tu'un kuu-ri ñn cháa ñuuy yúan, áchí. Te ni ka'án Pablo: Ko náá, chí túu. Chí iní ñuuy-ún ni kaku-ná, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te ja ká'ni xndó'o-de, ni ká'xio-ni ká'án. Te suni onde general ni yu'ú, chí ni juku'un iní-de ja ní ju'ni-de Pablo. Te ñn cháa ñuuy Roma kúu Pablo. ³⁰ Te inga kivi xían-ún, kuni-de kundaá va'a iní-de na sikí kúu ja ní ká'ndonda cháa judío sikí Pablo. Te ni ndá'j-de cadena nú'ni Pablo. Te ni tá'ú-de tíñu ni taká taká sutu ñá'nu jíin taká cháa junta. Te ni kiñi'in-de Pablo. Te ni jani-de nuu cháa ni ká'ndutútú.

Ja ní kándij Pablo nuu junta sikí máá-de

23 Yúan-na te ni ndakoto Pablo nuu junta. Te ni ka'án-de: Nánj jíná'an-ní. Máá-ná chí a jiní va'a iní-ná ja ní jandatu va'a-ná nuu Dios onde vina. Achí-de. ² Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga nání Ananías, ni tá'ú tíñu nuu cháa ká'jin yani nuu-dé-ún ja ná kuá'a-ún ñn jikí máá yú'u-dé. ³ Te ni ka'án Pablo jíin sutú ñá'nu-ún: Xáán ndoo ka'án-ro. Dios stují-ya róo. Chí kánchaa-ro já sánda-a-ro tíñu-ri nátu'un ká'án ley. Chí va'a tú ío ley te tá'ú-ró tíñu ja stují-dé ruu náún. Achí-de. ⁴ Te ni kaka'án cháa ká'jin nuu-dé-ún: Naja ká'án ndiva'a-ró jíin sutú ñá'nu Dios, áchí jíin-de. ⁵ Te ni ka'án Pablo: Tú ní jiní-ná ja sutú ñá'nu kúu-de ñánj, chí yóso núu tutú: Ma ká'án ndiva'a-ró sikí cháa kúñá'nu iní ñuuy-ro. Achí. ⁶ Ko nuu ní jiní Pablo ja sáva-de ká'kuu-de saduceo te sava-ga-de ká'kuu-de fariseo, te ni ka'án jaa-de nuu junta: Nánj jíná'an-ní, máá-ná kúu cháa fariseo, se'e fariseo. Chí ñúkuu iní-ná ja náchaku taká ndiyi, te ja yúan xndichí-ní náá. Achí-de. ⁷ Te ja súan ni ka'án-de, te ni kakanáa cháa fariseo jíin cháa saduceo. Te cháa junta, sñn sñn tu'un ni kaka'án-de. ⁸ Chí ká'án cháa saduceo ja má náchaku ndiyi, ni tú ká'jo ndajá'a-ya, ni tachí. Ko cháa fariseo, ká'atú'ún-de ndenúni tu'un-ún. ⁹ Te xaán ní kuva-a. Te sava cháa ká'chaa tutu ja ká'kuu tá'an cháa fariseo, ni ká'ndukuiñi. Te ni kaka'án ni'in: Tú ni ñn kuachi káni'in-ri sikí cháa yá'a. Sanaa te ni ka'án ndija ñn añú xí ñn ndajá'a-ya jíin-de. Ma sání'in iní-yo núu Dios núsáá. Achí. ¹⁰ Te xaán ní kakanáa-i. Te general, yú'ú-de ja ndátá ñáa-i Pablo. Te ni tá'ú-de tíñu ja ná kivi soldado te kañaan ni nu Pablo sava ma'ñú-i, te ná kivi-de iní cuartel. ¹¹ Te akuáa-ún ni cháa-ni máá Jíto'o-yo núu-dé te ni ka'án-ya jíin-de: Pablo, ma ndúku'á iní-ro, chí nátu'un ni jani ndaa-ro tú'un-ri iní ñuuy Jerusalén, suni súan kánúú kíkani-ró tú'un-ri onde iní ñuuy Roma, áchí-ya.

Ja ní ká'natñ tu'un tá'an-i ka'ni-í Pablo

¹² Te nuu ní kundijin, ni ká'kutútú sáva ñayivi judío. Te ni ká'natñ tu'un tá'an-i. Te ni kaka'án téyí-i ja má kée kúti-í staa ni ma kó'o kutí-í nducha onde nú tú ka'ni-í

Pablo. ¹³ Te ví'i-gá uy xiko judío n̄i kaka'an téyí-i tu'un yá'a. ¹⁴ Te n̄i kaja'an-i nuu sutú ñá'nu jíin núy cháa kákuu nuu, te n̄i kaka'an-i jíin cháa-ún: Máá-ná, n̄i kaka'an téyí-i-ná ja má kée kúti-ná ond̄e nú tú ka'ni-ná Pablo. ¹⁵ Núsáá te máá-ní jíná'an-ní jíin táká junta, kuá-ka'an-ní jíin general ná kíñi'in-de Pablo chaq̄-de nuu-ní yá'a, ch̄i kákuni-ní xndichí va'a-ga-ní-de, achi-ní. Te ná kótú'a máá-ná ka'ni-ná-de ond̄e té chaq̄-ga-de yá'a. Achí-i. ¹⁶ Ko ñin se'e yíi kuá'a Pablo, n̄i jini so'o-i ja súan n̄i k̄anatiin tu'un tá'an. Te n̄i ja'an-i n̄i k̄iv̄-i in̄i cuartel. Te n̄i kastu'ún-i nuu Pablo. ¹⁷ Te n̄i kana Pablo xin̄i ñin chaq̄ kúu capitán. Te n̄i ka'an-de: Kunchaka suhí yá'a kí'in-ro jíin-i nuu general, ch̄i ío ñin tu'un kastu'ún-i nuu-dé, áchí-de. ¹⁸ Te capitán, n̄i jaka-de-i kua'an-de jíin-i nuu general. Te n̄i ka'an-de: Pablo chaq̄ yíndi'uy vekaa, n̄i ka'an nda'ú-de jíin-ná ja kíinchaka-ná suhí yá'a nuu-ní, ch̄i ío ñin tu'un ka'an-i jíin-ní, áchí-de. ¹⁹ Te n̄i tiin general nda'a-í. Te n̄i kuxio-de jíin-i. Te n̄i jik̄a tu'ún sá'i-de-i: Naún tu'un ka'an-ro jíin-rí kuni-ro, áchí-de. ²⁰ Te n̄i ka'an-i: Chaq̄ judío n̄i kaskétá'an-de tu'un ja yúchaan ka'an nda'ú-de jíin-ní kiñi'in-ní Pablo nuu táká chaq̄ junta, ch̄i xndichí va'a-de Pablo sik̄i tíñu káku-ni-de, achí-de. ²¹ Ko ma kándija-ní, ch̄i ví'i-gá uy xiko-de káindatu sa'í-de. Te kaka'an téyí-de ja má kée-dé staq̄ ni ma kó'o-de nducha ond̄e nú tú ka'ni-dé Pablo, áchí-de. Te vina a káindatu tu'a-de ond̄e ná kuá-tu'un-ní. Achí-i. ²² Te n̄i tá'ú tíñu general nuu-í, ja tú ni ñin nuu kachí-i ja súan n̄i kastu'ún-i nuu-dé. Te n̄i táji-de-i kuano'on-í. ²³ Yúan-na te n̄i kana-de xin̄i úy capitán. Te n̄i ka'an-de: Sátu'a-ró úy ciento soldado, jíin uní xiko ux̄i soldado koso caballo, jíin úy ciento soldado kát̄iñ lanza, náv'a'a kíngoyo-ró jíin-de ond̄e ñuu Cesarea ka'ñin akuáa vína. ²⁴ Te suni ná sátu'a-de caballo koso Pablo. Te koto va'a-de Pablo kíngoyo-de ond̄e nuu Félix chaq̄ kúu gobernador, áchí-de. ²⁵ Te n̄i chaq̄-de ñin carta ja ní ka'an tu'un yá'a: ²⁶ Máá-ná kúu Claudio Lisias. Te cháa-ná carta yá'a nuu ní Félix, gobernador ñá'nu. Ta ni táa. ²⁷ Ñayivi judío, n̄i k̄atiin-i ñin chaq̄ yá'a. Te a yani ka'ni-í-de núú, ko n̄i nama-ná-de jíin soldado ch̄i n̄i jini-ná ja cháa ñuu Roma kúu-de. ²⁸ Te kuni-ná kundaq̄ in̄i-ná naja kájikan-i kuachi sik̄i-dé. Te n̄i jani-ná-de nuu junta máá-i jíná'an-i. ²⁹ Te n̄i jini-ná ja sik̄i ley máá-i kájikan-i kuachi sik̄i-dé. Ko tú ní'in-ná ni ñin kuachi sik̄i-dé ja kúu-de xí ja kúndee-de vekaa. ³⁰ Ko n̄i ní'in-ná tu'un ja ní k̄anatiin tu'un tá'an ñayivi judío sik̄i-dé. Te ja yúan táji-ná-de kujaa yachi-de nuu-ní. Te tá'ú-ná tíñu nuu ñayivi kájikan-i kuachi sik̄i-dé ja súni ná jakoyo-i nuu-ní. Te yúan ka'an-i jíin-ní nú naja kájikan-i kuachi sik̄i-dé. A n̄i kuu n̄i ka'an-yo táa. Achí. ³¹ Te soldado, n̄i kajaka ñúú-ni Pablo kua'an jíin-de ond̄e ñuu Antípatris natu'un n̄i ta'u tíñu nuu. ³² Te inga k̄iv̄i ní k̄anaxió káva-ni soldado káno'on ond̄e cuartel, te n̄i k̄axndóo Pablo nuu soldado káyošo caballo ná kí'in-ún jíin-de. ³³ Te n̄i jakoyo-ún ñuu Cesarea. Te n̄i ka-ja'a carta nuu gobernador yúan. Te suni n̄i jani ndi Pablo nuu-dé. ³⁴ Te n̄i ka'u gobernador carta-ún. Te n̄i

jik̄a tu'ún-de ndé estado kúu Pablo. Te n̄i jini-de ja cháa ñuu Cilicia kúu Pablo. ³⁵ Te n̄i ka'an-de: Ná cháa chaq̄ kájikan kuachi sik̄i-ro. Yúan-na te kuni ná'in-rí tu'un ka'an-ro, áchí-de. Te n̄i tá'ú-de tíñu n̄i jakuva'a Pablo in̄i palacio Herodes.

Ja ní ka'an Pablo ja'a máá-de nuu Félix

24 Te nuu ú'un k̄iv̄i te máá sutú ñá'nu Ananías jíin sáva chaq̄ kákuu nuu, jíin ñin chaq̄ ká'an yu'u núy-dé nání Tértulo, n̄i chaq̄oyo ñuu-ún. Te n̄i k̄iv̄i koyo nuu gobernador n̄i kasátú'ún sik̄i Pablo. ² Te n̄i kana gobernador xin̄i Pablo. Te n̄i sátú'ún Tértulo sik̄i-dé n̄i ka'an: Táta, ja ní kúu ja víndaa vinené káxiukú-yó. Te ja vá'a chaq̄ kúu-ní te n̄i kejá'a nduva'a taká tíñu in̄i ñuu yá'a sá'a-ní. ³ Ch̄i nene kánakuatá'ú-yó táká tíñu sá'a-ní taká lugar. Te kúsi in̄i-yo jíin, ch̄i xaq̄n vá'a sá'a-ní, táta Félix. ⁴ Ko ká'an nda'ú-ná jíin-ní, ma kití in̄i-ní, te kuni so'o-ní ñin tu'un lúlí ká'an-ná jíin-ní nú va'a-ní. ⁵ Chi n̄i kajini-ná chaq̄ yá'a ja kúu-de ñin kue'e kúu-de ñin kuachi. Te kánakuatá'an máá ñayivi judío ñé in̄i ñuyivi sá'a-de. Te skandá-de taká chaq̄ nazareno. ⁶ Te suni a ndúkú ndé-de sáchá'an-de ve'e ij, ko n̄i k̄akatiin-ná-de. Te kákuni-ná sándaq̄-ná jíin-de núú, ná tu'un ká'an ley máá-ná. ⁷ Ko n̄i jaq̄-ni general Lisias, te n̄i janchaq̄-de chaq̄ yá'a nda'a-ná. ⁸ Te n̄i tá'ú-de tíñu ja cháa kájikan kuachi sik̄i-dé, ná kíkoyo-de nuu-ní. Te vina kuu xndichí máá-ní-de, te ná kuni-ní jíin yú'u máá-de ná kaa taká kuachi ja jikán-ná sik̄i-dé nuu-ní. Achí-de. ⁹ Te suni n̄i kasátú'ún ñayivi judío sik̄i-dé ká-ka'an ja súan kúu ndija taká kuachi-de. ¹⁰ Yúan-na te n̄i sá'a gobernador señaal nuu Pablo ná ká'an-de. Te n̄i ka'an Pablo: A jini-ná ja kuá'a kuiá kúu-ní gobernador in̄i ñuu yá'a, te yúan kúsi in̄i-ná sándaq̄-ná ñin tu'un sik̄i máá-ná nuu-ní. ¹¹ Ch̄i máá-ní, kuu juku'un in̄i-ní ja té kuu-ga ux̄i uy k̄iv̄i ní kaa-ná n̄i ja'an-ná ñuu Jerusalén n̄i jachiñú'ún-ná Dios yúan. ¹² Te chaq̄ yá'a, tú ní kajini kuti-dé nú státá'an-ná jíin ñin chaq̄ in̄i ve'e ij, xí nú xndóna-ná ñayivi in̄i ve'e ij, xí in̄i máá ñúy. ¹³ Ni tú prueba taká kuachi kasátú'ún-de sik̄i-ná. ¹⁴ Ko kachi nda'ú-ná nuu-ní ja chíñú'ún-ná Dios nd̄iyi táa-ná. Ko modo chíñú'ún-ná-ún, kaka'an-de ja sá'an ñaa kúu. Te kándija-ná taká tu'un yóso núy tutú ley jíin núy tutú chaq̄ n̄i kajani tu'un-ya ond̄e sáa. ¹⁵ Te ñin núú-ni kándija-ná jíin-de tu'un ká'an Dios ja náchaky taká nd̄iyi, kúu ñayivi vá'a te kúu ñayivi ú'u. ¹⁶ Ja yúan jítú in̄i-ná sá'a-ná taká tíñu va'a náv'a'a tú kuka nuu-ná nuu Dios jíin núy ñayivi. ¹⁷ Ko kua'a kuiá n̄i kuu, te vásá ní nchaq̄-ná n̄i sá'a-ná caridad nuu ñayivi ñúy ná. Te suni n̄i ja'ni-ná kití núy-yá. ¹⁸ Te n̄i kani'in-dé náa in̄i ve'e ij kándee-ná násándoo-ná máá-ná. Ko tú ní káxiukú ñayivi kuá'a ja kákuvaq̄-i jíin-ná, ko n̄i ka'jin yak̄u chaq̄ ñuu Asia jíin-ná. ¹⁹ Te ná kuiñi chaq̄-ún nuu-ní yá'a. Te ná ká'an máá-de sik̄i-ná nú naún kuachi n̄i sá'a-ná ká-jani in̄i-de. ²⁰ Xí ná ká'an chaq̄ ká'jin yá'a te nú n̄i kani'in-dé ñin kuachi xaq̄n sik̄i-ná k̄iv̄i ní kandi-ná nuu

junta-de yúan. ²¹ Xí sánaa te kájani iní-de ja kuáchi-ná kúu máa yá'a-ni, chí kiví ní kandij-ná nuu junta ní ka'an jaa-ná: Kándija-ná ja náchaku taká ndiyi, te ja yúan káxndichí-ní náa, áchí-ná. Achí Pablo. ²² Te ní jini so'lo Félix tu'un yá'a. Te a kúndaq va'a iní-de jíin íchi yá'a. Te ní sténdatu-de-ún jíiná'an. Te ní ka'an-de: Ondé ná cháa general Lisias te kuni ndí-rí tiñu kákuni-ro. Achí-de. ²³ Te ní tá'ú-de tiñu nuu capitán ná koto va'a Pablo. Te ní ja'a-de tu'un ná káka kuu-de in ti'li. Te ma kasú nú vai tá'an-de kinchaka-i ja kée-dé, xí kika'an-i jíin-de. ²⁴ Te ní kuu yakú kiví. Te ní chaq Félix jíin nãá'í-de Drusila, ña'an judía kúu-ña. Te ní kana-de xiní Pablo. Te ní jini ná'in-de tu'un ja kánúú kándija-yó núu Jesu-cristo. ²⁵ Te ní ka'an Pablo jíin-de ndasa jíka tiñu ndaa, te ná kúxndíi va'a-de máa-de. Te suni ní jani Pablo tu'un ja cháa juicio. Te ní yu'ú Félix. Te ní ka'an-de: Vina te kuá'an. Ko nú inga kiví núña-rí te kana-rí xiní-ro kíi-ró, áchí-de. ²⁶ Te suni ñúkuu iní-de ja kuá'a Pablo xu'ún nuu-dé núu. Ja yúan tiní jíinu ní kana-de xiní Pablo ní ja'an-de nuu-dé ní ndatu'ún-de jíin-de. ²⁷ Ko nuu ní ndí'í uy kua te ní nukuiñi Porcio Festo nuu Félix. Te kuni Félix ja ná kúsi iní ñayivi judío jíin-de. Te yúan ní skéndo-de Pablo iní vekaa.

Naja kuní Pablo kí'in-de nuu César

25 Te uní-ni kiví já ní kiví Festo kúu-de gobernador iní ñuu-ún, te ní kenda-de iní ñuu Cesarea kua'an-de ondé ñuu Jerusalén. ² Te taká sutu ñá'nu jíin taká cha kakuñá'nu nuu ñayivi judío, ní jakoyo nuu Festo. Te ní kajani tu'un nuu-dé sikí Pablo. Te ní ka-ka'an nda'ú jíin Festo, ³ ja nú va'a-de te ná táji-de Pablo no'on ñuu Jerusalén. Chí ní kanatíin tu'un tá'an ja ká'ni Pablo iní ichi. ⁴ Ko ní kachí Festo ja á yíndi'u va'a Pablo ondé ñuu Cesarea, te suni naki'in yachí máa-de ichi nó'on-de. ⁵ Te ní ka'an-ga Festo: Ndé róo kánuña-ró kí'in-ro, ná kúun-ró kíngoyo tútú-ró jíin-rí. Te yúan ka'an-ro te nú ío kuachi-de. Achí-de. ⁶ Te ní kendo-de jíin cháa-ún natu'un uná xí uxí kiví. Te ní nchaq-de ñuu Cesarea. Te inga kiví ní nungoo-de iní municipio. Te ní tá'ú-de tiñu ní chaq Pablo nuu-dé. ⁷ Te a ká'jin chaq judío ja ní kikoyo ichi ñúu Jerusalén. Te ní chaq Pablo te ní kajíko ndúu-ún-de. Te ní kandonda ní kasátú'ún téyíi sikí-dé. Ko tú ní kákundéé jíin tú'un tú'ún. ⁸ Te ní ka'an Pablo ja'a máa-de: Tú ní sá'a-ná ni in kuachi sikí ley judío, ni sikí vé'e ij, ni sikí César, áchí-de. ⁹ Ko Festo, chí ná kúsi iní chaq judío kuni-de, te ní ka'an-de jíin Pablo: Á tú kuni-ro kí'in-ro ondé ñuu Jerusalén te yúan sándaq-rí taká tu'un yá'a, áchí-de. ¹⁰ Te ní ka'an Pablo: A kándij-ná iní municipio César vina, te yá'a ñíni kúndaq tiñu-ná. Máa-ní, a jíni va'a-ní ja tú ní sá'a-ná ni in kuachi sikí cháa judío. ¹¹ Chí nú ío kuachi-ná, nú ní sá'a-ná in kuachi xaq ja ká'ni-ní náa te vatú-ni kuu-ná núsáa. Ko nú tú ío ndaa tu'un kasátú'ún cháa yá'a sikí-ná, te ni in chaq ma kúu ku'a-de náa nuu cháa yá'a jíiná'an-de. Núsáa te kí'in-ná nuu César kuni-ná.

Achí-de. ¹² Te Festo, ní kandaqu'ún-de jíin junta, te ní kachí-de jíin Pablo: A ní ka'an-ro já kí'in-ro núu César kuni-ro. Vina te kí'in-ro nuu-dé núsáa. Achí-de.

Ja ní ka'an Pablo ja'a máa-de nuu Agripa

¹³ Te ní kuu yakú kiví. Te ní jaq rey Agripa jíin Berenice ondé ñuu Cesarea káka'an-de jíin Festo. ¹⁴ Te kua'a kiví ní kaxiykú-de yúan. Te ní jani Festo tu'un Pablo nuu rey-ún: Ío in chaq yá'a ní skéndo Félix kándeé vekaa. ¹⁵ Te ná ní ja'an-ná ñuu Jerusalén, te sutu ñá'nu jíin ñayivi kákuu nuu judío, ní jakoyo-i nuu-ná kájikān-i kuachi sikí cháa yá'a. ¹⁶ Te ní kachí-ná jíin-i ja tú ío costumbre chaq ñuu Roma ja ká'ni-dé in chaq nú tú xna'an-ga kuiñi ñayivi kájikān kuachi sikí-dé nuu-dé. Yúan-na te kuu ka'an-de ja'a máa-de nuu kuáchi-ún. ¹⁷ Yúan-na te ní chaqoyo tútú-i yá'a. Te inga kiví tú ní kúkuéé-ná ní nungoo-ná mesa sándaq-ná kuachi. Te ní tá'ú-ná tiñu ní kii chaq yá'a. ¹⁸ Te ká'jin ñayivi kájikān kuachi sikí-dé. Ko tú ni in kuachi xaq ní káni'in-í sikí-dé natu'un jani iní-ná núu. ¹⁹ Chí máni sikí já káka'ndija máa-i ní kuu tu'un-ún, jíin sikí in chaq nání Jesús ja á ní jí'i-de. Ko Pablo, áchí-de ja chakú ndija chaq-ún. ²⁰ Te máa-ná, tú ní kútuni kuti iní-ná ndasa kúndaq tu'un-ún. Te ní jikā tu'un-ná-de, sánaa kuni-de kí'in-de ñuu Jerusalén te yúan kúndaq kuachi-de. ²¹ Ko máa Pablo, ní kachí-de ja kí'in-de nuu Augusto te kúndaq kuachi-de yúan kuni-de. Te ní tá'ú-ná tiñu ná kúndeé-de vekaa ondé táji-ná-de kí'in-de nuu César. Achí-de. ²² Yúan-na te ní kachí Agripa jíin Festo: Máa-ná, suni kuni so'lo-ná tu'un ká'an chaq jian kuni-ná, áchí-de. Te ní kachí Festo: Yuchaq te kuni so'lo-ní tu'un ká'an-de, áchí-de. ²³ Te kiví xian-ún, ní chaqoyo Agripa jíin Berenice ká'io tu'a-de. Te ní kiví koyo-de iní municipio jíin sáva general jíin cháa kakuñá'nu iní ñuu-ún. Te ní tá'ú tiñu Festo ní chaq Pablo. ²⁴ Te ní ka'an Festo: Táta rey Agripa jíin taká níi chaq kaxiykú jíin-ná yá'a. Vina te ndé'é-ní nuu cháa yá'a, chí sikí-dé ní kandonda taká ñayivi judío ñuu Jerusalén jíin ñayivi judío ñuu yá'a kájikān-i chaq yá'a nuu-ná te káka'an-i ja tú ío va'a kuchaku-ga chaq yá'a. ²⁵ Ko tú ní'in-ná ni in kuachi sikí-dé ja kúu-de. Ko ní ka'an-de ja kí'in-de nuu Augusto kuni-de. Te ja yúan ní ka'an-ná ja táji-ná-de kí'in-de. ²⁶ Te sikí cháa yá'a tú kú-tuní iní-ná naun tu'un chaq-ná nuu jíto'o-ná. Ja yúan ní kiñi'in-ná-de nuu-ní jíiná'an-ní, te kánúú-gá nuu máa-ní, táta rey Agripa. Te xndichí-ní-de náva'a ná ní'in-ná tu'un chaq-ná carta kí'in. ²⁷ Chí kúka nuu-ná táji-ná in preso kí'in, te nú tú kastu'ún-ná naun kuachi kájikān-i sikí-dé. Achí-de.

26 Te ní kachí Agripa jíin Pablo: Já'a-rí tu'un ka'an-ro já'a máa-ró, áchí-de. Te ní skaa Pablo nda'a-dé. Te ní ka'an-de ja'a máa-de: ² Kúsi iní-ná vina, chí kuu ka'an-ná ja'a máa-ná nuu-ní, táta rey Agripa. Chí ñayivi judío, kasátú'ún-i sikí-ná. ³ Chí a jíni va'a máa-ní taká tanju jíin taká tu'un ñayivi judío jíiná'an-i.

Jā yúan ká'ān ndā'ú-ná jíin-ní jā jíin paciencia kuni so'ò-ní tu'un kani-ná nuu-ní. ⁴ A kájiní taká ñáyivi judío ndasa nī sá'a-ná onde lúlí-ná, chī onde ná lúlí-ná nī nchaa-ná jíin ñáyivi ñúy-ná jíin iní ñuu Jerusalén. ⁵ Te máá-de, nú kákuñi-de kachī ndaa-de, te a kájiní-de náá jā onde xnáñúú ní kuu-ná ñn fariseo. Te sa'ān fariseo, yíí-gā káa vása taká-gā sa'ān-yo. ⁶ Te vina, chī sikī jā ñúkuu iní-ná tu'un nī keyu'u Dios nuu ndíyí taa-yo, yuán ní kākana-de náá vina kúndaā kuachi-ná yá'a. ⁷ Chī ndí'uxí uu tātā Israel, ndúú ñúú kájatíñu vā'a-i nuu-yá sanaa te kuni máá-i tu'un nī keyu'u-yá. Sikī tu'un yá'a nī kāsátú'ún cháa judío sikī-ná, tātā rey Agripa. ⁸ Te najā kájani iní-ní jā má kúu naschakú Dios taká ndíyí. ⁹ Te máá-ná, nī jani iní-ná ndíso-ná tiñu ndonda téyíí-ná sikī s'í'vī Jesús ñuu Nazaret núú. ¹⁰ Te tiñu-ún, suni súan nī sá'a-ná iní ñuu Jerusalén. Chi nī ni'ín-ná orden nuu taká sutu ñá'nu. Te xaān ní taan-ná ñáyivi ndóo iní vekāa. Te suni nī chu'un-ná voto jā ná kúy-i, te nī kají'i-i. ¹¹ Te tñi jínu nī xndó'o-ná-i iní taká ve'e sinagoga. Te fuerza stétuu-ná ka'ān ndivā'a-i núú, chī téyíí xaān ní kitī iní-ná nuu-í. Te nī chindikīn-ná-i jínu-ná jíin-i onde ñuu jíká. ¹² Te jíku-ná jíin tíñu-ún. Te nī ja'ān-ná ñuu Damasco ndíso-ná tiñu sutu ñá'nu. ¹³ Te máá ká'uxí uu kúu, tātā rey, kua'ān-ná ichi-ún. Te nī jini-ná ñn ndua ndíí ní kii ichi ándí'vī, ví'í-gá vása ndíkandii káa. Te nī ndii nchāā-ni ññ núy-ná jíin núu cháa kuāngoyo jíin-ná. ¹⁴ Te nī kanduā ndí'i-ná nuu ñú'ún. Te nī jini so'ò-ná tu'un nī ka'ān jíin-ná jíin yú'u hebreo: Saulo, Saulo, najā chíndikīn-ro rúy. Xaān yí kúu jā kuañú yatá-ró punta garrocha. Achí. ¹⁵ Yúan-na te nī ka'ān-ná: Ndé cháa kúu-ní vii, Tātā, áchí-ná. Te máá Jító'o-ná nī kachī-yā jíin-ná: Máá-rí kúu Jesús jā chíndikīn-ro rúy. ¹⁶ Ndukoo te kundīy-ro, chi nī kenda-rī nuu-ro návā'a kani-rī róo kuatíñu-ró núy-rí, te kani ndaa-ro tu'un ñaún ní jini-ro jíin sáva-gā tu'un ka'ān-rī jíin-ró, chī ndenda-gā-rī nuu-ro. ¹⁷ Te nama-rī róo nuu taká ñáyivi ñúy-ro jíin núu ñáyivi sñn nación. Chī nuu ñáyivi-ún tájī-rí róo kí'ín-ro vina. ¹⁸ Návā'a kuña-ró ndúchi-í. Te ná kenda-i chíi ñuñāa nuu tá'ú Satanás tiñu nuu-í, te no'ōn-i nuu Dios nuu ío ndíjīn, návā'a kandíja-i nuu-rí te sá'a-rī tuká'nu iní-rī nuu-í. Yúan-na te ni'ín-í ta'u jíin ñáyivi ní sásñn-rī. Achí-yā jíin-ná. ¹⁹ Tātā rey Agripa, jā yúan tú ní sání'in iní-ná nuu tu'un nī jini so'ò-ná onde andí'vī. ²⁰ Chī xna'ān-gā nī jani-ná tu'un nuu ñáyivi káxiukú ñúy Damasco, jíin iní ñuu Jerusalén, jíin ññ ñúy Judea, jíin núu ñáyivi sñn nación. Nī jani-ná tu'un nuu-í jā ná nákani iní-i, te ná náxíó káva iní-i ichi núy Dios, te ná sá'a-i tiñu vā'a jā kánúú sá'a-i te nú a nī nakani iní-i. ²¹ Jā sikí yá'a te nī kákatíñ ñáyivi judío náá iní ve'e ij. Te ka'ni-í náá kákuñi-i núú. ²² Ko nī chindéé ní chituu Dios náá, te kándijí ni'ín-ná onde vina, jáni ndaa-ná tu'un nuu ñáyivi lúlí jíin núu ñáyivi ñá'nu. Chī Moisés jíin cháa nī kajani tu'un Dios onde sáá, súan nī kajani-de tu'un ná taká tiñu cháa. Te suni máá yúan-ni ká'ān tuku máá-ná. ²³ Chi nī kajani-de tu'un jā kánúú ndó'o Cristo, te xna'ān-gā máá-yá

nachaky vása taká-gā ndíyí, návā'a kani-yā tu'un jā ní ndundíjīn nuu ñáyivi ñúy-yo jíin núu ñáyivi sñn nación. Achí-de. ²⁴ Te súan nī ka'ān Pablo ja'a máá-de, te nī ka'ān jaa Festo: Kátachī-ro, Pablo. Jā ní skuá'a xaān-ro te ndúkú kútachī-ro. Achí. ²⁵ Ko nī ka'ān Pablo: Tú kátachī-ná, tātā Festo, chī ío káji iní-ná ká'ān ndaa-ná tu'un yá'a. ²⁶ Chī máá rey, a jini vā'a-de taká tu'un yá'a. Te tú yú'ú-ná ka'ān-ná tu'un yá'a jíin-de. Chī a jini-ná jā tú kúñāá iní-de jíin ní ñn tu'un ká'ān-ná, chī tú sa'í jíká taká tiñu yá'a. ²⁷ Tātā rey Agripa, á kándíja-ní jā káka'ān cháa kájani tu'un-yā onde sáá. A jini máá-ná jā kándíja-ní, áchí Pablo. ²⁸ Yúan-na te nī ka'ān Agripa jíin Pablo: A yani kandíja-rī nuu Cristo sá'a-ró kuni-ro, áchí-de. ²⁹ Te nī ka'ān Pablo: Vāsa a yani xí túu, ko jikán ta'u-ná nuu Dios jā máá-ní jíin taká-gā cháa kájiní so'ò tu'un ká'ān-ná vina, ná ndúu-ní nátu'un máá-ná, ko cadera yá'a chī túu, áchí-de. ³⁰ Te nī ndí'i nī ka'ān Pablo taká tu'un yá'a. Te nī ndukuíñí rey jíin gobernador jíin Berenice, jíin taká cháa nī kaxiukú jíin-de. ³¹ Te nī kákuñio sñn máá-de. Te nī kanda'tu'ún-de: Tú ní ñn kuachi ní sá'a cháa yá'a jā kúy-de xí jā kúndee-gā-de vekāa, áchí-de. ³² Te nī kachī Agripa jíin Festo: Kuu síā-ní cháa yá'a núú, nú tú ní ká'ān-de jā kí'ín-de onde nuu César kuni máá-de. Achí-de.

Jíin barco kua'ān Pablo ichi ñúy Roma

27 Te nī kundaā jā kíngoyo-rī jíin barco onde ñuu Italia. Te nī kaja'a-de Pablo jíin sáva-gā cháa ká'jīn vekāa-ún nuu ñn capitán nání Julio jā tñn-de soldado nání Augusto. ² Te nī kivi koyo-rī iní ñn barco ñuu Adramitio kája'ān-rī ichi yú'u mar ñuu Asia. Te suni ñn cháa onde ñuu Macedonia ñuu Tesalónica jā nání-de Aristarco, kua'ān-de jíin-rí. ³ Te ingā kivi ní jakoyo-rī ñuu Sidón. Te Julio, nī kundá'ú iní-de Pablo. Te nī ja'a-de tu'un nī jandé'é Pablo amigo-de, návā'a chindéé chí-tuu-i-de. ⁴ Te ñuu yúan nī kenda-rī kája'ān-rī jíin barco, nī kaja'a-rī ichi chíi ñuu Chipre nuu ndó'yo tachī, chī sua nī nana nuu tachī. ⁵ Te nī kundéé-rí nī kaja'a-rī nuu mar Cilicia jíin núy mar ñuu Panfilia. Te nī jakoyo-rī ñuu Mira jā kándeé iní ñuu Licia. ⁶ Te ñuu yúan nī ni'ín capitán ñn barco ñuu Alejandría jā kí'ín ichi ñúy Italia. Te nī skívi-de ruu iní barco-ún jíná'an-rī. ⁷ Te kua'a kivi ní kajika kuéé-rī nuu ndúcha-ún. Te fuerza-ni nī jakoyo-rī yuñúy Gnido. Te tuká ní já'a tachī-ún tu'un kaka-rī. Te nī kaja'a-rī ichi chíi ñuu Creta nuu ndó'yo tachī, xiin ñuu Salmón. ⁸ Te xaān ní ndúkú ndéé barco-ún. Nī jika nduu te nī jakoyo-rī jíin ñn lugar nuu káskúnání-i Buenos Puertos. Te yani puerto-ún ío ñuu Lasea. ⁹ Te vina chī a nī kuu kua'a kivi. Te sanaa te kiñá'án ñn tundó'o nuu mar, chī a nī ja'a viko kóndicha iní, te nī ka'ān ni'ín Pablo jíin-de: ¹⁰ Tātā jíná'an-ní, jini-ná jā xaān yí kóo viaje yá'a, te kii ñn tundó'o sikī barco. Ko nasu máá ñn barco jíin ndátíñu naa, chī suni kii tundó'o-ún sikī máá-yó. Achí-de. ¹¹ Ko tú ní kándíja capitán jā ká'ān Pablo, chī sua nī kandíja-gā-de tu'un

ká'ān chāa skáka barco-ún jíin já ní ka'ān chāa xíin barco. ¹² Ko sikí já puerto-ún tú ío vā'a ja kéndōo-de nǎí víko víjin, te nǎi kánakani inǎi kua'ā-gá-i ja kéndā koyo-i yúan, sanaa te kuu jakoyo-i ñuu Fenice, te yúan kendōo-i víko víjin kájani inǎi-i. Chǎi ñuu Fenice kúu ĩn puerto ñuu Creta ja jíto xíin íchi nínu jíin íchi véé. ¹³ Te nǎi kee ĩn tachǎi íchi sur. Te nǎi kajani inǎi-i ja jáa-i nuu kákuni-i. Te nǎi skáka-gā-i barco, kájika nduu-i ñuu Creta.

Ja ní ndonda ĩn tachǎi xáān sikí barco

¹⁴ Ko nǎi kunúu. Te nǎi ndonda-ni ĩn tachǎi xáān já nání Euroclidón. ¹⁵ Te nǎi stáa-ni barco kua'ān-ni jíin. Te tú ní kúu kundéé barco jíin tachǎi. Te nǎi kasíā-ni-ri kua'ān te kuāngoyo-ni-ri jíin. ¹⁶ Te nǎi jakoyo-ri nuu ndó'yo tachǎi chíi ĩn isla lúlí nání Claudia. Te u'u xaān ní kanatĩn-ri barco lúlí ja ndikín yata. ¹⁷ Te nǎi kasíví-i inǎi barco ká'nu. Te nǎi kaju'nǎi vā'a-i máa barco ká'nu jíin yó'o jíin vitú. Te nǎi síjinú-i sa'ma xndéché íchi xiní, chíi káyu'ú-i ja tĩin barco nú kaku'un yu'u mar. Te súan-nā kája'ān-ri jíin. ¹⁸ Ko xaān ní kaja barco nǎi sá'a tachǎi xáān. Te kǎvǎi xíān-ún, nǎi kákejá'a-i káskána-i taká ndatíñu ndíso barco. ¹⁹ Te kǎvǎi uní, taká ndatíñu játíñu barco nǎi kajachā nda'a-rí. ²⁰ Te kua'ā kǎvǎi tuká ndijin túun ndikandii jíin tíñuú xiní, ni tú ní júkuiñǎi kuti tachǎi xáān-ún. Te tuká káñukuu inǎi-ri kaku-ri núu. ²¹ Te nǎi kuu kǎvǎi já tuká káyee kúti-rí staa. Te nǎi jukuiñǎi Pablo sava mā'ñú cháa-ún. Te nǎi ka'ān-de: Táta, ni kájandatǎ-ní tu'un nǎi ka'ān-ná, te mā kéndā-yó inǎi ñuu Creta, te mā kóto-yó túndó'o yá'a ni mā náa ndatíñu núu. ²² Ko vina ká'ān nǎi'in-ná jíin-ní, mā kúkuí'ā inǎi-ní jíná'an-ní. Chǎi ni ĩn-ní mā náa-ní. Chǎi máni máa-ni ndatíñu jíin barco kúu ja náa. ²³ Chǎi I'ā-ún xíin náa, te játíñu-ná nuu-yá. ²⁴ Te nǎi kachǎi-yā jíin-ná: Pablo, mā yú'ú-ro, chíi kánúú jáa-ro núu César. Te a nǎi ja'a Dios taká chāa kua'ān jíin-ró jián núu-ro. Achí-yā. ²⁵ Táta jíná'an-ní, mā yú'ú-ní núsáa. Chǎi máa-ná, a kándija-ná nuu Dios ja súan kuu nátu'un nǎi ka'ān-yā jíin-ná. ²⁶ Ko nǎni kíkani-yó núu ĩn isla, áchí-de. ²⁷ Te nǎi kuu uxǎi kuun ákuáa. Te kájika-ri nuu mar Adriático. Te nuu ní kuu sava ñúú, te kájani inǎi ñayivi káskáka barco ja á nǎi kákyani-ri nuu ĩn ñu'un íchí. ²⁸ Te nǎi kasquíta ka'nu-i ĩn plomada chíi nducha. Te nǎi kajini-i ja ío oko nda'a. Te nǎi kájika-gā-i ĩn tí'li. Te nǎi kanaskuíta ka'nu tuku-i plomada. Te nǎi kajini-i ja ío-gā xia'un nda'a. ²⁹ Te káyu'ú-i jaǎ-i ĩn nuu ío toto chíi nducha. Te nǎi kasána-i kuun káa tĩkánchu tĩin yata barco-ún kua'ān. Te kákuni-i ja ná kúndijin yachǎi yachǎi. ³⁰ Te chāa káskáka barco, kákuni-de kunu-de kí'in-de jíin barco lúlí, te xndóo-de barco ká'nu núu. Ja yúán ní kasáa-de barco lúlí-ún nuu ndúcha, te kásá'a-de ja kí'in-de ichi núu barco ká'nu ja skáa-gā-de káa tĩkánchu yúan núu. ³¹ Te nǎi kachǎi Pablo jíin capitán jíin soldado: Nú tú kendōo chāa yúan inǎi barco ká'nu yá'a, te mā kúu kaku kuti máa-ní jíná'an-ní, áchí-de.

³² Yúan-na te soldado, nǎi kaxiti-dé yo'o tĩin barco lúlí. Te nǎi kasíā-ni-de nǎi tene kua'ān. ³³ Te nuu kuákundijin te nǎi ka'ān ndéé Pablo jíin taká chāa ja ná kée-dé staa: Vina ío uxǎi kuun kǎvǎi já káindjito-ní te ká'io ndichā ini-ní chíi tú ní káyee kúti-ní staa. ³⁴ Te ká'ān nda'ú-ná jíin-ní ja ná kée-ní staa, te ná nani'in inǎi-ní núsáa. Chǎi ni ĩn-ní, mā náa ní ĩn xini-ní. Achí-de. ³⁵ Te nǎi ndǎi'ǎi nǎi ka'ān-de tu'un yá'a. Te nǎi kí'in-de ĩn staa. Te mā'ñú taká ñayivi-ún nǎi jikan ta'u-dé nuu Dios. Te nǎi sákuáchí-de. Te nǎi kejá'a-de yée-dé staa-ún. ³⁶ Yúan-na te nǎi kandundéé inǎi taká-i. Te suni nǎi káyee-í staa. ³⁷ Te ja úndǎi'ri ká'io uu ciento unǎi xiko xia'un ĩn-ri ja káxi-ukú-rí inǎi barco. ³⁸ Te nǎi kanda'a chíi-i ja ní káyee-í staa. Yúan-na te nǎi kajachā-i trigo kua'ān nuu ndúcha-ún, nǎi kanasáñama-i barco.

Ja ní naa barco nuu ñu'un íchí

³⁹ Te nuu ní kundijin, te tú ní kánakuni-i ñu'un íchí. Ko nǎi kajini-i ĩn nuu kátísú'ú ja ío ñitǎ. Te kákuni-i jaǎ-i yúan jíin barco nú ná kúu sá'a-i. ⁴⁰ Te nǎi kaxiti-í yo'o yí'i káa tĩkánchu yúan. Te nǎi kaxndóo-i káa-ún nuu mar. Te nǎi kastá'ya-i nuu tĩin su'mā skuíkó barco. Te nǎi kajata kaa-i sa'ma xini náva'a xndéché tachǎi barco. Te nǎi kajika-i kua'ān-i ichi yú'u mar. ⁴¹ Ko nǎi jakoyo-de ĩn nuu náketá'an uu yucha inǎi mar. Te nǎi kaku'un tá'an barco jíin tóto jíin ñitǎ. Te ichi núu barco-ún nǎi tĩin-ni, te tuká ní kandá kuti. Te yata barco-ún nǎi ka'ya-ni ja ní'in nǎi kaku'un su'ma mar. ⁴² Yúan-na te nǎi kandatǎ-ún soldado ja ká'ni taká preso náva'a mā súchá ni ĩn-i ja kúnu-i. ⁴³ Ko capitán-ún, nama-de Pablo kuni-de. Te nǎi jasǎ-de tu'un-ún. Te nǎi tá'ú-de tíñu nú ndé ñayivi kúu súchá-i te ná kée-ni-i kí'in-i nuu mar xna'ān-gā te jakoyo-i onde nuu ñu'un íchí. ⁴⁴ Te sava-gā-i ná kéndā-i kí'in-i, sava-i koso téne-i jíin tabla te sava-gā-i jíin pedazo yunu barco. Te súan nǎi káku ndǎi'ǎi nǎi jakoyo-i ñu'un íchí.

Ja ní ta'ān Pablo ñuu isla Malta

28 Te nuu ní káku-ri, yúan-na te nǎi kani'in-ri tu'un ja isla-ún nání Malta. ² Te ñayivi sĩin yu'u yúan, nǎi kákuani-í jíin-rí jíná'an-ri. Te nǎi kastá'ān-i ĩn ñu'un, chíi kúun saǎ te vijin sá'a. Yúan-na te nǎi kákana-i xini-rí nǎi jakoyo-ri nuu-í. ³ Te nǎi stútú Pablo yaku titakā. Te nǎi taan-dé nuu ñu'un. Te ĩn koo, jínu-tǎ ní kenda-tǎ já ní kuni'ní. Te nǎi chíyú'ú-ni-tǎ ndá'a-dé. ⁴ Te ñayivi sĩin yu'u ñuú-ún, nǎi kajini-i ja ndíta kaa koo-ún yíyú'ú-tǎ nda'a-dé. Te káka'ān-i: Ndaǎ ja cháa já'ni ndýi kúu chāa yá'a núsáa. Te vasa a nǎi kaku-de nuu mar, ko máa I'ā tu'un ndaǎ tú já'a tu'un kuchaku-gā-de, áchí-i. ⁵ Ko Pablo, nǎi kisi-de koo-ún nuu ñu'un. Te tú naún ní tá'ān-de. ⁶ Te máa-i, káindǎtu-i ja chú'un kuiñi-dé xí nduá-de te kuu-de. Ko nǎi kúná'ān xaān káindǎtu-i nǎi kajini-i ja tú naún ní tá'ān-de. Yúan-na te nǎi nakani inǎi te nǎi kaka'ān-i ja ĩn i'ā kúu Pablo. ⁷ Te yani yúan nǎi jo ñu'un cháa kúu gobernador inǎi isla-ún, nání-de Publio. Te chāa-ún, nǎi kana-de ruu jíná'an-ri. Te nǎi ja'a núu-de

ve'e-de ni kəkendoo maní-rí jíin-de uní kiví. ⁸ Te táa Publio kátúu-dé nuu jíto, kú'u-de jíin kué'e kiji jíin ñin kue'e kúun chji-de. Te ni kiví Pablo ve'e chaa-ún. Te ni jikan ta'u-dé. Te ni chaa-de nda'a-dé sikí chaa-ún. Te ni nduva'a-ni chaa-ún. ⁹ Yúan-na, te suni sava-ga ñayivi kaku'u ñí isla-ún, ni jakoyo-i. Te ni kanduva'a-ni-i. ¹⁰ Te ñayivi-ún, ni kajatú'ún-i ruu jíná'an-rí, te ni kaja'a-i kua'a ndatíñu ni kakuta'u-rí. Te nuu ní kenda koyo-rí kua'an-rí, te ni kaja'a-i taká ndatíñu kánandi'i-rí.

Já ní jani Pablo tu'un iní ñuu Roma

¹¹ Súan-ni onde nuu uní yoo, te ni kajika-rí kua'an-rí jíin ñin barco ñuu Alejandría ja ní kanchaa nuu isla tiempo viko víjin. Te barco-ún, máa chaañ ndíso ñin figura ñayivi Cástor jíin Pólux. ¹² Te ni jakoyo-rí ñuu Siracusa. Te yúan ni kəkendoo-rí uní kiví. ¹³ Te yúan ni kenda koyo-rí kua'an-rí nduu nduu yundúcha. Te ni jakoyo-rí ñuu Regio. Te inga kiví ní kee tachí íchi sur, te inga kiví xían-ún, ni jakoyo-rí ñuu Puteoli. ¹⁴ Te yúan ni kani'in tá'an-rí jíin sáva ñani. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-rí ni kəkendoo-rí jíin-de ñin semana. Yúan-na te vása ní jakoyo-rí ñuu Roma. ¹⁵ Te ñani yúan a ni kani'in-dé tu'un ruu jíná'an-rí. Te ni kenda koyo-de, ni kakita'an-de ruu onde nuyá'u nání Apio jíin ndénúni mesón. Te ni jini Pablo nuu-dé. Te ni nakuatá'ú-de nuu Dios. Te ni ndundéé iní-de. ¹⁶ Te nuu ní jakoyo-rí ñuu Roma, te ni ja'a capitán taká preso nuu chaa kakuñá'nu nuu ejército ñuu Roma. Ko ni ja'a-de tu'un kunchaa sñin Pablo jíin ñin soldado kukoto-ún-de. ¹⁷ Te nuu uní kiví te ni kana Pablo xiní taká chaa kakuñá'nu nuu ñayivi judío ni kakutútú-de. Te ni ka'an Pablo jíin-de: Ñani jíná'an-ró, ruu tú kuti naún ní sá'a-rí sikí ñúu-yo ni sikí táninu táa-yo. Ko onde ñuu Jerusalén ni kaja'a-i ruu nuu chaa ñuu Roma jíná'an-de. Te ni kachindee-de ruu vekaa. ¹⁸ Te chaa ñuu Roma, ni kaxndichí-de ruu. Te kakuñi-de sía-de ruu núu, chi tú ni ñin kuachi ío sikí-rí ja kúu-rí. ¹⁹ Ko tú ní jatú'ún ñayivi

judío. Yúan ní jikan-rí ja kii-rí nuu César. Ko na tú vai-rí ja ká'an-rí sikí ñayivi ñúu-rí. ²⁰ Ja yúan ní kana-rí xiní-ro jíná'an-ró, náv'a ná kuni-rí nuu-ro te ka'an-rí jíin-ró. Chi sikí tú'un káñukuu iní ñayivi Israel kúu ja nú'ni-rí jíin cadena yá'a. Achí-de. ²¹ Te ni kaka'an chaa-ún jíin Pablo: Tú ni ñin carta ní chaa nuu-rí onde ñuu Judea ja kúni tu'un-rí róo. Te taká ñani ja ní chakoyo yá'a, tú káastu'ún-de ni tú kaka'an-de ni ñin tu'un ñaa sikí-ro. ²² Ko kuni so'o-rí tu'un ka'an-ro nú ndasa jáni iní-ro kakuñi-rí. Chi sikí tú'un yá'a a kájiní-yo já taká ñayivi kaka'an ndiva'a-i. Achí-de. ²³ Te ni teta'an Pablo ñin kiví. Te ni chakoyo kua'a-dé ve'e nuu ncháa Pablo. Te nuu chaa-ún ni jani ndaa-de tu'un ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te ndúkú-de skándíja-de chaa-ún sikí tú'un Jesús onde jíin tú'un ká'an ley Moisés jíin tutú chaa ni kajani tu'un Dios onde sáa. Te súan ni stá'an-de onde jañá'an te onde aini. ²⁴ Te sava chaa-ún, ni kajatá'ú-de tu'un ni ka'an Pablo. Ko sava-ga-de, tú ní káandíja kuti-dé. ²⁵ Te ni kastátá'an-de jíin tá'an-de. Te nini kaja'an-de ni ka'an Pablo tu'un yá'a: Bueno ni ka'an Espiritu Santo jíin tú'un Isaías, chaa ni jani tu'un Dios onde sáa, chi ni ka'an-de jíin táa-ro ní sá'a-yo: ²⁶ Kuá'an nuu ñayivi yá'a te kachi-ro kúni-i: Vasa kájiní ná'ín vá'a-ró, ko ma júku'un iní-ro. Te vasa kánde'é ndí-ro, ko ma kuni-ro. ²⁷ Chi xaan ní kakuní'in iní ñayivi yá'a, te xaan ú'u kájiní so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í náv'a ma kuni-i jíin ndúchi-í, te ma kúni ná'ín-i jíin só'o-i, te ma júku'un iní-i, te ma náxío káva iní-i, ja násava'a-rí-i. Achí-yo. ²⁸ Ná kástu'ún-rí nuu-ro núsáa, chi tu'un ni táji Dios I'a náma yóo, vina te ná táji-yá tu'un yá'a ki'in nuu ñayivi sñin nación, Te máa-i kuni ná'ín-i. Achí-de. ²⁹ Te ni jinu ni ka'an-de tu'un yá'a. Te kaja'an chaa judío kástátá'an xaan máa-de. ³⁰ Te ni kendo Pablo ni nchaa-de uu kuia ñin ve'e ni ki'in núu-de. Te ni jatá'ú-de taká ñayivi ní jakoyo-i nuu-dé. ³¹ Te jáni-de tu'un ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te bueno stá'an-de tu'un máa Jító'o-yo Jesucristo. Te tú ni ñin chaa ní jasú nuu-dé.

Romanos

Sa'an kúta'u

1 Máá-rí kúu Pablo, mozo Jesucristo, chi n̄i kana-ya xiní-rí kúu-r̄i apóstol nuu-yá, te n̄i teta'an-ya rúu ja káni-r̄i tu'un va'a Dios. ² Chi n̄i keyu'u-yá onde aná'an. Te súan n̄i kaka'an ch̄aa n̄i kajani tu'un-ya, te yóso núu tutú ij. ³ Tu'un Se'e-ya ká'an. Te yiki kúñu-ya ní kaku chij tata David. ⁴ Te n̄i ka'an n̄i'in Dios ja Sé'e máá-yá kúu Jito'o-yo Jesucristo. Te yí'i fuerza jíin Espíritu Santo in-ya, sik̄i já ní nachaku-ya má'ñú ndíyí. ⁵ Te ja sik̄i s̄í'v̄i-yá, n̄i kani'in-rí tu'un luu ío in-ya. Te kákuu-r̄i apóstol n̄i sá'a-ya, náva'a kuandat̄u ñayiv̄i s̄in naciún, te kandíja-i. ⁶ Suni onde róo, chi n̄i kana-ya xiní-ro ná-va'a ná k̄í'vi-ró ndá'a Jesucristo. ⁷ Cháa-r̄i tutu yá'a nuu táká róo ja káxiyukú-ró iní ñuu Roma, chi kúndá'ú iní Dios róo. Te n̄i kana-ya xiní-ro ná ndúndoo-ró. Tu'un luu ío iní jíin tú'un kuaká'nu iní ja kíi nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kíi nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíin'an-ró. ⁸ Xnáñúú-gá nuu Dios máá-rí, náku-atá'ú-rí ja sik̄i róo jíin'an-ró sá'a Jesucristo. Chi ñ̄í ñúyiv̄i jichá tu'un kua'an ja kákandíja-ró-yá. ⁹ Te Dios kúu testigo-r̄i, chi nuu-yá játíñu-r̄i jíin iní jíin añú-r̄i te jáni-r̄i tu'un va'a Se'e-ya. Te nene ká'an-r̄i ja'a-ro nú jikán ta'u-rí. ¹⁰ Ká'an nda'ú ñni-rí jíin-yá, sanaa te nú kuní máá Dios, te jaá va'a-r̄i nuu-ro v̄asté ñin vina-na. ¹¹ Chi kúu in-ri nde'é-rí nuu-ro jíin'an-ró, náva'a saka-r̄i yak̄u ta'u yí'i Espíritu nuu-ro, náva'a ná yíja-ḡa in-ri róo jíin'an-ró. ¹² Súan kuní-r̄i, náva'a ñin ká'nu-ni ná sándéé iní-yo, chi róo jíin rúu kákandíja ká'nu-ni-yó. ¹³ Ñán̄i, kuní-r̄i ja ná júku'un in-ri ja t̄in̄í jínu n̄i chaa in-ri ja-r̄i nuu-ro, ko onde vina sáni-ḡa ndasú ichi-rí. Chi kuní-r̄i kandíja sava-ró sá'a-r̄i, nátu'un n̄i sá'a-r̄i jíin sáva ñayiv̄i s̄in naciún. ¹⁴ Taú-r̄i kani-r̄i tu'un nuu ñáyiv̄i griego jíin núu ñáyiv̄i s̄in yu'u, nuu ñáyiv̄i ndíchí jíin núu ñáyiv̄i tú jiní kuti. ¹⁵ Chi ruu, ja yúan kúu yach̄i in-ri kani-r̄i tu'un va'a-ya núu róo tuku, ja káxiyukú-ró iní ñuu Roma. ¹⁶ Chi tú kúka nuu-rí sik̄i tú'un va'a, chi fuerza Dios kúu, ná-va'a ñani ch̄aa nú kándíja-de te kaku-de sá'a, ñayiv̄i judío xna'an-ḡa, te suni ñayiv̄i griego. ¹⁷ Te jíin tú'un-ún jiní ndijin-yo ndasa ío ndoo iní Dios, te nú kándíja-yó te kendoo-yó súan. Te kandíja-ḡa-yo sá'a-ún. Nátu'un yóso núu tutú: Ch̄aa ndaa, chi sik̄i já kándíja-de te kuchaku-de, áchí.

Ja kití iní Dios nuu kuáchi

¹⁸ Chi onde ichi ándiv̄í jiní ndijin-yo já kití iní Dios jíto-ya táká tiñu ñáá kásá'a ñayiv̄i já tú káchiñú'ún-i-ya. Chi jíin tíñu ñáá kásá'a-i te kájasu-i nuu tú'un ká'an ndaa. ¹⁹ Chi taká tu'un ja kájin̄i ñayiv̄i ndasa káa Dios, suni a kájin̄i ndijin máá-i, chi máá Dios n̄i stá'an ndijin-ya nuu-í. ²⁰ Onde kiv̄i ní jukuiñi ñuyiv̄i, te kúu jiní ndijin ñayiv̄i ndasa káa tu'un sa'í Dios, ndasa yí'i fuerza-ya ñ̄í káni jíin ndása I'a kúu máá-yá. Chi jíin ndátíñu n̄i sá'a-ya kúu ja kájuku'un in-ri súan. Te ja yúan tú modo nama-i máá-i nuu kuáchi-i. ²¹ Chi n̄i kájin̄i-i nuu Dios. Ko tú ní kánakana jaa-i-ya já kúu-ya Dios, ni tú ní kánakuatá'ú-i nuu-yá, chi sua n̄i kasáñáá-i máá-i jíin tú'un káka'an-i. Te iní añú-i n̄i kutúún, n̄i ndasu. ²² Káka'an-i ja kákuu ndíchí-i, ko n̄i kanduu ñáá-i. ²³ Te Dios ja má té'yu kuti-yá, ndíi ncháa nuu kánchaa-ya. Ko n̄i kasáa-i-ya n̄i káchiñú'ún-i muestra ndasa káa ñin ch̄aa ja té'yu, ndasa kándaa tisaá, kití kúun ndá'a jíin kóo. ²⁴ Ja yúan ní sía Dios ñayiv̄i-ún ja ná sá'a máá-i tiñu chá'an jíin táká ja kíni kákuun iní añú-i, ñin modo ja kásachá'an-i tá'an-i kúu. ²⁵ Te tu'un ndaa ká'an Dios n̄i kajasu ñayiv̄i-ún, n̄i kiv̄i koyo-i jíin tú'un tú'ún n̄i kajatú'ún-i. Te n̄i káchiñú'ún-i taká ndatíñu n̄i sá'a-ya. Te súan n̄i kasá'a ñayiv̄i-ún, lugar ja chíñú'ún-i máá I'a n̄i sá'a-ún, chi máá-yá ñ̄í káni kúu-ya I'a ij. Amén. ²⁶ Ja yúan Dios n̄i sía-ya-í ja ná sá'a máá-i tiñu ja tú ío jíñú'ún, chi onde ñasí'í, n̄i kasama-ña máá modo ja xíin tíñu, te n̄i kiv̄i-ña jíin modo káñáá. ²⁷ Suni súan ch̄aa jíin'an-de, n̄i kasáa-de máá modo ja xíin tíñu jíin ñasí'í. Te n̄i kandukijí-de n̄i kasá'a kuáxán-de jíin tá'an yíi-de. Te n̄i kasáñáá ch̄aa jíin cháa. Te iní yiki kúñu-de bueno n̄i kani'in-dé ta'u-dé sik̄i kuáchi n̄i kasá'a-de. ²⁸ Chi máá-de tú ní kájatú'ún-de ja júku'un in-ri-de Dios, ja yúan ní sía Dios ch̄aa-ún ja ná kúñáá xin-ri-dé jíin já ná sá'a-de tiñu ja tú ío va'a. ²⁹ N̄i kútú ndí'i-de taká tiñu tú ká'io ndaa, kájika téné, kásáñáá, kákuatoo iní, tú ká'io va'a, kándio iní, kája'ni ndíyí, kákanáá, káxndá'ú, kándukini, ³⁰ kákuatuku iní kájito tá'an, káka'an ndiva'a, kásavixí máá, kásatéyíí máá, kástuu costumbre káñáá, tú káandatu nuu táa nuu náa, ³¹ tú kájuku'un kuti iní, tú káskíkuu tu'un kándatu'ún, tú kákuman̄i va'a, tú káindatu núu, tú kákuatá'ú iní tá'an. ³² Te ch̄aa-ún, va'a a kájin̄i-de ndasa ká'an ley Dios, ja cháa kásá'a súan, ná kúu-de nú kuu-de, te nasu máni ja kásá'a-de-ún chi suni kájatú'ún-de ch̄aa kásá'a súan.

Sikí já sándaḡ Dios tiñu-i

2 Núsáá te ja sikí yúan ma káku-ró vasa naún cháa kúu-ró já jikán-ro kuáchi, chi ni kunj-ro nákuḡndíi-ró sikí ingá cháa, ko sua ni nákuḡndíi-ró sikí máá-ró. Chi róó suni súan sá'a-ró nátu'un nákuḡndíi-ró sikí ingá cháa-ún. ² Ko a kájinj-yo já ndóna Dios nákuḡndíi ndija-ya sikí táká cháa kásá'a súan. ³ Te róó, cháa nákuḡndíi sikí táká cháa kásá'a súan, te suni súan sá'a máá-ró, te jáni inj-ro já káku-ró núy Dios kivi sándaḡ-ya náún. ⁴ Xí sájá'ḡ inj-ro já vá'a xaḡ iní-ya jíin-ró, te paciencia inj-ya, te tú yachi kití inj-ya núy-ro. Tú júku'un inj-ro já tú'un va'a inj-ya-ún nakani inj-ro sá'a náún. ⁵ Ko sikí já ní'in inj-ro jíin sikí já tú nakani inj añú-ro kúu ja kayá-ga-ro tú'un kití inj-ya sikí-ro já kúu kivi kití inj-ya, chi kenda ndijin kivi sándaḡ va'a Dios jíin ñáyivi. ⁶ Chi máá-yá, chá'u-ya ná in ná in cháa ndasa tiñu kásá'a máá-de. ⁷ Ko nuu cháa kásá'a ndí'i tiñu va'a, já'a-ya tú'un ja ná kúchaku-de ñé káni, chi kándúkú-de tu'un luu tu'un jíin'ún, jíin tú'un ja má kúu kuti-dé jíin. ⁸ Te kití xaḡ iní-ya te jito u'y-ya cháa kákaḡá, chi kásáni'in inj-de nuu tú'un ká'ḡn ndaḡ, te kájanatu-de nuu tú'un yákuá yó'o. ⁹ Te tundó'o u'y xaḡ já'a-ya sikí táká ñáyivi kásá'a tiñu ñáá, xnáñúú-gá nuu ñáyivi judío te suni súan nuu ñáyivi griego. ¹⁰ Ko sikí táká ñáyivi kásá'a máni tiñu va'a, já'a-ya tú'un luu, tu'un jíin'ún, jíin tú'un kuaká'nu inj. ¹¹ Chi Dios tú ncháá nuu-ní-ya in in ñáyivi. ¹² Chi táká cháa ja ní kásá'a kuáchi, vasa tú káy'i-de chi ley, suni tú níni ley te naa-dé. Ko táká cháa ni kásá'a kuáchi ja á káy'i-de chi ley, suni jíin ley kundaḡ tiñu-de. ¹³ Chi nasu cháa kájinj so'o tu'un ká'ḡn ley kúu ja ká'io ndaḡ nuu Dios, chi cháa káskíkuu tu'un ká'ḡn ley kúu ja ká'io ndaḡ nuu-yá. ¹⁴ Chi cháa sñin naciún ja tú káñava'a-de ley ja á yóso, ko kásá'a-de súan-ni táká tiñu yí'i nuu ley. Chi cháa-ún, vasa tú káñava'a-de ley, ko máá-de kákuu-de ley kájanatíñu máá-de. ¹⁵ Ja yúan jiní-yo já tú'un tá'ú ley chi yóso iní añú-de. Te añú-de kúu testigo-de. Te tu'un kájanj inj-de kájinj kuáchi sikí-dé, xí sánaa ká'ḡn ja tú naún kuáchi ndíso-de. ¹⁶ Súan sá'a-de kivi sándaḡ Dios sikí táká tiñu sá'í kásá'a ñáyivi. Te jíin Jesucristo sándaḡ-ya jíin tú'un va'a ká'ḡn-rj.

Káy'i judío nda'a kuáchi

¹⁷ Te nú róó, cháa judío nání-ró, te jíin ley kándij ní'in-ró, te sáteyíi-ró máá-ró ká'ḡn-ro já chíñú'ún-ró Dios, ¹⁸ te nú jiní-ro ndasa játa'ḡn inj-ya, te nú játú'ún-ró tú'un jíin'ún, te nú ni kutu'a-ró jíin ley, ¹⁹ te nú jáni ndija inj-ro já máá-ró kúu cháa yóxnúú núy cháa kuáá, nú máá-ró kúu ñu'un stúun nuu ñáyivi ká'jin ñu'ñaá, ²⁰ nú máá-ró kúu cháa stá'ḡn nuu ñáyivi tú kájinj kuti, nú máá-ró kúu maestro sūchí lúli, te nú súan jáni inj-ro, chi jíin máá ley te ñáva'a-ró ichi ndasa júku'un inj-i jíin tú'un ká'ḡn ndaḡ, ²¹ te nú róó súan stá'ḡn-ro núy ingá cháa, naja tú stá'ḡn-ro núy máá-ró

núsáá. Te nú róó súan jáni-ró tú'un ja má kúu sáku'i'ná-yó, te naja sáku'i'ná-ró núsáá. ²² Róó, chi ká'ḡn-ro já má kúu kusíki ncháḡ tá'an-yó, te naja ísíki ncháḡ tá'an-ró núsáá. Róó, chi ká'ḡn-ro já kúkini inj-ro jíto-ró ndosó, te naja sáku'i'ná-ró ndátíñu ío inj ve'e ij núsáá. ²³ Róó, chi sáteyíi-ró máá-ró jíin ley, te naja kúka nuu Dios sá'a-ró sikí já tú jándatu-ro núy ley núsáá. ²⁴ Chi cháa sñin naciún, máni káka'ḡn ndiva'a-de sikí Dios ja kuáchi róó jíná'an-ró, nátu'un yóso núy tutú. ²⁵ Chi nú skíkuu-ró tú'un ká'ḡn ley, yúan-na te ní'in tiñu ndija ja ní xití ndúy-ro. Ko nú tú jándatu-ro tú'un ká'ḡn ley, yúan-na te ja ní xití ndúy-ro-ún kúu nátu'un túu-ni ní xití ndúy-ro. ²⁶ Ja yúan, in cháa ja ní xití ndúy, nú skíkuu-de táká tiñu tá'ú ley, te vasa tú ní xití ndúy-de, te tú nduu-de nátu'un ja ní xití ndúy náún. ²⁷ Te cháa yúan ja máá jándáḡ cháa tú ní xití ndúy kúu-de, ko nú skíkuu va'a-de tu'un ká'ḡn ley, yúan-na te kuu nákuḡndíi-de sikí-ro, chi tú jándatu-ro tú'un ká'ḡn ley vasa ñáva'a-ro tutú, te ni xití ndúy-ro. ²⁸ Chi judío máá jándáḡ ndija, nasu cuenta ndasa káa ichi sikí kúu. Ni ja ní xití ndúy ndija, nasu cuenta ndasa káa ichi sikí yiki kúñu kúu. ²⁹ Chi judío ndija kúu ja káa súan onde ichi iní. Te ja ní xití ndúy ndija, kúu ja káa súan onde inj, onde añú, chi nasu cuenta tutu kúu, te nasu ñáyivi ká-jatú'ún cháa-ún, chi Dios.

3 Ndénu ní'in tiñu-ga cháa judío núsáá. Te ndénu játiñu ja xití ndúy núsáá. ² Xaḡ vá'a ní'in tiñu vij. Te ja xnáñúú, chi inj nda'a máá-de ni kivi tu'un Dios ni sá'a-ya. ³ Tú naún sá'a vasa sava-de tú ní kákandíja. Te kuáchi ja tú ní kákandíja-ún, te ni skíkuu sáni Dios tu'un máá-yá náún. ⁴ Túy, chi sua ká'ḡn ndaḡ Dios, vasa máni káxndá'ú táká cháa nátu'un yóso núy tutú: Náva'a ná kéndḡo ndaḡ-ní jíin táká tu'un ká'ḡn-ní, te kundéé-ní nú káxndichí-de ní, áchi. ⁵ Te nú kenda ndijin-ga tu'un ndaḡ Dios sá'a kuáchi-yó, te ndasa ka'ḡn-yo núsáá. Kándij yo'o Dios ja súan xndó'o-ya yóo náún. Aḡ, nátu'un káka'ḡn cháa yúkú, ká'ḡn-rj nú súan. ⁶ Ma kúu kuti. Chi nú súan te ndasa sándaḡ Dios kuáchi ñáyivi núsáá. ⁷ Te nú kenda luu-ga tu'un ndaḡ Dios sá'a tu'un tú'ún máá-rí, te naja ní'in ná'in-rí kuáchi núsáá, áchi-i. ⁸ Vatu-ni sá'a-yó tiñu ñáá náva'a kenda tiñu va'a náún. Chi sava ñáyivi káka'ḡn ndiva'a-i sikí-yo já súan káka'ḡn-yo. Bueno ta'nu ndatu máá-i nú súan.

Ndivii ñáyivi káy'i-i nda'a kuáchi

⁹ Naun. Va'a-ga yóo, cháa judío, vasa cháa-ún náún. Túu. Chi a ni ka'ḡn-rj ja táká ñáyivi vasa judío vasa griego káy'i-i nda'a kuáchi. ¹⁰ Nátu'un yóso núy tutú: Tú kuti ñáyivi ndáḡ ío, ni vásté in-i. ¹¹ Tú kuti ñáyivi júku'un inj ío, ni tú kuti ñáyivi nándúkú Dios ío. ¹² Táka-i, ni kákusñin-i kája'ḡn-i, in-na ni katívi sáni-i. Tú kuti ñáyivi sá'a tiñu va'a ío, ni vásté in máá tú'ún-i. ¹³ Yaḡ ndijj ja núña kúu yo sukun-í. Te jíin yáa-í jakín-i tu'un xndá'ú. Te nducha kuíñi-té yí'i yu'u-í. ¹⁴ Ni chítú iní yu'u-í, ñú'un tu'un tási jíin tú'un téxin. ¹⁵ Xaḡ yachi

ja'a-í káskáka-i niñi. ¹⁶ Sikí ichi ká'jin-i, yúan kii tundó'o naa sáva-ga-i. ¹⁷ Te ichi ío tu'un vindáa vinené tú kájiní kuti máa-i. ¹⁸ Tú kájiní-i kuandatú-i nuu Dios. Achí. ¹⁹ Ko kájiní-yo já táká tu'un ká'an ley, ká'an jíin máa cháa káyí'i nda'a ley, náva'a ná kasú taká ñayivi yú'u-í, te sikí níí ñúyivi ná nákuñdii Dios. ²⁰ Chi jíin sikí táká tíñu tá'ú ley, ni ñin ñayivi ma kéndoo ndaa-i nuu-yá. Chi ley sá'a ja jiní-yo núu kuáchi.

Náun modo kendo ndaa ñayivi

²¹ Ko vina a ni kenda ndiñin tu'un ndaa Dios, ko nasu jíin ley. Chi testigo sikí tu'un-ún kakuu máa ley jíin cháa ni kajani tu'un Dios onde sáa. ²² Te tu'un-ún kuu ja nú kándija-yó Jesucristo te kendo ndaa-yo sá'a Dios nuu táká-i ja kándija-i nuu-yá. Chi ñin núu-ni ká'io taká-i. ²³ Chi taká-i kásá'a-i kuáchi. Te ja yúan tú kákuñdii skíkuu-i tu'un luu Dios. ²⁴ Sikí já tu'un luu ío ini-ya kuu ja ní ja'a sáni-ya tu'un ni kákuñdii ndaa-i, te ni ñakuaan Cristo Jesús ñayivi-ún. ²⁵ Te ni kenda Jesús ni sá'a Dios, náva'a kuanchaa I'a-ún kuáchi-yó jíin niñi-yá, te nú kándija-yó núu-yá. Náva'a ná kuní-yo ja I'a ndaa kuu-ya. Chi jíin paciencia te tú ní ndonda Dios sikí kuáchi ni kasá'a ñayivi sáa. ²⁶ Súan ni sá'a-ya náva'a ná kuní-yo vína ja I'a ndaa kuu máa-yá jíin já ná kéndoo ndaa ñayivi nú kándija-i nuu Jesús sá'a Dios. ²⁷ Ndéchi kuá'an tu'un sá'teyí-i máa-i núsáa. A ni kenda kua'an. Ndé jíin ley. Jíin ley ja tá'ú tíñu ndasa sá'a-yó náun. Túu, chi jíin ley sikí tu'un kándija-yó. ²⁸ Ja yúan jiní-yo já kendo ndaa ñin cha jíin tu'un kándija-de, nasu jíin tu'un skíkuu-de ja ká'an ley. ²⁹ Te máa ñin nuu ñayivi judío kuu-ya Dios náun. Nasu súni kuu-ya Dios nuu ñayivi sñin nación náun. Jandaa chi suni Dios kuu-ya núu ñayivi sñin nación. ³⁰ Chi Dios, máa ñin-ni-ya ío. Te máa I'a-ún, skendo ndaa-ya ñayivi ní xití ndúu, sikí já kándija-i, jíin ñayivi tú ní xití ndúu suni jíin tu'un kándija-i. ³¹ Te a ni stívf-yó ley jíin tu'un kándija-yó náun. Ma kuu kuti, chi sua skíkuu-ga-yo.

Tu'un ni kándija Abraham

4 Ndasá káka'an-ri sikí ndéyi tatá ñúu sáká-yó Abraham, chi chii máa-de ni kákuu-yó. ² Chi nú ní kendo ndaa Abraham sikí táká tíñu sá'a-de, ío modo sá'teyí-de máa-de núu, ko nasu núu Dios. ³ Chi ndasa ká'an tutu ii: Ni kándija Abraham nuu Dios, te ni chi'i-ya cuenta-de ja á ni kendo ndaa-de, áchí. ⁴ Ko nuu ñayivi sá'tiñu, nasu ñin favor sá'a-yó jíin-i ja kuá'a-yó kúta'u-í. Chi tíñu ni sá'a-i, yúan chá'u-yó-i. ⁵ Ko nú kándija ñin ñayivi, vasa tú sá'tiñu-i, chí'i-ya cuenta ja á ni kendo ndaa máa-i, chi ni kándija-i nuu máa-yá ja kuu skendo ndaa-ya ñayivi chá'an-ga kuandatú va'a nuu-yá. ⁶ Te nú ni chí'i Dios cuenta ñin cha ja á ni kendo ndaa-de, vasa tú ní sá'tiñu-de, ná kendo ndatu-de, áchí David súan: ⁷ Xáan ndatu kendo ñayivi já á ni sá'a-ya táká'nu ini nuu táká tíñu ñáa ni kasá'a-i, te ni jasú-ya sikí kuáchi-i. ⁸ Xáan ndatu kendo ñin cha

ja tú ndenda kuáchi-de sikí-dé, sá'a máa Tatá Dios, áchí David. ⁹ Nuú máa ñin ñayivi xití ndúu kuu tu'un ndatu yá'a náun, xí súni kuu nuu ñayivi tú xití ndúu náun. Chi káka'an-yo já ní kándija Abraham te ja yúan ni chí'i-ya cuenta-de ja á ni kendo ndaa-de. ¹⁰ Ndasá ni chí'i-ya cuenta-de núsáa. Onde ná té xití ndúu-ga-de xí já á ni xití ndúu-de náun. Nasu já á ni xití ndúu-de kuu, chi onde ná té xití ndúu-ga-de. ¹¹ Te onde ná té xití ndúu-ga Abraham, te ni tá'ú-ya tíñu ja ná xití ndúu-de máa-de. Jñan ní kuu ñin tuni xí ñin sello, ja ní kándija-de, te ja yúan a ni skendo ndaa-ya-dé. Súan ni sá'a-ya, náva'a ná kuu máa-de táa nuu táká ñayivi kákuñdija, náva'a ná chí'i-ya cuenta-i ja á ni kákuñdii ndaa-i vasa tú ní káxiti ndúu-i. ¹² Te suni kuu-de táa nuu ñayivi ní káxiti ndúu, ko nasu núu ñayivi já nían ni káxiti ndúu, chi suni ká'jin-i ichi ndéyi táa-yo Abraham. Te kákuñdija-i nátu'un ni kándija máa-de onde ná té xití ndúu-ga-de núu. ¹³ Chi nasu sikí ley ní keyu'u-yá, ja Abraham xí ñayivi kakuu tata-de ni'ñ tá'ú níí ñúyivi. Chi sua sikí já kendo ndaa-i sá'a tu'un kándija-i kuu ja ní keyu'u-yá. ¹⁴ Chi nú cha káyí'i chii ley kakuu cha xíin tá'u, te kákuñdija sáni-yó núsáa. Te tu'un ni keyu'u-yá naa núu. ¹⁵ Chi kiti ini-ya núu-í sá'a ley. Ko nuu tú ley ío, tú náun tu'un stívf tíñu ío. ¹⁶ Ja yúan, cuenta tu'un kándija-yó kuu ja kendo ndaa-yo, náva'a ná koo-ún jíin tu'un ío luu ini máa-yá, te náva'a ná kendo seguro tu'un ni keyu'u-yá nuu táká tata-de. Ko nasu núu máa ñin ñayivi káyí'i nda'a ley kuu, chi suni nuu ñayivi kákuñdija nátu'un ni kándija Abraham. Chi cha-ún kuu táa taká yóo jíná'an-yó, jito nuu máa-yá. ¹⁷ Natu'un yóso núu tutu: Róo kuu táa nuu kuá'a xañ nación ni sá'a-ri, áchí. Te nuu máa-yá ni kándija-de. Te máa-yá kuu I'a náschaku taká ndéyi, te kána-ya xini táká ndatíñu ja té koo-ga, te vaí jáa-ni. ¹⁸ Te máa Abraham, vasa tú ñúkuu ini-de núu, ko ni ñúkuu ini-de. Chi ni kándija-de ja jáa-de kuu-de táa nuu kuá'a xañ ñúu, natu'un ni ka'an-ya jíin-de: Súan ndea tata-ro. Achí-ya. ¹⁹ Te ni'in ni kándija-de. Tú ní kuítá-de, ni tú ní sá'a-de cuenta ja á kuayii-de, chi a yani koo-de ñin ciento kuia. Ni tú ní sá'a-de cuenta ja ní ichi chii Sara. ²⁰ Suni súan jíin tu'un ni keyu'u Dios, tú ní jáni sikí ini-de ja má kándija-de núu, chi sua ni kándija ni'in-ga-de. Te ni nakana jaa-ga-de Dios. ²¹ Te seguro xañ ní kándija-de ja kuu skíkuu Dios tu'un ni keyu'u-yá. ²² Ja yúan ní chí'i-ya cuenta-de ja á ni kendo ndaa-de. ²³ Te nasu máa ñin sikí Abraham yóso tutu ja súan ni chí'i-ya cuenta-de. ²⁴ Chi suni yóso já sikí yóo, ja ná chí'i-ya cuenta yóo, ñayivi kákuñdija nuu máa Dios ja ní naschakú-ya Jito'o-yo Jesús. ²⁵ Chi Jesús ni jii-ya já sikí kuáchi-yó. Te ni nachaku-ya náva'a ná kendo ndaa-yo.

Sikí tá'u ní'in ñayivi kákuñdii ndaa

5 A ni kákuñdii ndaa-yo jíin tu'un kákuñdija-yó núsáa. Te ja yúan, tú kábito u'u tá'an-yó jíin Dios ni sá'a Jito'o-yo Jesucristo. ² Chi ja sikí I'a-ún kákuñdija-yó,

te núña ichi kivi-yó jíin tú'un luu ío iní-ya yá'a. Chí sikí yá'a ká'jin ni'in-yó te kusí iní-yo. Chí káñukuu iní-yo kivi-yó núy ndii ncháa kánchaa Dios. ³ Te nasu máá ñin sikí tíñu yá'a, chí suni kúsí iní-yo sikí já kájito-yó túndó'o. Chí a kájiní-yo já túndó'o sá'a ja ío paciencia iní-yo. ⁴ Te paciencia-ún yíja-yó sá'a. Te ja ní yija-yó-ún, sá'a ja ñúkuu iní-yo. ⁵ Te tu'un ñúkuu iní-ún, tú kúka nuu-yo sá'a, chí tu'un ni kundá'ú iní Dios yóó, ni jichá nuu kua'an iní añú-yo ní sá'a Espiritu Santo ja ní ja'a-ya núu-yo. ⁶ Chí onde ná tú kúu nama-yó máá-yó núú, te máá mí'ín kivi te ni jí'i Cristo ja sikí ñáyivi ñáá. ⁷ Chí fuerza-ni kuu kuu ndija ñin cháa sikí ñin cháa jíka ndaa. Ko sanaa te chundéé iní ñin cháa ku-u-de ja'a ñin cháa va'a. ⁸ Ko Dios, stá'an-ya núu-yo ndasa kúndá'ú iní-ya yóó, chí nini kándiso-yó kuáchi te ni jí'i Cristo ja'a yóó. ⁹ Vina a ni kákindoo ndaa-yo ní sá'a niñi-yá. Núsáá te ví'í-gá kaku-yó núu tú'un kití iní Dios sá'a-ya. ¹⁰ Chí nú kájito u'u-yo-yá sáá, te ni naketá'an-yó jíin Dios ni sá'a ja ní jí'i Se'e-ya, te ja súan, a ni naketá'an-yó jíin-yá, núsáá te ví'í-gá kaku-yó vina ja súan chakú-ya. ¹¹ Te nasu níni máá súan-ni, chí suni kákusí iní-yo núu Dios sá'a Jito'o-yo Jesucristo. Chí ja sikí I'a-ún, te ni naketá'an-yó jíin Dios vina.

Ja ní kenda kue'e kuu-yo

¹² Ja yúán, suni súan nátu'un ni kivi kuáchi iní ñuyávi ní sá'a máá tú'un-ni cháa. Te sikí kuáchi-ún, te ni kivi kue'e kuu-yo. Te súan ni jichá kue'e kuu-yo-ún, nuú táká ñáyivi, chí taká-i ni kasá'a-i kuáchi. ¹³ Chí onde ná té koo-ga ley, te ni jo kuáchi iní ñuyávi. Ko tú chí'i-ya cuenta nuu túu máá ley. ¹⁴ Kue'e kuu-yo-ún, ni tá'ú tíñu onde kivi ní kii Adam, te onde kivi ní kenda Moisés, vasa onde sikí ñáyivi já tú ní kasá'a-i kuáchi modo ni stívi Adam tíñu. Chí cháa-ún ni kuu muestra I'a cháa.

Ja ní kenda tu'un kuchaku-yo

¹⁵ Ko ta'u já ní ja'a-ya, nasu ní kii nátu'un máá kuáchi-ún. Chí nú sikí tíñu ni stívi máá tú'un-ni cháa onde sáá, te ni kaji'i kua'a ñáyivi ní sá'a, núsáá te ví'í-gá sá'a tu'un luu ío iní Dios jíin tá'u lúu já'a máá tú'un-ni cháa Jesucristo, ni kajichá nuu nuu kuá'a-í. ¹⁶ Te sñin sá'a kuáchi máá tú'un-ni cháa-ún, te sñin sá'a ta'u-yá. Chí sikí kuáchi máá tú'un-ni cháa-ún te ni nakuxndii-ya-í ja tá'nu ndatu-i. Ko jíin tá'u-ún, te kii tu'un ja kéndoo ndaa-i, vasa kua'a-í ni kastívi-í tíñu. ¹⁷ Te nú máá tú'un-ni cháa-ún ni stívi tíñu, te ja yúán ní tá'ú tíñu kue'e kuu-yo ní sá'a máá tú'un-ni cháa-ún, núsáá te ví'í-gá ná tá'ú tíñu ñáyivi kúchaku, sá'a máá tú'un-ni cháa Jesucristo. Chí ni'in vá'a-i máá tú'un luu ío iní-ya, te suni ni'in-í ta'u já kéndoo ndaa-i. ¹⁸ Núsáá te nátu'un ni nakuxndii-ya sikí táká cháa, chí ni stívi máá tú'un-ni cháa-ún tíñu, suni súan máá tú'un-ni cháa ni sá'a tíñu ndaa, ja yúán te kaku taká cháa te kuchaku-de. ¹⁹ Chí nátu'un tú ní jándatu máá tú'un-ni cháa, te kua'a xáan cháa ni kivi koyo chíi kuáchi ni

sá'a-de. Suni súan ni jándatu máá tú'un-ni cháa, te kua'a xáan cháa kéndoo ndaa sá'a-ya. ²⁰ Ko ley, ni cháa náva'a ná ndea-ga kuáchi, ko nuu ní ndea-ga kuáchi, te ni ndea-ga tu'un luu ío iní-ya. ²¹ Chí nátu'un ni tá'ú tíñu kuáchi ja koo kue'e kuu-yo, suni súan ná tá'ú tíñu tu'un luu ío iní-ya jíin tíñu ndaa náva'a kuchaku-yo ñí káni sá'a Jito'o-yo Jesucristo.

Ja tuká chakú-yo chíi kuáchi

⁶ Ndasa ka'an-yo núsáá. Kukuu-ni-yó jíin kuáchi náva'a ná kuá'nu-ga tu'un luu ío iní-ya náún. ² Ma kúu kuti, chí yóó ni kaji'i-yo, ni kákinda-yó chíi kuáchi. Te naja káka kuu-ga-yo jíin kuáchi núsáá. ³ Á tú kájuku'un iní-ro já táká yóó ja ní kajanducha-yo chíi Cristo Jesús, suni ni kajanducha-yo chíi tu'un ni jí'i-ya. ⁴ Chí ni kayuji ta'an-yo jíin-yá ja ní jí'i-ya, chí ni kajanducha-yo chíi tu'un ni jí'i-ya. Te ni nachaku Cristo ma'ñú ndíyi ni sá'a tu'un luu máá Táa-ya, náva'a yóó, suni súan kuu kaka kuu jáá-yó. ⁵ Chí nú ñin núu-ni ni kánduu-yó jíin-yá jíin nátu'un ni jí'i-ya, suni súan nduu-yó jíin-yá jíin nátu'un ni nachaku-ya. ⁶ Tu'un yá'a a kájiní-yo, chí cháa tú'ú já kándeé iní-yo, ñin núu-ni ni jí'i-de jiká cruz jíin máá Cristo, náva'a ná náa yíki kúñu ja ndíso kuáchi, náva'a ma kuátíñu sáni-ga-yo núu kuáchi. ⁷ Chí cháa ja á ni jí'i, a ni kenda-de iní nda'a kuáchi. ⁸ Te nú ni jí'i-yo jíin Cristo, a kákindíja-yó já súni súan nachaku-yo jíin-yá. ⁹ Chí a kájiní-yo já Cristo ni nachaku-ya má'ñú ndíyi, te ma kúu kuti-ga-ya. Chí kue'e kuu-yo, tuká tñin so'o-ya. ¹⁰ Te ja súan ni jí'i-ya chíi kuáchi, ni jí'i-ya ñin jínu-ni. Ko ja vina chakú-ya, chíi Dios chakú-ya. ¹¹ Suni súan róó jíná'an-ró, ná sá'a-ró cuenta ja á ni kaji'i ndija-ró chíi kuáchi, ko a káichaku-ro chíi Dios ni sá'a Jito'o-yo Cristo Jesús.

Ja tuká tñin kuáchi so'o-yó

¹² Núsáá te ma kuá'a-ró tú'un ja tá'ú tíñu-ga kuáchi nuu yíki kúñu-ró já kúu. Chí kuní kuáchi-ún ja kuándatu-ro núu sá'a-ró táká tíñu ndío iní yíki kúñu-ró. ¹³ Ni ma sokó-ro táká pedazo yíki kúñu-ró núu kuáchi ja sá'a tíñu ñáá, chí sua sá'a-ró cuenta ja ní kanachaku-ro má'ñú ndíyi, te ná kuá'a-ró máá-ró núu Dios. Te taká pedazo yíki kúñu-ró ná kuá'a-ró núu-yá ja sá'a-ya tíñu ndaa jíin. ¹⁴ Chí kuáchi, ma kúu tá'ú-ga tíñu nuu-ro, chí tuká káyi'i-ró ndá'a ley, chí sua káyi'i-ró ndá'a tú'un luu ío iní-ya. ¹⁵ Ndasa kuu núsáá, kukuu-yó sá'a-yó kuáchi, chí tuká káyi'i-yó ndá'a ley, chí sua káyi'i-yó ndá'a tú'un luu ío iní-ya náún. Ma kúu kuti. ¹⁶ Á tú kájiní-ro já nú káandatu-ro núu ñin cháa, mozo-de kákuu-ró, chí ni kaja'a-ró máá-ró núu-dé náva'a kuu-ró mozo-de kuándatu-ro núu-dé. Suni súan nú kuándatu-ro núu kuáchi, te kuu-ro. Xí nú kuándatu-ro núu-yá, te kéndoo ndaa-ro. ¹⁷ Ko ná kúta'u-yo núu Dios, chí vasa ni kákuu-ró mozo nuu kuáchi, ko vina chí onde jíin iní jíin añú-ro ní kajándatu-ro núu tú'un, ná modo ni kaja'tá'ú-ró. ¹⁸ Te vina a ni kenda koyo-ró iní nda'a kuáchi.

Te ni kanduu-ró mozo nuu táká tiñu ndaa. ¹⁹ Nátu'un káka'an ñayivi yúkú, súan ká'an-ri jíin-ró. Chi tú yachi xini-ro. Chi nátu'un sáa, ni ja'a-ró táká pedazo yiki kúñu-ró núu tíñu chá'an jíin núu tíñu ñáá ja ní kaa ñáá-ga sá'a, suni súan vina ná kuá'a-ró táká pedazo yiki kúñu-ró núu tíñu ndaa, náv'a kenda tíñu ndoo. ²⁰ Chi ná ni kakuu-ró mozo nuu kuáchi, ko sikí tíñu ndaa tú ní kakuu-ró mozo. ²¹ Naún ní ja'a taká tíñu-ún nuu-ro, chi vina kákuka nuu-ro sá'a-ún. Chi nú kukuu-yó jíin-ún te kuu-yo. ²² Ko vina a ni kenda koyo-ró iní nda'a kuáchi. Te ni kanduu-ró mozo Dios. Te a ni kandundoo-ró ní sá'a-ya, te onde sand'i-ñe te kuchaku-ro ñí káni. ²³ Chi ya'u-yó já kuá'a kuáchi nuu-yo kúu ja kúu-yo. Ko ñn ta'u-yo já kuá'a Dios nuu-yo kúu ja kúchaku-yo ñí káni sá'a Jito'o-yo Cristo Jesús.

Modo ja tñin ley so'o ñayivi

7 Ñáni, xí tú kájuku'un iní-ro já tñin ley so'o ñn chaa nú nini chakú-de náún. Ká'an-ri jíin chaa kájiní ndasa ká'an ley. ² Chi ña'an ní tanda'a, yí'i-ña ndá'a yíi-ña sá'a ley, ko nú a ni jí'i yíi-ña, a ni kenda-ña chí ley cuenta yíi-ña. ³ Ja yuán, nú chakú yíi-ña, te ketá'an-ña jíin ingá chaa, te kunání-ña ñá'an ísíki ncháa yíi nú súan. Ko nú a ni jí'i yíi-ña, a ni kenda-ña chí ley-ún. Te vasa ná ketá'an-ña jíin ingá chaa, nasu ísíki ncháa-ña yíi-ña. ⁴ Suni súan róo jíná'an-ró, ñáni máni, a ni kají-ro núu ley ja súan ni jí'i yiki kúñu Cristo, náv'a ná náketá'an-ró jíin ingá, ja kúu máa I'a ja ní nachaku ma'ñú ndéyi, náv'a kuu sá'a-yó táká tíñu va'a kuní Dios. ⁵ Chi ná ni kajika-yó jíin modo kakuu iní ñayivi, te ni ndukanda taká ja ndío iní-ro jíin kuáchi ni sá'a ley. Te ni kasátiñu-ún iní pedazo yiki kúñu-yó, te ni sá'a taká tíñu ja kúu-yo jíin núú. ⁶ Ko vina ni kenda koyo-yó iní nda'a ley, te ni kají-ro núu já jasú-yó-ún. Te ja yuán kájatíñu jáa-yó jíin máa Espíritu, nasu jíin tutú aná'an. ⁷ Ndasas ka'an-yo núsáa, ley kúu kuáchi náún. Ma kúu kuti. Ko ja máa-rí, ma kuní-ri ja ío kuáchi nú tú ley núú. Te suni ma kuní-ri ja ío tu'un ndío iní nú tú ní ká'an ley jíin-rí: Ma ndío iní-ro, áchí. ⁸ Te jíin ley ni jikín nuu kuáchi jíin-rí, te ni skí iní-ri ni ndio iní-ri taká tíñu kuní. Chi nú tú ley, te a ni jí'i kuáchi nú súan. ⁹ Te ruu, tú ní jiní-ri ley, te ni ichaku-ri sáa. Ko nuu ní chaa tu'un tá'u tíñu, yuán-na te ni nachaku kuáchi, te ruu ni jí'i-ri. ¹⁰ Te ley chi kuchaku-yo jíin núú, ko ni jiní-ri ja kuní kuu-ri jíin. ¹¹ Te jíin tú'un tá'u tíñu, ni jikín nuu kuáchi jíin-rí, te ni xndá'u ruu, te ni ja'ni rúu. ¹² Ja yuán ío ndoo ndija máa ley. Te tu'un tá'u tíñu, suni ío ndoo, ío va'a, te ío ndaa.

Ndasas kájatá'an ley yúkú jíin ley máa-yá

¹³ Te ja ío va'a yuán, ni ja'ni rúu náún. Túu, chi sua máa kuáchi, jíin máa ley ja ío va'a ni ja'ni rúu, náv'a ná kuní-yo já kuáchi ndíso ndija kuáchi, te kaa xaan-gá kuáchi sikí kuáchi sá'a tu'un tá'u tíñu. ¹⁴ Chi kájiní-yo já ley jíkka cuenta Espíritu, ko ruu, chi chaa yúkú kúu-ri. Te

ni jaan kuáchi ruu, te jándatu-ri nuu. ¹⁵ Chi tíñu sá'a-ri, tú júku'un iní-ri jíin, ni tú sá'a-ri ja kuní-ri, chi sasua sá'a-ri ja kití iní-ri jíto-ri-ún. ¹⁶ Te nú sá'a-ri ja tú kuní-ri-ún, yuán-na te játu'ún-ri ja ío va'a ley. ¹⁷ Ja yuán, vina nasu rúu kúu ja sá'a tíñu-ún, chi kuáchi ja ncháa iní-ri kúu ja sá'a. ¹⁸ Te a jiní-ri ja iní-ri, ja kuní ka'an iní añú máa-rí, tú ncháa tíñu va'a, chi kúu iní-ri sá'a-ri tíñu va'a, ko tú kúndé-ri sá'a-ri. ¹⁹ Chi tú sá'a-ri tíñu va'a ja kúu iní-ri sá'a-ri, ko tíñu ñáa ja tú kuní-ri sá'a-ri-ún, sa yuán sá'a-ri. ²⁰ Te nú sá'a-ri tíñu ja tú játa'an iní-ri, nasu rúu sá'a yuán, chi kuáchi ja ncháa iní-ri kúu ja sá'a. ²¹ Jiní-ri ingá ley yá'a núsáa: Vasa kúu iní-ri sá'a-ri tíñu va'a, sasua ncháa tíñu ñáa iní-ri. ²² Chi kúsí iní-ri jíin ley Dios onde jíin iní jíin añú-ri. ²³ Ko jiní-ri nuu ingá ley ja jíkka iní taká pedazo yiki kúñu-ri, kájatá'an jíin ley ja jíkka jíin já jíní tuní-ri, te nátu'un preso skívi ruu iní nda'a ley ndíso kuáchi ja ncháa iní pedazo yiki kúñu-ri. ²⁴ Naka ndá'u chaa kúu-ri. Ndéja náma ruu chíi modo máa-rí yá'a ja kúu núsáa. ²⁵ Ná kúta'u-ri nuu Dios sá'a máa Jíto'o-yo Jesucristo. Núsáa te játiñu-ri nuu ley Dios jíin já jiní tuní-ri, ko nuu ley kuáchi, chi jíin modo máa-rí játiñu-ri.

Modo jíkka-yo jíin máa Espíritu

8 Núsáa te vina ma náku-xndíi kuti-yá sikí ñayivi káyi'i nda'a Cristo, chi tuká kájika-i nátu'un kuní modo máa-i, chi sua kájika-i nátu'un kuní máa Espíritu. ² Chi ley ja ká'an Espíritu, onde jíin Cristo Jesús sá'a ja chakú-yo. Yuán ní nama ruu iní nda'a ley ja ndíso kuáchi jíin já ndíso kue'e kuu-yo. ³ Chi tíñu ja tú ní kúu sá'a ley sikí já vítá iní ñayivi, te ni sá'a Dios, chi ni táji-yá Se'e-ya ní kii nátu'un kándaa máa-yó, náv'a kundiso-ya kuáchi. Te ni nakuxndíi-ya sikí kuáchi ja ndíso ñayivi. ⁴ Náv'a ná skíkuu-yó táká tíñu tá'u ley sá'a-ya, jíin yóo ja tú kájika-yó nátu'un kuní máa modo ñayivi, chi kájika-yó nátu'un kuní máa Espíritu. ⁵ Chi ñayivi kájika nátu'un kuní máa modo máa-i, ja kúu modo máa-i kájitú iní-i jíin. Ko ñayivi kájika nátu'un kuní máa Espíritu, ja kúu tíñu Espíritu kájitú iní-i jíin. ⁶ Chi nú kájani iní-yo nátu'un kuní modo ñayivi, te kuu-yo. Ko nú kájani iní-yo nátu'un kuní máa Espíritu, te kuchaku-yo jíin tú'un kuaká'nu iní. ⁷ Ñayivi jáni iní-i sikí modo máa-i, chi jíto u'u-i Dios, chi tú jándatu-i nuu ley Dios. Te ni ma kúu kuandatu-i. ⁸ Tú kúu kusí iní Dios sá'a ñayivi kájika jíin modo máa-i. ⁹ Ko róo tuká káji-ka-ró jíin modo máa-ró, chi jíin Espíritu kájika-ró, te nú ncháa ndija Espíritu Dios iní-ro. Te nú ñn ñayivi tú ndíso-i Espíritu máa Cristo, nasu iní nda'a-yá yí-i. ¹⁰ Ko nú ncháa Cristo iní-ro, te vasa sikí kuáchi a ni jí'i yiki kúñu-ró, ko chakú añú-ro sikí tíñu ndaa. ¹¹ Ko nú iní-ro jíná'an-ró ncháa Espíritu máa Dios, I'a ni naschakú Jesús ma'ñú ndéyi, te suni súan jíin Espíritu-ya já ncháa iní-ro te nachaku yiki kúñu-ró ja kúu-ún sá'a Dios ja ní naschakú-ya Cristo Jesús ma'ñú ndéyi. ¹² Ñáni, chaa káitau kakuu-yó núsáa. Ko nasu núu modo máa-yó, ja ká-

ka-yó nátu'un kúu inji máá-yó. ¹³ Chi nú kájika-ró ná-tu'un kuní modo máá-ró, te ku-y-royó nú súan. Ko nú jíin Espiritu xnáa-ro táká tiñu ja sá'a-ró jíin modo máá-ró, te kuchaku-royó. ¹⁴ Chi taká ñayivi já káyoxnúú Espiritu Dios nu-y-í, ñayivi yúan kákuu se'e Dios. ¹⁵ Chi nasu ná-tu'un mozo ni sá'a-ya róo ja yú'ú-royó ingá jíinu, chi ni nduu-ró nátu'un se'e-ya. Te ja yúan kákana ndá'ú-royó: Abba, ja kuní ka'an: Aí Tátá máni. ¹⁶ Chi suni máá Espiritu ká'an ndaa ta'an jíin añú-royó já kákuu-yó sé'e Dios. ¹⁷ Te nú se'e-ya kákuu-yó, suni cha ni'in tá'u kákuu-yó, cha ni'in tá'u núu Dios kákuu-yó. Te ni'in ká'nu-yó tá'u-royó jíin Cristo. Te nú súan kuandéé iní yo ndó'o ta'an-royó jíin-yá, náv'a suni nduñá'nu luu ta'an-royó jíin-yá.

Ja kóo kivi kuánchaq tundó'o ñuyivi

¹⁸ Chi jáni inji-ri ja táká tundó'o kándo'o-yó vína, ni ma káni tá'an kuti jíin tú'un nduñá'nu luu-yó já kenda kuee-ga, te kuni ndijin-royó núu. ¹⁹ Chi taká ja ní sá'a-ya, káñukuu inji onde kenda ndijin taká se'e Dios. ²⁰ Chi taká ja ní sá'a-ya, ni kivi sáni inji nda'a tú'un té'yu, ko nasu já kákuu máá, chi súan ni jata'an inji máá I'a ni sá'a. Te káñukuu inji. ²¹ Chi ñin kivi, te taká ja ní sá'a-ya-ún, kenda inji nda'a tú'un té'yu, te kaka kuu ndicha-na jíin tú'un luu nátu'un taká se'e Dios. ²² Chi kájin-royó já táká ja ní sá'a-ya-ún, ñin ká'nu-ni kátana, te kájito tundó'o onde vina. ²³ Te nasu máá ñin ja ní sá'a-ya-ún, chi suni onde yóo, ja ní kejá'á sátiñu Espiritu inji-royó, te suni kátana-yó jíin iní máá-yó, káinda-tu-yó já náki'in sé'é-yá yóo. Yúan kúu ja náma-ya yíki kúñu-yó. ²⁴ Chi káñukuu inji-royó te a ni kakaku-yó. Te nú ndijin kánde'é-yó núu ñin ja káñukuu inji-royó, nasu já káñukuu inji-royó kúu. Chi nú ñin ja á kájin-i nuu kúu, ndé ñayivi kúñukuu-ga inji núsáá. ²⁵ Ko nú ja tú kájin-royó núu kúu, káñukuu inji-royó. Yúan-na te jíin paciencia káinda-tu-yó-ún. ²⁶ Suni súan chindéé tá'an Espiritu jíin-yó já vítá inji-royó, chi tú kájin-royó kakán ta'u-royó ná-tu'un kánúu kakán ta'u-royó, ko suni máá Espiritu kúu ja jikán ta'u já'a-royó, te tána jíin, te tú ní'in tú'un ka'an jíin. ²⁷ Ko máá I'a jíto nchaq vii iní añú-royó, jini-ya ndasa jáni inji Espiritu. Chi máá Espiritu, jikán ta'u já'a táká ñayivi ndóo nátu'un kuní máá Dios.

Ja má kúu kuánchaq-i yóo inji nda'a Cristo

²⁸ Te a kájin-royó já táká ja tá'an ñayivi, kendoo va'a-ga-i jíin sá'a-ya, nuu ñayivi já kákuu-maní-í jíin-yá, ja ní kana-ya xini-í nátu'un ni jata'an inji-ya. ²⁹ Chi taká ñayivi, jíin tiempo a ni jini-ya núu-í. Suni ni teta'an-ya-í ja ná kóo-i nátu'un káa Se'e-ya, náv'a ná kúu Jesús ñani núu vásá sáva-ga ñani. ³⁰ Te máá ñayivi ní teta'an-ya-ún, suni ni kana-ya xini-í, te ñayivi ní kana-ya xini-ún, suni ni kakendoo ndaa-i ni sá'a-ya. Te ñayivi ní kakendoo ndaa-ún, suni ni nduñá'nu luu-i ni sá'a-ya. ³¹ Te ñaún káka'an-royó sikí tú'un yá'a núsáá. Chi nú Dios ká'an-ya já'a-royó, te ndéja kúu ka'an sikí-royó

núsáá. ³² Chi máá-yá, tú ní sásá'an-yá Se'e-ya, chi sua ni ja'a-ya-í ja sikí taká-royó. Te naja má kuá'a-ya táká ndatiñu nuu-royó onde jíin Sé'e-ya núsáá. ³³ Ndéja kúu kakán kuáchi sikí ñayivi ní kaji Dios núsáá. Máá Dios kúu I'a skéndo ndaa yóo. ³⁴ Ndéja náku-xndii sikí-royó. Máá Cristo kúu I'a ni jí'i, te suni ni nachaku-ya má'ñú ndíyi, te vina kánchaq-ya íchi ndáv'a Dios, te suni I'a-ún ká'an-ya já'a-royó. ³⁵ Ndéja kúu kuánchaq yóo nuu tú'un ni kundá'ú inji Cristo yóo núsáá. Á tundó'o, xí já ndúku'á inji-royó, xí já kájika jíinu-yó, xí tamá, xí já kájika víchí-yó, xí já káyú'ú-royó, xí yuchí náún. ³⁶ Nátu'un yóso núu tutú: Ja sikí ní kúu ja kájin-i-ná ndita'an kivi, te ná-tu'un ri kiti kúu, kájani inji-i kájito-i náá, áchí. ³⁷ Ko tú súan, chi sua ni kundéé-ga-royó jíin táká tu'un yá'a ni sá'a máá I'a-ún ja ní kundá'ú inji-ya yóo. ³⁸ Chi jáni ndija inji-ri ja ní kue'e ku-y-royó, ni tu'un ja chakú-royó, ni ndajá'á máá-ún, ni ja kákuñá'nu, ni ja kátá'ú tíñu, ni ja vína, ni ja yúchaan, ³⁹ ni nuu súkún, ni nuu kúnú, ni ñin ndatiñu ja ní sá'a-ya, ma kúu kuti kuánchaq yóo nuu tú'un ja máá Dios jíin Jító'o-royó Cristo Jesús, ni kundá'ú inji-ya yóo.

Tu'un ñayivi Israel

9 Ká'an ndaa-ri tu'un Cristo, tú xndá'ú-ri, chi súan ká'an ndaa-ri jini-ri inji añú-ri jíin Espiritu Santo. ² Chi ndúku'á xaan inji-ri, te nene tá'u'u inji añú-ri. ³ Chi suni kuní máá-ri kuxio-ri nuu Cristo, te ná náa-ri núu, ja sikí ñani-ri ja kúu tá'an-ri ja ñin-ni niñi, ñin-ni kuñu, kákuu-ri jíin. ⁴ Te chaq Israel kákuu-de. Máá-de kákuu chaq naki'in sé'é-yá, jíin já nduñá'nu-de, jíin já ní sá'a-ya contrato jíin-de, jíin já ní ja'a-ya ley nuu-dé, jíin já chíñú'ún-de máá-yá, jíin tú'un ni keyu-u-yá nuu-dé. ⁵ Te chii tatá chaq-ún, ni káenda ndíyi táq-royó. Te suni chii tatá yúan, ni kenda niñi, kuñu Cristo. Te taká ndatiñu yí'i nda'a Dios. Te ná nákana jaa-yó-yá ñí káni ñí kúia. Amén. ⁶ Ko nasu já ní tiví tu'un Dios, chi nasu táká ñayivi já kákuu tatá Israel kúu máá cháa Israel. ⁷ Te suni vasa tatá Abraham kákuu-i, ko nasu ndí'i-i kákuu se'e-de. Chi sua ká'an: Chii Isaac koo ja kunaní-i tatá-royó, áchí. ⁸ Yúan kuní ka'an, nasu já kákuu se'e yiki kúñu kákuu se'e Dios, chi sua se'e ja ní keyu-u-yá-ún. Chi'i-ya cuenta-i ja kákuu ndija-i tatá-ún. ⁹ Chi ya'á kúu tu'un ni keyu-u-yá: Suni kivi yá'a jinu kúia, te chaq-ri, te koo ñin se'e yí Sara, áchí. ¹⁰ Te suni ío inga tu'un, chi suni ni ní'in sé'e Rebeca. Uu se'e yí ni sá'a ñin-ni chaq, ja kúu ndíyi táq-royó Isaac. ¹¹ Te onde ná té kaku-ga-i jíná'an-i, ni té kuni-ga-i sá'a-i ja vá'a ja ú'u, náv'a kendoo ní'in tu'un, ni kaji ñúkuún Dios máá-i. Chi nasu jíin tíñu sá'a-i, chi sikí já ní kana-ya xini-í. ¹² Chi ni ka'an-ya jíin-ña: Ja ñá'nu kuatíñu nuu já súchí, áchí-ya. ¹³ Nátu'un yóso núu tutú: Ni kumaní-ri jíin Jacob, te ni kiti inji-ri nuu Esaú, áchí. ¹⁴ Ndasa ka'an-royó núsáá. Á sá'a Dios tíñu ja tú ío ndaa náún. Ma kúu kuti. ¹⁵ Chi ni ka'an máá-yá jíin Moisés: Ndéja kuní-ri kundá'ú inji-ri te kundá'ú inji-ri, te ndéja kuní-ri kuku'á inji-ri jíin te

kuku'á iní-rj jíin, áchí-ya. ¹⁶ Núsáá te tú kée tiñu sá'a ni cháa kuní, ni cháa jíku jíin, chí máá Dios kúu I'á kúndá'ú iní-ya. ¹⁷ Chí áchí tutu ij jíin rey Faraón: Já yúan ní jani-rj róo náv'a ná kuichá tu'un s'v'í-rí ki'in ñé ñúyívi, te kuni ndijin-i ndasa káa fuerza-rj ja kúkuu-rj jíin-ró, áchí. ¹⁸ Núsáá, te nú ndéja kuní-ya, te kúndá'ú iní-ya, te nú ndéja kuní-ya, te sándava-yá iní. ¹⁹ Sanaa te ka'an-ro jíin-rí: Naja jikán-ga-ya kuáchi núsáá, chí ndé cháa kuu kasu nuu-yá ndasa játa'an iní-ya, achi-ro. ²⁰ Chí sua ka'an-rj jíin-ró: Te róo, ndé cháa kúu-ró já stá't'an-ró jíin Dios. Á kuu ka'an kisi ñu'un jíin máá cháa ni sá'a-ún: Naja ní sá'a-ró rúu, achi. ²¹ Te cháa sá'a-ún, ío derecho-de ja sá'a-de ñin kisi ku'un ndatíñu luu, te inga kisi ku'un ndatíñu chá'an xí túu. ²² Te nú kuní Dios stá'an-ya núu-í ndasa káa tu'un kití iní máá-yá, náv'a kuní-i na fuerza ndíso-ya, te nú ja yúan jíin paciencia tú ní xnd'í yachi-ya ñáyivi-ún, cuenta kisi ja á yani naa ñúkúun máá, te naja tú játú'ún-ró nú súan. ²³ Te súan sá'a-ya, chí kuní-ya kuichá tu'un ndasa sá'a-ya kuá'á tíñu luu xaan núu ñáyivi já ní sáv'a-ya-í, nátu'un jíin kisi, súan ná kéndoo luu-i jíin-ya. ²⁴ Ñáyivi yúan kákuu yóo ja ní kana-ya xiní-yo. Chí nasu máá ñin ñáyivi judío ní kana-ya xiní, chí suni ni kana-ya xiní ñáyivi sñin nación. ²⁵ Suni súan nátu'un ká'an nuu tutú Oseas: Ñáyivi já ná tú ní kúu ñáyivi máá-rí-ún núu, skúnání-rí-i ñáyivi máá-rí vina. Te ña'an já tú ní kú-maní-rí jíin-ña núu, skúnání-rí-ña ñá'an já maní-rí jíin vina. Achí. ²⁶ Yúan-na te nuu ní ka'an-ya: Nasu róo kákuu ñáyivi máá-rí, áchí-ya, tu'un ñuu yúan ka'an-i: Ñáyivi yúan se'e Dios I'á chakú kákuu-i. ²⁷ Suni súan ni kana jaa Isaías tu'un ñáyivi Israel: Vasa nándeá se'e ñuu Israel nátu'un ñit'í káa yu'u mar, ko ñin tñin-ni-i kaku, ²⁸ chí máá Tatá Dios síjínu-ya tíñu sá'a-ya já ndón-da-ya síkí ñúyívi, te yachi sándaa-ya. ²⁹ Nátu'un ni ka'an Isaías onde sáá: Te nú máá Tatá I'á tñin so'o taká soldado, nú tú ní skéndoo-ya yakú-ga tata nuu-yo núu, te nátu'un ñáyivi ñuu Sodoma jíin ñáyivi ñuu Gomorra, súan kuu-yó te súan ta'an-yo núu. Achí. ³⁰ Ndas ka'an-yo núsáá. Ñáyivi sñin nación, tú ní kándúkú-i tiñu ndaa, ko ni kákendoo ndaa-i, chí síkí já ní káandija-i, yúan ní kákendoo ndaa-i. ³¹ Te ñáyivi Israel, ni kándúkú-i ja kéndoo ndaa-i jíin ley, ko tú ní skíkuu kutí-í jíin máá ley. ³² Te naja. Chí ni kándúkú sáni-i, nasu jíin tú'un kándija, chí sasua jíin taká tiñu tá'ú ley. Já yúan ní kajungoyo-i síkí máá yúu xiin tíñu skáchi'i xiní já'á-í. ³³ Nátu'un yóso núu tutú: Nde'é, chí onde Sion kaitúu-rí máá yúu xiin tíñu skáchi'i xiní já'á-í, te suni jungoyo-i sá'a yuu-ún. Te ñáyivi kándija nuu yúu-ún, ma kúka nuu-í, chí máá-yá kúu, áchí.

10 Ñánj, kúu ndija iní añú-rj, te jikán ta'u-rí nuu Dios ja'á ñáyivi Israel, náv'a kaku-i jíná'an-i. ² Chí ruu, a jiní ndaa-rj ja bueno kákuu iní-i kájito-i Dios, ko tú kákuu ndaa iní-i jíin. ³ Chí tú kájuku'un iní-i ndasa kéndoo ndaa-i sá'a Dios, te kándúkú-i ja kéndoo ndaa-i sá'a máá-i. Te ja yúan tú káandatu-i nuu íchi ndaa Dios. ⁴ Chí jíin Cristo te ni jukuiñi tu'un ká'an ley,

náv'a kéndoo ndaa taká ñáyivi kándija. ⁵ Chí ni ka'an Moisés ja nú ñin cháa skíkuu tiñu ndaa ká'an ley, te kuchaku-de jíin. ⁶ Ko tu'un kéndoo ndaa, kenda chí iní tu'un kándija-yó, te ká'an súan: Ma káni iní añú-ro: Ndé cháa kaa ki'in and'ívi núsáá, áchí. Yúan kuní ka'an, ja xnúu-de Cristo onde nuu ñu'un. ⁷ Ni ma káni iní-ro: Ndé cháa kuun-de ki'in-de iní tunchi núsáá, áchí. Yúan kuní ka'an, ja xndaa-de Cristo ma'ñú nd'íyi. ⁸ Ko ndasa ká'an tu'un-ún: Yani jíin-ró ío tu'un ka'an-ro, iní yu'u-ro te iní añú-ro ío, áchí. Yúan kúu tu'un káandija-yó, te yúan kúu tu'un kájani-ró. ⁹ Chí nú játú'ún-ró onde jíin yú'u-ro já Jíto'o-ro kúu Jesús, te nú onde jíin iní jíin añú-ro kándija-ró já ní nachaku Jesús ma'ñú nd'íyi ni sá'a Dios, yúan-na te kaku-ró.

Kánúú káni-yó tú'un-ya ná kándija-i

¹⁰ Chí jíin iní jíin añú-yo kándija-yó-yá náv'a kéndoo ndaa-yo. Ko jíin yú'u-yo kuátú'ún-yó-yá náv'a kaku-yó. ¹¹ Chí tutu ij ká'an: Taká ñáyivi kándija-i nuu-yá, ma kéndoo kutí-í tuká nuu, áchí. ¹² Chí tú ká'io sñin ñáyivi griego jíin ñáyivi judío, chí suni ñin-ni máá Jíto'o-yo tñin so'o taká-i. Te kúndá'ú xaan iní-ya ñáyivi káka'an nda'ú jíin-ya. ¹³ Chí taká ñáyivi káka'an nda'ú jíin máá Jíto'o-yo onde jíin s'v'í-yá, kaku-i. ¹⁴ Ndas ka'an nda'ú-i jíin-ya te nú tú káandija-i-ya. Te ndasa kándija-i-ya te nú tú jíni so'o-i tu'un-ya. Te ndasa kuni so'o-i te nú tú naún kani tu'un-ya núu-í. ¹⁵ Te ndasa kani-i tu'un-ya te nú tú táj'í-ya-i ki'in-i. Nátu'un yóso núu tutú: Xáan luu kándaa ja'á ñáyivi kájani tu'un kuaká'nu iní, jíin já'á ñáyivi kájani tu'un va'a tu'un luu. ¹⁶ Ko nasu taká-i káchu'un iní-i ja ká'an tu'un va'a, chí ni ka'an Isaías: Táta, ndé ñáyivi kándija tu'un kájani-ná vii, áchí-de. ¹⁷ Núsáá te kuu kándija-i onde nú kuni so'o-i, te kuu kuni so'o-i onde nú koo ja káni tu'un Dios. ¹⁸ Ko ruu ká'an-rj: Á tú ní káji-ni so'o-i. Jandaa ni kájini so'o-i, chí ká'an: Ñé ñúyívi ní kenda tu'un-i te onde nuu nd'í-i-na ñuyívi ní jicha tu'un-i, áchí. ¹⁹ Ko ruu ká'an-rj: Á tú ní kájuku'un iní ñáyivi Israel tu'un yá'a. Xnáñúú-ga ni ka'an Moisés: Ná kúkuíñi-ro sá'a-rj jíin ingá nación ja nasu ñuu máá-rí kúu, te jíin ñin nación ñáá skití iní-rj róo, áchí-de. ²⁰ Suni Isaías ni chundéé iní-de ni ka'an-de: Ñáyivi já tú ní ká-nandúkú rúu, a ni jiní-i ruu. Te ñáyivi já tú ní kájika tu'un rúu, ni stá'an ndijin-rj máá-rí nuu-í, áchí-de. ²¹ Ko síkí ñáyivi Israel ká'an: Ncháka ncháa, ni jata ñaa-rj nda'a-rí nuu ñáyivi tú jándatu, jíin núu ñáyivi ní'in iní, áchí-ya.

Ja ío ñin tñin-ga ñáyivi Israel

11 Núsáá te ká'an-rj: A ni kiñi'in Dios ñáyivi máá-yá náun. Ma kúu kuti. Chí ruu, suni cháa Israel kúu-rj, tata Abraham kúu-rj, tá'an tata Benjamín kúu-rj. ² Tú ní kiñi'in Dios ñáyivi máá-yá ja á ni jiní-ya núu-í jíin tiempo xí tú kájini-ro tutú ij ndasa ká'an tu'un Elías, ndasa ni ka'an nda'ú-de jíin Dios síkí ñáyivi Israel: ³ Tá-ta, ni kaja'ni-í cháa kájani tu'un-ní, te ni kájacha-i al-

tar-ní. Te náá, máá ñn-ñá-ná n̄i kendo. Te vina, káchindik̄in-i náá, ka'ni-í náá kákun̄i-i, áchí-de. ⁴ Ko yúan-na te ndasa ni xndíó káni Dios tu'un nuu-dé núsáá: A ñáv̄a ná'ín-rí v̄asté usiá mil ñayivi káchin̄ú'ún rúy, te ñayivi-ún tú kájukuiñ̄i jít̄i kúti-í nuu ndosó Baal, áchí-ya. ⁵ Te suni súan vina, ch̄i ío ñn t̄ñn-ga, te jíin tú'un luu ío in̄i-ya ní kaji-ya-ún. ⁶ Te nú sik̄i tú'un luu ío in̄i-ya kúu, nasu ní ní'ín-í jíin tíñu n̄i sá'a-i núsáá. Ch̄i nú súan, te n̄i j̄ita tu'un luu ío in̄i-ya núú. ⁷ Naún káka'an-r̄i núsáá. J̄a ní k̄andú'ú ñáyivi Israel, tú ní kákundéé-i ní'ín-í. Ko n̄i k̄akundéé ñáyivi ní kaji-ya-ún, n̄i kani'ín-í. Te sava-ga-i n̄i kandun̄i'in in̄i-i. ⁸ Nátu'un yóso núu tutú: Nuu-í n̄i j̄a'a Dios ñn xini já tú júku'un kut̄i in̄i, jíin ndúchi já tú kun̄i kut̄i, jíin só'o j̄a tú kuni so'o kut̄i ondé vina, áchí. ⁹ Te n̄i ka'an David: Viko kásá'a-i, ná kúu nátu'un ñn xeyu, ñn j̄a t̄ñn yátá-ún-i, ñn t̄ynchi, ñn nuu ní'ín-í ya'u-i. ¹⁰ Te nduchi-í, ná kúñaa ná-va'a m̄a kúu nde'é-i jíin, te ná kóo t̄é-i ññ káni, áchí-de. ¹¹ Núsáá te ruu ká'an-r̄i: N̄i kandua-i, te n̄i kajita ii-í náún. M̄a kúu kut̄i. Ch̄i sua n̄i kakaku ñayivi s̄ñn nación j̄a súan n̄i k̄asáña'mu ñayivi Israel, náva'a ná kúkuíñ̄i máá Israel jíin'an. ¹² N̄i k̄asáña'mu Israel, te j̄a yúan ní ndukúká ñúyivi. N̄i kajita Israel, te j̄a yúan ní ndukúká ñáyivi s̄ñn nación. Naga n̄i kuu j̄a xáan ndatu tíñu koo ondé kivi ná náki'in sé'é-yá taká Israel núsáá. ¹³ Ch̄i jíin róó ñayivi s̄ñn nación ká'an-r̄i, ch̄i ruu suni cha skáka tu'un nuu cháa s̄ñn nación kúu-r̄i, te jíin'ún ká'an-r̄i sik̄i tíñu sá'a-r̄i, ¹⁴ náva'a ná kúkuíñ̄i tá'an-r̄i sá'a-r̄i, te k̄aku sava-de sá'a-r̄i. ¹⁵ Ch̄i nú n̄i kiñi'in-ya Israel, te j̄a yúan ní kanaketá'an ñayivi ñúyivi jíin-yá, núsáá te kivi náki'in sé'é-yá Israel, te nasu nátu'un j̄a ní nachaku-i m̄a'ñú nd̄yi koo yuán náún.

Olivo yúkú xini olivo táta

¹⁶ Te nú ío ndoo nde'ē já kúun núú, te suni ññ-ni ío ndoo. Te nú ndu'u ío ndoo, suni súan ío ndoo taká nda'a. ¹⁷ Ko nú sava nda'a-ún, n̄i kajanchaa, te nú róó j̄a kúu-ró ñn nda'a yúnu olivo yúkú, n̄i nuku'un-ró núu ní kajanchaa nda'a táta-ún, te nú stáa ta'an-ro kájin ondé ndu'u númá máá yúnu olivo táta, ¹⁸ m̄a sátéyíí-ró máá-ró já ndóna-ró sik̄i taká nda'a-ún núsáá. Ch̄i nú sátéyíí-ró máá-ró, te ná nuku'un in̄i-ro já tú stáa ndu'u-ún kájin-ro, ch̄i sua stáa-ró kájin máá ndú'u-ún. ¹⁹ Sanaa te ka'an-ro: Sava nda'a ní kajanchaa kua'an náva'a nuku'un-r̄i yá'a, ach̄i-ro. ²⁰ Bueno, ko sik̄i já tú ní kákandija máá ndá'a-ún, yuán ní kajanchaa. Ko róó, ch̄i sik̄i já kándija-ró, yuán nukuiñ̄i n̄i'in-ró. M̄a sávixi-ro máá-ró núsáá, sua yu'ú-ro. ²¹ Ch̄i nú Dios, tú ní kundá'ú in̄i-ya máá ndá'a xiin tíñu-ún, naga n̄i kuu róó, j̄a kundá'ú in̄i-ya róó. ²² Nde'ē vá'a-ró núsáá, ndasa kundá'ú in̄i Dios, te suni xa'an in̄i-ya. Xa'an in̄i-ya jíin cháa n̄i kandua-ún, ko kundá'ú in̄i-ya róó, te nú kundij n̄i'in-ró jíin tú'un kundá'ú in̄i-ya róó. Te nú túu, te suni kuancha-ya róó ki'ín-ro. ²³ Suni súan máá ñayivi-ún, nú kandija-i, suni nuku'un-i, ch̄i máá Dios kuu

nachu'un tuku-ya-í. ²⁴ Te nú róó, vaí-ró chíi yunu olivo j̄a á káa yúkú, te n̄i nuku'un-ró xini yunu olivo táta, va'a nasu tá'an-ún kúu-ró, naga n̄i kuu ñayivi-ún j̄a máá ndá'a xiin tíñu kákuu-i, j̄a má náchu'un-ya-í xini máá yunu olivo máá-i núsáá. ²⁵ Ñáni, ch̄i tú kuní-r̄i j̄a kúñáá xini-ro ndasa ío sik̄i tú'un sa'í yá'a, náva'a m̄a sávixi-ro máá-ró te kani in̄i-ro já ndíchí xa'an-ro jíin'an-ró, ch̄i sava ñayivi Israel, n̄i k̄asán̄i'in in̄i-i, te n̄i k̄anaa-í, ondé ná ndékava taká ñayivi s̄ñn nación. ²⁶ Yúan-na te ndi'i ñayivi Israel kaku-i. Nátu'un yóso núu tutú: Ichi ñúu Sion kii I'a nama yóó, te kuan-cha-ya chá'an tá'an Jacob, j̄a tú káchin̄ú'ún-i-ya. ²⁷ Te tu'un yá'a kuu contrato sánda-ri jíin-i ondé ná kuán-cha-ri kuachi-i, áchí. ²⁸ J̄a róó, kájito u'u-i-ya já sik̄i máá tú'un va'a. Ko n̄i kaji-ya-í, te kundá'ú in̄i-ya-í, j̄a sik̄i táa-i. ²⁹ Ch̄i Dios tú nátu'u in̄i-ya já téta'an-ya tá'u-yo jíin já kána-ya xini-yo. ³⁰ Suni súan róó, n̄i k̄asán̄i'in in̄i-ro núu Dios ondé sáá. Ko vina, ch̄i sik̄i já ní k̄asán̄i'in in̄i máá ñayivi-ún, te n̄i kundá'ú in̄i-ya róó. ³¹ Suni súan máá ñayivi-ún, n̄i k̄asán̄i'in in̄i-i vina, náva'a suni ná-tu'un n̄i kundá'ú in̄i-ya róó jíin'an-ró, suni súan ná kundá'ú in̄i-ya-í vina. ³² Ch̄i máá Dios, n̄i jasuy-ya taká ñayivi chíi tu'un sán̄i'in in̄i-i, náva'a kundá'ú in̄i-ya taká-i. ³³ Xáan kúnú káa tu'un kúká, tu'un ndíchí, tu'un tu'a Dios. Ni m̄a júku'un kut̄i in̄i-yo ndasa káa taká tíñu sánda-ya. Te xa'an sá'í ñn taká ichi-yá. ³⁴ Ch̄i ndé cha, a n̄i jin̄i ndasa jáni in̄i Dios, xí ndé cha n̄i j̄a'a consejo nuu yá. ³⁵ Xí ndé cha n̄i j̄a'a nuu-yá xna'an-ga náva'a chunaa-yá nuu-dé. ³⁶ Ch̄i ondé nuu máá-yá vaí taká ndatíñu. Te suni máá-yá n̄i sá'a. Te suni máá-yá t̄ñn. Te ná nákana jaa-yó-yá ññ káni ññ kuiá. Amén.

Ndasa kuatíñu va'a ñayivi ndóo

12 Ñáni, j̄a yúan ká'an nda'ú-r̄i jíin-ró jíin tú'un n̄i kundá'ú in̄i Dios róó, ch̄i vina chakú-ro jíin yiki kúñu-ró, te kuní-r̄i j̄a ná kóo ndoo te ku'a-ro núu máá-yá. Te ná kús̄i in̄i Dios jíin-ró, ch̄i yuán kúu j̄a chíñú'ún-ró-yá ondé jíin in̄i jíin añú-ro. ² Te m̄a kóo ñn núu in̄i-ro jíin ñúyivi yá'a, ch̄i sua ná násama-ró máá-ró, te ná ndúu jáá xini-ro, náva'a ná kuní-ro ndasa va'a káa tu'un játa'an in̄i Dios, jíin tú'un n̄i yija va'a j̄a kús̄i in̄i-ya sá'a. ³ Chi tu'un luu j̄a ní j̄a-a-ya núu-rí sá'a j̄a ká'an-r̄i jíin ñn ch̄a ká'jin m̄a'ñú-ró jíin, j̄a má skákunu-ga-de ku'a máa-de nuu kú'a j̄a á ká'jin-de, ch̄i sua ná káni kuándí'í in̄i-de nátu'un n̄i j̄a'a Dios tu'un kándija nuu ñn ñn-de. ⁴ Ch̄i nátu'un yóó, jíin modo j̄a ku'a pedazo ndiso yiki kúñu-yó ko tú ñn-ni tíñu kásá'a, ⁵ suni súan yóó, va'a kua'a-yo, ko nátu'un ñn-ni ñayivi kákuu-yó núu Cristo. Ko j̄a ñn ñn máa-yó, ch̄i pedazo-ni-yó kánakun̄i tá'an-yó. ⁶ Chi n̄i ní'ín-yo s̄ñn s̄ñn ta'u ndasa ku'a n̄i j̄a-a-ya tú'un luu ío in̄i-ya núu-yo. Te nú ta'u já káni-yó tú'un-ya kúu, ná sá'a-yó jíin kú'a kándija-yó núsáá. ⁷ Xí nú ta'u já kuatíñu-yó kúu, ná kuatíñu-yó. Te nú ta'u já stá'an-yo kúu, ná stá'an-yo. ⁸ Ñayivi ká'an ndéé, ná ká'an ndéé-i. Ñayivi já'a, ná táva

iní-i kuá'a-i. Ñayivi tá'ú tíñu, ñúkuún ná sá'a-i. Ñayivi kúndá'ú inj, sɨj ná kóo inj-i. ⁹ Tu'un kúndá'ú inj, ma kóo jíin tú'un yóso yú'u. Ná kóto u'u-ro tíñu ñáá, te ma sía-ro tíñu va'a. ¹⁰ Ná kúchaka manj tá'an-ró. Te sá'a-ró cuenta ja maní-ro jíin ñani máá-ró. Te kuítu inj-ro já sá'a jíñú'un-ró jíin tá'an-ró. ¹¹ Ma sá'a kúxí-ró nú ío tíñu kásá'a-ró. Te jíin inj jíin añú-ro ná kuítu inj-ro kuátíñu-ró núu máá jíto'o-yo. ¹² Te a kañukuu inj-ro, te ná kóo sɨj inj-ro. Te nú ío tundó'o, te kuandéé inj-ro. Te nene kakán ta'u-ro. ¹³ Te taká ñayivi ndóo, nú ká-nandí'i-i yaku najíin, te koto tá'an-ró jíin-i. Te koto ndá'ú-ro núu ñáyivi jíká. ¹⁴ Kakan ta'u-ro já'a ñáyivi káchindikín róó, kakan ta'u-ro já'a-í te ma ká'an tásí-ró sikí-í. ¹⁵ Ná kúsi inj-ro jíin ñáyivi ká'jo sɨj inj, te ná ndé'e-ro jíin ñáyivi kánde'e. ¹⁶ ñin-ni ná kóo xinj-ro jíiná'an-ró. Ma skákuu-ró máá-ró, chj sua ná ndútá'an-ró jíin cháa ká'jo súchí inj. Ma sá'a-ró já cháa ndíchí xáan kákuu-ró. ¹⁷ Ma ná sá'a ndiva'a-ró jíin ní ñin ñayivi, nú nj sá'a ndiva'a-i jíin-ró. Kuítu inj-ro sá'a jíñú'un-ró tíñu onde jíto jíin núu taká-i. ¹⁸ Te nú kuu sá'a-ró, te vindáa vinené kuxiykú-ró jíin taká ñayivi, onde jíin kú'a kúndéé-ró jíin. ¹⁹ Nani máni, ma cháa inj-ro já nani'in tá'an-ró jíiná'an-ró, chj sua nuu máá-yá ná kuá'a-ró tú'un kitj inj-ya núu-í, chj súan yóso núu tutú: Nani'in tá'an máá-rí jíin-i, máá-rí kuá'a ya'u-i, áchí máá Tatá Dios. ²⁰ Ja yúan, nú cháa kájito u'u róó, jí'i-de soko, kuá'a ja ná kée-dé. Nú jichí-de, kuá'a ja ná kó'o-de. Chj nú súan, te kundéé-ró jíin-de, kuka nuu-de sá'a-ró. ²¹ Ma yujj-ro sá'a tíñu ñáá, chj sua ná yujj tíñu ñáá sá'a-ró jíin tíñu va'a.

Ndasa kaka-yó íchi núu gobierno

13 Taká ñayivi, ná kuándatu-i nuu cháa kákuñá'nu-ga, chj túu cháa tá'ú tíñu te nú tú ní já'a Dios tu'un núu. Te taká cháa a kándiso tíñu, Dios nj cháa tíñu sikj-dé. ² Ja yúan, nú ío cháa tú jándatu nuu cháa tá'ú tíñu, te tíñu nj teta'an Dios ské'ichj-de, te cháa káské'ichj, nakuxndíi-de sikj máá-de. ³ Chi cháa kátá'ú tíñu, tú ndóna-de sikj cháa sá'a tíñu va'a, chj sua sikj cháa sá'a tíñu ñáá. Te róó, kuni-ro já tú yu'ú-ro sá'a cháa tá'ú tíñu náún. Sá'a tíñu va'a, te ná kuátú'un-de róó. ⁴ Chj mozo Dios kúu-de, ja kóto va'a-de róó. Ko nú sá'a-ró tíñu ñáá, te ná yú'ú-ro, chj nasu já kúsi inj máá-de ndíso-de machete, chj mozo Dios kúu-de, náva'a xndó'o-de ñayivi sá'a tíñu ñáá. ⁵ Ja yúan kánúu kuándatu-ro núu-dé jíiná'an-ró, nasu máá ñin ja tú kitj inj-ya nuu-ro, te suni náva'a ma kána jíin añú-ro núu-ro. ⁶ Chj suni ja sikj yúan kúu ja kája'a-ró xú'un yóo, chj mozo kájatíñu nuu Dios kákuu-de, suni ja sikj tíñu yúan. ⁷ Ka'ncha ja káitau-ro núu taká ñayivi. Nuu já taú-ro xú'un yóo, te xu'un yóo. Nuu ñayivi já taú-ro xú'un póniná, te xu'un póniná. Nú ñeni kuan-datj-ro, te ná kuándatu-ro. Te nú ñeni kóo tu'un jíñú'un, te ná kóo jíñú'un-ró. ⁸ Ma kútau kuti-ro núu ní ñin ñayivi, chj máá-ni ja kúndá'ú inj-ro tá'an-ró. Chi cháa

kúndá'ú inj tá'an, a nj kundéé-de nj skíkuu-de tu'un ká'an ley. ⁹ Chj ká'an nuu tutú: Ma kúsi ncháa tá'an-ró, ma ká'ni-ro ndíyi, ma saku'ná-ró, ma sátú'un-ró, ma ndío inj-ro. Te nú ío sava-ga tu'un tá'ú tíñu, ko ñin ká'nu-na ká'an: Kundá'ú inj-ro tá'an-ró, ná-tu'un kúndá'ú inj-ro máá-ró, áchí. ¹⁰ Tu'un kúndá'ú inj, tú sá'a ndiva'a jíin tá'an. Ja yúan, tu'un kúndá'ú inj tá'an kúu tu'un skíkuu taká tíñu ká'an ley. ¹¹ Te súan ná sá'a-yó, chj a kájinj-yo já máá hora nata'u núu-yo já káxixj-yo kúu. Chj vina a nj kuyani-ga kivi káku-yó, vása kivi ní kandíja-yó. ¹² Akuáa a nj ja'a kua'an, te a kuyani chaa ndúu. Núsáa te ná skána-yó tíñu ñuñáa kí'in, te ná sá'a-yó tíñu ndúu. ¹³ Ná káka kuu jíñú'un-yó cuenta ndúu. Ma kée ú'inj-yo, te ma kóo ká'vá-yó. Ma káka téné-yó, te ma káka kuaxán-yó. Ma kuátá'an-yó, te ma kóo kuásún inj-yo. ¹⁴ Sua ná kúkútu-ro jíin jíto'o-yo Jesucristo, te ma sákútu-ro máá-ró jíin tíñu ndío inj yiki kúñu-ró.

Ndasa sá'a-yó jíin ñayivi vítá inj

14 Chaa kándíja vítá, ná kuátá'ú-ró-de, ko nasu já státá'an-ró jíin-de sikj taká tu'un. ² Chj ío cháa kándíja ja kúu kee-dé taká-ni nuu, ko cháa vítá inj máá nian-ni yua yée-dé. ³ Róo cháa yée, ma sá'á'a inj-ro núu cháa tú yée. Te róo cháa tú yée, ma náku-xndíi-ró sikj cháa yée, chj Dios já'tá'ú-yá cháa-ún. ⁴ Te róo, ndé cháa kúu-ró já náku-xndíi-ró sikj cháa kúu mozo tatú núsáa. Te nú kundij nj'in-de, xí káka yátá-de, ko nuu máá patrón-de já'tíñu-de. Ko nukuiñj nj'in-de, chj máá jíto'o-yo kuu nakani nj'in-ya-dé. ⁵ ñin cháa ká'an ja íi ñin kivi vása ingá kivi. Te ingá cháa ká'an ja ñin-ni kándaa taká kivi. Ko ná ñin ná ñin-de ná nátava-dé cuenta ndasa jáni ndija inj-de. ⁶ Chaa já'tú'un kivi, ndúkú-de ndasa skíkuu-de nuu máá jíto'o-yo. Te cháa tú já'tú'un kivi, suni ndúkú-de ndasa skíkuu-de nuu máá jíto'o-yo. Chaa yée, yée-dé te já'tíñu-de nuu máá jíto'o-yo, chj náku-atá'ú-de nuu Dios. Te cháa tú yée, suni já'tíñu-de nuu máá jíto'o-yo, vasa tú yée-dé, chj nákuatá'ú-de nuu Dios. ⁷ Chj tú ni ñin-yó káichakj-yo já máá-yó. Ni tú ni ñin-yó kúu-yo já máá-yó. ⁸ Te nú káichakj-yo, káichakj-yo já kuátíñu-yó núu máá jíto'o-yo. Te nú ku-u-yo, suni ku-u-yo já já'tíñu-yó núu máá jíto'o-yo. Núsáa te vasa ná kúchakj-yo, xí vasa ná kúu-yo, ko máá jíto'o-yo xíin yóo. ⁹ Chi ja sikj yúan kúu ja ní jí'i Cristo, te nj nachakj tuku-ya, náva'a kuu-ya jíto'o nuu ñayivi ní kaji'í jíin núu ñáyivi káichakj. ¹⁰ Te róo, naja náku-xndíi-ró sikj ñani-ro núsáa. Xí róo, naja sá'á'a inj-ro núu ñani-ro núsáa. Chi taká-yo, kuiñi-yó yú'u mesa Cristo sánda-a-ya tíñu-yó. ¹¹ Chj súan yóso núu tutú: Jándaa ndíja nuu máá-rí jukuiñj jí'tá taká ñayivi, te nakana jaa taká-i Dios, áchí máá jíto'o-yo. ¹² Núsáa te ná ñin ná ñin-yó, nakuá'a-yó cuenta nuu Dios ndasa nj kásá'a máá-yó. ¹³ Ma náku-xndíi-yó sikj tá'an-yó núsáa, chj sua ná cháa inj-yo já má skívi-yó ñani-yo júnga-va-de nuu kuáchi. ¹⁴ A jiní-ri, te kándíja-ri sá'a máá jí-

to'og-yo Jesús, ja tú ni ñn ndatíñu kúchá'an máá já máá. Nú ñn cháa jáni iní-de ja káchá'an ñn ndatíñu, te sikí máá-de káchá'an. ¹⁵ Ko nú sikí ndéyu-ro tá'u'u iní ñani-ro núsáá te nasu kúndá'ú iní-ro-í. Mā xnáa-ro cháa-ún ja kuáchi ndeyu-ro, chi ja cháa-ún kúu ja ní j'i'í Cristo. ¹⁶ Núsáá te mā kuá'a-ró tú'un ka'an-i sikí tíñu sá'a-ró já ío va'a jiní máá-ró. ¹⁷ Chí nasu já kée já kó'o kúu iní ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, chi tu'un ndaa, jíin tú'un kuaká'nu iní, jíin tú'un kúsí iní sá'a Espíritu Santo kúu. ¹⁸ Chi cháa ja súan jatíñu-de nuu Cristo, kúsí iní Dios sá'a-de. Te suni taká ñayivi kájatú'ún-i-de. ¹⁹ Núsáá te ná kuítú iní-yo sá'a-yó taká tíñu ndíso tu'un vindáa vinené, náva'a skuá'nu tá'an-yó. ²⁰ Ja kuáchi ndeyu-ro, mā xnáa-ro tíñu ni sá'a Dios. Taká ndatíñu ío ndoo ndija, ko nú ñn cháa skívi-de inga-i iní kuáchi, sá'a ndeyu yée-dé, te kuáchi ndíso-de nú súan. ²¹ Va'a-ga mā kée-ro kúñu, ni mā kó'o-ró vino, ni ñn mā sá'a-ró te nú kivi ñani-ro kuáchi sá'a, xí tévi-de sá'a. ²² Kándija va'a-ro náún. Núsáá te súan ná káni iní máá-ró jíin ondé nuu Dios. Xáan ndatu kendoo cháa ja tú nakuxndíi añú-de sikí máá-de jíin tú'un jatú'ún-de. ²³ Ko cháa jáni ñn jáni uu iní-de nú yée-dé, kuchá'an-de sá'a, chí tú kándija va'a-de te yée-dé. Chi taká ja sá'a-yó, te nú tú kándija va'a-yó, te máni kuáchi kúu.

15 Núsáá te yóo, nú ñayivi ká'jin ni'in-ga kákuu-yó, te ñni ná kuándéé iní-yo jíin já kásáña'mu ñayivi vítá iní. Te mā ndúkú-yó já kúsí iní máá-yó sá'a-yó. ² Ná ñn ná ñn-yó ná kúsí iní tá'an-yó sá'a-yó, náva'a skuá'nu-yó-i, te kendoo va'a-ga-i. ³ Chí Cristo, nasu ní ndúkú-yá ja kúsí iní máá-yá sá'a-ya, chí sua yóso núu tutú: Taká tu'un ndíva'a ja ní kaka'an ndíva'a-i sikí-ní, ni nduu sikí máá-ná, áchí. ⁴ Chi taká tu'un ja ní jukoso ondé sáá, ni jukoso náva'a skuá'a-ún yóo. Náva'a nú kuiñi ni'in-yó, te koo ndéé iní-yo sá'a tutu i. Yúan-na te kuñukuu iní-yo. ⁵ Ko máá Dios, ja náva'a-ya paciencia jíin tú'un ndéé iní, ná sá'a-ya já ñn-ni xiní kúñava'a taká-ro cuenta Cristo Jesús. ⁶ Náva'a ná keta'an tu'un kaka'an-ro, te ñn núú, ná nákana jaa-ró Dios, I'a kúu Táa máá Jíto'og-yo Jesucristo.

Tu'un ñayivi sñn nación

⁷ Núsáá te kuatá'ú-ró tá'an-ró natu'un ni jatá'ú Cristo yóo, náva'a nakana jaa-yó Dios. ⁸ Chí ká'an-ri ja Cristo ni jatíñu-ya núu ñayivi judío, náva'a stá'an-ya já ío ndaa tu'un ká'an Dios, te náva'a ná kúkútu taká tu'un ni keyu'u-yá nuu ndíyi táa-yo, ⁹ te náva'a suni ñayivi sñn nación ná nákana jaa-i Dios ja ní kundá'ú iní-ya-í. Natu'un yóso núu tutú: Núsáá te ná nákana jaa-ná ní mā'ñú ñayivi sñn nación, chí kuatú'ún-ná s'v'í-ní, te kanta-ná, áchí. ¹⁰ Te inga ká'an: Róo, ñayivi sñn nación, ná kúsí iní-ro ondé jíin ñayivi máá-yá, áchí. ¹¹ Te inga jínu ká'an: Taká ñayivi sñn nación, ná nákana jaa-ró máá Tatá Dios. Te taká ñayivi sñn ñuu, ná nákana jaa-i-ya, áchí. ¹² Te suni ká'an Isaías: Najaa ñn numa Isaí. Te yúan kenda ñn cháa nukuiñi tá'ú tíñu nuu ñayivi sñn

nación, te taká ñayivi sñn nación, kundatu-i cháa-ún, áchí. ¹³ Te máá Dios, náva'a-ya tú'un kuñukuu iní. Te ná kúsí téyí iní-ro, te kuaká'nu iní-ro sá'a-ya, chí kándija-ro, náva'a ná kuñukuu xa'an iní-ro sá'a fuerza Espíritu Santo. ¹⁴ Nani máni, ko ruu, chí jáni ndija iní-ri ja ní kákútú-ró jíin tíñu va'a, te kájuku'un ndí'i iní-ro. Te suni kájiní-ro kána jíin-ró núu tá'an-ró, ¹⁵ ko ni chundéé iní-ri cháa-ri tutu yá'a nuu-ro, ñani jíná'an-ró, náva'a ná xndáku-ri nuu-ro. Chí nuu-ri ni ja'a-ya tú'un luu ío iní Dios, ¹⁶ náva'a kuu-ri yu'u núu Jesucristo kuatíñu-ri nuu ñayivi sñn nación, te kani-ri tu'un va'a Dios, náva'a ná kúsí iní-ya jíin ñayivi sñn nación ja ní ja'a-ri-i nuu-yá, chí a ni kandundoo-i ni sá'a Espíritu Santo. ¹⁷ Chí ruu, ío ndasa sátéyí-ri máá-ri sá'a Cristo Jesús, cuenta tíñu ni sá'a-ri nuu Dios. ¹⁸ Chí tuká chundéé iní-ri ka'an-ri inga tu'un, chí máni sikí tú'un ndasa ni sátiñu Cristo jíin-ri. Ja yúan ní jandatu ñayivi sñn nación ni sá'a-ri jíin tú'un ni ka'an-ri, jíin tíñu ni sá'a-ri. ¹⁹ Jíin fuerza taká tíñu ná'nu, jíin tíñu ja kánaa iní-i kánde'é-i, onde jíin fuerza Espíritu Dios, chí onde ñuu Jerusalén, jíin ñuu ni kájkó ndúu ñí yúan, onde ñuu Ilírico, ni xndékava ndí'i-ri tu'un va'a Cristo. ²⁰ Chí súan jítu xa'an iní-ri jáni-ri tu'un va'a, ko tú ní ja'an-ri nuu á kaka'an-i tu'un Cristo, chí tú ní kuni-ri skuá'nu-ri sikí cimientu ja á ni jani inga cháa. ²¹ Chí sua ni sá'a-ri natu'un yóso núu tutú: Ñayivi já tú ni ñn-de ní kástu'ún tú'un-ya núu-í, vina te kuni-i, te ñayivi já tú ní kájiní so'o kutí-í tu'un-ún, vina te juku'un iní-i, áchí. ²² Suni ja yúan ní kuu kua'a jínu ndasú ichi-ri ja-ri nuu-ro. ²³ Ko vina chí tuká nuu kí'in-ri ñí ndáñúu yá'a, te kúu xa'an iní-ri ja ja-ri nuu-ro, chí súan kuni-ri onde a ío kua'a kuiá. ²⁴ Te nú kí'in-ri España, te kuni-ri kindé'é-ri róo. Te ja'a-ri kí'in-ri, te chu'un íchí-ró rúu kí'in-ri yúan, te nú ni nda'a iní-ri ñn tí'li ka'an-ri jíin-ró xná'an-ga. ²⁵ Ko vina, kí'in-ri ichi ñuu Jerusalén, chí ndíso-ri yaku najíin já kúu ñayivi ndóo ká'io yúan. ²⁶ Chi cháa ñuu Macedonia jíin cháa ñuu Acaya, ni kákusí iní-de ni kákin-de yaku najíin já kuatíñu ñayivi káta'an ndá'ú, jíin ñayivi ndóo káxiukú iní ñuu Jerusalén. ²⁷ Te ni kákusí va'a iní-de, chí káitau ndija-de nuu ñayivi-ún, chí nú cháa sñn nación ni kani'in tá'an-de tíñu sá'a Espíritu, te suni súan kánúu kóto ta'an-de ñayivi-ún jíin ndatíñu káñava'a-de iní ñuyívi. ²⁸ Núsáá te nú ni sá'jínu-ri tíñu yá'a, te nú ni ja'a-ri xu'ún yá'a nuu-í, yúan-na te ichi núu-ro jíin ja'a-ri kí'in-ri España. ²⁹ Te jiní-ri ja nú ná ja-ri, te kendoo va'a-ró sá'a tu'un va'a Cristo, ja kúndiso ndí'i-ri ja-ri jíin núu-ro. ³⁰ Ko ká'an ndá'ú-ri jíin-ró ñani, ja sikí máá Jíto'og-yo Jesucristo jíin já sikí tú'un ni kundá'ú iní Espíritu-ya yóo, ná chindéé chítuu-ró rúu kákan ta'u-ro já'a-ri nuu Dios, ³¹ náva'a ná kaku-ri iní nda'a cháa tú káandatu káxiukú iní ñuu Judea, te náva'a ñayivi ndóo ká'io iní ñuu Jerusalén, ná kuatá'ú va'a-i yaku najíin já kúndá'a-ri kí'in-ri jíin. ³² Náva'a nú játa'an iní Dios, te ja-ri nuu-ro, te ná kúsí iní-ri jíin-ró, te ñn ká'nu-ni nani'in iní-ri jíin-ró. ³³ Te máá Dios ja ndíso-ya tú'un kuaká'nu iní, ná koo-ya jíin taká-ro jíná'an-ró. Amén.

Tu'un ndéé iní nĭ chaa Pablo nuu-í

16 Nda'a-ro chí'i-rĭ kuá'a-yó Febe, chí ña'an-ún, ña'an jatíñu nuu tĭku'nĭ kándĭja inĭ ñuu Cencrea kúu-ña. ² Te ná kuátá'ú-ró-ña nátu'un nĭnĭ sá'a va'a taká ñayivi ndóo, chí súan kuní máá Jító'o-yo. Te nani ndatíñu nú jínu ñú'ún-ña jiní-ro, kuá'a-ró núy-ñá, chí súan nĭ ja'a-ña núy kuá'a ñayivi, te suni onde ruu. ³ Ka'an-ro jíin Priscila jíin Aquila, ná sándéé iní-de, chí káchindéé tá'an-de jíin-rĭ nuu Cristo Jesús. ⁴ Chí nĭ ka-jataña-de máa-de ja sikĭ rúy, ná jí'i-rĭ núú. Te vina nasu máá ñin-rĭ nákuatá'ú núy cháa-ún jíná'an-de, chí suni taká tiku'nĭ ñayivi sĭin nacióon, kánakuatá'ú-i nuu-dé. ⁵ Suni súan ná sándéé iní tiku'nĭ ío ve'e-de. Te Epeneto, chaa manĭ-rĭ jíin, násándéé iní-de, achĭ-ro kúni-de, chí xnáñúú-gá máa-de kúu chaa nĭ kándĭja nuu Cristo inĭ ñuu Acaya. ⁶ Suni ná sándéé iní María, chí ña'an-ún, nĭ sátiñu xa'an-ñá ja róo jíná'an-ró. ⁷ Ná sándéé iní tá'an-rĭ Andrónico jíin Junias, chí suni chaa kájika ta'an vekaa jíin-rĭ kákuu-de, te apóstol kákuñá'nu kákuu-de, chí xna'an-ga máa cháa-ún nĭ káandĭja-de nuu Cristo vásá rúy. ⁸ Ná sándéé iní Amplias, chaa manĭ-rĭ jíin-de nuu máá Jító'o-yo. ⁹ Ná sándéé iní Urbano, chaa sátiñu ta'an jíin-yó núy Cristo Jesús. Suni súan ka'an-ro jíin Estaquis, chaa manĭ jíin-rĭ. ¹⁰ Ná sándéé iní Apeles, chaa kándĭj va'a nuu Cristo. Ná sándéé iní tá'an Aristóbulo. ¹¹ Ná sándéé iní tá'an-rĭ Herodióon. Ná sándéé iní tá'an Narciso ja á káyĭ'i-i nda'a máá Jító'o-yo. ¹² Ná sándéé iní Trifena jíin Trifosa, chí ña'an-ún, kásátiñu-ña ja kúu máá Jító'o-yo. Ná sándéé iní Pérsida, ña'an manĭ jíin-yó. Chí ña'an-ún, xa'an nĭ sátiñu-ña ja kúu máá Jító'o-yo. ¹³ Ná sándéé iní Rufo, chaa nĭ kaji máá Jító'o-yo, te suni súan ka'an-ro jíin náa-de te náa-rĭ. ¹⁴ Ná sándéé iní Asíncrito, jíin Flegonte, jíin Hermas, jíin Patrobas, jíin Hermes. Suni súan ka'an-ro jíin taká ñani-yo káxiyukú jíin-de. ¹⁵ Ná

sándéé iní Filólogo, jíin Julia, jíin Nereo, jíin kuá'a-de, jíin Olimpas, jíin taká ñayivi ndóo káxiyukú jíin-de. ¹⁶ Nú káka'an-ro jíin tá'an-ró, te ndoo titú tá'an-ró. Taká tiku'nĭ káyĭ'i nda'a Cristo, káka'an ja ná sándéé iní-ro jíná'an-ró. ¹⁷ Te ká'an nda'ú-rĭ jíin-ró, ñani jíná'an-ró, ja kóto va'a-ró ñayivi kástátá'an, jíin ja kácutuku inĭ-i sikĭ tú'un ja ní kaskuá'a-ró. Va'a-ga ná kúxio-ró núy-í. ¹⁸ Chí ñayivi yúan tú káatíñu-i nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, chí máni chí-i kájítú inĭ-i jíin. Te xa'an vixí yu'u-í, te káka'an ncha-i, te súan káxndá'ú-i sava-ga ñayivi yachĭ inĭ. ¹⁹ Chí taká ñayivi, a kájinĭ-i ja bueno káandatu-ro. Te ja yúan kúshĭ inĭ-rĭ ja sikĭ róo. Ko kunĭ-rĭ ja ná kúu ndíchĭ vá'a-ró sá'a-ró tíñu va'a, te ma ndíchĭ kóo inĭ-ro jíin tíñu ñáá. ²⁰ Te máá Dios, I'a ndiso tu'un kuaká'nu inĭ, yachĭ káita'nyu-ya Satanás, kúxndĭi ja'a-ro sukún. Tu'un luu ío inĭ máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. ²¹ Sándéé inĭ-ro, áchĭ Timoteo, chaa sátiñu ta'an jíin-rĭ. Te suni súan káka'an Lucio, jíin Jasón, jíin Sosípater, chaa kákuu tá'an-rĭ. ²² Te ruu Tercio, ja cháa-rĭ carta yá'a, ká'an-rĭ ja ná sándéé inĭ-ro jíná'an-ró núy máá Jító'o-yo. ²³ Gayo, chaa já'a núu ve'e nuu-rĭ jíin núy úndĭ'i tiku'nĭ, ká'an-de ja ná sándéé inĭ-ro. Erasto, chaa kúu tesorero inĭ ñuu yá'a, ká'an-de ja ná sándéé inĭ-ro jíná'an-ró, te suni súan ká'an ñani-yo Cuarto. ²⁴ Tu'un luu ío inĭ máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin taká róo jíná'an-ró. Amén. ²⁵ Te máa-yá kuu síyĭja va'a-ya inĭ-ro jíná'an-ró, nátu'un ká'an tu'un va'a ká'an-rĭ, jíin tú'un Jesucristo ja jáni-rĭ nátu'un nĭ kenda ndijĭn tu'un sa'í-ún, ja yísá'í ñĭ káni onde sáá núú. ²⁶ Ko vina a nĭ kenda ndijĭn tu'un-ún. Te jíin tutú ĩ ja ní kachaa chaa nĭ kajani tu'un Dios, nĭ kenda tu'un-ún nuu taká ñayivi ñĭ ñúyivi, nátu'un nĭ tá'ú tíñu Dios, I'a chakú ñĭ káni, náva'a ná kuándatu-i te kándĭja-i. ²⁷ Ja yúan ñĭ káni ñĭ kuiá, ná nákana jaa-yó máá ñin Dios, I'a ndíchĭ sá'a Jító'o-yo Jesucristo. Súan ná kóo, Amén.

1 Corintios

Sa'an kúta'u

1 Máá-rí kúu Pablo, jíin ñaní-yo Sóstenes. Te ni ja-ta'an iní Dios, ni kana-ya xiní-rí kúu-ri apóstol Jesucristo. ² Káchaa-ri tutu yá'a nuu t́ku'ní kándíja nuu Dios, te káxiyú-i iní ñuu Corinto, te a ni kándundoo-i ni sá'a Jesucristo, te ni kana-ya xiní-í, ná ndúu-i ñayivi ndóo. Te suni káchaa-ri nuu táká ñayivi kákakuñi'in s'ví máá Jító'o-yo Jesucristo, ndéni ni kuu, chí Jító'o táká-ni yóo kúu-ya. ³ Tu'un luu ío iní jíin tú'un kuaká'nu iní ja kii nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kii nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró.

Ja ní nakuatá'ú Pablo nuu Dios

⁴ Nene nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí ja sikí róo jíná'an-ró, chi tu'un luu ío iní Dios ni ja'a Jesucristo nuu-ro. ⁵ Te jíin táká tu'un-ya káka'an-ro, te jíin táká tu'un-ya kájuku'un iní-ro, ni kukúká-ró ní sá'a-ya. ⁶ Suni súan tu'un ni jani ndaa-ri nuu-ro, te a ni kákuútu vá'a iní-ro jíin. ⁷ Núsáá te tuká naun kúmaní kúti núu-ro já kuá'a máá Espíritu nuu-ro, nini káindatu-ró kivi kenda ndijin Jító'o-yo Jesucristo. ⁸ Te máá-yá, sákútu-yá róo onde ná jínu kivi, náva'a ma koo kuachi-ró kivi kenda Jító'o-yo Jesucristo. ⁹ I'a ndaa kúu Dios, te ni kana-ya xiní-ro náva'a kuní tá'an-ró jíin Sé'e-ya, I'a kúu Jító'o-yo Jesucristo.

Sikí já sásin-i máá-i

¹⁰ Nánj, onde jíin s'ví máá Jító'o-yo Jesucristo ká'an nda'ú-ri jíin-ró, ja ñn-ni tu'un ná ká'an taká-ro, te ma sásin-ró máá-ró, chí sua jíin ñn-ni xiní te jíin ñn-ni ja jini tuni ná yija va'a iní-ro. ¹¹ Nánj mánj, ni kastu'un tá'an Cloé nuu-rí ja kákaná-ro. ¹² Súan ká'an-ri, chí káka'an ná ñn ná ñn-ró: Ruu, chí jíin Pablo kándij ndija-ri. Te ruu, chí jíin Apolos. Te ruu, chí jíin Cefas. Te ruu, chí jíin Cristo, áchí-ro. ¹³ Te Cristo, s'ín s'ín ío-ya náún. Xí ní jíi Pablo jiká cruz ja sikí róo náún. Xí jíin s'ví Pablo ni kajanducha-ro náún. ¹⁴ Nákuatá'ú-rí nuu Dios ja tú ni ñn-ró ní skuánducha-rí, chí máá-ni Crispo jíin Gayo. ¹⁵ Náva'a tú ni ñn-ró ká'an ja jíin s'ví-rí ni janducha-ro. ¹⁶ Te suni ni skuánducha-rí Estéfanos, jíin ñayivi ká'jo ve'e-de. Ko tú náán-rí te nú ni skuánducha-rí inga-i. ¹⁷ Chí nasu ní tájí Cristo ruu ja skuánducha-rí-i, chí sua ja ná káni-ri tu'un va'a nuu-í. Ko nasu jíin tú'un ndíchí, chí nú súan, te ni jíi sáni Cristo jiká cruz núú.

Jesús kúu tu'un ndíchí jíin fuerza Dios

¹⁸ Te ñayivi náa, chí kájani iní-i ja tú'un katachí kúu ndasa ni jíi-ya jiká cruz. Ko máá-yó, ja á ni kaku-yó, ká-jani iní-yo já fuerza Dios kúu tu'un-ún. ¹⁹ Chí súan yóso núu tutú: Ná xnáa-rí tu'un ndíchí ñayivi ndíchí, te ná kasú-ri tu'un júku'un iní ja ká'an ñayivi kájiní va'a, áchí. ²⁰ Ndéchi kuá'an ñayivi ndíchí. Ndéchi kuá'an ñayivi cháa tutu. Ndéchi kuá'an ñayivi kástátá'an kuia yá'a. Nasu ní nduu ñáá tu'un ndíchí ñuyivi yá'a ni sá'a Dios náún. ²¹ Chí súan ndíchí ní sá'a Dios, náva'a ñuyivi yá'a jíin tú'un ndíchí jini máá, ma kúu kuní nuu Dios. Te ja yúan ní jata'an iní Dios ja jíin tú'un kájani máá-yó, te nama-ya ñayivi káandíja, va'a kájani iní sava-de ja tú'un katachí kúu. ²² Te ñayivi judío, chí máni tuni kájikán-i. Te ñayivi ñuu Grecia, chí tu'un ndíchí kándúkú-i. ²³ Ko máá-rí, chí kájani-ri tu'un ndasa ni jíi Cristo jiká cruz. Te judío, chí kiti ndija iní-i sá'a tu'un-ún, te ñayivi s'ín nación, chí kájani iní-i ja tú'un katachí kúu. ²⁴ Ko ñayivi já á ni kana-ya xiní-í, va'a ñayivi judío, xí ñayivi ñuu Grecia kúu-i, chí kájani iní-i ja Cristo kúu máá fuerza Dios jíin máá tú'un ndíchí Dios. ²⁵ Chí tu'un ñáá Dios, ndíchí-gá vásá táká ñayivi, te tuchi vitá Dios, ni'in-ga káa vásá táká ñayivi. ²⁶ Nánj, nde'é ndasa ni kana-ya xiní-ro jíná'an-ró. Tú kua'a-ro ndíchí jíin tú'un ñuyivi, ni tú kua'a-ro yí'i fuerza, ni tú kua'a-ro kakuu se'e cha kúñá'nu. ²⁷ Chí ni kaji Dios tu'un katachí ío iní ñuyivi, náva'a koo tuká nuu ñayivi ndíchí sá'a-ya. Te ni kaji-ya ndátíñu vitá ío iní ñuyivi, náva'a koo tuká nuu ñayivi ní'in. ²⁸ Te ni kaji Dios ndátíñu ja tú kúñá'nu iní ñuyivi, jíin ndátíñu ja kújá'a iní-i jíin, onde jíin ndátíñu ja tú naun ío, náva'a ná kasú-ya núu táká ja á ío, ²⁹ náva'a ni ñn ñayivi, ma kúu sátéyí-i máá-i koto-i Dios. ³⁰ Te ni kanduu-ró sé'e Dios ni sá'a-ya jíin Cristo Jesús. Te onde nuu máá-yá ni kani'in-yo tú'un ndíchí Dios, te ni kendoo ndaa-yo, te ni kándundoo-yó, te ni nakuaan-ya yóo. ³¹ Núsáá te ná koo natu'un yóso núu tutú: Nú ñn ñayivi sátéyí-i máá-i, núsáá te ná sátéyí-i máá-i sikí já ní sá'a máá Jító'o-yo, áchí.

Ja tú ní jítíñu Pablo tu'un ndíchí ñuyivi

2 Te ruu, ñánj, ná ni ja-a-ri nuu-ro, ni jani ndaa-ri tu'un sa'í Dios. Chí nasu jíin tú'un yíi, ni jíin tú'un ndíchí ní ja-a-ri. ² Te ni cha iní-ri ja má ká'an kuti-rí nuu-ro, chí máni tu'un Jesucristo jíin tú'un ndasa ni jíi-ya jiká cruz. ³ Te ná ni ncha-ri jíin-ró, te kuítá-ri, te yú'ú-ri,

te kési-i ruu. ⁴ Te nuu ní jani-ri tu'un nuu-ro, tú ní játíñu-ri tu'un ndíchí nátu'un skándíja cháa ñuyívi, ko ñi stá'an-ri nuu-ro ndasa sátiñu máa Espiritu jíin fuerza. ⁵ Návā'a tu'un kándíja-ró ná kúndij sikí fuerza Dios. Mā kúndij sikí tú'un ndíchí káka'an ñayivi. ⁶ Ko káka'an ndíchí-yó jíin táka ñayivi ní kayija, ko nasu tú'un ndíchí já ío iní ñuyívi yá'a, ni nasu tú'un ndíchí já káka'an cháa kátá'ú tíñu kuia yá'a, chí cháa yúan naa íi-dé. ⁷ Ko káka'an-yo tú'un ndíchí sá'í Dios, chí yísá'í núú, chí tu'un ndíchí-ún, ñi teta'an Dios onde ná té jukuiñi-ga ñuyívi, návā'a sáñā'nu tu'un-ún yóó. ⁸ Chí ñi ñi cháa kátá'ú tíñu iní ñuyívi yá'a, tú ní kájiní-de tu'un-ún, chí nú ní kájiní-de tu'un-ún, mā ká'ni kúti-dé Jito'o ñá'nu-yó jiká cruz núú. ⁹ Chí nátu'un yóso núu tutú: Tu'un ñi sátu'a Dios ja ní'in ñayivi maní jíin-yá, ni nduchi tú ní jiní, ni so'o tú ní jini so'o, ni tú ní kávi iní añú ñayivi, áchí.

Jíin máa Espiritu ñi ní'in-dé tu'un

¹⁰ Ko yóó, chí jíin Espiritu ñi stá'an Dios tu'un-ún nuu-ro, chí ndí'i nandúkú víi máa Espiritu, vasa yíi xaan káa tu'un Dios. ¹¹ Ndé ñayivi jiní-i ndasa jáni iní inga ñayivi, chí máa añú ñayivi-ún jiní, chí kánde iní-i. Suni súan, tú ñi ñi ñayivi jiní-i tu'un jáni iní Dios, chí máa Espiritu Dios jiní. ¹² Ko yóó, nasu modo ja ío iní ñuyívi ní káni'in-yo, chí sua máa Espiritu ja vái nuu Dios ñi cháa nuu-yo, návā'a juku'un iní-yo jíin tú'un ja ní ja'a Dios nuu-yo. ¹³ Chí suni sikí tú'un-ún káka'an-yo, ko nasu jíin tú'un ja stá'an ñayivi ndíchí, chí sua jíin tú'un ja stá'an máa Espiritu. Te tu'un cuenta Espiritu, stá'an-yo núu ñayivi ní káni'in máa Espiritu. ¹⁴ Ko ñayivi yúkú, tú játá'ú-i tu'un já'a máa Espiritu Dios nuu-í, chí jáni iní máa-i ja tú'un katachí kúu. Te mā kúu juku'un kuti iní-i jíin, chí jíin máa Espiritu kúu ja kuní. ¹⁵ Chí ñayivi yí'i Espiritu, nándúkú víi-i ndasa káa taká-ni, ko ñi ñi cháa mā kuní ndasa káa máa-i. ¹⁶ Ndé ñayivi jiní-i ndasa jáni iní máa Jito'o-yo, návā'a kuu stá'an-i nuu-yá. Ko yóó, a kájaní iní máa-yó nátu'un jáni iní Cristo.

Tu'un cha'u-ya-í

3 Ñáni, te ruu, tú ní kúu ka'an-ri jíin-ró nátu'un jíin ñayivi yí'i Espiritu, chí sua ñi ka'an-ri nátu'un jíin ñayivi jíká jíin modo máa-i, xí nátu'un jíin ñayivi sáskuá'a jíin Cristo. ² Ñi ja'a-ri leche ñi j'i-ró. Tú ní skée-rí róó ndeyu ndáva, chí té kuu-ga kee-ro sáá, suni té kuu-ga kee-ro vína. ³ Chí sáni-ga kákuu-ró ñayivi jíká jíin modo máa-ró. Chí nini kákukuásún iní-ro, kákanagá-ro, kástátá'an-ró, te nasu ñayivi yúkú, ñayivi jíká jíin modo máa-i kákuu-ró náún. ⁴ Chí ñi-ró ká'an: Ruu, chí jíin Pablo kándij ndija-ri. Te inga-ro ká'an: Te ruu, chí jíin Apolos. Ja yúan nasu ñayivi yúkú kákuu-ró náún. ⁵ Naún cháa kúu Pablo, te naún cháa kúu Apolos núsáá. Chí máni cháa játíñu nuu-ro jíin já ní skándíja róó kákuu-de. Chí ná ñi ná ñi-de ñi sá'a-de nátu'un ñi cháa Jito'o-yo tíñu sikí-dé. ⁶ Ruu ñi chí'i, te Apolos ñi

jakín nducha, ko Dios ñi xndeá. ⁷ Núsáá, te ñi cháa chí'i, te ñi cháa jakín nducha, tú kánúú, chí máa Dios, I'a ñi xndeá kúu. ⁸ Te cháa chí'i, jíin cháa jakín nducha, ñi-ñi cháa kákuu-de, vasa sñi sñi ní'in-dé ya'u-de ndasa tíñu ñi kasá'a-de. ⁹ Chí ruu, cháa káchindéé tá'an jíin Dios kákuu-ri. Te róó, chí itú Dios kákuu-ró, te ve'e ñi jani Dios kákuu-ró.

Tu'un skuá'nu-i sikí cimientu ja máa-yá kúu

¹⁰ Chí ná ñi cháa máa Dios tíñu sikí-ri, te ruu, chí ná-tu'un albañil ndíchí ní jani-ri ja'a. Te inga-de skuá'nu-de nuu. Ko ná ñi ná ñi-i ná kóto-i ndasa skuá'nu-ga-i. ¹¹ Ni ñi ñayivi mā kúu kani-i inga ja'a, chí a kándij ñi-ñi, te yúan kúu Jesucristo. ¹² Te nú oro, xí plata, xí yúu lúu, xí yúnu, xí ichá, xí tku'lu icha, skuá'nu ñi ñayivi núu á kándij ja'a-ún, ¹³ chí tíñu sá'a ñi ñi-ni natuu. Chí máa kivi te kenda tu'un-ún. Chí jíin ñú'ún te natuu, chí ñu'ún kúu ja kóto nchaq ndasa káa tíñu ñi sá'a ñi ñi-i. ¹⁴ Te nú tíñu ñi skuá'nu-ga ñi-i kendoo ñi'in, te ní'in-í ya'u-i. ¹⁵ Te nú kayu tíñu ñi sá'a ñi-i, te xnáa-í ya'u-i, ko kaku máa-i, ko nátu'un kaku-i nuu ñú'ún. ¹⁶ Tú kájiní-ro já vé'e ij Dios kákuu-ró, te suni Espiritu Dios ncháa iní-ro náún. ¹⁷ Te nú ñi cháa xnáa-dé ve'e ij ncháa Dios, Dios xnáa-yá cháa-ún, chí ndoo xaan ío ve'e ij Dios, te ve'e-ún, kákuu máa-ró jíná'an-ró. ¹⁸ Ni ñi ñayivi, mā xndá'ú-i máa-i. Nú ñi ñayivi jáni iní-i ja kuiá yá'a ndíchí-i, ná násama-i máa-i ndutachí-i, návā'a kuu-i ñayivi ndíchí. ¹⁹ Chí tu'un ndíchí ío iní ñuyívi yá'a, tu'un katachí kúu jiní Dios. Chí súan yóso núu tutú: Máa-yá, natñi-ya ñayivi ndíchí jíin táka maña kásá'a-i, áchí. ²⁰ Te inga nuu ká'an: Máa Jito'o-yo jiní-ya ndasa kájaní iní ñayivi ndíchí, ja máni kájaní sáni iní-i, áchí. ²¹ Núsáá te mā kuá'a-ró tú'un ja ní ñi ñayivi sátéyí-i máa-i sikí cháa. Chí ndí'i kúu cuenta máa-ró, ²² vasa Pablo, vasa Apolos, vasa Cefas, vasa ñuyívi, vasa ná kúchaku-yo, vasa kue'e kuu-yo, vasa vina, vasa kuia cháa, ndí'i yí'i nda'a máa-ró, ²³ te róó káyí'i-ró ndá'a Cristo, te Cristo, nda'a Dios.

Ndasa ñi kajika cháa apóstol jíin-i

4 Súan ná káni iní taká ñayivi, ja mozo Cristo, jíin cháa kándito tu'un sa'í Dios kákuu-ri. ² Te cháa ndíto ndatíñu, chí ñi ná kéndoo responsable-de, te skíkuu-de. ³ Te ruu, tú sá'a-ri cuenta nú nákuyndíi-ró rúu, xí nú cháa yúkú kúu ja nákuyndíi ruu. Ni tú nákuyndíi-ri máa-rí. ⁴ Chí vasa tú jiní-ri ñi ñi tíñu ñáá ñi sá'a-ri, ko nasu já yúan te ñi kendoo nda-ri, chí máa Jito'o-yo kúu I'a Jito nchaq-ya rúu. ⁵ Núsáá te mā kóto nchaq-ro ní ñi ndatíñu onde jíin tiempo, chí onde ná ndíi máa Jito'o-yo. Chí máa-yá kiñi'in ndijin-ya táka ja yísá'í iní ñuñáa, te nastúu-ya táka ja kájaní iní añú-yo. Yúan-na te kuatú'ún Dios ná ñi ná ñi-i. ⁶ Ñáni, ya'á kúu tu'un yátá ká'an-ri sikí-ri jíin sikí Apolos, te kuni-ro, návā'a jíin tú'un-ri ná skuá'a-ró, te mā sjá'a-ga-ro núu já á yóso núu tutú, ni mā sáxixi-ro máa-ró jíin ná ñi ná ñi

chaa stá'an. ⁷ Chì ndé chaa nì sáñá'nu-ga róó. Xí naún ñáva'a-ró já tú ní játá'ú-ró. Te nú nì játá'ú-ró, te naja kásatéyíí-ró máá-ró náty'un ja tú ní játá'ú-ró núú. ⁸ A nì kanda'a chii-ró. A nì kəkukúká-ró. Ni tú nñni rúy jíná'an-rì te tá'ú máá-ró tíñu jíná'an-ró saə. Te bueno nú ná kúu tá'ú-ró tíñu vii, návə'a suni ñn núú-ni tá'ú-rí tíñu jíín-ró jíná'an-rì. ⁹ Chì súan jáni inì-rì, ja náty'un nu- u ndí'i-na comedia, te nì kiñi'in ndijin Dios ruu, chaa kakuu apóstol, náty'un chaa a nì kundaə ja kúu-de, návə'a nde'é ñuyivi, jíín ndájá'a ándéví, jíín ñáyivi, nuu-rí jíná'an-i. ¹⁰ Chì ja sikí Cristo te kakuu-rì chaa kanda-tachì, te róó chaa ká'jo kájí iní nuu Cristo, te ruu chaa tíkuínu, te róó chaa nì'in, róó chaa jíñ'ún, te ruu chaa tú kaxáan. ¹¹ Ondə vina ñú'ni kájì'i-rì soko, te kájichì-rì nducha, kájika víchì-rì, te nì katujì-rì ja kakuun-de ruu, te kákixì tatú-ni-rì, ¹² te kásatiñu nì'in-rì jíín ndá'a-rí. Ká-ka'an ndivə'a-i jíín-rí, ko káka'an və'a-rì jíín-i. Káchindik- in-i ruu, ko tú kásá'a-rì cuenta. ¹³ Káka'an-i sikì-rí, ko ká-ka'an manì-rí jíín-i. Chì náty'un kuayo iní ñuyivi kakuu-rì, te ondə vina káské'ichì-i ruu. ¹⁴ Nasu cháa-rì tutu yá'a ja kúka nuu-ro sá'a, chì kána jíín-rí nuu-ro ná- ty'un nuu sé'e-rì ja kúndá'ú inì-rì-i. ¹⁵ Chi vasa káñava'a-ró uxí mil chaa ndíto róó nuu Cristo, ko tú kua'a táa-ro ío. Chì jíín tú'un və'a te ruu kúu táa-ro núu Cristo Jesús. ¹⁶ Ko ká'an ndə'ú-rì jíín-ró, ja ná ndáku-ró rúy núsáa. ¹⁷ Ja yúan ní tájì-rí se'e-rì Timoteo, ja manì-rí jíín-i, te jaə-i nuu-ro jíná'an-ró, chì bueno jándaty-i nuu máá Jító'o-yo. Te máa-i naxndáku-i nuu-ro ndasa modo sá'a-rì nuu Cristo, te ndasa stá'an-rì nuu táka tíku'nì təká lado. ¹⁸ Te sava-i, kásavixì-i máa-i náty'un kájani inì-i ja má jáa kuti-gá-rì nuu-ro. ¹⁹ Ko nú jata'an inì máa Jító'o-yo, te jaə yachì-rì nuu-ro. Yúan-na te ma sá'a-rì cuenta ndasa ká'an chaa vixì-ún, ko kunì-rì ndé fuerza ndíso-de. ²⁰ Chì ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, nasu máa tú'un sáni-ni kúu, chì ndíso fuerza. ²¹ Ndéja kunì-ro, ja jáa-rì nuu-ro jíín yúnu xii, xí jíín tú'un ja kúndá'ú inì-rì róó, xí já ká'an vjtá-rì jíín-ró.

Ja ní kana jíín Pablo nuu cháa nì sáténé

5 Te nì kenda ndija tu'un ja ñn róó jika téné. Te chaa-ún, ví'í-gá jika téné-de nasu já kásá'a ñayivi sñn nación, chì ncháka-de ñasí'í táa-de. ² Te naja kásavixì-ro máá-ró núsáa. Va'a-ga ná ndúkú'a inì-ro, te nuu-ro ná cháxio-ró cháa nì sá'a falta-ún ki'in-de. ³ Chì ruu, vasa tú kánchaa máá-rí jian, ko náty'un kán- chaa-rì. Chì náty'un ja á nì sá'a-rì súan, ní kánchaa-rì núú, chì vina nákyxndii ndija-rì sikì cháa nì sá'a súan. ⁴ Vina te náty'un a nì naketá'an-ró jíín-rí. Chì jíín s'ví máá Jító'o-yo Jesús, te jíín fuerza Jító'o-yo Jesús, ká'an-rì. ⁵ Te chaa yúan ná chí'i-yó-de nda'a Satanás návə'a ná kúy tu'un yúkú ndíso-de, ko kaku añú-de kivì ndii máá Jító'o-yo Jesús. ⁶ Tú və'a ja satéyíí-ró máá-ró. Xí tú kájini-ro ja ñn tá'ú-ni yujan ía, te jiá ndí'i-ni yujan sá'a náún. ⁷ Núsáa te ná skána-ró yujan ía tú'ú-ún, návə'a ná kúu-ró yujan jáá, náty'un kakuu ndija-ró já tú

yí'i yujan ía róó vina. Chì lélú Pascua, nì jì'i-ya já sikí yóó, te máa-yá kúu Cristo. ⁸ Násá'a-yó víko-ún núsáa, ko nasu jíín yujan ía tú'ú, ni nasu jíín yujan ía chá'an, xí yujan ía ñáa, chì sua ná kóo kájí, te ná kóo ndaa statilá ja tú yí'i yujan ía. ⁹ Te jíín carta, a nì kastu'ún-rí nuu-ro já má kivi nduu-ro jíín ñáyivi kájika téné. ¹⁰ Nasu áchì-rì ja má kúu ketá'an-ró jíín ñáyivi kájika téné ío inì ñuyivi yá'a, xí jíín ñáyivi tóó iní, xí jíín ñáyivi kuí'ná, xí jíín ñáyivi káchiñ'ún ndosó, chì nú súan, te jínu ñú'ún já kenda nñni-ro iní ñuyivi yá'a núú. ¹¹ Chì sua nì chaa-rì tutu nuu-ro, ja nú ñn chaa ká'an-de ja ñani-yo kúu-de, te jika téné-de, xí tóó iní-de, xí chíñ'ún-de ndoso, xí ká'an ndivə'a-de, xí ká'vá-de, xí kuí'ná-de, yúan-na te jíín cháa sá'a súan, ma kivi nduu-ro, ni ma kée kúti-ro staa jíín-de. ¹² Chì ndasa kuu nakuxndii-rì sikì ñáyivi kájini sñn inga sikì. Nasu sikì ñáyivi kájini jíín-ró kúu cuenta máá-ró já nákyxndii-ró-i náún. ¹³ Chì máa Dios, nakuxndii-ya sikí ñáyivi kájini sñn inga sikì. Núsáa te chaa ñáa ma'ñú-ró jián, náskunu-ró-de ki'in-de.

Tu'un jikín nuu-í sikì tá'an-i nuu justicia

6 Te nú ñn róó jikín nuu-ro sikì ingá tá'an-ró, te naja káchundéé inì-ro ndúkú-ró justicia nuu cháa tú ká'jo ndaa. Naja tú kásandaə-ro núy cháa ndoo. ² Xí tú kájini-ro já ñáyivi ndoo, koto nchaa-i ñuyivi náún. Te nú koto nchaa máá-ró ñuyivi, naja tú kákanda-ró sá'a-ró justicia sikì ñn cuestión lúli-ni núsáa. ³ Xí tú kájini-ro já koto nchaa máa-yó ndájá'a ándéví jíná'an náún. Naga nì kuu taká ja ío inì ñuyivi yá'a núsáa. ⁴ Núsáa te hora ja jínu ñú'ún-ró já kóo justicia sikì tíñu ká'jo inì ñuyivi, naja ndúkú-ró cháa tú kájatú'ún və'a tíku'nì, ja ndúu-de justicia. ⁵ Súan ká'an-rì návə'a ná kú-ka nuu-ro. Núsáa te á tú ndíchí kúti ní ñn-ró, ja kúu ko- to nchaa-de ndé ñani-ro ío ndaa náún. ⁶ Chì ñani jíín ñani, kivi koyo-de nuu justicia, vasa tú kákandija justi- cia-ún náún. ⁷ Súan chì máni kástéví ndija-ró tíñu, ja káskivi tá'an-ró núy justicia. Á tú va'a-ga ná sía-ro-í sá'a ndivə'a-i jíín-ró, jíín já xndá'ú-i róó. ⁸ Chì sasua kásá'a ndivə'a-ró, te káxndá'ú-ro ondé ñani-ro.

Ja tú nani'in tá'ú ñáyivi ñáa

⁹ Á tú kájini-ro já ñáyivi tú ío ndaa, ma nani'in tá'ú-í ndivi koyo-i inì ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Ma xndá'ú-ro máá-ró, chì nì ñáyivi kájika téné, nì ñáyivi káchiñ'ún ndosó, nì ñáyivi káisi'ki ncháa tá'an, nì chaa kándaə s'íí, nì chaa kakuu xi'ncha, ¹⁰ nì ñáyivi kuí'ná, nì ñáyivi tóó iní, nì ñáyivi ká'vá, nì ñáyivi káka'an ndivə'a, nì ñáyivi chísa'í ndatíñu tá'an, ma nani'in tá'ú-í ndivi koyo-i inì ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. ¹¹ Te súan kándaə sava-ró núú, ko vina, a nì nakacha-ya róó, a nì nasándoo-ya róó, a nì kəkendoo ndaa-ro jíín s'ví máá Jító'o-yo Jesús ondə jíín Espíritu Dios máa-yó. ¹² Taká tíñu kúu sá'a-rì. Ko tú ndí'i kéndoo və'a. Taká tíñu kúu sá'a-rì, ko tú kunì-rì ja kútiin ñn tíñu-ún so'o-rì. ¹³ Ío ndeyu já kú'un chij, te chij kúu ja kú'un ndeyu, te ndendúu yuán náa sá'a Dios. Ko yiki

kúñu-yó, nasu já kuátíñu nuu tú'un téné kúu, chi ja kuátíñu nuu máá Jító'o-yo kúu, te Jító'o-yo já tíñu-ya máá yíki kúñu-ún. ¹⁴ Te Dios, a ni naschakú-ya Jító'o-yo, te suni súan naschakú-ya yóo jíin fuerza máa-yá. ¹⁵ Á tú kájiní-ro já yíki kúñu-ró kúu pedazo Cristo. Núsáá te á kuu ki'in-ri pedazo Cristo te nasá'a-ri pedazo in ñ'an kuaxán. Aa, ma kúu kuti. ¹⁶ Á tú kájiní-ro já cháa kétá'an jíin ñ'an kuaxán, in-na kúu-de jíin-ña, chi súan ká'an: Ndendúú-ún, in-na kúu, áchí. ¹⁷ Ko cháa kétá'an jíin Jító'o-yo, in-na nuu, kúu-de jíin-yá. ¹⁸ Kunu-ró kóto-ró tíñu téné. Chi taká kuachi sá'a cháa, fuera yiki kúñu-de kúu. Ko nú sáténé-de, chi sikí yíki kúñu máa-de sá'a-de kuachi. ¹⁹ Á tú kájiní-ro já vé'e i kúu yiki kúñu-ró, te onde nuu Dios ni kenda Espiritu Santo vai ncháa iní-ro. Chi nasu máa-ró xiin máa-ró. ²⁰ Chi ya'u ni nakuaan-ya róo. Núsáá te ná nákana jaa-i Dios sá'a-ró jíin yíki kúñu-ró jíin iní jíin añú-ro. Chi máni Dios xiin yúan.

Tu'un tanda'a jíin tú'un tú ndúsñin

7 Ná ká'an-ga-ri sikí taká tu'un ni chaa-ró núu-ri. Va'a-ga kendoo cháa nú tú ké'é-de ñasí'í. ² Ko kuachi ja ío tu'un téné, ja yúan vá'a-ga ná in ná in-de ná koo ñasí'í máa-de. Te ná in ná in-ña ná koo yii máa-ña. ³ Te cháa kúu yii-ún, ná skíkuu va'a-de jíin ñasí'í-de. Te ñasí'í-ún, suni súan ná skíkuu va'a-ña jíin yii-ña. ⁴ Ñasí'í, tú kúu tá'ú máa-ña tíñu nuu yíki kúñu-ña, chi yii-ña. Suni súan cháa kúu yii, tú kúu tá'ú máa-de tíñu nuu yíki kúñu-de, chi ñasí'í-de. ⁵ Nú kaku-ri-ro kakán ta'u ní'in-ró ñin tiempo-ni, te nú ío conforme tá'an-ró, te kuu sásá'an-ró máa-ró, te nú túu te túu. Yúan-na te va'a-ga ná náketá'an tuku-ró, nává'a ma kúu koto ncha Satanás róo sikí tú'un téné. ⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-ri sikí permiso, nasu já tá'ú-ri tíñu nuu-ro. ⁷ Játa'an iní-ri ja taká cháa ná koo-de nátu'un káa-ri, ko ná in ná in-de ni ní'in-dé ta'u-dé nuu Dios, chi súan ni teta'an-ya-dé. ⁸ Súan ká'an-ri jíin cháa kakuu soltero, jíin ñ'an ká'endoo ndá'ú, ja vá'a-ga kendoo súan-ni jíná'an nátu'un ruu. ⁹ Te nú kájiní máa, já má kánda jíin, ná tánda'a. Chi va'a-ga ja tánda'a, nasu já ndúkijí. ¹⁰ Ko jíin ñayivi ní katanda'a, ká'an ni'in-ri, ko nasu rúu chi máa Jító'o-yo ká'an: Ja ñasí'í, ma xndóo-ña yii-ña. ¹¹ Te nú kenda-ña kuní-ña, ma nátanda'a-ña, xí ná nándikín-ña yii-ña, Te cháa kúu yii-ún, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña. ¹² Te jíin sáva-ga-de ká'an máa-ri, nasu máa Jító'o-yo: Nú in ñani-yo ncháka-de in ñ'an tú kándija, te játa'an iní máa-ña kunchaa-ña jíin-de, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña. ¹³ Te nú in ñ'an ncháka-ña in cháa tú kándija, te játa'an iní máa-de kunchaa-de jíin-ña, ma kíñi'in-ña-dé kí'in-de. ¹⁴ Chi cháa tú kándija, a ni ndundoo-de sá'a ñasí'í-de. Te ñ'an tú kándija, a ni ndundoo-ña sá'a yii-ña. Chi nú tú súan, te koo chá'an sé'e-ró núu, ko vina a ni kandundoo-i. ¹⁵ Ko nú kuxio cháa tú kándija-ún kuní-de, ná kuxio-de. Chi ja yúan tú níni xáan sikí cháa xí ñ'an. Chi sua vindáa

vinené ná kúxiukú-yó kuní Dios ja ní kana-ya xiní-yo. ¹⁶ Chi naún jiní róo, ñasí'í, ja sánaa te kundéé-ró kaku yii-ro sá'a-ró, xí róo, cháa kúu yii, ja kaku ñasí'í-ro sá'a-ró. ¹⁷ Ko nátu'un ni ja'a Jító'o-yo núu in in-de, jíin nátu'un ni kana Dios xiní in in-de, súan ná káka-de, chi suni súan tá'ú-ri tíñu nuu taká tikuní. ¹⁸ Ni kana-ya xiní in cháa ja á ni xití ndúu náún. Núsáá te ná koo-de súan-ni. Ni kana-ya xiní in cháa tú ní xití ndúu náún. Ma xití ndúu-de máa-de núsáá. ¹⁹ Tu'un xití ndúu, jíin tú'un tú xití ndúu, tú ndé já tíñu, chi sua ja ná skíkuu va'a-yo tíñu tá'ú Dios. ²⁰ Ná in ná in-de ndasa ni jo hora ni kana-ya xiní-dé, jíin yúan ná kúndijí-de. ²¹ Mozo kúu-ró, te ni kana-ya xiní-ro náún. Ma yú'ú-ro núsáá vii. Ko nú jiní máa-ró já kúu kenda-ró káka kuu ndichaa-na-ro, kuu nú kuu. ²² Chi nú mozo kúu-de, te ni kana Jító'o-yo xiní-dé, libre ío-de nuu máa Jító'o-yo. Suni súan jíin cháa jika kuu ndichaa-na, nú ni kana-ya xiní-dé, mozo kúu-de nuu Cristo. ²³ Chi ya'u ni nakuaan-ya róo jíná'an-ró. Ma kuátíñu sáni-ró núu cháa núsáá. ²⁴ Nánj, ná in ná in cháa ndasa tíñu ni kana-ya xiní-dé, súan ná kúndijí-de nává'a ná kuátíñu-de nuu Dios. ²⁵ Ko sikí ñ'an jáá, tú ní tá'ú máa Jító'o-yo tíñu nuu-ri. Ko ná ká'an-ri ndasa jáni iní-ri, ná tu'un in cháa ja ní kundá'ú iní Jító'o-yo-dé, nává'a kundijí ndaa-de. ²⁶ Vai tundó'o sikí-yo vína. Te ja yúan jáni iní-ri ja vá'a-ga kendoo cháa nú kunchaa-ni máa-de súan. ²⁷ Ncháka-ró ñasí'í náún. Ma síg-ro-ña núsáá. Tú ñasí'í-ro náún. Ma kúñukuu iní-ro ñasí'í vii. ²⁸ Ko nú tanda'a-ro, nasu kuachi sá'a-ró. Te nú ñ'an jáá ní tanda'a-ña, nasu kuachi sá'a-ña. Ko ñayivi yúan, ní'in-í tundó'o iní ñuyivi yá'a. Te tú kuní-ri ja tá'an-ro súan. ²⁹ Nánj, tu'un yá'a ká'an-ri chi a ni nduu kútí tiempo. Vina te cháa ká'io ñasí'í, ná sá'a-de cuenta ja túu-ña ío. ³⁰ Te cháa kánde'e, nátu'un tú kánde'e-de. Te cháa kákusí iní, nátu'un tú kákusí iní-de, te cháa ká-jaan, nátu'un tú naún ká'navá'a-de, ³¹ te cháa kútéñu jíin tíñu ñuyivi yá'a, nátu'un tú kútéñu-de, chi modo ñuyivi yá'a náa-ní. ³² Chi játa'an iní-ri ja má yú'ú-ro. Cháa soltero, jítu iní-de jíin taká tíñu máa Jító'o-yo, ndasa ná kúsí iní Jító'o-yo sá'a-de, ³³ ko cháa a ni tanda'a, jítu iní-de jíin taká tíñu ja ío iní ñuyivi, ndasa kusí iní ñasí'í-de sá'a-de. ³⁴ Suni súan sñin sñin kájaní iní ñ'an jáá jíin ñ'an á ni tanda'a. Chi ñ'an jáá, jítu iní-ña jíin taká tíñu kuní máa Jító'o-yo, nává'a kendoo ndoo yiki kúñu-ña jíin añú-ña kuní-ña. Ko ñ'an á ni tanda'a, jítu iní-ña jíin taká tíñu ío iní ñuyivi, ndasa kusí iní yii-ña sá'a-ña kuní-ña. ³⁵ Ko tu'un yá'a ká'an-ri nává'a kéndoo va'a-ró jíná'an-ró. Nasu yó'o chú'un-ri sukun-ro, ko ni ka'an-ri nává'a kaka jíñú'ún-ró, te nává'a nuña-ró kuátíñu kútu-ro núu máa Jító'o-yo. ³⁶ Te nú in cháa jáni iní-de ja tú va'a jika-de jíin in ñ'an jáá, chi nú ni ja'a medida kúu, te nú níni sá'a-de, núsáá te ná sá'a-de ndasa kuní-de, nasu kuachi kúu ná tánda'a-dé jíin-ña. ³⁷ Te nú in cháa kándijí iní iní añú-de, te tú nándi-de, chi kúu jito-de máa-de, te ni chaa iní añú-de ja má tñin-de ñ'an jáá-ún. Suni va'a-ni sá'a-de.

³⁸ Súan ío, te chaa tãnda'a jíin-ña, va'a sá'a-de. Te chaa tú tãnda'a jíin-ña, va'a-gã sá'a-de. ³⁹ Ña'an ní tãnda'a, nú nini chakú yii-ñá, yí'i-ña ndá'a-dé. Ko nú a ni jíi yii-ñá, yúan-na te a ni nuña-ña. Te nú kuní máá-ña, te kuu ná nãtãnda'a-ña jíin ñin chaa kãndíja nuu máá Jíto'og-yo. ⁴⁰ Ko jáni iní-rí ja sñí-gá koo iní-ña nú kunchaa ndá'ú máá-ña súan-ni. Te jáni iní-rí ja súni yí'i Espiritu Dios ruu.

Sikí ndéyu já kájani-i nuu ndoso

8 Bueno. Te sikí ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ndaa chi taká-yo kájiní-yo yakú. Te jíin tú'un kájiní-i-ún kúu ja kásáxixi-i máá-i, ko jíin tú'un kúndá'ú iní tá'an kúu ja nákuá'nu-ga-i jíin. ² Nú ñin chaa jáni iní-de ja tú'a va'a-de, núsáá te kuní-gã te kutu'a va'a-de jíin. ³ Te nú ñin chaa kúmaní-dé jíin Dios, suni jiní-ya núu cháa-ún. ⁴ Sikí ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ká'an-rí, chi a kájiní-yo ja tú ndé jãtíñu kuti ndosó iní ñuyívi. Chi tú ingá Dios ío, chi máá ñin-ni-ya. ⁵ Chi vasa ío kua'a í'a, te ío kua'a jíto'og ja kaskúnání máá-i í'a iní andévi xí iní ñuyívi, ⁶ ko máá-yo káka'an-yo ja máá ñin-ni máá Tãg-yo Dios ío. Te onde nuu máá-ya vaí taká ndatíñu te nuu máá-ya jãtíñu-yo. Suni ñin-ni máá Jíto'og-yo Jesu-cristo ío. Te máá-ya ni sá'a taká ndatíñu te ni sá'a-ya yoo. ⁷ Ko tú ndí-i kájiní-i tu'un yá'a. Te sava-i a ni kakaan-i jíin ndosó onde sáá. Te nú káyee-í, nátu'un ndeyu ndosó káyee-í, ko vitá iní añú-i, te kúchá'an añú-i sá'a. ⁸ Chi nasu jíin ndéyu te kuatú'ún Dios yoo, chi nú tú kee-yo, nasu ja yúan te kundá'ú-yo, te nú kee-yo, nasu ja yúan te kendoo va'a-gã-yo jíin-yá. ⁹ Ko vasa ni'in kãndí-rog, koto-ró návã'a tú sũngava-ró tá'an-ró, ja vítá iní añú-ún, nuu kuáchi. ¹⁰ Róo chi chaa jiní kãkuu-ró, te nú ñin chaa kuní-de nuu-rog hora ja yée-ro stãá iní ve'e ndoso, á tú sãnaa te skí-i iní-de, te kivi-de kee túku máá-de ndeyu ndosó-ún sá'a-ró xí túu. ¹¹ A ni jíi'í Cristo ja'a ñani-rog, chaa vitá iní añú-ún, ko ja sikí tú'un tu'a-ró-ún, te ni xnãa-ro-dé. ¹² Súan kásá'a-ró kuáchi nuu ñani-rog, chi ja ú'u-ni chíndee-ró iní añú-de ja vítá, te suni nuu Cristo kásá'a-ró kuáchi. ¹³ Ja yúan, te nú ndeyu sá'a ja júngava ñin ñani nuu kuáchi, ma kée kúti-gã-rí kuñu ñí káni, návã'a ma sũngava-rí ñani-rí nuu kuáchi.

Sikí já ío derecho chaa apóstol

9 Nasu apóstol kúu-rí náún. Á tú jika kuu ndichã-ñã-rí. Á tú ní jiní-rí nuu máá Jíto'og-yo Jesús. Nasu róo kãkuu tiñu ni sá'a-rí nuu máá Jíto'og-yo náún. ² Nú tú kúu-rí apóstol nuu sãva-gã chaa, ko nuu-rog chi kúu ndija-rí. Chi róo kãkuu tuni-rí ja ndiso-rí tiñu apóstol nuu máá Jíto'og-yo. ³ Va'a kúu tu'un ká'an-rí ja náma-rí máá-rí nuu cháa kãndichí ruu: ⁴ Á tú kã'io derecho-rí kee-rí ko'o-rí. ⁵ Á tú kã'io derecho-rí kunchaka-rí ñasí'í kãndíja, nátu'un kãchãka sava-gã apóstol, jíin Cefas, jíin cháa kãkuu ñani máá Jíto'og-yo. ⁶ Xí máá ñin-ni ruu jíin Bernabé, tú kã'io derecho-rí ja tú sãtíñu-gã-rí

náún. ⁷ Ndé soldado kãjatã'an, te yée-dé cuenta máá-de. Ndé chaa jítu uva, te tú yée-dé nde'e-í. Xí ío chaa skée-dé vaca-de, te tú jíi-de leche-ti. ⁸ Nátu'un kã'an chaa yúkú, kã'an-rí náún. Á nasu súni tu'un yá'a kã'an ley. ⁹ Chi nuu ley ja ní chaa Moisés, yoso: Ma chú'un-ró ñunu yú'u xndikí kiti jikó, áchi. Á sikí xndikí kã'an Dios xí túu. ¹⁰ Xí máni sikí yoo kã'an tu'un-ún náún. Jãndãá ja sikí yoo yoso. Chi kuní-ya ja ná kúñukuu iní chaa jítu, ni'in-dé, te chaa jikó, ná kúñukuu iní-de kee-dé. ¹¹ Nú ni kãkãin-rí tu'un Espiritu iní-rog, te stútú-rí ja kúchaku-rí nuu-rog, kuãchi xaã kúu náún. ¹² Nú sava chaa ío derecho-de kãjikã-de súan nuu-rog, á tú va'a-gã kãkan máá-rí. Ko tú ní kãkuní-rí kuatíñu-rí derecho-rí, chi sua kãndo'o-rí te ní'in-rí návã'a tú u'u kaka tu'un Cristo sá'a-rí. ¹³ Á tú kájiní-rog ja cháa kásatíñu iní ve'e íj, iní ve'e íj-ún kenda ja kãichaku-de. Te chaa kãjatíñu onde nuu altar, sikí altar-ún kãichaku ta'an-de. ¹⁴ Suni súan ni tá'ú tíñu Jíto'og-yo ja sikí tú'un va'a ná kúchaku chaa kájani tu'un va'a. ¹⁵ Ko ruu, tú naún ní jikãn-rí ni ñin súan. Ni nasu cháa-rí tu'un yá'a ja ná kuá'a-ró núu-rí vina. Chi va'a-gã ná kúu-rí, nasu ja kasú ñin chaa nuu-rí ja sãtáyí-rí máá-rí jíin tíñu yá'a. ¹⁶ Vasa jáni-rí tu'un va'a, ja yúan má kúu sãtáyí-rí máá-rí, chi ñni skíkuu-rí sá'a-ya. Chi koo tundó'o sikí-rí, nú tú kani-rí tu'un va'a. ¹⁷ Te nú jíin gusto máá-rí sá'a-rí súan, yúan te ni'in-rí ya'u-rí. Te vasa tú jãta'an iní-rí, ko ni chaa-ya tíñu sikí-rí, te responsable-rí kúu. ¹⁸ Ndéja kúu ya'u-rí núsáá. Ja ná kãka kuu-rí kani-rí tu'un va'a Cristo, ni tú ñni yá'u-rí, ni tú jikãn-rí derecho-rí sikí tú'un va'a. ¹⁹ Ja yúan, vasa tú naún chaa tãin so'o-rí, jãtíñu-rí nuu taká-ni, návã'a skãndíja-gã-rí ñayívi. ²⁰ Nãtu'un judío násá'a-rí máá-rí nuu cháa judío, návã'a kundéé-rí skãndíja-rí chaa judío. Te nátu'un chaa yí'i nda'a ley, násá'a-rí máá-rí nuu cháa yí'i nda'a ley, vasa tú yí'i-rí nda'a ley, návã'a skãndíja-rí chaa yí'i nda'a ley. ²¹ Ko nuu cháa tú kãjandatú nuu ley, suni súan nátu'un tú jãndatú-rí nuu ley násá'a-rí máá-rí nuu-dé, návã'a kundéé-rí skãndíja-rí chaa tú kãjandatú nuu ley, vasa ncháá ley Dios jíin-rí chi yí'i-rí nda'a ley Cristo. ²² Te nuu cháa vitá iní, násá'a vitá-rí máá-rí, návã'a skãndíja-rí chaa vitá iní-ún. Súan taká-ni modo násá'a-rí máá-rí nuu taká chaa, návã'a kundéé-rí nama-rí sava-de. ²³ Te ja sikí tú'un va'a kúu ja sá'a ndí-i-rí súan, návã'a ruu, suni ná ní'in-rí ta'u-rí ja kenda yúan. ²⁴ Á tú kájiní-rog ja cháa kãjinu carrera, chi ndí-i-de kãjinu ndija-de, ko ñin-ni-de kundéé-de ní'in-dé premio-de. Suni súan ndúkú ndéé-ró kúnu-ró, návã'a ni'in-rog premio-rog. ²⁵ Te taká chaa kãisíki, jíto va'a ná'an-de máá-de. Te chaa-ún, súan kásá'a ndija-de, návã'a ni'in-dé ñin premio ja kútú'ú. Ko yoo chi ni'in-yo premio ja má kútú'ú kúti. ²⁶ Núsáá te modo súan, ndúkú ndéé-rí jínu-rí, tú jínu sãni-rí. Modo súan kãjatã'an-rí, tú skée íu-rí. ²⁷ Chi sua tãin ni'in-rí máá-rí, te já'a-rí máá-rí, návã'a ma cháxio-ya rúu, vasa a ni jani-rí tu'un nuu sãva-gã chaa.

Sikí já káchiñú'un-i ndoso

10 Ñáñi, kuní-ri ja ná júku'un iní-ro ndasa ni ka'jin ndiyi táa-yo núu vikó nu'un, te ni kajá'a taká-de nuu mar. ² Te taká-de, ni kajanducha-dé nuu vikó nu'un jíin núu mar. Chi taká-de, ni kajindikin-de Moisés. ³ Te taká-de, ni kayee-dé ndeyu ní ja'a máa-yá. ⁴ Te taká-de, ni kajji'i-de ñn-ni nducha ní ja'a-yá. Chi ni kajji'i-de nducha ní kenda chji kava ní sá'a-yá. Te kava-ún, ni ndikin yata-dé, chj kava-ún kúu nátu'un Cristo. ⁵ Ko tú ní kúsi iní Dios jíin kuá'a-dé. Ja sikí yúan kúu ja ní xnáa-yá-de onde nuu ñu'un té'é. ⁶ Taká tu'un yá'a kúu ñn modo náva'a koto nchaá máa-yó, te ma ndío ñáá iní-yo nátu'un ni kandío ñáá iní chaá-ún. ⁷ Ma chíñú'un-ró ndosó jíná'an-ró nátu'un ni kasá'a sava máa cháa-ún. Chj súan yóso núu tutú: Ni kajungoo ñayivi ní kayee-í ni kajji'i-te ni kandukuiñi-i ni kajita já'a-i, áchí. ⁸ Ni ma káka kuáxán-yó nátu'un ni kajika kuáxán sava máa cháa-ún, te ni kajji'i oko uní mil-de ja ñn kivi-ní. ⁹ Ni ma kóto nchaá-yo Jíto'o-yo Jesucristo nátu'un sava máa cháa-ún ja ní kajito nchaá-de-yá, te ni kajji'i-de ni sá'a koq. ¹⁰ Ni ma kútuku iní-yo nátu'un ni kakutuku iní sava-de, te ni kajji'i-de ni sá'a ñn kue'e xaqa já ní ja'a-yá. ¹¹ Te modo-ún, ni kuu náva'a koto nchaá máa-yó. Te ja yúan, yóso-ún núu tutú vai nuu yóo, chaá kunj ndasa kuand'i ñuyívi. ¹² Nú ñn chaá jáni iní-de ja kúndij iní-in-de, ná kóto va'a-de máa-de, náva'a tú ndua-de núsáa. ¹³ ñn-ni jito nchaá ja'ú róo, onde jíin taká ñayivi. Ko bueno skikuu Dios, te máa hora jito nchaá ja'ú róo, kuña-yá íchi kéndá-ró, náva'a kundéé-ró kéndá-ró. Súan te ma kuá'a-yá tú'un ja kóto nchaá-ga róo, ja má kánda-ga-ro. ¹⁴ Ñáñi maní. Kunu-ró kóto-ró ndosó núsáa. Ma chíñú'un-ró. ¹⁵ Nátu'un jíin cháa ío káji xiní, súan ká'an-ri jíin-ró. Kani iní máa-ró naún tu'un ká'an-ri. ¹⁶ Vaso ii, já ní kasá'a ii-yo, nasu taká-yo káji'i ká'nu-yó niñi Cristo náún. Te staq já ní kasákuáchi-yó, nasu taká-yo káyee ká'nu-yó yiki kúñu Cristo náún. ¹⁷ Chj ñn-ni staq-ún ío. Súan yóo, tini-yo kákuu-yó ñn-ni ñayivi, chi taká-yo káyee ká'nu-yó ñn-ni staq-ún. ¹⁸ Nde'é ndasa kásá'a chaá Israel. Chaá káyee kíti já kásoko-dé nuu-yá, nasu káyee ká'nu-de nuu altar náún. ¹⁹ Naún áchí-ri núsáa. Játíñu ndoso náún, xí jítíñu ndeyu ñn nuu ndosó náún. ²⁰ Túu, chj ndeyu kásoko cháa sñn nación, nuu tachí kásoko-dé, nasu núu Dios. Te tú kuní-ri ja kétá'an ká'nu-ró jíin tachí. ²¹ Ma kúu ko'o-ró iní vaso máa Jíto'o-yo, te suni ko'o-ró iní vaso tachí. Ma kúu kee ká'nu-ró núu mesa máa Jíto'o-yo, te kee-ro núu mesa tachí. ²² Xí kuní-yo kúkuñi iní Jíto'o-yo sá'a-yó náún. Ní'in-ga-yo vása máa-yá náún. ²³ Taká-ni tiñu kúu sá'a-ri, ko tú ndi'i kéndoo luu. Taká-ni kúu sá'a-ri, ko tú ndi'i skuá'nu tá'an. ²⁴ Ni ñn chaá, ma ndúkú-de sá'a-de ja vá'a máa-de, chi ja vá'a inga ñani tá'an-de ná sá'a-de. ²⁵ Ndi'i-ni ndeyu núyá'u, kee-ro jíná'an-ró. Te nú kíyu'ú iní-ro, ma kaká tu'un kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁶ Chj

máa Jíto'o-yo xíin ñuyívi jíin taká ndatíñu ío iní, áchí. ²⁷ Te nú ñn chaá tú kándija, te kana-de xiní-ro kée-ro jíin-de, te nú suni kuní-ro kí'in-ro, núsáa te kee-ro taká ja káni-de nuu-ro. Te nú kíyu'ú iní-ro, ma kaká tu'un kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁸ Ko nú kastu'ún ñn chaá nuu-ro: Kundatu, chi ya'á ja ní kandij nuu ndosó kúu, achí-de. Yúan-na te ma kée-ro, já kuáchi chaá ni kastu'ún-ún jíin kuáchi ja kíyu'ú iní-de. ²⁹ Sikí já kíyu'ú iní ká'an-ri. Ko nasu já sikí róo, chj sikí já ingá chaá. Te nú kíyu'ú iní inga chaá, naja kóto nchaá-de ruu ndasa jika kuu ndicha-na-ri núsáa. ³⁰ Te nú ruu xna'an-ga náku-atá'ú-rí te yée-rí, naja káka'an ndiva'a-de sikí-rí sikí ndeyu ja ní jikan ta'u-rí ja'a-ún. ³¹ Núsáa te vasa ná kée-ro, vasa ná kó'o-ró, vasa ná sátiñu-ró, ko modo ja ná nákana jaa-i Dios ná sá'a-ró. ³² Koto-ró náva'a ma skívi-ró cháa judío, ni chaá sñn nación, ni tikuní Dios, nuu kuáchi. ³³ Suni súan ruu jíin taká tiñu sá'a-ri, kuní-ri ja ná kúsi iní taká chaá. Tú jítu iní-ri ja sá'a-ri ja vá'a máa-rí, chj kuní-ri sá'a-ri ja vá'a sava-ga chaá, náva'a kaku-de jíná'an-de.

11 Ná ndáku-ró rúu jíná'an-ró, suni nátu'un ndáku máa-rí Cristo.

Ja ná kúndasú xiní ñásí'í

² Bueno kánuku'un iní-ro rúu. Te ká'jin iní-in-ró jíin taká tiñu ni tá'ú-rí nuu-ro, jíin modo ja ní stá'an-ri nuu-ro. ³ Ko kuní-ri ja ná kuní-ro jíná'an-ró ja Cristo kúu-yá xiní taká chaá. Te chaá kúu-de xiní ñásí'í. Te Dios kúu-yá xiní Cristo. ⁴ Taká chaá ja ndasú xiní-dé te jikan ta'u-dé xí jáni-de tu'un, já'a-de tuká nuu xiní-dé. ⁵ Ko taká ñásí'í, nú tú ndasú xiní-ñá te kakan ta'u-ñá xí káni-ña tú'un, já'a-ña tuka nuu xiní-ñá, chj ñn-ni kúu nú seté xiní-ñá. ⁶ Chj nú ñásí'í, tú jasú-ña xiní-ñá, ná sété-ña núsáa. Te nú kúka nuu-ñá seté-ña, xí xítí-ñá ixi-ñá, ná kasú-ña núsáa. ⁷ Chi chaá, ma kúu kasu-de xiní-dé, chj muestra luu Dios kúu-de. Ko ñásí'í, chj stá'an-ña ndasa luu káa iní yii-ñá. ⁸ Chj tú ní sáva'a-yá cháa jíin yiki ñásí'í, chj sua ñásí'í jíin yiki cháa. ⁹ Chj tú ní kúva'a chaá ja kuatíñu-de nuu ñásí'í, chj sua ni kuvá'a ñásí'í ja sikí cháa. ¹⁰ Ja sikí taká ndajá'a ándívi te ñni kundasú xiní ñásí'í. ¹¹ Chj nuu máa Jíto'o-yo tú sá'a-yá cuenta ndéja kúu ja yí, te ndéja kúu ja si'í, chj nú túu ñn, te ma kóo inga. ¹² Chj nátu'un ni sáva'a-yá ñásí'í jíin yiki cháa, te vina kúva'a chaá chj ñásí'í, ko Dios kúu I'a sáva'a taká-ni. ¹³ Kani iní máa-ró jíná'an-ró, á ío va'a ja tú kundasú xiní ñásí'í te kakan ta'u-ñá nuu Dios. ¹⁴ Nasu máa ñuyívi stá'an nuu-ro, já tú luu jito chaá jíin íxi-dé, nú ná kée náún. ¹⁵ Ko nú ñásí'í, te sí-a-ña íxi-ñá kee máa, luu jito-ña jíin, chj ixi-ún, ni ja'a-yá núu-ñá kundasú xiní-ñá. ¹⁶ Ko nú ñn chaá kuní-de kutéxin-de jíin tú'un yá'a, ko yóo tú ká'io costumbre-yo súan, ni tikuní Dios.

Sikì xíni máá Jító'ò-yò

17 Tá'ú ní'in-rì inga tiñu yá'a nuu-ro, ja tú kúsi iní-rì jíin-ró, chì tú kándutútú-ró já sá'a va'a-ga-ro, chì sasua ñáá-ga kásá'a-ró. 18 Yá'a ká'an-rì xna'an-ga. Nì jini tu'un-rì ja kásásin-ró máá-ró, máá hora kákutútú-ró. Te yaku kándíja-rì. 19 Chì níni kóo ñayivi sásin ma'ñú-ró, náva'a kuni-ro ndé ñayivi kándíja va'a ma'ñú-ró. 20 Te nú ñn-ni nuu kándutútú-ró, nasu já kúxini-ró cuenta máá Jító'ò-yò kúu-ún núsáá. 21 Chì ná ñn ná ñn-ró, máni kanduu-ro núu ingá-de xna'an-ga kákuni-ro. Te ñn-ró jí'i-ro sóko, te inga-ro nájini-ró. 22 Á tú kánavá'a-ró vé'e nuu kée-ro kó'o-ró náún. Xí kásájá'a iní-ro núu tiku'ni Dios. Te chaa tú naún káindá'a-de, kákuka nuu-dé kásá'a-ró xí túu. Ndasá ka'an-rì jíin-ró jíná'an-ró. Kúsi iní-rì jíin-ró xí túu. Jíin tú'un yá'a tú kúsi kúti iní-rì jíin-ró. 23 Chì tu'un yá'a nì kutu'a-rì nuu máá Jító'ò-yò. Te suni ya'a ní stá'an-rì nuu-ro jíná'an-ró. Chì máá ákuáa já ní kanastuu-de Jító'ò-yò Jesús, nì kí'in-ya stáa. 24 Te nì jikan ta'u-yá. Te nì sakuáchí-yá. Te nì ka'an-ya: Kí'in te kee-ro jíná'an-ró, chì ya'a kúu yiki kúñu-rì, te ja sikí róo nì kukuáchí. Súan sá'a-ró te ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. 25 Suni súan nì kí'in-ya vaso, nuu ní ndí'i nì kuxíni-ya. Te nì ka'an-ya: Vaso yá'a kúu contrato jáá já ní sá'a-rì jíin níñí-rí. Te taká vuelta nú káji'i-ró, te súan sá'a-ró náva'a ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. 26 Chì taká vuelta ja káyee-ro stáa yá'a te káji'i-ró iní vaso yá'a, kivi ní jí'i máá Jító'ò-yò kúu ja kákastu-ún-ró ondé kivi ncháa-ya. 27 Te nú ñn chaa kee-dé staa yá'a, xí kó'o-de iní vaso Jító'ò-yò yá'a, te nú tú jííú'ún sá'a-de, te koo kuachi-de nuu yiki kúñu máá Jító'ò-yò jíin núu níñí-yá. 28 Ná ñn ná ñn chaa, ná nándúkú víi-dé sikì máá-de núsáá. Yúan-na te kee-dé staa-ún te ko'o-de iní vaso-ún. 29 Te nú ñn chaa tú jini-de ja kúu yiki kúñu-ya, chaa-ún chì ndonda kuachi sikì-dé nú ko'o-de kee-dé. 30 Ja yúan ío kua'a cháa kaku'u, jíin cháa vitá iní, kájin ma'ñú-ró jíná'an-ró. Te nì kaji'i yakú-de. 31 Ko nú nándúkú víi-yo sikí máá-yó, te ma ndóna kuachi sikì-yo. 32 Ko nú a nì ndonda kuachi sikì-yo, máá Jító'ò-yò xndó'o-ya yóo, náva'a tú ta'ny ndatu-yo jíin ñayivi ñuyivi. 33 Nánì mánì, ja yúan nú kándutútú-ró káyee-ro, te kundatu tá'an-ró. 34 Te nú ñn chaa jí'i-de soko, ná kée-dé ve'e-de, náva'a tú ndonda kuachi sikì-ro hora kándutútú-ró. Te sava-ga tiñu sán-da-rì ondé ná jáa-rì.

Sikì tá'u já vái nuu Espíritu

12 Nánì, sikì taká ta'u já vái nuu Espíritu, kuni-rì ja ná júku'un iní-ro jíin. 2 A káinán-ró já ná nì kakuu-ró cháa tú kákandíja, te nì kajindikín-ro yatá ndosó ní'ín núu, ndasa nì kakuu iní máá-ró núu. 3 Ja yúan kástu-ún-rí nuu-ro já tú nì ñn chaa kuu ka'an tási-de sikì Jesús, nú a yí'i-de Espíritu Dios. Te tú nì ñn-de kuu ka'an-de: Jító'ò-rì kúu Jesús, nú tú yí'i-de Espíritu Santo. 4 Chì sñin sñin ta'u ní saka-yá, ko suni ñn-ni

máá Espíritu kúu. 5 Te sñin sñin tiñu nì chaa-ya sikí-yo, ko ñn-ni máá Jító'ò-yò kúu. 6 Te sñin sñin modo kásatiñu-yó, ko suni máá Dios kúu I'a sá'a taká tiñu jíin taká-yo. 7 Ko ná ñn ná ñn-de, nì ja'a-ya tú'un Espíritu nuu-dé náva'a ná skuá'nu tá'an-de. 8 Chì ondé jíin máá Espíritu nì ja'a ndíja-ya tú'un ka'an ndíchí ñn-de. Te suni ondé jíin máá Espíritu nì ja'a-ya tú'un ja júku'un iní inga-de. 9 Te nuu ingá-de, suni jíin máá Espíritu nì ja'a-ya já ná kándíja va'a-de. Te suni jíin máá Espíritu nuu ingá-de ja ná sá'a-de tana. 10 Te nuu ingá-de ja ná sá'a-de taká tiñu ñá'nu. Te nuu ingá-de, ja ná káni-de tu'un. Te nuu ingá-de, ja ná nándúkú víi-dé sikì taká ja vá'a ja ú'u. Te nuu ingá-de ja ná ká'an-de tiní yu'u. Te nuu ingá-de ja ná násama-de tu'un sñin yu'u. 11 Ko taká tiñu yá'a sá'a suni máá ñn-ni máá Espíritu. Sñin sñin sá-ka-yá nuu ñn ñn-de, ndasa játa'an iní máá-yá. 12 Chì ná-tu'un yiki kúñu ñn-ni kúu, te náva'a kua'a pedazo, te taká pedazo-ún, va'a kua'a, ko ñn-ni yiki kúñu kúu, suni súan kúu Cristo. 13 Chì jíin ñn-ni máá Espíritu nì kajanducha taká-yo, náva'a nduu-yó ñn-ná ñayivi, va'a judío xí ñayivi ñuu Grecia, va'a chaa kúu mozo xí cháa jíka kuu ndichá-ná. Ko taká-ni-de, nì kani'in-dé ñn-ni máá Espíritu nì sá'a-ya. 14 Ko yiki kúñu, nasu ñn pedazo-ni kúu, chì sua ndíso kua'a. 15 Chì nú ja'a ká'an: Nasu yiki kúñu xíin rúu, chì tú kúu-rì ndá'a, achì. Te va'a súan ká'an, ko máá yiki kúñu xíin ná'ín. 16 Te nú so'o ká'an: Nasu yiki kúñu xíin rúu, chì tú kúu-rì nduchi, achì. Te va'a súan ká'an, ko máá yiki kúñu xíin ná'ín. 17 Nú ndí'i yiki kúñu ní kuu nduchi, ndasa kuni so'o núu. Nú ndí'i ní kuu so'o, ndasa kuaan xiko núu. 18 Vina te nì jini-yo ndasa nì jata'an iní máá Dios te nì chaa-ya taká pedazo-ún ná ñn ná ñn jiká yiki kúñu. 19 Chì nú taká-ni ní kakuu ñn-ni pedazo-ún, ndasa koo máá yiki kúñu núu. 20 Ko vina chì kua'a ndíja pedazo ío, ko máá ñn-ni yiki kúñu núu. 21 Ni ma kúu ka'an nduchi jíin ndá'a: Tú jínu ñú'ún-rí róo. Suni súan ni ma kúu ka'an xini jíin já'a: Tú jínu ñú'ún-rí róo. 22 Chì sua kánúu taká pedazo ndíñin ta'an jíin yiki kúñu, va'a vitá-ga jito. 23 Te taká pedazo yiki kúñu ja jáni iní-yo já tú jííú'ún jito, suu yúan níúkúún xáan-gá jasú-yo núu. Te ja tú luu kájito-ún jini-yo, luu-ga kájasu-yo núu. 24 Te pedazo ja luu kájito-ún jini-yo, tú níni kúndasu nuu. Chì máá Dios, súan nì chutá'an-ya yiki kúñu-ún, te jííú'ún-gá nì skéndo-yo já tú luu jito-ún, 25 náva'a tú sásin pedazo yiki kúñu-ún máá, chì taká pedazo-ún, sua ñn núu ná kóto va'a tá'an. 26 Chì nú ñn-ni pedazo jatú, taká-ni pedazo ñn jínu-ni kájatú. Te nú ñn-ni pedazo jito luu, taká-ni pedazo ñn ká'nu-ni kákusi iní. 27 Te róo, modo súan kakuu-ró yiki kúñu Cristo. Te pedazo-ya-ún kakuu ñn ñn-ró. 28 Te súan nì jani máá Dios chaa kuatíñu nuu tiku'ni: Ja ñn, apóstol, ja úu, chaa kájani tu'un, ja uní, chaa kástá'an tu'un, yúan-na te chaa kásá'a tiñu ñá'nu, yúan-na te chaa kásá'a tana, te vásá cháa chindéé tá'an, jíin cháa kátá'ú tiñu, jíin cháa ká'an tiní yu'u. 29 Taká-de kakuu apóstol náún. Taká-de kájani tu'un náún. Taká-de kástá'an náún. Taká-de kásá'a tiñu ñá'nu

náun. ³⁰ Taká-de kájiní-de sá'a-de taná sá'a-ya náun. Taká-de káka'an-de tiní yu'u náun. Taká-de ká-nasama-de tu'un sáin yu'u náun. ³¹ Ko ná kuítú iní-ro ndúkú-ró tá'u vá'a-ga kuá'a-ya núy-ro jíná'an-ró. Ko ío inga modo va'a xaan-gá, ná stá'an-rí nuu-ro jíná'an-ró.

Tu'un kúndá'ú iní tá'an

13 Te nú ruu, vasa ká'an-rí nátu'un káka'an chaá xí ndájá'a ándívi, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, te kúu-rí nátu'un iní káa ja ndáxín káxín xí iní platillo ja sáña. ² Te vasa jáni-rí tu'un sá'a-ya, te júku'un ndí'i iní-rí taká tu'un sa'í jín taká tu'un ndíchí, te vasa kándíja téyí-rí ja kúu skuíó káni-rí yuku, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, tú na tínu-rí. ³ Te vasa ná sáka ndí'i-rí taká ndatífu-rí kee ñáyivi ndá'ú, te vasa ná kuá'a-rí yiki kúñu-rí kayu, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, tú na ya'u-rí ío. ⁴ Tu'un kúndá'ú iní, ndíso paciencia, te ndíso tu'un kúmaní iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú ndíso tu'un kuásún iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú sáxixí máá, ni tú sátéyí máá. ⁵ Tú ká'an ndíva'a. Tú ndúkú já kúu máá. Tú kití iní. Tú chú'un iní. ⁶ Tú ndúvatu iní, chí sua kúsi iní jín tínu ká'jo nda. ⁷ Ndí'i jándéé iní. Ndí'i kándíja. Ndí'i ñúkuu iní. Ndí'i kánda. ⁸ Taká tu'un kájani-yó, chí naa, te taká yu'u chí ndí'i, te tu'un ndíchí, chí taká kuxio, ko tu'un kúndá'ú iní, ma náa kúti. ⁹ Chí yaku-ni tu'un kájiní-yo, te yaku-ni tu'un kájani-yó, ¹⁰ ko onde ná cháa máá tú'un ní yija va'a, yúan-na te kuxio yaku-ni ja kájiní-yo-ún kí'in. ¹¹ Ná ní kuu-rí sūchí yákn, te ní ka'an yákn-rí núú, te ní jani iní-rí nátu'un sūchí yákn. Ko nuu ní kuu-rí chaá ñá'nu, te ní chaxio-rí taká ja ní sá'a-rí ná lúli-rí-ún kua'an. ¹² Te vina kánde'é-yó nátu'un jín espejo ja káxk'vi, ko kúkuéé-ga te kuní ndíjin-yo nátu'un jín núú tá'an-yó. Te vina chí yaku-ni jini-rí, ko kúkuéé-ga te kuní ndí'i-rí nátu'un jini káji-yá ruu. ¹³ Te vina ío uní tu'un játíñu ní'in, tu'un kándíja va'a, tu'un káñukuu iní, jín tú'un kúndá'ú iní. Ko máá tú'un kúndá'ú iní, kánúú xáan-ga vasa úy-ga-ún.

Sikí já káka'an-i sáin yu'u

14 Ndúkú ndéé-ró jín tú'un kúndá'ú iní tá'an, te kuítú iní-ro ndúkú-ró taká ta'u já'a Espíritu, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un. ² Chí chaá ká'an-de sáin yu'u, jín Dios ká'an-de, nasu jín ñáyivi, chí tú ní iní chaá júku'un iní naún ká'an-de, chí jín Espíritu ká'an-de tu'un sa'í. ³ Ko chaá jáni tu'un, jín ñáyivi ká'an-de, chí skuá'nu-de ñáyivi-ún, te ká'an ká'nu-de, te ká'an ndéé-de jín-i. ⁴ Chaá ká'an sáin yu'u, skuá'nu-de máá-de, ko chaá jáni tu'un, chí tíku'ni skuá'nu-ga-de. ⁵ Játa'an iní-rí ja taká-ro ná kúu ka'an-ro sáin yu'u, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un, chí ñá'nu-ga chaá jáni tu'un vasa cháa ká'an sáin yu'u, te nú tú násama-de tu'un-ún, náva'a kua'nu-ga tíku'ni sá'a-de jín. ⁶ Nánj, vina te nú ja-rí nuu-ro te ka'an-rí sáin yu'u jín-ró, naún tínu ní'in já kúu róó, nú tú ka'an-rí iní tu'un ní kenda ndíjin, xí iní tu'un ndíchí, xí iní tu'un stá'an-rí. ⁷ Ío ndíja ndatíñu

kándja tí'íu já kásá'a ndusu, nátu'un xkuili xí guitarra. Te nú tú sáin sáin nota ndé'e, ndasa kuní-yo ndé yaá júku-de jín xkuili, xí jín guitarra-ún. ⁸ Te nú corneta tú ndé'e káji, te ndé chaá sátu'a-de máá-de ja kuátá'an-de núsáá. ⁹ Suni súan róó jíná'an-ró, nú ká'an-ro sáin yu'u, te nú tú káji ká'an tu'un-ún, te ndasa júku'un iní-i naún tu'un ká'an-ro núsáá, chí kuachi tísi'ví-ró stívi-ró. ¹⁰ Kua'a núu yú'u ío iní ñuyívi ná sá'a-yó cuenta, te taká júku'un iní chaá jini. ¹¹ Nú ruu tú júku'un iní-rí yu'u ká'an iní chaá, te kúu-rí chaá jíká núu cháa ká'an-ún. Te chaá ká'an-ún, suni kúu-de chaá jíká núu-rí. ¹² Suni súan róó ja á kájitú iní-ro ní'in-ro tá'u Espíritu, ná ndúkú ndéé-ró náva'a skuá'nu va'a-ró tíku'ni jín. ¹³ Ja yúan nú ká'an iní chaá sáin yu'u, ná kakán ta'u-dé nuu-yá náva'a kuu nasama-de tu'un. ¹⁴ Chí nú ruu ká'an ta'u-rí jín tú'un sáin yu'u, iní añú-rí kúu ja jikán ta'u, ko nú tú júku'un kuti iní-rí, tú na tínu. ¹⁵ Ndasa sá'a-rí núsáá. Ná kakán ta'u-rí iní añú-rí, ko suni ná kakán ta'u-rí jín tú'un júku'un iní. Ná káta-rí iní añú-rí, ko suni ná káta-rí jín tú'un júku'un iní. ¹⁶ Chí nú máni tu'un jini máá-ró jín añú-ro nákuatá'ú-ró jín, te iní chaá tú tu'a, ndasa kuní-de ka'an-de amén nuu tú'un náku-atá'ú-ró-ún, chí tú jini kuti-dé naún tu'un ká'an-ro. ¹⁷ Chí róó, bueno nákuatá'ú ndíja-ró, ko inga chaá-ún, tú já'nu tu'un iní-de sá'a. ¹⁸ Nákuatá'ú-rí nuu Dios, ja tíni-ga yu'u ká'an-rí vasa taká róó. ¹⁹ Ko nuu tíku'ni, chí máá ú'un-ni tu'un ja júku'un iní-rí jín, játa'an iní-rí ka'an-rí, náva'a suni stá'an-rí nuu sáva-ga chaá, vasa já ká'an-rí uxí mil tu'un sáin yu'u. ²⁰ Nánj, ma kóo-ró ná-tu'un sūchí lúli jín tú'un júku'un iní-ro. Chí sua koo-ró nátu'un sūchí lúli jín tú'un ñáá, ko ná yija va'a-ró jín já jini tuni-ro. ²¹ Súan yóso núu ley: Jín cháa ká'an sáin yu'u, te jín sáva-ga chaá ká'an tu'un jíká, súan ka'an-rí jín ñáyivi yá'a, ko vasa súan te ní ma kúni so'o-i tu'un ká'an-rí, áchí máá Jító'o-yo, áchí. ²² Ja yúan taká yu'u, máni tuni-ni kákuu nuu cháa tú káandíja, nasu núu cháa káandíja. Ko tu'un jáni-yó, tuni nuu cháa káandíja kúu-ún, nasu núu cháa tú káandíja. ²³ Núsáá te nú taká tíku'ni ndutútú iní-ni lugar, te taká súan ka'an sáin sáin yu'u, te yúan jakoyo chaá tú tu'a xí cháa tú káandíja, á tú ka'an-de ja kándja tachí-ro. ²⁴ Ko nú taká-ro kájiní-ró tú'un, te kivi iní chaá tú kándíja xí iní chaá tú tu'a, te kuní-de kuachi máá-de, sá'a taká-ro, te ndandúkú víi-dé sikí máá-de, sá'a taká-ro. ²⁵ Te tu'un jáni sa'í iní añú-de kenda ndíjin. Yúan-na te jukuiñi jítí-de te chí'ú'ún-de Dios. Te kani nda-ga-de tu'un ja ncháá ndíja Dios jín-ró. ²⁶ Nánj, ja yúan nú kándutútú-ró, te ná iní ná iní-ró ío iní yaá ka-ta-ró, ío tu'un stá'an-ro, ío sáin yu'u ká'an-ro, ío tu'un sa'í ká'an ndíjin-ro, ío ja násama-ró tú'un sáin yu'u. Ndí'i ná sá'a-ró jíná'an-ró náva'a skuá'nu tá'an-ró. ²⁷ Te nú ío chaá káka'an sáin yu'u, ná kóo tu'un-ún ja jín úy-de xí jín uní-de. Ko iní-ni-de iní-ni-de ná ká'an. Te iní-de ná násama-de tu'un sáin yu'u. ²⁸ Te nú túu chaá nasama tu'un ío, ná kasú-de yu'u-dé nuu kándutútú-ró-ún núsáá. Te ná ká'an máá-de ja máá-de jín Dios. ²⁹ Suni

súan chaa kájani tu'un, ná ká'ān uu xí uní-de, te sava-ga-de ná nándúkú víi-dé-ún. ³⁰ Te nú inga chaa kán-chaa-ún, a nī jinī ndijin-de yaku tu'un sa'í, te chaa nī kejá'a ná kasú-de yu'u-dé. ³¹ Chi taká-ro kuu kani-ró tú'un ĩn-ni-ró ĩn-ni-ró, náva'a ná kútu'a taká-ro, te ndundéé iní taká-ro. ³² Te inī añú taká chaa kájani tu'un, kájandatū nuu máá cháa kájani tu'un-ún. ³³ Chī Dios, nasū Dios savaa kúu-ya, chī sua vīndáa vinené sá'a-ya. Te nátu'un kásá'a-i nuu táká tikunī chaa ndoo, ³⁴ súan ná kasú taká ñasí'í yu'u-ñá nuu kándutútú-ró. Chī tú permiso ka'ān-ña, chī nasū ñá'nu-ga kúu-ña ná tu'un ká'ān ley. ³⁵ Te nú kutu'a-ña ĩn tu'un kákunī-ña, te onde ve'e ná kaká tu'un-ña máá yī-ñá, chī tukā nuu kúu nú ka'ān ĩn ñasí'í núu kándutútú-i. ³⁶ Á nuu-ro jíná'an-ró ní kenda tu'un Dios, xí níni nuu máá-ni-ró ní jaā tu'un-ya náún. ³⁷ Te nú ĩn chaa jáni inī-de jaā ĩn chaa jáni tu'un kúu-de, xí jīka Espíritu jíin-de, ná chú'un va'a inī-de, chī tiñu nī tá'ú máá Jító'o-yo kúu tu'un cháa-rī nuu-ro. ³⁸ Ko chaa tú játú'ún tú'un yá'a, suni tú játú'ún-yó-de. ³⁹ Ñáñi, ja yúán ná kuítú iní-ro káni-ró tú'un jíná'an-ró, te ma kasú-ro núu cháa ká'ān sĩn sĩn yu'u. ⁴⁰ Ko ñúkúún ná sá'a kájí-ro táká tiñu jíná'an-ró.

Tu'un nachaku ndiyi

15 Ñáñi, vina te kástu'ún-rí tu'un va'a nuu-ro já ní jani-rī nuu-ro sáá. Chi tu'un yúan, suni a nī ka-jatá'ú-ró, te suni jíin tú'un yúan ká'ĩin nī'in-ró, ² chī suni jíin tú'un-ún nī kakaku-ró, te nú kátĩn nī'in-ró tú'un nī jani-rī nuu-ro, nú tú ní kákandĩja sáni-ró. ³ Chī suni tu'un kánúú já ní nī'in-rí-ún, nī nastá'an-rī nuu-ro: Ja ní jī'í Cristo ja síkĩ kuáchi-yó, nátu'un ká'ān tutu. ⁴ Te nī yuji-ya. Te nī nachaku-ya núu uní kivi nátu'un ká'ān tu-tu. ⁵ Te nī ndenda ndijin-ya núu Cefas. Te vása ní ndenda-ya núu máá uxí uu-de. ⁶ Te vása ní ndenda-ya núu ví'í-gá u'un ciento ñani-yo ká'ĩin tútu-de. Te sava chaa-ún, sáni-ga káichaku-de. Te sava-de, a nī kajjī-de. ⁷ Te vása ní ndenda-ya núu Jacobo. Te vása núu táká apóstol. ⁸ Te onde sandĩ'í-ñā, te suni nī kenda-ya núu-rí, nátu'un nuu ĩn sūchí xánú. ⁹ Chī ruu kúu chaa lúli-ga nuu táká apóstol, ja kúka nuu-rí kunáni-rí apóstol, kuachi ja ní chindikĩn-rī tikunī Dios. ¹⁰ Te kaa-rī ná tu'un ío-rī, chī súan nī jīka tu'un luu ío inī Dios jíin-rí. Te tu'un luu ío inī-ya, tú ní jīka sáni jíin-rí, chī sua nī sátiñu-ga-rī vása táká máá cháa-ún. Ko nasū rúu, chī tu'un luu ío inī Dios ja jīka jíin-rí-ún, nī sá'a. ¹¹ Núsáá te vaša ruu xí vaša chaa-ún, súan kájani-rī tu'un, te súan kákandĩja-ró. ¹² Te nú kájani-yó tú'un Cristo ja ní nachaku-ya má'ñú ndiyi, te naja káka'ān sava tá'an-ró já tú ñáún ndiyi nachaku núsáá. ¹³ Chī nú tú ñáún ndiyi nachaku, suni tú ní náchaku Cristo núsáá. ¹⁴ Te nú tú ní náchaku Cristo, kájani sáni-rī tu'un-ya, te suni kákandĩja sáni-ró-yá núsáá. ¹⁵ Chaa tú káka'ān ndaa tu'un Dios kákuu-rī nú súan, chī nī kaka'ān-rī ja ní naschakú Dios Cristo, te nú ma náchaku ndija taká ndiyi, tú ní náschakú-ya Cristo núsáá. ¹⁶ Chī nú ma náchaku taká

ndiyi, suni tú ní náchaku Cristo núsáá. ¹⁷ Te nú Cristo, tú ní náchaku-ya, kákandĩja sáni-ró-yá núsáá, te kándĩso-ga-ro kuáchi-ró nú súan. ¹⁸ Nú súan ío, te a nī kánaa taká chaa ja ní kajjī nuu ndá'a Cristo núsáá. ¹⁹ Te nú nī ní máá vína-ni ja káichaku-yo, káñukuu inī-yo Cristo, chaa ndá'ú ĩj kákuu-yó vása sava-ga chaa núsáá. ²⁰ Ko vina a nī nachaku Cristo ma'ñú ndiyi. Máa-yá nī nachaku xna'ān-ga vása táká ja ní kajjī. ²¹ Chī ja síkĩ ĩn chaa, te nī chaa kue'e kuu-yo. Suni súan ja síkĩ ĩn chaa, te nachaku ndiyi. ²² Chī nátu'un kájjī'í taká-i nī sá'a Adán, suni súan nachaku taká-i sá'a Cristo. ²³ Ko ná ĩn ná ĩn-de ndasa kándĩta koyo tá'an máa-de: Cristo xna'ān-ga, te onde nchaa Cristo, te nachaku chaa káyĩ'í nda'a-yá. ²⁴ Yúan-na te onde sandĩ'í-ñā te xnaa ndĩ'í-ya já kátá'ú tiñu, jíin táká ja kákuñá'nu, jíin táká ja kátĩn so'o. Yúan-na te nuu máá Táa-yo Dios te naku'a-ya ñúu nuu tá'ú-yá tiñu. ²⁵ Chī tá'ú níni máa-yá tiñu onde ná kúxiukú táká ja kájito u'u-ya chí ja'a-yá sá'a-ya. ²⁶ Te máá kué'e kuu-yo, já jíto u'u yóó, chī onde sandĩ'í-ñā te xnaa-yá-ún. ²⁷ Chī taká ndatĩñu nī ki'in Dios, nī chúkú-yá chí ja'a Cristo, te síkĩ já ká'ān súan, ja yúan jiní kajjī-yó já tú yí'i Dios nda'a Cristo, chī a nī chí'i Dios taká-ga ndatĩñu nda'a Cristo. ²⁸ Ko nú a nī ndĩ'í taká ndatĩñu yí'i nda'a Cristo, yúan-na te suni máá Sé'e-ún kivi-ya ndá'a máá I'a ja ní chí'i-ya táká ndatĩñu-ún nda'a-yá, náva'a máá Dios kutĩn ndĩ'í-ya táká ndatĩñu. ²⁹ Chī nú túu, te ndasa sá'a chaa kájanducha síkĩ ndiyi. Te nú tú nachaku kutĩ ndiyi núsáá, naja kájanducha-dé síkĩ ndiyi núsáá. ³⁰ Te ruu, naja ndĩta'ān hora káindee inī-rī koto-rī tundó'o núsáá. ³¹ Ñáñi, ká'ān ndaa-rī, chí ja síkĩ róo jíná'an-ró kúu ja sátéyí-rí máa-rí nuu Jító'o-yo Cristo Jesús, ndĩta'ān kivi jí'í-rī. ³² Nátu'un chaa yúkú ká'ān-rī. Nī kajatá'an-rī inī ñuu Éfeso jíin kĩti xáan, te nú tú nachaku taká ndiyi, ñáún ya'u-rī nī'in-rí núsáá. Ná kée-yo ná kó'o-yó chí yuchaan kuu-yo nú súan. ³³ Ma xndá'ú-ro máa-ró, chī nú kájika-ró jíin cháa ñáá, te sáchá'an-de róo, vaša va'a tiñu kásá'a-ró núu. ³⁴ Ná kóo kájí iní-ro jíin tiñu ndaa. Ma sá'a-ga-ro kuáchi jíná'an-ró. Chī sava-de, tú kájini-de nuu Dios. Súan ká'ān-rī náva'a ná kúka nuu-ro. ³⁵ Ko sanaa te ka'ān ĩn chaa: Ndasā nachaku taká ndiyi, ndasa koo yiki kúñu-ún nchaa jíin, achī-de. ³⁶ Ja xíní ñáá kákuu-ró. Tata jakín-ro, ma náchaku kutĩ, onde nú tú kuu xna'ān-ga. ³⁷ Te nú tata jakín-ro, nú trigo xí ingá nunī, nasū jakín-ro yukú ja kóo kúkuéé-ga, chī máá nuní víchí kúu ja jakín-ro. ³⁸ Ko Dios, já'a-ya yukú nunī-ún, ndasa nī jata'ān inī máa-yá, te ná ĩn ná ĩn tata jíin yukú máá. ³⁹ Taká kuñu, nasū ĩn-ni kuñu kúu. Ko ĩn kuñu kúu ndija kuñu chaa. Te inga kuñu kúu kuñu kĩti, te inga kúu kuñu tĩyáká, te inga kúu kuñu tisaā. ⁴⁰ Te ío yiki kúñu andĩví, te ío yiki kúñu nuu ñú'un. Ko sĩn luu káa ja ío andĩví, te sĩn luu káa ja ío nuu ñú'un. ⁴¹ Te sĩn luu káa ndikandĩi. Te sĩn luu káa yoō. Te sĩn luu káa tiñuú xíní, chī tú ĩn nuu lúu kándāa tiñuú xíní-ún. ⁴² Suni súan kúu ja náchaku taká ndiyi. Jakín-ya te te'yu, naschakú-ya te ma té'yu-ga. ⁴³ Jakín-ya te kuka

nuu, naschakú-ya te nduu luu. Jakín-ya te koo vitá, naschakú-ya te nduu fuerza. ⁴⁴ Jakín-ya te ja káa yúkú, te naschakú-ya já kí'vi ndee ándíví. Ió yiki kúñu yúkú, te ío yiki kúñu yí'i ndee ándíví. ⁴⁵ Suni súan yóso núu tutú: Adán xnáñúú, nī kuu-de ñn cháa nī kuvá'a jíin vi-da cuenta ñayivi, áchí. Te Adán sandí'i-na kúu máa-yá, te náschakú-ya-í jíin Espíritu-ya. ⁴⁶ Ko cháa xnáñúú, nasu cháa yí'i ndee ándíví kúu-de, chi cháa yúkú kúu-de. Yúan-na te vásá ní cháa cháa yí'i ndee ándíví. ⁴⁷ Cháa xnáñúú kúu cháa nuu ñú'un, chí jíin tīkachá ní kuvá'a-de. Te cháa uu, onde andíví vái-ya. ⁴⁸ Taká cháa nuu ñú'un káa nátu'un máa cháa tikachá-ún. Te taká cháa onde andíví káa nátu'un máa cháa andíví-ún. ⁴⁹ Te nátu'un kájito-yó ndasa nī kaa cháa tikachá-ún, suni súan koto-yó ndasa káa cháa andíví-ún. ⁵⁰ Nánj, tu'un yá'a ká'an-ri, chí kuñu jíin niñí, mā kúu ni'in tá'u iní ñuu nuu tá'u Dios tiñu. Ni ja te'yú, mā ní'in tá'u já má té'yú. ⁵¹ Kuni so'o-ró ná ká'an-ri ñn tu'un sa'í jíin-ró. Nasu taká-yo kusú-yo, ko taká-yo, nasama-yó. ⁵² Ja ñn nú núu-ni, nátu'un ñn nakuanj-ni-yó, nuu ndí'i-na nde'e clarín. Chí nde'e clarín, te nachaku taká ndíyi, te mā té'yú-ga. Te yóo, chí nasama-yó. ⁵³ Chi ja te'yú yá'a, kánúú núku'un ja tuká te'yú. Te ja kúu yá'a, kánúú núku'un ja tuká kuu kuti. ⁵⁴ Te nú ja te'yú yá'a, nuku'un ja tuká te'yú, te ja kúu yá'a, nuku'un ja tuká kuu, yúan-na te skíkuu ja ká'an tu'un yóso núu tutú: Nī kundéé-yá nī ja'ni-yá kue'e kuu-yo. ⁵⁵ Róo kue'e kuu-yo, ndasa kundéé-ró jíin-rí. Róo kue'e kuu-yo, ndasa tuu-ró rúy. Achí. ⁵⁶ Chí iñu ku'e'e kuu-yo kúu kuachi. Te fuerza kuachi kúu ley. ⁵⁷ Ko ná kúta'u-yo núu Dios ja já'a-ya fuerza kundéé-yó sá'a Jito'o-yo Jesucristo. ⁵⁸ Nánj máni, ja yúan ná kuíñi ñi'in-ró, mā náyu'ú-ro. Nene ná xn-deá-ga-ro jíin tiñu kuni máa Jíto'o-yo. Chí a kájinj-ro já tú kásatiñu sáni-ró núu máa Jíto'o-yo.

Sikj já kakín-i xú'un kuátíñu

16 Sikj xú'un kájakin-ro já kuátíñu ñayivi ndóo, suni ná sá'a-ró nátu'un nī tá'u-rí tiñu nuu tiku'ni ndañúy Galacia. ² Ndita'an kivi ñn semana, ná ñn ná ñn-ró vé'e-ró chíva'a sñn-ró yakú najjín, ndasa nī jatú'un-ya ní'in-ro, náva'a nú nī ja-a-ri te tú ñni kakín-ro. ³ Te nú nī ja-a-ri, te koo cháa kaji máa-ró kuá'a-ró credencial nuu-dé, te táji-rí-de onde ñuu

Jerusalén kinchaka-de yakú ja kakín-ro-ún. ⁴ Te nú kee cuenta ja súni ki'in-ri, te kingoyo-de jíin-rí.

Consejo jíin sá'an kúta'u

⁵ Te ja-a-ri nuu-ro, te nú nī ja'an-ri ñuu Macedonia chí ichi ñuu Macedonia ja'a-ri ja-a-ri. ⁶ Chí sanaa te kendoo-ri jíin-ró, xí sjá'a-ri viko víjin, náva'a chu'un íchí-ró rúy nú ndeny kuni-ri ki'in-ri. ⁷ Chí vina tú kuni-ri ja ká'an-ri jíin-ró te ja'a-ni-ri ki'in-ri, chí ñúkuu ini-ri kendoo-ri jíin-ró yakú kivi, te nú ku'a máa Jíto'o-yo tú'un. ⁸ Ko kendoo-ri ini ñuu Éfeso, onde ja-a kivi Pentecostés. ⁹ Chí bueno nī nuña ñn yuxé'é kivi-ri sátiñu va'a-ri. Ko kua'a cháa kájasu ichi ío. ¹⁰ Te nú nī ja-a Timoteo, te koto va'a-ró-de, mā síyú'ú-ro-dé, chí tiñu máa Jíto'o-yo sá'a-de nátu'un sá'a-ri. ¹¹ Ni ñn-ró mā sá'já in-ri-ro núu-dé núsáa, chí sua vindáa vinené ná náchu'un íchí-ró-de náva'a ná ncháa-de nuu-rí, chí kundatu-ri-de jíin ñani-yo. ¹² Te cuenta ñani-yo Apolos, xañ ní ká'an ni'in-ri jíin-de ja ná jáa-de nuu-ro jíin ñani-yo. Ko ni ñn modo tú ní játa'an ini-ya jáa-de vina. Ko ja-a ná'in-de, nú ná núña-de. ¹³ Koo ndito ini-ro jíná'an-ró. Kuíñi ni'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró. Cuenta cháa téyí sátiñu-ró, te ná kóo fuerza ini-ro. ¹⁴ Jíin tú'un kúndá'ú ini tá'an sá'a-ró taká tiñu. ¹⁵ Nánj, a kájinj-ro já vé'e Estéfanos nī kákandíja xna'an-ga ini ñuu Acaya, te bueno kákutéñu-i kájatíñu-i nuu ñayivi ndóo. ¹⁶ Te ká'an ni'in-ri jíin-ró já ná kivi-ró chíi nda'a ñayivi kásá'a súan, jíin núu taká ñayivi káchindéé tá'an jíin-ró, jíin ñayivi kásátiñu jíin-ró. ¹⁷ Kúsñ iní-ri ja ní cháa Estéfanos jíin Fortunato jíin Acaico, chí cháa-ún kákuu yunú-ro já tú ní ká'jin presente-ro. ¹⁸ Chí nī ndundéé iní añú-ri jíin iní añú-ro ní kásá'a-de. Ná kuátú'ún-ró cháa káa súan. ¹⁹ Sándéé iní-ro, áchí tiku'ni ká'io ndañúy Asia. Aquila, jíin Priscila, jíin tiku'ni náta'ka ini ve'e-de, onde jíin máa Jíto'o-yo káka'an ni'in-de ja ná sándéé iní-ro. ²⁰ Sándéé iní-ro, áchí taká ñani-yo. Te titú ndoo tá'an-ró nú káka'an jítá'an-ró. ²¹ Ya'a kúu tu'un ndéé iní, nī cháa máa-rí Pablo jíin ndá'a-rí. ²² Nú ío ñn cháa ja ná tú kumanj-dé jíin Jíto'o-yo Jesucristo, ná náa-dé. Nā'an-ní Tá-ta. ²³ Tu'un luu ío ini máa Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. ²⁴ Kúndá'ú ini-ri taká-ro sá'a Cristo Jesús. Súan ná kóo. Amén.

2 Corintios

Sa'ḡan kúta'u

1 Máá-rí Pablo kúu-rí apóstol nuu Jesucristo, chi súan ni jata'ḡan iní Dios. Te jíin ḡani-yo Timoteo káchaa-rí tutu yá'a nuu tiku'ní Dios kánchaḡ iní ḡuu Corinto, onde jíin núu táká ḡayivi ndóo káxiyukú ḡḡ ḡúu Acaya. ² Tu'un luu ío iní, jíin tú'un kuaká'nu iní, ja kii nu-u máá Táḡ-yo Dios, jíin já kii nuu máá Jito'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Ndasa ni sándéé iní Pablo jíin túndó'o

³ Ná kúta'u-yo núu Dios, Táḡ Jito'o-yo Jesucristo, chi Táḡ tu'un kúndá'u iní yóo kúu-ya. Te suni Dios ḡaká tu'un ndúndéé iní-yo kúu-ya. ⁴ Te máá-yá, chi já'a-ya tú'un ndéé iní-yo núu táká túndó'o káta'ḡan-yo, náva'a yóo, suni kuu kuḡ'a-yó tú'un ndéé iní nuu cháa kájito túndó'o. Te jíin tú'un ndúndéé iní-yo sá'a Dios ja ká'ḡan máá-yó máá tú'un ndéé iní. ⁵ Chi nátu'un jíto ta'ḡan-yo kuá'ḡa túndó'o jíin Cristo, suni súan bueno ní'in-yo tú'un ndéé iní-yo sá'a máá Cristo. ⁶ Ko nú kájito máá-rí túndó'o, yuán kúu ja ná káku máá-ró te koo ndéé iní-ro. Xí nú kándundéé iní-rí, yuán kúu ja ná ndúndéé iní-ro. Chi ní'in-ro tú'un-ún, te nú jíin paciencia ná ndó'o-ró túndó'o ni kando'o-rí. ⁷ Te tú násama iní-rí ja káñukuu iní-rí sikí róo, chi a kájini-rí ja nátu'un kájito ta'ḡan-ro túndó'o jíin-rí, suni súan kándundéé tá'ḡan iní-ro jíin-rí. ⁸ Kákuni-rí, ḡān, ja ná júku'un iní-ro sikí túndó'o ni kata'ḡan-rí iní ḡuu Asia. Chi ni kukuí'ḡa iní añú-rí já á yani ma kánda-rí, te káindaḡu ká'nu-na-rí ja kúu-rí núu. ⁹ Ko máá-rí, a ni kaja'ncha iní-rí ja kúu-rí. Súan sá'a-ya náva'a ma kándíja-rí ja kúu nama-rí máá-rí, chi sua nuu Dios ja náschakú-ya ndíyi, kándíja-rí. ¹⁰ Chi máá-yá, ni nama-ya rúu jíná'an-rí onde nuu á yani kuu-rí, te náma-ya rúu. Te káñukuu iní-rí, ja súni nama-ga-ya rúu. ¹¹ Suni ná chándéé-ró rúu ja kakán ta'u-ro já'a-rí, náva'a suni kua'ḡ-í, ná nákuatá'ú-i ja sikí rúu, ná ni kani'in-rí ta'u-rí ni sá'a kua'ḡ-í ja ní kajikan ta'u-í.

Naja tú ní jaḡ yachi Pablo

¹² Chi jíin yá'a kúu ja kásatéyí-rí máá-rí. Chi iní añú-rí kúu testigo ja ní kajika kuu va'a ḡúkuún-rí iní ḡuyívi, jíin tú'un ndoo iní, jíin tú'un kájí iní cuenta Dios, nasu jíin tú'un ndíchí cuenta ḡuyívi, chi sua jíin tú'un luu ío iní Dios. ¹³ Chi tuká káchaa-rí tu'un jáá núu-ro, chi ja á káka'u-ró-ún kúu, te a kájuku'un iní-ro. Te ḡúkuu iní-rí

ja ná júku'un va'a va'a iní-ro, ¹⁴ chi ndaa, kájuku'un iní-ro ḡn tá'u, ja onde kivi ncháa máá Jíto'o-yo Jesús, te koo si iní-ro já sikí rúu, te suni súan koo si iní-rí ja sikí róo jíná'an-ró. ¹⁵ Te súan ni jani ndija iní-rí. Te yuán jáa-rí nuu-ro xná'ḡan-ga núu, náva'a kusí iní-ro úu jínu. ¹⁶ Chi ichi núu-ro jáa-rí, yuán-na te ja'a-rí ki'in-rí ḡuu Macedonia núu, te ndenda-rí ḡuu Macedonia, te nchaa-rí nuu-ro ingá jínu, te róo nachu'un íchí-ró rúu ki'in-rí ḡuu Judea núu. ¹⁷ Te ja súan ni kuu iní-rí ja-rí, te cha nátu'u iní kúu-rí náún. Xí tú'un ja jáni iní-rí sá'a-rí-ún, tu'un jáni yúkú-ni iní máá-rí kúu náún. Yachi ká'ḡan-rí: Kuu, kuu, yuán-na te: Túu, túu, náún. ¹⁸ Chi skíkuu va'a Dios, te jini-ya já tú'un káka'ḡan-rí jíin-ró, nasu ká'ḡan-rí: kuu, yuán-na te: Túu-ni. ¹⁹ Jesucristo kúu Se'e Dios. Te Silvano jíin Timoteo jíin rúu, ni kajani-rí tu'un-ya núu-ro. Te jíin-yá, nasu tú'un kuu, jíin tú'un túu ío, chi nuu máá-yá, ío maní tu'un kuu. ²⁰ Chi ḡaká tu'un ni keyu'u Dios, ni ka'ḡan: Kuu, ja cuenta máá-yá. Te máá-yó, káka'ḡan-yo: Amén, nuu-ya, chi kánakana jaa-yó Dios. ²¹ Te Dios kúu I'ḡ skétá'an ní'in ruu jíin róo jíin Cristo. Te ni cha-ya tíḡu sikí-yo. ²² Te suni máá-yá, ni cha-ya tuní sikí-yo, te ni ja'a-ya Espíritu-ya iní añú-yo já kúu seña-yo. ²³ Té ja-ga-rí Corinto, chi tú kuní-rí kana jíin-rí nuu-ro. Te ná kúu Dios testigo, ndasa jáni iní añú-rí. ²⁴ Nasu kákuni-rí kutiḡn ní'in-rí so'o-ró ndasa kákandíja-ró, chi sua káchindéé tá'ḡan-rí jíin-ró já ná kúsi-gá iní-ro. Chi ká'ḡan iní'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró.

2 Ko súan ni cha iní-rí ja má jáa-rí inga jínu nuu-ro jíin tú'un ndúkuí'ḡa iní-ro sá'a-rí. ² Chi nú ndúkuí'ḡa iní-ro sá'a-rí, te ndé cha kúu ja násási iní ruu, chi suni máá cháa ja ndúkuí'ḡa iní sá'a-rí-ún. ³ Te suni tu'un yá'a ni cha-rí nuu-ro, náva'a nú ni ja-rí, te ma kúkuí'ḡa iní-rí sá'a cha ja násási níni iní ruu jaḡ. Te jáni ndija iní-rí ja nátu'un kúsi iní-rí, suni koo si iní ḡaká-ro. ⁴ Chi sikí já jíto xaḡn-rí túndó'o, te tá'u'u iní añú-rí, te xaḡn ndé'e nducha núu-rí, kúu ja ní cha-rí tutu yá'a nuu-ro, náva'a ná kuní-ro já maní xaḡn-rí jíin-ró, nasu já ndúkuí'ḡa iní-ro sá'a-rí.

Sikí tú'un kuña ká'nu iní

⁵ Ko nú ḡn cha sákuí'ḡa iní-de ruu, nasu níni ruu sá'a-de jíin-rí, chi suni onde sikí táká-ro sá'a-de. Súan ká'ḡan-rí, náva'a tú ka'ḡan xaḡn-gá-rí nuu-ro. ⁶ Te sava-ró, ni káka'ḡan jíin-ró núu-dé, te su súan-ni a ni kuu castigo yá'a sikí ḡn cha súan. ⁷ Ja yuán súa ná sá'a-ró túká'nu iní-ro núu-dé jíná'an-ró, te ka'ḡan-ro tú'un ndéé iní

jíin-de, náva'a má ndákí'vi tu'un kuí'a iní-ún xiní-dé. ⁸ Te ká'an nī'in-rj jíin-ró, ja ná náka'an maní-ro jíin-de jíiná'an-ró. ⁹ Chī suni ja sikí tíñu yá'a kúu ja ní chaa-rj nuu-ro, náva'a koto ncha-rj róo, te kuní-rj nú kájan-datu va'a-ró táká tíñu. ¹⁰ Te nú sá'a-ró tóká'nu iní-ro núu ñin chaa, suni ruu. Te nú nī sá'a-rj tuká'nu iní-rj nuu ñin-de, sikí ja maní-rí jíin-ró núu Cristo, yuán ní sá'a-rj tuká'nu iní-rj nuu-dé, ¹¹ náva'a ma kúndéé Satanás xndá'ú yóo, chī a kájiní va'a-yó modo tñin yátá-ún yóo. ¹² Ná nī ja'an-rj ñuu Troas ja káni-rj tu'un va'a Cristo, nī nuña ichi ja ká'an-rj nī sá'a máá Jíto'o-yo. ¹³ Ko tú ní kúsí iní añú-rj chī tú ní nání'in-rí ñani-rj Tito. Yuán-na te nī nakuatá'ú-ni-rj nuu táká chaa-ún, te nī ki'in-ni-rj ichi kuá'an-rj ñuu Macedonia. ¹⁴ Ko ná kúta'u-yo núu Dios, chī bueno kúndéé-yó skáka-yó tíñu Cristo sá'a-ya, chī taká lugar jichá nuu tu'un-ya kuá'an kás'a-a-yó, te kájiní tu'un-i-ya. ¹⁵ Chī tu'un Cristo, bueno skáka-yó já'an sá'a Dios, te jáa tu'un-ún nuu chaa káka'ku jíin núu chaa kánaa. ¹⁶ ñin chaa-ún, va'a jíni so'o-de tu'un-ún, ná kúu i-de. Te inga chaa jíni so'o va'a, ná kúchaky-ni-de. Te ja sikí táká tu'un yá'a, ndé chaa kanda jíin. ¹⁷ Chī nasu chaa káxikó tú'un Dios cuenta mercancia kákuu-rj, va'a kás'a sava chaa súan, chī sua chaa ndaa kákuu-rj. Nátu'un chaa nī tájí Dios vaí kákuu-rj, chī Dios, jiní-ya ndasa káka'an-rj tu'un Cristo.

Sikí tú'un contrato jáá

3 A nī ndejá'a-yó ingá jínu ká'an-yo já'a máá-yó náún, xí kánandí'i-rj tutu ka'an ja'a-rí ja kúu róo, xí tutú ka'an-ro já'a-rí nátu'un sava-de náún. ² Róo kákuu tutu-rj yóso-ro iní añú-rj, te kájiní taká chaa nuu, te káka'u-de. ³ A kájiní ndijin-i ja róo kákuu tutu nī chaa Cristo, ja ní kaskáka-rj, ko nasu jíin tinta, chī jíin Espíritu Dios, I'a chakú, nī chaa-ya, ni nasu núu yúu tabla, chī ichi iní añú. ⁴ Yuán kúu tu'un kájani ndija iní añú-rj jíin núu Dios sá'a máá Cristo. ⁵ Nasu kájani iní-rj ja kákuundéé máá-rí ja máá-rí sikí tíñu-ún, ja kákuu iní-rj. Chī súan já'a máá Dios tu'un ja kúndéé-yó. ⁶ Chī sikí ñin contrato jáá, játiñu va'a-rj sá'a-ya, ko nasu já ká'an letra, chī ja ká'an máá Espíritu kúu. Chī letra já'ni, ko Espíritu náschakú. ⁷ Te tu'un-ún ja kúu-yo jíin núu, chī nī yoso núu yúu. Te xa'an ní ndii ncháa kivi ní chaa-ún. Te nī ndii ncháa nuu Moisés nī sá'a. Te ja yuán tú ní kákuu ndé'é sé'e Israel nuu-dé, vása kuéni kuéni nī nda'va ja ndii ncháa-ún. ⁸ Te nú súan ío yuán, naga nī kuu tu'un Espíritu. Á tú ví'í-gá ndii ncháa nuu. ⁹ Chī nú tu'un ja tá'nu ndatu-yo jíin, nī ndii ncháa, ví'í-gá ndii ncháa xa'an tú'un nasánda yóo. ¹⁰ Chī ja ní ndii ncháa-ún, tuká ndii ncháa jíin yá'a, chī nī'in-ga ndii ncháa ya'a. ¹¹ Chī nú ja ní nda'va-ún nī ndii ncháa, ví'í-gá ndii ncháa ja kóo ñí káni. ¹² Nú súan káñukuu iní-rj, te ná chúndéé iní-rj ka'an-rj núsáa, ¹³ te tú kás'a-rj nátu'un nī sá'a Moisés, ja ní jasu-de ñin sa'ma núu-dé, náva'a tú kuu ndé'é sé'e Israel nuu-dé ndasa kuanda'va ja ní ndii ncháa-ún. ¹⁴ Ko iní añú máá

cháa-ún nī ndasu, chī onde vana nú káka'u-de tutu contrato aná'an, te suni nátu'un ndasú-ni sa'ma-ún nuu-dé, tú nuña, chī onde nú kándija-yó Cristo, yuán-na te kuxio sa'ma-ún ki'in. ¹⁵ Suni sáni onde vana, nú káka'u-de tutu nī chaa Moisés, te ndasú-ni sa'ma-ún nuu añú-de. ¹⁶ Ko nú naxió káva iní-de nuu máá Jíto'o-yo, te sa'ma-ún kuxio-ni ki'in. ¹⁷ Chī máá Jíto'o-yo kúu-ya Espíritu. Te nuu ío Espíritu máá Jíto'o-yo, yuán ío nuu káka kuu ndicha-na-yo. ¹⁸ Núsáa te taká máá-yó, tú ndasú nuu-yo, te kánde'é-yó núu máá Jíto'o-yo, ná-tu'un nuu ñin espejo, ndasa ndii ncháa nuu-ya. Te suni súan ndii ncháa kánasama-yó nátu'un káa máá-ya. Súan sá'a Espíritu Jíto'o-yo jíin-yó.

4 Ja yuán ní chaa-ya tíñu yá'a sikí-rí nátu'un nī kundá'ú iní-ya rúu. Te tú kákuítá-rj, te tú káyu'ú-rj. ² Chī sua nī kachaxio-rj tu'un yísá'í ja kúka nuu-yo sá'a-ún kua'an. Tú xndá'ú-rj kájika kuu-rj, ni tú kánasama-rj tu'un Dios, chī sua káka'an ndijin-rj tu'un ndaa. Te taká ñayivi kájiní iní añú-i ja káka'an va'a-yó onde nuu Dios. ³ Te nú sáni-ga ndasú sikí tú'un va'a káka'an-rj, nuu chaa naa ndasú sikí. ⁴ Chī ja tñin so'o ñuyivi yá'a, nī jasú xiní chaa tú káandija, náva'a tú tu-un ndua tú'un va'a nuu já jiní tuni chaa-ún, te kuní-de ndasa luu kánchaa Cristo, chī muestra Dios kúu-ya. ⁵ Chī nasu tú'un máá-rí kájani-rj, chī tu'un máá Jíto'o-yo Jesucristo kúu. Te ruu kákuu-rj mozo-ro já sikí Jesús. ⁶ Chī Dios kúu I'a nī tá'ú-ya tíñu ja ná kúndijin ñuñáa. Te nī stúun-ya iní añú-rj, náva'a ná kuní-rj nuu Jesucristo ndasa ndii ncháa Dios.

Ndasa ndo'o ñayivi kándija

⁷ Ko tu'un yá'a ñú'un iní yiki kúñu vitá xa'an-rí, náva'a ná kuní-rj ja onde nuu Dios kúu nuu kii fuerza nī'in xa'an, nasu núu máá-rí kenda. ⁸ Kájito-rj tundó'o taká lado, ko kákanda-rj jíin. Tú kácutuní iní-rj ndasa sá'a-rj, ko káñukuu ná'ín iní-rj. ⁹ Káchindikin-i ruu, ko tú xndóo-ya rúu. Kástují-í ruu, ko tú káxnáa-í ruu. ¹⁰ Te taká lado kájika kuu-rj, te nene a yani kuu yiki kúñu-rj, ná nī jii Jesús, náva'a jíin yiki kúñu-rj te ná kuní ndijin-i tu'un nī nachaku Jesús. ¹¹ Chī ruu, nini káichaku-rj, nene kája'a-rj máá-rí, te ná kúu-rj nú kuu-rj sikí Jesús, náva'a jíin yiki kúñu ndá'ú-rj yá'a, ná kuní ndijin-i tu'un nī nachaku Jesús. ¹² Ja yuán jika kue'e kuu-rj jíin-rí, te jíin-ró jika tu'un kuchaku-ro. ¹³ Ko ñin-ni modo káandija-rj, nátu'un chaa nī chaa nuu tutú: Nī kandija-rj te ja yuán ní ka'an-rj, áchí. Suni súan káandija-rj, te ja yuán káka'an-rj. ¹⁴ A kájiní-rj ja máá I'a nī naschakú Jesús, suni naschakú-ya rúu jíiná'an-rj ja jíin Jesús, te kani-ya rúu nuu-ya onde jíin róo jíiná'an-ró. ¹⁵ Chī taká tundó'o yá'a kándo'o-rj ja sikí róo jíiná'an-ró, náva'a nándeá-ga tu'un luu-ya kí'in nuu kuá'a-gá-i, te ná káa-ga ná náku-atá'ú-i, te ná nákana jaa-i Dios. ¹⁶ Ja yuán tú káyu'ú-rj, chī sua ndujáa añú-rj ñin ñin kivi, va'a kuakuitá yiki kúñu-rj. ¹⁷ Chī tundó'o kájito-rj vana, tú ká'ú kúu, chī núnúu-ni kúu, te ná nī'in-rí ta'u ñá'nu, luu xa'an, kúu-rj

nñí káni sá'a-ún. ¹⁸ Tú kánde'é-rí nuu ndátíñu ja jiní ndijin-yo núu, chĩ sua kánde'é-rí nuu ndátíñu ja tú jiní ndijin-yo núu. Chĩ ndatíñu ja jiní ndijin-yo núu, ja'a-ni ki'in. Ko ndatíñu ja tú jiní ndijin-yo núu-ún, kundito nñí káni.

Ve'e ja tú ní kuvá'a jíin ndá'a

5 Chĩ a kájinĩ-rĩ ja ve'e kuii ncháa-rĩ nuu ñú'un yá'a, nú ná náa, te a káñava'a-rĩ ñin ve'e ká'nu nuu Dios, ko ñin ve'e ja násu jíin ndá'a ní kuvá'a, chĩ nñí káni súan-ni ío máá ondé andíví. ² Te ja sikĩ yá'a kúu ja ká-jaká nuu inĩ-rĩ, chĩ kákunĩ-rĩ kundasu ve'e-rĩ andíví-ún sikĩ-rĩ. ³ Chĩ nú ná nándasu sikĩ-rĩ, te ma kóo víchĩ líi-gá-rĩ. ⁴ Chĩ suni súan ruu ja ká'jin-rĩ inĩ ve'e kuii yá'a, ndá'ú xaan kájaká nuu inĩ-rĩ, chĩ tú kákunĩ-rĩ kúvíchĩ líi-rĩ, chĩ sua kákunĩ-rĩ koso tá'an ku'un-rĩ, náva'a kunuu ja kúu-ún ki'in, te kendoo ja kúchaku-ún nñí káni. ⁵ Ko I'a nĩ sává'a ruu ja súan nduu-rĩ, Dios kúu-ya. Te máá-yá nĩ ja'a-ya Espíritu inĩ-rĩ ja kúu seña nuu-rĩ. ⁶ Ja yúán nené ká'io ndéé inĩ-rĩ. Te kájinĩ-rĩ ja níni ká'jin-rĩ chĩi yiki kúñu yá'a, kájika kuu jíká-rĩ nuu máá Jító'o-yo. ⁷ Chĩ sikĩ ja kákandija-rĩ te kájika-rĩ, nasu ja kánde'é-rĩ nuu. ⁸ Ko tú yú'ú-rĩ, vasa ví'i-gá kákunĩ-rĩ kenda-rĩ chĩi yiki kúñu yá'a, ja nájaa-rĩ kuxiyukú-rĩ jíin máá Jító'o-yo. ⁹ Nándúkú ndéé vá'a-rĩ núsáa, vasa ká'jin jíká-rĩ, xí káxi-ukú-rĩ ve'e ká'jin yani-rĩ, ko ná kúsi inĩ-ya sá'a-rĩ. ¹⁰ Chĩ nñi kuíñi ndijin taká-yo yú'u mesa Cristo sánda-ya tíñu-yo, náva'a ki'in ñin ñin-yo yá'u-yo nú ndasa tíñu nĩ kasá'a-yo jíin yiki kúñu-yo, vasa va'a xí vasa ñáá.

Ndasa naketá'an-i jíin Dios sá'a-yo

¹¹ Kájinĩ-rĩ kuandatu-rĩ nuu máá Jító'o-yo, te káskándi-ja-rĩ ñayivi. Ko a jiní ndijin Dios ruu jíná'an-rĩ, te suni káñukuu inĩ-rĩ ja kájinĩ ndijin-ro rúu jíin iní añú-ro. ¹² Nasu núu-ro káka'an tuku máá-rĩ ja'a máá-rĩ, chĩ kákastu-ún-rĩ modo ndasa sátéyí-ró máá-ró sikĩ rúu, náva'a ná ní'in-ro tú'un xndíó káni-ró núu cháa ja kásátéyí-de máá-de ja kánde'é-de ndasa kánda nu-ú-dé, tú kánde'é-de ndasa kánda inĩ añú-de. ¹³ Chĩ nú cháa kánda-tachĩ kákuu-rĩ, sikĩ ja játíñu-rĩ nuu Dios kúu. Te nú cháa ká'io káji iní kákuu-rĩ, sikĩ ja játíñu-rĩ nuu róó kúu. ¹⁴ Chĩ tu'un kúndá'ú inĩ Cristo, stétuu ruu sá'a-rĩ tíñu yá'a. Chĩ súan kájani inĩ-rĩ ja nú ñin-ya ní j'i'ĩ ja'a táká ñayivi, te nátu'un nĩ kaji'ĩ taká-i núsáa. ¹⁵ Te nĩ j'i'ĩ-ya ja'a táká ñayivi. Ja yúán ñayivi káichaku, tuká kuchaku-i ja máá-i, chĩ kuchaku-i ja sikĩ máá-yá, I'a nĩ j'i'ĩ te nĩ nachaku ja sikĩ máá-i. ¹⁶ Ja yúán ondé vina te nñí-gá kua'an-yo, ma káni yúkú inĩ-rĩ koto-rĩ ni ñin ñayivi, vasa súan nĩ kajani yúkú inĩ-rĩ sikĩ Cristo sáa, ko vina tuká jáni inĩ-rĩ súan. ¹⁷ Chĩ nú ñin ñayivi yí'i-i nda'a Cristo, a nĩ nduu jáá-i, te tu'un tú'ú, a nĩ kaja'a kua'an. Te vina a nĩ ndí'i nĩ kandujáa. ¹⁸ Te ndí'i ya'a ní sá'a Dios. Chĩ máá-yá a nĩ naskétá'an-ya rúu jíin máá-yá nĩ sá'a Cristo. Te nĩ chaa-ya tíñu sikĩ-rĩ ja kástu-ún-rĩ ndasa naketá'an-i jíin-yá. ¹⁹ Te jandáa, chĩ jíin Cristo nĩ jiku Dios, náskétá'an máá-yá ñuyivi jíin máá-yá, te taká

kuachi kásá'a cháa tú ní chí'i-ya cuenta sikĩ-dé. Te nĩ chaa-ya tíñu sikĩ-rĩ ja ná káni-rĩ tu'un ndasa naketá'an-i jíin-yá. ²⁰ Ja yúán vái koyo-rĩ jíin s'í'v'í máá Cristo. Te ná sá'a-yo cuenta ja yú'u núu Dios kákuu-rĩ. Te káka'an nda'ú-rĩ jíin-ró jíin s'í'v'í máá Cristo, ja ná náketá'an-ró jíin Dios. ²¹ Te Jesús, tú ní sá'a-ya kuáchi. Te nĩ nduu-ya kuáchi nĩ sá'a Dios ja yóó, náva'a kendoo ndaa-yo mo-do Dios sá'a Cristo.

6 Suni súan ruu, káchindéé tá'an-rĩ jíin-yá. Te ká-ka'an nĩ'in-rĩ jíin-ró ja má kuatá'ú sáni-ró tú'un luu ío inĩ Dios. ² Chĩ áchĩ-ya: Máá kivi vá'a nĩ jini so'o-rĩ tu'un ká'an-ro, te kivi ní kaku-ró ní nama-rĩ róó. Vina-ni kúu máá kivi vá'a, vina-ni kúu máá kivi náma-rĩ róó, áchĩ-ya. ³ Ni ñin cháa, tú káskívi-rĩ-de nuu ní ñin kuáchi, náva'a ma ká'an-i sikĩ tíñu kánda-ro. ⁴ Chĩ sua káskíkuu va'a-rĩ jíin táká tíñu, nátu'un kájatíñu-rĩ nuu Dios. Te nĩ kákaanda-rĩ vasa kábito-rĩ tündó'o, vasa ká-nandí'i-rĩ, vasa kánduku'á inĩ-rĩ, ⁵ vasa káskúun-i yunu xii sukun-rĩ, vasa táan-í ruu vekaa, vasa kánda vaa-i sikĩ-rĩ, vasa kána tajin-rĩ, vasa kája'ni-rĩ máá-rĩ ja númá'ná, vasa ká'io ndichá inĩ-rĩ. ⁶ Ko kájika-rĩ jíin tú'un ndoo, jíin tú'un júku'un inĩ, jíin paciencia, jíin tú'un maní iní, jíin Espíritu Santo, jíin tú'un kúndá'ú ndija inĩ, ⁷ jíin tú'un ká'an káji, jíin fuerza Dios, jíin tú'un jika ndaa nuu tú'ma-yo, kúu ichi ndávésé-rĩ, te kúu ichi ndává'a-rĩ, ⁸ vasa jíí'ú'ún káka'an-i jíin-rĩ xí túu, vasa ká-jatú'ún-i ruu xí túu. Káka'an-i ja cháa xndá'ú kákuu-rĩ, vasa cháa ndaa kákuu-rĩ. ⁹ Káka'an-i ja tú kánakunĩ-i ruu ko a kájinĩ va'a-i ruu, xí ja káji'ĩ-rĩ, ko káichaku ná'ín-rĩ, xí ja káxndó'o-i ruu, ko tú ní kája'ni-i ruu. ¹⁰ Ká-ka'an-i ja kánduku'á inĩ-rĩ, ko nene ká'io si'ĩ inĩ-rĩ, xí ja cháa ndá'ú kákuu-rĩ, ko kásá'a kúká-rĩ kua'a ñayivi, xí ja tú naún káñava'a kuti-rĩ, ko máá-rĩ xiin ndí'i. ¹¹ Róó cháa ñuu Corinto. nĩ káka'an káji-rĩ jíin-ró, te ondé jíin iní jíin añú-rĩ nĩ kúndá'ú inĩ-rĩ róó. ¹² Ruu, chĩ ío lugar inĩ añú-rĩ ja kúu róó, ko róó, tú kásá'a-ró lugar inĩ añú-ro ja kóto ndá'ú-ro núu-rĩ. ¹³ Nátu'un jíin sé'e-rĩ ká'an-rĩ. Ná kúndá'ú tuku inĩ máá-ró rúu, náva'a ñin núu ná xndíó káni-ró tú'un-ún.

Sikĩ tú'un tú kivi nduu-yo jíin tíñu ñáá

¹⁴ Ma kivi koyo nduu-ro jíin ñayivi tú káka'ndija, chi naún tíñu ketá'an sá'a tu'un ndaa jíin tú'un ñáá. Te ndasa ketá'an ñundijin jíin ñú'ñáa. ¹⁵ Ndasa ka'an ñin núu tú'un Cristo jíin tú'un Belial, xí ndasa kuiñi ká'nu cháa kánda'ija jíin cháa tú kánda'ija. ¹⁶ Ndasa kani tá'an tu'un ve'e i'ĩ Dios jíin tú'un ndoso. Chĩ yóó kákuu-yo ve'e i'ĩ Dios, I'a chakú, nátu'un nĩ ka'an Dios: Kunchaa-rĩ te kaka kuu-rĩ ma'ñú-i, te kuu-rĩ Dios máá-i, te kuu-i ñayivi máá-rĩ. ¹⁷ Chĩ máá Tatá Dios ká'an-ya: Ja yúán ná kenda koyo-ró má'ñú máá-de, te ná sás'ín-ró máá-ró, te ma ké'é-ró tíñu chá'an, te naki'in sé'é-rí róó, ¹⁸ te ruu kuu-rĩ Táa-ro jíná'an-ró, te róó jíná'an-ró kúu-ró sé'e yíi-rĩ jíin sés'í'í-rĩ, áchĩ máá Tatá Dios, I'a kúñá'nu tá'u tíñu.

7 Ñáñi, káñavá'a-yó tú'un yá'a ja ní keyu'u-yá, te ná nákacha ndí'i-yó táká cha'an ndiso yiki kúñu-yó jíin añú-yo núsáá. Te ná kuándatu-yo núu Dios, te ná síyija-yó máá-yó jíin tú'un ni nasándoo-ya yóó.

Ja ní nakani iní tiku'ni kándija

2 Ná káni va'a iní-ro ja kúu ruu. Tú ní ñin cha'a ní kásá'a ndivá'a-rí jíin-de. Tú ni ñin cha'a ní kásijíta-rí. Tú ni ñin cha'a ní káxndá'ú-rí. 3 Nasu ká'an-rí tu'un yá'a ja náku'ndí-rí sikí-ro, chí a ni ka'an-rí jíin-ró ja kákundá'ú iní-rí róó, te ñin ká'nu-ni ku'u-yo, te ñin ká'nu-ni kuchaku-yo. 4 Xa'an chundéé iní-rí ká'an-rí tu'un-ró. Xa'an sátéyí-rí máá-rí ja sikí róó jíná'an-ró. Xa'an ío ndéé iní-rí. Xa'an kúsí iní-rí, va'a taká tundó'o yá'a káji-to-rí. 5 Chí ná ni jakoyo-rí ñuu Macedonia tú ní kúu kuti ndétatú-rí, chí sua ni kajito-rí tundó'o taká lado. Ichi fuera kájatá'an, ichi iní kayu'ú-rí. 6 Ko cha'a ndúku'á iní, ndundéé iní-de sá'a Dios, te ni nasándéé-ya iní-rí jíná'an-rí ja ní ncha'a Tito. 7 Ko nasu máá ñin sikí ja ní ncha'a-de, chí suni ni kakusi iní-rí jíin tú'un ndéé iní ja ní ndundéé iní-de ni kasá'a-ró. Chi ni nakani-de tu'un nuu-rí ndasa kájitú iní-ro, ndasa kánde'e-ro, ja káñukuu iní-ro rúu. Te ja yúan ní kusí-gá iní-rí. 8 Chi va'a ni kuku'á iní-ro ní sá'a carta-rí, tuká nakani iní-rí va'a a ni nakani iní-rí, chí a ni jini-rí ja ní kanduku'á iní-ro yakú-ni kivi ní sá'a carta-rí. 9 Te vina kúsí iní-rí. Ko nasu sikí ja ní kanduku'á iní-ro, chí sua ja ní kanakani iní-ro ní sá'a ja ní kanduku'á iní-ro. Chí súan ni kuni máá Dios ja ní kanduku'á iní-ro, te tú ní xnáa-ro ní ñin ta'u-ro sá'a-rí. 10 Chí nú kanduku'á iní-yo nátu'un kuni Dios, yúan-na te ná nakani iní-yo te kaku-yó. Nú sá'a-yó súan, te ma yú'ú-yo. Ko nú cuenta sikí ñuyívi yá'a kanduku'á iní-yo, te ku'u-yo sá'a. 11 Ni kanduku'á iní-ro nátu'un kuni Dios. Vina te ndéé ndasa xa'an ní kájitú iní-ro ní sá'a, te xa'an ní kaka'an-ro já'a máá-ró, te xa'an ní kakití iní-ro, te xa'an ní kayu'ú-ro, te xa'an ní káñukuu iní-ro, te xa'an ní kanandúkú víi-ro, te xa'an ní kákana jíin-ró núu kuáchi. Te bueno ndoo ni káken-da-ró, tú naún kuáchi ní kenda sikí-ro. 12 Ja yúan va'a ni cha'a-rí tutu-ún nuu-ro, ko nasu sikí cháa ni sá'a kuáchi-ún kúu, te ni nasu sikí cháa ni ndo'o-ún kúu, chí sua náva'a ná kuni ndijin-ro jíná'an-ró ndasa káñukuu iní-rí sikí róó nuu Dios. 13 Ja yúan ní kandundéé iní-rí ni sá'a tu'un ndéé-ró. Ko ví'i-gá ni kakusi iní-rí ni sá'a tu'un ni ndusi iní Tito, chi ni nani'in iní añú-de ni kasá'a-ró. 14 Chi ni ndutéyí ñin tí'li iní-rí nakani-rí tu'un nuu-dé ndasa kásá'a-ró. Te tú ní kúka nuu-rí jíin, chí nátu'un ni kaka'an nda'a-rí taká tu'un jíin-ró, suni súan ni kee ndaa taká tu'un ni kaka'an téyí-rí cuenta róó nuu Tito. 15 Te káa-ga kúndá'ú iní-de róó, hora núku'un iní-de ndasa káandatu taká-ro, jíin ndasa káyu'ú-ro te kákisi-i róó ná ni kájatá'ú-ró-de. 16 Kúsí iní-rí, chí tú yú'ú-rí ndasa kásá'a-ró jíin ní ñin tiñu.

Sikí ja jakín-i xu'ún kuátíñu ñayivi ndá'ú kándija

8 Ñáñi, suni súan káastu'ún-rí nuu-ro, ndasa ni ja'a Dios tu'un luu ío iní-ya núu tíku'ni káandija ká'io iní ñuu Macedonia. 2 Chí kua'a tundó'o ni ja'a-ya nuu-í, ja ní jito ncha'a-ya-í. Te va'a ndá'ú xa'an káta'an-i, ko ni kakusi xa'an iní-i. Te bueno ká'io iní-i ni kaja'a-i najíin. 3 Te a jini máá-rí ja taká ja á kúu sá'a-i, ni kaja'a-i. Te sobra-ga ni kaja'a-i, nátu'un kákana kuu iní máá-i. 4 Te ni'in xa'an ní kajikan-i permiso nuu-rí ja ná chindéé chítuu-i sava-ga cha'a ndoo. 5 Ko nasu ñin súan káñukuu iní-rí núu, chí sua xna'an-ga ni kaja'a-i máá-i nuu máá Jító'o-yo jíin núu-rí, chí súan ni jata'an iní Dios. 6 Te ja yúan ní kaka'an ni'in-rí jíin Tito ja ná síjínu ndí'i-de tiñu luu yá'a jíin-ró jíná'an-ró, nátu'un ni ke-já'a-de sá'a-de núu. 7 Bueno kásá'a-ró taká-ni. Bueno káandija-ró. Bueno kaka'an-ro. Bueno kájuku'un iní-ro. Bueno kájitú iní-ro. Bueno kákundá'ú iní-ro rúu. Suni súan ná ndeá-ga tiñu luu yá'a sá'a-ró núsáá. 8 Na tú ká'an-rí nátu'un ká'an cha'a tá'ú tiñu, chí sua ndé'é-rí nú kákundá'ú ndija iní-ro-í. Te jíin modo kájitú iní sava-ga-i ná chíku'a-rí róó. 9 Chí a kájiní-ro tú'un luu ío iní Jesucristo, ja ní kundá'ú iní-ya róó. Te ja yúan ní nasándá'ú-ya máá-yá, va'a kúká-yá núu, náva'a koo kúká-ró jíná'an-ró sá'a tu'un ni kundá'ú-ya. 10 Te ja'a-rí consejo yá'a nuu-ro. Andujin ni ká'io iní-ro sá'a-ró, te ni ke-já'a-ró sá'a-ró. 11 Núsáá te vina ío va'a ja ná síjínu ndí'i tuku-ró sá'a-ró. Te nátu'un ni kájitú iní-ro ké-já'a-ró, vina te nú ndasa já'a tundó'o, suni súan ku'a-ró. 12 Chí nú kúu iní-yo kuá'a-yó, kuu ku'a-a-yó ndasa ñáva'a-yó, nasu ja nú tú naún ñáva'a-yó. 13 Chí nasu ká'an-rí tu'un yá'a ja ná kuíñi jinu sava-i jíin tundó'o, te róó kuíñi ni'in-ró jíin tundó'o, 14 chí sua kuni-rí ja ná koo ñin nuu. Te vina kua'a káñavá'a-ró te ku'a-a-ró núu-í, chí ká-nandí'i-ga-i, náva'a suni súan nú kua'a ñáva'a-i te ku'a-a-i nuu-ro, nú kánandí'i-ga-ro, náva'a ketá'an ñin nuu sá'a-ró. 15 Nátu'un yóso núu tutú: Cha'a ni kanastútú kuá'a, tuká naún ní kéndoo, te cha'a ni kanastútú yakú-ni, tuká naún ní kánandí'i-de, áchí. 16 Ko ná kúta'u-rí nuu Dios ja iní añú Tito ni ja'a-ya suni tu'un kájitú iní-rí ja kúu róó. 17 Chí ni jatá'ú ndija-de tu'un ni kaka'an-rí jíin-de, ko suni súan jítú iní-de ki'in-de ichi jáa-de nuu-ro jíná'an-ró, chí súan kána kuu iní máá-de. 18 Te jíin-de kátáji-rí ñin ñani ja'a-de nuu-ro. Te tíku'ni taká lado, kájatú'ún-i cha'a-ún, chí bueno jáni-de tu'un va'a. 19 Te nasu máá ñin ya'a, chí suni taká tíku'ni ni cha'a tiñu sikí-dé, ja kúu-de cha'a chindéé tá'an jíin-rí jíin tiñu luu yá'a. Te kástútú-rí náva'a nakana jaa-i máá Jító'o-yo sá'a, te náva'a kuni-i ndasa kájiro ndá'ú-rí nuu-í. 20 Súan kásá'a-rí, náva'a ma ká'an ndivá'a ni ñin cha'a sikí-rí, ndasa kinchaka-rí xu'ún kuá'a yá'a ja ní kaja'a-ró. 21 Kájitú iní-rí sá'a-rí tiñu jíñú'ún, ko nasu máá ñin nuu máá Jító'o-yo, chí suni súan jíin núu taká cha'a. 22 Suni kátáji-rí ñani-rí ja'a jíin-de jíná'an-de, chí tiñu jítú iní cha'a yá'a, tiní jínu ni kajito ncha'a va'a-rí-de. Te ví'i-gá

vina jítú-ga iní-de, chî tuká yú'ú-de ja kúu róó. ²³ Chi Tito, máá-de kúu chaá chindéé tá'an sátiñu jíin-rí ja siké róó. Te sava-ga ñani-yo-ún, máá-de kákuu ndajá'a tiku'nî kákandíja, te kánakana jaa-i Cristo sá'a-de. ²⁴ Te ná stá'an ndijin-ro núu-dé jíin núu táká tiku'nî ndasa kákundá'ú ndija iní-ro rúu, te ndasa tú ní kásátéyíí sáni-rí máá-rí nuu-dé ja siké róó.

9 Chi cuenta siké xú'ún kájakin-ro ja kuátíñu ñayivi ndóo, tú ñini cháa-ga-rí tutu nuu-ro. ² Chi a jiní-rí ja kúu iní-ro sá'a-ró. Ja yúán sátéyíí-rí máá-rí nuu ñáyivi ñúu Macedonia, chî ká'an-rí ja ñúu Acaya, a ká'io tu'a-de onde kua andujin. Te modo ja ní kasá'a-ró, ni ndukandá iní sava-de ni sá'a. ³ Ko tájí-rí ñani-yo núu-ro náva'a tú sátéyíí sáni-rí máá-rí siké tíñu yá'a ja siké róó, náva'a ná kóo tu'a-ró jíná'an-ró nátu'un ni ka'an-rí. ⁴ Chi sanaa te jaá yakú chaá ñuu Macedonia jíin-rí. Te nú ku-ni-de róó, ja tú ká'io tu'a-ró, yúan-na te koo tuká nuu-rí jíná'an-rí jíin-ró, ja súan ni kaka'an-rí ja ká'io tu'a ndija-ró núu. ⁵ Ja yúán kánúú-gá ni ka'an ndá'ú-rí jíin ñani-yo, ja ná kúxnúú-de jaá-de nuu-ro, te ná sáty'a-de xú'ún ja ní kákeyu'u-ro, náva'a koo tu'a nátu'un ñin ndatíñu ja kákuu iní-ro ní ja'a-ró, nasu ja ní kastétuu-rí róó kúu. ⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-rí: Chaá kakin táma, suni táma nástútú-de. Te chaá kakin kua'a, suni kua'a nástútú-de. ⁷ Ná ñin ná ñin-de ná kakín-de ndasa táva iní-de. Ma kúxíí iní-de kuá'a-de, chî nasu fuerza kúu. Chi Dios, kúmaní iní-ya jíin ñáyivi kúsi iní ja'a. ⁸ Te máá Dios kuu sá'a-ya ja ná ndeá ndí'i tíñu luu nuu-ro, náva'a ná kayá-ro táká ndatíñu, náva'a nene kanda va'a-ró, te kuu kuá'a núu-ró ndá'a núu táká tíñu va'a. ⁹ Náty'un yóso núu tutú: Onde jichá ni ja'a-ya núu ñáyivi káta'an ndá'ú. Te tíñu ndaá sá'a-ya, nene kéndoo ñí káni. Achí. ¹⁰ Te I'a ja'a tata nuu cháa sáka, suni kuá'a-ya stáa kée-dé. Nakoko-ga ity-ro sá'a-ya. Te xndeá-ga-ya, te skuá'nu-ga-ya, tíñu ndaá sá'a-ró. ¹¹ Te ná kúkúká-ró jíin táká, náva'a kuu kuá'a kua'a-ro, te skaka-rí nuu-í. Te yúan sá'a ja kánakuatá'ú-i nuu Dios. ¹² Chi xú'ún kájakin-ro ja kúu siké tíñu yá'a, nasu níni nuu táká ñayivi ndóo chindéé tá'an jíin-i, chî suni kua'a-í kánakuatá'ú núu Dios sá'a. ¹³ Te tíñu yá'a kúu ja jito nchaá róó. Te ja yúán kánakana jaa-i Dios siké ja ká-jandatu-ro jíin ja kájatú'ún-ró tú'un va'a Cristo. Chi va'a kákuu iní-ro kájakin-ro náva'a kuatíñu máá-i jíin sava-ga-i. ¹⁴ Suni súan kájikán ta'u máá-i ja'a-ro jíná'an-ró. Chi káñukuu xaán iní máá-i róó, siké ja ní sjá'a Dios tu'un luu ío iní-ya ní ja'a-ya núu-ro. ¹⁵ Ná kúta'u-yo núu Dios, chî ni kijn ndiva'a-na-ya tá'u-yá ni ja'a-ya núu-yo.

Ja ní ka'an Pablo ja'a tíñu ndíso-de

10 Ko ruu, Pablo, chî jíin tú'un vitá iní, jíin tú'un maní iní ío iní Cristo, ká'an ndá'ú-rí jíin-ró. Ruu, nú kánchaá-rí jíin-ró, chî sá'a súchí ndíja-rí iní-rí nuu-ro, ko nú kánchaá jíká-rí, chî a chúndéé-ni iní-rí ká'an ni'in-rí jíin-ró. ² Yúan ká'an ndá'ú-rí jíin-ró vína, náva'a nú ni jaá-rí nuu-ro, te tú ñini chúndéé iní-rí ka'an

xaán-rí, vaša jáni ndija iní-rí ja ká'an-rí súan nuu sava-ga-de ja kájani iní-de ja kájika kuu yúkú-ni-rí. ³ Chi vaša kájika kuu-rí iní ñuyívi, ko tú kájatá'an-rí nátu'un kájatá'an-i iní ñuyívi. ⁴ Chi ja kájatá'an-rí jíin, nasu ja ká-jatíñu-i iní ñuyívi kákuu, chî ja yí'i fuerza Dios kákuu. Te kuu xnáa-ún táká ndatíñu ni'in. ⁵ Káxnáa-rí táká tu'un kástatá'an-i, jíin tú'un ja ndúkú sávixi máá, kuní kasu ichi náva'a ma kuní sava-ga-i nuu Dios núu. Ko tñin-rí so'o táká tu'un kájani iní-i, náva'a kuu kuandatu-i nuu Cristo. ⁶ Te ká'io tu'a-rí ja xndó'o-rí chaá tú ká-jandatu, onde nú ná skíkuu máá-ró kuándatu va'a-ró. ⁷ Ndé'é-ró núu táká ndatíñu ndasa kájito. Nú ñin chaá jáni ndija iní-de ja yí'i-de nda'a Cristo, ná sá'a-de cuenta ja ná-tu'un yí'i máá-de nda'a Cristo, suni súan ruu. ⁸ Chi vaša sátéyíí-ga-rí máá-rí siké tíñu ni chaá-ya siké-rí jíná'an-rí, te ma kúka nuu-rí sá'a, chî tíñu-ún ni chaá máá Jí-to'o-yo siké-rí ja skuá'nu-ga-rí róó jíná'an-ró, nasu ja xnáa-rí róó. ⁹ Chi tú kuní-rí ja káni iní-ro ja ndúkú-rí síyú'ú-rí róó jíin carta-rí. ¹⁰ Chi ío chaá káka'an ndija: Carta-de xaán ndáí, te ni'in ká'an, ko nú ni chaá-de, tú ndáján jito-de, te tu'un ká'an-de chî tú káxáan, áchí-de. ¹¹ Te chaá-ún, ná sá'a-de cuenta ja nátu'un káka'an-rí jíin carta nú ká'jin jíká-rí, suni súan kákuu-rí jíin tíñu nú ká'jin-rí nuu-ro. ¹² Chi tú kákuu-rí kivi nduu-rí jíin-de, ni ja skétá'an-rí máá-rí jíin sáva chaá ja kájatú'ún-de máá-de. Máá cháa-ún, káchikuá'a-de máá-de ja máá-de, te káskétá'an-de máá-de jíin tá'an-de, ko tú ká'io káji iní-de ja súan. ¹³ Ko ruu, ma sjá'a-rí punto ja sátéyíí-rí máá-rí, chî náni káa máá kú'a ni ja'a Dios nuu-rí, te jaá ku'a-ún onde nuu máá-ró jíná'an-ró. ¹⁴ Nasu kásjá'a-rí punto káskáa-rí ku'a-rí nátu'un tú ní jakoyo-rí nuu-ro núu, chî sua ruu kákuu ja xnáñúú ní jakoyo-rí onde nuu róó ká-jani-rí tu'un va'a Cristo. ¹⁵ Tú sjá'a-rí punto ja sátéyíí-rí máá-rí siké tíñu kásá'a inga chaá, ko káñukuu iní-rí ja ná yíja-ga modo kákandíja-ró, te súan ná ndeá xaán-gá tíñu sá'a-rí jíin róó jíná'an-ró, ¹⁶ náva'a kani-rí tu'un va'a ñí-gá ñuu ío onde yatá ñúu-ro. Súan te tú ñini sátéyíí-rí máá-rí siké tíñu ja á ká'io tu'a ni sá'a inga chaá. ¹⁷ Ko chaá ja sátéyíí-de máá-de, ná sátéyíí-de máá-de siké máá Jíto'o-yo. ¹⁸ Chi nasu cháa ja jítú'ún máá kúu ja kéndoo jíñú'ún, chî sua chaá ja máá Dios jítú'ún-ya-de.

11 Kuña ká'nu iní-ro ná ká'an-rí ñin tíl'i tu'un katachí jíin-ró. Kuña ká'nu iní-ro núsáa vij. ² Chi kúkuíñi-rí ja'a-ro jíin tú'un kuíñi Dios, chî ni ja'nchaá-rí tu'un ja stánda'a-rí róó jíin ñin-ni yii, kúu máá Cristo, te stá'an-rí róó nuu-ya náty'un ñin ña'an jáá íi. ³ Ko ná-tu'un koo, ni xndá'ú-té Eva jíin tú'un ndíchí-té, súan yú'ú-rí jíin-ró ja sanaa te sana nuu ja jiní tuní-ro, te sanaa te síá-ro modo káji, modo ndoo, ja káchiñú'ún-ró Cristo. ⁴ Chi nú inga chaá chaá, te kani-de tu'un inga Jesús nuu ja á ni kajani-rí nuu-ro, xí nú kuatá'ú-ró inga espíritu nuu ja á ni kajatá'ú-ró, xí inga tu'un nuu ja á ni kachu'un iní-ro, a jiní-rí ja bueno ká-jandéé iní-ro jíin. ⁵ Chi apóstol yúan, vaša kúñá'nu xaán-dé ká'an-de, ko tú kánúú kúti-dé kanduu-de ruu,

jáni iní-rí. ⁶ Chi vasa tú jákuta'an ka'an-rí, ko ndíchí-rí, te ndivii táká yá'a, a nì kasta'an kájí-rí nuu-ro jíná'an-ró. ⁷ Te ruu, nì nasásúchí-rí máá-rí náv'a kendo jínú'un-ró, te tú ní xíkó-rí tu'un Dios nuu-ro. Te kuachi nì kivi-rí ja ní sá'a-rí súan náún. ⁸ Nì tevíchí-rí sava-ga tikuní ja ní tñn-rí xu'un-i, náv'a ja ja-rí kuatíñu-rí nuu-ro. ⁹ Chi ná kánchaa-rí jíin-ró núú, te nì nandi'i-rí yakú najíin, ko tú ní stáa-rí sikí ní ñn-ró. Chi vasa nì nandi'i-rí, ko ñani-yo já ní kikoyo-de ichi ñúu Macedonia, nì kaja'a kua'a-dé nuu-rí. Te tú ní stá'an kuti-rí róó jíná'an-ró, te ni ma sá'a-rí. ¹⁰ Te jíin tíñu yá'a ná sátéyí-rí máá-rí. Ma kasú-de nuu-rí ja súan ka'an-rí ñé ndáñúu Acaya núsáá, chi tu'un ndija Cristo ká'an-rí. ¹¹ Te naja. Tú kúndá'ú iní-rí róó náún. Máá Dios, a jini-yá. ¹² Ko sá'a-ga-rí tíñu sá'a-rí yá'a, chi chaa-ún, kásátéyí-de máá-de, kándúkú-de cuestión, káka'an-de ja ñn núu-ni kásatiñu-de jíin-rí, ko ma kúndé-de, chi kasu-rí nuu-dé. ¹³ Chi chaa yúan, apóstol falso kákuu-de. Te máni káxndá'ú-de jíin tíñu kásá'a-de. Ko kásá'a-de máá-de ja apóstol Cristo kákuu-de. ¹⁴ Nasu tíñu naa iní-yo ndé'é-yó kúu, chi suni máá Satanás, násama máá, te ndúu ndajá'a ndíi ncháa. ¹⁵ Ja yúan, nasu tíñu káxáan kúu, chi chaa kájatíñu nuu já'ú, kánasá'a-de máá-de, te kásá'a-de ja cháa kájatíñu ndaa kákuu-de. Te jíin yá'u tíñu kásá'a máá-de, súan naa-dé. ¹⁶ Ná ká'an-rí inga jínu. Ni ñn chaa, ma káni iní-de ja cháa katachí kúu-rí. Te nú súan, ná kuátá'ú-ró rúu vasté natu'un ñn chaa katachí, náv'a kuu sátéyí-rí máá-rí ñn tíli-ga núsáá. ¹⁷ Tu'un ká'an-rí yá'a, nasu ní tá'u tíñu máá Jító'o-yo, chi sua ká'an-rí natu'un ká'an chaa katachí. ¹⁸ Chi tñn-de, kásátéyí-de máá-de ndasa kákuu-de jíin modo kásá'a ñayivi. Te ruu, suni ná sátéyí-ga-rí máá-rí núsáá. ¹⁹ Chi kákuu va'a iní-ro ká-jandatu-ro núu cháa káñáá xini, chi chaa ká'io kájí iní kákuu-ró. ²⁰ Chi nú ñn chaa taan-dé róó, sátiñu sáni-ró, xí nú ñn chaa kee-dé sikí-ro, xí nú ñn chaa kuanchaa-de ndatíñu-ró, xí nú ñn chaa sáñá'nu-de máá-de, xí nú ñn chaa stují-dé yiki núu-ro, bueno kájan-dé iní-ro jíin-de jini-rí. ²¹ Kúka nuu-rí, chi vitá máá-rí te ja yúan tú ní kásá'a xa'an-rí súan, áchí-rí vii. Chi natu'un chundéé iní inga chaa sátéyí-de máá-de, suni súan ruu chundéé iní-rí ká'an-rí tu'un katachí. ²² Chaa hebreo kákuu-de náún. Suni ruu. Chaa Israel kákuu-de náún. Suni ruu. Taa Abraham kákuu-de náún. Suni ruu.

Tundó'o nì jito Pablo sikí tú'un-ya

²³ Chaa kájatíñu nuu Cristo kákuu-de náún. (Ká'an-rí natu'un chaa katachí.) Ko ruu ví'i-gá. Kua'a-gá tíñu sá'a-rí. Nasaa vuelta kákuu-de yunu xii sukun-rí. Xaan-gá já'an-rí vekaa. Nì kuu kua'a jínu káku-rí kuu-rí. ²⁴ Chaa judío, ñn-na te jínu uu xiko cuarta nì kaja'a-de ruu u'un vuelta. ²⁵ Uní jínu nì ki'in-rí yunu xii. ñn jínu nì ki'in-rí yuu. Uní jínu nì ta'u barco-rí. ñn núú te ñn ndúu nì káxndéé nñu-rí nuu kúnú ndúcha mar. ²⁶ Kua'a jínu nì ja'an jiká-rí ichi. Nì kuu káku-rí nuu yúcha. Nì kuu

káku-rí nuu ñákuj'ná. Nì kuu káku-rí nuu ñáyivi ñúu-rí. Nì kuu káku-rí nuu ñáyivi sñn nación. Nì kuu káku-rí iní ñuu. Nì kuu káku-rí máá iní ñu'un té'é. Nì kuu káku-rí nuu mar. Nì kuu káku-rí ma'ñú ñani tú ká'jin ndaa. ²⁷ Nì kuítá-rí. Nì kana tajn-rí. Nì sátiñu-rí. Kua'a jínu nì kuu já'ni-rí máá-rí numá'ná. Nì kuu jí'i-rí soko, te jichí-rí nducha. Ió kua'a kivi tú ní'in-rí kee-rí. Nì kuu tá'an vijin-rí te jika kuu víchí-ni-rí. ²⁸ Te sikí táká tundó'o tá'an-rí-ún, ío inga. Chi taká kivi nákaní xa'an iní-rí te jítú iní-rí ja kúu taká tikuní káandíja. ²⁹ Ndé ñayivi vítá iní-i, te ruu tú vitá iní-rí náún. Ndéja kánangava nuu kuachi sá'a inga chaa, te ruu tú ndúkijí xini-rí náún. ³⁰ Te nú kánúú sátéyí-rí máá-rí, te ná sátéyí-rí máá-rí sikí já vítá iní-rí. ³¹ Máá Dios, Taa Jító'o-yo Jesucristo, ja kánakana jaa-i-ya ñé káni ñé kuiá, a jini-yá já tú xndá'ú-rí. ³² Iní ñuu Damasco nì sá'a gobernador jíin-rí, chaa tá'u tíñu nda'ñúu tñn rey Aretas, ja ní káindasu-de yuñúu cháa Damasco, ja tñn-de ruu kákuu-de núú. ³³ Ko iní ñn jika nì kánde-rí. Te nì kákiñi'in-i ruu yau ventana. Te nì kákuu-i ruu jika vé'e namá ñúu Damasco. Te súan nì káku-rí iní nda'a cháa-ún.

12 Nñni sátéyí-rí máá-rí ja máá-rí vasa tú ní'in tíñu. Ka'an-rí sikí tú'un nì stá'an ndijin máá Jító'o-yo núu-rí jíin já ní skóto-ya rúu. ² Jini-rí nuu ñn chaa yí'i-de nda'a Cristo, ja ío uxí kuun kuiá nì ndéché cháa-ún nì ja'an-de onde andívi uní. Te nú jíin yíki kúñu-de, xí ñaún, tú jini-rí, xí ní xndóo-de yiki kúñu-de, tú jini-rí. Dios kúu I'a jini. ³ Te jini-rí chaa-ún. Te nú jíin yíki kúñu-de, xí ní xndóo-de yiki kúñu-de, tú jini-rí. Dios kúu I'a jini. ⁴ Ja ní ndéché-de nì ja'an-de onde nuu jardín andívi. Te yúan nì jini so'o chaa-ún tu'un sa'i, ja má kúu kastu'un ní ñn chaa. ⁵ Sikí cháa-ún, ná sátéyí-rí máá-rí, ko ja jíin máá-rí, ja máá-rí, ma sátéyí-rí máá-rí, chi sua nú jíin tú'un vitá iní-rí te kuu. ⁶ Nú kuni-rí sátéyí-rí máá-rí, tú káñáá xini-rí. Chi ka'an ndaa-rí. Ko ma sá'a-rí. Ko ma ká'an-rí súan, chi sanaa te ñn chaa kani-ga iní-de ja súkún-ga ku'a-rí vásá já jini-de ruu, xí já jini so'o-de tu'un-rí. ⁷ Chi sikí já ní stá'an ndijin kua'a-yá nuu-rí, tú kuni-yá já já'a ku'a sáñá'nu-ga-rí máá-rí. Ja yúan ní chaa ñn kue'e nuu-rí. Te ñn yuchi Satanás kúu-ún, nì stují núu-rí, náv'a tú ja'a ku'a kusí iní añú-rí jíin máá-rí. ⁸ Ja yúan ní kuu uní jínu ká'an nda'ú-rí jíin máá Jító'o-yo, já ná cháxio-ya-ún kí'in. ⁹ Te nì ka'an-ya jíin-rí: Tú nñni, chi tu'un luu ío iní-rí kúu ja kánúú núu-ro, chi nú ká'io vítá iní ñayivi, yúan-na te fuerza-rí ná yija iní-i, áchí-ya. Ja yúan kúsi xáan iní-rí sátéyí-rí máá-rí sikí já vítá iní-rí, náv'a ná kúnchaa fuerza máá Cristo jíin-rí. ¹⁰ Ja sikí yúan kúu ja xáan kúsi iní-rí jíin tú'un vitá iní, jíin tú'un kástá'an-i ruu, jíin tú'un nandi'i-rí najíin, jíin tú'un káchindikín-i ruu, jíin tú'un tá'an-rí tundó'o ja sikí Cristo. Chi hora ío vitá-rí, máá hora-ún ío ndáján-rí. ¹¹ Chaa káñáá xini sá'a-rí máá-rí ja súan sátéyí-rí máá-rí. Ko máá-ró, nì kasté-tuu-ró rúu, chi sua ka'an-ro já'a-rí jíná'an-ró núú. Chi ní tú ku'á kuti cháa kúu-rí nuu apóstol kákuu ví'i-gá-ún, vasa tú na tíñu-rí. ¹² Te ma'ñú táká-ro ní io ndija taká

tunĭ nĭ sá'a-rĭ cuenta apóstol, jíin táka paciencia jíin tunĭ, jíin tíñu ñá'nu, jíin tíñu náa iní-yo ndé'é-yó.

¹³ Naún ta'ŭ kuí'á nĭ ni'ĭn-ro vása sáva-ga tiku'nĭ kákandĭja, chĭ máni ja tú ní stáa kuti-rĭ sikĭ-ro. Sá'a tŭká'nu inĭ nuŭ-rĭ ja súan nĭ sá'a ndiva'a-rĭ jíin-ró.

Ja kunĭ Pablo ki'ĭn-de vuelta unĭ sánda-ga-de tiñu-i

¹⁴ Te vina a ío tŭ'a-rĭ ja jáa-rĭ nuŭ-ro vuelta unĭ. Ko na-sŭ já stáa-rĭ sikĭ-ro jíná'an-ró, chĭ nasŭ ndátíñu-ró kunĭ-rĭ, chĭ róo kunĭ-rĭ. Chi se'e, tú modo kaya-i ja kúu táa-i, chĭ sua kaya táa ja kúu se'e-de. ¹⁵ Ko ruŭ chĭ kúsĭ iní-rĭ kanŭ-rĭ cuenta máa-rĭ, te vasa ondę máa-rĭ ná sĭjĭ-ta ndi'i-rĭ máa-rĭ sikĭ añú-ro. Sikĭ já kúndá'ú xaan-gá inĭ-rĭ róo, ja yúan nú ku'a kákundá'ú inĭ-ro rúu, náún. ¹⁶ Ja jáan, ko ruŭ, vasa tú ní stáa kuti-rĭ sikĭ-ro, chĭ sua nĭ tĭin yátá-rĭ róo, chĭ cha maña kúu-rĭ káka'an-ro. ¹⁷ Jaán, jíin ĩn tá'an cha nĭ tájĭ-rĭ nĭ jaá nuŭ-ro, ní xndá'ú-rĭ róo, náún. ¹⁸ Nĭ ka'an nda'ú-rĭ jíin Tito jaá-de, te nĭ tájĭ-rĭ ĩn ñani kujaa jíin-de. Te xĭ sanaa ní xndá'ú Tito róo. Nasŭ jíin ĩn-ni xinĭ kájika kuu-rĭ náún. Te nasŭ ĩn-ni ichi kájika-rĭ náún. ¹⁹ Kájani inĭ-ro já kándúkú-rĭ ka'an-rĭ ja'á máa-rĭ nuŭ-ro náún. Máa Dios jinĭ-ya já káka'an-rĭ tŭ'un Cristo. Ñani máni, taká yuán kásá'a-rĭ náva'a ná yĭja-ga inĭ-ro. ²⁰ Chĭ yú'ú-rĭ ja sanaa nú ná jáa-rĭ, te ma ní'ĭn-rĭ róo náty'un játa'an inĭ máa-rĭ. Ni róo, ma játa'an inĭ-ro rúu. Chĭ sanaa kákanagá-ro, kákukuásún inĭ-ro, kákitĭ inĭ-ro, kásásĭn-ró máa-ró, káka'an tú'un sikĭ tá'an-ró, kákutuku inĭ-ro kájito tá'an-ró, kásávi-xĭ-ro máa-ró, tú kétá'an kásá'a-ró. ²¹ Chĭ nú sanaa jáa tuku-rĭ, yúan-na te kuka nuŭ-rĭ sá'a Dios kunĭ-ro jíná'an-ró. Te nduku'á inĭ-rĭ sá'a kua'á cháa kásá'a kuachi ichi yatá, chĭ tú kákuñ-de nakani inĭ-de sikĭ taká tiñu chá'an kásá'a-de, ja kásá'a téné-de, ja kásá'a kuaxán-de.

13 Ya'á kúu vuelta unĭ ja jáa-rĭ nuŭ-ro jíná'an-ró. Te jíin tú'un ka'an uŭ xĭ unĭ testigo te kunda-ga taká tiñu. ² A nĭ kana jíin-rĭ nuŭ ñáyivi ní kasá'a kuachi-ún, te

suni nuŭ sáva-ga-i. Te vina vasa jĭká káncha-ga-rĭ, ko kána jíin tuku-rĭ nuŭ-í, ná nĭ ka'an-rĭ kivĭ ní jaá-rĭ vuelta uŭ nĭ káncha-ga-rĭ jíin-ró chĭ nú jaá-rĭ inga jĭnu, te ma ká'an vitá-rĭ jíin-i. ³ Chĭ kájikan-ro prueba ja nú ndaa ká'an Cristo ja ká'an-rĭ yu'u núu-yá. Te I'a-ún, tú vitá-ni jĭku-ya já'a róo, chĭ sua jĭku-ya jíin fuerza ja'a róo jíná'an-ró. ⁴ Chi vitá-ya te nĭ jĭ'i-ya jĭká cruz, ko chakú-ya sá'a fuerza Dios. Te sunĭ súan yóo, vitá inĭ-yo jíin-yá, ko kúkuéé-ga te kuchakŭ-yo jíin-yá sá'a fuerza Dios ja'a yóo jíná'an-yó. ⁵ Ná nándúkú vĭi máa-ró sikĭ máa-ró, te kunĭ-ro nú kákandĭja va'a-ró xĭ túu, chĭ sanaa te ká'ĭin-ga-ro núu kuáchi. Xĭ tú kájini-ro máa-ró já ncháa Jesucristo inĭ-ro náún, te nú ma kéndoo kuí'á-ro. ⁶ Ko ñúkuu inĭ-rĭ ja ná kunĭ-ro jíná'an-ró já rúu tú káendoo kuí'á-rĭ. ⁷ Te kájikan ta'ŭ-rĭ nuŭ Dios, náva'a ma sá'a-ró ní ĩn tiñu ñáá jíná'an-ró, ko nasŭ sikĭ já ná kúndéé-rĭ kendo va'a-rĭ. Chĭ kunĭ-rĭ ja ná kúndéé-ró sá'a-ró tíñu va'a, vasa ruŭ ná kóo-rĭ náty'un cha kéndoo kuí'á, nĭ jinĭ-ro. ⁸ Chi ma kúu kasŭ-ri ichi tú'un ndaa, chĭ máni sua skáka-rĭ tŭ'un ndaa. ⁹ Ja yúan kákusiĭ inĭ-rĭ nú vitá inĭ-rĭ, te róo, nú ká'io fuerza inĭ-ro. Te kájikan ta'ŭ-rĭ ja ná yĭja va'a-ga inĭ-ro. ¹⁰ Ja yúan vasa káncha-ga jĭká-rĭ, te cháa-rĭ taká tŭ'un yá'a nuŭ-ro, náva'a tú kundĭ-rĭ nuŭ-ro te ka'an xaan-rĭ jíin-ró. Chi nĭ ja'a máa Jĭto'o-yo fuerza-ya núu-rĭ ja skuá'nu-rĭ róo, nasŭ já xnáa-rĭ róo.

¹¹ A nĭ ka'an-yo núsáá, ñani. Ko ío ĩn máa tú'un-na tŭ'un ka'an-rĭ jíin-ró. Ná kóo sĭ ĩnĭ-ro. Ná sĭyĭja-ga-ro máa-ró. Ná sándéé inĭ-ro jíná'an-ró. Vindaa vinené ná kúxiŭkú-ró. Te máa Dios, I'a ndĭso tŭ'un kuaká'nu inĭ, jíin tú'un kúndá'ú inĭ, ná kúncha-ga jíin-ró jíná'an-ró. ¹² Nú káka'an-ro jíin tá'an-ró te ndoo titú tá'an-ró. Taká ñayivi ndoo, káka'an-i ja ná sándéé inĭ-ro jíná'an-ró. ¹³ Tŭ'un luu ío inĭ máa Jĭto'o-yo Jesucristo jíin tú'un kúndá'ú inĭ Dios yóo, jíin tú'un kétá'an ká'nu-yó jíin Espíritu Santo, ná kóo jíin taká-ro jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

Gálatas

Sa'ḡan kúta'u

1 Máá-rí Pablo kúu apóstol. Ko nasu ñáyivi ní kásá'a, ni nasu ñin ñáyivi ní káchaa tiñu sikí-rí, chi máá Jesucristo jíin máá Táa-yo Dios, I'a ni naschakú-ya Jesús ma'ñú ndíyi. ² Te onde jíin táká ñani káxiyukú jíin-rí yá'a, káchaa-ri tutu nuu táká tikuní kákandíja ñí ndáñúy Galacia. ³ Tu'un luu ío iní, jíin tú'un kuaká'nu iní, ja kíi nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kíi nuu máá Jí-to'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. ⁴ Chi I'a-ún ni soko-yá máá-yá ja sikí kuáchi yóó, nává'a tava-yá yóó iní ñuyívi ñáá yá'a, nátu'un játa'an iní máá Táa-yo Dios. ⁵ Ja yúán ná nákana jaa-yó-yá ñí káni ñí kuiá. Amén.

Sikí já tuká inga tu'un ndaḡ ío

⁶ A ni kana-ya xiní-ro sikí tú'un luu ío iní Cristo. Te náa iní-rí ndé'é-rí naja xaḡan yachí ni kaskéndoo-ró-yá, te ni kakivi ndu-yo sikí ingá tu'un. ⁷ Ko tú kuti ingá tu'un va'a ío, vaḡa ío ñáyivi káská'an róó, te kákuñi nasama-i tu'un va'a Cristo. ⁸ Ko sanaa te ruu jíná'an-rí, xí ñin ndajá'a ándávi, káni sñin inga tu'un nuu-ro jíná'an-ró, te nú tú kétá'an jíin tú'un ni kajani-rí nu-y-ro-ún, ná náa cháa-ún. ⁹ Nátu'un a ni kaka'an-rí jíin-ró, suni súan ká'an tuku-rí vina: Nú ndé chaḡa jáni sñin inga tu'un nuu-ro, te nú tú kétá'an jíin tú'un ni ka-jatá'ú-ró-ún, ná náa cháa-ún. ¹⁰ Te á ñáyivi xí Dios ku-atú'ún ruu kuní-rí, xí ndúkú-rí ja kúsi iní ñáyivi sá'a-rí náún. Ko jandáḡa ká'an-rí jíin-ró ja násu mozo Cristo kúu-rí nú súan ná ndúkú-rí sá'a-rí ja kúsi iní ñáyivi núú.

Onde nuu Dios vaḡi tu'un ká'an Pablo

¹¹ Ko kástu'ún-rí nuu-ro jíná'an-ró, ñáni, ja tú'un va'a ja ní jichḡa nuu kua'an ni sá'a-rí, nasu tú'un ñáyivi kúu. ¹² Chi nasu ñin ñáyivi ní stá'an tu'un yá'a nuu-rí, ni tú ní kútu'a-rí sá'a ñáyivi, chi Jesucristo ni stá'an ndijin-ya núu-rí. ¹³ Chi a ni kajini tu'un-ró ruu, ndasa ni sá'a-rí sáá, ná ni chiñú'ún-rí tu'un judío, te ni chindikin téyí-rí tikuní Dios, te xndí'i-rí-i kuní-rí núú. ¹⁴ Te ni ku-tu'a-ga-rí jíin sá'an judío vásá sáva ñáyivi kája'nu jíin-rí. Te ni jítú-ga iní-rí jíin táninu vuelú-rí. ¹⁵ Te ni teta'an-ya ruu onde ná ñú'un-rí chi náa-rí. Te jíin tú'un luu ío in-í-ya ní kana-ya xiní-rí. ¹⁶ Te nuu ní kusí iní Dios ja jíin ruu te stá'an ndijin-ya Sé'e-ya, nává'a kani-rí tu'un-ya núu ñáyivi sñin nación, yúan-na te tú ní jiká tu'un kúti-rí

ni ñin ñáyivi. ¹⁷ Ni tú ní já'an-rí ñuu Jerusalén nuu cháa ja á kákuu apóstol vásá ruu. Chi ni ja'an-rí ñuu Arabia. Yúan-na te ni no'on tuku-rí ñuu Damasco. ¹⁸ Yúan-na te onde nuu uní kuiḡ, te ni ja'an-rí ñuu Jerusalén, ni jan-de'é-rí Pedro. Te ni kanchaa-rí xia'un kivi jíin-de. ¹⁹ Ko tú ní jiní-rí nuu ingá apóstol, chi ñin-ni nuu Jacobo ñani máá Jíto'o-yo ní jiní-rí. ²⁰ Tu'un yá'a cháa-rí nuu-ro, te a jiní Dios ja tú xndá'ú-rí. ²¹ Yúan-na te ni ja'an-rí ñí ndáñúy Siria jíin Cilicia. ²² Ko tikuní kákandíja nuu Cristo iní ñuu Judea, tú ní kánakuñi kuti-rí ruu. ²³ Máá ní kajini tu'un-ni-i káka'an: Chaḡa-ún ni chindikin-de yóó sáá. Te xndí'i-de tu'un kákandíja-yo kuní-de núú, ko a jani-de tu'un yá'a vina. Achí-i. ²⁴ Te ni kanakana jaa-i Dios ja súan ni sá'a-ya jíin-rí.

2 Yúan-na te onde nuu uxí kuñn kuiá, te ni ja'an tuku-rí ñuu Jerusalén jíin Bernabé, te suni ni ja-ka-rí Tito ni ja'an jíin-rí. ² Te ni ja'an-rí, chi súan ni tá'ú ndijin-ya tiñu nuu-rí. Te nuu cháa ñá'nu ni kastu'ún sá'i-rí naún tu'un jáni-rí nuu ñáyivi sñin nación, chi sanaa ní jika kuu sáni-rí, xí káka kuu sáni-ga-rí jáni in-í-rí. ³ Ko Tito, ja jika-de jíin-rí, vaḡa chaḡa ñuu Grecia kúu-de, tú ní kástétuu-de chaḡa xití ndúu-de. ⁴ Te ni jo ñani kándañáá, ni kivi koyo sa'i-de, nává'a koto yu'u-dé ndasa kájika kuu ndicha-na-yo ní sá'a Jesucristo, chi kákuñi-de nduu tuku-yo mozo. ⁵ Ko ni ñin hora tú ní ká-jandatú-rí nuu cháa-ún, chi kuní-rí ja ná kéndoo tu'un ndaḡ tu'un va'a jíin-ró jíná'an-ró. ⁶ Te chaḡa ja káka'an-i ja kúñá'nu-de, ko tú ní sá'a-rí cuenta ndasa káa-de, chi Dios, tú ncháá nuu-yá ñáyivi. Tuká naún ní stá'an chaḡa ñá'nu-ún nuu-rí. ⁷ Chi sasua ni kajini-de ja ndiso-rí tiñu ja jáni-rí tu'un va'a nuu ñáyivi sñin nación, nátu'un Pedro jíin ñáyivi judío, ⁸ chi I'a sátiñu jíin Pedro ja jáni-de tu'un nuu ñáyivi judío, suni I'a-ún sátiñu jíin-rí jíin ñáyivi sñin nación. ⁹ Te káka'an-i ja Jacobo jíin Cefas jíin Juan kákuu chaḡa kándituu tikuní. Te nuu ní kajini-de ndasa ku'a ni ja'a-ya tú'un luu máá-yá iní-rí, yúan-na te ni kaka'an maní-dé jíin-rí jíin Bernabé. Te ni kasanda-rí ja kíngoyo máá-rí nuu ñáyivi sñin nación. Te kíngoyo máá-de nuu ñáyivi judío. ¹⁰ Máni kákuñi-de ja ná núku'un iní-rí koto-rí ñáyivi káta'an ndá'ú, ko suni yúan ñúkuu iní máá-rí sá'a-rí núú.

Modo kendoḡo ndaḡ-yo núu Dios

¹¹ Ko nuu ní jaḡ Pedro ñuu Antioquía, te ni kana jíin-rí nuu-dé, chi kuáchi ni sá'a-de. ¹² Chi onde ná té chaḡkoyo-ga yakú chaḡa ni táji Jacobo, te ni yee Pedro staḡ jíin ñáyivi sñin nación. Yúan-na te ni chaḡkoyo

chaa-ún, te n̄i kuxio-ni-de n̄i sás̄in-de máá-de, chi n̄i yu'ú-de n̄i jito-de chaa judío. ¹³ Te sava judío kákandija, n̄i kasá'a uy xini jíin-de. Te jíin úy xini-dé n̄i kaxndá'ú-de onde máá Bernabé. ¹⁴ Yúan-na te n̄i jini-ri ja tú kájika ndóo-de nátu'un ká'an ndaa máá tú'un va'a, te n̄i kachi-ri jíin Pedro jito nuu táká-de: Róo kúu-ró chaa judío, te sá'a-ró nátu'un sá'a ñayivi s̄in naciún, te tú sá'a-ró nátu'un sá'a ñayivi judío, te naja stétuu-ró ñayivi s̄in naciún nduu-i ñayivi judío núsáá. ¹⁵ Chi yóo, chaa n̄i kakaku ñuu judío kákuu-yó, nasu ñayivi s̄in naciún kándiso kuachi kákuu-yó. ¹⁶ Chi a kájiní-yo já tú ni ñin ñayivi kéndoo ndaa-i jíin tíñu skíkuu-i ja tá'ú ley, chi onde nú kándija-yó Jesucristo. Te máá-yó, a kákandija-yó Jesucristo, náv'a kéndoo ndaa-yo jíin tú'un kándija-yó Cristo, chi jíin tíñu tá'ú ley, ni ñin ñayivi ma kéndoo ndaa kuti-í. ¹⁷ Te nini kuní-yo kéndoo ndaa-yo jíin tú'un Cristo, te n̄i kajini-yo já ío kuachi-yó, Núsáá te Cristo sá'a-ya kuáchi náún. Túy. ¹⁸ Chi nú naki'in tuku-ri ja ní skána-ri-ún, te kuachi sá'a-ri núsáá. ¹⁹ Chi ruu, a n̄i kenda-ri chi ley, chi n̄i ji'i-ri n̄i sá'a máá ley. Te vina, a chakú-ri nuu Dios. ²⁰ Ni ji'i-ri jika cruz jíin Cristo, te chakú-ri. Ko nasu rúy kúu ja chakú, chi Cristo kúu I'a chakú ini añú-ri. Te modo ja chakú-ri ini ñuyívi yá'a vina, kúu ja kándija-ri nuu Sé'e Dios, chi n̄i kundá'ú ini-ya rúy, te n̄i soko-ya máá-ya ja rúy. ²¹ Nasu jasú-ri nuu tú'un luu ío ini Dios, chi nú kéndoo ndaa ñayivi jíin tú'un tá'ú ley, yúan-na te n̄i ji'i sáni-ni Cristo núú.

3 Te róo ñayivi Galacia ja xini ñáá, ndé chaa n̄i tiin yátá róo. Naja tú kájandatú-ro núú tú'un ndaa. Chi a n̄i stá'an ndijin-ri nuu-ro ndasa n̄i ji'i Jesucristo jika cruz. ² Máá ñin tu'un jiká tu'un-rí róo: Ndasá n̄i kani'in-ro Espiritu, á ja ní skíkuu-ró tíñu tá'ú ley, xí já ní kándija-ró tú'un n̄i kajini so'o-ró. ³ Súan kákuñáá xini-ro náún. N̄i kakejá'a-ró jíin máá Espiritu, te vina jíin modo yúkú máá-ró kuáyija-ró náún. ⁴ Te taká tundó'o n̄i ndo'o sáni-ró náún. Ko jáni ini máá-rí ja tú ní kúu sáni. ⁵ Te máá-ya, chi n̄i ja'a-ya Espiritu-ya núu-ro, te sá'a-ya tíñu ñá'nu ma'ñú-ró. Te á sá'a-ya jíin já ní skíkuu-ró tú'un tá'ú ley, xí sá'a-ya jíin já ní kándija-ró tú'un n̄i kajini so'o-ró.

Tu'un n̄i keyu'u-ya nuu Abraham

⁶ Nátu'un Abraham, chi n̄i kándija-de nuu Dios, te n̄i chi'i-ya cuenta-de nátu'un ja á n̄i kéndoo ndaa-de. ⁷ Vina te kuni-ro núsáá, chi taká chaa ja kákandija, yúan kákuu se'e Abraham. ⁸ Onde ná té chá'an-ga kuu, te n̄i jini tutu i ja ñin kivi te skéndoo ndaa Dios ñayivi s̄in naciún nú kándija-i. Ja yúan, jíin kivi ní ja'an tu'un va'a nuu Abraham: Onde jíin róo, ná kéndoo ndatu taká ñuu, áchi-ya. ⁹ Núsáá te ñayivi kákandija vina, ká'io ndatu-i jíin Abraham, chaa n̄i kándija. ¹⁰ Yí'i tasí sikí taká ñayivi já kákandija-i kaku-i nú ná skíkuu-i tu'un tá'ú ley, chi súan yóso núú tutú: Yí'i tasí sikí taká ñayivi tú skíkuu taká tu'un ja yóso nuu tutú tá'ú tíñu,

áchi. ¹¹ Te a jini kaji-yó já tú ni ñin ñayivi kéndoo ndaa-i ichi núú Dios sá'a ley jíin-i. Te ñayivi ndaa, chi sikí já kándija-i te kuchaku-i. ¹² Chi nasu chíi tu'un kándija vaí ley. Chi ká'an ley: Ñayivi skíkuu ya'a te kaku-i kuchaku-i jíin, áchi. ¹³ Te Cristo n̄i nakuaan-ya yóo chi tasí já ní sá'a ley. Te n̄i ndiso-ya tasí-yo. Chi yóso núú tutú: Yí'i tasí taká ñayivi ndíta kaa jika yúnu, áchi. ¹⁴ Náv'a tu'un i, já ní keyu'u-ya nuu Abraham, ná ja nuu ñayivi s̄in naciún sá'a Cristo Jesús, náv'a ná kándija-yó-ya, te ni'in-yo Espiritu ja ní keyu'u yá sáá. ¹⁵ Nán, ná káni-ri ñin tu'un nuu-ro nátu'un ká'an-yo ndikivi. Nú ío ñin acta, te va'a ñayivi ní sá'a, te nú a n̄i kukútu, ni ma kúu nda'va-ga, te ni ma kúu jukoso-gá. ¹⁶ Nuu Abraham jíin núú já kúu tata-de, n̄i keyu'u-ya. Tú ká'an: Nuú já kákuu tata-de, na tú ká'an sikí já kuá'a, chi ká'an sikí já ñin-ni: Nuú já kúu tata-ro, áchi. Yúan kúu Cristo. ¹⁷ Súan kuní ka'an-ri: Tú kúu nda'va ley máá acta ja ní sákútu Dios onde jíin kivi. Ni tú kúu sijita ley tu'un ja ní keyu'u-ya, chi onde ná kuun ciento oko uxí kua já ní keyu'u-ya-ún, yúan-na te n̄i chaa ley. ¹⁸ Chi nú jíin sikí ley kii ta'u-yo, núsáá te tuká jítíñu tu'un n̄i keyu'u-ya. Ko sikí tú'un ja ní keyu'u-ya-ún kúu ja ní ja'a-ya tá'u núú Abraham.

Náun ní'in tíñu máá ley

¹⁹ Te ndény jítíñu ley núsáá. Chi n̄i kuva'a ley ja kúu sikí ñayivi ní kasáña'mu, te vásá ní chaa tata ja ní keyu'u-ya sáá, te ndajá'a ándivi ní súnogo tu'un-ún jíin ñin ja ní kuu yu'u núú. ²⁰ Te nú ío ja kúu yu'u núú, ko nasu jíin máá ñin-ni kándij, ko Dios, chi máá ñin-ni-ya. ²¹ Núsáá te ley, jito u'u tu'un n̄i keyu'u Dios náún. Túy, chi nú ley kuu naschakú yóo núú, yúan-na te kuu kéndoo ndaa ndija-yó sá'a ley núú. ²² Sáá te n̄i keyu'u-ya sikí ñayivi kándija nuu Jesucristo. Te tutu i ley n̄i jasú taká-i chi kuachi, náv'a ni'in-í tu'un-ún nú kándija-i-ya. ²³ Ko onde ná té chaa-ga tu'un-ún ja kándija-yó, te n̄i kayi'i-yó ndá'a ley. Chi ley n̄i ndito yóo, onde kivi kándija-yó tú'un ja ní kenda ndijin kuéé-ga. ²⁴ Núsáá te ley kúu máá já ní chi'i yóo nda'a Cristo, náv'a kándija-yó-ya te kéndoo ndaa-yo. ²⁵ Ko vina n̄i chaa tu'un-ún ja kándija-yó-ya, te tuká yí'i-yo ingá nda'a. ²⁶ Chi sikí já kákandija-ró Cristo Jesús, te n̄i kandu-ró sé'e Dios. ²⁷ Chi taká róo, ja nátu'un skuánducha Cristo ini-ro, suni nátu'un Cristo káindij-ró. ²⁸ Tú judío ío, ni ñayivi griego. Tú mozo ío, ni ñayivi jika kuu ndicha-na. Tú chaa ío, ni ña'an. Chi taká róo, ñin-ni káy-i-í-ró ndá'a Cristo Jesús. ²⁹ Te nú Cristo kúu ja xii róo, núsáá te tata Abraham kákuu-ró, te ni'in-ro tá'u-ro já ní keyu'u-ya-ún nuu máá-de.

4 Te ná ká'an-ri jíin-ró: ñin suchí já xii tá'u, te va'a tñin-i so'o taká-ni, ko nú nini lúli-i, ñin-ni kúu-i jíin mozo. ² Chi sua kánde-i chi chaa tñin so'o-i jíin chíi chaa ndito ndatíñu-i, onde ná jinu kivi ní jani tá-a-i. ³ Suni súan yóo, ná lúli-yó núú, te n̄i kájandatú sáni-yó núú táninu ñuyívi. ⁴ Ko nuu ní jinu ndaa kivi, te Dios n̄i

tájí-yá Se'e yíi-ya ní kii-ya ní kaku-ya chíi ñn ñasíí, te suni nì kaku-ya chíi ley. ⁵ Návà'a ndiñi'in-ya ñayivi yíi chíi ley, návà'a naki'in sé'é-yá yóó. ⁶ Te sikì já sé'e-ya kákuu-ró, yuán ní tájí Dios Espiritu Se'e-ya ní kivi inì añú-ro. Te Espiritu yuán kúu ja kána jaa: Abba, áchí, kuní ka'an, Táa. ⁷ Núsáá te tuká kúu-ró mozo, chi se'e-ya kúu-ró. Te nú se'e-ya kúu-ró, suni cháa xíin tá'u núú Dios kúu-ró sá'a Jesucristo. ⁸ Chì onde kivì sáá, tú ní kájinì-ro núú Dios, te nì kajatíñu sání-ró núú já násu ndíja i'á kákuu.

Sikì já káchiñú'un táninu sání

⁹ Ko vina, a kájinì-ro já kúu Dios, xí vá'a-ga ní ká'an-ri ja á jiní Dios róó. Núsáá te naja kákuu-ro náxíó ká-va-ró náchiñú'un tuku-ró núú táninu ja tú ní'in tíñu kutì. ¹⁰ Chì máni kivì, máni yoo, máni viko, máni kuia káchiñú'un-ró. ¹¹ Yuán yú'u-ri, chí sanaa ní ndo'o sání-ri ja sikí róó. ¹² Nánì jíná'an-ró, ká'an nda'u-ri jíin-ró ja ná sá'a-ró náty'un sá'a-ri, chí ruu, a nì sá'a-ri náty'un kásá'a-ró. Te tú ní kásá'a ndiva'a-ró jíin-rí. ¹³ Ko a kájinì va'a-ró ndasa nì kuu onde ná xnáñúú, chí vitá yiki kúñu-ri, te ja yuán ní jani-ri ty'un va'a nuu-ro sáá. ¹⁴ Te vasa nì kukuí'a inì-ro ní sá'a-ri jíin ku'é tá'an-ri, ko tú ní káské'ichì-ro rúy, ní tú ní kásájá'a inì-ro núu-rí, chí sua nì kajatá'u-ró rúy náty'un ñn ndajá'a Dios, xí náty'un máá Cristo Jesús. ¹⁵ Núsáá te naja tuká kákusì inì-ro. Chì jandáa ká'an-ri jíin-ró, já nú ní kúu sá'a-ró, te ta-va-ro ndúchi-ro te ku'a-ró núu-rí núú. ¹⁶ Ja yuán, te cháa jíto u'u róó kúu-ri ja ní kastu'un ndaa-ri ty'un nuu-ro náún. ¹⁷ Nì'in kánandúkú-de róó, ko tú va'a, chí kákuu-de kasu-de nuu-ro, návà'a kundíkin nì'in-ró máá-de. ¹⁸ Chì ío va'a ja ndúkú ní'in-de róó taká kivì nú tíñu va'a kúu, te nasu onde ñnì máá kivì ncháa-ri jíin-ró. ¹⁹ Hijo máni, ja sikí róó kúu ja tá'u'u xaan túku inì-ri, onde ná yíja va'a Cristo inì-ro jíná'an-ró. ²⁰ Chì kuní-ri ja-ri kunchaa-ri jíin-ró vína, te naxnúu-ri tachí-ri ka'an-ri jíin-ró. Kúñáá xiní-ri, tú jiní-ri ndasa sá'a-ri jíin-ró. ²¹ Róó, ja kákuu-ri kuíñi-ró chíi ley, kastu'un núu-rí: Á tú kájinì so'o-ró ndasa ká'an ley: ²² Chì súan yóso núú tutú, ja Abraham nì návà'a-de uy se'e yíi-de, ñn-i kúu se'e ña'an ndikín nchaa, te inga-i kúu se'e ña'an kúu nuu. ²³ Ko se'e ña'an ndikín nchaa, nì kaku-i náty'un taká ñayivi, ko se'e ña'an kúu nuu, a nì kaku-i náty'un nì keyu'u máá-yá. ²⁴ Taká ty'un yá'a kúu ñn ty'un yátá. Chì ña'an yá'a kákuu-ña úy ty'un. Chì ñn-ña nání-ña Agar, te vai-ña onde yuku Sinaí, te máá-ña skáku-ña sé'e sátiñu sání. ²⁵ Chì Agar kúu ná-ty'un máá yúku Sinaí, onde ñuu Arabia. Te ná nì kuu-ún, suni súan kúu ñuu ja nání Jerusalén vina, chí suni máá jíin taká se'e kájiníñu sání. ²⁶ Ko máá Jerusalén ja vái onde andívi, chí tú jatiñu sání nuu ní ñn. Te náa-yo kúu-ún. ²⁷ Chì súan yóso núú tutú: Róó ña'an numá, ja tú skáku-ró sé'e, ná kóo sñ inì-ro. Róó ja tú jiní-ro jatú-ro káku se'e-ró, ná kána jaa-ró, te ná kána kó'o-ró. Chì ío kua'a-gá se'e ña'an máá ñn, nasu sé'e

ña'an ío yii, áchí. ²⁸ Núsáá, te yóó, ñánì, náty'un Isaac, súan kákuu-yó sé'e-ya já ní keyu'u-yá. ²⁹ Te cháa nì kaku náty'un taká ñayivi, chí nì chindikín-de cháa nì kaku jíin máá Espiritu. Te ná nì kuu sáá, suni súan kúu, onde vina. ³⁰ Ko ndasa ká'an tutu i: Kiñi'in ña'an ndikín nchaa, ná kí'in-ña jíin sé'e-ña, chí se'e ña'an ndikín nchaa, ma kúu nì'in-í ta'u-í jíin sé'e ña'an kúu nuu, áchí. ³¹ Nánì, tú kákuu-yó sé'e ña'an ndikín nchaa, chí se'e ña'an kúu nuu kákuu-yó.

Ná kuíñi nì'in-yó jíin tú'un nì nduu libre-yo

5 Chì nì ndáji-yá yóó návà'a koo libre-yo. Núsáá te kuíñi nì'in-ró, te ma ndívi nduu tuku-ró jíin tú'un ja jasú sání róó. ² Nde'é te kuni-ro, ruu Pablo ká'an-ri jíin-ró, ja nú xiti ndúu-ro máá-ró, yuán-na te tú ní'in tíñu Cristo sikì róó. ³ Te inga jínu ká'an ndaa-ri nuu taká cháa ja nú xiti ndúu-de máá-de, te fuerza ná skíkuu-de ndivii tú'un ká'an ley núsáá. ⁴ Taká ñayivi já ndúkú-i kendoo ndaa-i jíin máá ley, a nì kasí-i Cristo, te ty'un luu ío inì-ya tuká yíi inì-i. ⁵ Chì yóó, jíin máá Espiritu ndátu-yó kivì kéndoo ndaa-yo, chí káandíja-yó. ⁶ Chì jíin tú'un Cristo Jesús, ní tú jatiñu nú xiti ndúu, te ní tú jatiñu nú tú xiti ndúu, chí máni jíin tú'un káandíja-yó kúu ja ní'in tíñu jíin tú'un kúndá'u inì-ya yóó. ⁷ Va'a-ni kásá'a-ró núú, ko ndé cháa nì jasú nuu-ro já tú káandaty-ro núú tú'un ndaa núsáá. ⁸ Chì máá-yá kúu I'a nì kana-ya xiní-ro, ko nasu máá-yá kúu ja ská'an róó vina. ⁹ Chì ñn tá'u-ni yujan ía, te jíá ndí'i-ni yujan sá'a. ¹⁰ Te jáni ndíja inì-ri sá'a máá jíto'o-yo, ja má nákani inì-ro inga ty'un. Ko cháa sáká núu inì-ro, nakuxndíi-ya sikí-dé, ñani cháa kúu-de. ¹¹ Nánì, chí ruu, nú sání-ga jáni-ri ty'un xití ndúu núú, te naja káchindikín-ga-i ruu núsáá. Chì nú súan, te ma kití-ga inì-i nuu cruz-ya sá'a-ri núú. ¹² Te cháa ja sáká núu inì-ro, va'a-ga nú ná xiti-ga-de máá-de, jáni inì-ri. ¹³ Nánì, nì kana-ya xiní máá-ró jíná'an-ró návà'a koo libre-ro. Te vasa tuká tñn ley so'o-ró, ko ma kivi-ró jíin taká modo jata'an inì máá-ró, chí sua ná kúndá'u inì-ro tá'an-ró, te kuatiñu nuu tá'an-ró. ¹⁴ Te nú nì skíkuu-ró jíin máá ñn-ni ty'un yá'a, te a nì kundéé-ró jíin ññ ley: Kundá'u inì-ro tá'an-ró náty'un kúndá'u inì-ro máá-ró, áchí. ¹⁵ Ko nú káyaji yíi tá'an-ró, te kájinì sikì tá'an-ró, yuán-na te ko-to-ró máá-ró, chí sanaa te xndí'i tá'an-ró.

Modo kásá'a ñayivi

¹⁶ Súan ká'an-ri, ja ná káka-ró náty'un kuní máá Espiritu. Yuán te ma sá'a-ga-ro já kuní modo máá-ró. ¹⁷ Chì modo ja kuní ñayivi jíto u'u sikì máá Espiritu, te ja kuní máá Espiritu jíto u'u sikì modo máá-i, te uy ty'un yá'a kájasu nuu tá'an. Ja yuán tú kúu sá'a-ró já kuní máá-ró jíná'an-ró. ¹⁸ Ko nú máá Espiritu stá'an ichi núu-ro, núsáá te tuká kájin-ró chíi ley. ¹⁹ Ío ndijin taká tíñu sá'a ñayivi, te yá'a kákuu: Ty'un ísíki ncháa tá'an, ty'un jíka téné, ty'un sá'a chá'an, ty'un sá'a kuáxan, ²⁰ ty'un chíñú'un ndosó, ty'un sá'a tásí, ty'un jíto u'u

tá'an, tɔ'un kájatá'an, tɔ'un kúkuásún iní, tɔ'un kití iní, tɔ'un kánáá, tɔ'un kástátá'an, tɔ'un sásɛn máá, ²¹ tɔ'un ndío iní, tɔ'un já'ni ndɛyi, tɔ'un ká'vá, tɔ'un sá'a viko kuáxán, jíin sikí táká tɔ'un sá'a súan. Te yá'á kúu tɔ'un kástɔ'ún-rí nuu-ro, ná tɔ'un nɛ ka'an-rɛ jíin-ró sáá, ja ñáyivi kásá'a súan, ma náni'in tá'u kúti-í najaa-i iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu.

Modo sá'a máá Espiritu

²² Ko tiñu sá'a máá Espiritu kákuu: Tɔ'un kúndá'ú iní, tɔ'un kúsɛ iní, tɔ'un kuaká'nu iní, tɔ'un paciencia, tɔ'un manɛ iní, tɔ'un va'a iní, tɔ'un skíkuu va'a, ²³ tɔ'un súchí iní, jíin tɔ'un ñúkúún iní. Sikí táká tɔ'un yá'a tú ndóna ley. ²⁴ Ko ñáyivi káyí'i chíi Cristo, a nɛ kaja'ni-í yiki kúñu-i jiká cruz, onde jíin táká ja kúu iní máá, jíin táká tiñu kuní máá. ²⁵ Chí nú jíin máá Espiritu káichaku-yo, te suni jíin máá Espiritu ná káka-yó núsáá. ²⁶ Ma sáxixi sáni-yó máá-yó, ma skití iní-yo tá'an-yó, ni ma kúkuásún iní-yo sikí tá'an-yó.

Ja náchu'un íchí-yó cháa sáña'mu

6 Ñáni, sanaa te kunɛ-ro sáña'mu ñn ñáyivi. Te róo ja jíin máá Espiritu kájika kuu-ró, te ná náchu'un íchí-ró-i jíin tɔ'un súchí iní. Ko koto-ró máá-ró náva'a suni súan tú súnghava-ró máá-ró. ² Ná kúndiso-ró carga vee tá'an-ró, chí súan kúu ja skíkuu-ró jíin ley Cristo. ³ Te nú ñn ñáyivi jáni iní-i ja ñáyivi téyíi kúu-i, ko tú ndi-ja-i, yuán máni xndá'ú-i máá-i. ⁴ Ná ñn ná ñn ñáyivi, ná kóto nchaq-i ndasa káa tiñu kásá'a-i, yúan-na te ni tú níni jíin ingá ñáyivi te kuu sátéyíi-i máá-i. ⁵ Chí ná ñn ná ñn-i ná kúndiso-i responsable máá-i. ⁶ Ñáyivi ní kutu'a

jíin tɔ'un máá-yá, na ndi'i ja vá'a ñáva'a-i, ná chindéé tá'an-i jíin cháa stá'an nuu-í. ⁷ Ma xndá'ú-ro máá-ró, chí ma kúu sákátá-yó núu Dios, chí taká ja jakín ñáyivi, suni yuán náni'in-í. ⁸ Chí ñáyivi jakín-i ja kuní yiki kúñu-i, ya'u yiki kúñu-i ni'in-í ja té'yu-i. Ko ñáyivi jakín-i ja kuní máá Espiritu, nuu máá Espiritu ni'in-í ja kúchaku-i ññ káni. ⁹ Ma kuitá-yo sá'a-yó tíñu va'a núsáá, chí nú ná jáa kivi, te ni'in-yo, te nú ma kuitá iní-yo. ¹⁰ Núsáá te hora ja núña-yó, te ná sá'a va'a-yó jíin táká ñáyivi, ko xnáñúú-gá jíin tá'an-yó já kákandíja.

Tɔ'un cruz máá Jító'o-yo

¹¹ Nde'é jíná'an-ró ná xaɛn ná'nu letra cháa-rɛ nuu-ro jíin ndá'a-rí. ¹² Te ío chaq kásáña'mu-de máá-de káku-ni-de. Te chaq-ún kástétuu-de róo ja xitɛ ndúu-ro, ná va'a ma chindikɛn-i-de sikɛ cruz Cristo. ¹³ Ko ni máá cháa nɛ kaxitɛ ndúu-ún, suni tú káskíkuu-de jíin ley, chí káku-ni-de ja ná xitɛ ndúu-ro, náva'a sá'a téyíi-de máá-de ja súan kásá'a-ró. ¹⁴ Ko ruu, tú játa'an iní-rɛ sá'a téyíi-rí máá-rí, chí máni jíin cruz Jító'o-yo Jesucristo kúsɛ iní-rɛ. Chí jíin tɔ'un cruz nɛ síq-rɛ ñuyívi, te máá ñuyívi suni nɛ síq ruu. ¹⁵ Chí nuu Jesucristo, ni ja xitɛ ndúu, te ni ja tú xitɛ ndúu, tú ní'in tíñu kuti, chí ja ná ndúu jáá iní-yo. ¹⁶ Te taká ñáyivi káka modo yá'a, tɔ'un kuaká'nu iní-ya jíin tɔ'un kúndá'ú iní-ya-í, ná kóo sikí-í jíná'an-i, jíin sikí ñáyivi Israel, se'e Dios. ¹⁷ Onde vina te ññ-gá kua'an-yo, ma kuá'a-rɛ tɔ'un ja stá'an ni ñn chaq ruu, chí nuu yiki kúñu-rɛ ndiso-rɛ tuni Jító'o-yo Jesús. ¹⁸ Ñáni jíná'an-ró, tɔ'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo iní añú-ro. Súan ná kóo. Amén.

Efesios

Sa'an kúta'u

1 Máá-rí kúu Pablo, apóstol Jesucristo, chī súan nī jata'an inī Dios. Te cháa-ri tutu yá'a nuu ñáyivi ndóo, ja káskíkuu va'a-i nuu Cristo Jesús, ja káxiyú-i inī ñuu Éfeso. ² Tu'un luu jíin tú'un kuaká'nu ío inī máá Táa-yo Dios jíin iní máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíiná'an-ró.

Ná sikí ní teta'an-ya-yó

³ Ná nákana jaa-yó Dios, I'a kúu Táa Jíto'o-yo Jesucristo. Luu nī sá'a-ya jíin-yó jíin táká tíñu sá'a Espiritu. Te ichi ándíví sá'a-ya-ún jíin Cristo. ⁴ Nátu'un nī kaji Dios yóo nuu Jesús onde ná té jukuiñi-ga ñuyívi, náva'a koo ndoo-yó, te tú koo chá'an-yó núu-yá, te kundá'ú inī-ya yóo. ⁵ Te nī teta'an-ya yóo náva'a naki'in sé'é máá-yá-yó sá'a Jesucristo, ndasa nī jata'an ya'a inī-ya sá'a-ya, ⁶ náva'a ná nákana jaa-yó-yá jíin tú'un luu tu'un va'a ío inī máá-yá. Te jíin tú'un-ún nī kí'in sé'é-yá-yó ndúu jíin-yó jíin Cristo, I'a kúndá'ú inī-ya. ⁷ Te I'a-ún, nī nakuaan-ya yóo jíin niñi-yá. Te nī chaxio-ya kuáchi-yó jíin tú'un luu xa'an ío inī-ya. ⁸ Te jíin tú'un-ún nī chítú ndíí añú-yo onde jíin táká tú'un ndíchí, tu'un júku'un inī. ⁹ Te tíñu ja ní chaa inī máá-yá sáa, ja kúsñi iní máá-yá sá'a-ya kuni-ya, chī tu'un sa'i-ún nī stá'an-ya núu-yo. ¹⁰ Chī onde ná jínu va'a kivi te kuni Dios ja ñin ká'nu-ña nduu ndí'i-ni inī nda'a Cristo, vasa ja ká'io inī andíví xí vasa ja ká'io inī ñuyívi. ¹¹ Te jíin Cristo nī kani'in-yo tá'u-yo. Te nī teta'an Dios yóo, nátu'un nī chaa inī máá-yá, I'a sá'a taká-ni ndasa játa'an inī máá-yá, ndasa kúsñi iní máá-yá. ¹² Súan nī sá'a-ya, náva'a máá-yó, ja xhá'an-ga nī kañukuu inī-yo Cristo, ná nákana jaa-yó-yá jíin tú'un luu máá-yá. ¹³ Te suni róo, nī kajini so'o-ró tú'un ndaa. Te jíin tú'un va'a-ún nī kakaku-ró. Te nuu máá Cristo nī kakandíja-ró. Te suni máá Espiritu Santo ja ní chísó tú'un-ya, nī chaa sello inī añú-ro. ¹⁴ Yúan kúu seña ja ní'ñ-yo tá'u-yo, onde ná tñin-yó máá. Yúan-na te nakana jaa-yó tú'un luu-ya ja sikí-ún.

Tu'un nī jikan ta'u Pablo ja'a yóo

¹⁵ Te suni ruu, nī jini tu'un-ri ndasa kákandíja-ró núu máá Jíto'o-yo Jesús, jíin ndasa kúndá'ú inī-ro táká ñayivi ndóo. ¹⁶ Te ja yúan tú júkuiñi-ri ja nákuatá'ú-rí ja róo jíiná'an-ró, te núku'un inī-ri róo nú jikan ta'u-rí, ¹⁷ náva'a kuni-ro núu máá Dios, I'a xíin máá Jíto'o-yo Jesucristo,

máá Táa-yo, I'a ndíso tu'un luu, te náva'a ná kuá'a-ya modo ndíchí, te stá'an ndijin-ya tú'un nuu-ro. ¹⁸ Te stúun-ya iní añú-ro, náva'a kuni-ro ndéja kúu tu'un ñúkuu inī-ro sikí ja ní kana-ya xiní-ro, te ndéja kúu ta'u lúu xa'an ní'in-yá sikí ñáyivi ndóo. ¹⁹ Te kuni-ro ndasa nī'in xa'an sátiñu-ya já'a róo, ñayivi kákandíja, chī fuerza téyíí ndíso-ya. ²⁰ Te fuerza-ún, nī jatíñu Dios kivi ní naschakú-ya Cristo ma'ñú ndíyi, jíin ja ní súnogo-ya Cristo ichi ndává'a-ya onde andíví. ²¹ Te nī jani-ya Cristo sikí táká ja kátá'ú tíñu, jíin ja kándíso tíñu, jíin ja kátñin so'o, jíin ja kákuñá'nu, jíin sikí táká sé'ví ja káskúnán-i, nasu níni kuia yá'a, chī suni taká kuia cha. ²² Te taká-ni nī jañu Cristo sukun ní sá'a Dios. Te nī nduu Cristo xiní núu máá tiku'ni kákandíja, nī sá'a-ya sikí táká-ni. ²³ Te tiku'ni-ún kúu nátu'un yiki kúñu Cristo, te chítú máá-i jíin máá-yá, chī I'a schítú nñ ká'nu-ni kúu-ya.

Ndasa nī nama-ya-yó

2 Te máá-yá, nī naschakú-ya róo, ja á nī kaji'i-ro ní sá'a kuáchi-ró jíin ja ní kasáña'mu-ró. ² Chi nī kajika-ro jíin máá yúan sáa, nátu'un kásá'a-i inī ñuyívi yá'a, nátu'un kuni máá ja tá'ú tíñu nuu tachí. Yúan kúu tachí ja sátiñu jíin ñáyivi ní'in inī ío vina. ³ Te suni taká máá-yó ní kajika-yó jíin ñáyivi-ún sáa, nī kasá'a-yó tíñu nī kakaní inī-yo, nī káskíkuu-yó tíñu nī kuni yiki kúñu-yó jíin tíñu nī kajani inī-yo, te nī kakuu-yó ñáyivi ní kití inī-ya núu, nátu'un nuu sáva-ga-i. ⁴ Ko inī Dios yí'i kua'a tú'un kúndá'ú inī, te nī kundá'ú xa'an iní-ya yóo. ⁵ Te nini nī kakuu-yó ndíyi nī sá'a kuáchi-ún, te nī naschakú-ya yóo jíin Cristo. Te jíin tú'un luu ío inī-ya te nī kakaku-ró. ⁶ Te ñin núu-ni nī ndukani-ya yóo jíin Cristo. Te suni súan nī súnogo-ya yóo onde andíví jíin Cristo Jesús, ⁷ náva'a nñ-gá kuia ja cháa-ga, stá'an-ya ndasa kua'a xa'an ja lúu ío inī-ya jíin tú'un kúmani-ya jíin-yó jíin Cristo Jesús. ⁸ Nī kakandíja-ró, te ja yúan ní kakaku-ró ní sá'a tu'un luu ío inī-ya. Te nasu máá-ró ní kíñi'in, chī ta'u ja ní ja'a Dios nuu-yo kúu. ⁹ Nasu sikí tíñu sá'a-yó ní kakaku-yó, te ja yúan tú ni ñin-i kuu sátéyí-i máá-i. ¹⁰ Chī máá-yá nī sá'a yóo. Te nī sáva'a-ya yóo nuu Cristo Jesús, náva'a sá'a-yó táká tíñu va'a. Chī jíin kivi, nī sátu'a Dios tíñu-ún ja káka kuu-yó jíin. ¹¹ Núsáa te ná núku'un inī-ro ja chí ñayivi sñin nación nī kakaku-ró sáa. Onde sáa, chī nání-de cha nī kaxití ndúu kuñu-de ja ní sá'a nda'a. Te cha-ún, nī káskúnání-de róo: Ñayivi tú ní káxití ndúu. ¹² Te suni ná núku'un inī-ro ja onde kivi sáa, tú ní ká'jin-ró jíin Cristo.

Jíká ní ka'jin-ró jíin ñáyivi ñúy Israel. Te jíká xáan ní ka'io-ró jíin tú'un nì keyu'u-yá, ni tú ní káñukuu inì-ro, ni Dios, tú ní jíkà-yá jíin-ró iní ñuyívi yá'a. ¹³ Ko vina jíin Cristo Jesús, te róó jà ní ka'jin jíkà-ró ondé kivi sáá, chi a nì kàkuyani-ró ní sá'a niñi Cristo. ¹⁴ Chi máá-yá kúu paz nuu-yo, te jà ndéndúú ñuu-ún nì nasá'a-yá ñin-na, chi nì stuncháa-yá máá xé'ñú já ní sásin yóó nì kandij sava ma'ñú-yó. ¹⁵ Te xé'ñú-ún jà ní skánaá yóó kúu taká tu'un tá'ú tíñu jíin táninu ndíso máá. Te jíin yíki kúñu-yá ní xnáa-yá taká yuán, náva'a naskétá'an-yá ndéndúú-ún núu máá-yá, te nduu ñin-na ñáyivi jáá, te jà yuán sá'a-yá paz, ¹⁶ te suni náva'a jíin máá cruz te naskétá'an-yá ndéndúú yuán jíin Dios, chi ñin-na ñáyivi ní nduu-ún, te jíin cruz nì xnáa-yá máá já ní kajito u'u tá'an. ¹⁷ Te nì kii-yá, te nì jani-yá tú'un paz nuu-ro, já ní ka'jin jíkà-ró núu-yá, jíin núu ñáyivi já ní ka'jin yani. ¹⁸ Chi jà máá-yá kúu jà núña ichi kivi koyo ndéndúú-yo núu máá Táa-yo, sá'a suni ñin-ni máá Espiritu. ¹⁹ Núsáá te tuká kákuu-ró ñáyivi jíká, ni ñáyivi tatú, chi ñin-na nì kanduu-ró jíin ñáyivi ndóo, te suni tá'an se'e Dios kákuu-ró. ²⁰ Te nì kaja'nu máá-ró siké cimientu jà kákuu apóstol jíin cháa nì kájani tu'un. Te máá Jesucristo kúu yuu ndíso jiki. ²¹ Te ñí vé'e jákutá'an jíin máá-yá, te já'nu kua'an náva'a nduu ñin ve'e i sá'a máá Jító'o-yo. ²² Te suni nì kanduu-ró ñin ve'e nì sá'a-yá, náva'a kunchaa Dios inì jíin máá Espiritu.

Tu'un yíi tu'un sa'í ndíso Pablo

3 Te nuu Pablo, jà yuán kánde-rí vekaa jà siké Cristo Jesús ja'a róó, ñáyivi sñin nación jíná'an-ró. ² Te nì kajini tu'un-ró ndasa nì ja'a Dios tu'un luu ío in-iyá núu-rí ja'a róó, jáni inì-rí. ³ Chi nì stá'an ndijin-yá tú'un sa'í-ún nuu-rí, nátu'un nì chaa-rí yakú tu'un nuu-ro ká'an ichi yatá. ⁴ Te nú ka'u-ró, te a kuu juku'un in-iyá ndéja kúu tu'un sa'í Cristo jà jiní-rí. ⁵ Te tu'un-ún tú ní stá'an-yá núu ní ñin se'e chaa ñí kúia nì kii ichi yatá. Ko vina nì stá'an ndijin Espiritu-yá núu taká apóstol ndoo-yá, jíin núu cháa kájani tu'un-yá. ⁶ Te tu'un-ún ká'an jà ñáyivi sñin nación, suni ná ní'in tá'an-i ta'u-í, te ñin-na ñáyivi ná ndúu-i jíin-yó, te jà ní keyu'u-yá ná ní'in tá'an-i sá'a Cristo jíin máá tú'un va'a. ⁷ Te siké tú'un-ún játiñu máá-rí. Te ta'u-ún nì ja'a tu'un luu ío inì Dios nuu-rí, te jíin fuerza-yá ní sá'a-yá-ún. ⁸ Ruu kúu chaa súchí-ga vásá ñáyivi ndóo súchí xáan, te nuu máá-rí nì ja'a-yá tá'u lúu yá'a jà jáni-rí tu'un va'a nuu ñáyivi sñin nación, ndasa va'a xaan kaa tu'un Cristo, ⁹ jíin já stá'an ndijin-rí nuu taká-i ndasa koo máá tú'un sa'í jà ní yisa'í ondé sáá iní máá Dios, I'a nì sá'a taká-ni. ¹⁰ Náva'a taká jà kátá'ú tíñu jíin já kákuñá'nu ichi ándívi, ná kuní jíná'an ndasa kua'a xáan tú'un ndichí Dios ío, sá'a tiku'ni. ¹¹ Nátu'un nì chaa inì-yá ñí káni, te nì skíkuu-yá ní sá'a-yá-un jíin Jító'o-yo Cristo Jesús. ¹² Te káandí-ja-yó-yá. Te jà yuán máá-yá sá'a jà káchundéé inì-yo, tú yú'u-yo, kivi koyo-yó núu Dios. ¹³ Jà yuán ká'an nda'u-rí jíin-ró, jà má kúku'ia inì-ro sá'a tundó'o jító-rí jà siké

róo, chi sua ndeá-ga tu'un luu inì máá-ró sá'a. ¹⁴ Jà yuán kúu jà júku'ni jíití-rí núu máá I'a kúu Táa Jító'o-yo Jesucristo. ¹⁵ Te nuu máá-yá kéndá s'ívi taká tata ká'io andívi jíin já ká'io inì ñuyívi, ¹⁶ chi tu'un luu xaan ío in-iyá, te jikán ta'u-rí nuu-yá jà súan ná yíja va'a inì añú-ro sá'a-yá jíin fuerza ndíso máá Espiritu. ¹⁷ Te suni jikán-rí jà ná kunchaa Cristo inì añú-ro jíná'an-ró sá'a jà káandíja-ró, náva'a ná kuikín va'a tu'un kúndá'ú inì tá'an inì-ro, ¹⁸ te suni náva'a kuu juku'un va'a inì-ro, jíin taká ñáyivi ndóo, ndasa kaa tu'un jichá, tu'un káni, tu'un kúnú, tu'un súkún, cuenta máá-yá, ¹⁹ te suni náva'a ná kuní-ro ndasa kúndá'ú inì Cristo yóó, va'a tú kúu juku'un inì-yo tú'un-ún, te náva'a ku'un chítú ndí-ro jíin kú'a ñú'un chítú Dios. Achí-rí. ²⁰ Máá-yá, kúu I'a sá'a va'a xaan-ga vásá já kájani inì-yo xí já kájikán-yo, chi jíku fuerza-yá inì-yo. ²¹ Te nuu máá-yá, ná nákana jaa tiku'ni káandíja sá'a Cristo Jesús. Te súan ná kóo ñí káni ñí kúia, ondé taká kúia chaa. Súan ná kóo. Amén.

Ñin-ni kákuu-yó sá'a Espiritu

4 Ruu, chi kánde-rí vekaa siké máá Jító'o-yo. Te ká'añ nda'u-rí jíin-ró jà ná káka kuu-ró nátu'un ío jíñú'ún siké já ní kana-yá xiní-ro. ² Te ná kóo súchí vá'a inì-ro. Te ná kóo vitá inì-ro. Te jíin tú'un kúndá'ú inì, te jíin paciencia, ná kuándéé inì-ro jíin tá'an-ró. ³ Ná kuítú inì-ro já ñin-na naketá'an-ró jíná'an-ró inì máá Espiritu sá'a tu'un kuaká'nu inì. ⁴ Chi ñin-na ñáyivi ío, te suni ñin-ni Espiritu, suni nátu'un nì kana-yá xiní-ro já ñin-ni tu'un kuñukuu inì-ro, chi yuán kúu jà ní kana-yá xiní-ro, ⁵ te suni ñin-ni máá Jító'o-yo ío, jíin ñin-ni tu'un kándíja, jíin ñin-ni tu'un jánducha, ⁶ jíin ñin-ni máá Dios Táa xiní taká-yo, chi máá-yá ndíto taká-ni, te máá-yá nì sá'a taká-ni, te jíin ndí'i-ni ncháa-yá. ⁷ Ko ná ñin ná ñin-yó, kúta'u-yo tú'un luu ío inì máá-yá ndasa ku'a já'a máá Cristo nuu-yo. ⁸ Jà yuán ká'an tutu: Nuu ní ndaa-yá kuá'an-yá ándívi, nì stútú-yá kua'a já ní yindasu te kua'an-yá jíin. Te nì jacha nuu-yá tá'u núu taká ñáyivi, áchí. ⁹ Te jà súan ká'an: Nì ndaa-yá kuá'an-yá, suni kuní ka'an jà ní kuun-yá ní ja'an-yá ondé nuu kúnú-ga chijí ñu'un. ¹⁰ I'a nì kuun, suni máá-yá kúu I'a nì ndaa kua'an ondé nuu súkún-ga ándívi, náva'a skíkuu-yá jíin taká tíñu. ¹¹ Te suni máá-yá, nì teta'an-yá sáva ñáyivi kí'in apóstol, te sava-ga kani tu'un-yá, te sava-ga skuikín tu'un va'a, te sava-ga kundito tiku'ni, te sava-ga stá'an. ¹² Súan nì teta'an-yá, náva'a ná yíja va'a ñáyivi ndóo, jíin já kuátíñu nuu-í, náva'a ná kuá'nu tiku'ni Cristo sá'a. ¹³ Súan te ná náketá'an ñin núu-yó jíin tú'un kándí-ja, jíin tú'un kuní-yo núu Sé'e Dios. Te suni ná yíja va'a-yó nátu'un ñin-na-yo, ondé chítú kú'a Cristo inì-yo. ¹⁴ Yuán-na te ma' nátu'u inì-yo cuenta súchí lúli, ni ma' kivi nduu-yo yá'a yuán jíin sñin sñin sa'an, ndasa kuní chaa xnda'ú jà kándúkú-de tñin yátá-de yóó, saana inì-yo sá'a-de. ¹⁵ Chi sua ná kúñin-ró tú'un ndaa jíin tú'un kúndá'ú inì, te ná kuá'nu-ró jíin taká tíñu kuní máá I'a

kúu xiní, te I'a-ún kúu Cristo. ¹⁶ Te iní máá-yá, ñn-nə káñtá'an nń́ tǵku'nj, te ndítjñ tá'an ɬáká náty'un ɬáká vəu, te ná ñn ná ñn játíñu ndasa xiin tíñu. Te xndeá tá'an te skuá'nu tá'an jíin tú'un kúndá'ú iní.

Ñayivi ñúndijjin

¹⁷ Ty'un yá'a ká'an-ri, chī ká'an nī'in-ri jíin-ró cuenta máá Jító'o-yo, ja má káka-gə-ro náty'un kájika sava-gə ñayivi sñn nación, chī kájika kuu-i jíin tú'un kájani sáni iní máá-i. ¹⁸ Nj kakuña nu jini tuni-i. Te tú ñú'un kuti vida Dios iní-i, chī tú kájiní-i nuu máá-yá, chī nī'in iní añú-i. ¹⁹ Te ñayivi-ún, nī kayija-i jíin máá tú'un nī'in iní. Te nī kivi koyo-i jíin tú'un kuáxán ja ná kuítú iní-i sá'a-i ɬáká tiñu chá'an. ²⁰ Ko róo jíná'an-ró, nasu súan ní káskuá'a-ró íchi Cristo. ²¹ Te súan nī kajini so'o-ró tú'un-yə, te nī kəkutya-a-ró ní sá'a-yə, náty'un ío ndaa ty'un jíin Jesús. ²² Ná cháxio-ró máá cháa tú'ú kí'ín-de jíin táká tiñu nī jika-ró jíin-de ichi yatá, chī máni kuchá'an-de jíin táká tiñu ñáá sá'a-de kuni-de. ²³ Te ná ndújáá modo kájani iní-ro. ²⁴ Te ná núky'un-ró cháa jáá, ja ní kuvə'a-de náty'un káa máá Dios jíin tú'un ndaa, jíin tú'un ndoo ndija. ²⁵ Núsáá te ná síə-ro tú'un xndá'ú, te ná ká'an ndaa-ro jíin táká tá'an-ró, chī pedazo-yo kánakuní tá'an-yó. ²⁶ Nú kití iní-ro te mə sá'a-ró kuáchi. Ni mə kuá'a-ró tú'un ja kití iní-ro ondé kee ndikandii. ²⁷ Mə kuá'a-ró tú'un kukuu ja'ú jíin-ró. ²⁸ Ñayivi ní sakuí'ná, mə sakuí'ná-gə-i, chī sua ná sátiñu-i. Ná tñn-i ɬáká tiñu və'a jíin ndá'a-i, návə'a ná ní'ín-í nájíin kuá'a-i nuu ñayivi kánandí'i. ²⁹ Ni ñn ty'un chá'an mə kenda yu'u-ro, chī sua ná ká'an-ro tú'un və'a ja skuá'nu tá'an, návə'a ñayivi jini so'o-ún ná kéndoo luu iní-i sá'a. ³⁰ Nde'é-ró návə'a mə kúkuí'a iní Espiritu Santo Dios sá'a-ró, chī jíin Espiritu nī jaxin-yə sello róo, onde jinu kivi nákuuan-yə yóo. ³¹ ɬáká ty'un uə, jíin tú'un xaən iní, jíin tú'un kití iní, jíin tú'un kákanəá, jíin tú'un ká'an ndivə'a, ná cháxio-ró jíin táká tiñu jito u'ú tá'an. ³² Chī sua ná kúmaní-ro jíin tá'an-ró. Ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró. Ná sá'a-ró tóká'nu iní-ro núu tá'an-ró, náty'un nī sá'a Dios təká'nu iní-yə núu-ro sikí Cristo.

5 Te róo, ná ndáku-ró Dios náty'un se'e máá-yá ja maní jíin-yá. ² Te kaka kuu-ró jíin tú'un kúndá'ú iní, náty'un nī kundá'ú iní Cristo róo, te nī soko-yá máá-yá ja sikí róo, te nī ja'an asun-yá nī soko-yá máá-yá ja ní ja'a-yə máá-yá nuu Dios. ³ Ko ty'un téné, jíin táká ty'un chá'an, xí tú'un tóo iní, ni mə ndátu'ún-ró súan jíná'an-ró, chī tú súan kásá'a ñayivi ndóo. ⁴ Ni mə kóo ty'un chá'an, ni ty'un ñáá, ni ty'un ndiyi, chī túu sá'a luu. Chī sua ná nákuatá'ú-ró. ⁵ Chī a kájiní-ro já ío ndaa ty'un yá'a, ja ní ñn ñayivi kájika téné, xí já kásá'a chá'an, xí já tóo iní (chī ñn-ni kúu-ún jíin já kájatíñu nuu ndosó), tú nani'ín tá'ú kúti-í ndívi-i iní ñuu nuu tá'ú Cristo tiñu jíin Dios. ⁶ Koto-ró, mə xndá'ú ni ñn-i róo jíin tú'un sáni, chī ja sikí táká ty'un yá'a te cháə ty'un kití iní Dios sikí táká-i ja tú kájanatya-i. ⁷ Mə kivi nduuy-ro jíin-i núsáá. ⁸ Chī kivi sáá, nī káichaky-ro sikí ñúñáa, ko

vina, a káichaky-ro sikí ñúndijjin nuu máá Jító'o-yo. Ná káka kuu-ró náty'un kájika kuu ñayivi ñúndijjin núsáá. ⁹ Chī tiñu sá'a Espiritu kúu ɬáká ja vá'a, ɬáká ja ío ndaa, ɬáká ja ío ndija. ¹⁰ Ná ndúkú víi-ro táká ja kúsi iní máá Jító'o-yo sá'a-ró. ¹¹ Te mə kivi nduuy-ro jíin tíñu ñuñáa ja tú ní'ín tíñu, chī sua ná kána jíin-ró núu. ¹² Chī kúka nuu-yo ká'an-yo tíñu kásá'a sa'i-i. ¹³ Ko ɬáká ty'un ja á nī tuun nuu, jini ndijjin-yo núu sá'a luz, chī luz kúu ja kíñi'in ndijjin ɬáká-ni. ¹⁴ Ja yúan ká'an: Róo ja kákixi, natá'ú núu-ro, ná ndúko-ro má'ñú ndíyí, te Cristo ná stúun-yə núu-ro, áchí. ¹⁵ Núsáá te nde'é vá'a-ró ndasa kájika ñúkúún-ró, nasu náty'un cháa káñáa, chī náty'un cháa ndíchí. ¹⁶ Mə stíví-ró tiempo, chī kándañáa kivi yá'a. ¹⁷ Núsáá te mə ndúñáa xini-ro, chī sua ná júky'un və'a iní-ro naun tíñu játa'an iní máá Jító'o-yo. ¹⁸ Mə kóo ká'vá-ró sikí vino, chī jíin yúan te jita sáni-ró. Chī sua ná kútú Espiritu iní-ro. ¹⁹ Te ka'an jíin tá'an-ró jíin salmo, jíin yáə máá-yá, jíin yáə Espiritu. Te ichi iní añú-ro ná káta-ró te ná chíñú'ún-ró máá Jító'o-yo. ²⁰ Te nene nakuatá'ú-ró núu máá Táə-yo Dios sikí táká-ni, jíin sé'ví máá Jító'o-yo Jesucristo.

Ty'un kuandaty-yo núu tá'an-yó

²¹ Te kuandaty-ro núu tá'an-ró, chī káchiñú'ún-ró Dios. ²² Te ñasí'í, ná kuandaty-ña núu yii máá-ña, náty'un nuu máá Jító'o-yo. ²³ Chī yii kúu xiní ñasí'í, náty'un Cristo kúu-yə xini tǵku'nj. Te máá-yá kúu I'a náma-ún. ²⁴ Chī náty'un tiku'nj kájanatya-i nuu Cristo, suni súan ñasí'í ná kuandaty ndí'i-ña núu yii máá-ña. ²⁵ Te róo yii jíná'an-ró, ná kúndá'ú iní-ro ñasí'í-ro, náty'un nī kundá'ú iní Cristo tiku'nj-yə. Te nī ja'a-yə máá-yá ja tǵku'nj-ún, ²⁶ návə'a nasándoo-yə, te nakacha-yə-ún jíin máá tú'un, náty'un iní nuu ndúndoo jíin ndúcha, ²⁷ návə'a koo ñn tiku'nj luu kundii nuu máá-yá, ja tú kundiso cha'an, ni tú tí'yí, ni ñn ja súan, chī sua ná kóo ndoo, mə kúnchaə cha'an. ²⁸ Suni súan ɬáká yii, níni ná kúndá'ú iní-de ñasí'í máá-de, náty'un jíin máá-de. Chī cháa kúndá'ú iní-de ñasí'í-de, máá-de kúndá'ú iní-de. ²⁹ Chī tú ni ñn cháa jito u'ú-de máá-de, chī sua skée-dé te jito ñúkúún-de máá-de. Suni súan sá'a Cristo jíin tǵku'nj-yə. ³⁰ Chī náty'un pedazo máá-yá kákuu-yó, yiki-yá, kuñu-yə. ³¹ Ja yúan skéndoo cháa táə-de náə-de, te kétá'an-de jíin ñasí'í-de, te ñn-nə kákuu ndendúú-de. ³² Yíi xaən káa ty'un sa'í yá'a. Ko ruu, chī cuenta sikí Cristo jíin sikí tǵku'nj ká'an-ri. ³³ Ko ná ñn ná ñn róo, ná kúndá'ú iní-ro ñasí'í máá-ró, náty'un kúndá'ú iní-ro máá-ró. Te suni ñasí'í, ná kóo ja jíñú'ún-ña núu yii-ñá.

6 Hijo, kuandaty-ro núu táə-ro, nuu náə-ro sikí máá Jító'o-yo, chī yúan kúu ja vá'a sá'a-ró. ² Chī yə'á kúu xna'an-gə ty'un ja ndiso ta'ú, nī tá'ú-yá tiñu: Koo ja jíñú'ún-ró núu táə-ro núu náə-ro, ³ návə'a ná kéndoo və'a-ró, te ná'an kúchaky-ro iní ñuyívi yá'a. Achí. ⁴ Te róo, táə jíná'an-ró, mə skiti-ro iní se'e-ró jíná'an-i, chī sua ka'ny-ro-í, te stá'an-ro núu-í sikí máá Jító'o-yo.

⁵ Róó mozo jíná'an-ró, kuandaty-ro núy patrón-ro ñúyivi yá'a, jíin tú'un jííú'ún, jíin tú'un yú'ú, jíin tú'un koo kájí iní añú-ro, náty'un nuu Cristo. ⁶ Mə sá'a-ró tíñu ja kúsñ iní ñayivi ndé-i nuu, chí sua sá'a-ró náty'un mozo Cristo. Te kuu ini-ro sá'a-ró já játa'an iní Dios. ⁷ Te jíin iní jíin añú-ro kuatíñu-ró. Te kani iní-ro já núy máá Jító'o-yo játíñu-ró, nasu núy ñayivi. ⁸ Chí a kájiní-ro já nú tíñu və'a sá'a ñn ñn-ró, jíin yá'a te nani'in-ro yá'u-ró núy máá Jító'o-yo, vəsa mozo xí cháa jáka kuu ndicha-na. ⁹ Te róó patrón jíná'an-ró, suni súan sá'a-ró jíin-i, te mə síyú'ú-ro-í, chí a kájiní-ro já ío Jító'o máa-i jíin máa-ró ondé andívi, te ñn núú-ni ndito-ya táka ñayivi.

Ná kúkútu-yo jíin táka ty'un Dios

¹⁰ Te ñn-na ty'un ío, ñáni máni: Ná kuíñi ni'in-ró jíná'an-ró sá'a máá Jító'o-yo jíin fuerza sátiñu máa-yá. ¹¹ Ná kúkútu-ro jíin táka ty'un Dios návə'a mə káka yátá-ró sá'a ja'ú ja ndúkú tñin yátá róó. ¹² Chí nasu ká-jatá'an-yó jíin cháa yí'i niñi jíin kúñu, chí sua jíin já kakuñá'nu, jíin já kátñn so'o, jíin táka jító'o ñuyivi yá'a, ja kátá'ú tíñu ñuñáa yá'a, jíin táka tachí ñáá kájika nuu tachí. ¹³ Núsáa te ná kúkútu ndí'i-ró jíin táka ty'un Dios, návə'a mə káka yátá-ró kivi ío tündó'o. Te kundij ni'in-ró ondé nú ni ndí'i ni jinu ni sá'a-ró. ¹⁴ Núsáa te kuíñi ni'in-ró jíná'an-ró. Te chivə'a-ró tú'un ndaə, ná-

ty'un ná kúnu'ni sánchji-ró. Te ná kú'un-ró tú'un skéndo ndaə-ya róó, náty'un ñn su'ny káa. ¹⁵ Te ná kí'vi-ró tú'un və'a ty'un vindáə vinené, náty'un ndijan iní ja'a-ro. ¹⁶ Te ío ñn-na ty'un kánúú: Jíin tú'un kándija te kasu-ro máa-ró, náty'un ñn nuu tú'ma-ró, chí jíin yúan te kuu nda'va ndí'i-ró yáa ñú'un ja skée ja'ú náty'un ndua. ¹⁷ Te ná kú'un-ró tú'un nama róó, náty'un kachíní káa. Te náty'un machete, kuatíñu-ró tú'un Espíritu, chí yúan kúu ty'un Dios. ¹⁸ Te nene kakan ta'u-ro te ka'an ndə'ú-ro jíin-yá, te ná kakán ta'u-ro sá'a máa Espíritu. Te ja yúan ná kóo ndito iní-ro, te ja'a táka ñayivi ndóo ná kakán ta'u-ro, te ná ká'an ndə'ú-ro. ¹⁹ Te suni ka'an-ro já'a-rí, návə'a ná chúndéé iní-ri ndika-ri yu'u-rí kani-ri ty'un və'a ty'un sa'í-ya, ²⁰ te ka'an vatú máa-rí ndasa kánúú ká'an-ri, chí ja síkí tú'un-ún jáka kuu-ri, te nú'ni-ri. ²¹ Tíquico kúu cháa játíñu te skíkuu və'a-de tíñu máá Jító'o-yo, te maní-yo jíin-de. Te suni kastu'ún-de nuu-ro ndasa kua'an tíñu jáku-ri jíin, návə'a kuní ndí'i-ni-ró. ²² Máa já yúan-ni táji-rí-de kujaə-de nuu-ro, návə'a kuní-ro ndasa kakuu-ri, te ndundéé iní añú-ro sá'a-de. ²³ Ty'un kuaká'nu iní, jíin tú'un kúndá'ú iní, jíin tú'un kándija, ja kii nuu máa Táə-yo Dios jíin núy máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin táka ñani-yo. ²⁴ Ty'un luu ío iní-ya ná kóo jíin táka ñayivi maní ndija-i jíin Jító'o-yo Jesucristo. Súan ná kóo. Amén.

Filipenses

1 Máá-rí kákuu Pablo jíín Timoteo, mozo Jesucristo, te káchaa-rí tutu yá'a nuu táká ñayivi ndóo kákandíja nuu Cristo Jesús, ja káxiukú-i iní ñuu Filipos, jíín núu cháa ja kándjito-de-i, jíín núu cháa kájatíñu nuu-í. ² Tu'un luu ío iní, jíín tú'un kuaká'nu iní, ja kii nuu máá Táa-yo Dios jíín núu máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jíín-ró jííná'an-ró.

Ja ní nakuatá'ú Pablo nuu Dios

³ Nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí ndita'an jínu ja núku'un iní-rí róo jííná'an-ró. ⁴ Nú jikán ta'u-rí, te nene kúsi iní-rí jikán ta'u-rí ja róo jííná'an-ró. ⁵ Chi ni chindéé tá'an-ró jíín-rí skáka-yó tú'un va'a onde kiví xnáñúú, te onde vina. ⁶ Te jáni ndija iní-rí ja síjínu ná'ín-yá tíñu va'a ja ní skéj'á-yá jíín-ró, te súan kuuu-ga-ya jíín onde kiví ndíi Jesucristo. ⁷ Te suni ío va'a ja súan nákan iní-rí ja kúu taká róo, chí ñú'un iní añú-rí ja kúu róo, chí ni kani'in taká-ni yóo tu'un luu ío iní-ya, te káchindéé tá'an-ró jíín-rí kiví kánde-rí vekaa jíín ja káka'an-yo ja'a tú'un va'a jíín ja káxndeá-ga-yo. ⁸ Chi Dios kúu testigo-rí ja jiní-ya ná ku'a kúu iní-rí ja kúu taká róo, jíín ja maní-rí jíín-ró, nátu'un maní Jesucristo jíín-ró. ⁹ Te jikán ta'u-rí ya'a. Kuní-rí ja ná kúndá'ú-ga iní-ro tá'an-ró, te ná skuá'a-ga-ro júku'un-ga iní-ro tú'un-ya, te nde'é-ró ndéja ío va'a, ¹⁰ náva'a kuu kuatú'un-ró máá ja vá'a, te suni náva'a ná kóo káji iní-ro, te tú nakuxndíi-ya síkí-ro kiví ndíi Cristo, ¹¹ te suni náva'a ná kúkútu-ro jíín tíñu ndaa sá'a Jesucristo. Jíán kúu ja nákana jaa-yó Dios, jíín ja ká'an jííná'an-yó jíín-yá.

Modo ni jika máá tú'un va'a

¹² Nání, kuní-rí ja ná kuní-ro ná tundó'o ni ta'an-rí, chí ni jichá-ga tu'un va'a ni sá'a. ¹³ Te taká ñayivi ká'io iní palacio, jíín sava-ga-i, ni kajini tu'un-i ruu ndasa kánde-rí vekaa ja síkí Cristo. ¹⁴ Te kuachi ja nú'ni-rí kánde-rí vekaa, yuán ní kayija iní sava ñani-yo ja káchiñú'un-de máá Jíto'o-yo. Te ni kachundéé téyí-ga iní-de kájani-de tu'un va'a, te tuká káyu'ú-de. ¹⁵ Ndaa, chí sava ñayivi, kájani-i tu'un Cristo síkí tú'un kuásún iní, jíín ja kástátá'an-i. Ko sava-i, suni kájani-i tu'un síkí ja ká'io va'a iní-i. ¹⁶ Te sava-i kájani-i tu'un Cristo ja skuikín-ni-i tixín, te tú ndija-i, chí kákuni-i ja xndeá-ga-i tundó'o vekaa síkí-rí. ¹⁷ Ko sava-i kájani-i tu'un va'a chí kúndá'ú iní-i ruu, te a kájiní-i ja ndúkú íchi-rí ka'an-rí ja'a tú'un va'a. ¹⁸ Tú naún sá'a núsáa, chí taká-ni modo

jichá tu'un Cristo, va'a káka'an síkí-i, xí ká'an ndaa-i. Te ya'a kúu ja kúsi iní-rí sá'a, te ni ma ndé'í kuti ja kúsi iní-rí. ¹⁹ Chi jiní-rí ja ya'a kúu ja náma ruu, jíín ja kájikán ta'u-ro, jíín ja chindéé chítuu Espiritu Jesucristo ruu. ²⁰ Chi ñúkuu iní-rí, te kuní ndásí iní-rí, ja má kúka nuu kúti iní-rí, chí sua ná chundéé téyí iní-rí, náva'a ná ndúñá'nu Cristo sá'a máá-rí vina, nátu'un ñí ní kii-rí, te va'a ná kúu-rí xí kúchaku-rí. ²¹ Chi ja chakú-rí kúu ja jí-ka-rí jíín máá Cristo, te ja kúu-rí kúu ja ní'in-gá-rí. ²² Ko nú kuchaku-ga-rí, te súan ni'in-rí síkí taká tíñu ni sá'a-rí tú jiní-rí ndé ichi tñin-rí vii. ²³ Chi ma'ñú ndéndúú tu'un ya'a kánde-rí iní-rí. Te kúu iní-rí no'on-rí kunchaa-rí jíín Cristo. Yuán kúu máá ja vá'a xa'an-gá. ²⁴ Ko ja ná kúchaku núu-ga-rí kúu ja kánúú-gá ja síkí róo jííná'an-ró. ²⁵ Súan jáni ndija iní-rí. Yuán kúu ja jiní-rí ja kúkuu-ga-rí jíín-ró jííná'an-ró, náva'a ná kándíja va'a-ga-ro, te kusí-ga iní-ro. ²⁶ Náva'a kusí-ga iní-ro jííná'an-ró jíín Cristo Jesús ja síkí rúu, chí jaá tuku-rí nuu-ro. ²⁷ Mání ná káka kuu va'a-ró jííná'an-ró, nátu'un kánúú máá síkí tú'un va'a Cristo, náva'a va'a ná jaá-rí te kuní-rí nuu-ro, xí va'a ná kúnchaa jíká-rí, ko kuni tu'un-rí róo ja ká'jin ni'in-ró jíín ñin-ni xini, te jíín ja ñin ká'nu-ni kásatíñu ni'in-ró síkí tú'un va'a ja kákandíja-yó. ²⁸ Te ma yú'ú kuti-ro sá'a ja kájito u'u róo, chí yuán kúu tu'un ja náa íi máá jííná'an, ko róo, a kaku-ró jííná'an-ró, chí ya'a sá'a Dios. ²⁹ Chi ni ja'a Cristo uu tu'un nuu-ro jííná'an-ró. Nasu máá ñin ja ná kándíja-ró núu-yá, chí suni ja ná ndó'o-ró ja síkí máá-yá. ³⁰ Te suni kándo'o-ró nátu'un ni kajini-ro ja ndó'o-rí, te vina a ni kajini tu'un-ró ja jíku jíín-rí.

Ja ní sásúchí-yá máá-yá

2 Núsáa te jíín tú'un ndéé ío iní Cristo, jíín tú'un kúndá'ú iní-ya yóo skandá-ya róo, jíín tú'un ja ká'io ñin núu-ró iní máá Espiritu, jíín tú'un maní iní-ro jíín-i, jíín ja jíto ndá'ú-ro núu-í. ² Jíín taká tu'un ya'a ná kúkuu-ró, náva'a kusí xa'an iní-rí. Te ñin-ni ná káa xini-ro. Te ñin-ni ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró. Te ñin-ni ná kóo iní-ro jíín ñin-ni ná káni iní-ro. ³ Tú ni ñin ndatíñu sá'a-ró ja kuatá'an-ró, xí ja sáxixi-ro máá-ró, chí sua ná kóo súchí iní-ro jííná'an-ró, te ná táva-ro cuenta ja vá'a-ga kúu tá'an-ró vásá máá-ró. ⁴ Te ma kóto-ró tíñu ja kúu máá-ró jííná'an-ró, chí suni ná kóto-ró tíñu ja kúu tá'an-ró. ⁵ Ná káni iní-ro jííná'an-ró nátu'un ni jani iní Cristo Jesús. ⁶ Te máá-yá ni ka-ya nátu'un Dios, ko tú ní ndío iní-ya ja jíín fuerza nduu ñin núu-yá jíín Dios. ⁷ Ko ni síá-ya máá-yá, te ni nduu-ya nátu'un kándaa

mozo, ni kaku-ya nátu'un jíto cháa. ⁸ Te nuu ní ken-da-ya nátu'un jíka cháa, te ni sásúchí-yá máá-yá. Te ni jandatu-ya ondé ni jí'i-ya, vasa ni jí'i-ya jiká cruz. ⁹ Ja yúan ní nduñá'nu luu xaḡn-yá ni sá'a Dios, te nuu Jesús ni ja'a Dios ñn s'v'í kánúú núu táká-ga s'v'í. ¹⁰ Náv'a jíin s'v'í Jesús ná júkuiñi jíit' táká ja ká'jin iní andé'v'í, jíin ja ká'jin nuu ñú'un, jíin ja ká'jin chíi ñu'un, ¹¹ te taká yu'u ka'ḡn ndaa ja Jesucristo kúu máá Jíto'o. Yuán ká-nakana jaa-ún máá Táa-yo Dios. ¹² Nánj' mánj, nene ná-tu'un ni kajandatu-ro núu-rí kivi ní kandij-ri nuu-ro, te suni súan va'a-ga ni kasá'a-ró v'ina vasa jiká ní kan-cha-ri, núsáá te v'ina ná sátiñu va'a-ró náv'a ná kée va'a ja náma-ró máá-ró. Te jíin tú'un yú'u, tu'un kisi-i róó, ná sá'a-ró. ¹³ Chí Dios kúu I'a sátiñu jíin-ró náv'a ná sá'a-ró ndasa kuní maá-yá, jíin ndása kúsi iní máá-yá. ¹⁴ Mā kútuku iní-ro jíin tíñu kásá'a-ró, ni mā ká-na-ḡ-ro jíin tá'an-ró. ¹⁵ Náv'a tú naún náku'ndíi-ya sikí-ro. Te mā kivi nduu-ro jíin tíñu ñáá. Te kuu-ró séle Dios, ñayivi tú cha'ḡn, vasa kájika kuu-ró má'ñú ñayivi yákua yo'o iní, jíin má'ñú ñayivi ní'in iní. Te mā'ñú ñayivi-ún kástuun-ro nátu'un lámpara iní ñuy'ivi. ¹⁶ Kut'ñ iní-ro tú'un ja kúchaku-ro jíin, náv'a kusí iní-ri kivi ndíi Cristo. Yuán-na te kuní-ri ja ná tú ní jíka kuu sáni-ri, ni tú ní kána sáni tajin-ri. ¹⁷ Te nú ni jati niñi-ri ja ndúkú-rí skándija-ga-ri róó, yuán kúu nátu'un ni sokó-rí máá-rí nuu-yá. Yuán kúsi iní máá-rí, te suni kúsi iní-ri ondé jíin táká róó jíná'an-ró. ¹⁸ Te suni súan ná kúsi iní máá-ró jíná'an-ró, te ná kúsi iní-ro ondé jíin rúu.

Tu'un Timoteo jíin Epafrodito

¹⁹ Ko ñúkuu iní-ri ja ná kuá'a máá Jíto'o-yo Jesús tu'un, te táji yachí-ri Timoteo ja-de nuu-ro, náv'a ná ndúndéé iní-ri nú ni jini-ri ndasa ká'io-ró. ²⁰ Chí tú kuti ingá cháa ío yá'a ja ñn-ni xini kúñava'a jíin-rí nátu'un máá-de, ja kuítú iní koto ñúkuún róó. ²¹ Chí taká-de kándúkú-de ja kúu máá-de, ko nasu ja kúu Cristo Jesús. ²² Ko a ni kajini-ro ja bueno sá'a Timoteo. Ná-tu'un se'e jíin táa-i, suni súan ni kuu jatiñu-de jíin-rí jani-de tu'un va'a. ²³ Núsáá te ñúkuu iní-ri táji-ri cháa yá'a ja-de nuu-ro, te nú ni jini-ri ndasa kua'ḡn tíñu jíku-ri jíin. ²⁴ Te jani ndija iní-ri ja kuá'a máá Jíto'o-yo tú'un, ja súni máá-rí ja yachi-ri nuu-ro. ²⁵ Ko ni jani iní-ri ja kánúú táji-ri ñani-ri Epafrodito ja-de, chí cháa sátiñu jíin-rí kúu-de, te chindéé tá'an-de jíin-rí. Te suni ndajá'a máá-ró ní kuu-de sáá. Te suni jatiñu-de nuu-rí taká nuu nándi'i-ri-de. ²⁶ Chí ni kuu xaḡn iní-de ja kuní-de nuu-ro jíná'an-ró núu. Te ni kuku'ḡ iní-de, chí a ni kajini tu'un-ró ja ní ku'u-de. ²⁷ Chí jandaa ni ku'u-de ja á yani kuu-de núu, ko Dios, ni kundá'ú iní-ya-dé, ko nasu máá ñn-de, chí onde ruu, náv'a tú kaa-ga kuku'ḡ iní-ri núu. ²⁸ Núsáá te jíitú iní-ri ni táji-ri-de ku-ja-de nuu-ro, náv'a ná kuní-ro núu-dé jíná'an-ró. Te ndusi túku iní-ro, te ruu tuká nduku'ḡ ndás' iní-ri. ²⁹ Núsáá te kuatá'ú-ro-de, chí kándija-de nuu máá Jí-

to'o-yo, te ná kóo siñ iní-ro, te ka'ḡn jíitú'ún-ró jíin cháa ja kándaa nátu'un káa-de. ³⁰ Chí a yani kuu-de núu, ja sikí tíñu máá Cristo. Te vasa ní jíi-de ko a ni skíkuu-de tíñu ja tú ní síjnu máá-ró ja kúu ruu.

Ná sikí ndúkú ndéé-yó

3 Te ñn-na tu'un ío ñáni. Ná kúsi iní-ro jíin máá Jí-to'o-yo. Chí ruu, jandaa, tú kúnini iní-ri cháa-ri suni suni-ni tu'un-ún nuu-ro, ko súan ío seguro-ga ja kúu róó. ² Mā kóto-ró núu tí'ina. Mā kóto-ró núu ñayivi kásá'a tíñu ñáá. Mā kóto-ró núu cháa ni kaxiti ndúu. ³ Chí yóó kákuu cháa ni kaxiti ndúu ndija. Te jíin iní jíin añu-yo kachiñú'ún-yo Dios. Te kákuu iní-yo jíin Cristo Jesús. Chí tú kachiñú'ún-yo máá-yo. ⁴ Te nú ndé cháa jani iní-de ja kúu chíitú'ún-de máá-de, te suni ruu ví'i-gá sá'a-ri núu, chí suni ruu chíitú'ún-rí máá-rí nú súan ío núu. ⁵ Chí ni xiti ndúu ruu nuu uná kivi. Te suni tata Israel kúu-ri. Te suni tá'an tata Benjamín kúu-ri. Te suni hebreo se'e hebreo kúu-ri. Te suni ni chíitú'ún-rí ley ja kachiñú'ún fariseo. ⁶ Te ni jíitú iní-ri ni chindikin-ri tikuní ni sá'a ndiva'a-ri jíin-i. Te tú ní náku'ndíi ni ñn ley sikí-rí, chí ni skíkuu ndaa-ri. ⁷ Ko taká tíñu ja kúndéé-rí jíin núu, tú sá'a-ri cuenta jíin-ún v'ina, chí va'a-ga ná náa-ún, te ná chíitú'ún-rí Cristo jani iní-ri. ⁸ Te jandaa, chí jani iní-ri ja va'a-ga ná náa taká tíñu-ún, náv'a ná kuní va'a-ri ja kúu tu'un Jíto'o-ri Cristo Jesús, chí jian kúu ja kánúú-gá. Te ja sikí máá-yá ni xnáa-rí taká tíñu, te jani iní-ri ja máni kuayo kúu. Súan sá'a-ri náv'a kundéé-rí naja-ri nuu Cristo, ⁹ te náv'a ñn kivi te a jini-ri ja kánde-ri chíi Cristo. Ko nasu ja sánda-ri máá-rí jíin ley, chí sua ja kéndoo ndaa-ri sá'a Dios jíin tú'un kándija-ri, chí kándija-ri nuu Cristo, ¹⁰ náv'a kuní va'a-ri nuu-yá, te kuní-ri ndasa káa fuerza naschakú-ya yóó, te suni ndo'o ta'ḡn-ri jíin-yá, te suni nduu-ri ná-tu'un káa máá-yá jíin tú'un ja ní jí'i-ya. ¹¹ Chí sanaa te súan kundéé-rí nachaku-ri mā'ñú ndíyi. ¹² Te chá'ḡn-ga kundéé-rí, ni té chá'ḡn-ga yija-ri. Ko ndúkú ndéé-rí kua'ḡn-ri náv'a ná ní'in-rí tu'un-ún, chí ja yúan kúu ja ní ní'in Cristo Jesús ruu. ¹³ Nánj' jíná'an-ró, ruu na tú sá'a-ri cuenta ja á ni kundéé-rí jíin. Ko máni xnáa-rí iní-ri taká ja ní kuu ichi yatá, te skáa-ga-ri ichi núu-rí kua'ḡn-ri jíin. ¹⁴ Te ndúkú ndéé-rí kua'ḡn-ri ná ja-ri on-de nuu ío ku'a, náv'a kundéé-rí ní'in-rí premio ja kuá'a Dios, chí kana-ya xini-rí ki'in-ri ichi nínu onde jíin Cristo Jesús. ¹⁵ Te ndé yóó ni yija-yó, te súan ná kóo xini-yo núsáá. Te nú ndé róó s'ñin xini káñava'a-ró, suni ya'á ná stá'ḡn Dios nuu-ro. ¹⁶ Ko nú ndasa ni kundéé-yó ní skuá'a-yó, súan ná káka-yó, te suni ñn-ni ná kóo xini-yo. ¹⁷ Nánj, ná ndáku-ró rúu jíná'an-ró, te kunchaa nuu-ro ñayivi kájika súan nátu'un ichi ní stá'ḡn-ri nuu-ro. ¹⁸ Chí kua'ḡ ñayivi kájika kuu-i ichi ñáá, te tñj' jinu ni jani-ri tu'un ñayivi yúan nuu-ro. Te suni ká'ḡn ndé-ri jíin-ró v'ina, ja máá-i kákuu ñayivi kájito u'u-i tu'un ja ní jíi Cristo jiká cruz. ¹⁹ Te ñn kivi te naa íi ñayivi-ún, te ndí-i. Chí máni chíitú'ún-i toko-í. Te kúsi

iní-i jíín tú'un ja kúka nuu iní-i sá'a núú. Te kaní iní-i ndé'é-i nuu ndátíñu ío iní ñuyívi. ²⁰ Ko ñuu máá-yó kúu onde andívi. Te suni onde yúan káinda-tu-yó ndíi máá Jító'o-yo Jesucristo, I'a nama yóó. ²¹ Te máá I'a-ún, nasama-ya yíki kúñu ndá'ú-yo, náva'a nduu nátu'un káa yíki kúñu ndíi ncháa máá-yá. Chí Dios kúu ka'nu-ya táká ja ío, te suni jíín fuerza-ya sá'a-ya-ún.

Nene ná kúsii iní-yo

4 Ñáñi mání jíná'an-ró, súan ná kuíñi ñi'in-ró jíín máá Jító'o-yo, chí kúu iní-rí róó, te kúsii iní-rí jíín-ró, te róó kúu nátu'un premio-rí. ² Te ká'an ndá'ú-rí jíín Evodia, te ká'an ndá'ú-rí jíín Síntique ja ná kóo ñin-ni xini-ñá jíná'an-ña, nátu'un kuní máá Jító'o-yo. ³ Te nuu róó Timoteo, suni ká'an ndá'ú-rí jíín-ró, chí chaa ñi chindéé tá'an va'a jíín-rí kúu-ró, te ná kuá'a núu-ró ndá'a núu ñá'an yá'a, chí ñi kasátiñu ñi'in-ña jíín-rí ñi jani-rí tu'un va'a sáa, te suni onde jíín Clemente jíín sá-va-ga ñayivi kásátiñu jíín-rí, chí s'ví ñayivi yúan a káyo-so núu lista ñayivi kúchaku ñí káni. ⁴ Nene ná kúsii iní-ro jíná'an-ró núu máá Jító'o-yo. Inga jínu ká'an-rí jíín-ró: Ná kúsii iní-ro. ⁵ Ka'an maní-ro jíná'an-ró náva'a ná kuichá tu'un ki'in nuu táká ñayivi já súan káa máá-ró. Máá Jító'o-yo a ñi kuyani-ya. ⁶ Ma nándi'i iní-ro sikí ní ñin. Ko ná ká'an-ro jíín Dios onde jíín tú'un ká-nakuatá'ú-ró, jíín tú'un kájikān ta'u-ro, jíín tú'un ká-ka'an ndá'ú-ro, náva'a ná kuní-ya ndéja kuní máá-ró. ⁷ Yúan-na te Dios ku'a-ya tú'un vindáa vinené iní añú-ro jíín xiní-ro. Vasa tú kájuku'un iní-ro ndasa sá'a-ya-ún, te koto-ya róó onde jíín Cristo Jesús. ⁸ Ñáñi, máá ñin-na tu'un ío. Tu'un yá'a ná kúndee xini-ro: Taká tu'un ndija, taká tu'un jíí'ún, taká tu'un ndaa, taká tu'un ndoo, taká tu'un maní iní, taká tu'un ja játú'ún-i, taká nuu ío ja vá'a, jíín táká ja kúu nakana jaa-yó-yá sá'a, yúan ná núku'un iní-ro. ⁹ Taká tu'un ja ní kaku-

tu'a-ró, jíín tú'un ñi kani'in-ro, jíín tú'un ñi kajini so'o-ró, jíín tíñu ñi kajini-ro sá'a máá-rí, taká yúan ná sá'a máá-ró. Yúan-na te máá Dios, I'a já'a tu'un vindáa vinené, koo-ya jíín-ró. ¹⁰ Ko kúsii xáan iní-rí jíín máá Jító'o-yo, chí vina, vasa kuéé, ko ñi kanuku'un iní-ro, te ñi kachindéé-ró rúu. Chí súan sá'a-ró kuní-ro núu, ko tú ní ío modo. ¹¹ Nasu já ndá'ú tá'an-rí ká'an-rí, chí ruu, a ñi skuá'a-rí kaan-rí jíín nú ndasa-ni tá'an-rí. ¹² Jini-rí kuchaku ndá'ú-rí, te jini-rí kuchaku kúká-rí. Ndi'i ñi skuá'a-rí, te a ñi kaan-rí jíín táká, nú ja ndá'a chí-rí, nú ja yíta'an nuu-rí, nú ja kúñava'a kua'a-rí, xí já tá'an ndá'ú-rí. ¹³ Ndi'i-ni kúu sá'a-rí, chí máá Cristo já'a-ya fuerza iní-rí. ¹⁴ Ko bueno ñi sá'a-ró já ní jito ta'an-ro túndó'o jíín-rí. ¹⁵ Te róó, ñayivi ñuu Filipos, suni a kájiní-ro já ní ñin tikuní tú ní kájito tá'an jíín-rí ja kuá'a yakú najíin kúta'u-rí, chí máni róó jíná'an-ró onde kivi ní kejá'a-rí jáni-rí tu'un va'a ná ñi kenda-rí vai-rí ñuu Macedonia. ¹⁶ Chí onde ná kándeé-ga-rí ñuu Tesalónica ñi katáji-ró yakú ja jínu ñú'ún-rí, ñi ja ñin uu jínu. ¹⁷ Nasu ndúkú-rí ja kuá'a-ró núu-rí núu, chí ndúkú-rí ja ná ndeá-ga ta'u-ro núu-yá. ¹⁸ Te a ñáva'a-rí taká ja jínu ñú'ún-rí, te sobra-ga ío. Te a ñú'un chítú iní nda'a-rí, chí ñi ñi'in-rí ja ní katáji-ró vái jíín Epafrodito. Te kúsii iní Dios sá'a, chí nátu'un ñi kasoko vá'a-ró núu-yá, te asun já'an. ¹⁹ Te Dios máá-rí, ná náku'a-ya núu-ro táká ja nándi'i-ró, chí kúká máá-yá jíín tú'un ja vá'a ja lúu ío iní Cristo Jesús. ²⁰ Te nuu máá Táa-yo Dios ná nákana jaa-yó-yá ñí káni ñí kuiá. Súan ná kóo. Amén. ²¹ Ná sándéé iní taká ñayivi ká'jo ndoo ñi sá'a Cristo Jesús, achi-ro kúni-i. Te ñani-yo já káxiukú jíín-rí yá'a káka'an ja ná sándéé iní-ro jíná'an-ró. ²² Te taká ñayivi ndoo ká-ka'an-i ja ná sándéé iní-ro jíná'an-ró. Te ñi kaa-ga ká-ka'an ñayivi káxiukú vé'e César. ²³ Tu'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíín táká róó jíná'an-ró. Amén.

Colosenses

1 Máá-rí Pablo kúu apóstol Jesucristo, chī súan nī jata'ān inī Dios. Te jíin ñaní-yo Timoteo, ² káchaa-ri tutu yá'a nuu ñáyivi ndóo, jíin núu ñaní-yo kákandíja nuu Cristo ja káxiukú-i inī ñuu Colosas. Tu'un luu jíin tú'un kuaká'nu inī ío inī máá Táa-yo Dios, jíin iní máá Jíto'yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Tu'un nī jikān ta'u Pablo nuu Dios ja'a máá-i

³ Nene kájikan ta'u-rí ja'a róo jíná'an-ró. Te kánaku-atá'ú-ri nuu Dios Táa Jíto'yo-yo Jesucristo. ⁴ Chi nī kajini tu'un-ri róo ja kákandíja va'a-ró núu Cristo Jesús, jíin ndasa kájito ndá'ú-ro núu táká ñáyivi ndóo, ⁵ chī káñukuu inī-ro ní'in-ro ja yíva'a onde andívi. Tu'un yúan a nī kajini tu'un-ró, chī súan ká'an ndaa tu'un va'a. ⁶ Chi tu'un-ún, a nī ja nuu-ro jíná'an-ró, ná tu'un nuu ñí ñúyivi, chī ní'in tíñu te ndeá kua'an, suni ná-tu'un nī sá'a jíin-ró onde kivi ní kajini so'o-ró. Te nī kajiku'un ndija inī-ro tú'un luu ío inī Dios, ⁷ ná tu'un nī kutu'a-ró ní sá'a Epafras. Mozo ta'an jíin-yo kúu-de. Te kúmani-yo jíin-de. Te cha-ún jítíñu va'a-de nuu Cristo ja sikí róo jíná'an-ró. ⁸ Cha-ún, nī kastu'ún-de tu'un-ró núu-rí ndasa kákundá'ú inī tá'an-ró sá'a Espíritu. ⁹ Ja yúan rúu jíná'an-ri, suni tú kájukuiñi-ri ja kájikan ta'u-rí ja'a-ro núu-yá onde kivi ní kajini tu'un-ri tu'un-ún. Te kájikan-ri nuu-yá ja ná kuní ndí'i-ró ndasa jata'an inī máá-yá, te ná kuní-ro táká tu'un ndíchí jíin tú'un júku'un va'a inī-ro sá'a Espíritu, ¹⁰ ná va'a ná káka kuu luu-ró, ná tu'un kuní máá Jíto'yo-yo, te ná kúsi vá'a inī-yo sá'a-ró jíin táká-ni, te ñani tíñu va'a júku-ró jíin, ná ní'in tíñu, te ná júku'un-ga inī-ro sikí Dios. ¹¹ Te va'a téyíí ná yíja táká fuerza-ya inī-ro, ná tu'un káa fuerza luu máá-yá, ná va'a ná kóo siñ inī-ro, te ká'nu koo inī-ro, te kuandéé inī-ro. ¹² Ná nákuatá'ú-ró núu máá Táa-yo Dios ja ní chi'i-ya fuerza yóo ná va'a ní'in tá'an-yo tá'u-yo jíin ñáyivi ndóo ja ká'jin-i nuu ndíi ncháa. ¹³ Chi nī ndíi'in máá-yá yóo inī nda'a fuerza ñuñáa, te nī xndívi-ya yóo inī ñuu nuu tá'ú tíñu Se'e-ya, I'a maní-yá jíin. ¹⁴ Te Se'e-ya-ún, chī nī ñakuaan-ya yóo jíin ñíí-yá. Te nī sá'a-ya túká'nu inī-ya núu-yo jíin kuáchi-yó.

Muestra Dios kúu Jesús

¹⁵ Te Se'e-ya-ún kúu muestra Dios, I'a tú jiní ndijin-yo núu. Te xñañúú-gá Se'e-ún, vásá táká ndatíñu ja ní sá'a-ya. ¹⁶ Chī jíin máá Sé'e-ya-ún kúu ja ní kuvá'a táká ndatíñu ja ká'io andívi, jíin ja ká'io inī ñuyívi ja jiní-yo núu jíin ja tú jiní-yo núu, kúu nuu tá'ú tíñu, kúu nuu

kúñá'nu, kúu ja kátñin xini, kúu ja kándiso tíñu. Ndí'i nī kuvá'a nī sá'a Dios jíin máá-yá, te kúu cuenta máá-yá. ¹⁷ Máá-yá ío xna'an-ga vásá ní kuvá'a táká ndatíñu, te táká ndatíñu tñin nī'in máá-yá. ¹⁸ Te máá-yá kúu xini tñku'ní, te ná tu'un yiki kúñu-ya kúu-ún. Máá-yá kúu nuu kéjá'á, te máá-yá nī nachaku xna'an-ga ma'ñú ndívi, ná va'a kuñá'nu-ga-ya núu táká-ni. ¹⁹ Chi nī kusñ iní máá Dios ja ñú'un tá'an ká'nu-ni-ya jíin máá Sé'e-ya, ²⁰ ná va'a naketá'an táká-ni jíin Dios sá'a-ya jíin máá Sé'e-ya. Te jíin ñíí Sé'e-ya, I'a nī ndo'o jikā cruz, te ná kóo paz sá'a-ya sikí máá ja ká'io inī ñuyívi jíin ja ká'io andívi. ²¹ Te suni súan nī sá'a Se'e-ya jíin-ró, chī sñin sikí ní ka'jin-ró sáa, chī nī kajito u'u-ro-ya, te máni tíñu ñáá nī kasá'a-ró núu. Ko vina a nī nasketá'an-ya róo jíin Dios. ²² Ya'a ní sá'a-ya jíin yíki kúñu-ya ja ní j'i, ná va'a nasándoo-ya róo, te ma kúnchaa cha'an róo, ni ma ká-na jíin Dios nuu-ro hora stá'an-ya róo nuu Dios. ²³ Súan sá'a-ya nú kuiñi nī'in-ró, te kandíja ndija-ró, te ni ma násama inī-ro jíin tú'un va'a káñukuu inī-ro ja ní kajini so'o-ró. Chī tu'un-ún a nī jichā ñí ñúyivi chíi andívi. Te ruu Pablo kúu cha jítíñu sikí tú'un-ún.

Sátíñu Pablo ja'a ñáyivi sñin nación

²⁴ Te kúsi iní-ri vina, chī ndó'o-ri ja sikí róo jíná'an-ró. Te skíkuu yiki kúñu-ri ja kúmani-gá ndo'o Cristo inī tiku'ní máá-yá, ja kúu yiki kúñu-ya, ²⁵ te suni jítíñu-ri nuu-ún, chī súan nī cha Dios tíñu sikí-ri ja'a róo, ná va'a ná ká'an ndí'i-ri tu'un Dios jíin-ró. ²⁶ Yuán kúu máá tú'un sa'í ja ní yisa'í onde ná nī kejá'á kuiá aná'an jíin ñáyivi. Ko vina a nī stá'an ndijin-ya tú'un-ún nuu táká ñáyivi ndóo máá-yá. ²⁷ Chī máá Dios súan nī kuní-ya stá'an-ya núu ñáyivi-ún, ndasa kúka káa tu'un luu ja ndiso tu'un sa'í yá'a, kua'an nuu ñáyivi sñin nación. Te tu'un-ún kúu máá Cristo kándeé inī-ro, jíin ja káñukuu inī-ro núu lúu kánchaa-ya. ²⁸ Te tu'un I'a-ún kúu ja ká-jani-ri, te kákana jíin-rí nuu táká ñáyivi. Te jíin tú'un ndíchí kástá'an ñúkuún-rí nuu-í ná va'a ná yíja va'a táká-i kuiñi-nu Cristo Jesús sá'a-ri. ²⁹ Te ja sikí yúan sátíñu-ri. Te nī'in sátíñu-ri jíin fuerza máá-yá. Te máá fuerza-ya-ún kúu ja sátíñu téyí jíin-rí.

2 Chī kuní-ri ja ná kuní-ro ndasa ndí'i xañ iní-ri ja sikí róo jíin sikí táká ñáyivi ká'io inī ñuu Laodicea, jíin sikí táká ñáyivi tú kájiní kuti núu-rí ndasa káa-ri, ² ná va'a ná ndúndéé iní añú-i, te ñin nuu kúnchaka maní tá'an-i, te ná júku'un ndí'i iní-i táká tu'un luu-ya, ná va'a kuní-ri tu'un sa'í máá Táa-yo Dios te yúan kúu cuenta Cristo. ³ Chī inī nda'a máá-yá yisa'í táká yaka

tu'un ndíchí, jíin tú'un ja júku'un iní-yo sá'a. ⁴ Te tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró, náva'a tú ni ñn chaá xndá'ú-de róó, ja kándija-ró ingá tu'un tñin yátá. ⁵ Chi vaša kándeé jíká máá-rí, ko nátu'un kándeé-ri jíin-ró, te kúsiñ iní-ri te ndé'é-rí tíñu va'a kásá'a-ró, chĩ nĩ'in kákandija-ró núu Cristo. ⁶ Chĩ nátu'un nĩ kajatá'ú-ró máá Jító'o-yo Jesucristo, súan ná káka-ró jíin-yá núsáá. ⁷ Ná nákuikĩn yo'o-ro iní-yá. Te ná skuá'nu tá'an-ró sikí-yá. Te ná yija va'a-ró jíin tú'un kándija, nátu'un nĩ kutu'a-ró. Te ná ndeá-ga-ro jíin tú'un-ún, onde jíin tú'un nakuatá'ú-ró núu-yá.

Iní nda'a Cristo ncháá taká-ni

⁸ Koto va'a-ró máá-ró, náva'a tú xndá'ú ni ñn ñayivi róó, jíin sikí tú'un ndíchí ñáá, jíin tú'un vixi sání, ná-tu'un ío tanĩnu chaá, modo kásá'a-de iní ñuyívi yá'a te tú kásá'a-de ja kuní Cristo. ⁹ Chĩ jíin máá-yá, te iní yiki kúñu máá-yá, ncháá ndí'i taká-ni ndasa káa Dios. ¹⁰ Te ká'io chítú-ró jíin Cristo. Te máá-yá tñin xiní táká ja tá'ú tíñu, jíin táká ja kándiso tíñu. ¹¹ Te suni jíin máá-yá nĩ kaxitĩ ndúu-ro, ko nasu jíin ndá'a ní kaxitĩ ndúu-ro. Te nĩ chaxio-yá táká kuachi ndiso máá-ró, chĩ Cristo ná-tu'un nĩ xitĩ ndúu-yá róó. ¹² Chĩ ñn núu-ni nĩ kayuji-ró jíin-yá nuu ní kajanducha-ro, te suni yúan nĩ ka-nachaku-ro jíin-yá, chĩ nĩ kákandija-ró tíñu sá'a Dios ja ní naschakú-yá Jesús ma'ñú ndíyi. ¹³ Ko róó, tú kaxitĩ ndúu-ro núu, te a nĩ kají'i-ro ní sá'a taká kuachi-ró. Ko ñn ká'nu-ni nĩ kanachaku-ro jíin Cristo nĩ sá'a Dios. Te nĩ sá'a-yá tóká'nu iní nuu táká ja ní kasá'ña-mu-ró. ¹⁴ Te nĩ nda'va-yá acta ja tñin sukun-yo te jito u'u yóó núu. Te nĩ skána-yá, chĩ nátu'un nĩ stñin-yá-ún jíin ndúyu kaajika cruz. ¹⁵ Te nĩ tevíchí-yá taká ja kátá'ú tíñu jíin já kándiso tíñu, te nĩ kiñi'in ndijin-yá, te nĩ kakuka nuu. Chĩ nĩ kundéé-yá jíin, nĩ sá'a máá cruz. ¹⁶ Ja yúan ma kuá'a-ró tú'un ja náku'ndíi ni ñn-i sikí-ro, cuenta sikí ja yee, xí já jí'i, xí cuenta kivi' ío viko, xí já núkoso yóo, xí sikí kivi' ndéatú. ¹⁷ Chĩ yúan kúu nátu'un ñn kuanda'u taká ndatíñu chaá kuee-ga, ko máá jándáa kúu ja cuenta máá Cristo. ¹⁸ Ma kuá'a-ró tú'un ja ní ñn ñayivi kasú-i nuu tá'u-ro. Chĩ kásá'a-i ja súchí iní máá-i, te káchiñú'ún-i taká ndajá'a-yá. Te káki'vi nduuy-i jíin tú'un ja tú ní kájiní ndijin-i, te máni kásá'vixi sání-i máá-i. Chĩ yúku xiní máá-i. ¹⁹ Te tú ká'jin nĩ'in-i jíin máá I'a kúu xiní. Chĩ máá-yá kúu ja skuá'nu yiki kúñu, chĩ skée máá-ún túchi, te ñútá'an sá'a máá túchi, te já'nu máá sá'a Dios. ²⁰ Chĩ nú nĩ kají'i-ro jíin Cristo sikí táká tanĩnu iní ñuyívi, te naja kajika-ga-ro nátu'un kájika ñayivi ñuyívi. Te naja káandatu-ro núu tú'un yá'a: ²¹ Ma tñin-ró, ni ma ké'é-ró, ni ma kée-ro, áchí. ²² Chĩ taká tu'un-ún nini kájatíñu máá, te ndí'i-ni naa. Chĩ máni tu'un, máni tanĩnu ja ní jani sání iní ñayivi kúu-ún. ²³ Kájani ndija iní-i ja tú'un ndíchí kúu-ún, chĩ sté-tuu-ún-i ja ní'in chiñú'ún-i, te sá'a ja sásúchí iní, te nĩ'in ndónnda máá sikí yiki kúñu, ko tú ní'in tíñu kuti já kasú nuu ja kuní máá-i.

³ Núsáá te nú nĩ kanachaku-ro jíin Cristo, te va'a-ga ná ndúkú-ró tú'un andé'vi, nuu kánchaa Cristo ichi ndává'a Dios. ² Ná káni iní-ro sikí tú'un ká'io ichi andé'vi, nasu sikí tú'un ká'io iní ñuyívi. ³ Chĩ a nĩ kají'i-ro, te vida-ro, a yísá'í, jíin Cristo iní Dios. ⁴ Te Cristo, I'a kúu vida-ro-ún, te nú kenda ndijin-yá, yúan-na te suni luu kenda koyo ndijin-ro jíin-yá.

Chaa tú'ú jíin cháa jáá

⁵ Ná kasú-ro iní yiki kúñu-ró já káa yúku, náva'a ma sá'a téné, ma koo chá'an, ma káni ñáá iní, ma ndío iní, chĩ ñn-ni kúu-ún jíin já chíñú'ún ndosó. ⁶ Chĩ ja sikí táká tíñu yúan kúu ja kití iní Dios, te ndonda-yá sikí ñayivi ní'in iní. ⁷ Te suni jíin tíñu-ún nĩ kajika-ró núu, ná nĩ kasá'a-ró súan. ⁸ Ko vina ná síá-ro táká tu'un yá'a núsáá: Tu'un kití iní, tu'un xañ iní, tu'un káñáá, tú'un ká'an sikí tá'an, jíin tú'un chá'an kenda yu'u-ro. ⁹ Ma xndá'ú tá'an-ró, chĩ a nĩ chaxio-ró cháa tú'ú-ún kua'an-de jíin táká tíñu nĩ sá'a-de. ¹⁰ Te nĩ nukú'un-ró cháa jáá. Chĩ chaá-ún kuajuku'un iní-de, kuandujáá-de, nátu'un káa máá-yá ja ní sá'a-yá-dé. ¹¹ Te yúan tú ío sñin ñayivi ñúu Grecia jíin ñayivi judío, ni ja ní xitĩ ndúu, te ni ja tú ní xitĩ ndúu, ni ja sñin yu'u, te ni ja kúu ñayivi escita, ni ja sátiñu sání, te ni ja jíka kuu ndicha-na, chĩ Cristo kúu ndí'i-ni, te yí'i-yá iní taká-yo. ¹² Chĩ nĩ kají Dios róó. Te ñayivi ndóo ja maní-yá jíin kákuu-ró. Núsáá te níni kundá'ú iní-ro tá'an-ró, te kumaní-ro jíin tá'an-ró, te koo súchí iní-ro, koo paciencia-ro. ¹³ Kuandéé iní-ro jíin tá'an-ró, te sá'a-ró tóká'nu iní nú jikín nuu-ro sikí tá'an-ró. Chĩ nátu'un nĩ sá'a Cristo tuká'nu iní-yá núu-ro, te suni súan sá'a-ró jíná'an-ró. ¹⁴ Te ja kánúu xañ-gá nuu táká tu'un yá'a kúu tu'un kundá'ú iní tá'an. Chĩ tu'un yúan kúu ja skétá'an taká-ni jíin já síyija va'a. ¹⁵ Te tu'un vindáa vinené ja ndiso máá Dios, ná kútiñ añú-ro. Chĩ ja yúan ní kana-yá xiní-ro ndúu-ró ñn-na ñayivi. Te suni ná nákuatá'ú-ró jíná'an-ró. ¹⁶ Te tu'un Cristo ná kútú ndí'i iní-ro, jíin ndí'i tu'un ndíchí. Te stá'an-ro núu tá'an-ró. Te ka'an nda'ú-ro jíin-i jíin salmo, jíin yáa máá-yá, jíin yáa Espíritu. Te ichi iní añú-ro ná káta luu-ró núu máá Jító'o-yo. ¹⁷ Te taká tíñu kásá'a-ró, nú ja ká'an-ro, xí já sá'a-ró kúu, taká ná sá'a-ró jíin s'v'í máá Jító'o-yo Jesús. Te ná nákuatá'ú-ró núu máá Táa-yo Dios sá'a Jesús.

Tíñu kánúu skíkuu chaá jáá

¹⁸ Róó ñasí'í, kuandatu-ro núu yíi máá-ró jíná'an-ró, chĩ súan játa'an iní máá Jító'o-yo. ¹⁹ Róó yíi jíná'an-ró, ná kundá'ú iní-ro ñásí'í-ro. Te ma ndúu uá-ro jíin-ña. ²⁰ Róó se'e jíná'an-ró, taká tíñu kuandatu-ro núu táa-ro, nuu náa-ro. Chĩ súan kúsiñ iní máá Jító'o-yo sá'a. ²¹ Róó táa jíná'an-ró, ma skití iní-ro sé'e-ró jíná'an-i, náva'a tú kuku'í iní-i. ²² Róó mozo jíná'an-ró, taká tíñu kuandatu-ro núu patrón-ro ñuyívi yá'a. Ma sá'a-ró tíñu ja kúsiñ iní ñayivi ndé'e-i nuu, chĩ sua koo ndaa añú-ro sá'a-ró, te kuandatu-ro núu Dios. ²³ Te taká tíñu

kásá'a-ró, koo iní koo añú-ro sá'a-ró. Kani iní-ro já núy máá Jító'o-yo kájatíñu-ró, nasu núy ñáyivi. ²⁴ Chì a jini-ro já máá Jító'o-yo kuá'a va'a-ya tá'u-ro já kúu ya'u-ró. Chì nuu máá Jító'o-yo Jesucristo kájatíñu-ró. ²⁵ Ko ñáyivi sá'a tiñu ñáá nduta'u túku-i já ní sá'a-i-ún, chì tú ncháá nuu-yá-i.

4 Róo patrón jíná'an-ró, sá'a va'a-ró jíin mozo-ro. Te ñin nuu kóto-ró núu-í. Chì a kájiní-ro já súni káñava'a-ró máá patrón-ro ándíví. ² Ma júkuiñi-ro já jikán ta'u-ro. Te ná nákuatá'ú-ró, te koo ndito iní-ro jíin tú'un-ún. ³ Te suni hora-ún kakán ta'u-ro já'a-rí jíná'an-rí, nává'a ná kúña Dios ichi káni-rí tu'un, nává'a kuu ka'an-rí tu'un sa'í Cristo, chi ja síkí tú'un-ún kúu ja kánde-rí vekaa, ⁴ chì kuní-rí ká'an ndijin-rí nátu'un kánúú ká'an-rí. ⁵ Kaka kuu ñúkuún-ró jíin ñáyivi ká'jin sñin síkí, te ma stíví-ró tiempo. ⁶ Te nene ka'an asun-ro, ná já'an ñij tú'un ká'an-ro, nává'a kuní-ro ndasa kánúú xndíó káni-ró tú'un nuu ñin ñin-i.

Tu'un ndéé ni chaa Pablo nuu-í

⁷ Taká tiñu sá'a-rí ná kástu'ún Tíquico nuu-ro jíná'an-ró, chì ñin ñani sátiñu jíin-rí nuu máá Jító'o-yo kúu-de, te bueno játiñu-de nuu-yá, te maní-yo jíin-de. ⁸ Te ja yúan tájí-rí chaa yá'a ja-de nuu-ro, nává'a ná kuní-ro ndasa kua'an tiñu kákuu-rí jíin, te ndundéé iní añú-ro sá'a-de. ⁹ Suni tájí-rí Onésimo, te maní-rí jíin-de, chì ñani kándíja va'a kúu-de, te tá'an máá-ró kúu-de. Te

taká ja kúu ichi yá'a, ná kástu'ún-de nuu-ro jíná'an-ró, ndasa íó. ¹⁰ Aristarco, chaa kánde ta'an jíin-rí vekaa yá'a, sándéé iní-ro áchí-de. Te suni súan ká'an Marcos, sajín Bernabé, te síkí cháa-ún, a ni tá'ú-rí tiñu nuu-ro. Te nú kuja-de nuu-ro, te kuatá'ú-ró-de. ¹¹ Te suni súan ká'an Jesús, chaa nání Justo. Chaa ni kaxití ndúy kákuu cháa-ún. Mání chaa yá'a kákuu cháa káchindéé tá'an-de jíin-rí síkí ñúy nuu tá'ú Dios tiñu, te ío ndéé iní-rí kásá'a-de. ¹² Suni sándéé iní-ro áchí Epafras, chaa kúu tá'an máá-ró, te mozo Cristo kúu-de, te nene jítú iní-de jikán ta'u-dé ja'a-ro jíná'an-ró, nává'a ná yíja-ró kuíñi-ró, te nává'a ná skíkuu ndí'i-ró tiñu kuní máá Dios. ¹³ Chì ná ká'an ndaa-rí tu'un-de nuu-ro, ja xa'an jítú iní-de ja kúu róo jíná'an-ró, jíin já kúu ñáyivi ñúy Laodicea, jíin já kúu ñáyivi ñúy Hierápolis. ¹⁴ Lucas, chaa táná, ja maní-yo jíin-de, jíin Demas, káka'an-de ja ná sándéé iní-ro. ¹⁵ Ná sándéé iní ñani-yo, chaa káxi-ukú iní ñuuy Laodicea, kachi-ro kúni-de. Suni súan ka'an-ro jíin Ninfas, jíin tiku'ni ío ve'e-de. ¹⁶ Te nú ni kuu ni kaka'u-ró carta yá'a, te suni ná ká'u tiku'ni ñuuy Laodicea sá'a-ró. Te róo, suni ná ká'u-ró ingá ja ndíi ichi ñúy Laodicea. ¹⁷ Te kastu'ún-ró núy Arquipo: Ná ndúku ndéé-de skíkuu-de tiñu ni chaa máá Jító'o-yo síkí-dé, achi-ro kúni-de. ¹⁸ Nda'a máá rúy Pablo, ni chaa-rí tu'un yá'a ja ná sándéé iní-ro. Te nuku'un iní-ro jíná'an-ró já kánde-rí vekaa. Te tu'un luu ío iní máá-yá, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

1 Tesalonicenses

1 Máá-rí kákuu Pablo jíin Silvano jíin Timoteo, te káchaa-rí tutu yá'a nuu t̄ku'ni kákandíja ñuu Tesalónica, ja ká'jin-i nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo: Tu'un luu ío iní-ya jíin tú'un kuaká'nu iní ja kii nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró.

Ja ní kandíja va'a-i

2 Nene kánakuatá'ú-rí nuu Dios sikí táká róó. Te kánuku'un iní-rí róó, hora kájikan ta'u-rí. **3** Nene káxndáku-rí róó nuu máá Táa-yo Dios ndasa kásatiñu-ró jíin tú'un kándíja, jíin ndása kákundá'ú iní-ro-í kásatiñu-ró já'a-í, jíin ndása káñukuu ni'in iní-ro, sá'a máá Jító'o-yo Jesucristo. **4** A kájiní-rí, ñáni, ja Dios kúndá'ú iní-ya róó, te ni kaji-ya róó jíná'an-ró. **5** Ko nasu jíin máá tú'un ní jáa tu'un va'a-rí nuu-ro, chi suni ni ja jíin fuerza, jíin Espiritu Santo, te ni kayija iní-ro jíin. Te kájiní-ro ndasa clase ñayivi ní kakuu-rí jíin-ró, chi ni kundá'ú iní-rí róó. **6** Te ruu jíná'an-rí, jíin máá Jító'o-yo ni kankaku-ró. Te jíin túndó'o xañ ní kajatá'ú-ró tú'un, te ni kakuu iní-ro ní sá'a Espiritu Santo. **7** Te ni kankadu-ró ñayivi stá'an ichi núu táká ñayivi kákandíja ío iní ñuu Macedonia jíin ñuu Acaya. **8** Chi máá-ró, ni kaskáka-ró tú'un máá Jító'o-yo. Ko nasu máá ñni ñuu Macedonia jíin ñuu Acaya, chi ñni ká'nu-ni ni jichá tu'un kua'an ja kákandíja-ró núu Dios, te tú ñni já ká'an kuti-gá-ni-rí. **9** Chi máá-i kájaní-i tu'un-rí ndasa ni kivi koyo-rí nuu-ro jíná'an-ró, jíin já ní kaxndóo-ró ndosó, te ni ndivi-ró núu Dios ndija, náv'a kuañu-ró núu-yá, chi chakú-ya, **10** te náv'a kundatu-ró ncháa Se'e-ya íchi ándví, I'a ni naschakú-ya-ún. Te máá Jesús kuu-ya. Te a ni nama-ya yóó nuu tú'un kití iní ja cháa sá'a Dios núu.

Ndasa ni sá'a Pablo iní ñuu Tesalónica

2 Chi a kájiní máá-ró, ñáni, ja tú ní jákoyo sání-rí nuu-ro. **2** Chi a kájiní-ro já súa ni kando'o-rí xna'an-ga iní ñuu Filipos, te yúan ni kaja'a-de tuka nuu rúu. Te Dios máá-yó, ni nasá'a téyí-yá ruu náv'a kani-rí tu'un va'a-ya núu-ro, vasa ni kajito-rí túndó'o. **3** Chi tu'un káka'an nda'ú-rí jíin-ró, tú ndiso tu'un tú'ún, ni tú káchá'an, ni tú xndá'ú. **4** Chi nátu'un ni jatú'ún Dios ruu jíná'an-rí, te ni chaa tiñu-ya rúu ja káni-rí tu'un va'a, suni súan káka'an-rí. Ko na tú kásá'a-rí ná-tu'un kásá'a ñayivi já kúsi iní tá'an-i sá'a-i, chi sua kúsi iní Dios sá'a-rí, chi máá-yá jító ncháa-ya añú-yo. **5** Chi a

kájiní-ro já tú ní káka'an ncháa kuti-rí róó, ni tú ní kákutóo iní-rí sikí-ro. Te máá Dios kuu-ya testigo-rí. **6** Ni tú ní kándúkú-rí ja kuátú'ún ñayivi rúu, vasa róó xí sá-va-ga-i, vasa kuu tá'ú ní'in-rí tiñu nuu-ro núu, chi káji já apóstol Cristo kákuu-rí. **7** Chi sua ni káka'an vitá-rí jíin-ró nátu'un ñni ña'an ncháa yíkin, ja ñúkúún iní-ña jíin sé'e-ña. **8** Te ni kákuandá'ú xañ iní-rí róó, te yúan ní kakuni-rí ja nasu máá ñni tu'un va'a Dios ku'a-rí nuu-ro, chi suni onde jíin añú-rí núu, chi maní xañ-rí jíin-ró. **9** Chi a kánuku'un iní-ro, ñáni, ndasa ni kando'o-rí jíin tíñu. Te ni kásatiñu-rí ndúú ñúú-ni, náv'a tú stáa-rí sikí ní ñni-ró, nini ni kajani-rí tu'un va'a Dios nuu-ro. **10** Máá-ró, a kájiní-ro, te suni jini Dios, ndasa ndoo, ndasa ndaa ni kajika-rí jíin-ró, te tú kuachi ní kásá'a-rí nuu máá-ró ñayivi kákandíja. **11** Te suni a kájiní-ro ndasa ni káka'an nda'ú-rí jíin ná ñni ná ñni-ró, te ndasa ni káka'an-rí tu'un ndéé iní jíin-ró, nátu'un ñni cháa jíin sé'e-de, **12** te ni káka'an ni'in-rí jíin-ró já ná káka jíñú'ún-ró núu Dios, chi ni kana-ya xini-ro kí'in-ro núu ñuu luu tá'ú-yá tiñu. **13** Ja yúan, suni tú kájukuiñi-rí ja kánakuatá'ú-rí nuu Dios ja ní kajatá'ú-ró tú'un Dios ni káka'an-rí. Te ni jini-ro já nasu tú'un cháa kuu, chi jandaa máá tú'un Dios kuu, te máá tú'un-ún sátiñu iní róó ñayivi kákandíja. **14** Te máá-ró jíná'an-ró ñáni, ñni-ni káta'an-ro jíin t̄ku'ni ñuu Judea ja kákandíja-i nuu Dios jíin núu Cristo Jesús, chi nátu'un ni kando'o máá-i ni kásá'a cháa judío, te suni súan ni kando'o máá-ró ní kásá'a ñayivi ñuu-ro. **15** Chi judío-ún ni kaja'ni-dé máá Jító'o-yo Jesús jíin cháa ni kajani tu'un-ya onde sáa. Te ni kachindikin-de ruu ni kákenda-rí, te tú kúsi iní Dios kásá'a-de, te kádonde-de sikí táká ñayivi. **16** Te kajasu-de ja káka'an-rí jíin ñayivi sñni nación náv'a kaku-i. Te súan káskútú ná'in-de ku'a kuachi kándiso-de. Te sikí-dé ni cháa ndi'i-ni tu'un kití iní Dios.

Ja ní kuxio núu Pablo

17 Ko ruu jíná'an-rí, ñáni, a ni kákuu núu-rí nuu-ro, ko máá-ni-rí, nasu jíin añú-rí. Te ví'i-gá kándúkú ndéé-rí kájitú iní-rí ja kuni-rí nuu-ro. **18** Te ja yúan ní kakuni-rí jaá-rí nuu-ro núu, chi ruu Pablo, ñni uu jinu ni kuni ndija-rí, ko Satanás ni jasú nuu-rí jíná'an-rí. **19** Chi nañu sikí káñukuu iní-rí, xí já kákuu iní-rí, xí já kuu premio ja sáñá'nu-rí máá-rí. Nasu máá-ró kákuu jian náun, hora kuiñi-yó núu máá Jító'o-yo Jesucristo kivi ndii-ya. **20** Suu ja sikí róó te nduñá'nu-rí te kúsi iní-rí jíná'an-rí.

Sikí tíñu ni sá'a Timoteo

3 Ja yúan tú ní kándá-rí kundatu-ga-ri, te ni kasán-daa-ri ja kéndoo máa-na-ri ñuu Atenas jíná'an-ri, ² te ni katájí-rí ñani-ri Timoteo, chaá jítíñu nuu Dios sikí tú'un va'a Cristo, chí sátiñu ta'an-de jíin-rí, kujaá-de nuu-ro nává'a síyija-de iní-ro jíná'an-ró, te ka'an nda'ú-de jíin-ró sikí tú'un kákandíja-ró. ³ Nává'a ni ñn-ró ma náyu'ú-ro sá'a tundó'o yá'a, chí róo a kájiní-ro já sikí tú'un yá'a ni jani-ya yóo. ⁴ Chí onde ná káxiyú-kú-rí jíin-ró núú, ni kakastu'ún-rí nuu-ro já kóto ná'in-yó tundó'o, náty'un ni kata'an-ro te a kájiní-ro. ⁵ Ja yúan súni máa-rí tú ní kándá-rí kundatu-ga-ri, te ni tájí-rí-de kujaá-de ja ná kuní-ri ndasa kákandíja-ró, chí sanaa te ni jito nchaá máa-ún róo, te naa sáni tiñu ni kasá'a-ri. ⁶ Ko vina, a ni nchaá Timoteo nuu-rí ja ní jaá-de nuu-ro. Te ni nakani-de tu'un-ró núu-rí jíná'an-ri ndasa kákandíja-ró, te kákundá'ú iní-ro tá'an-ró, te nene kánuku'un va'a iní-ro rúu, te kákuu iní-ro kuní-ro núu-rí, te suni súan kákuu iní-ri kuní-ri nuu-ro. ⁷ Ja yúan, te ni káundéé iní-ri, ñáni, ni sá'a tu'un ja kákandíja-ró, vaasa kájito-ri tundó'o, te kánandí'i-ri. ⁸ Te vina a ni kánani'in iní-ri te nú ká'jin ni'in-ró jíin máa Jíto'o-yo. ⁹ Te ndasa nákuatá'ú-rí nuu Dios ja sikí róo jíná'an-ró, sikí táká tu'un kúsi iní-ri nuu Dios máa-yó ní kasá'a-ró. ¹⁰ Chí ndúú ñúu-ni kájikán ta'u téyí-rí ja ná kuní-ri nuu-ro, te stá'an ndí'i-ga-ri ndéja kúmaní kándíja-ga-ro. ¹¹ Ko máa Táa-yo Dios jíin máa Jíto'o-yo Jesucristo, ná chú'un íchí-yá ruu jakoyo-ri nuu-ro, kuní-ri. ¹² Te máa Jíto'o-yo ná skuá'nu-ya róo te ná xndeá-ya tú'un ja kúndá'ú iní-ro tá'an-ró, jíin táká-ga-i, suni náty'un kákundá'ú iní-ri róo. ¹³ Nává'a násíyija-ya añú-ro, te ná koo ndoo iní, nává'a tú kenda ni ñn kuachi sikí-ro núu máa Táa-yo Dios kivi ncháa Jíto'o-yo Jesucristo jíin táká ñayivi ndoo-ya.

Ndasa sá'a-yó te kusí iní Dios

4 ñn-na tu'un ío, ñáni. Ná ká'an ni'in-ri te ná ká'an nda'ú-ri jíin-ró sikí máa Jíto'o-yo Jesús, chí náty'un ni kakutu'a-ró já ní kastá'an-ri nuu-ro, ndasa kánúú káka-ró, te kusí iní Dios sá'a-ró, súan ná kúkuu-ga-ro jíin. ² Chí a kájiní-ro naún tiñu ni katá'ú-rí nuu-ro sikí máa Jíto'o-yo Jesús. ³ Chí kuní Dios ja ná koo ndoo-ró, te ma káka téné-ró. ⁴ Te ná ñn ná ñn-ró ná kuní-ro ndasa koo jíñú'ún-ró jíin ñásí'í-ro, te koo ndoo-ña. ⁵ Te ma kaní xaan iní-ro jásí'í, náty'un kásá'a ñayivi sñn nación ja tú kájiní-i nuu Dios, ⁶ nává'a tú ni ñn-ró sáña'mu-ró, ni tú xnda'ú-ro ñani-ro sikí tú'un yá'a, chí máa Jíto'o-yo kúu I'a nani'in tá'an-ya jíin táká yuán, náty'un ni kakachi káji-rí nuu-ro. ⁷ Chí tú ní kána Dios xini-yo já koo chá'an-yó, chí ja ná koo ndoo-yó. ⁸ Núsáa te chaá ské'ichí tu'un yá'a, tú ské'ichí-de nuu cháa, chí sua nuu Dios, I'a ni ja'a-ya Espíritu Santo-ya núu-yo. ⁹ Ko tú ñni ja cháa-ri tutu nuu-ro sikí já kúnchaka maní tá'an-ró, chí a ni stá'an Dios nuu-ro já koo maní-ro jíná'an-ró.

¹⁰ Te suni súan kásá'a-ró jíin táká ñani-yo já káxiyú-kú-de ñí ñúu Macedonia. Ko káka'an nda'ú-ri jíin-ró, ñáni, ja ví'i-gá nándeá-ga tu'un maní-ún iní-ro. ¹¹ Te ná cháa iní-ro kúxiyú-kú ná'in-ró. Te ma kivi nduu-ro ingá tiñu. Te ñn-ró tiñu jíin ndá'a-ro náty'un ni katá'ú-rí tiñu nuu-ro. ¹² Súan sá'a-ró nává'a ná káka jíñú'ún-ró jíin ñayivi ká'jin sñn sikí, nává'a suni tú nandí'i-ró.

Kivi ncháa-ya jíin já náchaku-i

¹³ Suni kákuni-ri, ñáni, ja ná júku'un iní-ro sikí ñayivi kákixi, nává'a ma ndúkuí'a iní-ro náty'un kásá'a sava ñayivi tú káñukuu iní-i. ¹⁴ Chí nú kákandíja-yó já ní jíi Jesús te ni nachaku-ya, suni súan kinaki'in Dios ñayivi kákixi nuu ndá'a Jesús. ¹⁵ Chí ya'á kákastu'ún-rí nuu-ro jíin tú'un máa Jíto'o-yo, ja yóo ja káichaku-yo, ja ní kakendoo-yó onde kivi ncháa máa Jíto'o-yo, ma kúxnúú-yó xná'an-ga nuu ñayivi kákixi-ún. ¹⁶ Chí máa Jíto'o-yo, nuu-ya kii-ya íchi ándíví, te kana jaa-ya, te ka'an jaa ndajá'a ñá'nu ándíví, te nde'e clarín máa Dios. Te nachaku xna'an-ga taká ndíyi nuu ndá'a Cristo. ¹⁷ Yúan-na te yóo ja káichaku-yo, ja ní kakendoo-yó, ñn ká'nu-ni kaña-ya yóo kí'in-yo jíin-ya ma'ñú vikó nu'ún. Te kita'an-yo máa Jíto'o-yo sava ándíví. Te súan kunchaa-yo ñí káni jíin máa Jíto'o-yo. ¹⁸ Te jíin tú'un yá'a ná ká'an ká'nu-ró jíin tá'an-ró núsáa.

5 Ko sikí kuíá jíin kivi, tú ñni cháa-ri tutu nuu-ro, ñáni. ² Chí a kájiní va'a-ró já kivi ncháa máa Jíto'o-yo, koo náty'un cháa ñaku'ná ákuáa. ³ Te nú káka'an-i: Vina te ná'in-ni ío, te ma kii tundó'o. Yúan-na te ñn sanaa-ni te chaá tundó'o sikí-í ja náa-í, náty'un sikí ñá'an já já'ncha skáku-ña, te súan ma kúu kaku kutí-í jíná'an-i. ⁴ Ko máa-ró ñáni, nasu ká'jin-ró ñúñáa. Te ja yúan ma jinú-ya náty'un ñaku'ná sikí-ro kivi-ún. ⁵ Chí taká róo kákuu-ró sé'e ñundíjin jíin sé'e ndúú, nasu sé'e akuáa ni nasu sé'e ñuñáa kákuu-yó. ⁶ Núsáa te ma kusú-yo náty'un sava-ga-i. Chí sua ná kúndito-yó, te ná koo kuándí'í-yo. ⁷ Te ñayivi kákixi, chí akuáa kákixi-i, te ñayivi kánajini, chí akuáa kánajini-i. ⁸ Te máa-yó, chí se'e ndúú kákuu-yó, te ná koo kuándí'í-yo. Te ná kú'un-yó tú'un kándíja jíin tú'un kúndá'ú iní tá'an, náty'un ñn su'ny káa. Te ná kú'un-yó tú'un kuñukuu iní-yo káku-yó, náty'un kachíní káa. ⁹ Chí Dios, tú ní téta'an-ya yóo ja kóto u'u-ya yóo, chí sua ja ná káku-yó sá'a máa Jíto'o-yo Jesucristo. ¹⁰ Te I'a-ún ni jíi-ya já yóo, nává'a kunchaa ká'nu-yó jíin-ya, vaasa kusú-yo xí kúndito-yó. ¹¹ Ja yúan ná ká'an ndéé-ró jíin tá'an-ró. Te ná síyija-ró tá'an-ró, náty'un kákuu-ró jíin.

Consejo Pablo

¹² Te káka'an nda'ú-ri jíin-ró ñáni, ja kuándatu-ro núu cháa kásatiñu jíin-ró, te kátá'ú-de tiñu nuu-ro já cuenta máa Jíto'o-yo te kákana jíin-de nuu-ro. ¹³ Te ná koo ja jíñú'ún xa'an-ro núu-dé, te koo maní-ro jíin-de sikí tiñu kásá'a-de. Te vindáa vinené ná kúxiyú-kú-ró jíin tá'an-ró. ¹⁴ Te káka'an nda'ú-ri jíin-ró ñáni, ja kána jíin-ró núu

cháa kájika ñáá, te ka'ān ká'nu-ró jíin cháa tú kua'ā iní, te kutuu-ró cháa vjtá iní, te koo paciencia iní-ro jíin táká-i. ¹⁵ Te nde'é-ró, mā násá'a ndivā'a-ró jíin ní ñn ñayivi, nú nī sá'a ndivā'a-i jíin-ró, chī sua nene ná ndúkú-ró tíñu ja kée vā'a jíin tá'an-ró, jíin táká-i. ¹⁶ Te nene ná kóo sī iní-ro jíin'an-ró. ¹⁷ Mā júkuiñi-ro ja jikán ta'u-ro. ¹⁸ Ná nákuatá'ú-ró nú naún ndi'i kúu, chī súan kuní Dios ja sá'a-ró núu Cristo Jesús. ¹⁹ Mā kasú-ro núu máá Espíritu. ²⁰ Mā sájá'ā iní-ro núu tú'un kájani-i tu'un-yā. ²¹ Ná kóto nchaā vii-ro táká-ni, te nú ja vā'a kúu, te kutiñ nī'in-ró, ²² te nú ja ú'u kúu, mā kivi ndu-

u-ro jíin. ²³ Te máá Dios, I'ā ndiso tu'un kuaká'nu iní, nasándoo ndi'i-yā iní-ro jíin'an-ró. Te kundito kútu-yá iní-ro, añú-ro, jíin yíki kúñu-ró, náva'a tú nakuxndíi-yā siki-ro kivi ncháā máá Jító'o-yo Jesucristo. ²⁴ Te bueno skíkuu máá-yá, I'ā nī kana xini-ro, te súan sá'a-yā. ²⁵ Ñani jíin'an-ró, kakan ta'u-ro ja'ā-rí jíin'an-rí. ²⁶ Nú káka'ān-ro jíin ñani-yo, te ndoo titú-ro-í. ²⁷ Káka'ān nī'in-rí jíin-ró jíin'an-ró siki máá Jító'o-yo, ja ká'u-ró tutú yá'a nuu táká ñani-yo, chaā ká'jo ndoo. ²⁸ Tu'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo jíin-ró jíin'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

2 Tesalonicenses

1 Máá-rí kákuu Pablo jíin Silas jíin Timoteo, te káchaa-rí tutu yá'a nuu tǵku'ni kákandíja ñuu Tesalónica, ja ká'jin-i nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo. ² Tu'un luu ío iní-ya jíin tú'un kuaká'nu iní ja kii nuu máá Táa-yo Dios jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró.

Dios kúu I'á sándaq va'a tiñu-yó

³ Kánakuatá'ú níní-rí nuu Dios ja síkí róó ñáñi. Súan ío va'a, chi kuakukútu-gá-ro jíin tú'un kákandíja-ró, te bueno kákundá'ú iní-ro tá'an-ró. ⁴ Ja yúan kákusí iní-rí ja síkí róó jíná'an-ró, hora kánakani-rí tu'un-ró núu tǵku'ni máá Dios, ndasa kákandíja-ró, jíin ja ká'jin nǵ'in-ró, va'a káchindikín-i róó, va'a káta'an-ro túndó'o. ⁵ Yúan kúu ñin tuní ja sándaq ndaa-ya-í, náva'a nani'in tá'u-ro nájaq-ro iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, chi ja síkí yúan kándo'o-ró. ⁶ Chí ío va'a ja súni jíin túndó'o nachunáa Dios nuu ñáyivi káxndó'o róó. ⁷ Te róó, ñáyivi kándo'o, ñin ká'nu-ni ndetátu-ro jíin-rí jíná'an-rí sá'a-ya kivi ja ndii ndijin Jító'o-yo Jesús ichi ándíví, jíin táká ndajá'a-ya ja ká'io nǵ'in téyíí. ⁸ Te jíin yáá ñú'un kii-ya, te xndó'o-ya ñáyivi tú kájito nuu Dios, jíin ñáyivi tú kájan-datu nuu tú'un va'a máá Jító'o-yo Jesucristo. ⁹ Te máá ñáyivi-ún ndo'o-i ja náa-í ñí káni sá'a-ya, jíin ja má kúu kivi koyo-i nuu kánchaa máá Jító'o-yo jíin núu lúu ndii ncháa fuerza-ya. ¹⁰ Súan sá'a-ya kivi ncháa-ya ja ndúñá'nu luu-ya sá'a taká ñáyivi ndó'o-ya, te náva'a naa iní sava ñáyivi ndé'e-i nuu-ya kivi-ún sá'a taká ñáyivi kákandíja nuu-ya, chi nǵi kákandíja-ró tú'un ndaa nǵi kákastu-ún-rí nuu-ro. ¹¹ Ja síkí yá'á, te nene kájikán ta'u-rí ja'á róó, náva'a Dios máá-yó kuvá'a iní-ya jíin-ró ja ní kana-ya róó. Te taká tiñu va'a kákuní-ro ná skíkuu-ya jíin-ró, jíin fuerza-ya, te suni jíin tíñu kásá'a-ró, jíin tú'un kákandíja-ró. ¹² Náva'a ná nákana jaa-i sǵ'ví máá Jító'o-yo Jesucristo sá'a-ró jíná'an-ró, te suni kuatú'ún-i róó sá'a-ya, chí súan sá'a tu'un luu ío iní Dios máá-yó jíin ja ío iní Jító'o-yo Jesucristo.

Síkí ñáyivi ñáá kivi ndí Jesús

2 Te vina káka'an nda'ú-rí jíin-ró, ñáñi, síkí ja ndii máá Jító'o-yo Jesucristo jíin ja ndútútú-yó nuu-ya, ² ja má nátu'u yachí iní-ro, ni ma kúkuí'a iní-ro sá'a ñin ja jíká kuu, xí tú'un, xí tutú ja sá'a síkí-i ja rúy tájí, cuen-ta síkí ja á nǵi kuyani ndaa kivi máá Jító'o-yo. ³ Ma kuá'a-ró tú'un ja xndá'ú kuti ní ñin-i róó. Chi ma cháa kivi-ún onde nú túu ndu'ichí iní kua'a-í-ya, te suni onde

na kenda ndijin máá cháa ja xíin kuáchi, chí máá cháa ta'ny ndatu kúu-de. ⁴ Te ndonda-de kasu-de nuu táká ja káskúnáni-i Dios, jíin núu ja káchiñ'ún-i. Ja yúan te nungoo-de iní ve'e i Dios, te ka'an-de ja Dios kúu máá-de. ⁵ Á tú kánuku'un iní-ro ja onde ná kán-chaa-ga-rí jíin-ró, nǵi ka'an-rí tu'un yá'a jíin-ró jíná'an-ró. ⁶ Te vina a kájiní-ro ndéja kúu ja jasú nuu-dé, náva'a onde ná jaá kivi máá-de te kenda ndijin-de. ⁷ Chí máá tú'un sa'í xíin kuáchi, a yáji ní'ni kua'an, ko ío ja jasú nuu vína, onde ná kúxio-ún. ⁸ Yúan-na te kenda ndijin máá cháa xíin kuáchi-ún. Te máá Jító'o-yo ká'ni-ya-de nini jíin máá ja tiví tachí-ní-ya, te nini ja ndii ncháa kenda ndijin-ya, te xnáa-ya-de. ⁹ Te cha-ún kii-de sá'a Sa-tanáas, te jíin fuerza nǵ'in xaan, jíin tuní, jíin tíñu ñá'nu sá'a síkí-ni-de. ¹⁰ Te jíin táká tiñu tú jíká ndaa, te ñin yátá-de ñáyivi náa, kuáchi ja tú ní kájatú'ún-i kumaní-í jíin tú'un ndaa, náva'a kaku-i sá'a-ya núu. ¹¹ Ja yúan te skí Dios iní-i, te kuñáá xini-í, ja kándíja-i ñin tu'un xndá'ú, ¹² náva'a nakuxndí-ya síkí táká-i ja tú kákandí-ja-i tu'un ndaa, chí sasua kákusí iní-i jíin tíñu tú jíká ndaa.

Máa-ya kúu I'á skíkuu

¹³ Nene kánakuatá'ú níní-rí nuu Dios ja'á róó, ñáñi, ja kúndá'ú iní Jító'o-yo róó. Chí máá Dios nǵi kaji-ya róó onde ná xnáñúú náva'a kaku-ró, te suni jíin Espiritu-ya ndúndoo iní-ro te kandíja-ró tú'un ndaa. ¹⁴ Ja yúan ní kana-ya xini-ro jíná'an-ró ní sá'a tu'un va'a káka'an-rí, náva'a jaq-ro nú ndii ncháa kánchaa Jító'o-yo Jesu-cristo. ¹⁵ Núsáa te kuiñi nǵ'in-ró ñáñi, te kutin nǵ'in-ró tú'un nǵi kákatu'a-ró, kúu jíin tú'un xí jíin tutú-rí. ¹⁶ Máá Táa-yo Dios kúu I'á nǵi kúndá'ú iní yóó, jíin ja ní ja'a-ya tú'un koo ndéé iní-yo ñí káni, jíin ja kúñukuu va'a in-í-yo sá'a tu'un luu ío iní-ya. Te máa-ya, onde jíin máá Jító'o-yo Jesucristo, ¹⁷ ná násándéé-ya iní añú-ro jíná'an-ró, te ná síyíja-ya róó síkí tú'un jíin síkí tíñu va'a.

3 ñin-na tu'un ío, ñáñi. Ná kakán ta'u-ro jíná'an-ró ja'á-rí jíná'an-rí, náva'a yachí ná kuichá nuu tu'un máá Jító'o-yo kí'in, te ná kuatú'ún-i, nátu'un nuu máá-ró jíná'an-ró, ² te suni náva'a ná kaku-rí iní nda'a cháa ñáá jíin cháa kástá'an ruu jíná'an-rí, chí nasu ndí-de kákandíja. ³ Ko bueno skíkuu máá Jító'o-yo. Te ná síyíja-ya iní-ro, te koto-ya róó nuu káni nuu kuí'a. ⁴ Te kájani ndija iní-rí, sá'a máá Jító'o-yo, ja kákuu-ró jíin tíñu nǵi katá'ú-rí nuu-ro te kukuu-ga-ro jíin. ⁵ Te máá Jító'o-yo, ná stá'an-ya núu añú-ro ndasa koo maní-ro jíin Dios, te ndasa kundiso-ró paciencia Cristo.

Sikɨ cháa kúxí

⁶ Ko kátá'ú-rí tiñu nuu-ro, ñáñi, jíín sɨ'ví máá Jító'o-yo Jesucristo, ja kúxio-ró núu táká ñani-yo ja kájika kuu kátá-ni-de, chɨ nasu súan ní kástá'an-rɨ nuu-ro. ⁷ Chɨ a kájini máá-ró ndasa kánúú ndáku-ró rúu, chɨ tú súan ní kájika kuu kátá-ni-rɨ nuu-ro jíín'an-ró. ⁸ Ni tú ní káyee sáni-rɨ staɔ siké ní ñn-ró, chɨ sua nɨ kaja'ni-rí máá-rí jíín tíñu, te ndúú ñúú-ni nɨ kasátiñu-rɨ, te tú ní kúnɨni iní ni ñn-ró ní kasá'a-rɨ. ⁹ Nasu ja túu derecho-rɨ kakən-rɨ núú. Chɨ sua kuní-rɨ kuu-rɨ ñn ejemplo nuu-ro ndasa ndaku-ró rúu. ¹⁰ Chɨ onde ná kaxiyúkú-ga-rɨ jíín-ró, te nɨ katá'ú-rí tiñu yá'a nuu-ro, ja nú ndé ñn ñayivi tú kuní-i sátiñu-i, te ma kée-í núsáá. ¹¹ Chi nɨ kajini tu'un-rɨ ja kájika kuu kátá-ni sava-i jíín-ró, tú kásátiñu kuti-í, chɨ sasua kájika kuu-i kándúkú tú'un-ni-i tá'an-i. ¹² Te nuu

ñayivi-ún kátá'ú-rí tiñu, te káka'an nda'ú-rɨ jíín-i sikɨ máá Jító'o-yo Jesucristo, ja ná'ín-ni ná kóo-i, te ná sátiñu-i, te ni'ɨn-í kee-í sikɨ máá-i. ¹³ Te róó jíín'an-ró ñáñi, ma kuítá-ro ja kásá'a-ró tíñu va'a. ¹⁴ Te nú ndé ñn-i tú kuní-i kuandatɨ-i nuu tú'un-rɨ ja ká'an carta yá'a, kunchaa nuu-ro-í te ma kétá'an-ró jíín-i jíín'an-ró, ná va'a ná kúka nuu-í. ¹⁵ Ko ma kóto u'u-ro-í, chɨ sua kana jíín-ró núu-í nátu'un nuu ñn ñani-ro. ¹⁶ Te máá Jító'o-yo, I'a ndiso tu'un kuaká'nu inɨ, nene ná kuá'a-ya tú'un vindaɔ vinené inɨ-ro jíín'an-ró jíín táká-ni modo. Te máá Jító'o-yo ná kunchaa-ya jíín táká-ro jíín'an-ró. ¹⁷ Ruu, Pablo, áchí-rɨ ja ná sándéé iní-ro te cháa nda'a máá-rí, chɨ ya'á-ni kúu ñn tunɨ ja chísó-rí nuu táká-ni carta-rɨ. Chɨ súan cháa-rɨ. ¹⁸ Tu'un luu ío inɨ máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo jíín táká róó jíín'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

1 Timoteo

1 Máá-rí Pablo kúu apóstol Jesucristo, chĩ súan nĩ tá'ú tíñu Dios, I'á náma yóó, jíín Jíto'ò-yò Jesucristo, ja káñukuu inĩ-yò-yá. ² Cháa-rĩ tutu yá'a nuu Timoteo, se'e ndija-rĩ ja ní skándija-rĩ: Tu'un luu ío in-ĩ-yá, jíín tú'un kúndá'ú inĩ-yá, jíín tú'un kuaká'nu inĩ ja kii nuu máá Táa-yò Dios, jíín núu máá Jíto'ò-yò Cristo Jesús, ná kóo jíín-ró.

Sikĩ ñáyivi s̄in s̄in sa'ān

³ Nátu'un nĩ ka'ān ndá'ú-rĩ jíín-ró ja ná kéndoo-ró ñúu Éfeso ná nĩ k'ín-rĩ ichi kuá'ān-rĩ ñuu Macedonia, ja ná ká'ān n'ín-ró jíín sáva-i, te suni ká'ān tuku-rĩ ja má stá'ān-i s̄in s̄in nuu sá'ān, ⁴ ni ma kuá'a-i tu'un ja ná ndúkú kuáchí-i sikĩ cuento, jíín sikĩ jíchi tu'un tá'an. Chĩ sua nákaa-ga kua'ān, te skuikín tix̄in, lugar ja yíja-ga tu'un kándija-yó núu Dios sá'a. Achí-rĩ. ⁵ Yá'a kúu ja kuní-rĩ tá'ú-rĩ tíñu nuu-ro, ja ná kúndá'ú inĩ-ro-í jíín tú'un koo ndoo inĩ-ro, jíín tú'un koo va'a inĩ añú-ro, jíín tú'un kándija ja tú yóso yú'u. ⁶ Ja sikĩ yúan kájika yátá sáva-i, te kákus̄in inĩ-i kájukuiñi-i sikĩ tú'un ja tú ní'ín tíñu. ⁷ Kákunji-i kuu-i maestro ley, ko ni tú kájuku'un in-ĩ-i ñaun tu'un káka'ān-i, ni ñaun tu'un kájani n'ín-i. ⁸ A kájinĩ-yò ja ío va'a ley, ko nú koo káji iní-ro jíín. ⁹ Chĩ a jinĩ-yò ja ley, tú ní kúva'a ja ndóna sikĩ ñáyivi vá'a, chĩ sua ndóna sikĩ ñáyivi ñáá, sikĩ ñáyivi tú kájandatu, sikĩ ñáyivi tú káchiñú'ún-i-yá, sikĩ ñáyivi kásá'a kuachi, sikĩ ñáyivi kándaa ndiva'a jíín ñáyivi chá'ān, sikĩ ñáyivi ká-ja'ni táa náa, jíín sikĩ ñáyivi kája'ni ndéyi, ¹⁰ sikĩ ñáyivi kájika téné, sikĩ xí'ncha, sikĩ ñáyivi sáku'ná ñáyivi, sikĩ ñáyivi káxndá'ú, sikĩ ñáyivi kásátú'ún, jíín sikĩ sáva-ga tu'un ja tú káni tá'an jíín tú'un máá-yá ja ío ndéé ndánu. ¹¹ Chĩ tu'un-ún kúu máá tú'un va'a luu xaān ja vái nuu máá Dios, I'á ij. Te sikĩ tú'un-ún nĩ chaa tíñu-yá rúu.

Tíñu nĩ chaa-yá sikĩ Pablo

¹² Te nákuatá'ú-rĩ nuu máá I'á nĩ ja'a fuerza inĩ-rĩ, kúu Cristo Jesús Jito'ò-yò, te nĩ nakani inĩ-yá ja cháa skíkuu va'a kúu-rĩ, te nĩ chaa tíñu-yá rúu. ¹³ Ko onde sáá núu, chĩ nĩ ka'ān ndiva'a-rĩ, te nĩ chindikĩn-rĩ-i, te nĩ stují-rĩ-i. Ko nĩ kundá'ú inĩ-yá rúu, chĩ tú jinĩ-rĩ te nĩ sá'a-rĩ, te ni tú ní kándija-rĩ sáá. ¹⁴ Ko tu'un luu ío inĩ máá Jíto'ò-yò, nĩ ndea-ga inĩ-rĩ jíín tú'un kándija, jíín tú'un kúndá'ú inĩ Cristo Jesús ruu. ¹⁵ Chĩ ío va'a ja ná kuatá'ú táká-i tu'un ndaa yá'a, ja Cristo Jesús nĩ kii-yá iní ñuyívi, náva'a na-ma-yá ñáyivi kándiso kuachi, te ruu kúu máá ja ní

kaa-ga nĩ sá'a. ¹⁶ Ko nĩ kundá'ú inĩ-yá rúu, náva'a jíín rúu ja ní kaa-ga nĩ sá'a-rĩ, te kunĩ-i ndasa ío xaān pa-ciencia inĩ Jesucristo, náva'a kuu-rĩ ñin muestra nuu ñáyivi kúkuéé-ga kándija-i nuu-yá, te nani'ín tá'u-í kuchaku-i ññ káni. ¹⁷ Núsáá te ññ káni ññ kuiá ná ká'ān jíñú'ún-yò te ná nákana jaa-yó máá Rey, I'á ndíto chakú ññ káni, ja tú jí'ĩ-yá, ja tú kúu nde'é ndijĩn-yò núu-yá, ja máá ñin-ni-yá kúu Dios ndíchí. Amén. ¹⁸ Hijo, súan tá'ú-rĩ tíñu nuu róo Timoteo. Chĩ jíín kiví ní kaka'ān-i ja kúndij máá-ró. Te jíín tú'un nĩ kaka'ān-i-ún, te ná skíkuu va'a-ró jíín tíñu jíku-ró. ¹⁹ Te kándija n'ín-ró, te ná káni va'a inĩ añú-ro, chĩ tu'un yá'a nĩ kaské'ichĩ sa-va-i, te nĩ kasjíta-i máá-i nuu tú'un kándija. ²⁰ Te chaa yúan, Himeneo jíín Alejandro kákuu-de, ko nĩ chí'i-rj-de nda'a Satanás, náva'a ná skuá'a-de inga jínu ma ká'ān ndiva'a-ga-de.

Ndé cuenta kakan ta'u-yò

2 Te ví'í-gá ká'ān ndá'ú-rĩ jíín-ró núsáá, ja ná kakán ta'u-ro ja'a táká ñáyivi. Ka'ān ndá'ú-ro jíín-yá ja kúu máá-i, te kakan-ro nú ñaun jínu ñú'ún-i, ko nene ná nákuatá'ú-ró ja kúu máá-i. ² Suni ná ká'ān-ro ja'a táká rey jíín ja'a táká chaa kákuñá'nu, náva'a ná kúxiyú ná'ín-yó, te ná kóo paz nuu-yò, te chíñú'ún-yó-yá, te koo ja jíñú'ún-yó núu táká-ni. ³ Chĩ yá'a kúu ja ío va'a te sá'a ja játa'ān inĩ Dios, I'á náma yóó. ⁴ Te máá-yá kuní-yá ja táká ñáyivi ná káku-i, te ná kuní-i ndasa káa máá tú'un ndaa. ⁵ Chĩ ío ñin-ni Dios, suni súan ío ñin-ni I'á ká'ān ja'a táká ñáyivi onde nuu Dios, te I'á-ún, máá cháa Jesucristo kúu-yá. ⁶ Te I'á-ún nĩ soko-yá máá-yá ja ní nakuaan-yá táká yóó, te onde máá kiví-ún, nĩ kenda testigo sikĩ I'á-ún. ⁷ Te ja sikĩ yúan ní jani-yá rúu ja kúu-rĩ apóstol náva'a kani-rĩ tu'un. Chaa jiní stá'ān va'a nuu ñáyivi s̄in nación kúu-rĩ. Te jandaa ká'ān-rĩ, te a jiní máá Cristo tú xndá'ú-rĩ. ⁸ Te kuní-rĩ ja ndéni nĩ kuu, te ná kakán ta'u táká chaa jíná'an-de. Te ná kóo ndoo nda'a-dé ndukani-de. Te ma kití inĩ-de, te ni ma ká-ñá-de. ⁹ Suni súan táká ñasí'í, ná kasú va'a-ña máá-ña jíín sá'ma jíñú'ún, ja tú kuka nuu iní-yò sá'a. Te nasu sáluu-ña máá-ña jíín lazo, xí oro, xí perla, xí sá'ma ncháa ya'u, ¹⁰ chĩ sua ná sáluu-ña máá-ña jíín tíñu jíñú'ún sá'a-ña, nátu'un kánúu sá'a táká ña'an ja ká-ka'ān-ña ja káchiñú'ún-ña máá-yá. ¹¹ Te ñasí'í, náskuá'a-ña kasú-ña yú'u-ñá, te ma ndúkú-ña tá'ú-ña tíñu. ¹² Chĩ tú ja'a-rĩ tu'un ja kánduu ñasí'í stá'ān-ña, ni tú tá'ú-ña tíñu nuu cháa, chĩ ná'ín-ni ná kóo-ña. ¹³ Chĩ Adán nĩ sáva'a-yá xná'ān-ga, te vásá ní sáva'a-yá Eva.

¹⁴ Chi tú ní xndá'ú ja'ú Adán, chi sua ñasí'í-de ni kandí-ja-ña, te ni sáña'mu-ña. ¹⁵ Ko kaku-ña sá'a ja júky'un se'e-ña, te nú túu síá-ña tú'un kándíja-ña jíin tú'un kúndá'ú ini-ña, jíin tú'un koo ndoo ini-ña, jíin tú'un ja tú kuka nuu-ña sá'a.

Ndasa koo chaa ndíto tiku'ni

3 Tú'un ndaa kúu ya'á: Nú ñin chaa kuní-de kuu-de chaa kundito tiku'ni, bueno tiñu ndúkú-de. ² Núsáa te ñini ná kóo jíin'ún chaa kundito-ún, náv'a tú ndenda kuachi siki-dé. Te ñin máa tú'ún-ni ñasí'í-de ná kóo, te koo ndito ini-de, koo kuándí'í-de, koo káji ini-de, kundá'ú ini-de ñayivi jíká, te koo ñama ini-de stá'an-de. ³ Ma kóo ká'vá-de, ma stují-dé ñayivi. Ma ndío xaan ini-de siki xú'ún. Chi sua ná kóo paciencia ini-de. Ma kútíxin-de. Ma kútóo ini-de. ⁴ Te jíin'ún ná tá'ú-de tiñu ini ve'e-de, te ná kúñava'a-de se'e ja skíkuu-i tiñu tá'ú núu-í jíin já kóo jíin'ún-i. ⁵ Chi chaa ja tú jiní-de tá'ú jíin'ún-de tiñu ini ve'e-de, ndasa koto-de tiku'ni Dios núsáa. ⁶ Ko ma kúu kivi ñin chaa jáa. Te nú túu, chi sanaa te sávi-xi-de máa-de te ndonda ja'ú siki-dé. ⁷ Suni kánúú já kúu-de ñin chaa ja kuát'ún ñayivi-dé, vasa ká'jin-i sñin inga siki, náv'a ma kuakú ncha-i-de, ni ma tñin yátá já'ú-de.

Ndasa koo chaa jatiñu nuu tiku'ni

⁸ Suni súan chaa kájatíñu nuu tiku'ni kákandíja, ná kóo jíin'ún-de, ma kóo tflakuá-de, ma kóo ká'vá-de, ni ma ndío xaan ini-de siki xú'ún. ⁹ Ko ná kóo ndoo ini añú-de, te ná kundij ni'in-de jíin tú'un sa'í kákandíja-yó. ¹⁰ Te chaa yá'a, suni kuní ja kóto ncha-yo-dé xna'an-ga, náv'a kuní-yo nú túu kuachi yí'i siki-dé. Yúan-na te kuu kuatíñu-de. ¹¹ Suni súan ná kóo va'a ini taká ñasí'í, ma ndúkú tú'un-ña tá'an-ña, te ná kóo kuándí'í-ña, te ná skíkuu-ña taká ñaún tiñu kúu. ¹² Chaa kájatíñu nuu tiku'ni, suni ñin-ni ñasí'í-de ná kóo, te ná tá'ú vá'a-de tiñu nuu sé'e-de jíin núu taká ini ve'e-de. ¹³ Chi chaa kájatíñu va'a, sua skákuu-ga-de máa-de kua'an-de, te káchundéé-gá ini-de sá'a-de siki tú'un kákandíja-yó núu Cristo Jesús. ¹⁴ Tú'un yá'a chaa-ri kujaa nuu-ro. Te ñúkuu ini máa-rí ja yachi-ri nuu-ro. ¹⁵ Ko sanaa te kúkuéé-ga te ja-ri nuu-ro. Te ja yúan chaa-ri ya'á, náv'a kuní-ro ndasa kánúú káka-ró jíin ñayivi káchiñ'ún Dios. Chi yúan kúu tiku'ni Dios, I'a chakú. Te yúan kándituu te kásákutu-gá máa tú'un ndaa. ¹⁶ Ndaa ká'an-ri, ja yíi xaan káa máa tú'un sa'í káchiñ'ún-yó: Ni kenda ndijñ Dios jíin yíki kúñu-ya. Te ni kendoo ndaa-ya ní sá'a máa Espiritu. Ni kajini nda-já'a-yá nuu-yá. Ni jichaa nuu tú'un-ya núu ñayivi sñin nación. Ñayivi ñuyivi ní kákandíja-i nuu-yá. Ni ndaa-ya kuá'an-ya núu lúu ndíi ncháa ni sá'a Dios.

Siki tú'un ndu'ichi ini

4 Ko máa Espiritu, a kástu'ún káji núu-yo, nú ná kúyani ndí'i kivi te ndu'ichi ini sava-i jíin tú'un

kákandíja-i. Te kuatú'ún-i máa já ká'an tu'un xndá'ú jíin sá'an tachi. ² Kundiso-i uu xini, te ka'an-i tu'un tú'ún, chi ndukava ini añú-i. ³ Ma kuá'a-i tu'un tãnda'a-yo, ni ma kuá'a-i tu'un kee-yo sáva ndeyu ní sá'a Dios ja kuní máa-yá ja ná ní'in chaa kákandíja jíin chaa kájiní ichi ndaa, chi kánakuatá'ú-de nuu-yá te káyee-dé. ⁴ Chi taká ja ní sá'a Dios ío va'a, te ma kúu ské'ichi-yo, te nú ná nákuatá'ú-yó núu-yá te ná kee-yo. ⁵ Chi jíin tú'un Dios, te jíin tú'un kakan ta'u-yo núu-yá, te a ni ndun-doo-ni ndeyu-ún.

Chaa jatiñu va'a nuu Jesucristo

⁶ Ko nú tu'un yá'a kastu'ún-ró núu taká ñani-yo, chaa jatiñu va'a nuu Jesucristo kúu-ró nú súan, chi a ni tñin tu'un kándíja-ró-ún ini-ro, onde jíin sá'an va'a ja bueno skíkuu-ró. ⁷ Ko taká tu'un yúkú, jíin taká tu'un aná'an, ná skána-ró kí'in, te ná skuá'a-ró máni tu'un ja chíñ'ún-yó máa-yá. ⁸ Tiñu ja skuá'a-yó ndúndéé yíki kúñu, chi yaku-ni ní'in tiñu. Ko tu'un chíñ'ún-yó máa-yá, chi taká-ni modo ní'in tiñu, chi vida yá'a jíin vida chaa, bueno kee sá'a. ⁹ Tú'un ndaa kúu tu'un yá'a, te ío va'a ja ná kuatá'ú taká-i. ¹⁰ Chi siki yá'a kúu ja kásatiñu ni'in-yó, te kándo'o-yó, chi káñukuu ini-yo já kúu máa Dios, I'a chakú, chi máa-yá kúu I'a náma taká ñayivi, ko ví'í-gá náma-ya ñayivi kákandíja nuu-yá. ¹¹ Tú'un yá'a ná stá'an-ro, te tá'ú-ró tiñu. ¹² Ma kuá'a-ró tú'un ja kújá'a ini ni ñin-i koto-i róo vasa súchi-ró. Te ná kóo va'a-ró, náv'a ñayivi kákandíja kuu ndaku-i róo jíin tú'un ká'an-ro, jíin modo jika kuu-ró, jíin tú'un kúndá'ú ini-ro-í, jíin tú'un kándíja-ró, jíin tú'un ndoo ini-ro. ¹³ Nini kúkuéé-ga-ri te ja-ri, te ná kuítú ini-ro ká'u-ró tutú nuu-í, ná kána jíin-ró núu-í, ná stá'an-ro tú'un nuu-í. ¹⁴ Ma kúkúxí-ró jíin tá'ú ní ní'in-ro, chi chaa kákuu nuu, ni chaa-de nda'a-dé xini-ro, te ni kuta'u-ro yúan, nátu'un ni kaka'an-de onde kivi ní kuu-ún. ¹⁵ Ná kúndee tu'un yá'a xini-ro. Te kuuu ni'in-ró jíin, náv'a ná kuní taká-i ndasa bueno kuayija-ró jíin. ¹⁶ Te koto va'a-ró máa-ró jíin tú'un stá'an-ro. Ma síá-ro. Chi nú súan ná sá'a-ró, te bueno nama-ró máa-ró jíin taká ñayivi chú'un ini tu'un ka'an-ro.

5 Ma kána jíin-ró núu chaa ñá'nu, chi sua ka'an nda'ú-ro jíin-de nátu'un jíin táa-ro. Te nuu chaa súchi, ka'an-ro jíin-de nátu'un jíin ñani-ro, ² te nuu ñá'an ñá'nu, nátu'un jíin náa-ro, te nuu ñá'an súchi, ná-tu'un jíin kuá'a-ró. Te tu'un ndoo ndatu'ún-ró. ³ Te ná ká'an jíin'ún-ró jíin ñá'an kákendoo ndá'ú, te nú ni kákendoo ndá'ú ndija-ña. ⁴ Ko nú ñin ñá'an kékendoo ndá'ú ío se'e-ña, xí sé'e tñani-ña, ná kútu'a súchi yá'a xna'an-ga kundiso jíin'ún-i responsable máa-i ini ve'e-i, te ná nákoto-i táa-i náa-i, chi súan játa'an ini Dios. ⁵ Te nú ñá'an já ní kendoo ndá'ú ndija kúu-ña, te máa ñin-ña, te ñúkuu ini-ña Dios, te nene ká'an nda'ú-ña jíin-yá te jikán ta'u-ña ndúu ñúu-ni nuu-yá. ⁶ Ko nú ñá'an jika siki tú'un siñ ini kúu-ña, vasa chakú-ña, ko nátu'un a ni ji'i-ña. ⁷ Tú'un yá'a ná tá'ú-ró

tiñu nuu-í, návạ'a tú ndenda kuachi sikí-í. ⁸ Te nú ñn chạa tú ndító-de tá'an-de, te ví'í-gá nú jíin tá'an máá-de iní ve'e-de, te a ñi ské'ichi-de tu'un kándija-de nú súan, te chạa ñáá-gạ kúu-de vása ñn chạa tú kándija. ⁹ Mạ sá'a-ró cuenta ja ñá'an ní kendọ ndá'ú kúu-ña, te nú té jinu-gạ-ña uní xiko uxí kuiạ-ña, jíin já máá ñn-ni yíi-ñá ñi nchạka-ña, ¹⁰ jíin já kájatú'ún vạ'a-i ja bueno tiñu ñi sá'a-ña, jíin já ní skuá'nu-ña sé'e, jíin já ní kundá'ú iní-ña ñáyivi jíká, jíin já ní nakacha-ña já'a ñáyivi kákandija, jíin já ní chindéé-ña ñáyivi káta'an tỵndó'o, jíin já ní in ñi jika-ña jíin táká tiñu vạ'a. ¹¹ Ko ñá'an súchí ja kéndọ ndá'ú-ña, mạ kuátá'ú-ró-ña, chị nú a ñi kạisíkí nchạa-ña sikí Cristo, yúan-na te káku-ñi-ña já nátanda'a túku-ña. ¹² Nú súan, te ta'nu ndatụ-ña sá'a máá-ña, chị tú ní skíkuu-ña tú'un ñi keyu'u-ña xnáñúú. ¹³ Te suni káskuá'a-ña kée kúxí-ña, kájika-ña ndíta'an ve'e, te nasụ máá ñn ja kée kúxí-ña, chị suni sikí cuentú-ni kájika kuu-ña, te kivi nduuy-ña ká'an-ña tú'un ja tú ío vạ'a. ¹⁴ Núsáá, te tạká ñasí'í súchí kákendọ ndá'ú, kuní-rị ja ná nátanda'a-ñá, náskuá'nu-ña sé'e-ña, ná kóto vạ'a-ña vé'e-ña, te mạ kuá'a-ña lugar ja ká'an ndivạ'a ja'ú sikí-yo. ¹⁵ Chị sava-ña a ñi kajika yátá-ña, te ñi kandikín-ña yatá Satanás kaja'an-ña jíin. ¹⁶ Ko nú ñn chạa kándija, xí ñn ñá'an kándija, káñavạ'a tá'an ja kákuu ñá'an ní kendọ ndá'ú, ná kóto-de-ña, te mạ cháa-de carga sikí tịku'ñi kákandija, návạ'a ñi'ín tịku'ñi ñajíin kúu ñá'an kákendọ ndá'ú ndija. ¹⁷ Ná kóo jíin'ún xáan-rọ núu cháa kákuu nuu, te nú kátá'ú vạ'a-de tiñu, ko ví'í-gá jíin'ún ná kóo-ró núu-dé nú kájani ñi'ín-de tu'un jíin já kástá'an-de. ¹⁸ Chị áchí máá tutú iị: Mạ chú'un-ró ñunu yú'u xndikí jíkó, áchí. Te: Chạa sátiñu kivi, chị ío derecho-de ja kí'ín-de yạ'u-de, áchí. ¹⁹ Mạ kuátú'ún-ró ní ñn kuachi sikí cháa kúu nuu, chị onde nú ío uu xí uní testi-go. ²⁰ Te ñáyivi kúkuu jíin kuáchi, kana jíin-ró núu-í, ko ná kuní jíin núu táká-i, návạ'a suni ná yú'ú sava-gạ-i. ²¹ Ko onde jíin Dios, jíin máá Jító'o-yo Jesucristo, jíin táká ndajá'a-yá ja ní kaji-yạ, ká'an ñi'ín-rị tu'un yá'a jíin-ró, ja ná skíkuu vạ'a-ró, te mạ kúnchạa nuu-rọ-í, mạ ñn-i kaa ñn-i kuun koto-ró núu-í. ²² Mạ xndéé yachị-rọ ndá'a-ro xiní ní ñn-i, te mạ kivi nduuy-rọ kuáchi jíin ingá ñáyivi. Koto vạ'a-ró máá-ró návạ'a ná kéndọ ndoo-ró. ²³ Vina te ñí-gá kua'an-yo, mạ kó'o-gạ-rọ máni máá ndúcha, ná kó'o-ró ñn tílị vino sikí já sá'a kue'e chị-ró, jíin já núu-ni núu-ni kú'y-rọ. ²⁴ Tạká kuachi kásá'a sava-i, a ñi natụu, te jiní-yo já náku-xndii-yạ sikí yúan, ko kuachi kásá'a sava-gạ-i, chị kuéé-gạ te natụu. ²⁵ Suni súan kúu tạká tiñu vạ'a, chị a ñi natụu, te ja ná té tuká-ún, mạ kúu kundee sạ'í.

6 Tạká ñáyivi kákuu mozo kásátiñu sáni-i, ná kóo jíin'ún vạ'a-i nuu patrón-i, návạ'a tú koo ndivạ'a tu'un sikí s'v'í máá Jító'o-yo jíin sikí sá'an-yạ. ² Te ñáyivi káñavạ'a-i patrón kákandija, mạ sájá'a iní-i nuu-dé sikí já ñani-i kákuu chạa-ún, chị sua ná kuátíñu vạ'a-gạ-i nuu-dé, chị kákandija chạa-ún ja kájatíñu-i nuu-dé, te maní-dé jíin-i. Súan ká'an ñi'ín tu'un yá'a, te suni stá'an.

Sikí tú'un xndá'ú

³ Te nú ndé ñn chạa stá'an-de ingạ tu'un, te nú tú játú'ún-de ja ío ndạ tu'un máá Jító'o-yo Jesucristo, te nú tú játú'ún-de sa'an ja káchiñú'ún-yó máá-yá, ⁴ máni sávixi-de máá-de. Te ñi ñn tu'un tú júku'ún iní-de, chị tịxín jáni iní-de, te kánaá-de jíin tú'un ká'an sáni. Te yúan kákuu tu'un kuásún iní, tu'un tịxín, tu'un ká'an ndivạ'a, tu'un jáni ñáá iní xiní, ⁵ jíin já kákanaá chạa kándakú'y xiní, chạa tú káñu'ún tu'un ndạ iní-de, te kájani iní-de ja ná chíñú'ún-de máá-yá návạ'a ñi'ín-de xụ'ún. Ná kúxio-ró mạ kétá'an-ró jíin cháa kándạa súan. ⁶ Ko ja á ñi kạan-yó jíin-yá, te káchiñú'ún-yó máá-yá, jíin yúan, chị nátụ'un a kua'a ní kani'ín-yo. ⁷ Tú ñaún ní cháa jíin-yó iní ñuyívi yá'a, suni mạ kúu kiñi'ín-yó ní ñn ki'ín-yo jíin. ⁸ Nú ío ja kée-yo, ío ja kú'un-yó, te sị-ñi ná kóo iní-yo jíin. ⁹ Te ñáyivi já káku-ñi-i kuu kúká-i, chị jító nchạa ja'ú-i, te tịin yátá-ún-i. Te yachị kivi-i jíin tú'un ndíó ñáá iní-i te sá'a ndivạ'a ndi-tuní-i, te náa ñáyivi-ún, te sįjita-i máá-i sá'a tu'un-ún. ¹⁰ Chị nú xụ'ún kumaní-yo jíin, te sikí yúan káku tạká tiñu ñáá. Yúan ní kandio iní sava-i, te ñi kạsị-i ichi kákandija-i. Te ñi kivi tỵndó'o xa'an iní añú-i.

Tụ'un ndúkú ndéé kándija vạ'a

¹¹ Ko róo, chạa játíñu nuu Dios kúu-ró, te ná kúnu-ró kóto-ró táká tiñu yá'a. Te ná ndúkú-ró já skíkuu-ró tiñu ndạ, tu'un káchiñú'ún-yó máá-yá, tu'un kándija, tu'un kúndá'ú iní tá'an, tu'un paciencia, tu'un súchí iní. ¹² Ná ndúkú ndéé-ró kándija vạ'a-ró, te suni ná sá'a-ró fuerza ñi'ín tá'y-rọ kúchakụ-rọ ñí káni, chị ja yúan kúu ja ní kana-yạ xiní-rọ, te ñi ka'an ndạ-rọ tú'un-yạ ní ka-jiní kua'a ñáyivi. ¹³ Te onde jíin Dios tá'ú-rí tiñu yá'a nuu-rọ, chị ja máá-yá, te chakú tạká ndatíñu, te suni jíin Jesucristo, I'ạ ñi ka'an ndạ tạká tu'un nuu Poncio Pila-to, ká'an-rị. ¹⁴ Ná skíkuu vạ'a-ró jíin tiñu tá'ú núu-rọ, návạ'a mạ kúchá'an, ñi mạ kuakú nchạ-i, onde kivi ndii máá Jító'o-yo Jesucristo. ¹⁵ Chị ñn kivi te kuní ndijin-yo kii-yạ, sá'a máá I'ạ kúsị iní-yo jíin. Te I'ạ-ún, máá ñn-yạ kúñá'nu, te kúu-yạ Rey nuu táká rey, te Jító'o nuu táká jító'o. ¹⁶ Te máá ñn-yạ kúu I'ạ ndító chakú ñí káni. Te ncháa-yạ ñn lugar nuu ndii nchạ, te mạ kúu ja ñi ñn-i yúan. Te ñáyivi tú ní jiní ndijin nuu-yá, ñi mạ kúu kuti. Nuu máá-yá ná kóo tu'un jíin'ún, te ná tá'ú máá-yá tiñu ñí káni. Amén.

Sikí tú'un kúká

¹⁷ Nuu táká ñáyivi kúká ká'io iní ñuyívi yá'a, ná tá'ú-ró tiñu ja má sávixi-i máá-i. Ni mạ kúñukuu iní-i kaku-i jíin xú'ún, chị yachị náa-ún. Chị sua ná kúñukuu iní-i kaku-i sá'a Dios, I'ạ chakú, chị máá-yá já'a kua'a-yá tạká-ni ndatíñu nuu-yo já kúsị iní-yo sá'a. ¹⁸ Ná sá'a vạ'a-i jíná'an-i. Ná kúu kúká-i jíin táká tiñu vạ'a sá'a-i. Yachị ná kóto tá'an-i, te yachị ná chindéé tá'an-i. ¹⁹ Súan te kaya-i tạká tiñu vạ'a sikí máá-i ja kúu-i kuiạ chạ, chị

súan te kutiin-i ichi kúchaky ndija-i. ²⁰ Ko róó Timoteo, mā síā-ro táká tų'un nĭ chi'i-rĭ nda'a-ro. Te mā kĭvi ndu-y-ro jíin táká tų'un yúkú tų'un sáni, jíin táká tų'un ndíchí ñáá, ja jasú nuu máá tú'un júky'un ndaa inĭ.

²¹ Chĭ súan nĭ kajatú'ún sáva-i tų'un yúkú-ún. Te nĭ kaxnáa-í ichi ndiso tų'un kákandĭja-yó. Tų'un luu ío inĭ máá-yá ná kóo jíin-ró. Súan ná kóo. Amén.

2 Timoteo

1 Máá-rí kúu Pablo apóstol Jesucristo, chĩ súan ñi jata'an inĩ Dios, chĩ a ñi keyu'u-yá ku'a-ya tú'un kuchaku-yo sá'a Cristo Jesús. **2** Cháa-rĩ tutu yá'a nuu Timoteo, se'e-rĩ ja maní-rí jíin: Tu'un luu ío inĩ-ya, jíin tú'un kúndá'ú inĩ-ya yóó, jíin tú'un kuaká'nu inĩ ja kii nuu máá Táa-yo Dios, jíin ja kii nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró. **3** Nákuatá'ú-rí nuu Dios, te jatíñu-rĩ nuu-yá nátu'un ñi kasá'a vuelú-rĩ, te tú náku'ndíi añú-rĩ sikĩ-rí. Te tú júkuiñi kuti-rí ja núku'un inĩ-rĩ róó, hora jikán ta'u-rí ndúú ñúú-ni. **4** Kúu inĩ-rĩ ku-ñi-rĩ nuu-ro, nává'a kusii xáan inĩ-rĩ, chĩ núku'un inĩ-rĩ ndasa ñi nda'i-ro. **5** Chĩ a ñi nuku'un inĩ-rĩ ndasa káji kándija-ró, te suni súan ñi kándija naná ñúu-ro Loida xna'an-ga, jíin náa-ro Eunice. Te jáni ndija inĩ-rĩ ja súni súan ncháa tu'un kándija-ún inĩ máá-ró vína. **6** Ja yúán xndáku-rĩ nuu-ro, ja ná náskandá jáá-ró máá tá'u ñi ja'a Dios nuu-ro, ja ní ñi'in-ro ná ñi chaa-rĩ nda'a-rí xiní-ro. **7** Chĩ tú ní já'a Dios ñin modo io nuu-yo, chĩ sua ja ná kuíñi ñi'in-yó, jíin ja ná kúndá'ú inĩ-yo-í, jíin ja ná kóo kuándí'í-yo.

Má kúka nuu-yo sikĩ tú'un máá-yá

8 Núsáa te ma kúka nuu-ro káni ndaa-ro tú'un máá Jító'o-yo, ni tu'un ruu cha kándeé vekaa ja sikĩ máá-yá. Chĩ sua ná kóto ta'an-ro túndó'o sikĩ ja jáni-ró tú'un va'a, chĩ ja sikĩ yúán ní ja'a Dios fuerza inĩ-yo. **9** Chĩ ñi nama-ya yóó, te ñi kana-ya xiní-yo ndúndoo-yó, ko nasu sikĩ tíñu kásá'a-yó, chĩ sua ñúkuún máá-yá ñi sá'a-ya jíin tú'un luu ío inĩ-ya, chĩ onde ná té chá'an-ga kéj'á táká kua, te ñi ja'a-ya tú'un-ún nuu-yo ní sá'a Cristo Jesús. **10** Ko vina a ñi kenda ndijin tu'un-ún ñi sá'a ja ní kenda Jesucristo, I'a náma yóó. Te máá-yá ñi jan-cha-ya kué'e kuu-yo. Te jíin máá tú'un va'a ñi stá'an-ya núu-yo ndasa kuchaku-yo te ma kúu-ga-yo. **11** Te ñi chaa-ya tíñu sikĩ-rí kúu-rĩ apóstol kani-rĩ tu'un-ún, te stá'an-rĩ nuu ñáyivi sñin nación. **12** Te ja sikĩ yúán jíto-rĩ túndó'o yá'a. Ko tú kúka nuu-rí, chĩ a jiní-rĩ ndé nuu kándija-rĩ. Te jáni ndija inĩ-rĩ ja kúu kundito-ya ja ní chí'i-rĩ nda'a-yá, onde ná jaá máá kiví. **13** Ná kúkuu ñi'in-ró jíin íchi tú'un va'a ndasa ñi jini so'o-ró ní ka'an-rĩ. Te ná kúndij-ro jíin-ún modo kándija-ró jíin ja kúndá'ú inĩ-ro-í sá'a Cristo Jesús. **14** Ná kóto-ró tú'un ndaa ja ní ja'a Espiritu Santo nuu-ro, chĩ ncháa-ya iní-yo. **15** A jiní-ro ja táká ñáyivi káxiukú ñúu Asia, ñi kaséndoo-i ruu, te uu-i kákuu Figelo jíin Hermógenes. **16** Ná kúndá'ú inĩ máá Jító'o-yo ñáyivi káxiukú vé'e Onesíforo, chĩ kua'a vuelta ñi nani'in iní-rĩ ñi sá'a-de, te

tú ní kúka nuu-dé vasa nú'ni-rĩ kándeé-rĩ vekaa. **17** Chĩ sasua ñi nandúkú víi-dé ruu, te ñi ndenda-rĩ ñi sá'a-de, ná ñi kándeé-de Roma. **18** Ná kuá'a máá Jító'o-yo tú'un ja máá I'a kúu Tatá, ná kúndá'ú inĩ-ya-dé máá kiví-ún. Te a jiní va'a máá-ró ndasa xaan ní jatíñu-de nuu-rí inĩ ñuu Éfeso.

Máá-yo nátu'un soldado va'a Jesucristo

2 Ko róó, hijo máni, ná ndúndáján iní-ro jíin tú'un luu ío inĩ Cristo Jesús. **2** Te tu'un ñi jini so'o-ró ní ka'an-rĩ onde jíin kuá'a ñáyivi ní kajini, tu'un yá'a ná chí'i-ró iní nda'a sáva cha skíkuu va'a, nává'a suni kuu stá'an tuku máá-de nuu sáva-ga-i. **3** Ko róó, ma yú'ú-ro kóto-ró túndó'o, nátu'un ñin soldado va'a Jesucristo. **4** Ni ñin cha kájatá'an, tú sáteñu-de máá-de jíin tíñu ñuyivi, nává'a kusii iní máá cháa ñi chaa tíñu soldado sikĩ-dé. **5** Suni súan cha ísíki, tú ñi'in-dé premio-de te nú tú kusiki ndaa-de. **6** Suni súan cha jítu, ma ñi'in-dé kee-dé te nú tú sátiñu-de xna'an-ga. **7** Ná káni inĩ máá-ró ñaún tu'un ká'an-rĩ, te máá Jító'o-yo ná kúña-ga-ya xiní-ro jíin táká-ni. **8** Ná nuku'un inĩ-ro ja Jesucristo, se'e tata David ñi kuu-ya, te ñi nachaku-ya má'ñú ndíyi. Nátu'un ká'an tu'un va'a jáni-rĩ. **9** Te ja sikĩ-ún jíto-rĩ túndó'o, te kándeé-rĩ vekaa nátu'un cha ñi sá'a kuachi xaan. Ko máá tú'un va'a Dios, ma kúu kunu'ni. **10** Núsáa te sikĩ ja kúndá'ú inĩ-rĩ ñáyivi ní kaji máá-yá kúu ja kánda-ga-rĩ koto-rĩ túndó'o. Nává'a suni kaku máá-i jiná'an-i, te ja-i nuu lúu kunchaa-i ñé káni sá'a Cristo Jesús. **11** Ká'an ndaa tu'un yá'a: Nú ñi kají'i-yo jíin máá-yá, te suni kuchaku-yo jíin máá-yá. **12** Nú kanda-yó kóto-yó túndó'o, te suni tá'u-yó tíñu jíin-yá. Nú tú kua tu'un-yó-yá, te suni ma kua tu'un-ya yóó. **13** Vasa tú káskíkuu va'a máá-yó, ko a skíkuu va'a máá-yá. Ma kúu ské'ichí-ya máá-yá. Achí.

Tu'un xndáku nuu tá'an

14 Tu'un yá'a ná xndáku-ró núu ñáyivi, te ka'an ñi'in-ró jíin-i, te ná kuní jíin núu máá Jító'o-yo, ja má stá'an-i sikĩ tú'un, chĩ tú ñi'in tíñu kuti-ún, chĩ sua sáká núu inĩ ñáyivi jini so'o. **15** ñi'in ná ndúkú-ró nává'a kua tú'ún Dios róó, te nává'a kuu-ró cháa sátiñu va'a ja tú ñéni kúka nuu-ro, jíin ja bueno jáni ndaa-ro máá tú'un va'a. **16** Ma kivi nduu-ro jíin tú'un yúku, tu'un sáni, chĩ ví'í-gá nákaa jíin tú'un ñáa. **17** Chĩ tu'un-ún, kaji kí'in nátu'un kue'e gangrena. Te uu cha súan kákuu Himeneo jíin Fileto. **18** Te cha-ún, a ñi skuíta-de ichi tú'un ndaa, chĩ

káka'an-de ja á nɪ ja'a máá kɪvɪ náchaky taká-i, te súan sáká núu-de jíin tú'un kákandíja sava-i. ¹⁹ Te nɪ'in kándíja ja'a já ní jani Dios. Te a nɪ kukútu jíin tú'un yá'a: A jini máá Jító'o-yo taká ñayivi y'i'nda'a máá-yá. Te suni ká'an: Taká ñayivi já ndáku ñi'in-i s'v'v'v' máá-yá, ná kúxio-i nuu taká tiñu ñáá, áchí. ²⁰ Inɪ ñin ve'e ká'nu, nasu máni máá kó'o oro, ko'o plata ío, chí suni ío ko'o yúnu, ko'o ñú'un, te suni ío ja kú'un ja jíí'ú'ún iní te suni ja kú'un ja tú jíí'ú'ún. ²¹ Te nú ñin ñayivi skána-i tiñu ja tú jíí'ú'ún ío inɪ-i, yúan-na te nduu-i nátu'un ñin ko'o ja kú'un ja jíí'ú'ún iní. Te koo ndoo-i. Te nɪ'in tíñu-i ndasa játa'an inɪ máá Jító'o. Te koo tu'a-i ja kúu taká tiñu va'a. ²² Kunu-ró kóto-ró taká ja ndío inɪ cha'a súchí. Kundikɪn-ro tú'un ndaa, tu'un kándíja, tu'un kúndá'ú inɪ, tu'un vindáa vinené. Súan sá'a-ró ondé jíin ñayivi kándaku ñi'in-i máá Jító'o-yo jíin já ndoo ío inɪ añú-i. ²³ Ma kivi nduu-ro jíin tíxɪn ñáá, ja tú ío kájí iní, chí a jini-ro já máni tíxɪn skuikín-ún. ²⁴ Chí mozo máá Jító'o-yo, ma kúu koo tíxɪn-de, chí sua kumanɪ-dé jíin taká-i, te koo ñama inɪ-de stá'an-de, te ná kuándéé iní-de jíin-i. ²⁵ Te jíin tú'un súchí iní-de ná náka'nyu-de ñayivi kájasu, chí sanaa te nakani inɪ-i sá'a Dios, náv'a'a kuni-i ichi tú'un ndaa, ²⁶ te náv'a'a ka'ku-i nuu já'ú ja kuni-ún t'ín yátá-i, chí nɪ kundéé jíin-i jíka ná'ín-i ná tu'un játa'an inɪ máá.

Ñayivi chá'an kivi sándí'í-na

3 Tu'un yá'a ná júku'un inɪ-ro, ja ondé nuu kuájɪnu-na kivi, te cha'a kivi kóo tundó'o. ² Te koo ñayivi já máni chíí'ú'ún-i máá-i, chíí'ú'ún-i xu'ún, sávixi sáni-i máá-i, sá'á'a inɪ-i, ka'an ndiva'a-i sikɪ tá'an-i, ma kuándatu-i nuu tá'a-i nuu ná'a-i, koo nde'e-i, ma kéndoo ndoo-i, ³ ma kumanɪ-i jíin tá'an-i, ma júkuiñi-i ja ká-jatá'an-i, sátú'ún-i, síjita-i máá-i, t'íná koo-i, koto u'u-i taká tiñu va'a, ⁴ nastúu tá'an-i, ka'ncha ndaa-ni-i, sándúxi-i máá-i, te chíí'ú'ún-ga-i tu'un kúsi iní-i nasu ja chíí'ú'ún-i Dios. ⁵ Sá'a-i ja káchií'ú'ún-i máá-yá, ko káské'ichɪ-i fuerza yúan. Ma kivi nduu-ro jíin ñayivi kásá'a súan. ⁶ Chí sava cha'a yá'a kákuu cha'a kivi koyo tɪnɪ ve'e, te kátiin-de taká ña'an xíní ñáá ja kándiso xa'an-ñá kuachi, te s'ín s'ín kásá'a-ña jíin tú'un kakanɪ inɪ máá-ña. ⁷ Te nene káskuá'a-ña, te tú kúu kuti kundéé-ña júku'un inɪ-ña tú'un ndaa. ⁸ Te nátu'un nɪ kasá'a Janes jíin Jambres, ja ní kándúkú-de kasu-de nuu Moisés, suni súan kásá'a cha'a yá'a chí kándúkú-de kasu-de nuu tú'un ndaa. Cha'a nɪ te'yu ja jini tuni kákuu-de, te a nɪ ské'ichɪ-yá-dé sikɪ já tú kákandíja-de. ⁹ Ko ma kundéé-ga máá-de, chí koto ndijin taká-i tiñu káñáá nɪ kasá'a-de, nátu'un nɪ ta'an uu cha'a-ún. ¹⁰ Ko róo, a nɪ skuá'a-ró ndasa stá'an-rɪ, ndasa jíka-rɪ, ndasa kúu inɪ-rɪ, ndasa kándíja-rɪ, ndasa paciencia inɪ-rɪ, ndasa kúndá'ú inɪ-rɪ-i, ndasa kándij nɪ'in-rɪ, ¹¹ ndasa nɪ kachindikɪn-i ruu, ndasa nɪ ta'an-rɪ tundó'o. Taká yúan ní kii sikɪ-rí inɪ ñuu Antioquía, ñuu Iconio, ñuu Listra. Súan nɪ kachindikɪn-i ruu. Ko máá Jító'o-yo nɪ nama-yá

ruu nuu taká-ni-ún. ¹² Te suni taká ñayivi já kákuu-i ka-ka kuu-i jíin-yá chíí'ú'ún-i Cristo Jesús, chindikɪn-de-i. ¹³ Ko cha'a ñáá, cha'a xndá'ú, ví'í-gá kivi-de jíin. Chí xndá'ú-de ñayivi, te ñayivi-ún naxndá'ú tuku-i-de. ¹⁴ Ko róo, ná kúkuu-ga-ro jíin já ní skuá'a-ró, ja ní kándíja nɪ'in-ró jíin, chí a jini-ro ndé ñayivi ní stá'an nuu-ro. ¹⁵ Chí ondé ná lúli-ró ní jini-ro núu máá tutú ij, te kuu koo ndíchí-ró sá'a náv'a'a ka'ku-ró chí kándíja-ró núu Cristo Jesús. ¹⁶ Taká tutu ij, nɪ kachaa-de nɪ sá'a máá-yá, te bueno nɪ'in tíñu ja stá'an, ja kána jíin núu-í, ja náchu'un íchí-ún-i, ja stá'an ichi ndaa nuu-í, ¹⁷ náv'a'a ná yíja va'a ñayivi jíka jíin Dios, náv'a'a ná kúndiso-i taká tu'un kánúu ja kée va'a tiñu-i sá'a.

Sikɪ já ná kani ná'ín-yó tú'un

4 Ká'an nɪ'in-rɪ jíin-ró jito nuu Dios jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo, I'a sánda'a tiñu ñayivi chakú, jíin ñayivi ní jí'í, kivi ndíi-yá, kivi tá'ú-yá tiñu inɪ ñuu-yá. ² Ná kani-ró tú'un. Nɪ'in ná ká'an-ro. Kuitú iní-ro ká'an-ro va'a tú núña-ró. Te jíin paciencia jíin sá'an, ná sté-tuu-ró-i, ná kána jíin-ró núu-í, ná ká'an nda'ú-ro jíin-i. ³ Chí cha'a kivi já má kuátú'ún kúti-í kuni so'o-i sa'an va'a, chí sua kókon ná sá'a-i so'o-i. Te ndúkú-i maestro ja ká'an ndasa kúu inɪ máá-i. ⁴ Te kuxio-i ma kúni so'o-i tu'un ndaa, te kivi-i ichi cuento sáni. ⁵ Ko róo, ná kóo ndito inɪ-ro. Ná kuándéé iní-ro jíin túndó'o. Ná káka-ró kani-ró tú'un va'a. Ná skíkuu-ró tíñu ndiso-ró. ⁶ Chí ruu, a sokó-rí máá-rí nuu-yá ja kúu-rɪ, te a kuakuyani kivi kí'in-rɪ. ⁷ Bueno a nɪ kundéé-rí jíin tíñu jíku-rɪ. A nɪ síjɪnu-rɪ máá kú'a carrera. Tú ní sí'a-rɪ tu'un kákandí-ja-yó. ⁸ Ja yúan, a ndátu tu'a premio-rɪ, sikɪ já kéndoo ndaa-rɪ, te yúan kuá'a máá Jító'o-yo núu-rí máá kivi-ún. Te máá-yá kúu juez ndaa. Te nasu núu máá ñin-rɪ kuá'a-yá, chí suni kuá'a-yá núu taká ñayivi káñukuu xa'an iní-i kivi ndíi-yá.

Tundó'o nɪ jito Pablo

⁹ Kuitú iní-ro te cha'a yachi-ro núu-rí. ¹⁰ Chí Demas, a nɪ sí'a-de ruu, te kua'an-de ñuu Tesalónica, chí chíí'ú'ún-de ñuyívi yá'a. Crescente, a kua'an-de ñuu Galacia, te Tito, a kua'an-de ñuu Dalmacia. ¹¹ Máá ñin-ña Lucas kanchaa jíin-rí. Kuaka-ró Marcos kii-ró jíin-de. Chí bueno kuatíñu-de jíin-rí nuu-yá. ¹² Tíquico, nɪ táji-rí-de kua'an-de ñuu Éfeso. ¹³ Te nú vaji-ró, te kundá'a-ró kútóo-rɪ kii-ró jíin, ja ní skéndoo-rɪ ve'e Carpo ñuu Troas, te suni jíin taká libro. Ko tutu ñii kúu ja kánúu-ga. ¹⁴ Alejandro, cha'a xndúcha ka, xa'an ndé-va'a nɪ sá'a-de jíin-rí, ko máá Jító'o-yo kuá'a-yá yá'u-de ná tiñu nɪ sá'a-de. ¹⁵ Ná koto va'a-ró máá-ró, ma kivi nduu-ro jíin-de, chí xa'an ní jíku-de nɪ jasu-de nuu tú'un káka'an-yo. ¹⁶ Kivi ní kúnda núu já ní ka'an máá-rí ja'a máá-rí, tú ni ñin ñayivi ní chéndéé tá'an jíin-rí, chí taká-ni-i nɪ káskéndoo-i ruu. Ná kakan ta'u-rí ja'a máá-i náv'a'a ma chíso-yá kuachi-i. ¹⁷ Ko máá Jító'o-yo, nɪ kándij-yá xín-rí, te nɪ ja'a-yá fuerza inɪ-rɪ náv'a'a síjɪnu-rɪ

kani ndi'i-ri tu'un, náv'a kuu kuni so'o taká ñayivi sñin nación. Te súan ni kaku-ri ini yu'u ndika'a. ¹⁸ Te suni máá Jító'o-yo, ná náma-ya rúy nuu táká tiñu ñáá. Te kanda-ni-ri sá'a-ya onde kivi-ri ñuuy andívi núy tá'ú-yá tiñu. Te ná nákana jaa-yó-yá ñí káni ñí kuiá. Súan ná koo. Amén. ¹⁹ Ná sándéé ini Prisca jíin Aquila, achi-ro kuni-i, jíin ñayivi kaxiukú vé'e Onesíforo. ²⁰ Erasto, ni

kendgo-de ñuuy Corinto. Te Trófimo, ni skéndo-ri-de ñuuy Mileto, kú'u-de. ²¹ Ndúkú ndéé-ró cháa-ro vásá kéjá'á víko víjin. Sándéé ini-ro áchí Eubulo, jíin Pudente, jíin Lino, jíin Claudia, jíin táká ñani-yo. ²² Máá Jító'o-yo Jesucristo ná koo-ya jíin añú-ro. Te tu'un luu ío ini-ya ná koo jíin-ró jíná'an-ró. Amén.

Tito

1 Máá-rí kúu Pablo, mozo Dios te suni apóstol Jesu-cristo kúu-rí nî sá'a-ya, náva'a skándíja-ga-rí ñayivi ní kaji Dios, jíin já ná júku'un-ga inî-i tu'un ndaa ndasa chíñú'ún-i-ya. ² Te ja yúán káñukuu inî-i kuchaku-i ñé káni, chí súan nî keyu'u Dios onde aná'an xaan, te ma kúu kuti xndá'ú-ya-í. ³ Te onde nî jinu va'a máá kiví, te nî stá'an ndijin-ya tú'un-ya jíin tú'un kájani-rí, ja ní chí'i-ya-ún ndá'a-rí, nátu'un nî tá'ú tíñu Dios, I'a náma yóó. ⁴ Cháa-rí tutu yá'a nuu-ro Tito, chí se'e ndija-rí kúu-ró sikí tú'un kákandíja ká'nu-yó. Tu'un luu ío inî-ya, jíin tú'un kúndá'ú inî-ya yóó, jíin tú'un kuaká'nu inî, ja kii nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kii nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, I'a náma yóó, ná kóo jíin-ró.

Ndasa koo chaá kákuu nuu

⁵ Ja sikí yúán ní skéndo-rí róó onde ñuu Creta, ná-va'a ná sánda-ró nú tú kuní jinu va'a tíñu, te náva'a kani-ró cháa kuu nuu ná ñn ná ñn ñuu, nátu'un nî tá'ú-rí tíñu nuu-ro. ⁶ Kani-ró cháa tú yí'i kuachi sikí, jíin nú ñn-ni ñasí'í-de ío, jíin nú kákandíja va'a se'e-de, te nú tú kájaku nchaá ñayivi-í ja síjita-i máá-i xí já ní'in inî-i. ⁷ Te chaá ndíto tikunî, níni ná kúu-de chaá tú yí'i kuachi sikí, chí nchátíñu-de tíñu Dios. Ma kújá'a inî-de, ma yachí kití inî-de, ma kóo ká'vá-de, ma stují-dé ñayivi, ma ndío xaan inî-de sikí xú'ún. ⁸ Chí sua ná kóto ndá'ú-de nuu ñáyivi jíká, ná chíñú'ún-de tíñu va'a, ná kóo kuándí'í-de, ná kóo ndaa inî-de, ná kóo ndoo-de, ná kúñin nî'in-de máá-de. ⁹ Te ná kúndíj nî'in-de jíin tú'un ndaa kákandíja-yó jíin já kúu sa'an-ya, náva'a kuu stá'an-de taká sa'an va'a, te náva'a kuu kundé-de jíin ñáyivi sáká núu.

Ja xndá'ú ñayivi

¹⁰ Chí ío kua'a cháa ja tú kákuu-de kuandatu-de, te káka'an sáni-de, te káxndá'ú-de ñayivi. Te chaá nî kaxití ndúu, ví'í-gá kásá'a-de súan. ¹¹ Níni ná kasú-ro yú'u cháa-ún, chí kásáká núu-de inî ñayivi ñé ñé-ni-i ve'e-i. Te kástá'an-de tu'un ja tú ká'io va'a, te kándúkú-de nî'in-dé xú'ún sikí tíñu ñáá-ún. ¹² Ñin tá'an máá-de, chaá jáni tu'un ñuu máá-de, nî ka'an súan: Ñayivi ñuu Creta, chí máni ñayivi xndá'ú kákuu, máni kití sána kákuu, máni káyee kúxí, áchí-de. ¹³ Ká'an ndaa tu'un nî ka'an chaá-ún. Núsáa te kana jíin téyí-ro núu-í, náva'a ná kándíja nî'in-i. ¹⁴ Ma chú'un inî-i cuento káka'an chaá judío, ní tíñu kátá'ú cháa ja á nî kaské'ichí-de tu'un ndaa. ¹⁵ Ñayivi ká'io ndoo, jáni inî-i ja ío ndoo-ni taká

ndatíñu, ko ñayivi chá'an jíin ñáyivi tú kákandíja, ní ñn ndatíñu tú ío ndoo jiní-i, chí sua nî te'yu añú-i jíin já jiní tuní-i. ¹⁶ Káka'an-i ja á kájiní-i nuu Dios, ko jíin tíñu kásá'a-i, te kájasu-i nuu-yá, chí ñayivi chá'an, ñayivi ní'in inî kákuu-i, te tú ní'in tíñu kuti-í nuu ní ñn tíñu va'a.

Sa'an ja ío va'a

2 Ko róó, ná ká'an-ro sa'an ja ío va'a. ² Kachi-ro núu cháa ñá'nu ja ná kóo kuándí'í-de, ná kóo káji xiní-dé, ná kóo jíñú'ún-de, ná kándíja nî'in-de, ná kúndá'ú inî-de-i, ná kóo paciencia-de. ³ Suni súan ña'an ñá'nu. Ná káka jíñú'ún-ña, ma sátú'ún-ña, ma kóo ká'vá-ña, ná stá'an-ña núu-í ndéja kúu ja vá'a, ⁴ te ná stá'an-ña núu ñá'an súchí já ná kóo jíñú'ún-i, ja ná kúvixí-i jíin yí-í, ná kúndá'ú inî-i se'e-i, ⁵ te ná kóo kuándí'í-i, ma káka téné-i, ná kóto va'a-i ve'e-i, ná kóo tu'un maní iní-i, ná kuándatu-i nuu yí-í, náva'a tú ka'an ndiva'a ñayivi sikí tú'un Dios sá'a-i. ⁶ Suni súan ka'an nda'ú-ro jíin cháa súchí, ja ná kúñin nî'in-i máá-i. ⁷ Te róó, ná sá'a-ró taká tíñu va'a, náva'a kuu-ró ñn ejemplo va'a nuu-í. Te jíin tú'un ká'an-ro, ná ká'an ndaa, te ná ká'an ñukájí iní-ro. ⁸ Tu'un va'a ka'an-ro, náva'a ma kuakú nchaá-i yóó, náva'a kuka nuu cháa jasú nuu-yo, chí tú kúu ndíñi'in-de ní ñn tíñu ñáá ká'an-de sikí-yo. ⁹ Ka'an nda'ú-ro jíin mozo ja ná kuándatu-i nuu patrón-i, ja ná kúsí iní patrón-i sá'a-i jíin taká tíñu-i, te ma ná chíso-i tu'un nuu-dé. ¹⁰ Ma sáku'ná-i ndatíñu-de, chí sua ndaa ná skíkuu va'a-i nuu-dé, náva'a jíin taká tíñu sá'a-i, te skéndo luu-i sa'an Dios máá-yó, I'a náma yóó, sá'a-i. ¹¹ Chí tu'un luu ío inî Dios, ja kúu kaku taká ñayivi sá'a, a nî kenda ndijin. ¹² Te tu'un-ún stá'an nuu-yo ndasa skána-yó taká tu'un ja tú chíñú'ún-yó-yá sá'a, jíin já ndío inî-yo sikí ñúyívi sá'a, te stá'an nuu-yo ndasa koo káji iní-yo káka kuu-yó jíin já kóo ndaa inî-yo, jíin já ná chíñú'ún-yó-yá kuia yá'a. ¹³ Káindatu-yó, chí káñukuu inî-yo kéndo ndatu-yo kiví ndíi nchaá kenda ndijin Jesucristo ja kúu-ya Dios ñá'nu máá-yó, I'a náma yóó. ¹⁴ Te nî ja'a-ya máá-yá ja sikí yóó, náva'a chunáa-ya taká ja ní kastívi-yó, suni náva'a sánda-yo ñáyivi kuíñi nuu máá-yá, jíin já ná kuitú iní-i sá'a-i tíñu va'a. ¹⁵ Súan ka'an-ro, te ka'an nda'ú-ro, te kana jíin-ró núu-í jíin tíñu ndíso-ró. Ma kuá'a-ró tú'un ja sá'á'a inî ní ñn-i nuu-ro.

3 Xndáku-ró núu-í ja ná kuá'a-i so'o-i nuu cháa káku'á'nu, jíin núu cháa kándíso tíñu. Ná kuándatu-i, te yachí ná ñin-i taká tíñu va'a. ² Ma ká'an-i sikí

ni ñin ñayivi, ma kútíxín-i, ná kóo jíñú'ún-i, te ná kóo súchí iní-i jíín táká ñayivi. ³ Chì sáá, suni ñayivi ñáá ni kakuu-yó núú, tú ní kámandatü-yo, ni kasana-yó íchi, ni kachiñú'ún-yó táká ja ní ndio ñáá iní-yo jíín sñin sñin tíñu ni kakuu iní-yo jíín, te ni kajika kuu-yó jíín tú'un ñáá tü'un kuásún iní, ni kakiti iní-i nuu-yo, te ni kajito u'u tá'an-yó. ⁴ Te Dios kúu I'a náma yóó. Te ni kenda ndijin tü'un kumaní iní-ya jíín-yó jíín tú'un kundá'ú in-ya táká ñayivi. ⁵ Yúan-na te ni nama-ya yóó, ko nasu jíín tíñu ndaa ni kasá'a-yó, chí jíín tú'un ni kundá'ú in-ya yóó. Te jíín tú'un ni nakacha-ya yóó ni nakaku-yó, te ni ndujáá-yó ní sá'a máá Espiritu Santo. ⁶ Te Espiritu-ún ni jichá nuu kua'a iní añú-yo ní sá'a Jesucristo I'a náma yóó, ⁷ nává'a kuu kendo ndaa-yo sá'a tü'un luu ío iní-ya, suni nává'a ni'in-yo tá'u-yo já kúñukuu in-ya kúchaku-yo ñé káni. ⁸ Ká'an ndaa tü'un yúan. Te kuní-ri ja ná ká'an ni'in-ró táká tü'un yá'a, nává'a ñayivi ní káandíja-i nuu Dios ná kuítú iní-i kukuu-i jíín tíñu va'a. Ío va'a taká tü'un yá'a, te ní'in tíñu ja kúu taká ñayivi. ⁹ Ko ma kivi nduu-ro jíín táká tixin káñáá, ni sikí tü'un jichi tü'un tá'an, ni tü'un kanaá, ni jíín tú'un

kástátá'an sikí ley. Chí máni tü'un sáni kakuu-ún te tú ní'in tíñu. ¹⁰ Nú ío ñin cháa tú já'tú'ún, te nú a ni kana jíín-ró núu-dé ñin uu jínu, yúan-na te ma kivi ndu-ya-ro jíín-de. ¹¹ A jiní ndija-yó já ñin ñayivi sá'a súan, a ni skuíta-i ichi, te máni kuachi sá'a-i, te kuachi máa-i kúu ja nákuñdii-ya sikí-í.

Tü'un sándéé iní

¹² Nú ni tájí-rí Artemas xí Tíquico ja nuu-ro, yúan-na te ndúkú ndéé-ró kii-ró núu-rí nuu Nicópolis, chí cháa iní-ri kunchaa-ri yúan viko vijin. ¹³ Te ná ndúkú ndéé-ró chú'un íchí-ró Zenas, cháa kúu maestro ley, onde jíín Apolos. Te koto-ró-de nává'a tú kuu falta ni ñin nuu-dé. ¹⁴ Te ñayivi ká'in jíín-yó, ná skuá'a-i ñin ni'in-i tíñu va'a, nává'a ni'in-í ndasa ja'a tundó'o sava-ga-i, nává'a tú kundij sáni-i. ¹⁵ Taká ñayivi kaxiukú jíín-rí yá'a, káka'an-i ja ná sándéé iní-ro. Ná sándéé iní taká ñayivi kámaní jíín-yó sikí tü'un káandíja-yó, kachi-ro kúni-i. Tü'un luu ío iní-ya, ná kóo jíín-ró jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

Filemón

1 Máá-rí kúu Pablo, te kánde-rí vekaa ja sikí Jesucristo te jíin ñaní-yo Timoteo katájí-rí tutu yá'a nu-
u-ro Filemón, chaa mani jíin-rí kúu-ró, te chindéé tá'an-ró jíin-rí. **2** Suni káchaa-rí tutu yá'a nuu Apia, ñ'an mani jíin-ró, jíin núu Arquipo, chaa chindéé tá'an jíin-rí sikí tíñu kándúkú ndéé-rí yá'a, jíin núu tiku'ni kákandíja ío iní ve'e-ró jián. **3** Tu'un luu ío iní-ya jíin tú'un kuaká'nu iní ja kíi nuu máá Táa-yo Dios jíin já kíi nuu máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. **4** Nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí, te nene núku'un iní-rí róó, nú jikán ta'u-rí nuu-yá. **5** Chí a jini so'o-rí ja bueno kákundá'ú iní-ro táká ñayivi ndóo, te kándíja va'a-ró núu máá Jító'o-yo Jesús. **6** Te jikán-rí nuu-yá nává'a nú kájani-ró tú'un te ná skándíja va'a-ró-i, te kuní káji-i taká tíñu va'a káñava'a-yo jíin Cristo Jesús. **7** Chí kákusi xáan iní-rí, te ká'jo ndéé iní-rí, ja súan kákundá'ú iní-ro-í, chí ja róó ñáni, te ní nani'in-gá iní añú ñayivi ndóo.

Ja ní ka'an Pablo ja Onésimo

8 Núsáa te vasa kuu chundéé iní-rí, sá'a Cristo, ja tá'ú-rí tíñu nuu-ro núu, ja ná skíkuu-ró tíñu va'a, **9** chí sua va'a-ga ná ká'an nda'ú-rí jíin-ró ja jíin sikí ja maní-ro jíin-rí, jíin sikí ja rúu kúu Pablo, chaa ní yii jíin ja kánde-rí vekaa ja sikí Jesucristo. **10** Núsáa te ká'an nda'ú-rí jíin-ró ja ná sá'a-ró tóká'nu iní-ro núu sé'e-rí Onésimo, chí a ní skándíja-rí-i nini kánde-rí vekaa. **11** Te suchí yá'a, tú ní ní'in tíñu-i nuu-ro sáa, ko vina, chí bueno ní'in tíñu-i nuu-ro jíin núu-rí. **12** Te ná natájí-rí-i najaa-i nuu-ro. Te kuatá'ú-ró-i, nátu'un ruu, chí ñn-ni

kákuu-rí jíin-i. **13** Te kúsi iní-rí ja kúnchaa-i jíin-rí te kuu-i yu'u núu-ro kuatíñu-i nuu-rí núu, nini kánde-rí vekaa ja sikí máá tú'un va'a. **14** Ko tú ní kuní-rí sá'a-rí súan, onde nú tú kuatu'un máá-ró, chí nasu stétuu-rí róó sá'a va'a-ró, chí sua sikí ja játa'an iní-ro. **15** Chí sanaa te ja sikí yúan kúu ja ní jinu-i ní jito-i róo yaku tiempo ní sá'a-ya, nává'a kuu naki'in-ró-i te ma sía tá'an-ró jíin-i ñí káni. **16** Te ma káni-ga iní-ro ja mozo kúu-i, chí va'a-ga koo-ró jíin-i vása jíin mozo nátu'un maní-ro jíin ñn-ró, chí súan jáni iní-rí jító-rí-i. Ko ví'i-gá kúu máa-i nuu máá-ró ja sikí tá'an-ró kúu-i jíin ja sikí máá Jító'o-yo. **17** Núsáa te nú jini máá-ró ja cháa chindéé tá'an jíin-ró kúu-rí, te ná kuatá'ú-ró-i, nátu'un ruu núsáa. **18** Te nú ñaún falta ní sá'a-i jíin-ró, xí taú-i nuu-ro, te sikí máá-rí ná chí-i-ró cuenta. **19** Máá-rí kúu Pablo, cháa-rí tutu yá'a jíin ndá'a máá-rí, te máá-rí chunaa. Súan ká'an-rí lugar ja ká'an-rí ja súni onde jíin máá-ró jíin añú-ro taú-ro núu-rí. **20** Jándáa ñáni, kuní-rí ja ná kúsi iní-rí sá'a-ró sikí tíñu máá Jító'o-yo. Te ná nani'in-gá iní-rí sá'a-ró jíin máá Jító'o-yo. **21** Cháa-rí tutu yá'a nuu-ro, chí kúva'a iní-rí ja kuándatu va'a-ró, te jini-rí ja skíkuu-ga-ro vása ja ní ka'an-rí jíin-ró. **22** Te suni kuní-rí ja sátu'a-ró nú kúnchaa-rí, chí ñúkuu iní-rí kenda-rí yá'a te ja-rí nuu-ro, sá'a-ya jíin tú'un jikán ta'u-ro já'a-rí. **23** Te Epafra, chaa kánde ta'an jíin-rí vekaa yá'a ja sikí Cristo Jesús, ká'an-de ja násándéé iní-ro. **24** Te Marcos, Aristarco, Demas, jíin Lucas, chaa kásatíñu ta'an jíin-rí, suni súan káka'an-de. **25** Tu'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo iní-ro. Súan ná kóo. Amén.

Hebreos

Ja ní ka'an Dios jíin yú'u Sé'e-ya

1 Tiní jínu te tiní modo ní ka'an Dios jíin ndíyí tǎa-yo ondé aná'án, ní ka'an-ya jíin yú'u cháa ní kajani tu'un-ya. ² Te vina kúu kiví sándí'í-na. Te ní ka'an-ya jíin-yó jíin yú'u Sé'e-ya. Te nuu Sé'e-ya-ún ní ja'a ndí'i-ya táká ndatíñu. Te suni jíin Sé'e-ya-ún ní sá'a-ya ñúyívi. ³ Te ndíi ncháa Se'e-ya-ún nátu'un ndíi ncháa máa-yá. Te ñn núu-ni káa-i nátu'un káa máa-yá. Te tñn-i taká ndatíñu jíin fuerza tu'un ká'an-i. Te ní nasándoo-i yóo taká kuachi-yó. Yúan-na te ní nungoo-i ichi ndáv'a máa I'a ñá'nu onde andí'í. ⁴ Te ñá'nu xa'an-gá ní nduu Se'e-ya-ún vása táká ndajá'a-yá, chí kánúú-gá sí'ví-i vása sí'ví táká ndajá'a.

Ñá'nu-ga Se'e-ya vása ndajá'a ándí'í

⁵ Xí ndé jíin ndajá'a ní ka'an Dios sa: Róo kúu Se'e-ri, te ruu kúu Tǎa-ro vina, ní kachi-ya náún. Xí, ruu kuu tǎa-i, te máa-i kuu se'e-ri, ní kachi-ya náún. ⁶ Te suni ká'an-ya tú'un yá'a kiví já ndíi Se'e núu-yá iní ñuyívi: Taká ndajá'a Dios ná chíñú'ún-yá-i. ⁷ Te tu'un ndajá'a-yá ká'an ndija-ya: Nátu'un kée tachí súan jika ndajá'a-yá sá'a-ya, te máa já kájatíñu nuu-yá ndúu yáa ñú'ún sá'a-ya, áchí-ya. ⁸ Ko tu'un yá'a ká'an Dios jíin Sé'e-ya: Máa-ró kúu Dios, te mesa tá'u-ró tíñu koo ñé káni ñé kúí, te bastón ndaa kúu bastón tñn-ró tá'u-ró tíñu iní ñuu-ro. ⁹ Kúsí iní-ro jíin tíñu va'a te jito u'u-ro tíñu káñáa. Já yúan I'a, kúu Dios máa-ró, ní j'i-gá-ya róo jíin aceite já kúsí iní-ro sá'a vása táká-ga tá'an-ró, áchí Dios jíin Sé'e-ya. ¹⁰ Te suni ká'añ-ya: Máa-ró kúu Jito'o, te onde xnáñúú ní sá'a-ró ñúyívi. Te andí'í chí tíñu ní sá'a nda'a-ro kúu. ¹¹ Tíñu ní sá'a-ró-ún, chí naa, ko máa-ró, chí ío-ro ñé káni. Te taká ndatíñu ní sá'a-ró-ún, chí kutú'ú nátu'un ñn sa'ma, ¹² te nátu'un ñn tikachí súan natuu-ro te nasama jíná'an, ko máa-ró, ma nása-ma kuti-ro, te kuia-ro ma ndí'i kuti, áchí Dios jíin Sé'e-ya. ¹³ Xí ndé jíin ndajá'a ní ka'an Dios sa: Jungoo-ró ichi ndáv'a-ri nini ná chúkú-ri taká ñayívi kájito u'u róo, kuu-i teyu kuxndíi ja'a-ro, ní kachi-ya náún. ¹⁴ Á nasu ní xndéché-yá ndajá'a-yá te nátu'un mozo ní táji-yá kuangoyo náva'a kuatíñu nuu ñayívi ná ní'ín tá'u-í kaku-i sa.

Tu'un kánúú já náma-ya yóo

2 Jínu ñú'ún já chú'un va'a iní-yo táká tu'un ní kajini so'o-yó-ún núsáa, chí nú túu te sanaa te sí'a-yo

tú'un-ún. ² Chi tu'un ní kaka'an ndajá'a-yá ní kendoo ndaa. Te taká ñayívi ní'ín iní jíin ñayívi tú ní kájandatu, vatu-ni ní ní'ín-í ya'u-i. ³ Te yóo, ndasa kaku-yó nú sío-ni-yó kóto-yó tú'un kánúú-ún já náma-ya yóo núsáa. Chí xnáñúú-gá ní jani ndijin máa Jito'o-yo tú'un-ún. Yúan-na te cháa ní kajini so'o tu'un ní ka'an-ya, ní sákútu-dé tu'un-ún iní-yo. ⁴ Te Dios, ní chindéé ní chituu-ya-dé já ní kajani ndaa-de tu'un-ún, te ní kasá'a-de tuni jíin tíñu ñá'nu jíin sñn sñn tíñu já nánaa iní-yo sá'a. Te ní ja'a-ya Espíritu Santo nuu ná ñn ná ñn-de ndasa ní jata'an iní máa-yá.

Ní jito ncha Jesús tundó'o kii nuu máa-yó

⁵ Chí tú ní ja'a-ya tú'un tá'ú táká ndajá'a tíñu nuu ñúyívi já cháa-ún já kaka'an-yo tú'un-ún. ⁶ Ko ío ñn tutu nuu ká'an ndaa ñn cháa: Naja núku'un iní-ní ja kúu cháa, chí tú kaxáan-dé. Te naún kúu máa Sé'e cháa já ndíto-ní-ya. ⁷ Ní nasásúchí núu-ní-ya vása táká ndajá'a. Yúan-na te ní sáñá'nu-ní-ya. Te ní kaka'an jíñú'ún ñayívi jíin-yá ní sá'a-ní. Te ní jani-ní-ya tá'ú-yá tíñu nuu táká tíñu ní sá'a nda'a-ní. ⁸ Ní chúkú-ní taká ndatíñu chí ja'a-yá kájandatu nuu-yá. Achí tutu. Chí taká ndatíñu kájandatu nuu-yá, ní sá'a Dios. Te tú ní ñn já tú jándatu nuu-yá ío. Ko té chá'an-ga kuni-yo já kuándatu taká ndatíñu nuu-yá. ⁹ Ko vina a kájiní-yo núu Jesús, I'a ní ndusúchí núu, vása táká ndajá'a. Te ní ndo'o-ya te ní j'i-ya. Te já yúan ní nduñá'nu-ya te ní kaka'an jíñú'ún-i jíin-yá. Te já síkí tú'un luu ío iní Dios, te ní j'i-ya já'a táká ñayívi. ¹⁰ Te Dios, ní sá'a-ya táká ndatíñu, te tñn-ya táká ndatíñu, te ncháka-ya kuá'a sé'e kinglyo-i nuu ndíi ncháa. Já yúan ní ío va'a já ndó'o máa Jesús, I'a ná-ma-ya-í, sá'a Dios, náva'a yija va'a Jesús jíin tundó'o-ún. ¹¹ Chí Jesús, máa I'a sándoo, jíin ñayívi ní kádundoo, onde ñn-ni nuu Dios vaikoyo. Já yúan tú kúka nuu Jesús skúnání-yá-i ñani-ya. ¹² Chí ní ka'an-ya: Kas-tu'ún-ná sí'ví-ní nuu táká ñani-ná, te ma'ñú tku'ni nakana jaa-ná ní, áchí-ya. ¹³ Te suni ká'an-ya: Ruu kandíja-ri nuu-yá. Te inga jínu ká'an-ya: Yá'a nde'é-ró kánchaa-ri jíin táká se'e ní ja'a Dios nuu-ri, áchí-ya. ¹⁴ Te nátu'un ní kákaku taká se'e modo ñayívi, suni súan ní kaku máa Jesús, náva'a kuu kuu-ya te yúan xnáa-yá kui'na já tñn kue'e kuu-yo. ¹⁵ Te suni náva'a kuu na-ma-ya táká ñayívi kájatíñu sáni ñé vida-i nuu ku'na, kuachi já ní kayu'ú-i kuu-i. ¹⁶ Chí tú ní tñn-ya ndá'a máa ndajá'a, chí sua ní tñn ndija-ya ndá'a táká tata Abrahám. ¹⁷ Te yúan ní'ni ní nasama-ya nátu'un kánda taká ñani-ya, náva'a kuu-ya ñn sutu ñá'nu já kúndá'ú iní-ya

yóo, te skíkuu-ya táká tiñu kuní Dios, náva'a kuan-chaq-ya táká kuachi ñayivi. ¹⁸ Chi ni ndo'o máá-ya ja ní jito nchaq tá'an yuán jíin-ya. Te ja yuán kúu chindéé chítuu-ya ñayivi nú jito nchaq tá'an-ún jíin-i.

Ñá'nu-ga Jesús vásá Moisés

3 Ñáni máni, ká'io ndoo-ró. Ja yuán ní kana ká'nu-ni-ya xini-ro jíin máá-rí ja nó'on-yo ándívi. Ná ndé'é-ró ndasa ni sá'a Jesús, I'a kúu apóstol, I'a kúu sutu ñá'nu, ja kákandíja-yó-ya. ² Chi ni skíkuu va'a-ya jíin Dios, I'a ni chaa tiñu sikí-ya, nátu'un ni skíkuu va'a Moisés jíin vé'e-ya. ³ Ko Jesús, ví'í-gá ni nduñá'nu-ya vásá Moisés, nátu'un chaa jáni ve'e, ví'í-gá kúñá'nu-de vásá vé'e-ún. ⁴ Chi taká ve'e, kúva'a sá'a chaa. Ko I'a sá'a taká ndatíñu kúu máá Dios. ⁵ Chi Moisés, nátu'un mozo ni skíkuu ndija-de jíin vé'e Dios. Te ni ka'an ndaa-de taká tu'un ja kuní-ya ja kuéé-ga ka'an-de. ⁶ Ko ni skíkuu Cristo nátu'un ñin se'e jíin vé'e Dios. Te ve'e-ún kákuu yóo, nú kuiñi ni'in-yó te kákusiñi iní-yo jíin tú'un káñukuu iní-yo onde kivi ndí'i-na.

Tu'un ndetátú-yo

⁷ Ja yuán ní kuu nátu'un ká'an Espíritu Santo: Vina te ná kúni ná'ín-ró tú'un ká'an-ya, ⁸ te ma ndúndava iní añú-ro, nátu'un ni kasáni'in iní-ro kivi ní jito nchaq-ri róo onde nuu ñú'un té'é. ⁹ Te yuán ni kajito nchaq ndiyi táq-ro rúy. Te ni kajini-de tiñu ni sá'a-ri jíin-de uu xiko kuia. ¹⁰ Ja yuán ní kití iní-ri nuu ñayivi-ún. Te ni ka'an-ri: Nene kásana-i iní añú-i, te tú ní kajini-i ichi-rí. ¹¹ Yuán ní kití iní-ri, te ni ka'an ni'in-ri ja má kivi koyo kuti-í nuu ndetátú-ri, áchí-ya. ¹² Ñáni, núsáa te koto va'a-ró máá-ró jíná'an-ró, náva'a ma koo ni ñin-ró jíin añú ñáa ja tú kándíja kuti, te kuxio-ró núy Dios, I'a chakú sá'a. ¹³ Te ndita'an kivi ná ká'an nda'ú-ro jíin tá'an-ró, nini ká-ka'an-yo já vina kúu vina, náva'a ma sáni'in iní ni ñin-ró sá'a kuachi jíin tú'un xnda'ú. ¹⁴ Te nú kuiñi ni'in-yo jíin tú'un ni kejá'a-yó jíin onde kivi ndí'i-na, yuán-na te ñin-na kákuu-yó jíin Cristo. ¹⁵ Chi súan ká'an: Vina te ná kúni ná'ín-ró tú'un ká'an-ya, te ma ndúndava iní añú-ro, nátu'un ni kasáni'in iní ndiyi táq-ro sáa. ¹⁶ Chi ñayivi ní kenda koyo jíin Moisés iní ñuu Egipto, ni kajini so'o-i tu'un ni ka'an-ya, te ni kasáni'in iní-i, vasa tú ndí'i-i. ¹⁷ Te ndé nuu ní kití iní-ya uu xiko kuia-ún núsáa. Á nasu núy ñayivi ní kasá'a kuachi-ún náún. Te ni ka-naa máa-i onde nuu ñú'un té'é. ¹⁸ Te ndé jíin ní ka'an téyí-ya ja má kivi koyo kuti-í nuu ndetátú-ya. Á nasu jíin ñayivi tú ní kajandatú nuu-ya-ún náún. ¹⁹ Te kajini-yo já tú ní kúu kivi koyo kuti-í, kuachi ja tú ní kákandíja-i.

4 Ná yú-ú-yo núsáa, chi vasa ío ná'ín-ga tu'un ni keyu'u-ya ja kivi koyo-yó ndetátú-yo jíin-ya, ko sanaa te ñin-ró ma kundéé-ró ni'in-ro tú'un-ún. ² Chi suni ni kajini so'o-yó tú'un va'a-ya, nátu'un máa ñayivi-ún. Ko tú ní ni'in tíñu tu'un ni kajini so'o máa-i, kuachi ja tú ní kákandíja-i. ³ Ko yóo, ja kákandíja-yó,

kivi koyo-yó núy ndetátú-ya, nátu'un ni ka'an-ya: Ni ka'an téyí-ri kivi ní kití iní-ri, ma kivi koyo kuti-í nuu ndetátú-ri, áchí-ya, vasa a ni jinu ndí'i tiñu ni sá'a-ya onde kivi ní jukuiñi ñayivi. ⁴ Chi ío ñin tutu nuu yóso tú'un ni ka'an-ya sikí kivi usiá: Ni ndí'i ni sá'a Dios taká tiñu-ya, te ni ndetátú-ya kivi usiá, áchí. ⁵ Te inga tu'un ká'an yá'a: Ma ndívi koyo kuti-í nuu ndetátú-ri, áchí. ⁶ Te ñayivi ní kajini so'o tu'un-ya xná'an-ga, tú ní kivi koyo-i, kuachi ja tú ní kajandatú-i nuu-ya. Ko kivi ná'ín yakú ñayivi. ⁷ Te ja yuán ní jani tuku-ya ingá kivi. Chi ni kuu kua'a tiempo te jíin yú'u David ni ka'an-ya já vina kúu kivi-ún, nátu'un a ni ka'an-ri ndivi'a: Vina te ná kúni ná'ín-ró tú'un ká'an-ya, te ma ndúndava iní añú-ro, áchí. ⁸ Chi nú ní já'a Josué ñin nuu ndetátú-i jíná'an-i, yuán-na te ma ká'an-ga Dios sikí ingá kivi cháa núu. ⁹ Ja yuán kéndoo ná'ín ñin nuu ndetátú ñayivi Dios. ¹⁰ Chi chaa kivi nuu ndetátú-ya, ndetátú-de taká tiñu sá'a-de, nátu'un ndetátú máá Dios taká tiñu ni sá'a-ya. ¹¹ Ná ndúkú ndéé-yó kivi-yó núy ndetátú-ya yuán núsáa, náva'a tú jungava ni ñin-yó, nátu'un máa-i, ja tú ní kajandatú-i sáa. ¹² Chi tu'un Dios, tu'un chakú, tu'un ni'in kúu, te xa'an-gá vásá machete uu yu'u. Te kúndéé káan onde kúsñin iní jíin añú-yo, te suni sásñin onde nuu káñutá'an yiki jíin méke, te nándúkú víi ndasa jáni iní-yo jíin ndasa cháa iní añú-yo sá'a-yó. ¹³ Te tú ní ñin ndatíñu yísá'í nuu-ya. Chi taká-ni núña sikí, te ká'jin ndijin nuu I'a naki'in cuenta.

Jesús kúu sutu ñá'nu-ga ká'an-ya já'a-yo

¹⁴ Núsáa te káñava'a-yó ñin sutu ñá'nu. Máá Jesús Se'e Dios kúu-ya já ní ndívi-ya ándívi. Ja yuán ná kuiñi ni'in-yó jíin tú'un káka'an-yo. ¹⁵ Chi tú káñava'a-yó ñin sutu ñá'nu ja má kúu ta'u'u iní-ya yóo sikí já vítá iní-yo, chi sua ñin núu-ni ni jito nchaq-i-ya nátu'un yóo, ko tú kuachi ní sá'a-ya. ¹⁶ Núsáa te ná chúndéé iní-yo jáq-yo núy mesa-ya, nuu kúnda'ú iní-ya yóo, náva'a sá'a-ya tóká'nu iní nuu kuachi-yó, te ni'in-yo tú'un luu ío iní-ya hora ja kánandí'i-yó-ún.

5 Chi taká sutu ñá'nu ja ní kaji-ya má'ñú ñayivi, ni jani-ya sutú-ún ja ká'an-de ja'a ñayivi núy Dios, te soko-dé ndatíñu te ka'ni-dé kití núy-ya ja sikí kuachi-i. ² Te sutu-ún, kuu ka'an vítá-de jíin ñayivi tú tu'a jíin ñayivi kájika sana, chi suni máa-de, vítá xa'an iní-de. ³ Te ja yuán jínu ñú'ún já súni ka'ni-dé kití núy-ya ja sikí kuachi máa-de, nasu máa ñin ja sikí kuachi ñayivi. ⁴ Te ni ñin chaa, ma kúu sáñá'nu-de máa-de ja kúu-de sutu, chi sua Dios kúu I'a kaji chaa-ún, nátu'un ni kaji-ya Aarón. ⁵ Suni súan Cristo, tú ní sáñá'nu-ya máa-ya ja ní nduu-ya sutú ñá'nu, chi sua máa Dios, ni jani-ya I'a-ún, te ni ka'an-ya tú'un yá'a jíin-ya: Róo kúu Se'e-ri, te ruu kúu Táq-ro vina, áchí-ya. ⁶ Te suni ká'an-ga Dios inga tu'un: Ní káni kúu-ró sutú cuenta Melquisedec. ⁷ Te Cristo, nini chakú-ya ñuyívi yá'a, onde jíin ndúcha núy-ya ni nde'e kó'ó-ya ja ní jikan ta'u-ya. Te ni ka'an nda'ú-ya jíin máa Dios, I'a kuu nama-ya náva'a ma

kúu-ya núu. Te ja súan ni chiñú'ún-yá Dios, te ni jini so'o Dios. ⁸ Te vasa Se'e Dios kúu-ya, ko jíin túnd'ó ni kii sikí-yá ni kutu'a-ya ndasa kuandatu-ya. ⁹ Te nuu ni yija va'a-ya, te ni nduu-ya I'a nama taká ñáyivi kájan-datu nuu-yá, te kuchaku-i ñí káni. ¹⁰ Te ni chaa Dios tiñu sikí-yá ja ní nduu-ya sutú ñá'nu cuenta Melquisedec. ¹¹ Te ío kua'a tú'un ndatu'ún-yó sikí-yá. Ko yíi kaa ja káni káji-rí tu'un nuu-ro, kuachi ja kókon so'o-ró. ¹² Vina ní kákuu-ró maestro núu, chi ío kua'a tiempo káandija-ró, ko jínu ñú'ún ja ingá jínu stá'an ñin chaa nuu-ro ndasa kéj'á'a tú'un Dios. Núsáa te kájinu ñú'ún-ró leche, nasu ndéyu ndáva. ¹³ Chi nú máa-ni leche káji'i-i, tú kájuku'un va'a in-i jíin tú'un ndaa, kuachi ja súchí yíkín kákuu-i. ¹⁴ Ko ndeyu ndáva kúu ja kée ñáyivi ní kayija, chi a ni kakutu'a-i te kájinu va'a-i ndéja kúu ja vá'a ja ú'u.

Ná kúxnúu-yó te ná kuíni ñi'in-yó

6 Núsáa te ná skéndo-yó tú'un núu Cristo, te ná kánduu-yó náv'a yija va'a-ga in-i-yo. Te ma náki'in jáa tuku-yó ondé ja'a ja nákanu in-i-yo ndasa ni kasá'a-yó tíñu ñáa, ndasa ni kandija-yó núu Dios, ² jíin tú'un jánducha, jíin tú'un xndée-yó ndá'a-yo xiní ñáyivi, jíin tú'un ja náchaku-i ma'ñú ndéyi, xí jíin tú'un ja tá'nu ndatu-i ñí káni. ³ Te tiñu yá'a sá'a ndija-yó te nú ná kuá'a máa Dios tu'un. ⁴ Chi nú ío ñáyivi ja á ni kajúku'un in-i ñin jínu, te nú ni káta'ni-i ta'u ándévi, te nú suni ni kani'in-í tá'an-i Espíritu Santo, ⁵ te nú suni súan ni káta'ni-i tu'un va'a Dios jíin taká fuerza kuia chaa, ⁶ yúan-na te nú ndu'ichi in-i-ya, te ma kúu kuti ndéj'á'a jáa-i ja nákanu in-i sá'a-yó, chi sua kája'ni túku-i Se'e Dios jiká cruz, te kája'a-i tuká nuu-yá nú súan. ⁷ Chi nú kua'a jínu kúun sau núu ñin ñu'un te ndé'i-ni-chá jí'i, te ja'a yua kuatíñu máa cháa kájinu-ún, yúan-na te kúsí iní Dios jíin ñú'ún-ún. ⁸ Ko nú máni iñu jíin ncháa kána nuu ñú'ún-ún, yúan-na te jita i ñú'ún-ún. Te yachi naa, chi kití iní jito'o jíin, te ñin kivi te kayu. ⁹ Ko ja sikí róo jíná'an-ró, ñáni máni, vasa káka'an-ri tu'un yá'a, ko káñukuu in-i-ri ja ná sá'a-ga-ro tíñu va'a ja kánúu sá'a chaa a ni kaku. ¹⁰ Chi nasu I'a ñáa kúu Dios ja náa iní-ya tíñu kásá'a-ró, chi ja sikí s'í'v'í-yá te ni kakundá'u in-i-ro taká ñáyivi ndóo, te suni kákuu-ró jíin ondé vina. ¹¹ Te kákuu-ri ja ná ñin ná ñin-ró ná kúkuu-ró jíin súni tíñu-ún ondé kivi ndé'i, náv'a'a skikuu va'a-ró ndasa kuní tu'un káñukuu in-i-ro. ¹² Te ma kóo uun in-i-ro jíná'an-ró, chi sua ná ndáku-ró ñáyivi ja ní'in-í tu'un ni keyu'u-yá, sá'a tu'un káandija-i jíin ja ká'io paciencia in-i. ¹³ Chi kivi ní keyu'u Dios nuu Abraham, ni ka'an téyíi-yá jíto jíin núu máa-yá, chi tú ní kúu ka'an téyíi-yá ja ingá i'a kúñá'nu-ga kuu testigo-ya. ¹⁴ Te ni ka'an-ya: Jándaa ja chíndéé chítuu ndija-ri róo, te ndeja xaan-ro sá'a-ri, áchí-ya. ¹⁵ Te ja yúan súan jíin paciencia ni jándéé iní Abraham, ni ndatu-de, te vásá ní ni'in-dé tu'un ni keyu'u-yá. ¹⁶ Chi taká chaa, káka'an téyíi-de nuu ñin ja kúñá'nu-ga vásá máa-de, te jíin tú'un téyíi-ún

kúndaq i iní-de sikí tú'un kástátá'an-de. ¹⁷ Te kuní Dios stá'an ndijin-ya núu ñáyivi xiin tá'u, ja má nátu'u kuti iní-ya tú'un ni keyu'u-yá nuu-í. Te ja yúan ní ka'an téyíi-yá, ¹⁸ náv'a'a yóo, ja ní kanatu'ma-yó-yá, ná ndúndéé xaan iní-yo, te kundikín-yo tú'un káñukuu in-i-yo, chi jíin úu tu'un yúan ma kúu kuti xndá'u Dios, ja nátu'u in-i-ya. ¹⁹ Káñukuu in-i-yo tú'un-ya-ún, te ja yúan kéndoo ni'in kéndoo kútu añu-yo, te yúan sá'a ja ná-tu'un kivi-yó iní cuarto i xaan ichi yatá sá'ma ndíta kaa. ²⁰ Te iní yúan ni kivi Jesús xna'an-ga vásá máa-yó. Te ñí káni ní nduu-ya ñin sutu ñá'nu cuenta Melquisedec.

Cuenta Melquisedec

7 Chi chaa Melquisedec, rey ñuu Salem jíin sutu nuu máa Dios ñá'nu, ni kuu-de. Te ni kenda-de ni janata'an-de Abraham kivi ní naxíó káva chaa-ún ja ní jaka'ni-dé kua'a rey. Te ni jikan ta'u-dé ja'a Abraham. ² Te suni ni ja'a Abraham ñin sikí uxí ja taká ndatíñu nuu-dé. Te s'í'v'í núu-de kúu Melquisedec, ja kuní ka'an: Rey sá'a tíñu ndaa. Yúan-na te suni nání-de rey Salem, ja kuní ka'an; Rey ndíso tu'un vindaa vinené. ³ Tú táa-de, tú náa-de, ni tata-de. Te suni tú kivi ní kaku-de, ni tú kivi kúu-de, chi ni nduu-de nátu'un máa Sé'e Dios. Chi chaa-ún, ñin sutu ñí káni kúu-de. ⁴ Nde'é ndasa ni kuñá'nu-de, chi tatá ñúu-yo Abraham, sikí taká ndatíñu ni janchaa-de nuu rey, ni ja'a-de ñin sikí uxí nuu chaa-ún. ⁵ Te chaa kákuu se'e Leví ja kákuu sutu, ni ta'u tíñu nuu-dé ja kí'in-de ñin ja sikí uxí nuu ñáyivi nátu'un ká'an ley. Te kí'in-de nuu ñani-de vasa suni chii Abraham ni kenda koyo-de. ⁶ Te Melquisedec, vasa tú ní kenda tata-de chii ñáyivi-ún, ko ni kí'in-de ñin ja sikí uxí nuu Abraham, te ni jikan ta'u-dé ja'a Abraham, chaa xiin tú'un ni keyu'u-yá. ⁷ Te a kájinu va'a-yó ja jikán ta'u cháa ñá'nu-ga ja'a cháa lúli. ⁸ Te ichi yá'a, ñin ja sikí uxí káki'in ndija chaa ja jí'i ñíni. Ko chaa yúan, suni ni kí'in-de, te kájanu ndaa-i tu'un-de ja chakú-de. ⁹ Te Leví, chaa ni kí'in ñin ja sikí uxí nuu ñáyivi, suni nátu'un jíin Abraham ni ja'a-de ñin ja sikí uxí nuu Melquisedec, ¹⁰ chi ñú'ún-ga Leví chii Abraham, tatá ñúu súká-de, kivi ní naketá'an chaa-ún jíin Melquisedec.

Ja ní naa táninu sutu aná'an

¹¹ Sutú ni kekoyo chii tata Leví kákuu ja ní kaja'a ley nuu ñáyivi ondé sáa. Te nú ní kájiya va'a-i sá'a máa-de núu, te naún ñíni júkuiñi inga sutu cuenta Melquisedec, ja nasu cuenta Aarón kúu núsáa. ¹² Chi nú ni nasama taká sutu, yúan-na te jínu ñú'ún nasama ley. ¹³ Tu'un máa Jesús ká'an-yo, te chii inga tata ni kaku-ya. Te ni ñin tá'an-ya, tú ní játíñu kuti núu altar. ¹⁴ Chi a kájinu ndaa-yo ja chíi tata Judá ni kaku máa Jí-to'o-yo. Te cuenta tata yúan, tú naún tu'un ní ká'an Moisés ja kúndiso-i tíñu sutu. ¹⁵ Te ndijin-ga kúu tu'un yá'a, chi ni nukuiñi inga sutu cuenta Melquisedec. ¹⁶ Te I'a-ún, ni nukuiñi-ya kúu-ya sutú, ko nasu ja ní kaku-ya chíi tata sutu nátu'un ká'an ley, chi sua sikí ja ndíso-ya

fuerza ja má kúu kuti-yá. ¹⁷ Chì súan yóso ndáa tu'un máá-yá: Máá-ró kúu ìn sutu ñí káni, cuenta Melquisedec, áchí. ¹⁸ Te tiñu ñi ta'u núu-yo xná'an-ga, ñi jasú ndija-ya, kuachi ja vítá máá, jíin já tú ní'in tíñu, ¹⁹ chì ley, tú ní síyija kuti ní ìn. Yuán-na te ñi ní'in-yo ìn tu'un va'a-ga ja káñukuu inì-yo jíin, te jíin tú'un yúan kandita-yó núu Dios. ²⁰ Te súan ñi ka'an téyíí-yá kivi ní kenda máá. ²¹ Chì sava-ga cha-a-ún ñi kani'in-dé tíñu sutu, ko tú ní kúu jíin tú'un téyíí. Ko jíin Jesús, chi ñi ka'an téyíí Dios súan: Ñi ka'an téyíí máá Tatá Dios te ma nátu'u inì-ya, máá-ró kúu ìn sutu ñí káni cuenta Melquisedec, áchí-ya. ²² Te jíin Jesús ñi kukútu contrato va'a-ga, nátu'un ñi ka'an Dios yuán. ²³ Te sava-ga sutu-ún tú ní kúu kuatíñu-de ñí káni, chì káji'i káji'i-ni-de núu, te ja yuán ní ka'jo kua'a-dé. ²⁴ Ko I'a yá'a kúu-ya sutú ja tú sama kuti-yá, chì chakú-ya ñí káni. ²⁵ Ja yuán súni kúu nama-ya táká ñayivi ñí káni-ní nú kándita-i nuu Dios jíin-yá, chì ñí káni chakú-ya náva'a ka'an-ya já'a-í jíin'an-i. ²⁶ Chi ñi kajinu ñú'ún-yó ìn sutu ñá'nu nátu'un máá-yá. Chì sutu ñi kúu-ya, túu kuachi-ya, ío ndoo-ya, te sñin kúu-ya núu ñayivi kásá'a kuachi, te ñá'nu luu xa'an-ga ñi nduu-ya vásá ándíví. ²⁷ Te tú ñíni já ndíta'an kivi sokó-yá kití já síkí kuáchi máá-yá xna'an-ga, te vásá síkí kuáchi ñayivi, nátu'un ñi kásá'a sutu ñá'nu onde sáá, chì ñi jínu-ni ñi sá'a-ya súan ja ní soko-yá máá-yá. ²⁸ Chì máá ley, jáni cha vitá inì kákuu-de sutu ñá'nu. Ko tu'un ñi ka'an téyíí Dios, ñi cha kuee-ga vásá ley. Te jíin tú'un-ún ñi jani Dios máá Sé'e-ya. Te I'a-ún, ñi yija va'a-ya já kúu ñí káni.

Ìn sutu ñá'nu inì andíví

8 Núsáá te tu'un kánúu-ga nuu táká tu'un ká-ka'an-yo-ún kúu tu'un yá'a: Káñava'a-yó ñi sutu ñá'nu súan, te káncha-ga íchi lado vá'a mesa nuu tá'u tíñu Dios ñá'nu inì andíví. ² Te jítíñu-ya iní cuarto ñi, jíin iní ve'e ñi ñi ndíja ja ní jani máá Tatá Dios, nasu cháa ní jáni-ún. ³ Te táká sutu ñá'nu, ká'jin-de ja kásoko-dé ndatíñu jíin kítí núu Dios. Ja yuán súni súan jínu ñú'ún já kóo ja sokó I'a sutu yá'a nuu Dios. ⁴ Ko nú kánde-ya iní ñuyívi, ma kúu kuti-yá sutu núu, chì a ká'jo sutu ja kásoko ndatíñu nuu Dios nátu'un ká'an ley. ⁵ Chì tíñu kásá'a-de, máni ñi copia ñi muestra tíñu andíví kúu, nátu'un ñi ka'an Dios jíin Moisés kivi ní kejá'a-de sá'a-de ve'e ñi ñi: Nde'é vá'a-ró, te sá'a-ró táká ndatíñu nátu'un káa muestra ñi jini-ro já ní stá'an-ri nuu-ro onde yuku-ún, áchí Dios jíin-de. ⁶ Te contrato jáá kúu ja vá'a-ga nasu já tu'ú, chì ndíso tu'un ja ní kaa-ga ñi keyu'u Dios. Te nátu'un va'a-ga ku'a ja jáá-ún, suni súan ku'a kúu vina ja vá'a-ga tíñu ndíso Cristo, ja kúu-ya yú'u núu máá contrato jáá. ⁷ Chì nú ní kée va'a va'a contrato xnáñúu, te tú ñíni kóo inga contrato uu núu. ⁸ Suni ñi jini Dios ja tú ní kée va'a va'a tu'un-ún, te ñi ka'an-ya: Cha ñi kivi já násá'a-ri ñi contrato jáá jíin ñayivi Israel jíin ñayivi Judá, áchí máá Tatá Dios. ⁹ Ko nasu nátu'un contrato ñi sá'a-ri jíin ndíyi táa-i, kivi ní

tñin-ri nda'a-dé ja ní kiñi'in-ri-de inì ñuu Egipto. Chi kuachi máá-de kúu ja tú ní ká'jin ñi'in-de síkí contra-to-ri. Ja yuán tú ní játú'ún-ri ja ká'an-de, áchí máá Tatá Dios. ¹⁰ Te ya'a kúu máá contrato násá'a-ri jíin ñayivi Israel onde ná já'a táká kivi-ún. Chu'un-ri ley máá-ri xini-í, te suni cha-ri ley-ún inì añú-i. Te kuu-ri Dios máá-i. Te máá-i jíin'an-i kuu-i ñayivi máá-ri. Achí máá Tatá Dios. ¹¹ Te tú ñíni kástu'ún ná ñi ná ñi-ni nuu tá'an-i, nuu ñani-i: Ná kuni-ro núu máá Tatá Dios. Chi táká-i kuni-i ruu, onde ñayivi lúli-ga te onde ñayivi ñá'nu-ga. ¹² Chì kundá'u inì-ri-i va'a tíñu ñáá ñi kásá'a-i, te ñi ma kúná'an kúti-gá-ri kuachi ñi kásá'a-i, áchí máá Tatá Dios. ¹³ Te ja súan ká'an-ya tú'un contrato jáá-ún, te sá'a-ya cuenta ja á kuajita ja xnáñúu. Te ja á kuajita te a kuakutú'u, a yani naa ñi.

Ja ní'in tíñu ñíni-yá jíin contrato jáá

9 Ko contrato xnáñúu suni ñi tá'u tíñu ndasa chiñú'ún-i-ya, te ndíso ñi cuarto ñi iní ñuyívi yá'a. ² Chi ñi kajani-i ñi ve'e ñi. Te ichi fuera ñi jo ñi cuarto ja ní nani cuarto ñi. Te inì yúan ñi jo candelero, jíin mesa, jíin státilá káxiyukú ndíjin. ³ Te yata sá'ma uu ndíta kaa ichi iní ve'e ñi, ñi jo inga cuarto, ñi nani cuarto ñi xa'an. ⁴ Te inì yúan ñi jo ñi ko'o kúu oro, jíin janú tú'un contrato, ja ndasú oro ñí tú'u síkí. Te inì janú-ún kánde ñi tija'an oro ja ñú'un staa ándíví, jíin yúnu xii Aarón ja ní nana numa, jíin yúu tabla nuu yóso tú'un contrato. ⁵ Te síkí janú-ún ká'jin figura querubín luu, kásá'a-i katí, kájasu-i síkí tapa janú-ún nuu ñú'un yúyú ñíni. Ko síkí táká tu'un yúan, tú ñíni-yó vina ja ká'an káji-yó. ⁶ Te nuu ní jinu tu'a táká tíñu yá'a, te núu-ni núu-ni kivi koyo sutu inì cuarto ñi, kásá'a-de tíñu cuenta sutu. ⁷ Ko inì cuarto uu-ún, chì máá ñi-ni sutu ñá'nu-ga kúu kivi-de, te suni máá tú'ún-ni vuelta ja kuiá. Te tú kivi-de te nú túu ñíni já sokó-dé nuu Dios síkí máá-de jíin síkí já kásá'ña'mu ñayivi. ⁸ Te súan stá'an Espíritu Santo nuu-yo, já té ñuña-ga ichi kivi koyo-yó iní cuarto ñi ándíví, níni kándij ve'e ñi ñi inì ñuyívi. ⁹ Te yuán kúu ñi tu'un síkí tiempo vina, te jíin modo-ún kásoko-dé ndatíñu, te kája'mu-de kití núu Dios. Ko va'a káchiñú'ún-i-ya súan, ma yija va'a ini añú-i sá'a. ¹⁰ Chì máni ley yúkú kúu-ún, ndasa kee-yo, ndasa ko'o-yó, ndasa ndundoo-yó. Te ñi ndíso tíñu onde ñi cha máá já vá'a-ga. Te ñi nasama. ¹¹ Ko ñi cha Cristo, te sutu ñá'nu nuu táká tu'un va'a-ga-ún kúu-ya. Te ñi kivi-ya iní ve'e ñi ándíví, ja tú ní kuva'a jíin ndá'a, ni nasu cuenta ñuyívi kúu, te kánúu-ga te va'a-ga kúu vásá já áva-ún. ¹² Ko nasu jíin ñíni ndíxí'ú, xí ñíni chélu, chì jíin ñíni máá-yá ñi kivi-ya iní cuarto ñi ándíví ja ñi máá tú'ún-ni jínu ja ñí káni. Te ñi kundé-ya ñi nakuaan-ya yóo ja ñí káni. ¹³ Chì onde sáá te ñíni xndíki jíin ñíni ndíxí'ú, jíin yáa núu kayú chelu, ñi josó yúyú-de síkí ñayivi chá'an, te ñi kándundoo-i onde jíin yíki kúñu-i, ñi sá'a. Te nú súan ní'in tíñu ñíni kítí-ún, ¹⁴ núsáá te naga ñi kuu ñíni Cristo ja má nákaça inì

añu-ro núy tíñu ñáá kásá'a-ró, nává'a kuu kuatíñu-ró núy Dios, I'á chakú. Chì Cristo, tú chá'an kúti-yá, te nì soko-yá máa-yá nuu Dios, nì sá'a Espíritu ja ío ñí káni. ¹⁵ Ja yúan kúu-ya yú'u núy siké ñin contrato jáá, nává'a ñayivi jáá nì kana Dios xiní-i, ni'ín-í ta'u ja kéndoo ñí káni nátu'un nì keyu'u-yá. Chi nì jì'ì Jesús, te ja yúan ní janchaa-ya kuáchi nì kasá'a-i ná nì kaxiyukú-i chíi contrato xnáñúú. ¹⁶ Chì nuu ío ñin testamento, te kánúú já kúu cháa nì sá'a contrato-ún. ¹⁷ Chì ñin testamento, onde nú kuu cháa nì sá'a, yúan-na te ni'ín tíñu. Ko nú nini chakú cháa nì sá'a, tú ni'ín tíñu kuti. ¹⁸ Ja yúan, vasa contrato xnáñúú, tú ní kúkútu, onde nú túu niñi. ¹⁹ Chì nú a nì ka'u ndí'i Moisés taká tu'un tá'u tíñu yóso núy ley nuu ndívii ñayivi, yúan-na te nì ki'in-de niñi chélu, jíin niñi ndíxí'ú, jíin ndúcha, jíin íxi kuá'a, jíin ñin yokón, te nì josó yúyú-de siké máa tutú-ún jíin siké ndívii ñayivi. ²⁰ Te ká'an-de: Yá'a kúu niñi cuenta contrato ja ní tá'u tíñu Dios nuu-ro, áchí-de. ²¹ Suni súan jíin niñi-ún nì josó yúyú-de máa vé'e ñii jíin taká ko'o kájatíñu nuu káchiñú-ún-de-ún. ²² Te jandáa, ja á yani taká ndatíñu ndundoo jíin niñi cuenta ley, chí nú tú kati niñi te ma kóo kuti tóká'nu iní-ya núy kuáchi-i núú. ²³ Chì fuerza ja jíin modo yúan nì ndundoo taká copia ndatíñu ío andíví, ko máa ndatíñu andíví-ún, níni ní soko já vá'a-ga cuenta máa vásá yúan. ²⁴ Chì tú ní kivi Cristo iní ñin cuarto ij já ní kuvá'a nda'a, nátu'un ñin muestra ndija, chí sua iní máa andíví ní ndívi-ya nává'a kundii-ya vína ka'an-ya já'a-yo ndé'é jíin núy Dios. ²⁵ Te nasu ní kivi-ya yúan ja núu-ni núu-ni soko-yá máa-yá, nátu'un kivi sutu ñá'nu ndíta'an kuia iní cuarto ij jíin niñi tatú. ²⁶ Chì nú súan, te kánúú já ndó'o-ya kuá'a jínu onde kivi ní jukuiñi ñuyivi núú. Ko sasua, onde kivi jínu ñuyivi nì kenda ndijin-ya ñin máa tú'ún-ni jínu ja ñí káni, te nì soko-yá máa-yá nává'a kuanchaa-ya kuáchi. ²⁷ Te nátu'un nì kunda ja kúu taká cháa ñin jínu-ni, yúan-na te kivi koyo-de nuu sánda Dios tíñu-de. ²⁸ Suni súan Cristo, nì soko-yá máa-yá ñin máa tú'ún-ni jínu nává'a kundiso-ya kuáchi kua'a ñayivi, yúan-na te kenda ndijin-ya vuelta uu, ko nasu já kuánchaa-ya kuáchi, chí sua ja náma-ya taká ñayivi káinda'u-i-ya.

10 Te máa ley, chí máni ñin kuanda'u kúu siké taká ndatíñu va'a ja cháa kuee-ga. Ko nasu forma ndija máa ndatíñu-ún kúu. Te ja siké kiti ká'ni-í-ún, núu-ni núu-ni kásoko-í ndíta'an kuia. Te ni ma kúu kuti síyija ñayivi kuni jakoyo nuu-ya. ² Te nú kúu sá'a núú, te najá tú ní jukuiñi-i ja kásoko-í-ti núsáa. Chi ñayivi káchiñú-ún-ún, nú a nì kéndoo ndoo ij-í ñin jínu-ni sá'a yúan núú, te ma kakán-ga añu-i kuáchi siké-í núú. ³ Ko siké já kásoko-í-ti-ún, te a jiní-yo já kánuku'un iní-i kuáchi-i ndíta'an kuia. ⁴ Chì niñi xndiké, jíin niñi ndíxí'ú, ma kúu kuti kuánchaa kuáchi. ⁵ Ja yúan kivi ní kii Cristo iní ñuyivi, nì ka'an-ya jíin Dios: Ja ká'ni-í-ti jíin já kásoko-í ndatíñu nuu-ní, tú játa'an iní-ní, ko nì sá'tu'a-ní ñin yiki kúñu máa-ná. ⁶ Ja ká'ni-í-ti kásoko-í-ti núu-ní siké já kúxio kuáchi-i, tú ní kúsi iní-ní jíin, áchí-ya. ⁷ Yúan-na te nì ka'an-ná: Súan yóso tú'un-ná nuu tutú:

Ai Táta Dios, yá'a kándij-ná nává'a skíkuu-ná ja játa'an iní máa-ní, áchí-ya. ⁸ Súan ká'an tu'un va'i ichi yatá: Ja ká'ni-í-ti jíin já kásoko-í ndatíñu nuu-ní, jíin já ká'ni-í-ti kásoko-í-ti núu-ní siké já kúxio kuáchi-i, tú játa'an iní-ní, ni tú kúsi iní-ní jíin, áchí-ya. Ndatíñu-ún kásoko-í nátu'un ká'an ley. ⁹ Yúan-na te nì ka'an-ya: Ai Táta Dios, yá'a kándij-ná nává'a sá'a-ná tíñu játa'an iní máa-ní, áchí-ya. Ja súan nì ka'an-ya, te nì janchaa-ya tú'un ñin nává'a nakani-ya tú'un uu-ún. ¹⁰ Te jíin tú'un nì játa'an iní máa Dios, te nì kándundoo-yo ní sá'a-ya siké já ní soko Jesucristo yiki kúñu-ya, ko ñin máa tú'ún-ni jínu nì sá'a-ya súan ja ñí káni. ¹¹ Núsáa te taká sutu, vasa ká'ni-í-de ndíta'an kivi kájatíñu-de, te kua'a jínu kásoko-dé suni suni-ni modo ja ká'ni-í-dé-ti, ko yúan ma kúu kuti kuánchaa kuáchi-i. ¹² Ko Cristo, ñin máa tú'ún-ni jínu nì soko-yá máa-yá ja siké kuáchi-yo onde ñí káni, yúan-na te nì nungoo-ya íchi ndává'a Dios, ¹³ ndátu-ya tiempo onde ná kúxikú ñayivi kájito u'u tá'an jíin-yá, kuu-i teyu kuxndii ja'a-yá. ¹⁴ Chì jíin ñin máa tú'ún-ni jínu ja ní soko-yá máa-yá, te ñí káni ní kayija ñayivi ndoo nì sá'a-ya. ¹⁵ Te máa Espíritu Santo kúu-ya testigo nuu-yo siké tú'un yúan, chí xna'an-ga ká'an-ya: ¹⁶ Yá'a kúu máa contrato nasá'a-ri jíin-i jíná'an-i, onde ná ndí'í taká kivi yá'a. Te chu'un-ri ley-ri iní añu-i. Te suni chísó-rí tu'un-ri-ún iní xiní-í jíná'an-i, áchí máa Tatá Dios. ¹⁷ Yúan-na te ká'an-ga-ya: Ma núku'un kuti-ga iní-ri kuáchi nì kasá'a-i jíin tíñu chá'an ní kasá'a-i, áchí-ya. ¹⁸ Núsáa te nú a nì sá'a-ya tóká'nu iní-ya siké taká-ún, tuká naún ío ja sokó-ga siké kuáchi.

Ja núña ichi kivi-yo iní cuarto ij

¹⁹ Ja yúan, ñani, a chundéé iní-yo kivi-yo iní cuarto ij andíví sá'a niñi máa Jesucristo. ²⁰ Chì nì juña-ya ñin ichi jáá chakú, nává'a kivi-yo íchi yatá máa sá'ma ndíta kaa, te yúan kuni ka'an ja máa yiki kúñu-ya kúu. ²¹ Te ká'ni-í-yo ñin sutu ñá'nu xa'an ndíto ve'e Dios. ²² Núsáa te ná kándita-yo núu-ya, jíin añu-yo já ío ndaa ja siké tú'un káandija va'a-yo, jíin añu ja ní ndundoo siké taká tíñu jáni ñáá iní, chí nì josó yúyú-yá niñi-yá siké, jíin yiki kúñu-yo já ní nakacha-yo jíin ndúcha ndoo. ²³ Ná kuíñi ni'ín-yo jíin tú'un nì kaka'an-yo káandija-yo te káñukuu iní-yo. Te ma káka yatá-yo núsáa, chí skíkuu va'a I'a nì keyu'u tú'un-ún. ²⁴ Ná ndé'é vá'a-yo ndasa skandá-yo tá'an-yo, ja ná kúnda'ú-ga iní-i tá'an-i, jíin já ná sá'a-i taká tíñu va'a. ²⁵ Ná náta'á ná'ín-yo, ma sí'a-yo nátu'un kásá'a sava-i, chí sua ná ká'an ndéé-yo jíin tá'an-yo. Ko ná kuitú-ga iní-ro sá'a-ró, chí kájiní-ro já kuákuyani máa kivi-ún. ²⁶ Chì nú kusí iní-yo sá'a-yo kuáchi ja súan a nì jatá'ú-yo tú'un ndaa, tuká kéndoo kuti já kúu kuu-ga ja siké kuáchi-ún. ²⁷ Chì sua ñin nuu yú'ú xa'an-yo já ndóna-ya siké-yo ío, jíin ñin nuu kánda yáá nú'ún ío, nává'a kókó ñayivi kájito u'u tá'an jíin-yá. ²⁸ ñayivi ní ské'ichi ley Moisés, jí'ì ná'ín-i, tú naún tu'un kúnda'ú iní ío, te nú nì kaka'an ndaa uu xí uní testigo. ²⁹ Tava-ro cuenta núsáa, chí naga nì kuu ja má ndó'o

xaan-gá ñayivi kuañú ja'a sikí Sé'e Dios jíin já jáni iní-i ja káchá'án niñi contrato, vasa jíin niñi-ún ni ndundoo-i, jíin já sákátá-i nuu máa Espiritu ndíso tu'un luu. ³⁰ A kájiní-yo núu I'a ni ka'an: Nani'in tá'an máa-rí jíin-i, máa-rí ku'a ya'u-i, áchí máa Tatá Dios. Te inga jínu ka'an: Máa Tatá Dios koto nchaq-ya ndasa kaa ñayivi máa-ya, áchí. ³¹ Ñin tiñu yú'ú xaan-yo sá'a, kúu ja júnga-va ñin ñayivi iní nda'a Dios, I'a chakú. ³² Ko ná núku'un iní-ro sikí táká kivi ní kendoo ichi yatá, chi ni nastúun-ya iní ja jini tuni-ro. Yúan-na te nasaa ja sfin sfin tundó'o ni xndóna-i sikí-ro. ³³ Chi ñin modo ni ka-ka'an ndijin-i sikí-ro, te ni kaxndó'o ndijin-i róo. Te inga modo suni ni kanduu-ró tá'an ñayivi ní kando'o súan. ³⁴ Chi suni ni kundá'ú xaan iní-ro já kánde vekaa. Te ni kakusñ-ní iní-ro, vasa ni kasákuí'ná ñúkúún-i ndatíñu-ró, chi a kájiní-ro já onde andívi káñava'a-ró ñin ta'u vá'a xaan-gá, te koo ñí káni. ³⁵ Ma síq-ro modo ja káchundéé iní-ro, chi kua'a xaan tá'u ndíso tu'un-ún. ³⁶ Chi kánúú koo paciencia iní-ro, náv'a ni'in-ro já ní keyu'u-yá, onde nú ni sá'a-ró tíñu játa'an iní Dios. ³⁷ Chi ñin núnúu-nq te chaq máa I'a kii, te ma kúkuéé-ya, áchí. ³⁸ Ko máa ñayivi ndaa-ri, chi sikí já káandíja-i te kuchaku-i. Ko nú ni jika yátá-i, ma kúsi iní añu-ri sá'a-i, áchí-ya. ³⁹ Ko yóo, nasu tá'an ñayivi kásá'a súan kákuu-yó já kaka yátá-yó te xnáa-yo máa-yó, chi sua kákuu-yó tá'an ñayivi káka juin tú'un káandíja va'a-i.

Sikí tú'un kándíja

11 Te tu'un kándíja-yó kúu modo ja jini-yo já ío seguro taká ndatíñu káñukuu iní-yo, chi yúan kúu tuni ja ío ndija taká ndatíñu ja tú jini-yo núu. ² Chi ni káandíja chaq aná'án, te ja yúan ní jatú'ún-yá-de. ³ Káandíja-yó, te yúan kájuku'un iní-yo já ní sava'a Dios ñuyivi jíin tú'un ni ka'an-ni-ya. Te chi ndatíñu ja tú jini-yo núu, ni kuv'a ndatíñu ja á jini-yo núu. ⁴ Ni kándíja Abel, te yúan ní ja'mu-de ndatíñu ja vá'a-ga ni soko-dé nuu Dios vása Caín. Súan ni kándíja-de, te ni jatú'ún Dios ja ío ndaa-de, chi súan ni sá'a-ya já ní jatá'ú-yá ndatíñu ni soko-dé nuu-yá. Te vasa a ni jii-de, ko ká'an-ni-de jíin tú'un ni kándíja-de. ⁵ Ni kándíja Enoc, te yúan ní naki'in-ya-dé kua'an-ya jíin-de, te tú ní jii-de. Te tú ní ndénda kuti-dé ni kasá'a-i, chi ni ñaki'in Dios-de. Te onde ná té naki'in-ga-ya-dé, te ni jatú'ún Dios-de ja ní kusii iní-ya ní sá'a-de. ⁶ Ko nú tú kándíja-yó, te ma kúsi iní Dios sá'a-yó, chi chaq kuni jaq nuu Dios, kánúú kándíja-de ja ndíto chakú-ya jíin já ku'a-ya yá'u nuu táká ñayivi kánandúkú-i-ya. ⁷ Ni kándíja Noé, te yúan ní ka'an ni'in Dios jíin-de sikí sava tiñu ja té kuni-ga-de nuu. Te ja ní chu'un iní-de, te yúan ní sava'a-de ñin barco náv'a ka-ku-de onde jíin ñí vé'e-de. Ja súan kándíja-de, te ni ñakuxndíi-de sikí ñuyivi. Te ni nduu-de ñin chaq ní'in tá'u sikí já kéndoo ndaa-i ja káandíja-i. ⁸ Ni kándíja Abraham, te yúan ní jandatu-de ni kenda-de kua'an-de kivi ní kana-ya xini-dé, náv'a ja-ge ñin lugar nuu ku'a-ya núu-dé

kuu ta'u-dé. Te ni kenda-de kua'an-de, vasa tú jini-de ndényu kí'in-de. ⁹ Ni kándíja-de, te yúan ní nchaq-de ná-tu'un chaq jiká núu ñú'un ní keyu'u-yá ja ku'a-ya núu-dé. Yúan ni nchaq-de iní ve'e kuii jíin Isaac jíin Jacob, chi suni suchi ní'in tá'an ta'u núu ní keyu'u-yá-ún kákuu suchi-ún. ¹⁰ Chi ni ñukuu iní-de koo ñin ñuy jíin cimientu, ja máa Dios kúu I'a chutá'an-ya te sá'a-ya-ún. ¹¹ Suni ni kándíja máa Sara, te yúan ní ni'in-ña fuerza ni nukuu'un se'e-ña, vasa ña'an numá ni kuu-ña. Te ni skáku-ña ñin se'e onde tiempo ni ja'a xaan kuia-ña, chi ni kándíja-ña já skíkuu va'a máa Dios tu'un ni keyu'u-yá. ¹² Ja yúan súni súan ni kakaku kua'a-í ni sá'a ñin-ni chaq, vasa a ni yii xaan-dé. Ko tata-de ni ndea xaan, nátu'un tiñuú xini ándívi, jíin nátu'un ñití kaa yu'u mar, ja má kúu ka'u-yó. ¹³ Nini káandíja-de te ni kajii taká chaq-ún, vasa tú ní káni'in-dé ja ní keyu'u-yá. Ko ni kande'é jiká-ni-de nuu, te ni kaka'an-de sa'an kú-ta'u jíin. Te ni kaka'an ndaa-de ja cháa jiká, jíin cháa káxiukú núu-ni, kákuu-de. ¹⁴ Chi chaq káka'an súan, a kástá'an ndijin-de ja kándúkú-de ñin ñuy máa-de ja kúxiukú máa-de. ¹⁵ Chi nú ní nákani iní-de ñuy nuu ní kenda koyo-de-ún núu, ío modo ja náxío káva-de, nú ní kákuu-de núu. ¹⁶ Ko ni kakuni-de inga ñuy va'a xaan-gá ja ío onde andívi. Ja yúan tú kúka nuu Dios nuu-dé kunáni-ya Dios máa-de, chi a ni sátu'a-ya ñin ñuy kuxiukú-de. ¹⁷ Ni kándíja Abraham, te yúan ní soko-dé Isaac kivi ní jito nchaq-ya-dé. Te máa tú'ún sé'e ñava'a-de, te sikí suchi-ún ni ni'in-dé taká tu'un ja ní keyu'u-yá nuu-dé, ko ni jo tu'a-de soko-dé-i ja kúu-i, ¹⁸ vasa ni ka'an-ya tú'un-i jíin-de: Ode chi Isaac te kana-ri tata-ro te súan kunáni, áchí-ya. ¹⁹ Chi ni tava máa-de cuenta ja á kuu naschakú Dios ñayivi má'ñu ndíyi. Te suni nátu'un jíin ñin tu'un yátá, te súan ni nani'in Abraham máa-i ni nachaku-i, nátu'un súan. ²⁰ Ni kándíja Isaac, te yúan ní jikan ta'u-dé ja'a Jacob, jíin Esaú, sikí táká tiñu chaq kuee-ga. ²¹ Ni kándíja Jacob, te yúan kivi já á yani ku-de ni jikan ta'u-dé ja'a ndéndúu se'e yíi José. Te ni chiñú'ún-de-ya vasa ndí-tuu-nq-de xini vara tñin-de. ²² Ni kándíja José, te yúan kivi á kúyani ku-de, te ni ka'an-de ja koo kivi ndénda ñayivi Israel, Te ni tá'u-de tiñu nuu-í ndasa sá'a-i jíin yiki-dé. ²³ Kivi ní kaku Moisés ni káandíja táq-i náq-i, te yúan ní chisá'í-de-i uní yoo, chi ni kajini-de ja lúu kaa-i. Te tú ní káyu'ú-de acta ja ní sá'a rey. ²⁴ Ni kándíja Moisés, onde kivi ní ja'nu-de. Yúan tuká ní ja'a-de tu'un ja kúnáni-de se'e sesí'í Faraón. ²⁵ Sua ni kuni-de ja kó-to-de tundó'o jíin ñayivi Dios, nasu já núnúu-ni kusii iní-de jíin tú'un sñi iní ja ndíso kuachi. ²⁶ Chi a ni tava-dé cuenta ja nú ka'an-i sikí-dé ja sikí Cristo, te kúka xaan-gá kuu-de sá'a, vása já kúu taká yaká xu'ún ío iní ñuy Egipto, chi a ni nde'é-de ja ku'a-ya yá'u-de. ²⁷ Ni kándíja-de, te yúan ní kenda-de ñuy Egipto. Te tú ní yú'ú-de, vasa kití iní rey. Te ni kanda-de, chi ni sá'a-de cuenta ja á nde'é-de nuu máa I'a tú jini ndijin-yo núu. ²⁸ Ni kándíja-de, te yúan ní ja'ni-dé lélu Pascua, te ni josó yúyú-de niñi-tí, náv'a nú vai ndajá'q káni-ya taká

se'e núú, te ma ké'é-yá-i jíná'an-i. ²⁹ Ni kākandíja-de, te yuán ní kuu ni kaja'a-ni-de sava sava ma'ñú mar kuá'a, nátu'un nuu ñú'un íchi-ni. Te súan kándúkú cháa ñuu Egipto sá'a-de jíin ndúcha-ún kákuní-de núú, ko ni kókó-ni-cha-dé. ³⁰ Ni kākandíja-i, te yuán ní jungoyo corral nama yúu ñúu Jericó, onde ni jinu ni kajíko ndúy-i ñuu-ún nuu usiá kivi. ³¹ Ni kandíja Rahab, ña'an tiní ini, te yuán tú ní náa-ñá ñin jínu-ni jíin ñáyivi ní'in ini, chi sua ni ka'an-ña tú'un ndéé ini jíin cháa ni kajito yu'u, te ni jatá'ú-ña-dé. ³² Naún ká'an-ga-ri núsáa. Chi tuká tiempo ja káni-ga-ri tu'un Gedeón, tu'un Barac, tu'un Sansón, tu'un Jefté, tu'un David, tu'un Samuel, jíin tú'un taká cha ni kajani tu'un Dios onde sáa. ³³ Ni kākandíja-de, te yuán ní kākundéé-de ni katíin-de so'o ñuu ná'nu, ni kasá'a-de tiñu ndaa, ni kani'in-dé tu'un ni keyu'u-yá, ni kajasu-de yu'u ndíka'a jíná'an-ti, ³⁴ ni kanda'va-de ñu'un kayú yáa, ni kakaku-de yu'u machete, ni kanani'in ini-de ja ní kaku'u-de, bueno ni'in ni kandu-de ni sá'a-ya kivi ní kajatá'an-de nuu guerra, te ni kaskúnu-de soldado inga ñuu jíká já kajatá'an jíin-de-ún kaja'an. ³⁵ Ió ñasí'í ja ní kanani'in-ñá se'e-ña já á ni kaji'i-i te ni kanachaku-i. Sava-de ni kando'o xaan-dé ni kasá'a-i, ko tú ní kaja'a-de tu'un ja kuu kaku-de, náva'a kundéé-de nachaku va'a-ga-de. ³⁶ Sava-de ni kasákátá-i nuu-dé, te ni kaxndó'o-i-de jíin cuarta, te suni ni kaju'ni-i cadena-de, te ni ka'jin-de vekaa. ³⁷ Ni kaja'a-i yuu xiní-dé. Ni kaxiti-í-de jíin sierra. Ni kaja'ni-í-de jíin machete. Ni kajika-de ichi yá'a ichi yuán. Te ni kañu'un-de ñii ríi jíin ñii ndíx'í'ú. Ndá'ú-ni ni kata'an-de, ni kajito-de tundó'o, te ni kastá'an-i-de. ³⁸ Ni kajinu-de onde nuu ñú'un téé. Te suni chi yuku ní kivi koyo-de. Te ni ka'jin-de yau kava jíin yau chi ñu'un. Te va'a xaan-gá kuu taká cha-ún, nasu ñáyivi ini ñuyávi. ³⁹ Te taká cha yá'a, vasa ni jatú'ún-yá-de sikí já ní kākandíja-de, ko tú ní kani'in-dé tu'un ni keyu'u-yá. ⁴⁰ Chi ni sátu'a Dios ñin tiñu va'a xaan-gá ja kuu yóo jíná'an-yó, náva'a ma yíja máa cháa-ún, onde nú túu yóo.

I'a yóxnúú jíin tú'un kándíja

12 Kua'a xaan testigo kájíko ndúu ñíi núu-yo ná-tu'un vikó nu'ún. Núsáa te ná chaxio-yó taká kuachi ncháa vee sikí-yo, jíin já jíkó ndúu ñíi xiin-yo, te jíin paciencia ná kúnu-yó carrera máa-yó ja ní jani-ya núu-yo. ² Te ná ndé'é-yó núu Jesús, I'a yóxnúú jíin tú'un kándíja-yó, te síyíja-ya yóo jíin. Te máa-yá, ni kanda-ya jíin túndó'o cruz, chi ni ndatu-ya cháa kivi já kúsi iní-ya, te tú ní sá'a-ya cuenta ja kúka nuu-yá, te ni nun-go-yo ichi ndáv'a Dios nuu mesa-ya.

Ja kuándéé iní-yo jíin túndó'o

³ Ná kani ini máa-ró ndasa ni jandéé iní-ya jíin ñáyivi kándiso kuachi, vasa ni kaka'an ndiva'a-i sikí-yá, yuán ni'in-ro modo ja má kuítá-ro, ni ma kuu xaan ini añú-ro. ⁴ Ko vasa kajatá'an-ró sikí kuachi, ko té

chá'an-ga kaka niñi já kasú-ro núu-ún. ⁵ Chi a ni kanaa iní-ro tú'un ká'an ndá'ú jíin-ró nátu'un jíin sé'e, te súan ká'an: Hijo máni, ma kava já'a ini-ro nú xndó'o máa Tatá Dios róo, ni ma kuítá ini-ro nú kana jíin-yá nuu-ro. ⁶ Chi máa Tatá Dios xndó'o-ya ñáyivi kúndá'ú ini-ya, te skúun-ya yunu xii sukun taká se'e ja jatá'ú-yá, áchi. ⁷ Chi nú kuandéé iní-ro jíin castigo jito-ró, te jika Dios jíin-ró nátu'un jíin sé'e-ya, xí ío se'e ja tú ndó'o-i sá'a táa-i náún. ⁸ Ko nú tú castigo jito-ró, nátu'un ni kando'o ta'an taká se'e, se'e kándikin ncha-ni kakuu-ró nú súan, nasu máa sé'e. ⁹ Ió inga tu'un. Yóo, ni kañava'a-yó táa máa-yó núu ní kakaku-yó, ni kaxndó'o-de yóo, te ni ka'io ja jíin'ún-yó núu-dé. Te naga ni kuu ja má kuándatu jíin'ún-ga-yo núu máa Táa nuu vái añú-yo, te kuchaku-yo núsáa. ¹⁰ Te cha-ún, jandaa ni kaxndó'o-de yóo, ko yaku-ni kivi ndasa ni kakuu ini máa-de. Ko I'a yá'a, chi ja ná kendo va'a-yó kuni-ya, náva'a ndundoo ta'an-yo jíin-yá nátu'un máa-yá. ¹¹ Jandaa kuu ja ní ñin castigo jito-yó, tú kúsi iní-yo sá'a vina, chi sua kuku'ia ini-yo sá'a. Ko kukuéé-ga te jíin tú'un vindaa vinené kendo ndaa suchí ní kasuá'a jíin. ¹² Núsáa te ná katiin xaan-ro jíin ndá'a tivítá-ró, te nakani ni'in-ró s'ín-ró já kani yá'a kani yuán-ró. ¹³ Te sá'a-ró ichi ndóo kaka ja'a-ro, náva'a ma sana ñáyivi rengo, chi sua nduva'a-i. ¹⁴ Skuá'a-ró náva'a ná koo tu'un vindaa vinené ini-ro jíin taká ñáyivi, jíin já ná koo ndoo-ró jíná'an-ró, chi nú tú tu'un ndoo ini, te ma kuu kuni ni ñin ñáyivi núu máa Jito'o-yo. ¹⁵ Nde'e ví-ro jíná'an-ró, náva'a ma kaka yátá ní ñin-ró núu tú'un luu ío ini Dios, te suni náva'a ma ndú'u'a tuku ini ni ñin-ró. Te nú túu, chi nduku'ia ini-ro sá'a, te nduchá'an kuá'a-í sá'a. ¹⁶ Te koto-ró náva'a ni ñin-ró ma kaka téné, ni ma kújá'a ini-ro jíin-yá, nátu'un Esaú, suchí já sikí ñin ko'o ndéyu ní xikó-i derecho-i ja kuu-i suchí núu. ¹⁷ Chi a jini-ro já kukuéé-ga te ni kuni-i ni'in-í ta'u-í sikí já kakán ta'u táa-i ja'a-í. Ko ni kendo ichi-i ni sá'a táa-i, chi tú ní ni'in-í modo nakani ini-i, vasa ndé'e nducha núu-í ndúkú-i. ¹⁸ Chi nasu ní jakoyo-ró núu ñin yuku já kuu ñin-yó, nuu kanda yáa ñu'ún, nuu túún, nuu ñaa, jíin núu kée tachí xaan, ¹⁹ nuu jini so'o-ró ndé'e clarín, nuu ñ'ín ká'an-ya, chi ñáyivi ní kajini so'o ñ'ín tu'un-ún, ni kaka'an ndá'ú-i ja má ká'an-ga-ya jíin-i. ²⁰ Chi tú ní kákanda-i jíin tiñu ni tá'ú-yá nuu-í: Nú ñin kiti ná kaku'un-ti yuku-ún, ná skée-ró yuu sikí-tí ku-u-ti, xí túu-ró machete-ti, áchi. ²¹ Te io xaan kaa tiñu-ún ni kajini-i. Te ja yuán ní ka'an Moisés: Yú'u xaan-rí, te kisi-i ruu sá'a, áchi-de. ²² Chi sua ni jakoyo-ró núu máa yuku Sion, te suni ini ñuu máa Dios, I'a chakú. Te ñu-ún kuu ñuu Jerusalén cuenta andívi. Te suni ni ja-a-ro núu kaxiku'ú kuá'a xaan mil ndajá'a-yá, ²³ te suni nuu tiku'ni ñáyivi ní kanakaku xna'an-ga ja káyoso lista-i andívi, te suni nuu Dios, I'a kuu juez xini taká-i, te suni nuu ío añú taká ñáyivi ndaa ja á ni kayija va'a, ²⁴ te suni nuu Jesús, I'a kuu yu'u núu sikí contrato jáa, te suni nuu máa niñi ní joso yúyú já vá'a-ga ni'in tiñu vása niñi Abel. ²⁵ Koto va'a-ró náva'a tú ské'ichi-ro I'a ká'an. Chi

nú tú ní kákaku ñayivi já tú ní játá'ú-i chaa ni ka'an iní ñuyivi, naga ni kuu yóó nú tú kuatá'ú-yó máá I'a ká'an onde andívi. ²⁶ Chì jín já ní ñ'in ni ka'an-ya sáá, te ni kisi-ya ñuyivi. Ko vina a ni keyu'u-yá: Vasté ñin jínu-na kisi-ri, ko nasu máá ñin ñuyivi, chì suni onde andívi, áchí-ya. ²⁷ Te tu'un yá'a ja ká'an: Vasté ñin jínu-na, áchí, kuní ka'an ja cháxio-ya táká ndatíñu ni kakanda-ún, ndatíñu ja á ni kakuvá'a, nává'a ná kéndoo máá táká ndatíñu ja ní kakaku ñíí. ²⁸ Núsáá te a ní'in-yo ñin ñuu ja ní kaku ñíí, te ja yúán ná nákuatá'ú-yó núu Dios, te ná kuatíñu-yó núu-yá, te ná chíñú'ún-yó máá-yá, te ná kóo ja jíñú'ún-yó núu-yá, nává'a kusí iní-ya sá'a-yó. ²⁹ Chì Dios máá-yó, ñin ñu'un ja xndí'i já'mu kúu-ya.

Modo kuatíñu-yó núu-yá

13 Ma júkuñi-ro jíná'an-ró já kúndá'ú iní-ro ñani-ro. ² Ma náa iní-ro já kóto ndá'ú-ro núu ñayivi jíká, chì súan ni kasá'a sava-de, ko naún kájiní-de ja máá núu ndájá'a ándívi ní kaja'a núu-de ve'e. ³ Ná núku'un iní-ro ñayivi kájin vekaa. Sá'a-ró cuenta ja súní kájin-ró vekaa jíin-i. Te suni súan sá'a-ró jíin cháa ja kánda-de sikí-dé, chì suni máá-ró kájiní-ro tá'u-ú-ro máá-ró. ⁴ Ma kasú-ro já tánda'a-í, te ná kóo jíñú'ún táká-ro jíin-i, te ma sá'há'an-ró jíto-i. Chì ñayivi kájika téné, jíin ñayivi kájsíki ncháa tá'an, máá Dios nakuxndí-ya sikí-í. ⁵ Ná káka kuu-ró, te ma chíñú'ún-ro xú'ún. Ná kusí iní-ro jíin já tñin-ró víta ñú'ni. Chì máá-yá ni ka'an: Ná skíkuu ná'in-rí jíin-ró, te ma síja kuti-rí róo, áchí-ya. ⁶ Núsáá te kuu chundéé iní-yo ká'an-yo: Máá jíto'o-yo kúu I'a chíndéé chítuu-ya rúu, te ma yú'ú-ri nú naún kuní ñayivi sá'a ndíva'a-i jíin-rí, áchí-yo. ⁷ Ná núku'un iní-ro cháa ni kastá'an ichi núu-ro, chì ni ka-ka'an-de tu'un Dios jíin-ró. Ná ndáku-ró modo ndasa ni kakandíja-de, te ná ndé'é vá'a-ró ndasa ni kee tíñu ni kasá'a-de. ⁸ Jesucristo, chì ñin-ni káa-ya íku, jíin vína, jíin ñíí káni. ⁹ Ma nátu'u iní-ro yá'a, yúan, jíin sñin sñin sa'an jáá. Chì ío v'a ja ná kéndoo ñ'in iní añú-yo sá'a tu'un luu ío iní-ya, ko nasu jíin ndéyu já tú ní'in tíñu kuti núu ñayivi chíñú'ún yúan. ¹⁰ Káñava'a-yó ñin-ni altar. Te chaa kájatíñu iní ve'e ñii-ún, tú ká'jo derecho-de ja kée-dé ja

íó nuu altar-ún. ¹¹ Chì yiki jíin kúñu kití kája'ni-dé-ún kayú, kája'mu-de ichi fuera yuñúu. Te ñíñi kítí-ún, skévi sutu ñá'nu iní cuarto ij, yúan sokó-dé nuu-ya cuenta sikí kuáchi. ¹² Suni súan Jesús, ni ndo'o-ya ichi fuera yuxé'é, nává'a jíin ñíñi-yá te sándoo-ya ñayivi. ¹³ Núsáá te ná kenda-yó kí'in-yo núu-yá ichi fuera yuñúu, te ná ndó'o ta'an-yo jíin-yá ja káka'an ndíva'a-i sikí-ya. ¹⁴ Chì yá'a tú káñava'a-yó ñin ñuu ja kéndoo ñíí káni, chì sua kándúkú-yó ñin ñuu ja cháa kuee-ga. ¹⁵ Núsáá te jíin ichi ní juña Jesús, te nene ná nákana jaa-yó máá Dios, chì nátu'un ñin ja sokó-yo núu-yá kúu. Chì yá'a kúu máá tú'un xíin tíñu ja sá'a yu'u kándaku ñi'in s'ívi-yá. ¹⁶ Ma náa iní-ro sá'a v'a-ró, jíin já kóto tá'an-ro, jíin sá-va-ga-i, chì kusí iní Dios sá'a yá'a, nátu'un ja á ni ka-soko-ro ñin nuu-yá. ¹⁷ Ná chú'un iní-ro tú'un ká'an chaa kástá'an ichi núu-ro, te kuandatú-ro núu-dé, chì kándi-to-de añú-ro nátu'un kásá'a chaa ja ñíni náku'a-de cuenta. Nde'é nává'a kusí iní-de sá'a-de, te nasu já nákuaka nuu iní-de, chì nú súan te tú ní'in tíñu ja kúu róo. ¹⁸ Ná kakán ta'u-ro já'a-rí jíná'an-ri, chì a kájani ndija iní-ri ja kájani v'a iní añú-ri, chì kákuni-ri kaka jíñú'ún-rí jíin táká-ni tíñu. ¹⁹ Te ká'an ndá'ú téyí-ga-ri jíin-ró já ná sá'a-ró súan, nává'a ná nájaa yachi-ga-ri nuu-ro. ²⁰ Te máá Dios kúu I'a ndíso tu'un kuaká'nu iní, te ni naschakú-ya máá jíto'o-yo Jesucristo ma'ñú ndíyi. Te Jesús kúu pastor ñá'nu ndíto yóo nátu'un ri. Te onde jíin máá ñíñi contrato ñíí káni, ²¹ ná síyíja Dios róo, nává'a kuu sá'a-ró táká tíñu v'a, ndasa játa'an iní-ya. Te iní añú-ro ná sá'a-ya táká ja kusí iní máá-yá ndé'é-yá nuu, te onde jíin Jesucristo ná sá'a-ya-ún. Te nuu máá-yá ná nákana jaa-yó-yá ñíí káni ñíí kuiá. Amén. ²² Ko ká'an ndá'ú-ri jíin-ró jíná'an-ró ñani, ja má kití iní-ro sá'a tu'un ká'an ndá'ú-ri jíin-ró yá'a, chì ni chaa-ri ñin tutu lúli yá'a nuu-ro. ²³ Kuní-ri ja ná júku'un iní-ro já á ni kenda ñani-yo Timoteo vekaa, te jíin cháa-ún jandé'é-rí róo te nú nchaa yachi-de. ²⁴ Ná sándéé iní táká chaa stá'an ichi núu-ro, áchí-ro kúni-de, jíin táká ñayivi ndóo. Te ñayivi núu Italia ká-ka'an-i ja ná sándéé iní-ro. ²⁵ Tu'un luu ío iní-ya ná kóo jíin táká róo jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

Santiago

1 Máá-rí kúu Santiago, mozo Dios jíin Jító'o-yo Jesu-cristo. Te cháa-rj tutu yá'a nuu ñáyivi ndé'uxi uu tata Israel ja ní kajichá nuu-i. Ta'u-ro kúu.

Onde nuu Dios vai tu'un ndíchi

² Nánj jíná'an-ró, ná kúshí xáan iní-ro te nú nị cháa tñin nuu túndó'o sikí-ro. ³ Chì a kájiní-ro já nú koto nchaá-i róo ndasa kákandíja-ró, yúan-na te kuiñi nị'in-ró sá'a. ⁴ Te ná kuiñi nị'in-ró ndíta'an kivi, náva'a yija va'a téyí-ró. Te ni ma kúu falta ni ñin nuu-ro. ⁵ Te nú ndé ñin róo kúu falta ja kóo ndíchi-ró, te kakan-ro núu Dios, te kuá'a-ya núu-ro, chí máá-yá, já'a kua'a-ya nuu táká ñáyivi, te tú kána jíin-yá nuu-í. ⁶ Ko nú kakan-ro, te ná kándíja-ró, te ma káni síkí iní-ro. Chi cháa ja jáni síkí iní-de, nátu'un su'ma mar ja ndóna sá'a tachí, te yá'a yúan ndéché-chá kua'an-cha, súan kúu-de. ⁷ Cháa yúan, ma káni iní-de ja ní'in-dé ñin ndatíñu nuu Jító'o-yo, ⁸ chí máni nátu'u iní-de, te ya'a yúan jáni iní-de. ⁹ ñin ñani yínúu, ná kúshí iní-de, chí kúñá'nu-de jíin-yá. ¹⁰ Ko ñani kúká, ná kúshí iní-de ja ní ndusúchi-de nuu máá-yá. Chí nátu'un ita yuku, súan-ni naa-dé. ¹¹ Chí nú nị kana-ni ndikandii te nị kuní'ni-ni, te ichi-ni yuku. Te jungava-ni ita, te naa-ní ja lúu káa. Suni súan-ni nda'va cháa kúká jíin táká tñu sá'a-de.

Sikí já jíto nchaá-i yóo

¹² Xáan ndatu koo cháa kéndoo nị'in vasa nị jito nchaá-i-de. Chí nú a nị jatú'un-yá-de, te ni'in-dé premio ja kúchaku-de, chí a nị keyu'u Dios ja kuá'a-ya premio nuu ñáyivi maní jíin-yá. ¹³ Te nú náké'é-i ñin cháa, te ma ká'an cháa-ún ja Dios náké'é-yá-de. Chi ma kúu náké'é-i Dios ja sá'a-ya tñu ñáá, ni tú náké'é-yá ni ñin ñáyivi. ¹⁴ Chí ñin cháa, nú kuáxán iní-de, yúan kúu ja skaní-ún iní-de te ñú'un-ún-de, súan náké'é-i-de jíin máá-de. ¹⁵ Te tu'un kuáxán iní-de, nú a nị yija, skáku kuáchi. Te kuáchi-ún, nú a nị ja'nu, kuu cháa-ún sá'a. ¹⁶ Nánj máni, ma xndá'ú-ro máá-ró jíná'an-ró. ¹⁷ Taka ja kúta'u-yo, ja lúu ja vá'a kúu, chí kii ichi ándévi te kúun vai onde nuu máá Táa-yo, I'a xiin táká ndua luz. Te máá-yá, ñin-ni ku'a stúun-ya, ni tú natu'u kuti iní-ya.

Kájiní so'o-i te tú kaskíkuu-i

¹⁸ Chí nị kuu iní máá-yá, te nị nakaku-yó ní sá'a-ya jíin tú'un ndaa, náva'a kuu-yó nátu'un se'e núu núu táká ñáyivi-yá. ¹⁹ Nánj máni, ja yúan táká róo, yachi ná kúni so'o-ró, ko kuéé ka'an-ro, te kuéé kití iní-ro. ²⁰ Chí tu'un

kití iní ñin cháa, tú jika tñu ndaa Dios sá'a. ²¹ Núsáá te ná sía-ro táká tñu chá'an jíin táká tu'un ñáá ja ní kukú-tu-ro jíin. Te ná kóo vitá iní-ro, te kuatá'ú-ró tú'un nị tñin iní-ro, chí tu'un yúan kúu ja kúu nama róo jíná'an-ró. ²² Skíkuu-ró jíin tú'un máá-yá, náva'a ma kúni so'o sáni-ró. Chí nú túu, te xndá'ú-ro máá-ró. ²³ Chí nú ñin cháa, jini so'o-de tu'un-ún, te tú skíkuu-de, cháa yúan kúu-de nátu'un ñin cháa ndé'é-de nuu-dé nuu espejo ndasa yúkú jíto-de. ²⁴ Chí ndé'é-de nuu-dé, te nú kua'an-de, te náa-ní iní-de ndasa jíto-de. ²⁵ Ko nú ndé cháa nándúkú víi-dé máá ley va'a, ley ja káka kuu ndichá-na-yo sá'a, te nú kuuu-de jíin, na tú jini so'o sáni-de, ni ja náa iní-de, chí skíkuu-de tu'un ká'an, yúan-na te chindéé chítuu Dios tñu sá'a-de. ²⁶ Nú kándeé ñin cháa ma'ñú-ró, te jáni iní-de ja bueno chíñú'un-de Dios, te túu ja jíñú'un yáa-dé, chí sua xndá'ú-ún añú-de, cháa-ún chíñú'un sáni-de-ya. ²⁷ ñin cháa ja chíñú'un níña-de chíñú'un ndíja-de máá Táa-yo Dios, cháa-ún sá'a-de tñu yá'a: Koto va'a-de sychí lá'ú jíin ñá'an viuda nú ío túndó'o káta'an-i. Te koto va'a-de máá-de, náva'a tú kuchá'an-de sá'a ñuyívi.

Sikí tú'un tú kunchaa nuu

2 Nánj máá-rí, ma kunchaa nuu-ro ní ñin ñáyivi, chí kákandíja-ró núu máá Jító'o-yo Jesucristo ja ndii ncháa-ya. ² Chí nú ja ñin cháa iní ve'e nuu kándutú-tu-ró, te ñú'un xe'e oro nda'a-dé, te ñú'un-de sa'ma lúu, te nú suni ja ñin cháa ndá'ú ñú'un-de sa'ma ndá'ú, ³ te nú koo jíñú'un-ró núu cháa ñú'un sa'ma lúu-ún, te nú ka'an-ro jíin-de: Yá'a jungoo-ní chí ío va'a, achi-ro, te nú ka'an-ro jíin cháa ndá'ú-ún: Jíin-ní kundii-ro, xí yá'a-ni jungoo-ró chí silla-rj, achi-ro, ⁴ á nasu cháa ká-jani ñáá iní nị kanduu-ró já súan kánchaa nuu-ro ñáyivi náún. ⁵ Nánj máni, chu'un iní-ro tú'un ká'an-rj: Nasu ní kaji Dios cháa ndá'ú iní ñuyívi yá'a, ja ná kúkúká-de jíin tú'un kándíja, te ni'in-dé ta'u-dé iní ñuu nuu tá'ú-yá tñu. Nasu súan nị keyu'u-yá ja kuá'a-ya núu ñáyivi maní-yá jíin xí túu. ⁶ Ko róo, chí nị ja'a-ró túka nuu cháa ndá'ú. Á nasu kátñin cháa kúká-ún so'o-ró, te á nasu súni cháa-ún káñu'un-de róo ki'in-ro núu justicia, xí túu. ⁷ Te nasu máá-de kákuu cháa káka'an ndiv'a sikí s'í'v'í vá'a ja kájiní-ró náún. ⁸ Chí nú kaskíkuu ndija-ró tú'un kánúú-gá ká'an ley, nátu'un yóso núu tutú ii: Kundá'ú iní-ro tá'an-ró, nátu'un kúndá'ú iní-ro máá-ró, áchi. Va'a sá'a-ró nú súan. ⁹ Ko nú ncháa nuu-ro ñáyivi, a nị sá'a-ró kuáchi nú súan, te a nị nakuxndii ley sikí-ro já súan kástívi-ro. ¹⁰ Chí cháa stív'í ñin-ni tu'un ley, vasa

a ni skíkuu ndí'i-de, te ndonda nñí ley sikí-dé. Chì ná-tu'un ni stíví ndí'i-de. ¹¹ Chi ni ka'an Dios: Ma kúsíki ncháa tá'an-ró. Te suni máa-yá ni ka'an: Ma ká'ni-ro ndíyi. Bueno, vasa tú ní ísíki ncháa tá'an-ró, ko nú ni ja'ni-ro ndíyi, a ni kuu-ró cháa ni stíví nñí ley nú súan. ¹² Súan ka'an-ro, te súan sá'a-ró jíná'an-ró, te sá'a-ró cuenta ja máa-ró kákuu cháa ja kúndaq tiñu-ró sá'a ley ja skáka kuu ndichá-nq róo. ¹³ Chì ñin cháa, nú tú ní kúnda'ú iní-de tá'an-de, te máa ley juicio, ma kúnda'ú iní-ún-de. Ko tu'un kúnda'ú iní, ni'in-ga kuu vásá ley juicio.

Tu'un kándija jíin tú'un skíkuu

¹⁴ Nñani máa-rí jíná'an-ró, nú ká'an ñin cháa ja kándija-de, te nú tú tiñu skíkuu-de jíin, te ndénu ní'in tiñu tu'un kándija-de-ún. Á kuu kaku-de sá'a máa tú'un kándija-ni-de-ún. ¹⁵ Te nú ñin ñani-yo xí ñin ku'a-yo jika té'ndé-i, te nándí'i-i ja kúchaku-i taká kiví, ¹⁶ te nú ñin róo ka'an-ro kúni-i: Ma yú'ú-ro, chí ni'in-ro kú'un-ró te kuvixi-ro, te ni'in ná'in-ró kée-ro, achí-ro, te nú tú ní já'a-ró já kánandí'i-i kuchaku-i, te ndénu ní'in tiñu tu'un-ún. ¹⁷ Suni súan kuu ñin ñayivi kándija, chí nú tú jíku-i jíin máa tiñu, te a ni jí'i i máa tú'un kándija-i-ún. ¹⁸ Ko sanaa te ka'an ñin-ró: Róo kándija-ró, te ruu jíku-ri jíin tiñu va'a, achí-ro. Núsáa te ná stá'an máa-ró núu-ri ndasa kándija-ró vasa tú jíku-ró jíin tiñu, te ruu, onde jíin tiñu jíku-ri, te ná stá'an-ri nuu-ro ndasa kándija-ri. ¹⁹ A kándija-ró já ñin-ni Dios ío. Bueno sá'a-ró. Suni súan kákandija ja'ú te kákisi-i ja yú'ú. ²⁰ Róo, cháa xíní ñáa, stá'an-ri nuu-ro kuní-ro náún. Ñayivi kándija, te nú tú jíku-i jíin tiñu, máni kándija sáni-i. ²¹ Táa-yo Abraham, tú ní kéndoo ndaq-de jíin tiñu ni sá'a-de, ná ni sokó-dé se'e-de Isaac nuu altar náún. ²² Á tú jiní-ro já tú'un ni kándija-de-ún, ni chindéé tá'an jíin tiñu ni sá'a-de. Te tu'un ni kándija-de-ún ni skíkuu va'a-de onde jíin tiñu ni sá'a-de. ²³ Te súan ni skíkuu tu'un ká'an tutu i: Abraham ni kándija-de nuu Dios, te ja yúan ní chí'i-ya cuenta-de ja á ni kéndoo ndaq-de, áchí, te ni nakunáni-de amigo Dios. ²⁴ Núsáa te a ni kajini-ro já kéndoo ndaq ñin ñayivi jíin tiñu sá'a-i, nasu má ñin-ni ja kándija-i nuu-yá. ²⁵ Suni súan jíin Rahab, ña'an tñí iní-ún, ná ni jatá'ú-ña ndájá'a Josué, te ni chu'un-ña-dé inga ichi kája'an-de, á tú ní kéndoo ndaq-ña jíin tiñu ni sá'a-ña-ún. ²⁶ Chì nátu'un a ni jí'i yiki kúñu ja tú ñú'un tachí iní, suni súan a ni jí'i tu'un kándija, te nú tú jíku jíin máa tiñu.

Tu'un sikí yáa-yo

3 Nñani máa-rí jíná'an-ró, ma cháa iní kua'a-ro kúu-ró maestro, chí a kájiní-ro já yóo, ja kástá'an-yo tú'un, ni'in-ga nandakán-ya cuenta nuu-yo kiví cháa juicio. ² Chì taká-yo, ío tñí tiñu kástá'v-yo. Ko nú ñin cháa nú tú stíví-de tiñu jíin tu'un ká'an-de, cháa a ni ta'u vá'a iní kúu-de. Te suni kúndéé-de jíin nñí máa-de já'nu-de. ³ Chì a kájiní-yo já káchu'un-yo freno

yu'u caballo náva'a kuandatu-ti núu-yo, te súan já'nu-yo-tí jíin nñí máa-tí. ⁴ Suni súan barco vasa ná'nu xa'an, te chúnda'á tachí xa'an kuá'an, ko vatu-ni tá'nu nuu jíin ñin su'ma lúli sá'a cháa skáka, ndé onde ni kuu iní-de kí'in-de jíin. ⁵ Suni súan yáa-yo, chí vasa ja lúli-ni kúu, ko xa'an sátéyíí máa. Chì nátu'un kayú ñin yuku ká'nu xa'an sá'a ñin ñu'un lúli, súan kúu ya'á. ⁶ Te yáa-yo kúu nátu'un ñin ñu'un. Suni nátu'un ñin ñuyívi ñáa kúu yáa kándeé ma'ñú taká-ga kuñu-yo, te kúchá'an nñí-yo sá'a. Chì infierno ni tuu ñu'un yáa, te yáa-ún túu ñu'un nñí ñuyívi yúkú. ⁷ Chì taká kiti jíin tísaa, ko jíin kiti ñu'un chíi mar, tá'nu-ti te ndúu manso-ti sá'a ñayivi. ⁸ Ko ni ñin cháa ma kúu ka'nu-de yáa-dé. Chì ñin kuñu ñáa ja má kúu ka'nu-de kúu. Te ñu'un chítu nátu'un nducha kuíni-tí ja já'ni ndíyi. ⁹ Chì jíin yáa-ún nákana jaa-yo máa Táa-yo Dios, te suni jíin yáa-ún ká'an ndi-va'a-yo sikí ñayivi, vasa muestra chíi Dios ni kuvá'a-i. ¹⁰ Iní ñin-ni yu'u kenda tu'un va'a jíin tú'un ndiva'a. Nñani máa-rí, tú ío va'a ja súan koo. ¹¹ Á kana nducha vixí jíin ndúcha uá iní ñin-ni nuu sóko náún. ¹² Nñani máa-rí, á kuu kuun nde'e oliva xini yúnu mékexé, xí nde'e mékexé xini yúnu uva. Núsáa te suni súan ma kúu kana nducha ú'a jíin ndúcha vixí iní ñin-ni sóko.

Tu'un ndíchí já vái ichi ándéví

¹³ Ja máa-ró jíná'an-ró, ndé ñin-de ndíchí te ndito xini-dé. Ná káka kuu va'a-de jíin tiñu sá'a-de, ná kuní jíin núu máa-ró, te ná kóo súchí iní-de vasa ndíchí-de. ¹⁴ Ma stíví-ró tú'un ndaq máa-yá jíin tú'un tú'ún ká'an-ro. Chì nú tu'un kuásún téyíí iní jíin tú'un tixín iní ñu'un iní añú-ro, nasu já sáxixi-ro máa-ró kúu-ún. ¹⁵ Te tu'un ndíchí modo jian, nasu já kíi ichi ándéví kúu, chí tu'un ñuyívi, tu'un yúkú, tu'un kui'na kúu. ¹⁶ Chì nuu ío tu'un kuásún iní jíin tixín, yúan ío tu'un sáká núu jíin taká tiñu káñáa. ¹⁷ Ko tu'un ndíchí kíi ichi ándéví xnáñúú-gá ndíso tu'un ndoo, yúan-na te júkuiñi tixín sá'a, te suni ndíso tu'un vitá iní, tu'un juku'un yachí iní, tu'un kúnda'ú iní tá'an, tu'un sá'a tiñu va'a, tú náku'ndíi sikí tá'an, tú ndíso tu'un yóso yú'u. ¹⁸ Te máa tiñu ja kenda chíi tu'un ndaq kúu tu'un vindáa vinené kásá'a ñayivi kánasámaní tá'an.

Ma kóo maní-yo jíin ñuyívi

4 Ndénu káku pleito jíin tixín kásá'a-ró. Á nasu sikí já ndío iní-ro kúu. Te tu'un yúan kájatá'an iní-ro. ² Kándio iní-ro, ko tú káñava'a-ró. Ja yúan kája'ni-ro ndíyi. Te kákukuásún iní-ro, ko tú káni'in-ro. Ja yúan kájatá'an-ró te kákutixín-ró. Tú káñava'a-ró chí tú kájikán-ro. ³ Kájikán-ro ko tú káni'in-ro, chí ñáa-ni kájikán-ro náva'a síjita sáni-ró jíin tú'un kúsii iní-ro. ⁴ Ñayivi káísiki ncháa Dios kákuu-ró. Á tú kájiní-ro já tú'un kúmaní jíin ñuyívi kúu tu'un jíto u'u tá'an jíin Dios. Chì cháa maní jíin ñuyívi, cháa jíto u'u tá'an jíin Dios kúu-de. ⁵ Te tu'un ká'an tutu i, máa Espíritu ja ncháa iní-yo, ja ní ja'a-ya núu-yo, kúkuíni iní-ya ndasa

jíka-yó, áchí. Á kájani iní-ro já ká'an sáni tu'un-ún náun.
⁶ Ko já'a-ga-ya tú'un luu ío iní-ya núu-yo. Yuán ká'an:
 Dios, jasú-ya núu cháa vixi, te já'a-ya tú'un luu ío iní-ya
 núu cháa vitá iní, áchí. ⁷ Kuandatu nuu Dios jíná'an-ró
 núsáá, kasu nuu kuí'na te kunu koto róó. ⁸ Kandita nuu
 Dios, te máa-yá ná kándita-ya núu-ro núsáá. Róó cháa
 kásá'a kuachi, nasándoo nda'a-ro, te róó cháa kájani
 ñn kájani uu iní-ro, nasándoo añú-ro. ⁹ Ná tá'u'u iní-ro.
 Ná kúkuí'a iní-ro. Te ná ndé'e-ro. Vasa kájaku-ro ko ná
 ndé'e kó'o-ró. Vasa kákusi iní-ro ko ná ndúkuí'a iní-ro.
¹⁰ Sá'a súchí iní-ro núu Dios, te máa-yá sáñá'nu-ya róó.
¹¹ Nání, ma kútuku iní-ro kóto-ró tá'an-ró. Chi cháa kú-
 tuku iní-de jíto-de ñani-de, xí nákuñdii-de sikí ñani-de,
 cháa-ún kútuku iní-de jíto-de ley, te nákuñdii-de sikí
 ley. Ko róó, nú nákuñdii-ró sikí ley, nasu cháa skíkuu
 ley kúu-ró, chí ñn juez kúu-ró nú súan. ¹² Máa ñn-ni I'a
 kúu ja já'a ley. Te máa-yá kuu nama-ya yóó xí xnáa-yá
 yóó. Te róó, ndé cháa kúu-ró já nákuñdii-ró sikí
 tá'an-ró núsáá. ¹³ Róó ñayivi já káka'an: Vina xí yúchaan
 te kǐngoyo-yó ñúu yúan, te yúan kuxiukú-yó ñn kuia, te
 kuaan-yó xikó-yó, te ni'in-yo sikí, áchí-ro. Ná kúni
 ná'ín-ró, ¹⁴ chí tú kájiní-ro ndasa kuu kivi yúchaan, chí
 naún ja káxaan kúu vida-ro. Jandaa ja máa yokó-ni
 kúu, ja ñn núnúu-ni vai. Yúan-na te nduchá-ní ki'in.
¹⁵ Ko va'a-ga ná ká'an-ro: Nú kuní máa Jító'o-yo, te
 kuchaku-yo te sá'a-yó yá'a xí sá'a-yó yúan, achí-ro. ¹⁶ Ko
 vina, chí máni kásavixi-ro máa-ró, ja kásatéyí-ró
 máa-ró. Te tiñu ñáá kúu nú suán sávi-xi-yo máa-yó. ¹⁷ Te
 nú ndé ñayivi jini-i modo sá'a-i tiñu va'a, te nú tú
 skíkuu-i, te kuachi-i kúu nú súan.

Sikí cháa kúká

5 Ko róó cháa kúká jíná'an-ró, ná ndé'e-ro te ná ká-
 na jíkó'o-ró, chí kii tundó'o sikí-ro. ² Chí ndatíñu
 kúká ñáva'a-ró, a ni kate'yu. Te a ni yaji tixixin sá'ma-ro.
³ Te oro jíin plata káñava'a-ró, a ni jita ni kana s'i'in yóó.
 Te s'i'in yóó-ún, nátu'un kani ndaa tu'un sikí-ro, te kaji
 kúñu-ró nátu'un sá'a ñu'un. Chí a ni kayá máa-ró ya-
 jí-ro ndasa kuu-ró kivi ndé'i-na. ⁴ Ni ka'io sava cháa ká-
 ja'nyu trigo-ro, te tú ní káchá'u-ro-de. Vina te nátu'un
 kána kó'o máa yá'u-de-ún. Te máa Tatá Dios, I'a xíin
 táká ndajá'a, suni jíni s'o-o-ya já kákana jaa máa cháa
 kája'nyu-ún. ⁵ A ni kaichaku kúká-ró iní ñuyívi yá'a. Te ni
 kasá'a-ró táká tiñu ni kakaní iní-ro, te ni jito ñúkuún-ró
 máa-ró vasa kivi-ún ní j'i'i kua'a ñáyivi. ⁶ Ni ka-
 nakuxndii-ró sikí cháa va'a, te ni kaja'ni-ro-dé. Ko
 máa-de tú jasú-de nuu-ro.

Jíin paciencia kundatu-yó ncháa-ya

⁷ Nání, núsáá te ná kundatu-ró jíin paciencia onde
 kivi ncháa máa Jító'o-yo. Nde'é-ró ndasa jíin paciencia
 ndátu cháa jíto onde ná cháa sau ñá'an jíin saú kuéé,
 te ni'in-dé nuní lúu já'a ñu'un. ⁸ Suni súan koo-ró pa-
 ciencia jíná'an-ró, te ná kuí'ni ni'in-ró jíin iní jíin añú-ro,
 chí kuakuyani ncháa máa Jító'o-yo. ⁹ Nání jíná'an-ró,
 ma kútuku iní-ro kóto-ró tá'an-ró, náv'a ma
 nákuñdii-ya sikí-ro. Chí máa I'a sándaá kuachi-yó, ná-
 tu'un a kándii-ya yúxéé. ¹⁰ Nání máa-rí jíná'an-ró, ná
 skuá'a-ró ndasa ni kasá'a cháa ni kájani tu'un máa Tatá
 Dios onde sáá, chí vasa ni kando'o-de ko ni ka'io pa-
 ciencia-de. ¹¹ Vina káka'an-yo já xáan ndatu ñayivi ká-
 jandéé iní. A ni kájiní-ro ndasa kenda taká tiñu kuní máa Jí-
 to'o-yo, chí xaan ndá'u iní-ya yóó te va'a iní-ya jíin-yó.
¹² Nání máa-rí, kánúú-gá ja má chísó tú'un téyí-ró, ni
 tu'un andívi, ni tu'un ñuyívi, ni inga tu'un ma ká'an
 téyí-ró. Chí nú ka'an-ro tú'un kuu, te máni tu'un
 kuu-ún ka'an-ro. Te nú ka'an-ro tú'un túu, te máni
 tú'un túu-ún ka'an-ro, náv'a tú nakuxndii-ya sikí-ro.

Tu'un kakan ta'u já'a tá'an

¹³ Á ío ñn róó ja ndó'o. Ná kakán ta'u-ro núsáá. Á ío
 ñn róó ja kúsñ iní. Ná káta-ró ñn yaa ij núsáá. ¹⁴ Á ío ñn
 róó ja kú'u. Va'a-ga ná kána-ró xiní cháa kákuu nuu iní
 tikuní. Te ná kakán ta'u-dé ja'a cháa kú'u-ún. Te jíin
 s'í'v'í máa Jító'o-yo, ná chí'i-de aceite cháa-ún. ¹⁵ Te nú
 kákandíja-de hora kájikán ta'u-dé, te nduva'a cháa
 kú'u-ún, chí máa Jító'o-yo, nasáva'a-ya-dé. Te nú kuachi
 ndiso-de, te koo tuká'nu iní nuu kuáchi-de. ¹⁶ Ja yúan
 ná nákaní ndaa-ro kuáchi-ró núu tá'an-ró, te kakan
 ta'u-ro já'a tá'an-ró náv'a ná nduva'a-ró. Chí ñn cháa
 va'a nú kakan ta'u-dé, te kuu sá'a-de kua'a tiñu ñá'nu
 jíin tú'un jikán ta'u-dé. ¹⁷ Chí Elías, suni nátu'un ká'io-yó
 vina súan ni kaa-de onde sáá. Te ni jikan ta'u-dé ja má
 kúun sau, te tú ní kúun-chá núu ñú'un yá'a uní kuia iñu
 yo. ¹⁸ Te inga jínu ni jikan ta'u-dé. Te ni ndii sau íchi
 andívi. Te ni nana tuku taká ndatíñu nuu ñú'un yá'a.
¹⁹ Nání jíná'an-ró, te nú ñn róó ni kenda-ró íchi ndaa, te
 inga-ro ná náchu'un íchí tá'an-ró, ²⁰ yúan-na te kuní-ro
 já nú ñn róó ni nachu'un íchí-ró cháa ni kivi kuachi, a ni
 nama-ró ñn cháa kuu, te suni kasu-ro núu kuá'a kuáchi
 nú súan.

1 Pedro

1 Máá-rí kúu Pedro apóstol nuu Jesucristo. Te cháa-rí tutu yá'a nuu róó ñayivi jíká, ja ní kajicha nuu-ró káxiukú-ró ñí ñúu Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, jíin Bitinia. ² Chí máá Táa-yo Dios, ni jini-yá róó onde jíin tiempo, te ni kaji-yá róó jíná'an-ró. Te a ni kãndundoo-ró ní sá'a máá Espíritu, náva'a kuandatu-ro núu Jesucristo, te koso yúyú-yá niñi-yá sikí-ro. Tu'un luu ío ini-yá jíin tú'un kuaká'nu ini ná ndeá ini-ro jíná'an-ró.

Tu'un ñúkuu ini

³ Ná nákana jaa-yó máá Dios, Táa Jito'o-yo Jesucristo. Chi ni kundá'ú xaã ini-yá yóó. Te ni nakaku-yó já kúchaku-yo, te kãñukuu ini-vo ní sá'a-yá jíin tú'un ja ní nachaku Jesucristo ma'ñú ndéyi, ⁴ náva'a ni'ín-yo ñin ta'u já má té'yu kuti, ni ma kúchá'an kúti, ni ma xíi kuti, chí yíva'a ini andévi já sikí yóó. ⁵ Chí yóó kúu ñayivi kákandíja, te ja yúan ndíto Dios yóó jíin fuerza-yá ná-va'a nama-yá yóó kivi sándí'í-na, natu'un a ni sãnda-yá. ⁶ Ja yúan kákusi ini-ro, vasa tiní tundó'o kájito níni-ro yakú-ni kivi. ⁷ Chi tundó'o-ún, kájito nchaá róó nú kákandíja va'a-ró. Te tu'un kákandíja-ró, luu-ga kaa vása oro, chi vasa kájito nchaá-i oro jíin ñú'un, ko ñin kivi te naa. Te tu'un kákandíja va'a-ró, nakana jaa-i Jesucristo sá'a, te jíin tú'un jíí'ún ká'an-i nduñá'nu-yá sá'a kivi kenda ndijin-yá. ⁸ Te máá-yá, vasa té ku-ni-ga-ro núu-yá, te mani-ro jíin-yá, te kákandíja-ró-yá. Vasa tú kãnde'é-ró núu-yá vina, te kákusi xaã ini-ro te kánkana jaa-ró-yá. ⁹ Chi ja ní kákandíja-ró te ní'ín-ro tá'u-ro já kaku añú-ro. ¹⁰ Chaa ni kajani tu'un Dios onde sáá, ni kaka'an-de ndasa chaá tu'un luu ío ini-yá núu-ro. Te suni ni kãnde'é vá'a-de, ni kãndúkú víi-dé tu'un ndasa kaku-yó. ¹¹ Te ni kãndúkú ñúkuún-de ja ná júku'un ini-de ndé kivi jíin ndé tiempo kuu tu'un ni ka'an Espíritu Cristo jíin-de, chí onde jíin tiempo ni jani-yá tú'un nuu-dé ndasa kii tundó'o sikí Cristo jíin ndasa nduñá'nu tuku-yá nú ná já'a tundó'o-ún. ¹² Te ni stá'an-yá núu cháa-ún ja násu já kúu máá-de, chí sua ja kúu máá-yó kúu tu'un ni kajani-de. Te vina a ni kajini so'o-ró tú'un-ún chi chaá ni kajani tu'un va'a nuu-ro ní sá'a Espíritu Santo ja ní kii ichi ándévi, suni ni kajani-de tu'un-ún nuu-ro. Te taká ndajáa Dios kájítú ini-yá ndúkú víi-yá taká tu'un-ún.

Sikí tú'un koo ndoo-yó

¹³ Ja yúan ná koo ndito ini ja jíin tuní-ro, te koo kuándí'i-ro. Te kuñukuu téyí ini-ro já ní'ín-ro tú'un luu ío ini-yá já kuá'a-yá núu-ro kivi kenda ndijin Jesucristo. ¹⁴ Te natu'un se'e kãjandatu va'a, súan ná kóo-ró. Te ma sá'a-ró tíñu ni kakani ini-ro sáá, ná tú ní kãjuky'un kuti ini-ro. ¹⁵ Chí natu'un ío ndoo máá I'a ni kana xini-ro, suni súan ná koo ndoo-ró jíin taká tíñu kásá'a-ró. ¹⁶ Chí súan yóso núu tutú: Ná koo ndoo-ró jíná'an-ró, chí ruu ío ndoo-rí, áchí. ¹⁷ Te máá-yá, tú ncháá nuu-yá ñayivi, ko sãnda-yá taká tíñu-i ndasa kásá'a ñin ñin-i. Te nú ká'an nda'ú-ro jíin-yá natu'un jíin Táa-ro, núsáá te ná chí'ún-ró-yá taká kivi já kájika tatú-ro yá'a. ¹⁸ Chí a kãjini-ro ndasa ni kajika sãni-ró jíin táninu ni kaja'a táa-ro núu-ro sáá. Ko ni nakuaan-yá róó nuu táninu-ún. Ko nasu jíin ndatíñu ja té'yu, ná-tu'un oro jíin plata, ¹⁹ chí sua jíin níí Cristo ja yá'u xaã ncháá ni nakuaan-yá róó. Chí máá-yá kúu natu'un ñin lélú vá'a kiti tú káchá'an, ²⁰ chí súan a ni teta'an Dios máá Cristo onde ná té jukuiñi-ga ñyávi, te ni kenda ndijin Cristo kivi kuándí'i-na, sikí já ní kundá'ú ini-yá róó. ²¹ Te kákandíja-ró núu Dios sá'a Jesús. Chi ni nachaku-yá má'ñú ndéyi, te ni nduñá'nu-yá ní sá'a Dios. Ja yúan kákandíja-ró núu Dios, te kãñukuu ini-ro-yá. ²² A ni ndundoo añú-ro, chí ni kãjandatu-ro núu tú'un ndaa ni sá'a Espíritu jíin-ró, náva'a kundá'ú ndija ini-ro ñani-ro. Núsáá te ná kundá'ú xaã ini-ro tá'an-ró onde jíin ini jíin añú-ro. ²³ Chí a ni kãnakaku jáá-ró. Ko nasu chíi tata té'yú, chí chíi tata já má té'yu kuti. Te tu'un Dios ni sá'a súan, chí ndíto chakú ñí káni. ²⁴ Chí ná-tu'un yuky, súan kúu taká ñayivi. Te modo nduñá'nu-i kúu natu'un ita yuky. Chí yuky-ún, ichi-ni, te ita-ún, júngava-ni, ²⁵ ko tu'un ká'an máá Tatá Dios, chí kãndoo ñí káni ñí kuiá. Achí. Te tu'un yúan kúu máá tú'un va'a ni kani'ín-ro.

Cristo, natu'un yuu chakú

2 Núsáá te ná sía-ro taká tu'un ñáá, taká tu'un xndá'ú, tu'un yóso yú'u, tu'un kuásún ini, jíin taká tu'un kaka'an ndiva'a sikí tá'an. ² Te ná kaní ini-ro leche máá Espíritu kaxin-ro natu'un sychí yíkin sáá ní kaku-i, náva'a kaku-ró te kua'nu-ró jíin. Chí leche-ún, tú xndá'ú kuti. ³ Chí a ni kajini-ro já vá'a xaã ini máá Jíto'o-yo. ⁴ Kandita nuu-yá jíná'an-ró, chí natu'un yuu chakú kúu-yá. Te taká ñayivi, vasa ni kãké'ichi-i-yá, ko ni kaji

Dios-ya, nátu'un ñn yuu lúu. ⁵ Suni róó, nátu'un yuu chakú kákuu-ró. Te ná kuá'nu-ró kuu-ró ñn ve'e ij máá-yá, te kuu-ró sutú ndoo, te nuu Dios sokó-ro tú'un cuenta Espíritu, chi ja sikí Jesucristo te kúsí iní Dios nú súan. ⁶ Chi súan ká'an tutu ij: Vina te ondē ñuu Sion kaitúu-rí ñn yuu kánúú kúndiso jiki, chi nátu'un yuu lúu ni kaji-ri-ya, te chaa kándija nuu-yá, ma kúka nuu-dé, áchí. ⁷ Luu káa máá-yá nuu róó ja kákandija-ró-yá. Ko sikí ñáyivi tú kákandija ká'an: Chaa káchutá'an ve'e vasa ni kaské'ichí-de yuu, ko yuu-ún ni ni'ín tíñu kundiso jiki. ⁸ Te suni yuu skáchi'i ja'a-í nání-yá, te kava júngoyo-i sá'a kúu-ya, áchí. Chi kájungoyo-i kuachi sikí ja tú kájandatu-i tu'un-ya. Te ni jani-ya-í ja súan sá'a-i.

Modo kuandatu ñáyivi xiin máá-yá

⁹ Ko róó, tata ja ní kaji máá-yá kákuu-ró, te suni sutu kúñá'nu xaan, te suni ñáyivi ndoo, jíin ñáyivi ní ni'ín-yá kákuu-ró. Súan ni sá'a-ya róó nává'a kani-ró tú'un ndasa xaan vá'a iní máá I'a ni kana xiní-ro ná ni kaxi-ukú-ró ñúñáa. Te ni kivi koyo-ró núu lúu nuu ndii ncháa máá-yá. ¹⁰ Chi róó, ondē sáa nasu ñáyivi Dios kákuu-ró núu. Ko vina a ni káduu-ró ñáyivi máá-yá. Suni ondē sáa té ni'ín-gá-ro tú'un kúndá'ú iní-ya róó, ko vina, a kúndá'ú iní-ya róó. ¹¹ Nání maní, ká'an nda'ú-rí jíin-ró nátu'un ká'an-rí jíin cháa jiká jíin cháa kájika kuu tatú, ma sá'a-ró táka tíñu kákaní iní máá-ró, chi yuán kájatá'an sikí añú-ro. ¹² Te ná káka jíñú'ún-ró má'ñú ñáyivi sñin nación. Nává'a vasa kákaji-i róó ná-tu'un sikí cháa kásá'a tíñu ñáa, ko nú ná kuni-i nuu tíñu va'a kásá'a-ró te nakana jaa-i Dios kivi kii-ya. ¹³ Ja sikí máá Dios, te kuandatu-ro núu táka chaa ndiso tíñu, vasa nuu rey, chi chaa kúñá'nu-ga kúu-de, ¹⁴ xí núu táka gobernador ja ní táji-de vaikoyo, nává'a xndó'o-de táka ñáyivi kásá'a tíñu ñáa, te ka'an-de tu'un jíñú'ún jíin ñáyivi kásá'a tíñu va'a. ¹⁵ Chi kuni Dios ja sá'a-ró tíñu va'a. Te jíin tíñu va'a-ún kundéé-ró kasú-ro núu tú'un ñáyivi yúkú ja tú kájuku'un iní-i. ¹⁶ Ná káka kuu ndichá-ná-ro. Ko nasu ja núña ichi ja máni sá'a-ró tíñu ñáa, chi sua ja ná kuátíñu-ró núu Dios. ¹⁷ Koo ja jíñú'ún-ró jíin táka ñáyivi. Kundá'ú iní-ro ñani kákandí-ja. Kuandatu-ro núu Dios. Koo ja jíñú'ún-ró jíin máá rey. ¹⁸ Róó mozo, ná kuándatu-ro núu cháa kákuu patrón-ro. Te koo ja jíñú'ún-ró jíin-de. Ko nasu máá ñn nuu cháa va'a iní, jíin núu cháa maní jíin-ró, chi suni súan sá'a-ró jíin cháa xaan iní. ¹⁹ Chi ñn chaa vasa tú sá'a-de tíñu ñáa, nú jito-de tundó'o sikí ja skikuu va'a-de jíin Dios, yuán kúu ja kúsí iní-ya jíin-de sá'a-ún. ²⁰ Ko nú kásá'a ndija-ró kuáchi, te kája'a-i róó, te naún ja vá'a kúu nú kájandéé iní-ro jíin. Ko nú kásá'a-ró tíñu va'a, te káxndó'o-i róó, te kájandéé iní-ro jíin, tíñu yá'a kúu ja kúsí ndija iní Dios sá'a. ²¹ Chi ja yuán ní kana-ya xiní-ro jíná'an-ró. Chi máá Cristo, suni ni ndo'o-ya ja sikí yóó. Te ni skéndgo-ya ñn ejemplo nuu-yo nává'a ná kúndikín-ro súni ichi ní sá'a-ya. ²² Te máá-yá, tú ní sá'a-ya kuáchi. Ni tú ní kenda tu'un xndá'ú yu'u-yá.

²³ Ni kaka'an ndiva'a-i jíin-yá, ko tú ní náka'an ndi-va'a-ya. Ni ndo'o-ya, ko tú ní stá'an-ya-í, chi sua ni chi'i-ya máá-yá nda'a Dios, I'a sándaq va'a taká tíñu.

²⁴ Suni máá-yá, ni ji'i-ya jiká cruz, te ni ndiso-ya kuáchi-yo jíin yiki kúñu-ya. Chi a ni kaku-yo chíi kuáchi nává'a kaka ndaa-yo. Chi ni tuji-yá, te ja yuán ní kádu-va'a-ró. ²⁵ Chi ni kajichá nuu-ró nátu'un rií, ko vina a káno'on-ro núu I'a ndíto róó, te iní nda'a máá-yá yíi añú-ro.

Tu'un kuandatu ñasí'í nuu yíi-ñá

3 Suni súan róó ñasí'í jíná'an-ró, kuandatu-ro núu máá yíi-ro nává'a kundéé-ró skándija-ró yíi tú kándija tu'un-ya. Chi vasa tú ká'an-ro jíin-de, ko ku-ni-de ndasa sá'a róó, ñasí'í-de, ² te kuni-de ndasa jíká jíñú'ún-ró jíin ja ñúkuún iní-ro jíin-de, te kándija-de. ³ Te ja sáluu-ró máá-ró, nasu ichi sikí-ro kúu ja nátiin-ro xiní-ro, xí ja chí'i-ró sikí oro máá-ró, xí ja kú'un-ró sá'ma lúu, ⁴ chi sua ná sáluu-ró iní añú-ro ja kándeé sa'í in-i-ro. Te ná sákútu-ro jíin tú'un ja má té'yu kuti. Yuán kúu tu'un vitá iní jíin tú'un vindáa vinené iní añú-ro, te sá'a ja kúsí xaan iní Dios. ⁵ Chi ña'an ndoo aná'an ja ní káñukuu iní-ña Dios, suni súan ni kasáluu-ña máá-ña. Te ni kájandatu-ña núu máá yíi-ñá. ⁶ Nátu'un Sara, ni jandatu-ña núu Abraham, ni skúnání-ña-dé jito'o-ña. Te sesí'í-ña kákuu-ró nú súan va'a ná sá'a-ró te nú tú yu'ú-ro.

Yii ná kúndá'ú iní-de ñasí'í-de

⁷ Te róó yii jíná'an-ró, suni súan kuxiukú vá'a-ró jíin-ña. Te koo ja jíñú'ún-ró jíin-ña, chi tá'in-ga máá-ña vasa róó, chi ñn núu-ni ni ni'ín tá'u-ñá jíin-ró tú'un luu kúchaku-yo. Te súan ná sá'a-ró nává'a tú ndasú nuu tú'un kájikan ta'u-ro. ⁸ Te tu'un sandí'í-ná kúu ya'á: ñn-ni tu'un ná káni iní taká-ro, ná ndúku'á iní-ro jíin tá'an-ró, ná kúndá'ú iní-ro ñani-ro, te sá'a-ró túká'nu iní nuu tá'an-ró, te koo vitá iní-ro jíná'an-ró.

Tu'un kuandéé iní jíin túndó'o

⁹ Nú sá'a ndiva'a ñáyivi jíin-ró, ma násá'a ndiva'a-ró jíin-i. Te nú ká'an tásí-i jíin-ró, ma náka'an tásí-ró jíin-i. Chi sua ná ká'an-ro ja'a-í nuu Dios. Chi ja yuán ní kana-ya xiní-ro nává'a ni'ín-ro tá'u-ro sá'a-ya. ¹⁰ Chi chaa kuni kuchaku te koo va'a-ni-de táka kivi, chaa-ún, ná kasú-de nuu yáa-dé nává'a tú ka'an ndiva'a, te suni súan jíin yú'u-dé nává'a tú kenda tu'un xndá'ú. ¹¹ Ná kúxio-de nuu tíñu ñáa, te ná sá'a-de tíñu va'a. Ná ndúkú-de tu'un vindáa vinené te ná kuítú iní-de kukuu-de jíin. ¹² Chi máá jito'o-yo, ndéé-yá nuu cháa ndaa, te jini ná'in-yá tu'un kájikan ta'u-dé. Ko jito u'u-ya cháa kásá'a tíñu ñáa. ¹³ Te ndé chaa sá'a ndiva'a jíin-ró te nú máni tíñu va'a jítú iní-ro kásá'a-ró. ¹⁴ Xáan ndatu-ro te nú koto-ró túndó'o sikí ja ní kasá'a-ró tíñu va'a. Núsáa te ma yú'ú-ro koto-ró-i ni ma kúku'á iní-ro. ¹⁵ Chi sua ná chíñú'ún-ró máá Tatá Dios iní añú-ro. Te

koo tu'a-ró ndasa xndíó káni vitá-ro tú'un, te ka'an jíñú'un-ró jíñ ñáyivi káxndichí róó sikí tú'un káñukuu iní-ro. ¹⁶ Vá'a ná kóo iní-ro nává'a vasa káka'an ñáyivi já cháa ñáá kákuu-ró, yúan-na te kuka nuu-í ja ní kakaji-i róó sikí já kájika va'a-ró jíñ Cristo. ¹⁷ Chí nú kuní Dios, te va'a-ga ja kájito-ró túndó'o sikí tíñu va'a kásá'a-ró, nasu sikí já kásá'a-ró tíñu ñáá. ¹⁸ Chí Cristo, suni nì ndo'o-ya ñin jínu-ni ja sikí kuáchi-yó. Chaa ndaa nì jì'í ja sikí cháa ñáá. Nává'a no'on-yo núu Dios sá'a-ya. Chi nì jì'í yiki kúñu-ya, ko tú ní jì'í añú-ya. ¹⁹ Chí suni nì ja'an máá añú-ya te nì jani-ya tú'un nuu añú ja káinu'nì. ²⁰ Chí onde sáá tú ní kájandatú. Te kivi Noé, jíñ paciencia nì ndatu Dios nini jiku-de jíñ barco ká'nu. Te jíñ barco nì kakaku yaku-ni ñáyivi núu ndúcha. Máá uná-ni-i nì kakaku. ²¹ Suni súan káku-yó vína jíñ tú'un jánducha, ja tú jánchaa ja chá'an kándiso-yó, chí sua sá'a ja ná kóo ndaa nuu jiní tuní-yo núu Dios, chí ja yúan ní nachaku Jesucristo. ²² Chí máá-ya nì ndaa-ya kuáno'on-ya andíví. Te kánchaa-ya íchi ndává'a Dios. Te tñin-ya só'o taká ndajá'a andíví, jíñ taká ja kátá'ú tíñu, jíñ taká ja ká'io fuerza.

Modo Cristo ná káni iní-yo

4 A nì ndo'o Cristo ja yóó jíñ yiki kúñu-ya. Núsáá te suni súan ná káni iní-ro. Chi chaa nì ndo'o jíñ yiki kúñu, tuká kánde-de chí kuáchi, ² nává'a ja ñé-gá kua'an-de, te tuká sá'a-de tíñu kákanì inì ñáyivi, chí sua ja kuní Dios. ³ Chí onde ñé vají-yó, te bueno nì kasá'a-yó taká tíñu kákanì ñáyivi sñin nación. Nì kajika kuáxán-yó nì kakutóó iní-yo, nì kandaa ká'vá-yó, nì kayee téyí-yó, nì kasá'a-yó víko, nì kachiñú'un-yó ndosó chá'an. ⁴ Te kákuñáa iní-i sikí já tuká kájika-ró jíñ-i ja ñin núu-ni sájita i-ro máá-ró jíñ-i. Te ja yúan kákaji-i róó. ⁵ Ko ñáyivi yúan, nakuá'a-i cuenta nuu máá I'a ja ío tu'a-ya sánda-ya tíñu ñáyivi káichaku jíñ ñáyivi ní kají'í. ⁶ Chí ja yúan súni nì kenda tu'un va'a-ya núu taká ndiyi, nává'a ná kúnda-ya tíñu-i natu'un chaa yí'í yiki kúñu, ko kuchaku añú-i cuenta Dios. ⁷ Ko kuakyani kivi náa taká ndatíñu. Núsáá te ná kóo kuándí'í-ro, te koo ndito iní-ro kakán ta'u-ro. ⁸ Te ja kánúu kúu ja kúndá'ú ndija iní-ro tá'an-ró, chí tu'un kúndá'ú inì tá'an, jasú nuu kuá'a kuáchi. ⁹ Koto ndá'ú-ro núu tá'an-ró, te ma kútuku iní-ro jíñ-i. ¹⁰ Ná ñin ná ñin-ró ná kuátíñu-ró núu tá'an-ró nú ndasa káa máá tá'u ní ja'a-ya núu-ro. Te bueno skíkuu-ró jíñ sñin sñin tu'un luu ío iní-ya já ní ja'a-ya núu-ro. ¹¹ Te nú ká'an ñin chaa, ná ká'an-de natu'un káa máá tú'un Dios. Te nú ñin chaa jíto ndá'ú-de nuu tá'an-de, ná kóto ndá'ú-de natu'un káa máá fuerza nì ja'a Dios nuu-dé, nává'a ná nákana jaa-i Dios sá'a Jesucristo, chí máá-ya kúñá'u-ya te tá'ú-ya tíñu ñé káni ñé kuiá. Amén.

Tu'un ndo'o tá'an-yo jíñ Cristo

¹² Ñani máni jiná'an-ró, nú koto ncha-i róó natu'un jíñ ñú'un, te ma nánaa iní-ro, natu'un káta'an-ro ñin

túndó'o sanaa. ¹³ Chí sua ná kúsiñ iní-ro já kándo'o ta'an-ro jíñ Cristo, nává'a suni súan kusíñ xáan iní-ro kivi kuní-yo núu-ya ndasa ndii ncháa-ya. ¹⁴ Xáan ndatu-ro, nú kákaji-i róó ja sikí s'v'í Cristo, chí tu'un luu tu'un ñá'nu Dios jíñ Espiritu-ya ncháa sikí-ro jiná'an-ró. Chí máa-i jandaa káka'an-i sikí-ya, ko máa-ró, chí ká-nakana jaa-ró-ya. ¹⁵ Núsáá te ma ndó'o ni ñin-ró cuenta chaa já'ni ndíyí, xí cháa ku'ná, xí cháa sá'a tíñu ñáá, xí cháa kivi nduu nuu tíñu tatú. ¹⁶ Ko nú ñin chaa ndó'o-de sikí já nání-de chaa kándija Cristo, ma kúka nuu-dé, chí sua ná nákana jaa-de Dios ja súan nání-de. ¹⁷ Chí a nì jaa kivi kéjá'a kúnda-ya tíñu ñáyivi kákuu se'e Dios. Te nú xna'an-ga kejá'a-ya jíñ-yó, ndasa koo sikí ñáyivi tú ní kájandatú nuu tú'un va'a Dios núsáá. ¹⁸ Te nú xaan úu kaku ñáyivi ndaa, naga nì kuu ja káku ñáyivi tú káandija, jíñ ñáyivi sá'a kuáchi núsáá. ¹⁹ Núsáá te taká ñáyivi ndó'o sikí modo játa'an inì Dios, ná sá'a-i tíñu va'a, te ná kuá'a-i máa-i inì nda'a máá I'a nì sá'a taká ndatíñu, chí skíkuu-ya jíñ-i.

Tu'un tiku'nì Dios

5 Ká'an nda'ú-ri jíñ taká chaa kákuu nuu ká'jin jíñ-ró, te suni nuu kúu máa-rí. Te nì jini-ri taká túndó'o nì jito Cristo. Te suni nduñá'nu ta'an-ri jíñ-ya kivi kenda ndijin-ya. ² Koto-ró tiku'nì Dios ja ká'jin jíñ-ró jiná'an-ró. Te koto ñúkuún-ró-i. Nasu já fuerza sá'a-ró, chí sua ná kúsiñ iní-ro sá'a-ró, nasu já ndútóó iní-ro ní'in-ro xú'un, chí sua ja ná kuítú iní-ro sá'a-ró. ³ Ni nasu já tá'ú ní'in-ró tíñu sikí ñáyivi máá jíto'o-yo, chí ná kúu-ró ñin ejemplo nuu tiku'nì-ya. ⁴ Te kivi kenda ndijin máá I'a ñá'nu ndíto yóó, te kuá'a-ya premio luu nuu-ro já má té'yu kutí. ⁵ Suni súan róó chaa ká'jinúu, kuandatú-ro núu taká chaa kákuu nuu. Te ndí'í-ró, kuandatú nuu tá'an-ró. Te ná kóo súchí iní-ro. Chí Dios, jasú-ya núu cháa vixi, ko kúsiñ iní-ya jíñ cháa súchí iní.

Ja má yú'ú-yo

⁶ Núsáá te ná sásúchí-ró máa-ró kí'vì-ró chí nda'a ní'in Dios, nává'a ná nduñá'nu-ró sá'a-ya nú nì jaa máa kivi. ⁷ Ma nándí'í xaan iní-ro jíñ ní ñin, va'a-ga ná sá-ro kúndito máa-ya, chí kúndá'ú iní-ya róó. ⁸ Ná kóo kuándí'í-ro te koo ndito iní-ro. Chí kui'na ja jíto u'u róó, cuenta ndíka'a kiti ndé'e súan jíkó ndúu ndúku ñáyivi kókó kuní. ⁹ Te ná kuíñi nì'in-ró jíñ tú'un káandija-ró, te jíñ yúan te kasu-ro núu ku'na-ún. Chí kájiní-ro já súni súan kándo'o ta'an-ro jíñ taká ñani-ro já káxiuku iní ñuyívi. ¹⁰ Ko Dios ja ío taká tu'un luu iní-ya, nì kana-ya xiní-yo nó'on-yo núu ndii ncháa-ya ñé káni jíñ Jesucristo, ko onde ná ndó'o núu-ró xna'an-ga. Te máa-ya ná sáva'a-ya róó, ná síyija-ya iní-ro, te ná kuá'a-ya fuerza iní-ro nává'a kuiñi nì'in-ró. ¹¹ Ná nákana jaa-yó-ya, te ná tá'ú máa-ya tíñu ñé káni ñé kuiá. Súan ná kóo. Amén. ¹² Silvano kúu ñin ñani skíkuu va'a jáni iní-ri. Te jíñ máa-de táji-rí tutu lúli yá'a ja ní chaa-ri ku-jaa. Te ká'an nda'ú-ri jíñ-ró, te ká'an ndaa-ri ja yá'a kúu

ndija tɔ'un luu ío inɔ́ Dios. Ná kuíñi nɔ́'in-ró jíin tú'un yá'a. ¹³ Tiku'nɔ́ kándeé inɔ́ ñuu Babilonia, já ñn-ni nɔ́ kajj-ya-í jíin-ró, ká'an ja ná sándéé iní-ro. Te se'e-rɔ́ Marcos, suni ká'an-i ja ná sándéé iní-ro jíiná'an-ró. ¹⁴ Ka'an

tɔ'un ndéé iní jíin tá'an-ró, te titú manɔ́-ro tá'an-ró. Te tɔ'un kuaká'nu inɔ́ ná kóo jíin táká róo ja ká'jin-ró jíin Jesucristo. Amén.

2 Pedro

1 Máá-rí kúu Simón Pedro. Te mozo jíin apóstol Jesucristo kúu-rí. Te cháa-rí tutu yá'a nuu róo ja ñin ká'nu kákandíja-yó tú'un luu-ya, te káyí'i-yó chíi tíñu ndaa Dios máá-yó jíin Jesucristo, I'a nama yóo. ² Tu'un luu ío iní jíin tú'un kuaká'nu iní ná ndeá iní-ro jíiná'an-ró, chí kájiní-ro núu Dios jíin núu Jító'o-yo Jesús.

Sikí já kuítú iní kandíja va'a

³ Chí I'a ñá'nu I'a va'a kúu-ya, te ja yúán ní kana-ya xiní-yo. Te kájiní-yo núu-yá, te jíin fuerza ii-yá, te ni ja'a-ya táká ndatíñu kánandí'i-yó já kúchaku-yo jíin já chííñú'ún-yó-yá. ⁴ Ja yúán te tu'un luu tu'un kánúú xáan ní keyu'u-yá nuu-yo, nává'a jíin tú'un-ún te kaku-ró iní ñuyívi, te ma stíví-ró máá-ró jíin tíñu kákaní iní-i sá'a-i, chí sua ná ndúndoo ta'añ-ro jíin-yá. ⁵ Te róo, suni ná ndúkú ndeé-ró jíin tú'un yá'a. Nú kákandíja-ró, te sikí-ún ná chíso-ró tíñu va'a. Te nú kásá'a-ró tíñu va'a, te sikí-ún ná chíso-ró tú'un ndichí. ⁶ Te nú ndichí-ró, te sikí-ún ná káka ñúkúún-ró. Te nú kájika ñúkúún-ró, sikí-ún ná kuíñi ni'in-ró. Te nú ká'jin ni'in-ró, sikí-ún te ná chííñú'ún-vá'a-ró Dios. ⁷ Te nú káchiñú'ún vá'a-ró Dios, sikí-ún ná koo maní-ro jíin tá'an-ró. Te nú maní-ro jíin tá'an-ró, te sikí-ún ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró. ⁸ Chí nú ndeá tu'un yá'a iní-ro, yúan-na te ma káka kuu kúxí-ró, chí sua kee va'a tíñu sá'a-ró, jíin tú'un júku'un iní-ro cuenta Jító'o-yo Jesucristo. ⁹ Ko ñayívi tú sá'a súan, kákuáá-i, te kákuáá ndí-i, te a ni naa iní-i ja ní nakacha-ya-í taká kuachi ni sá'a-i onde sáá. ¹⁰ Ñáni, ja yúán ná kuítú xáan iní-ro nává'a koo seguro ja ní kana-ya xiní-ro jíin já ní kaji-ya róo. Chí nú súan sá'a-ró táká tíñu yá'a, te ma júngava kuti-ro. ¹¹ Yúan-na te kundéé-ró kivi-ró iní nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, I'a náma yóo, te yúan tá'ú-yá tíñu ñí káni. ¹² Ja yúán tú júkuiñi-rí ja xndáku-rí tu'un yá'a nuu-ro, vasa a kájiní-ro, te vasa a ká'jin ni'in-ró jíin tú'un ndaa kákandíja-ró vína. ¹³ Chí jáni iní-rí ja ío va'a ja xndáku-rí nuu-ro nini chakú-ga-rí vana, nává'a ndukandá iní-ro, ¹⁴ chí jiní-rí ja á yani sía-rí yiki kúñu-rí yá'a, nátu'un ni kastu'ún máá Jító'o-yo Jesucristo nuu-rí. ¹⁵ Te júku ni'in-rí xndáku-rí nuu-ro, nává'a nú a ni jí'i-rí, te ni'in-ro modo ja nené ná núku'un iní-ro táká tu'un yá'a.

Tu'un ñayívi ní kajini jíin núu

¹⁶ Chí tú ní káka'an-rí cuento ja ní katava ñúkúún máá-i, ná ni kastu'ún-rí tu'un máá Jító'o-yo Jesucristo nuu-ro, ndasa ndii-ya jíin fuerza. Chi ni kajini jíin núu-rí

ndasa I'a ñá'nu kúu-ya. ¹⁷ Chí máá Táa-ya Dios, ni ka'an jííñú'ún-yá jíin-yá, te ni sáñá'nu-ya Jesús. Chí ichi ándívi ní ka'an ñin tu'un jíin-yá: Ya'a kúu Se'e-rí ja kúndá'ú iní-rí, te kúsi iní-rí jíin-i. Achí. ¹⁸ Te ruu, ná ni ka'jin tútu-rí jíin-yá xiní máá yúku íi, te ni kájiní so'o-rí tu'un yá'a ja ní kii ichi ándívi. ¹⁹ Te suni kájiní-yo tú'un ni kaka'an cháa ni kajani tu'un Dios onde sáá, te vana a ni kukútu vá'a-ga tu'un. Te tu'un-ún kúu nátu'un ñin luz ja stúun ñuyívi. Núsáá te ná chú'un iní-ro tú'un-ún onde kundí-jin te stúun lucero iní añú-ro. ²⁰ Ko xna'an-ga ná kuní-ro já ñin ñayívi ma kúu júku'un iní-i ni ñin tu'un ká'an tutu ii jíin fuerza máá-i. ²¹ Chí cháa ni kajani tu'un Dios, tú ní kajani-de tu'un ja kúu iní máá-de, chí sua ni kajani-de tu'un Dios ni sá'a Espíritu jíin-de.

Sikí cháa stá'an tu'un xndá'ú

2 Ko ma'ñú ñayívi-ún ni ka'io cháa ni kajani tu'un xndá'ú. Te suni súan júkuiñi cháa stá'an tu'un xndá'ú ma'ñú-ró. Te skávi sa'í-de sa'an ja náa-ro sá'a. Te ma kuátú'ún-de ja ní nakuaan Jító'o-yo-dé, chí sua xnáa yachí-de máá-de. ² Te kua'a cháa kúndikín-de ichi kuaxán kája'an-de. Te ja sikí cháa-ún te kuaku nchaa-i koto-i ichi ndaa. ³ Te ja too iní-de jíiná'an-de te xndá'ú-de róo, nává'a sanaa te ni'in-dé xu'ún sikí-ro. Ko ma kúkuéé kivi tá'nu ndatu-de, ni tú kixí tundó'o naa-dé. ⁴ Chí Dios, tú ní kúndá'ú iní-ya ndájá'a-yá ja ní kasá'a kuachi, chí sua ni ju'ni-ya-í jíin cadena ñuyívi, te ni súnogoyo-ya-í onde iní infierno. Yúan ni taan tú'a-ya-í onde cháa juicio. ⁵ Te ni tú ní kúndá'ú iní-ya ñuyívi áná'an, chí sua ni skúun-ya saú xáan sikí ñayívi káñáa. Ko Noé, cháa ni jani tu'un ndaa, ni ndito va'a-ya-dé jíin usiá-ga ñayívi. ⁶ Te ni nakuxndii-ya sikí ñuyívi Sodoma jíin ñuyívi Gomorra ja ní naa-í. Te ni nduu máá nian-na yaá ní sá'a-ya. Te súan ni kuu-i ñin ejemplo nuu táká-ga ñayívi já tú kákuñi chííñú'ún Dios. ⁷ Ko Lot, ni kuu-de cháa ndaa te ni ndukuí'a iní-de ja ní jini-de nuu tíñu kuaxán ní kasá'a ñayívi ñáá-ún. Te ni nama-ya-dé. ⁸ Chí cháa ndaa yúan, ni nchaa-de ma'ñú ñayívi-ún, te ni jini-de te ni jini so'o-de tíñu ñáá ni kasá'a-i. Te ndita'an kivi ní ndukuí'a iní-de ja súan ni kasá'a-i, chí ni jo ndaa iní añú-de. ⁹ Te nú súan ni jo, núsáá te nú vaí tundó'o sikí ñayívi káchiñú'ún-i máá Tatá Dios, te jini-ya náma-ya-í, te chíndasu-ya ñayívi ñáá, nává'a ndo'o-i kivi cháa juicio. ¹⁰ V'í-gá ndo'o ñayívi kásá'a tíñu ja kaní iní máá-i, chí chá'an xáan kájika kuaxán-i, te káské'ichi-i ñayívi kátá'ú tíñu. Ñayívi ní'in iní kákuu-i, te kásá'a-i ja kúu iní máá-i, te tú káyu'ú-i ká'an ndiva'a-i sikí já

kákuñá'nu. ¹¹ Ni máá ndájá'a-yá, vasa ñá'nu-ga-ya jíin fuerza jíin tíñu kándiso-ya, ko tú káka'an ndiva'a-ya siké yúan núy máá Tatá Dios. ¹² Ko ñayivi yá'a, káka'an ndi-va'a-i siké já tú kájuku'un iní-i, te kákuu-i náty'un kiti yúkú ja ní kákaku-tí náva'a kunu'ni-tí te kuu-tí. Te súan naa ñayivi-ún sá'a yaku-i, ¹³ chi kii tundó'o siké-í kuachi tíñu ñáá kásá'a-i. Chí máni siké tú'un sñ iní kájata'an in-i ndita'an kivi. Ñayivi kini ñayivi chá'an kákuu-i. Te nini káye-e-í jíin-ró jín'an-ró, te kákusñ xáan iní-i káxndá'ú-i róó. ¹⁴ Te jí'vá-i siké tú'un ísíki ncháa tá'an. Te tñdñ-i siké kuáchi. Te skaní-i iní ñayivi tá'ya iní. Te bueno tóó iní añú-i, te se'e tasí kákuu-i. ¹⁵ Ni kasí-a-í ichi ndóó. Te ni kasana-i. Te ni kandikín-i ichi Balaam, se'e Beor. Chi cháa-ún ni kusñ iní-de jíin yá'u tíñu ñáá ni sá'a-de. ¹⁶ Ko ñ burro, vasa kiti ndiso kiti ñí'ín kúu-tí, ko ni ka'an-tí náty'un ñ ñayivi. Te ni kana jíin-té nuu-dé. Te súan ni jasú-tí núy tíñu kátachi ndúkú sá'a cháa jáni ty'un-ún. ¹⁷ Ñayivi-ún kákuu-i náty'un sókó íchí. Te suni kákuu-i náty'un vikó já ndéché-ni jíin tachí. Ko ío ty'a ñyñáa lúchi túun nuu kúxiukú-i ññ káni. ¹⁸ Chí kásavixi-i máá-i jíin tú'un sáni kákana-i. Te jíin tíñu kaní iní máá-i te káñu'un-i sava-ga cháa ja ná káka kuáxán-de, vasa a ni kajinu ndija cháa-ún ni kajito-de ñayivi kásá'a tíñu ñáá. ¹⁹ Te máá-i, vasa kákeyu'u-í ja ndúu libre cháa-ún, ko kájatíñu máá-i nuu tíñu ñáá. Chí nú ni yuji ñn cháa ni sá'a inga cháa, yúan-na te kuatíñu-de nuu cháa ni kundéé jíin-de-ún. ²⁰ Chi ni kajini-de nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, te ni nama-ya-dé, te ni kákuxio-de nuu tíñu chá'an ío iní ñyñivi. Te nú ndivi tuku-de inga jínu nuu tíñu chá'an-ún, te a ni kayuji-ní-de nú súan. Te ñáá xaan-gá kendoo-de ja sándi'í-ná vásá já xnáñúú. ²¹ Chí va'a-ga kendoo-de nú tú ní kájiní-de ichi ndáa, nasu já á ni kajini-de, te káské'ichí-de tíñu ij já ní tá'ú-yá nuu-dé. ²² Te ni kata'an-de náty'un ká'an ndija ñn ty'un aná'an: Ti'ina, ni nakaji-té ja ní nduxian-tí. Te kuchí, vasa a ni ndundoo-tí, ko ni nakñn-té máá-té nuu ndé'yu.

Ty'un ni keyu'u-yá ncháa-ya

3 Ñáni máni, ya'a kúu carta uu cháa-ri nuu-ro vina, te jíin ndéndúú xndáku-ri nuu-ro náva'a ná ndúkandá iní-ro, chí ío káji xiní-ro. ² Náva'a ná núky'un iní-ro táka ty'un ni kaka'an cháa ni kajani ty'un Dios onde sáa, jíin tíñu ni tá'ú Jíto'o-yo, I'a náma yóó, ja ní ka'an-ya jíin yú'u cháa kákuu apóstol nuu-ro. ³ Ty'un yá'a ná kuní-ro xná'an-ga, ja onde sandi'í-ná te cháa cháa sákátá jíin tú'un kátá-de. Te sá'a-de táka ja kákani

iní máa-de. ⁴ Te kachi-de: Naja tú ncháa-ya náty'un ni keyu'u-yá. Chí onde kivi ní kají'ni ndiyi táa-yo, te táka ndatíñu yá'a tú ní sáma kuti onde kivi ní kejá'a-yá ni sá'a-ya ñyñivi, achí-de. ⁵ Chí kájasu-de nuu jiní tuní-de, náva'a tú kuni-de ja ío andívi onde aná'an, te jíin tú'un Dios ni kuvá'a ñyñivi jíin ndúcha má'ñú máá ndúcha-ún. ⁶ Te suni jíin ndúcha-ún ni naa ñyñivi aná'an, chí ni sa'u chí nducha-ún. ⁷ Ko andívi jíin ñyñivi ío vina, suni súan jíin tú'un máa-yá te yíndasu ty'a náva'a kayu jíin ñyñivi kivi cháa juicio. Te suni kivi-ún naa táka ñayivi tú káchiñú'ún Dios. ⁸ Ko róó ñáni máni, ma náa iní-ro tú'un yá'a jín'an-ró. Chí ñn kivi jíin máá Jíto'o-yo, náty'un mil-ni kuiá kúu. Te mil kuiá náty'un ñn kivi-ní kúu. ⁹ Tú kúuun iní máá Jíto'o-yo siké tú'un ni keyu'u-yá-ún, náty'un kájani iní sava ñayivi. Chí sua ío paciencia iní-ya núy-yo, tú kuní-ya já náa ní ñn-yó, chí sua ndi'í-yó ná nákani iní-yo kuní-ya. ¹⁰ Ko kivi máá I'a kúu Tatá Dios cháa náty'un ñaku'ina ákuáa. Te kivi-ún ni'ín xaan, te naa andívi, te táka ndatíñu andívi ndí'í kayu te nducha. Te ñyñivi jíin táka ndatíñu ío, ndi'í kayu. ¹¹ Te nú súan nduxia táka ndatíñu yá'a, núsáa te jínu ñú'ún já káka ndoo-ró te chiñú'ún-ró-yá. ¹² Nini káindatu-ró, te kásatíñu-ró náva'a yachi cháa máá kivi Dios. Te kivi-ún kayu andívi te nducha-ni. Te táka ndatíñu andívi nducha jíin ñyñivi. ¹³ Ko máa-yó, káindatu-yó andívi jáá jíin ñyñivi jáá, náty'un ni keyu'u-yá. Te yúan koo máni tíñu ndaa. ¹⁴ Ñáni máni, a káindatu-ró cháa ty'un yá'a. Ja yúan ná ndúkú ndéé vá'a-ró já ní'ín-yá róó, ja tú káchá'an iní-ro, ni ja tú na kuachi-ró kóo. Ni ja tú kánáa-ro. ¹⁵ Te ná kuní-ro já núy-yo ío paciencia iní máá Jíto'o-yo, te ja yúan káku-yó. Chí ñani-yo Pablo ja maní-yo jíin-de, suni súan ni cháa-de tutu nuu-ro. Chi ni stá'an-ya tú'un ndíchi núy-dé. ¹⁶ Suni súan yóso tú'un yá'a nuu táka carta ni cháa-de. Te nuu carta-de-ún ío yaku ty'un yíi ja tú kájuku'un yachi iní-yo jíin. Te ñayivi tú ty'a jíin ñayivi tá'ya iní, kásama-i ty'un yíi yúan. Náty'un kásama-i sava-ga tutu ij. Te ja yúan káxnáa-í máa-i. ¹⁷ Ko róó ñáni máni, onde jíin tiempo te a kájiní-ro tú'un yá'a. Núsáa te koto-ró máa-ró, náva'a tú kukuu-ró jíin kuáchi kásá'a ñayivi ñáá, chí sanaa te jungava-ró já tuká ká'jin ni'ín-ró. ¹⁸ Chí sua ná ndeá ty'un luu-ya iní-ro. Te ná júku'un-ga iní-ro tú'un máá Jíto'o-yo Jesucristo, I'a náma yóó. Te ná nákana jaa-yó-yá vina, te suni súan ññ káni ññ kuiá. Súan ná kóo. Amén.

1 Juan

Tu'un máá-yá ni jini Juan

1 Tu'un kájani-ri kúu tu'un máá I'á ni io onde xnáñúú. Te ni kajini so'o-ri ni ka'an-ya. Te ni kajini-ri nuu-yá jíin ndúchi-rí. Te ni kaké'é-rí-ya jíin ndá'a-rí. Te máá-yá kúu tu'un kuchaku-yo. ² Te I'á-ún chakú-yo sá'a-ya, ni kenda ndiijin-ya. Te ni kajini-ri nuu-yá. Te kájani ndaa-ri tu'un-ya. Te kákastu'ún-rí nuu-ro ndasa kuchaku-ro ní káni jíná'an-ró sá'a-ya. Chi ni kan-chaa-ya jíin máá Táa-yo Dios. Te ni kenda ndiijin-ya núu-yo. ³ Já ní kajini-ri jíin já ní kajini so'o-ri-ún, yuán kákastu'ún-rí nuu-ro, nává'a suni máá-ró, ñin núú-ni koo iní-ro jíin-rí. Te máá-rí, ñin núú-ni ká'io iní-ri jíin máá Táa-yo Dios jíin Sé'e-ya Jesucristo. ⁴ Te tu'un yá'a káchaa-ri nuu-ro nává'a kusii xáan iní-ro jíná'an-ró.

Já ndii ncháa Dios jíin já jánchaa-ya kuáchi-yó

⁵ Te ya'á kúu tu'un ni kajini so'o-ri ni ka'an-ya. Te tu'un-ún kájani-ri nuu-ro: Máá Dios kúu luz. Te nuu ncháa máá-yá, tú kuti na ñuñáa ío. ⁶ Nú káka'an-yo já ñin núú-ni ká'io iní-yo jíin-yá, te kájika kuu-yó íchi ñuñáa. Yúan-na te káxndá'ú-yo, te tú káka'an ndaa-yo. ⁷ Ko nú kájika-yó íchi ñúndiijin nátu'un máá-yá kán-chaa-ya ñúndiijin, yúan-na te ñin núú-ni ká'io iní-yo jíin-yá. Te niñi máá Sé'e-ya Jesucristo nda'vá taká kuáchi-yó. ⁸ Nú káka'an-yo já tú na kuáchi kándiso-yó, te káxndá'ú-yo máá-yó já súan, te tú ñú'un tu'un ndaa iní-yo. ⁹ Te máá-yá, I'á skíkuu, I'á va'a kúu-ya. Já yúan nú nakani ndaa-yo kuáchi-yó, te sá'a-ya táká'nu iní nuu kuáchi-yó, te sándoo-ya yóo kuan-chaa-ya táka já ñáa ñú'un iní-yo. ¹⁰ Te nú ka'an-yo já tú na kuáchi ní kásá'a-yó, te nátu'un kánasá'a-yó-yá ñin I'á ká'an tu'un tú'ún, te tu'un máá-yá na tú ñú'un iní-yo.

2 Súchi, taká tu'un yá'a cháa-ri nuu-ro, nává'a ma sá'a-ró kuáchi jíná'an-ró. Ko nú ndé ñin-ró sá'a kuáchi, te ío ñin I'á ká'an ja'a-yo núu máá Táa-yo Dios. Jesucristo, I'á ndaa kúu-ya. ² Te onde jíin niñi máá-yá jánchaa taká kuáchi-yó jíná'an-yó. Te nasu máá ñin kuáchi máá-yó, chi suni jánchaa kuáchi ní ñúyívi. ³ Nú skíkuu-yó tíñu tá'ú-yá nuu-yo, yúan-na te jini ndaa-yo já kajini-yo-yá. ⁴ Te nú ñin cháa ka'an-de: Ruu, chi jini-ri-ya. Te nú tú skíkuu-de tíñu tá'ú-yá, cháa yúan, cháa xndá'ú kúu-de, te tú ñú'un tu'un ndaa iní-de. ⁵ Ko cháa skíkuu tu'un-ya, jandáa ja iní máá-de ni yija va'a tu'un kúndá'ú iní Dios. Já yúan kajini-yo nú kánchaa-yo

jíin-yá xí túu. ⁶ Nú ká'an ñin cháa ja ncháa-de jíin-yá, kánúú káka-de nátu'un ni jika máá-yá.

Tu'un jáá tá'ú tíñu nuu-yo

⁷ Nání mání, nasu tíñu jáá tá'ú-rí nuu-ro, chi tíñu ja á káñavá'a-ró ondé ni kejá'a kúu. Te tíñu-ún ja tá'ú-rí nuu-ro kúu tu'un ni kajini so'o-ró ondé kivi ní kejá'a. ⁸ Ko suni tá'ú-rí ñin tíñu jáá núu-ro, ja kúu tu'un ndaa ío iní máá-yá jíin iní máá-ró. Chi ñuñáa, a já'a kua'an. Te stúun máá luz ndija nuu-yo vína. ⁹ Nú ñin cháa jito u'u-de ñani-de, cháa-ún kánde-de ñuñáa, vasa a ká'an-de ja kánchaa-de ñúndiijin. ¹⁰ Cháa ja kúndá'ú iní-de ñani-de, kánde-de ñúndiijin. Te tú náyu'ú ni ñin ñayívi sá'a-de. ¹¹ Ko cháa jito u'u-de ñani-de, kánde-de ñuñáa. Te ñuñáa jika-de, te tú jini-de ndé nuu kí'in-de. Chi ni kukuáa-de ni sá'a ñuñáa-ún. ¹² Súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu yá'a nuu-ro chi ja siké Jesucristo te ni sá'a Dios tuká'nu iní-ya núu taká kuáchi-ró. ¹³ Róo táa jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kajini-ro I'á kúu onde xnáñúú. Róo cháa súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi a ni kundé-ró jíin ku'na. Súchi, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kajini-ro núu máá Táa-yo Dios. ¹⁴ Róo táa jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kajini-ro I'á kúu onde xnáñúú. Róo cháa súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi ká'io ni'in-ró, te tu'un Dios ñú'un iní-ro, te a ni káunde-ró jíin ku'na. ¹⁵ Ma kóo maní-ro jíin ñúyívi, ni taká ndatíñu ja ío iní ñuyívi. Chi nú ndé ñin cháa maní-dé jíin ñúyívi, te tú kúu koo maní-dé jíin máá Táa-yo Dios. ¹⁶ Chi taká ja ío iní ñuyívi kúu modo yúkú já kaní iní máá-yó, jíin já kaní iní nduchi-yo, jíin já sávixi-yo máá-yó. Yuán nasu ondé nuu máá Táa-yo Dios vai, chi cuenta ñuyívi kákuu. ¹⁷ Te naa ñuyívi jíin taká ja kakaní iní-yo. Ko cháa sá'a ja kúu iní máá Dios, kundi-de ní káni.

Cháa jito u'u Cristo

¹⁸ Súchi, a kuandi'i kivi. Te a ni kajini tu'un-ró já kii máá já xiin tíñu jito u'u Cristo. Te onde vina, a ni kenda tíñi ñayívi kájito u'u-ya. Te ja yúan kajini-yo já á kuandi'i kivi. ¹⁹ Nuú máá-yó ní kenda-i ká'a'an-i. Ko nasu tá'an-yó kákuu-i. Chi nú tá'an-yó kákuu-i, kendo ndija-i jíin-yó núú. Ko ni kenda-i ká'a'an-i nává'a kuni ndiijin-yo núu-í ja nasu tá'an-yó kákuu-i. ²⁰ Ko máá I'á ii, ni jii-yá róo jíin Espíritu Santo. Te kajini-ro taká tu'un. ²¹ Nasu cháa-ri tutu yá'a nuu-ro já nátu'un tú káju'ku'un iní-ro jíin tú'un ndaa, chi sua káju'ku'un iní-ro jíin, jini-ri,

chị tú kuti ní ñn tų'un tú'ún ío nuu tú'un ndaą. ²² Nde ja xiin tú'un xndá'ú, suu ja tú játu'un ja Jesús kúu máa Cristo. Yuán kúu ja jito u'u Cristo, chị tú játu'un ja kúu máa Táa-yo Dios jíin Sé'e-ya. ²³ Tąká chąa tú játu'un-de máa Sé'e, suni tú ká'jin-de jíin máa I'a kúu Táa. Te chąa játu'un-de máa Sé'e, suni ká'jin-de jíin máa I'a kúu Táa. ²⁴ Núsáa te tų'un ni kajini so'o-ró onde xnáñúú, ná kéndoo tų'un-ún in-i-royo jíin an-ró. Te nú jíin-ró kánchaa tų'un ni kajini so'o-ró onde xnáñúú-ún, yúan-na te suni kuxiukú máa-ró jíin máa Táa-yo jíin Sé'e-ya. ²⁵ Te ya'á kúu tų'un ni keyu'u-yá nuu-yo: Ja kúchaku-yo nfi káni. ²⁶ Tų'un yá'a cháa-ri tutu nuu-royo já kástų'ún-rí cuenta sikí ñayivi kándúkú xndá'ú róo jíin an-ró. ²⁷ Ko ni ji'i-ya róo jíin Espiritu Santo, te kánchaa máa Espiritu in-i-royo jíin an-ró. Te tú kájinu ñú'ún-ró já stá'an ni ñn ñayivi núu-royo, chị máa Espiritu kúu ja stá'an tąká tų'un nuu-royo, te stá'an tų'un ndaą, tú xndá'ú kuti. Núsáa te kuxiukú-ró jíin-ya, nátų'un ni stá'an máa Espiritu nuu-royo. ²⁸ Te vina súchi, ná kúxiukú ní'in-ró jíin-ya, náv'a ná nú ni kenda ndijin-ya, te ma yú'u-yo, ni ma kúka nuu-yo núu-yá kiví ncháa-ya. ²⁹ Te nú kájin-royo já I'a ndaą kúu-ya, te suni ná kuni-royo já táká ñayivi kásatiñu ndaą, onde nuu máa-yá ni kaku-i.

Tų'un se'e Dios

3 Ná kúná'an-ró sikí máa Táa-yo, ndasa ni kundá'ú xaąn in-i-ya yóo, ja ná kúnání-yó se'e Dios. Te yuán kakuu ndija-yó. Ja yuán tú jiní ñayivi ñuyívi núu-yo, chị tú ní jiní-i nuu máa-yá. ² Nánj máni, vina a kakuu-yó se'e Dios, te té cha'an-ga kuni-yo ndasa koo-yó. Ko a kájin-royo já nú ni kenda ndijin-ya, te nduu-yó nátų'un kaa máa-yá. Chị kuni-yo núu-yá ndasa kaa-ya. ³ Te tąká chąa ja súan káñukuu in-i-de-ya, sándoo-de máa-de nátų'un ío ndoo máa-yá. ⁴ Chąa sá'a kuąchi, suni stáví-de ley, chi kuąchi-ún kúu ja síjita ley. ⁵ Te kájin-royo já ní kenda ndijin-ya náv'a nda'va-ya kuáchi-yó. Te tú na kuąchi ndiso-ya. ⁶ ñayivi kánchaa jíin-ya, tú sá'a-i kuąchi. Te ñayivi sá'a kuąchi, tú ní ndé'é-i nuu-yá, ni tú ní jiní-i nuu-yá. ⁷ Súchi jíin an-ró, ni ñn-de ma xndá'ú-de róo. Chąa sá'a tiñu ndaą, chąa ndaą kúu-de, nátų'un I'a ndaą kúu máa-yá. ⁸ Te chąa sá'a kuąchi, se'e kui'na kúu-de. Chị kui'na, sá'a kuąchi vai onde xnáñúú. Ja yuán ní kii Se'e Dios ja xnáa-yá tąká tiñu sá'a kui'na. ⁹ Chąa kúu se'e Dios, na tú sá'a-de kuąchi, chị tata-ya kánchaa in-i-de. Te ma kúu sá'a-de kuąchi, chi se'e Dios kúu-de.

Tų'un se'e kui'na

¹⁰ Súan ná kuni-yo ndéja kúu se'e Dios jíin se'e kui'na. Tąká chąa ja tú sá'a-de tiñu ndaą, jíin já tú kundá'ú in-i-de ñani-de, nasu se'e Dios kúu-de. ¹¹ Chi ya'á kúu tų'un ja ní kajini tų'un-ró onde xnáñúú: Ja ná kundá'ú in-i-royo tá'an-yó. ¹² Te ma sá'a-yó nátų'un ni sá'a Caín, ja ní kuu-de se'e kui'na, te ni ja'ni-dé ñani-de. Te naja ní ja'ni-dé ñani-de. Kuąchi ja máni tiñu ñáa ni sá'a-de, te

ñani-de ni sá'a tiñu ndaą. ¹³ Ma nánaa iní-royo ñani, te nú ñayivi ñuyívi jito u'u-i róo jíin an-ró. ¹⁴ A kájin-royo já á ni kaku-yo já kúu-yo, te ni naja'a-yó núu kúchaku-yo, chị ká kundá'ú in-i-royo ñani-yo. Te chąa ja tú kundá'ú in-i-de ñani-de, chąa-ún kánde-de nuu kúu-de. ¹⁵ Chąa jito u'u ñani, chąa já'ni ndéyi kúu-de. Te a kájin-royo já ní ñn chąa já'ni ndéyi, ma nani'in tá'u kúti-dé kuchaku-de nfi káni. ¹⁶ Ja yuán jiní-yo ndasa sá'a tų'un kundá'ú in-i. Chị Cristo, ni ji'i-ya já yóo. Te máa-yó, suni súan jinu ñú'ún kúu-yo já tá'an-yó. ¹⁷ Ko chąa ja kúka-de jíin ndátíñu ja ío in-i ñuyívi, nú jiní-de tá'an ñani-de tundó'o, te nú sáx-ji-de onde jíin iní añú-de, núsáa te á ncháa tų'un kundá'ú in-i Dios in-i-de xí túu. ¹⁸ Súchi, ma kundá'ú in-i-royo jíin tų'un ká'an-ni-yó, ni jíin yú'u-yo, chị sua ná kundá'ú ndija in-i-royo onde jíin tiñu kásá'a-yó. ¹⁹ Ja yuán te kuni-yo já kakuu-yó se'e tų'un ndaą, te kundaą in-i añú-yo núu-yá, ²⁰ nú añú-yo kána jíin núu-yo. Chị Dios, ñá'nu-ga kúu-ya vásá añú-yo, te jiní ndí'i-ya táká naún kúu. ²¹ Súchi máni, nú añú-yo tú náku xndíi sikí-yo, yúan-na te tuká yú'u-yo núu Dios, ²² te tąká naún kájin-royo núu-yá, te kuą'a-ya núu-yo, chị kájanatų-yo táká tiñu tá'u-yá nuu-yo. Te kásá'a-yó táká tiñu ja kúsi in-i-ya jíin. ²³ Te ya'á kúu tiñu tá'u-yá: Ja ná kándija-yo núu Sé'e-ya Jesucristo, te ná kundá'ú in-i-royo tá'an-yó ná-tų'un ni tá'u-yá tiñu nuu-yo. ²⁴ Te tąká ñayivi skíkuu tiñu tá'u-yá, káxiukú-i jíin Dios, te Dios kánchaa-ya jíin-i. Te jíin tų'un yá'a kájin-royo já ncháa máa-yá jíin-yó jíin máa Espiritu ja ní ja'a-ya núu-yo.

Modo kuni-yo sfin sfin tų'un

4 Nánj máni, ma kándija-ró táká tų'un. Chị ná koto nchaa-royo táká tų'un te nú onde nuu Dios vai xí túu. Chị kua'a ñayivi kájan tų'un tú'ún, ni kenda koyo-i in-i ñuyívi. ² Jíin tų'un yá'a ná kuni-royo ndéja kúu máa Espiritu Dios: Tąká tų'un ja ká'an ndaą ja ní kii Jesucristo jíin yíki kúñu-ya, te suu onde nuu Dios vai. ³ Te tąká tų'un ja tú ká'an ndaą ja ní kii Jesucristo jíin yíki kúñu-ya, nasu núu Dios vai. Te yuán kúu tų'un jito u'u Cristo, ja ní kajini tų'un-ró já kii, te vina a kánde in-i ñuyívi. ⁴ Súchi jíin an-ró, se'e Dios kakuu-ró. Te ni kundéé-ró jíin yuán. Chị ñá'nu-ga kúu I'a kánchaa in-i máa-ró nasu yuán já kánchaa in-i ñayivi ñuyívi. ⁵ Máa-i kakuu se'e ñuyívi. Ja yuán káka'an-i tų'un ñuyívi. Te ñayivi ñuyívi jini so'o tų'un káka'an-i. ⁶ Máa-yó kakuu se'e Dios. Te chąa jiní nuu Dios, jini ná'in-de tų'un ká'an-yo. Ko ñayivi já nasu se'e Dios kúu-i, tú jiní ná'in-i tų'un ká'an-yo. Ja yuán kájin-royo ndasa kaa tų'un ndaą jíin tų'un ñáa.

Dios kúu máa tú'un kundá'ú in-i

⁷ Nánj máni, ná kundá'ú in-i-royo tá'an-yó, chi tų'un kundá'ú in-i, onde nuu Dios vai. Te tąká ñayivi kundá'ú in-i tá'an, se'e Dios kúu-i, te jiní-i nuu Dios. ⁸ Te chąa ja tú kundá'ú in-i-de tá'an-de, tú jiní-de nuu Dios, chị Dios kúu máa tú'un kundá'ú in-i. ⁹ Súan ni kenda ndijin

ndasa kúndá'ú iní Dios yóó. Chi nī tájī-yá Se'e-ya, vasa máá tú'un-ni-i íó. Te nī kii Se'e-ya-ún iní ñuyívi yá'a, ná-va'a jíin máá-yá te kuchakū-yo. ¹⁰ Súan íó tu'un kúndá'ú iní, chi vasa tú ní kákumanī-yo jíin Dios, ko nī kundá'ú iní-ya yóó. Te nī tájī-yá Se'e-ya ní kii, nává'a kuan-cha-ya táka kuachi-yo jíin ñíí-yá. ¹¹ Ñánj mánj, nú súan kúndá'ú iní Dios yóó, te suni súan ñíni ná kúndá'ú iní-yo tá'an-yó núsáá. ¹² Ni ñin cháa, tú ní jini kuti-dé nuu Dios. Ko nú kúndá'ú iní-yo tá'an-yó, te Dios ncháá-ya jíin-yó, te tu'un kúndá'ú iní-ya, a nī yija va'a iní-yo. ¹³ Ja yúan kájinī-yo já ncháá-yo jíin-yá. Te ncháá-ya jíin-yó. Chi nī ja'a-ya Espiritu-ya núu-yo. ¹⁴ Te a nī kajinī-yo, te káka'an ndaa-yo, já máá Táa-yo Dios nī tájī-yá Se'e-ya ní kii ja náma-ya ñáyivi ñúyivi. ¹⁵ Nú ndé ñayivi ká'an ndaa ja Sé'e Dios kúu Jesús, yúan-na te ncháá Dios jíin máá-i, te máá-i jíin Dios. ¹⁶ Te yóó, a nī kajinī-yo, te nī káandija-yo já Dios kúndá'ú iní-ya yóó. Chi Dios kúu tu'un kúndá'ú iní. Te cháa kúndá'ú iní tá'an, ncháá-de jíin Dios. Te Dios ncháá-ya jíin-de. ¹⁷ Súan yija va'a tu'un kúndá'ú iní-yo, nává'a ma yú'ú-yo kiví kii juicio, chi nátu'un káa máá-yá, suni súan káandaa máá-yó iní ñuyívi yá'a. ¹⁸ Tu'un kúndá'ú iní, tú ndí-so tu'un yú'ú. Chi nú kúndá'ú ndija iní-yo, te a nī jinu tu'un yú'ú kua'an. Chi tu'un yú'ú ndíso tundó'o. Chi nú yú'ú ñin ñayivi, chá'an-ga yija va'a-i jíin tú'un kúndá'ú iní. ¹⁹ Te yóó, manī-yo jíin-yá, chi nī kundá'ú iní-ya yóó xna'an-ga. ²⁰ Nú ñin cháa ká'an-de: Ruu, chi manī-rí jíin Dios. Te nú jíto u'u-de ñani-de, cháa xndá'ú kúu-de nú súan. Chi cháa ja tú kúndá'ú iní-de ñani-de ja á nī jini-de nuu, ndasa kuu kumanī-dé jíin Dios ja tú jini-de nuu-yá núsáá. ²¹ Te nī tá'ú-yá tiñu yá'a nuu-yo: Chaa manī jíin Dios, suni ná kúndá'ú iní-de ñani-de.

Jíin tú'un kándija te kundéé-yó

5 Nú ndé ñayivi kándija-i ja Jesús kúu Cristo, Se'e Dios kúu-i, núsáá te ñayivi kúmanī jíin máá I'a kúu Táa, suni kúmanī-í jíin Sé'e-ya. ² Nú manī-yo jíin Dios te jándatu-yo táka tiñu tá'ú-yá, yúan kájinī-yo já manī-yo jíin táka se'e Dios. ³ Chi ja manī-yo jíin Dios kúu ja ná kuándatu-yo tiñu tá'ú-yá, chi tiñu tá'ú-yá tú vee. ⁴ Chi taká ñayivi kákuu se'e Dios, kundéé-i jíin ñúyivi, chi tu'un kándija-yo kúu fuerza ja kundéé-yó jíin ñúyivi. ⁵ Ndéja kúu ja kundéé jíin ñúyivi, suu ñayivi kándija ja

Jesús kúu Se'e Dios, ñayivi-ún kúu-i. ⁶ I'a yá'a kúu Jesu-cristo, nī kii-ya jíin ndúcha jíin ñíí. Nasu máá ñin jíin ndúcha, chi jíin ndúcha jíin ñíí. Te máá Espiritu ká'an ndaa ya'a, chi Espiritu kúu tu'un ndaa. ⁷ Chi íó uní ja ká'an ndaa iní andívi. Máá I'a kúu Táa, máá Sé'e, jíin máá Espiritu Santo kákuu-ya. Te ndenúni I'a ya'a, ñin-ni-ya kúu. ⁸ Te íó uní ja ká'an ndaa iní ñuyívi. Espiritu, jíin ndúcha, jíin ñíí kákuu, te ndenúni ya'a, ñin-ni káka'an. ⁹ Nú já'tá'ú-yó tú'un káka'an ndaa cháa, naga nī kuu jíin tú'un ká'an ndaa Dios, ja ñá'nu-ga kúu, chi tu'un ká'an ndaa Dios kúu tu'un Se'e-ya. ¹⁰ Chaa kándija nuu Sé'e Dios, a jini ndaa máá-de. Te cháa tú kándija nuu Dios, nátu'un násá'a-de-ya ñin I'a xndá'ú, chi tú kándija-de tu'un nī ka'an ndaa Dios ja ní jani-ya tú'un Se'e-ya. ¹¹ Te ya'a kúu tu'un ndaa-ún: Ní ja'a Dios tu'un ja kúchakū-yo ñíí káni, te Se'e-ya kúu I'a ndíso tu'un kuchakū-yo. ¹² Chaa kándija nuu Sé'e-ya, a nī ni'in tá'u-dé kuchakū-de. Ko cháa tú kándija nuu Sé'e-ya, tú ní ni'in tá'u-dé kuchakū-de. ¹³ Tu'un yá'a cháa-ri nuu róó, ñayivi káandija nuu Sé'e Dios, nává'a ná kuní-ro já á nī kani'in tá'u-ro kúchakū-ro ñíí káni, nává'a kándija va'a-ró núu Sé'e Dios. ¹⁴ Ja yá'a chundéé iní-yo ká'an-yo jíin-yá, chi nú jikán-yo ñin ndatínu nuu-yá ná-tu'un kuní máá-yá, te jini ná'in-yá tu'un ká'an-yo. ¹⁵ Te nú kájinī-yo já jini ná'in-yá tu'un ká'an-yo ñún ndatínu kájikān-yo. Núsáá te a kájinī-yo já ní'in-yo já ní ka-jikān-yo-ún. ¹⁶ Nú ñin ñayivi jini-i sá'a ñani-i kuachi ja násu kuáchi kuu-de kúu, te ná ká'an ndaa-ú-i jíin-yá, te kuá'a-ya tú'un kuchakū-de. Ko máni nuu cháa ja násu kuáchi kuu-de kásá'a-de, áchi-ri. Ío kuáchi ja kúu-de, ko nasu já'a yúan ká'an-ri ja ká'an ndaa-ú-yo jíin-yá. ¹⁷ Taká tiñu káñáá kúu kuachi. Ko ío kuachi ja násu kuáchi kuu-i kúu. ¹⁸ Kájinī-yo já ñayivi kákuu se'e Dios, tú sá'a-i kuachi. Chi ñin se'e Dios ndíto va'a-i máá-i. Te kui'na, ma kúu ké'é-ún-i. ¹⁹ Te kájinī-yo já sé'e Dios kákuu-yó. Te kui'na kúu ja tñin so'o ñíí ñúyivi. ²⁰ Ko a kájinī-yo já ní kii Se'e Dios. Te kájukū'un iní-yo ní sá'a-ya, nává'a kuni-yo núu máá I'a ndaa. Te a káxi-ukú-yó jíin máá I'a ndaa, máá Sé'e-ya Jesucristo kúu-ya. Máá-yá kúu ndija Dios ndaa, te máá-yá kúu I'a kuchakū-yo ñíí káni sá'a-ya. ²¹ Súchi, ná kúxio-ró núu ndosó. Súan ná kóo. Amén.

2 Juan

Sikɨ́ íchi ndáa jíín tú'un kúndá'ú inɨ́ tá'an

1 Máá-ná kúu máá cháa ñá'nu-ga. Te cháa-ná tutu yá'a nuu níí, ña'an ní kaji-ya. Te kúndá'ú ndija inɨ́-ná níí. Te nasu máá ñin-ná, chí suni taká ñayivi kájinɨ́ tú'un ndaa. ² Chí ñú'un tú'un ndaa inɨ́-yo. Te kunchaa jíín-yó taká kivɨ́. ³ Tú'un luu ío inɨ́, jíín tú'un sá'a tuká'nu inɨ́, jíín tú'un kuaká'nu inɨ́, ja vái onde nuu máá Táa-yo Dios jíín núu Sé'e-ya Jesucristo, ná kóo ndija inɨ́-ní jíín tú'un kúndá'ú inɨ́. ⁴ Xaḡan kúsi iní-ná, chí nɨ́ nɨ́'in-ná tú'un ja kájika ndaa se'e-ní jíná'an-i, nátu'un nɨ́ tá'ú tíñu máá Táa-yo Dios nuu-yo. ⁵ Te vina nána, tú cháa-ná tu-tu yá'a ja tá'ú-ná ñin tíñu jáá núu-ní. Chí sua ká'ḡan ndá'ú-ná jíín-ní sikɨ́ tú'un nɨ́ nɨ́'in-yo onde xnáñúú, ja ná kúndá'ú inɨ́-yo tá'an-yó. ⁶ Te ya'á kúu tú'un kúndá'ú inɨ́, ja ná káka-yó nátu'un nɨ́ tá'ú-yá tíñu nuu-yo. Ya'á kúu tíñu nɨ́ ta'ḡu núu-ní: Ja ná káka-ní jíín tú'un-ún, nátu'un nɨ́ kajini so'o-ní onde xnáñúú.

Sikɨ́ já xndá'ú

⁷ Chí kua'ḡa ñayivi káxndá'ú ñá'án, vaɨ koyo-i inɨ́ ñuyívi. Te ñayivi-ún, tú kája'a-i tú'un ja ní kii Jesucristo jíín yíkɨ́ kúñu-ya. ñin ñayivi súan kúu ñayivi xndá'ú ñá'án. Te ñayivi jíto u'ḡu Cristo kúu-i. ⁸ Koto va'a-ní máá-ní jíná'an-ní, náva'a tú xnáa-ní tíñu nɨ́ kásá'a-ní. Chí sua ná ní'in vá'a-ní ya'u-ní. ⁹ Nú ndé ñayivi sánɨ́'in inɨ́-i, te tú jíku-i jíín tú'un Cristo, tú ncháá Dios jíín-i. Te nú ndé ñayivi jíku jíín tú'un Cristo, ncháá máá Táa-yo jíín Sé'e-ya jíín-i. ¹⁰ Te nú ñin ñayivi jáa-i nuu-ní, te tú ndiso-i tú'un yá'a, ma kuátá'ú-ní-i kunchaa-i inɨ́ ve'e-ní, ni ma ká'ḡan-ní sa'ḡan kúta'ḡu jíín-i. ¹¹ Chí ñayivi ká'ḡan jíín-i, chíndéé tá'an jíín-i sikɨ́ tíñu ñáá sá'a-i-ún. ¹² Vasa ío kua'ḡa tú'un chaa-ná nuu-ní, ko tú kuní-ná ka'ḡan-ná jíín-ní jíín tutú jíín tinta, chí ñúkuu inɨ́-ná jaá-ná nuu-ní jíná'an-ní. Te ndatu'ún jíín yú'u-yo, náva'a ná kúsi xáḡan inɨ́-yo. ¹³ Taká se'e ku'ḡu-ní, ja ní kaji-ya, káka'ḡan-i ja ná sándéé iní-ní. Súan ná kóo. Amén.

3 Juan

Chaa kájika jíin tú'un ndaa

1 Máá-rí kúu máá cháa ñá'nu-ga. Te cháa-rí tutu yá'a nuu-ro Gayo máni, chi kúndá'ú ndija iní-rí róó.
2 Nání máni, kuní-rí ja bueno ná kí'in taká tiñu sá'a-ró, jíin já ná kéndoo ndéé ndánu-ro, nátu'un ni kéndoo va'a añú-ro. **3** Jandaa ni kusii xáan iní-rí kivi ní chakoyo ñani-yo, chi ni kanakani-de tu'un-ró núu-rí, ndasa bueno ío ndaa tu'un ñú'un iní-ro, nátu'un jíka ndaa-ro.
4 Tuká inga tu'un kúsi iní-rí sá'a ná nuu yá'a, ja kúni tu'un-rí ja kájika ndaa se'e-rí jíná'an-i. **5** Nání máni, bueno sá'a-ró taká tiñu jíku-ró jián jíin taká ñani-yo, vaasa chaa jíka kakuu-de. **6** Chi chaa-ún, ni kajani-de tu'un-ró núu tiku'ni, ja va'a kúndá'ú iní-ro. Te va'a sá'a-ró te nú chindéé chítuu-ró-de chu'un íchí-ró-de, nátu'un kuní Dios. **7** Chi chaa-ún, maní-dé jíin-yá, te ja yúan ní káki'in-de ichi kája'an-de, te tú káki'in-de ni ñin ndatíñu nuu ñáyivi sñin nación. **8** Núsáa te yóó, ñini ná kuatá'ú-yó cháa-ún, nává'a chindéé tá'an-yó jíin-de sikí tú'un ndaa.

Ja kájasu nuu tú'un va'a

9 A ni chaa-rí tutu nuu máá tiku'ni. Ko Diótfes, tú játá'ú-de tu'un ká'an-rí, kuachi ja kúñá'nu máá-de nuu-í kuní-de. **10** Núsáa te nú ja-rí te naxndáku-rí nuu-ro tíñu sá'a-de ja kátíakuá yu'u-dé, ndasa sátú'ún-de sikí-rí. Te vaasa a ká'an-de súan, ko tú kúva'a iní-de. Chi tú játá'ú-de ñani-yo kátáji-yó núu-dé, te jasú-de nuu ñáyivi kákuni-i kuatá'ú-i-de. Te skúnu-de-i iní tiku'ni.
11 Nání máni, ma sá'a-ró nátu'un kásá'a chaa ñáa, chi sua nátu'un kásá'a chaa va'a. Chaa sá'a tiñu va'a, se'e Dios kúu-de. Ko chaa sá'a tiñu ñáa, tú jini kuti-dé nuu Dios. **12** Taká ñáyivi kájani ndaa-i tu'un sikí Demetrio, te suni máá tú'un ndaa ká'an sikí-dé, te suni súan ká'an máá-rí. Te a kájiní-ro já tú'un ká'an-rí ío ndaa. **13** Ío kua'a tú'un chaa-rí nuu-ro kuní-rí, ko tú kuní-rí chaa-rí jíin tinta jíin pluma. **14** Chi ñúkuu iní-rí ja yakú-na kivi te ja-rí nuu-ro. Yúan-na te ndatú'ún jíin yú'u-yo. **15** Ná kóo tu'un vindaa vinené jíin-ró. Sándéé iní-ro, áchí taká amigo yá'a. Te suni ka'an-ro jíin taká amigo jian, ná sándéé iní-i.

Judas

1 Máá-rí kúu Judas ñani Jacobo, te mozo Jesucristo kúu-ri. Te cháa-ri tutu yá'a nuu róó, ñayivi ní kana-ya xiní, ja ní ndundoo-ró ní sá'a Táa-yo Dios. Te Jesucristo, ndíto va'a-ya róó. **2** Tu'un kuaká'nu iní, jíin tú'un vindáa vinené, jíin tú'un kúndá'ú iní tá'an ná ndeá-ga nuu-ro sá'a-ya.

Ná kuíñi nì'in-yó jíin tú'un kándíja

3 Ñani máni jíná'an-ró, xaan jíitú iní-ri cha-ri tu'un nuu-ro ndasa ni nama-ya yóó jíná'an-yó. Ko ni jini-ri ja jíinu ñú'ún já cháa-ri tutu nuu-ro já má kuá'a-ró tú'un stívi-i tu'un kákandíja-yó, ja ñin jíinu-ni ni ja'a-ya tú'un-ún nuu ñayivi ndóo. **4** Chi yaku ñayivi, ni kivi koyo sa'i-i. Te tú káchiñú'ún-i Dios. Te ni kanasama-i tu'un luu ío iní Dios máá-yó, ni kanasá'a-i tu'un kuáxán. Te suni tú kájatá'ú-i máá Jító'o-yo Jesucristo, ni Dios ja máá ñin-ni-ya tá'ú tíñu. Ko ñayivi yá'a, onde aná'an a ni kunda ja tá'nu ndatu-i.

Dios kúu I'a sánda ja tíñu siké cháa ñáá ij

5 Te vina, vaša a ni kajini va'a-ró, ko ná náxndáku-ri nuu-ro ndasa ni sá'a máá-yá. Chi vaša a ni nama-ya ñayivi iní nuu Egipto, ko kúkuéé-ga, te ni xnáa-yá sava-i ja tú ní kákandíja-i. **6** Te ndajá'a-yá ja ní kaskéndoo tíñu kándiso, te suni ni kaskéndoo ve'e káxiukú, ni ju'ni-ya ndajá'a-ún jíin cadena ñí káni, káxiukú chíi ñuñáa onde kivi ká'nu ja cháa juicio. **7** Suni ni ndo'o ñu-u Sodoma jíin ñúu Gomorra jíin sáva-ga ñu ni ka'jin yani. Chi ñayivi ñúu-ún, suni súan ni kajika téné-i, te sñin kuñu kuáxán ní kandúkú-i. Te ñu-ún kúu ñin ja ná kóto ncha-yo, chi ni kando'o-i juicio nuu ñú'ún ñí káni. **8** Te suni modo súan kásá'a ñayivi yá'a, chi jíin tú'un ká'an jani jíin-i, te kásáchá'an-i yiki kúñu-i, kásákátá-i nuu cháa ndíso tíñu, te káka'an ndiva'a-i siké já kakuñá'nu. **9** Te Miguel, ndajá'a ñá'nu-ga, hora ja ní státá'an-ya jíin ku'na siké yiki kúñu Moisés, tú ní chúndéé iní-ya nákuñdii-ya siké ku'na-ún, ja ká'an ndiva'a-ya, chi sua ni ka'an-ya: Máá Tatá Dios, ná kana jíin-yá nuu-ro, áchí-ya. **10** Ko ñayivi yá'a káka'an ndiva'a-i siké táka ja tú kájuku'un iní-i. Te tu'un kájiní máá-i ja máá-i, natu'un kiti yúku-ni, jíin tú'un yúan te naa-í. **11** Naká ndá'ú koo máá-i, chi a kája'an-i ichi ní kandij

Caín. Te ni katau-i kája'an-i yatá sá'an ñáá Balaam náva'a ni'in-í najíin siké-ún. Te suni kánaa-í jíin tú'un jáa iní Coré. **12** Ñayivi yá'a, nuu káyee-í jíin-ró, te kákuu-i ñin cha'an núu káyee maní-ro. Te tú káyu'ú-i koto va'a-i máá-i ja skéé-í máá-i. Vikó já tú ndíso sau kákuu-i, ja ndéché-ni sá'a tachí. Yunu já tú kúun nde'e víko saú kákuu-i, uu jínu ni kají'i ja ní tu'un onde yo'o. **13** Su'ma mar ja ndóna kákuu-i. Te ti'ñu mar kúu tu'un kuka nuu iní-i. Natu'un tiñúú xíní já kájika kuu sáni kákuu-i, te ni sátu'a-ya lugar ñuñáa lúchi túun nuu kúxiukú-i ñí káni. **14** Te Enoc, chi tatá usia Adán, ni jani-de tu'un siké ñayivi yá'a: A ni chaa máá Tatá Dios jíin kuá'a xaan ñayivi ndóo-ya, **15** náva'a sánda-ya tíñu taká ñayivi, te nakuxndii-ya siké táka ñayivi já tú káchiñú'ún-i-ya, chi ni kásá'a-i tíñu ñáá, kuachi ja tú ní káchiñú'ún-i-ya. Te suni kua'a tú'un ndiva'a ni kaka'an-i siké-yá, áchí-de. **16** Ñayivi yá'a, kákuu iní-i, te káka'an ndiva'a-i ñani ja káta'an-i, te kásá'a-i ndéni kaní iní máá-i. Káka'an ni'in-i ja kánda téyí-i, te vixí káka'an-i náva'a ni'in-í najíin. **17** Ko máá-ró, ñani máni, ná nándaku iní-ro tú'un ni kaka'an chaa ni kakuu apóstol máá Jító'o-yo Jesucristo. **18** Chi ni kaka'an-de: Onde kivi ndí'i-na te koo ñayivi sákátá núu-ro. Te ñayivi-ún, kaka kuu-i ja ndúkú-i sá'a-i tíñu ñáa ja kakaní iní máá-i, áchí-de. **19** Ñayivi yá'a kákuu ja sásñin ñayivi. Ñayivi yúku kákuu-i, chi tú ncháa máá Espiritu-ya iní-i. **20** Ko máá-ró, ñani máni, ná skuá'nu-ró máá-ró jíin tú'un ij kákandíja-ró. Te kakan ta'u-ro jíin Espiritu Santo. **21** Ma kúxio-ró núu tú'un kúndá'ú iní Dios róó, te ná ndúkú-ró já máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kúndá'ú iní-ya róó ja kúchaku-ro ñí káni sá'a-ya. **22** Te kúndá'ú iní-ro sáva-i, vaša kájani siké iní-i. **23** Te nama-ró yakú-ga-i vaša yú'ú-ro, te natu'un stáa-ró-i nuu ñú'ún. Te sava-ga-i kúndá'ú iní-ro-í, vaša jíto u'u-ro sá'ma chá'an já ní kukini ni sá'a kuñu-i. **24** Te vina ío ñin-ni I'a ja kúu koto róó, náva'a tú kananga-va-ró kuáchi, te kuu sá'a-ya já kuíñi-ró núu ndii ncháa máá-yá, jíin já má kóo chá'an-ró, jíin já kúsñi xaan iní-ro. **25** Te nuu máá ñin-ni Dios, I'a náma yóó, ná nákana jaa-yó-yá, te ná kóo ja jíñú'ún-yó núu-yá. Te ná tá'ú máá-yá tíñu jíin fuerza ndíso-ya, vina te onde ñí káni ñí kuí. Súan ná kóo. Amén.

Apocalipsis

Ndasa ni kenda tutu yá'a

1 Yá'a kúu tu'un Jesucristo ja ní kenda ndijin, ja ní ja'a Dios nuu-yá, náva'a stá'an-ya núu mozo-ya ná taká tiñu ja kánúu kii yachi. Te ni táji-yá ñin ndajá'a-yá ni kii. Te ni kastu'un-yá tu'un yá'a nuu mozo-ya Juan. ² Te chaa-ún kúu testigo. Te ni jani ndaa-de tu'un Dios jíin tú'un ndaa Jesucristo, jíin ja ní jini-de. ³ Xáán ndatu chaa káka'u, jíin ñáyivi kájinu so'o tu'un ká'an tutu yá'a. Te suni xáán ndatu ñáyivi skikuu tu'un yóso núu tutu yá'a, chi a ni kuyani kivi. ⁴ Máa-rí Juan, táji-rí tu'un nuu ndé'usiá tiku'ni kákandija ja káxiukú ndáñúu Asia. Jíin-ró ná kóo tu'un luu ío iní-ya jíin tú'un kuaká'nu iní ja kii onde nuu máa Dios, I'a ío, I'a ní io, I'a kii, jíin onde nuu usiá Espiritu, I'a ká'jin yu'u mesa nuu tá'ú-yá tiñu, ⁵ jíin onde nuu Jesucristo, I'a kúu testigo ndaa. Te máa-yá ni nachaku xna'an-ga vásá taká-ga ñáyivi ní ka-ji'i. Te tñin-ya so'o taká rey ñuyívi. Te máa-yá kúndá'ú iní-ya yóo, te ni nakacha-ya kuáchi-yó jíin niñi-yá. ⁶ Te ni nduu-yó rey jíin sutu nuu Táa-ya Dios ni sá'a-ya. Núsáa te ná nákana jaa-yó-yá. Te ná tá'ú-yá tiñu nuu-yo ñé káni ñé kuiá. Amén. ⁷ Kuni so'o, chi kii-ya jíin vikó nu'ún. Te ndivii ñáyivi jíin taká-i ja ní kakaan-i-ya, kuni-i nuu-yá. Te taká tata iní ñuyívi, nde'e kó'o-i ja'a-yá. Súan ná kóo. Amén. ⁸ Máa-rí kúu nátu'un letra Alfa jíin Omega, nuu kéjá'a jíin núu ndé'i, áchi máa Tatá Dios, I'a ío, I'a ní io, I'a kii, I'a kúñá'nu xaan. ⁹ Máa-rí kúu ñani-ro Juan, te jito ta'an-rí tundó'o jíin-ró. Te ká'jin ta'an-yo núu tá'ú-yá tiñu. Te ká'jin ni'in-yo sá'a Jesucristo. Ni kanchaa-rí isla Patmos sikí tú'un Dios jíin sikí ja kúu-rí testigo nuu tú'un ni ka'an ndaa Jesucristo. ¹⁰ Te máa Espiritu, ni jaka-ya rúu ñin kivi íi máa Jító'o-yo. Te ni jini so'o-rí ichi yatá-rí ñin tu'un jaa nátu'un corneta. ¹¹ Te ni ka'an: Máa-rí kúu nátu'un letra Alfa jíin Omega, ja xnáñúu jíin ja sándi'í-ñ. Chaa nuu ñin tutu taká ja kuni-ro núu, te táji-ró ná kí'in nuu ndé'usiá tiku'ni kákandija káxiukú iní ndañúu Asia: ñuu Éfeso, ñuu Esmirna, ñuu Pérgamo, ñuu Tiatira, ñuu Sardis, ñuu Filadelfia, jíin ñúu Laodicea. Achí.

Ja ní jini Juan nuu-yá

¹² Te ni jíó kóto-rí ja kuni-rí ndéja ká'an jíin-rí. Te nuu ní jíó káva-rí, te ni jini-rí usiá candelero oro. ¹³ Te sava ma'ñú taká candelero-ún kánde ñin I'a ja ná kuni koo máa Sé'e chaa. Te ñú'un ñé-yá ñin sa'ma ní jinú onde nuu já'a-yá. Te nú'ni jika-yá jíin ñin sánchij oro. ¹⁴ Te

xini-yá jíin íxi-yá kándaa kuíjin nátu'un ixi kuíjin riñ, ná-tu'un yu'a volcán, te nduchi-yá nátu'un yáa ñú'un, ¹⁵ te ja'a-yá nátu'un latón fino, ja ní nandu'a iní jinú súan kuni koo. Te ñé'in ká'an-ya nátu'un nuu kuá'a ndúcha. ¹⁶ Te iní ndavá'a-ya tñin-ya usiá tiñúu xini. Te iní yu'u-yá kenda ñin machete xaan ja úu yu'u. Te nuu-yá káa ná-tu'un ndikandii hora nándii ndáxin xaan. ¹⁷ Te nuu ní jini-rí nuu-yá, te ni ndua-rí nuu já'a-yá nátu'un ni ji'i-rí. Te ni chaa-ya ndavá'a-ya sikí-rí. Te ni ka'an-ya jíin-rí: Ma yú'ú-ro. Máa-rí kúu ja xnáñúu jíin ja sándi'í-ñ. ¹⁸ Te I'a chakú kúu-rí. A ni ji'i-rí núu, ko vina chi kuchaku-rí ñé káni ñé kuiá. Amén. Te tñin-rí ndakáa nuu ká'jin ndiyi, jíin kué'e já'ni yóo. ¹⁹ Chaa nuu tutu taká ja ní jini-ro, jíin taká ja ío, jíin taká ja kóo nú ná já'a yá'a. ²⁰ Yá'a kúu tu'un sa'í ndé'usiá tiñúu xini ja ní jini-ro tñin ndavá'a-rí, jíin ndé'usiá candelero oro. Usiá tiñúu xini-ún kákuu ndajá'a núu ndé'usiá tiku'ni. Te usiá candelero ja ní jini-ro-ún kákuu ndé'usiá tiku'ni.

Tu'un nuu tiku'ni ñuu Éfeso

2 Chaa-ró tutu nuu ndajá'a tiku'ni ñuu Éfeso: Súan ká'an máa I'a tñin usiá tiñúu xini jíin ndavá'a-ya, te jika kuu-ya má'ñú usiá candelero oro: ² A jini-rí tiñu sá'a-ró, ja ní'in sátiñu-ró jíin ja ní'in kándii-ro, jíin ja tú kúsi iní-ro kávi nduu-ro jíin cháa ñáa. Te ni jito nchaa-ro cháa káka'an ja apóstol kákuu-de. Te ni ka-jini-ro ja máni káxndá'ú ñá'an-de. ³ Te suni jini-rí ja kándii ni'in-ró vasa ni ndo'o-ró, te tú ní kuítá-ro ja ní sátiñu-ró já'a-rí. ⁴ Ko ná kí'ni'in-rí ñin sikí-ro, chi ni xnúu-ró kú'a ja maní-ro jíin-rí xnáñúu núu. ⁵ Núsáa te ná núku'un iní-ro ndé onde ni jungava-ró. Ná nákani iní-ro, te ná sá'a-ró ná ni sá'a-ró xnáñúu. Chi nú túu, te chaa yachi-rí nuu-ro, te kuanchaa-rí candelero máa-ró nuu kándii, te nú tú nakani iní-ro. ⁶ Ko ío ñin ja ní kee va'a, chi kití iní-ro jito-ró tíñu kás'a chaa nicolaítas. Te suni máa-rí kití iní-rí jito-rí tiñu-ún. ⁷ Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an Espiritu nuu tiku'ni kákandija. Chaa kundéé, ku'a-rí nde'e yúnu chakú kee-dé. Te yunu-ún kándii nuu jardín Dios.

Tu'un nuu tiku'ni ñuu Esmirna

⁸ Te suni chaa-ró tutu nuu ndajá'a tiku'ni ñuu Esmirna: Súan ká'an máa I'a xnáñúu jíin sándi'í-ñ, I'a ni ji'i te ni nachaku-ya. ⁹ A jini-rí tiñu sá'a-ró jíin tundó'o tá'an-ro. Te ndá'ú tá'an-ro, ko kúká-ró. Te ío sava chaa káka'an-de ja judío kákuu-de. Ko nasúu kákuu-de. Chi

onde ve'e sinagoga Satanás v̄ai koyo-de. Te káka'ān ndiv̄a'a-de jíin-ró. ¹⁰ M̄a yú'ú-ro já á yani ndo'o-ró, chí kui'n̄a, taan yakú róo vek̄a, náv̄a'a koto nchāa róo. Te ta'ān-ro túndó'o ux̄i kiv̄i. Ko ná skíkuu v̄a'a-ró v̄asa ná kúy-ro. Nú súan te kūa'a-r̄i premio chakú nuu-ro.

¹¹ Ch̄aá ío s̄o'o, ná kúni s̄o'o-de tu'un ká'ān Espír̄itu jíin t̄ku'n̄i kákand̄ija. Ch̄aá kundéé, m̄a tá'ān-de túndó'o ja kúy-de vuelta uu.

Tu'un nuu t̄ku'n̄i ñuu Pérgamo

¹² Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'ā t̄ku'n̄i ñuu Pérgamo: Súan ká'ān máá I'ā t̄in machete xaān úy yu'u.

¹³ A jiní-r̄i tiñu sá'a-ró, chí ncháá-ro núy kánchaā mesa Satanás. Te suni jiní-r̄i ja kánd̄ija n̄i'in-ró rúy, te tú ní ské'ich̄i-ro tú'un kánd̄ija-ró sik̄i-rí v̄asa kiv̄i-ún n̄i j̄i'̄i tes-tigo v̄a'a-r̄i Antipas m̄a'ñú-ró j̄iná'an-ró núy ncháá Satanás. ¹⁴ Ná kíñi'in-r̄i yakú tu'un sik̄i-ro. Chí jíin-ró jián káxiukú sáva ñaȳivi káchiñú'ún sá'ān Balaam. Chí ch̄aá-ún, n̄i stá'ān-de sa'ān-ún nuu Balac. Te n̄i jungoyo se'e Israel kūachi, chí n̄i kayee-í ndeyu ní soko núy ndosó, te n̄i kasáténé-i, n̄i sá'a-de. ¹⁵ Suni súan káxiukú sáva ñaȳivi káchiñú'ún sá'ān ch̄aá Nicolaítas jíin-ró, te kití in̄i-r̄i jíto-r̄i sa'ān-ún. ¹⁶ Nakani in̄i núsáá, chí nú túu, te ch̄aá yach̄i-r̄i nuu-ro, te kuatá'an-r̄i jíin-i jíin machete ja kenda yu'u-rí. ¹⁷ Ch̄aá ío s̄o'o, ná kúni s̄o'o-de tu'un ká'ān Espír̄itu jíin t̄ku'n̄i kákand̄ija. Ch̄aá kundéé, nuu-dé kūa'a-r̄i staā ánd̄iv̄i já yísá'í. Te suni kūa'a-r̄i ñn yu-u kuij̄in lúli núy-dé. Te nuu yúy-ún koso ñn s̄'v̄i jáá já tú ni ñn-i kun̄i, chí máá cháa ni'̄in-ún.

Tu'un nuu t̄ku'n̄i ñuu Tiatira

¹⁸ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'ā t̄ku'n̄i ñuu Tiatira: Súan ká'ān máá Sé'e Dios, I'ā ñáv̄a'a nduchi nátu'un yáá ñú'un, jíin já'ā nátu'un latón fino. ¹⁹ A jiní-r̄i tiñu sá'a-ró, ja kúndá'ú in̄i-ro tá'an-ró, jíin já kánd̄ija v̄a'a-ró, jíin já ját̄iñu-ró, jíin já kánd̄i n̄i'in-ró. Te suni jiní-r̄i ja ví'í-gá sátiñu-ró vína vásá xnáñúú. ²⁰ Ko ná kíñi'in-r̄i yakú tu'un sik̄i-ro. Chí tú skúnu-ró ñá'an nání Jezabel. Te ách̄i-ña já ñá'an jáni tu'un Dios kúu-ña. Te stá'ān-ña tú'un, te xndá'ú-ña ñaȳivi kájat̄iñu nuu-rí, ja ná kóo tin̄i in̄i-i jíin já ná kée-í ndeyu soko núy ndosó. ²¹ Te n̄i ja'a-r̄i tiempo nuu-ñá ja ná nákani in̄i-ña já jíka téné-ña. Ko tú kuní-ña nákani in̄i-ña. ²² Vina te ndo'o-ña ñn kue'e sá'a-r̄i. Te taká ñaȳivi kásáténé jíin-ña, suni kūa'a-r̄i túndó'o xaān nuu-í, te nú tú nakani in̄i-i tiñu kásá'a-i. ²³ Te ka'ni-rí se'e-ña ná kúy-i. Te kun̄i taká t̄ku'n̄i ja máá-rí kúu I'ā nándukú víi in̄i ja jiní tuni jíin in̄i añú. Te kūa'a-r̄i ya'u nuu ñn ñn-ró ndasa tiñu kásá'a-ró. ²⁴ Ko nuu sáva-ga-ro ja káxiukú-ró in̄i ñuu Tiatira, ja tú kákand̄ija-ró sá'ān jaān, jíin já tú ní kájin̄i-ro tú'un yí Satanás, chí súan káskúnání sáva-i sa'ān-ún, nuu máá-ró ká'ān-r̄i ja má cháa-r̄i inḡa carga sik̄i-ro. ²⁵ Ko ja á kát̄in-ró, kut̄in n̄i'in-ró ondé kiv̄i cháa-r̄i. ²⁶ Te ch̄aá kundéé ch̄aá jándat̄u taká tiñu tá'ú-rí onde sand̄i'f̄-ñā, kūa'a-r̄i fuerza nuu-dé ja t̄in-de s̄o'o taká nación. ²⁷ Te

suní nátu'un n̄i ni'̄in máá-rí fuerza nuu Táa-r̄i, súan tá'ú cháa-ún tiñu nuu-í jíin bastón kaā, te ka'nyu-de-i nátu'un nuu tá'ú kisi. ²⁸ Te kūa'a-r̄i tiñuú xíní jáñá'ān nuu-dé. ²⁹ Ch̄aá ío s̄o'o; ná kúni s̄o'o-de tu'un ká'ān máá Espír̄itu nuu t̄ku'n̄i kákand̄ija.

Tu'un nuu t̄ku'n̄i ñuu Sardis

3 Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'ā t̄ku'n̄i in̄i ñuu Sardis: Súan ká'ān máá I'ā ja ñáv̄a'a usiā Espír̄itu Dios, jíin usiā tiñuú xíní: Máá-rí jiní-r̄i tiñu sá'a-ró, ja káka'ān-i ja chakú-ro, ko a n̄i j̄i'̄i-ro. ² Ná náta'y núy-ro. Te nakani n̄i'in-ró yakú-ga ja ndúkú kúy. Chí n̄i jiní-r̄i ja tíñu sá'a-ró tú ío v̄a'a v̄a'a nuu Dios. ³ Núsáá te ná núku'un in̄i-ro ñaún ní ni'̄in-ro jíin já ní jini s̄o'o-ró. Kuandat̄u, te nakani in̄i-ro. Chí nú tú kundito-ró, te ch̄aá-r̄i nátu'un ñaku'íná. Te m̄a kuní-ro ña hora ch̄aá-r̄i nuu-ro. ⁴ Ko ío yakú-ni ñaȳivi jíin-ró in̄i ñuu Sardis, ja tú ní kásáchá'ān-i sa'ma káñu'un-i. Te máá-i, ku'un-i sa'ma ku'j̄in te kaka-i jíin-rí. Chí ñaȳivi v̄a'a kákuu-i. ⁵ Ch̄aá kundéé, súan-ni ku'un-de sa'ma ku'j̄in chú'un-r̄i-de. Te m̄a ndá'v̄a-r̄i s̄'v̄i-de nuu libro chakú. Te kani ndaa-r̄i tu'un-de nuu Táa-r̄i, jíin núy taká ndájá'ā-yá. ⁶ Ch̄aá ío s̄o'o, ná kuní s̄o'o-de tu'un ká'ān máá Espír̄itu nuu t̄ku'n̄i kákand̄ija.

Tu'un nuu t̄ku'n̄i ñuu Filadelfia

⁷ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'ā t̄ku'n̄i in̄i ñuu Filadelfia: Máá I'ā ndoo, I'ā ndaa, I'ā t̄in ndakáa David, I'ā júña te tú ni ñn kúu nakasy, I'ā jasú te tú ni ñn kúu nakuña, súan ká'ān máá-yá: ⁸ Jiní-r̄i tiñu sá'a-ró. Vina te nuu-ro ní juña-r̄i ñn yuxéé, te m̄a kúu kasu ni ñn ñaȳivi, chí v̄asa ñn tí'li-ni fuerza ñáv̄a'a-ró, ko n̄i jandatu-ro tú'un-r̄i, te tú ní ské'ich̄i-ro rúy. ⁹ Te ñaȳivi káxiukú in̄i ve'e sinagoga Satanás, ja káka'ān-i ja ñaȳivi judío kákuu-i, ko káxndá'ú-i chí nasuú kákuu-i, vina te ch̄akoyo-i te jukuiñi j̄it̄-i nuu já'a-ro sá'a-r̄i. Yúan-na te kun̄i-i ndasa kúndá'ú in̄i-r̄i róo. ¹⁰ A n̄i jandatu-ro tú'un n̄i ka'ān-r̄i ja ná kund̄i n̄i'in-ró. Ja yúan náma-r̄i róo nuu túndó'o kii ññ ñúȳivi, ja kóto nchaá-r̄i ñaȳivi káxiukú in̄i ñuȳivi. ¹¹ A yani ch̄aá-r̄i. Núsáá te kut̄in ja á t̄in-ró, náv̄a'a tú ni ñn ñaȳivi kuánchaā premio-ro núy-ro. ¹² Ch̄aá kundéé, ná sá'a-r̄i-de nátu'un ñn pilar in̄i ve'e īi Dios máá-rí. Te m̄a kenda kuti-dé yat̄a vé'e. Te chíso-rí s̄'v̄i Dios máá-rí nuu-dé, jíin s̄'v̄i jáá máá-rí, jíin s̄'v̄i ñúy Dios máá-rí ja kúu ñuu Jerusalén jáá já kúun kii ichi ánd̄iv̄i ondé nuu Dios máá-rí. ¹³ Ch̄aá ío s̄o'o ná kúni s̄o'o-de tu'un ká'ān máá Espír̄itu jíin t̄ku'n̄i kákand̄ija.

Tu'un nuu t̄ku'n̄i ñuu Laodicea

¹⁴ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'ā t̄ku'n̄i in̄i ñuu Laodicea: Súan ká'ān máá I'ā kúu Amén, I'ā kúu testigo skíkuu ndaa, I'ā xnáñúú-gá vásá taká ndat̄iñu ja ní sá'a Dios. ¹⁵ A jiní-r̄i tiñu sá'a-ró, ja ná tú vijin-ró ni tú ní'ní-ró. V̄a'a-ga ní ío vijin-ró xí ní ío ní'ní-ró núu. ¹⁶ Ko vix̄in-ni-ró, tú vijin-ró ni tú ní'ní-ró. Ja yúan nátava-rí

róo iní yu'u-rí. ¹⁷ Chì áchí-ro: Chaa kúká kúu-rí, te ja bueno nì ndukúká-rí, tú naún nándí'i-rí, áchí-ro. Te tú jini-ro já chaa kákini, chaa ñáá, chaa ndá'ú, chaa kuáá, chaa víchí lfi kúu-ró. ¹⁸ Núsáá te ká'an nì'in-rí jíin-ró: Nu-y-rí ná kuáan-ró oro nì nandu'a nì sá'a ñu'un, náva'a ndukúká ndíja-ró. Te ku'un-ró sá'ma kuíjín, náva'a tuká kuka nu-y-ro já víchí lfi-ro. Te chu'un-ró taná nduchi-ro náva'a kuu nde'é-ró. ¹⁹ Máá-rí ká'an xaan-rí te xndó'o-rí taká ñayívi já kúndá'ú iní-rí. Núsáá te kuitú iní-ro te nakani iní-ro. ²⁰ Kuni so'o-ró, chí kándij-rí yuxé'é te ká'an-rí. Te nú ndé ñn ñayívi kúni so'o tu'un ká'an-rí, te kuña-i yuxé'é, yúan-na te kivi-rí ve'e-i, te kuxíni-rí jíin-i, te máá-i jíin-rí. ²¹ Chaa kundéé, ku'a-rí tu'un ja kúncha-de jíin-rí mesa nu-y tá'ú-rí tiñu, nátu'un nì kundéé máá-rí, te nì nungoo-rí jíin Taa-rí mesa nu-y tá'ú-yá tiñu. ²² Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an máá Espíritu jíin tiku'ní kákandíja. Achí-ya.

Ja kánakuatá'ú-i nu-y I'a kánchaa mesa

4 Yuán-na, te nì nde'é-rí, te ichi ándívi ní jini-rí núña ñn yuxé'é. Te tu'un nì ka'an núú jíin-rí, nátu'un ñn corneta, nì ka'an tuku: Ichi yá'a kaa-ró, te stá'an-rí nu-y-ro taká tiñu koo kúkuéé-ga, áchí. ² Te máá Espíritu, nì jaka-ya rúy. Yúan te nì jini-rí ñn mesa, kándij andívi, te nu-y mesa-ún kánchaa ñn I'a. ³ Te I'a kánchaa-ún, kaa-ya nátu'un kuni koo ñn yuu kuí ndí'í jíin yúu ku'a'á. Te ñn tikoye'ndé jíko ndúu xiin mesa-ún, kuni koo ná luu kaa yuu kuí kuáán. ⁴ Te xiin mesa-ún ío oko kuun mesa. Te nì jini-rí nu-y oko kuun chaa ñá'nu káxiyúku núú mesa-ún, káñu'un-de sa'ma kuíjín. Te xini-dé suni káñu'un corona oro. ⁵ Te onde nu-y mesa-ún ndeyú. Te ká'an taja. Te ñí'in. Te nu-y mesa-ún kayú usia linterna ñu'un, ja kákuu ndé'usíá Espíritu Dios. ⁶ Te nu-y mesa-ún ío ñn nátu'un mar nátu'un vidrio ja ndíi ní'ni. Te ma'ñú mesa jíin xiin mesa ío kuun kítí. Te ío kua'a ndúchi-tí ichi núy-tí jíin íchi yatá-tí. ⁷ Te kiti ñn jito-tí nátu'un ñn ndíka'a, te kiti úy, nátu'un ñn chelu. Te kiti uní, ñaa-tí núú chaa, te kiti kúun, nátu'un ñn yachóko ndéché. ⁸ Te ndíkúun kítí-ún, ío iñy ndijin-tí, ná ñn ná ñn-tí. Te ichi iní-tí jíin ñí xiin-tí ío kua'a ndúchi-tí. Te ndúú ñúú tú kájukuiñi-tí jita-tí yáa yá'a: I'a ij, I'a ij, I'a ij, kúu máá Tatá Dios, I'a kúñá'nu xaan, I'a nì jo, I'a ío, I'a kii, áchí-tí. ⁹ Te hora ja kánkana jaa kiti-ún, káka'an-tí tú'un jíñú'ún, kánakuatá'ú-tí nu-y I'a kánchaa mesa, I'a chakú ñí káni ñí kuiá, ¹⁰ te máá hora yúan kájukuiñi jíití oko kuun chaa ñá'nu-ún nu-y I'a kánchaa mesa. Te káchiñú'ún-de-ya ja chakú-ya ñí káni ñí kuiá. Te káchukú-de corona-de nu-y mesa te káka'an-de: ¹¹ Táta Dios máá-ná. Xáán va'a I'a kúu-ní ja nákana jaa-i ní, ja ká'an-i tu'un jíñú'ún jíin-ní, jíin já ndíso-ní taká fuerza. Chí máá-ní, nì sá'a-ní taká ndatíñu. Ja kúu iní máá-ní nì sá'a-ní, te nì kuvá'a, áchí-de.

Tu'un tutu tñn Lélú Dios

5 Te nì jini-rí ja I'a kánchaa mesa-ún, tñn-ya ñn tutu iní ndavá'a-ya. Te tutu-ún, yóso tú'un ichi núú jíin íchi yatá. Te ndasú jíin usíá sello. ² Te nì jini-rí ñn nda-já'a ní'in ja ká'an jaa-ya ñn tu'un: Ndéja vá'a kuu kuña tutu yá'a, te xndóna sello, áchí-ya. ³ Te nì ñn ja ío andívi, nì iní ñuyívi, nì ichi chí ñu'un, tú ní kúu kuña tutu-ún, nì tú kúu nde'é núú. ⁴ Te xaan ní nde'e-rí, chí tú ní kenda nì ñn ja vá'a ja kúña tutu-ún, nì ja ká'u, nì ja nde'é núú. ⁵ Te ñn chaa ñá'nu-ún, nì ka'an-de jíin-rí: Ma nde'e-ro. Yá'a nde'é-ró, máá ndíka'a tata Judá, tata David, a nì kundéé-yá, te ja yúan kúu kuña-ya tutu-ún, te xndóna-ya usíá sello-ún. ⁶ Te sava ma'ñú mesa jíin ndíkúun kítí-ún nì jini-rí ja kándij ñn lélú má'ñú chaa ñá'nu. Te jito-tí nátu'un ja á nì kaja'ni-í-tí. Te ío usia ndíki-tí jíin usíá nduchi-tí. Ya'á kákuu ndé'usíá Espíritu Dios ja ní táji-yá kája'an ñí ñuyívi. ⁷ Te nì jaa-ya. Te nì ki'in-ya tutu-ún iní ndavá'a I'a kánchaa mesa. ⁸ Te ja ní ki'in-ya tutu-ún, te ndíkúun kítí jíin ndé'okó kuun chaa ñá'nu, nì kájukuiñi jíití-de nu-y máá Lélú. Te taká-de tñn-de ñn yaa nání arpa, jíin ñn ko'o kúu ja ñu'un susia kutú, yúan kákuu tu'un kájikán ta'y ñayívi ndóo. ⁹ Te nì kájita-de ñn yaa jáá: Xáán va'a I'a kúu-ní. Te kuu ki'in-ní tutu-ún te xndóna-ní sello, chí nì kaja'ni-í ní, te jíin ñí'ni-ní nì nakuaan-ní ñayívi taká tata, taká yu'u, taká ñuy, taká nación, ja ná nó'on-i nu-y Dios. ¹⁰ Te nì nduu-i rey jíin sutú nu-y Dios, nì sá'a-ní, te tá'ú-i tiñu iní ñuyívi, áchí-de kájita-de. ¹¹ Te máá-rí Juan, nì nde'é-rí, te nì jini so'o-rí káka'an kua'a ndájá'a-yá, ká'jin xiin mesa jíin kítí-ún, jíin chaa ñá'nu. Te nì ka'jo kua'a xaan-yá, ná-tu'un millón ja millón. ¹² Te nì kaka'an jaa-ya: Xáán va'a I'a kúu Lélú já ní kaja'ni-í. Ja yúan ná kúndiso tíñu-ya, jíin tú'un kúká, jíin tú'un ndíchí, jíin tú'un ndíso fuerza, te taká ñayívi, ka'an jíñú'ún-i jíin-yá, te nakana jaa-i-ya, náva'a súan nduñá'nu-ya, áchí ndajá'a-yá. ¹³ Te nì jini so'o-rí ja ndívii já ío iní andívi, jíin iní ñuyívi, jíin chí ñuyívi, jíin iní mar, taká yúan nì kaka'an: Tu'un nduñá'nu jíin tú'un ndíso fuerza ná kóo nu-y I'a kánchaa mesa, te ná nákana jaa-yó-yá te ka'an jíñú'ún-yó jíin-yá ñí káni ñí kuiá, áchí. ¹⁴ Te nì kaka'an ndíkúun kítí-ún: Súan ná kóo, áchí-tí. Te ndé'okó kuun chaa ñá'nu-ún, nì kájukuiñi jíití-de nu-y I'a chakú ñí káni ñí kuiá, te nì káchiñú'ún-de-ya.

Ndi'usíá sello

6 Te nì jini-rí Lélú ja ní xndóna-ya ñn tá'an usia sel-lo-ún. Yúan-na te nì jini so'o-rí ká'an ñn ja kúun kítí chakú-ún, nátu'un ñn taja: Ña'an te kuni-ro, áchí-tí. ² Te nì nde'é-rí. Te nì jini-rí ñn caballo kuíjín. Te chaa yó-so-tí-ún, nì tñn-de ñn ndua. Te nì ni'jn-dé ñn corona xini-dé. Te ja á nì kundéé-de sava te nì kenda-de náva'a kundéé-ga-de. ³ Te nì xndóna-ya sello u-y-ún. Yúan-na te nì jini so'o-rí ká'an kiti úy: Ña'an te kuni-ro, áchí-tí. ⁴ Te nì kenda tuku ñn caballo kuá'á. Te chaa yóso-tí-ún,

ndíso tíñu-de ja kuánchaa-de paz nuu ñúyívi, náva'a ka'ni tá'an ñayivi jíná'an-i. Te suni ni ni'in-dé ñn machete káni. ⁵ Te nuu ní xndón-da-ya sello unj, te ni jini so'o-ri ká'an kití uní: Ña'an te kuni-ro, áchí-tj. Te ni nde'é-rí. Te ni jini-ri ñn caballo túún. Te chaá yóso-tf-ún, tñn-de ñn balanza. ⁶ Te ni jini so'o-ri ñn tu'un ma'ñú ndíkuun kti-ún, ká'an: ñn kilo trigo ja ñn peso, te unj kilo cebada ja ñn peso, ko ma stíví-ró aceite jíin vino, áchí. ⁷ Te ni xndón-da-ya sello kuun. Te ni jini so'o-ri ká'an kití kúun: Ña'an, te kuni-ro, áchí-tj. ⁸ Te ni nde'é-rí. Te ni jini-ri ñn caballo kuáán. Te ja yóso-tf-ún, nání Muerte, te infierno ndikín yata-ún, te ndíso tíñu ja ndón-da sikí ñn cuarta parte ñuyívi, te kuu-i sá'a jíin machete, jíin tamá, jíin kué'e, jíin kti xáan ja ío iní ñuyívi. ⁹ Te ni xndón-da-ya sello u'un. Te chij altar ni jini-ri taká añú ni kají'i sikí tú'un Dios jíin sikí tú'un ni kajani ndaa-i. ¹⁰ Te ni kakana jaa-i: Tátá, I'a ñá'nu, I'a ndaa, I'a ndoo kúu-ní. Nasa-ga kivi te sánda-ga ní tíñu ñayivi káxiukú iní ñuyívi, te nani'in tá'an-ní jíin-i sikí niñí-ná ja ní kaja'ni-í náá, áchí-i. ¹¹ Yúan-na te ni ja'a-ya sá'ma kuíin núu-í ná kú'un-i. Te ni ka'an-ya jíin-i ja ná ndéatú núu-ga-i onde ná jínu taká tá'an-i jíin ñaní-i, chi suni kuu yúan nátu'un ni kají'i máa-i. ¹² Te ni xndón-da-ya sello iñu. Te ni jini-ri ñn ñutáan xaan. Te ndikandii ní kutúún nátu'un sa'ma túún, te yoó ni nduu nátu'un niñí. ¹³ Te tíñuú xíní ándíví, ni jungoyo-tj núu ñú'un, nátu'un júngoyo nde'e yúnu mérxexé sá'a tachí xáan. ¹⁴ Te ándíví ni kuxio kua'an, nátu'un ná-tuu-yó tutú. Te ndivii yúku jíin isla ni kuxio nuu ká'jin. ¹⁵ Te taká rey ñuyívi, jíin cháa kakuñá'nu, jíin cháa kúká, jíin cháa capitán, jíin cháa ni'in, jíin ndivii mozo, jíin ndivii ñayivi kájika kuu ndichá-na, ni kachisa'i máa-i iní yau kava jíin má'ñú káva ja ío yuku. ¹⁶ Te ni kaka'an-i jíin yúku jíin káva-ún: Jungava sikí-rí jíná'an-ri, te ná jákusá'i-ri nuu I'a kánchaa mesa, chi máá Lélú kití iní-ya núu-rí. ¹⁷ Chi a ni jaá kivi ja kití iní-ya núu-yo. Te ndé chaá kanda-ga kundii. Achí-i.

7 Yúan-na te máa-rí, Juan, ni jini-ri kuun ndajá'a-yá ká'jin ndíkuun lado ñuyívi, te kájasu-ya núu kée ndíkuun tachí nuu ñú'un, náva'a tuká kee tachí núu ñú'un, ni nuu mar, ni nuu ñn yunu. ² Te ni jini-ri inga ndajá'a-yá ni kaa-ya vái-ya íchi núu kána ndikandii. Te tñn-ya sello Dios, I'a chakú. Te ni kana jaa-ya xíní ndíkuun ndajá'a ja kándiso tíñu ja stíví-yá ñuyívi jíin mar. ³ Te ni ka'an-ga-ya: Ma stíví-ró ñúyívi, ni mar, ni taká yunu, onde ná cháa-yó tuní chaan taká mozo Dios máa-yó, áchí-ya. ⁴ Te ni jini tu'un-ri ja ío ciento uu xiko kuun mil ñayivi kánchaa tunj. Te ja ká'io tunj-ún kakuu tata taká se'e Israel. ⁵ Te uxí uu mil tata Judá, jíin uxí uu mil tata Rubén, jíin uxí uu mil tata Gad kánchaa tunj. ⁶ Te uxí uu mil tata Aser, jíin uxí uu mil tata Neftalí, jíin uxí uu mil tata Manasés kánchaa tunj. ⁷ Te uxí uu mil tata Simeón, jíin uxí uu mil tata Leví, jíin uxí uu mil tata Isacar kánchaa tunj. ⁸ Te uxí uu mil tata Zabulón, jíin uxí uu mil tata José, jíin uxí uu mil tata Benjamín kánchaa tunj. ⁹ Yúan-na te ni nde'é-rí. Te ni jini-ri kua'a

xáan ñayívi, ja ní ñn chaá, ma kúu ka'u-de. Taká nación, jíin taká tata, jíin taká ñuy, jíin taká yu'u, ká'jin-i nuu mesa jíin núu máá Lélú. Te káñu'un-i sa'ma kuíin, te káñn-i yuku ñuy. ¹⁰ Te ni kakana jaa-i: Dios máa-yó, ja kánchaa-ya mesa máa-yá, jíin máá Lélú, kúu I'a náma yóo. ¹¹ Te taká ndajá'a ká'jin xiin mesa jíin xiin cháa ñá'nu-ún, jíin xiin ndíkuun kti, ni kajukuiñi jítí-ya nuu mesa, te ni kachiñú-ún-ya Dios. ¹² Te ni kaka'an: Amén. Ná nákana jaa-yó Dios máa-yó. Ná kúta'u-yo núu-yá. Ná ká'an jíin'ún-yó jíin-yá. Xáan ndíchí-yá. Te ndíso-ya taká tíñu jíin taká fuerza. Súan ná ndúñá'nu-ya ñí káni ñí kúí. Amén. Achí. ¹³ Te ñn chaá ñá'nu-ún ni ka'an-de jíin-rí: Nde ñayivi kakuu ja káñu'un sa'ma kuíin yá'a, te ndéchi vái koyo-i, áchí-de. ¹⁴ Te ni ka'an-ri jíin-de: Máa-ní jiní, tátá, áchí-ri. Te ni ka'an-de jíin-rí: Yá'a kakuu ñayívi ní kenda koyo nuu túndó'o xaan. Te ni ka-nakacha-i sa'ma-í, te ni kanasákiyi-i jíin niñí Lélú. ¹⁵ Ja yúan ká'jin-i nuu mesa nuu tá'u Dios tíñu. Te kájatíñu-i nuu-yá ndúú ñúú-ni iní ve'e i-ya. Te I'a kánchaa mesa, koto va'a-ya-í, chi tu'ma-i-ya. ¹⁶ Te tuká kuu-i soko, ni tuká kuchi-i nducha, te tuká ndo'o-i ja ní'ni sá'a ndikandii, ¹⁷ chi Lélú ja kánchaa ma'ñú mesa, kundito-ya-í. Te kuxnúu-ya nuu-í ki'in-ya jíin-i nuu kána nducha chakú. Te Dios nakua'a-ya ndúcha núu-í jíná'an-i. Achí-de.

Ndi'usiá corneta

8 Te Lélú, ni xndón-da-ya sello usiá. Yúan-na te ni kuná'in-ni iní ándíví nátu'un sava hora. ² Te ni jini-ri ndé'usiá ndajá'a ja ká'jin-ya núu Dios. Te ni kani'in-ya usiá corneta. ³ Te ni chaá inga ndajá'a kándá'a-yá ñn ko'o kúu oro. Te ni jukuiñi-ya núu altar. Te ni ni'in-ya kua'a súsia kutú náva'a sáká núu-ya jíin tú'un kájikān ta'u ñayívi ndóo nuu altar oro ja kándii nuu mesa-ya. ⁴ Te ñu'ma susia kutú-ún jíin tú'un kájikān ta'u ñayívi ndóo, ni kenda iní nda'a ndajá'a-yá-ún, te ni kaa kua'an onde nuu Dios. ⁵ Yúan-na te ni ki'in ndajá'a-yá-ún ko'o kúu. Te ni skútú-yá ñu'un altar. Te ni jacha-ya sikí ñuyívi. Te ni ka'an taja. Te ni ni'in. Te ni ndeyu. Te ni taan. ⁶ Te ndé'usiá ndajá'a ja ní kani'in-ya usiá corneta, ni kasá-tu'a-ya máa-yá ja xndé'e-ya. ⁷ Te ndajá'a ñn, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te niñí jíin ñú'un ja ní saka nuu jíin niñí, ni kuun sikí ñuyívi. Te ni kayu ñn tercera parte ñuyívi jíin yunu, te ndivii ichá kuí ní kayu. ⁸ Te ndajá'a úu, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ñn nátu'un yuku ká'nu ja kayú ni jungava kua'an nuu mar. Te ñn tercera parte mar ni nduu niñí. ⁹ Te ni kají'i sava kití ká'jin chii nducha-ún ja káichaku-tj núu, te suni ñn tercera parte barco ni naa. ¹⁰ Te ndajá'a uní, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ichi ándíví ní jungava ñn tíñuú xíní ká'nu. Te kayú nátu'un ñn ñu'un yiti. Te ni jungava sikí ñn tercera parte yucha, jíin sikí sókó ndúcha. ¹¹ Te tíñuú xíní-ún, nání-tf ja uá. Te ñn tercera parte nducha ní nduu uá. Te ni kají'i kua'a ñayívi ja sikí ndúcha-ún, chi ni nduu

ua-cha. ¹² Te ndajá'a kúun, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ñn tercera parte ndikandii jíin yoo, jíin tíñuú xíní, ni nda'va. Te ni kutúun sava-ún jíná'an. Te tuká ní túun sava ndúú jíin sáva ñúú.

Sikí uní tundó'o

¹³ Te ni nde'é-rí. Te ni jini so'o-ri ká'an jaa ñn ndajá'a ndéché-yá inj sava andévi: Naká ndá'u kuu ñayivi káxi-ukú iní ñuyívi, chí a yani koo yaku-ga corneta ja xndé'e uni-ga ndajá'a-yá, áchí-ya.

9 Te ndajá'a ú'un, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ni jini-ri ñn tíñuú xíní já ní jungava ichi ándévi onde sikí ñúyívi. Te ni ni'in-yá ndakáa tunchi kúnú xáan. ² Te ni juña-ya túnchi. Te ni kaa ñu'ma tunchi-ún nátu'un ñu'ma ñn jinu ká'nu. Te ni kuñaa núu ndikandii ní sá'a ñu'ma tunchi-ún. ³ Te chíi ñu'ma-ún ni kenda koyo ndikuá'yú ní jicha-ti iní ñuyívi. Te ni kani'in-té fuerza, nátu'un kúrsiuku ñuyívi. ⁴ Te ni ta'u tíñu nuu-té ja má stévi-té icha nuu ñú'un, ni yuku kuí, ni ñn yunu, chí máni ñayivi já tú ncháa tuni Dios chaan-í. ⁵ Te ni ni'in-té tu'un ja má ká'ni-té, chí ná xndó'o-ti-í u'un yoo. Te ni kando'o-i nátu'un sá'a ñn kúrsiuku nú ni stují-té yoo. ⁶ Te kivi-ún, ndúkú táka ñayivi modo kuu-i, ko ma ní'in-í. Te vasa kákuu-i kuu-i, ko ma kúu kuu-i. ⁷ Te ndikuá'yú-ún kuní koo-ti nátu'un caballo ja ká'io tu'a kuatá'an. Te xini-té ñú'un nátu'un corona oro, te ñaa-ti núu cháa. ⁸ Te ío xixi-té nátu'un xixi xini ñásí. Te ío nu'un-ti nátu'un nu'un ndika'a. ⁹ Te kaa kúu soq-té ná-tu'un ñú'un cháa kájatá'an. Te ñé'in ndijin-té, nátu'un káni'in carreta jíin caballo nuu kájinu kua'a-té ja kikuatá'an-ti. ¹⁰ Te ío su'ma-té ja ná kuní koo su'ma kúrsiuku. Te nuu sú'ma-té ío ñn iñu kuáñú. Te kándiso tíñu-ti já ú'un yoo xndó'o-ti táka ñayivi. ¹¹ Te inji tunchi-ún ío ñn ndajá'a kúu rey ja tá'u tíñu nuu-té. Te ndajá'a-ún nuu yú'u hebreo nání Abadón, te nuu griego nání Apolión. ¹² Te tundó'o ñn-ún, ni ja'a kua'an. Ko chaá ná'in úu-ga tundó'o. ¹³ Te ndajá'a iñú, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ni jini so'o-ri ñn tu'un ni kenda onde ndékúun punta altar oro ja kándii nuu Dios. ¹⁴ Te ni ka'an jíin ndajá'a tñn corneta iñu: Ndajá' ndékúun ndajá'a káinu'ni inji yucha ká'nu Eufrates, áchí. ¹⁵ Te ni kandají ndékúun ndajá'a. Te ká'io tu'a-ya, chí a ni jaa máa hora jíin kivi jíin yoo jíin kuiá, náv'a ka'ni-yá sava ñayivi. ¹⁶ Te ni jini so'o-ri ja ío uy ciento millón soldado káyoso caballo. ¹⁷ Te súan ni jini-ri caballo nátu'un jíin jáni. Te cháa káyoso-té-ún, káñu'un-de su'ny nátu'un jíto ñu'un, jíin yúu kuáan, jíin azufre. Te xini caballo-ún kándaa nátu'un xini ndika'a, te yu'u-té ni kenda koyo ñu'un, jíin ñú'ma, jíin azufre. ¹⁸ Te jíin uní kue'e yá'a ni kají'i ñn tercera parte ñayivi. Súan ni sá'a ñu'un, jíin ñú'ma, jíin azufre, ja ní kenda yu'u-té. ¹⁹ Te fuerza caballo-ún kándeé inji yu'u-té, jíin núu sú'ma-té. Te su'ma-té-ún kándaa nátu'un kog, te ká'io xini, te jíin yúan stují-té-i. ²⁰ Ko sava-ga ñayivi já tú ní káji'i jíin kué'e yá'a, tú ní kánakani inji-i tíñu kásá'a-i, ni tú ní

kásá'a-i ja káchiñú'un-i tachí káni jíin ndosó oro, plata, kaa, yuu, yunu, vasa tú ndé'é, ni tú jini so'o, ni tú jika. ²¹ Ni tú ní kánakani inji-i ja kája'ni-í ndiyi, ni ja kásá'a-i tíñu ñavá'a, ni ja tñí inji-i, ni ja kásakuí'ná-i.

Tutu lúli

10 Te ni jini-ri inga ndajá'a ní'in, ni kuun-ya ichi ándévi, yísukun-ya viko nu'un. Te ñn tikoye'ndé káxndéé xini-yá. Te nuu-yá kaa nátu'un ndikandii, te stñn-ya nátu'un pilar ñu'un. ² Te núña ñn tutu tñn-ya inji nda'a-yá. Te ni jani-ya já'a vá'a-ya núu mar. Te ja'a vésé-yá nuu ñú'un. ³ Te ni kana jaa-ya nátu'un nuu ndé'e ñn ndika'a. Te nuu ní kana jaa-ya, te ni kaka'an ndé'usiá taja. ⁴ Te nuu ní kaka'an ndé'usiá taja, te chaar-ri tutu núu, ko ichi ándévi ní jini so'o-ri ñn tu'un ni ka'an jíin-rí: Kasu va'a taká tu'un ni kaka'an ndé'usiá taja-ún, te ma cháa-ró, áchí. ⁵ Te ndajá'a já ní jini-ri kándii nuu mar jíin núu ñú'un, ni ndukani-ya ndáv'a-ya ichi ándévi. ⁶ Te jíin sé'vi I'a chakú ñé káni ñé kuiá, I'a ni sá'a andévi jíin táka ja ío inji, jíin ñúyívi jíin táka ja ío inji, jíin mar jíin táka ja ío chíi, jíin sé'vi máa-yá, ni ka'an téyí-yá ja má kúkuéé-ga kivi. ⁷ Ko kivi já ká'an ndajá'a usiá, nú ná xndé'e-ya corneta, yúan-na te skíkuu tu'un sa'í Dios nátu'un ni kastu'ún-yá nuu mozo-ya, cháa ni kajani tu'un-ya. ⁸ Te tu'un ni jini so'o-ri ichi ándévi, ni ka'an tuku jíin-rí: Kuá'an, te ki'in-ró tutu núña inji nda'a ndajá'a-yá ja kándii nuu mar jíin núu ñú'un, áchí. ⁹ Te ni ja'an-ri nuu ndajá'a-yá-ún, te ni ka'an-ri jíin-yá ja ná kuá'a-ya tutu-ún nuu-rí. Te ni ka'an-ya jíin-rí: Ki'in te kee-ro, te ku'ua chíi-ró sá'a, ko yu'u-ro, chí kuvixi ná-tu'un sá'a nduxi, áchí-ya. ¹⁰ Te ni ki'in-ri tutu inji nda'a ndajá'a-yá. Te ni yee-rí. Te ni kuvixi inji yu'u-rí nátu'un sá'a nduxi, ko nuu ní kókó-rí, te ni ku'ua chíi-ri ni sá'a. ¹¹ Te ni ka'an-ya jíin-rí: Jínu ñú'un já ingá jínu kani-ró tú'un nuu kuá'a ñúu, jíin núu kuá'a ñayivi, jíin núu kuá'a yú'u, jíin núu kuá'a rey, áchí-ya.

Ndi'uy testigo-ya

11 Te ni ni'in-rí ñn nuñí nátu'un kaa ñn vara. Te ni kachí jíin-rí: Ndukuiñi, te chikuá'a-ro vé'e ij Dios, jíin altar, jíin táka ja káchiñú'un-i-ya yúan. ² Ko skéndoo-ró ndú'a yata vé'e ij, ma chíkuá'a-ro. Chí a ni ja'a-ya núu ñayivi sñn nación, te uy xiko uy yoo kuañú-i sikí ñúu ij. ³ Te kuá'a-ri tu'un nuu ndé'uy testigo-ri ja káni-de tu'un ja mil uy ciento uní xiko kivi, te ku'un-de sa'ma costal. ⁴ Chaa yá'a kákuu uy yunu olivo jíin úy candelero ja ká'jin nuu Dios, I'a xíin ñúyívi. ⁵ Te nú ndé ñn kuní sá'a ndiva'a jíin-de, te kenda ñu'un yu'u-dé, te naa ij já kábito u'y tá'an jíin-de. Te nú ndé ñn kuní sá'a ndiva'a jíin-de, te néni kúu súan. ⁶ Chaa yá'a kuu kasu-de andévi náv'a a ma kúun-ga sau ñé kivi káni-de tu'un. Te suni kándiso tíñu-de ja táka nducha nduu niñi sá'a-de. Te kuu stévi-de ñuyívi jíin táka kue'e, ñasaa jínu kákuu inji máa-de. ⁷ Te onde nú ni jinu ni jani ndaa-de tu'un, yúan-na te nana kití kándeé inji

tunchi-ún. Te ndonda-tj sikí-dé. Te kuatá'an-tj jíin-de. Te kundéé-tj jíin-de te ka'ni-tj-de. ⁸ Te ndiyi-ún kundaa-ini nuyá'u nuu ká'nu-ún, ja skúnání yátá-yó núu Sodoma jíin núu Egipto, te nuu-ún, ni jil' Jito'o-yo jiká cruz. ⁹ Te ñayivi táká tata, taká nuu, taká yu'u, taká nación, nde'é ndé-i ja káva ndiyi-ún unj kivi yósáva. Te ma kuá'a-i tu'un yuji-de. ¹⁰ Te ñayivi káxiukú iní ñuyivi, kusij iní-i kuni-i-de. Te sá'a-i ñin viko. Te kuá'a-i regalo nuu tá'an-i. Chi uu chaa ni kajani tu'un Dios xaan ni xndó'o-de ñayivi káxiukú iní ñuyivi. ¹¹ Te onde nuu ni jinu unj kivi yósáva, te Dios, ni nachu'un táchi-yá-de, te ni nachaku tuku-de. Te ni kanduko-de. Te ni kayu'u xaan ñayivi ní kajini nuu-dé. ¹² Yúan-na te ichi ándévi ní kajini so'o-de ñin tu'un jaa ja ní ka'an jíin-de: Kaa kikoyo-ró ichi yá'a, áchí. Te ñayivi, ja kájito u'u-i-de, ni kajini-i ja ní káyo-de kája'an-de andévi jíin má'ñú vikó. ¹³ Te máá hora-ún ni taan xaan. Te sava nuu-ún ni jungoyo. Te jíin nútáan ni kaji'i usia mil ñayivi. Te sava-ga-i ni kayu'u-i. Te ni kanakana jaa-i Dios andévi. ¹⁴ Te tundó'o uu, a ni ja'a kua'an. Te a yani kii tundó'o unj.

Corneta sandi'f-na

¹⁵ Te ndajá'a usiá, ni xndé'e-ya corneta-ya. Te ni jo tu'un jaa iní andévi ní kaka'an: Taká nuu iní ñuyivi, a ni nduu nuu máá Tatá-yo Dios jíin Cristo-ya, te tá'u-yá tiñu nñ káni nñ kuiá, áchí. ¹⁶ Te ndé'okó kuun cháa ñá'nu ja káxiukú mesa-de nuu Dios, ni kajukuiñi jít-de. Te ni kachiñú-ún-de Dios: ¹⁷ Táta Dios, I'a tñin taká poder. A ío-ní vina, te ni jo-ní sáá, te koo-ní. Te ná kúta'u-ná nuu-ní ja ní kejá'a-ní tá'u-ní tiñu nuu-í jíin fuerza ni'in máá-ní. ¹⁸ Ni kandonda vaá taká ñayivi, kákiti iní-i. Ko ni kití iní máá-ní, te ni jaa kivi já kúnda tiñu taká ndiyi, jíin já kuá'a-ní ja kúta'u mozo-ní, chaa ni kajani tu'un-ní, jíin núu ñayivi ndóo, jíin núu ñayivi kájandatu nuu-ní, kúu nuu ñayivi lúli te kúu nuu ñayivi ñá'nu, te xnáa-ní ñayivi kástévi ñuyivi, áchí-de. ¹⁹ Yúan-na te ni nuña ve'e ij Dios onde andévi. Te ni jini-ri jany já nú'un tutu contrato iní, te ndeyú, te ká'an taja, te táan, te xaan kúun ñíñí.

Tu'un ña'an jíin kóo

12 Te ichi ándévi ní kenda ñin tuni ñá'nu. ñin ñasí'í nú'un-ña ndíkandii náty'un sa'ma, te yúxndii ja'a-ña sikí yóo, te xini-ña nú'un ñin corona ja uxí uu tiñuú xini. ² Te nú'un se'e-ña. Te ni nde'e kó'o-ña já já'ncha káku se'e-ña, jatú-ña já skáku-ña-í. ³ Te ni kenda inga tuni ichi ándévi. Te ni jini-ri ñin koq kuá'a ká'nu. Te ío usia xini-tj jíin uxí ndiki-tj. Te ndé'usiá xini-tj nú'un corona. ⁴ Te jíin sú'ma-tj ni stáa-tj ñin tercera parte tiñuú xini ní kajungoyo iní ñuyivi. Te koq ká'nu-ún, ni jukuiñi-tj núu ñá'an skáku se'e-ún, nává'a kókó-tj se'e-ña nú ná káku-í. ⁵ Te ni skáku-ña ñin se'e yíi ja tá'u-í tiñu nuu ndivii nación jíin bastón kaa. Te se'e yíi-ña-ún ni ndaa-i kua'an-i nuu kanchaa Dios mesa-ya ní sá'a-ya.

⁶ Te ni jinu ñasí'í-ún kua'an-ña núu nú'un té'é, nuu ío ñin lugar ni sáty'a Dios. Yúan kunchaa-ña ñin mil uu ciento unj xiko kivi, kundito-ya-ña. ⁷ Te ni jo guerra iní andévi. Miguel jíin ndajá'a-ya, ni kajatá'an-i sikí kóo, te koq-ún jíin ndajá'a máá-tj ni kajatá'an-tj jíin-yá. ⁸ Te tú ní ká kundéé-tj, ni tuká ní ni'in-tj lugar kuxiukú-tj iní andévi. ⁹ Te ni kiñi'in-ya kóo ká'nu-ún kua'an-tj. Koq onde aná'an kúu-tj, ja nání-tj kui'na jíin Satanás, ja xndá'u-tj ndivii ñayivi. Ni súnava-ya-tj kua'an-tj sikí ñuyivi, te suni ni súnogoyo-ya taká ndajá'a-tj jíin-tj. ¹⁰ Te ni jini so'o-ri ñin tu'un jaa iní andévi ní ka'an: Vina te Dios, náma-ya yóo. Te jíin poder tá'u-yá tiñu iní nuu-ya. Te Cristo-ya, ndiso tiñu-ya. Chi a ni kini'in-ya máá já sáty'ún sikí taká ñani-yo kuá'an, ja ndúu núu-ni jikán kuachi sikí-dé nuu Dios máá-yó. ¹¹ Te jíin niñi Lélú-ún ni ká kundéé-de jíin-tj, jíin tú'un ni kajani ndaa-de, chi tú ní kúndá'u iní-de máá-de vasa ná kúu-de. ¹² Ja yúan ná kóo siñ iní-ro, róo andévi jíin taká ja káxiukú jián. Ko naká ndá'u kuu róo ja káxiukú iní ñuyivi jíin mar. Chi ni kuun kui'na kuja nuu-ro, te kití xaan iní, chi jini ja yakú-ni kivi kúkuu. ¹³ Te nuu ní jini koq-ún ja ní súnava-ya-tj sikí ñuyivi, te ni chindikin-tj ñá'an ní skáku se'e yíi-ún. ¹⁴ Te ni ni'in-ña uu ndijin ná'nu yachókó, nává'a ndéché-ña káku-ña núu kóo-ún, te ki'in-ña onde nuu nú'un té'é, nuu kunchaa-ña ñin tiempo, jíin yakú-ga tiempo yósáva. ¹⁵ Te iní yu'u kóo-ún ni jichá nducha náty'un yucha, kua'an yata ñá'an-ún, nává'a tene-ña sá'a-cha. ¹⁶ Ko nú'un, ni chindéé ní chituu ña'an-ún. Chi nú'un-ún ni ndika yu'u, te ni jini-ni yucha ja ní kana iní yu'u kóo-ún. ¹⁷ Yúan-na te ni kití xaan iní koq-ún sikí ñá'an-ún. Te ni kee-tj kuákuatá'an-tj jíin sáva-ga se'e-ña já káskikuu-i tiñu tá'u Dios, jíin já kajani ndaa-i tu'un Jesucristo.

Uu kiti xaan

13 Te ni kandij-ri nuu ñití yú'u mar. Te ni jini-ri ja chíi mar ni kenda ñin kiti já ío usia xini-tj jíin uxí ndiki-tj. Te ndiki-tj nú'un uxí corona. Te xini-tj yóso ñin sé'vi tú'un ñáá. ² Te kiti ní jini-ri-ún káa-tj náty'un ñin kuiñi, te ja'a-tj náty'un ja'a yíi, te yu'u-tj náty'un yu'u ndíka'a. Te nuu-tj, ni ja'a koq ká'nu-ún poder máá, jíin mesa máá, jíin tiñu ñá'nu ndiso. ³ Te ni jini-ri ja ní tuji ñin xini-tj náty'un a yani kuu-tj jíin. Ko nuu ní tuji xaan-ún ni nduva'a. Te ni kánaa iní ndivii ñayivi ní kajini-i, te ni káindikin-i yata kiti-ún. ⁴ Te ni kachiñú-ún-i koq ká'nu-ún, chi ni ja'a-tj poder-tj núu kiti-ún. Te suni ni kachiñú-ún-i kiti-ún te ni kaka'an-i: Ndéja kétá'an jíin kiti yá'a, te ndéja kánda kuatá'an jíin-tj, áchí-í. ⁵ Te ni ni'in-tj tu'un ja ká'an-tj tú'un téyíi jíin tú'un ndiva'a. Te ni ni'in tiñu-tj já tá'u tiñu-tj uu xiko uu yoo. ⁶ Te ni ndika-tj yú'u-tj. Te ni ka'an ndiva'a-tj sikí Dios. Te ni kaji-tj sé'vi-yá, jíin vé'e-ya, jíin ja káxiukú iní andévi. ⁷ Te suni ni ni'in-tj tu'un ja kuatá'an-tj jíin ñayivi ndóo, te kundéé-tj. Te suni ni ni'in tiñu-tj já ndonda-tj sikí taká tata, jíin taká nuu, jíin taká yu'u, jíin taká nación. ⁸ Te

ṭaká ñayivi káxiukú iní ñuyivi, chiñú'un-i-tj, yuán kúu ñayivi já tú káyoso s'v'í-i nuu tutú chakú máá Lélú, I'á ni jil'. Te onde té jukuiñi-ga ñuyivi káyoso-í. ⁹ Chaa ío so'bo, ná kúni so'bo-de. ¹⁰ Nú ndé chaa kasu-de tá'an-de, suni nandasu máá-de. Te nú ndé chaa ka'ni ndíyi jíin yuchí, suni jíin yuchí kuu máá-de. Jíin tú'un yá'a níni ná kuíñi ñi'in ñayivi ndóo, te ná kándija va'a-i. ¹¹ Yuán-na te ñi jini-rj nuu ingá kiti já ní kana-tj chí ñu'un. Te ío uu ndiki-tj nátu'un ndiki lélú, te ká'an-tj nátu'un ñin koo ká'nu. ¹² Te nuu kiti ñin, suni ñin núu-ni ñi ndiso tíñu-tj. Te sá'a-tj já táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, ná chiñú'un-i kiti xnáñúú, kiti ní nduva'a nuu ní tuji xáan-tf-ún. ¹³ Suni sá'a-tj tiní tuni ñá'nu. Te ñi kajini ñayivi já ní skúun-tj ñu'un ichi ándiví ní chaa nuu ñu'un. ¹⁴ Te xndá'ú-tj táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, jíin tuni já sá'a-tj núu ingá kiti-ún. Te tá'ú-tf tiñu nuu táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, ja ná sá'a-i ndoso kiti ní tuji jíin yuchí te ñi nachaku. ¹⁵ Te suni ñi ja'a-ya tú'un ja chú'un-tj tachí iní ndoso kiti, náv'a kuu ka'an ndoso-ún, te ka'ni-tf táka ñayivi já tú kákuñi-i chiñú'un ndoso kiti. ¹⁶ Te táka ñayivi, ja lúl jíin já ñá'nu, ja kúká jíin já ndá'ú, mozo jíin já kájika ndicha-na, ná kóso ñin-ni tuni ndavá'a-i xí cháan-í, sá'a-tj. ¹⁷ Te ñi ñin ñayivi, ma kúu kuaan-i, ni ma kúu xikó-i nú tú ncháa tuni-ún-i, ja kúu s'v'í kiti-ún xí número s'v'í-tf. ¹⁸ Yá'a ío tu'un ndichí. Ja júku'un iní, ná ká'u-i número kiti-ún, chí número ñin chaa kúu. Te número kiti-ún kúu iñu ciento uní xiko iñu.

Máá Lélú Dios jíin ñayivi ní nakuaan-ya

14 Te ñi nde'é-rí, te ñi jini-rj kándij máá Lélú xiní yúku Sion. Te ío ciento uu xiko kuun mil ñayivi ká'jin jíin-yá. Te chaan-í ncháa s'v'í Táa-ya. ² Te ichi ándiví ní jini so'o-rj ñi ka'an ñin tu'un nátu'un ñé'in nducha kuá'a, xí nátu'un ká'an taja ní'in. Te ñi jini so'o-rj ndusu yaa nání arpa ja káchaa chaa. ³ Te káji-ta-de ñin yaa jáá núu mesa tá'ú-yá tiñu, jíin núu ndíkuun kiti, jíin núu cháa ñá'nu. Te tú ni ñin-i kuu kutu'a-i yaa-ún, chí máni máá ciento uu xiko kuun mil chaa ñi nakuaan-ya iní ñuyivi. ⁴ Chaa yá'a kákuu ja tú ní kásachá'an-de máá-de jíin ñás'f'. Chi chaa jáa chaa kútu kákuu-de. Chaa yá'a káindik'in-de yatá máá Lélú, nú ndéni ñi kuu iní-ya kí'in-ya. Te ma'ñú sáva-ga-i ñi nakuaan-ya cháa yá'a jíná'an-de, nátu'un se'e núu kákuu-de nuu Dios jíin núu máá Lélú. ⁵ Te yu'u-dé tú ní kenda tu'un tú'ún, chí chaa tú káchá'an kákuu-de nuu Dios.

Tundó'o kivi kii juicio

⁶ Te ñi jini-rj inga ndajá'a já ndéché-yá sava ma'ñú ándiví. Te ndiso-ya tú'un va'a ja má náa kúti. Te kani-ya tú'un-ún nuu táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, nuu táka nación, jíin núu táka tata, jíin núu táka yu'u, jíin núu táka ñayivi. ⁷ Te ñi ka'an jaa-ya: Kuandatu nuu Dios, te nakana jaa-ró-yá. Chí hora ja sánda-ya, a ñi kuyani

chaa. Te ná chiñú'un-ró I'á ñi sá'a andiví, jíin ñuyivi, jíin mar, jíin táka sóko ndúcha. Achí-ya. ⁸ Yuán-na te ñi chaa inga ndajá'a, te ñi ka'an-ya: Ñi naa ná'in Babilonia, ñuu ká'nu, chí nátu'un ñi ja'a vino ja tiní xa'an iní ñi kajini táka nación. ⁹ Te ndajá'a uní, ñi ndik'in-ya uu-ga. Te ñi ka'an jaa-ya: Nú ndé ñayivi chiñú'un kiti-ún jíin ndosó-tj, xí kúnchaa tuni-tj cháan-í, xí iní nda'a-í, ¹⁰ te jíin ñin tu'un yatá kúu ja ñayivi-ún ko'o-i vino ja kiti iní Dios, ja ní jati-ya iní ko'o kiti iní-ya. Te kayu-i jíin ñu'un, jíin azufre, kuni jíin núu táka ndajá'a ndóo, jíin máá Lélú. ¹¹ Te ñu'ma ja kákuu-i-ún, kana ñé káni ñé kuiá. Te ñayivi káchiñú'un kiti-ún jíin ndosó-tj, jíin ñayivi kí'in tuni s'v'í-tf-ún, ma ndetátú kuti-í ndúú ñúú. ¹² Jíin tú'un yá'a níni ná kuíñi ñi'in ñayivi ndóo, ja káandatu-i tiñu ñi tá'ú Dios, te káandija-i nuu Jesús. ¹³ Te ñi jini so'o-rj ñin tu'un ja ní ka'an jíin-rí ichi ándiví. Chaa tu'un yá'a: Xáan ndatu táka ndíyi ja kúu iní nda'a máá Tatá Dios onde vina te ñé-gá kua'an-yo. Jandáa, chí ndetátú-i ja ní kasátiñu-i. Te tiñu-i-ún kí'in-ni jíin-i, áchí Espiritu. ¹⁴ Te ñi nde'é-rí. Te ñi jini-rj ñin viko kujin. Te nuu viko-ún kánchaa ñin I'á ja á kuni koo máá Sé'e chaa. Te ñu'un ñin corona oro xini-yá. Te tñin-ya ñin jóso. ¹⁵ Te ñi kenda inga ndajá'a-yá iní ve'e ij, te kána jaa-ya xiní I'á kánchaa nuu viko: Kachi'i-ní jóso-ní, te ka'ny-ní. A ñi jaa hora ka'ny-ní, chí ja káa nuu ñu'un, a ñi kuaan, áchí-ya. ¹⁶ Te I'á kánchaa nuu viko, ñi kachi'i-ni-ya jóso-ya iní ñuyivi. Te ñi ndí'i ja káa nuu ñu'un ñi ta'ny. ¹⁷ Te ñi kenda tuku inga ndajá'a-yá iní ve'e ij já kánchaa iní ándiví. Te suni kándá'a-yá ñin jóso xa'an. ¹⁸ Te ñi kenda inga ndajá'a-yá nuu altar. Te ndiso tíñu-ya siké ñu'un. Te ñi kana jaa-ya xiní ndajá'a tñin jóso xa'an: Kachi'i jóso xa'an-ro, te nastútú-ro tikukú uva káa nuu ñu'un, chí a ñi kajichi, áchí-ya. ¹⁹ Te ndajá'a-ún, ñi kachi'i-ya jóso xa'an-ún iní ñuyivi. Te ñi nastútú-yá tikukú káa nuu ñu'un. Te ñi chúku-yá tikukú-ún nuu taxín uva. Yuán kúu ñin tu'un yatá ndasa kiti iní Dios. ²⁰ Te ñi taxín uva-ún ichi yatá ñúu. Te iní nuu taxín-ún ñi jika ñin yucha niñi ní ja onde nuu ñu'un freno yu'u caballo. Te ñi jika nátu'un uní ciento kilómetro.

Usia kue'e sandi'f-na

15 Yuan-na te ñi naa iní-rj ñi nde'é-rí inga tuni ñá'nu ichi ándiví, kúu usia ndajá'a-yá kándiso usia kue'e sandi'f-na. Chí nú ñi jinu kue'e yá'a, te ma kiti-ga iní Dios. ² Te suni ñi jini-rj ñin nátu'un mar nátu'un vidrio ja ní saka nuu jíin ñu'un. Te ñayivi ní kákuñeé jíin kiti-ún, jíin ndosó-tj, jíin tuni-tj, jíin número s'v'í-tf, ká'jin-i yu'u mar vidrio-ún. Te káñin-i yaa nání arpa Dios. ³ Te kájita-i yaa Moisés mozo Dios, jíin yaa máá Lélú. Tiñu ñá'nu jíin tíñu luu sá'a-ní, Táta Dios. Máá-ní tñin táka poder. Ichi ndaa ichi ndóo kákuu ichi-ní. Te máá-ní kúu rey táka ñayivi ndóo. ⁴ Ndéja tú yú'ú ní te tú nákana jaa s'v'í-ní núsáa Táta. Chí máá ñin ní kúu I'á ij. Táka nación, chaa-i te chiñú'un-i ní, chí ñi ndenda ndijin modo sánda-í. Achí-i. ⁵ Yuán-na te ñi

nde'é-rí. Te ichi ándíví ní jini-ri ja núña cuarto ij xáan íchi iní ve'e ij, máá nú kenda tu'un ndaa. ⁶ Te iní ve'e ij yúan, ni kenda usiá ndajá'a kándiso-ya usiá kue'e xaan, te káñu'un-ya sá'ma kuíjin kiyí, jíin sánchijí oro káinu'ni jiká-yá. ⁷ Te ñin ja kúun kítí ni ja'a-tj usiá ko'oro nuu ndí'usiá ndajá'a. Te ko'oro-ún ñú'un chítú nátu'un jíin tú'un kití iní Dios, I'a chakú ñí káni ñí kuiá. ⁸ Te ni ndii ncháa Dios jíin fuerza-ya. Te ñu'ma-ún, ni chítú ndí iní ve'e ij. Te tú ní kúu kivi ni ñin ñayivi iní ve'e ij-ún, chi onde ná ndí'usiá kue'e ja kándiso ndí'usiá ndajá'a-yá.

Usiá ko'oro ñú'un tu'un kití iní Dios

16 Te iní ve'e ij-ún ni kenda ñin tu'un jaa, ni jini so'oro-ri ni ka'an jíin ndí'usiá ndajá'a-yá: Kuán-goyo, te kachá nuu-ro ndí'usiá ko'oro ja káñu'un tu'un kití iní Dios ná júngoyo sikí ñuyívi, áchí. ² Te kua'an ndajá'a ñin, te ni koyo-ya ko'oro-yá sikí ñuyívi. Te ñayivi ja ncháa tuni kiti xáan-ún nuu, jíin ja káchiñú'ún ndosó-tj, ni kata'an-i ñin kue'e iní xaan. ³ Te ndajá'a úy, ni koyo-ya ko'oro-yá nuu mar. Te ni nduu-chá nátu'un niñi ndíyi. Te taká kiti káyi'i chijí mar, ni kaji'i-tj. ⁴ Te ndajá'a uní, ni koyo-ya ko'oro-yá sikí yúcha, jíin sikí taká sóko ndúcha, te ni nduu-ni niñi. ⁵ Te ni jini so'oro-ri ni ka'an ndajá'a ndúcha-ún: Táta, I'a ij kúu-ní, I'a ío vina, I'a ni jo sáa. Te I'a ndaa kúu-ní, chi ni sánda ndaa-ní taká tiñu yá'a, ⁶ chi ñayivi yá'a, ni kajachá-i niñi cháa ndoo, jíin niñi cháa kájani tu'un-ní, te vina ja'a-ní niñi ná ko'oro-i. Te súan ná náko'oro-i. Achí-ya. ⁷ Te ni jini so'oro-ri ni ka'an inga tu'un onde altar. Jandaa, Táta Dios, máá-ní tñin taká fuerza, máá-ní sánda ndaa-ní, sánda ndija-ní taká tiñu. ⁸ Te ndajá'a kúun, ni koyo-ya ko'oro-yá sikí ndikandii. Te ni ni'ñin tiñu ndikandii-ún ja jíin ñú'un te ka'mu taká ñayivi. ⁹ Te taká ñayivi, vasa súan ni kakayu-i ja ní'ni xáan, ko tú ní kánakani iní-i, ni tú ní kánakana jaa-i Dios, chi sasua ni kaka'an ndiva'a-i sikí-yá ja ní ja'a-ya kué'e yá'a sikí-í. ¹⁰ Te ndajá'a ú'un, ni koyo-ya ko'oro-yá nuu mesa nuu tá'ú tiñu kiti xáan-ún, te nuu tá'ú-tj tiñu ni kuña. Te taká ñayivi, ni kanakaji yí'i-yá ja kájatuy-i. ¹¹ Te ni kaka'an ndiva'a-i sikí Dios andívi, ja kájatuy-i jíin ja káta'an-i kue'e, ko na tú ní kánakani iní-i tiñu ni kasá'a-i. ¹² Te ndajá'a iñú, ni koyo-ya ko'oro-yá sikí yúcha kánu Eufrates. Te ni ichi yúcha-ún, náva'a koo tu'a ichi kíkoyo rey, ichi núu kána ndikandii. ¹³ Te ni jini-ri ja iní yu'u koo kánu, jíin yú'u kiti xáan, jíin yú'u cháa jáni tu'un tú'ún, ni kenda uní tachí kini ná-tu'un sa'va. ¹⁴ Chi tachí kini kákuu, te kasá'a tuni. Te kenda nuu taká rey ñuyívi, te stútú-ni-de ja koo guerra kivi kánu máa Dios, I'a tñin taká poder. ¹⁵ Kuni so'oro chi ncháa-ri nátu'un ñaku'ina. Xáan ndatu koo ñayivi ndíto, jíin ja ndíto-i sa'ma-í, náva'a tú kaka víchí líi-í, te tú kuka nuu-í nuu sáva-ga-i, áchí-ya. ¹⁶ Te ni kasá'a tachí kini ja ní kakutútú-de ñin ndu'a ja núu yú'u hebreo nání Armagedón. ¹⁷ Te ndajá'a usiá, ni koyo-ya ko'oro-yá ichi núu tachí. Te iní ve'e ij ándívi jíin núu mesa tá'ú-yá tiñu ni kenda ñin tu'un ni ka'an jaa: A ni kuu, áchí. ¹⁸ Yúan-na

te ni ndeyu. Te ni ni'ñin. Te ni ka'an taja. Te ni tñan xaan ñú'un ja ná té koo-ga onde kivi ní tuu nuu cháa iní ñuyívi. ¹⁹ Te ñuu kánu-ún ni ndata sáva uní pedazo. Te ni ndua taká ñuu iní taká nación. Te ni nukuy'un iní Dios ñuu kánu Babilonia ja kuá'a-ya kó'oro ja ñú'un tu'un kití xaan iní-ya ná kó'oro ndí'i-i. ²⁰ Te taká isla ni kajinu kaja'an. Te taká yuku, tuká ndijin íin. ²¹ Te ichi ándívi ní júngoyo ñíñi nánu nátu'un uu xiko kilo ná ñin ná ñin. Te taká ñayivi, ni kaka'an ndiva'a-i sikí Dios ja sikí túndó'oro ñíñi-ún, chi ñin túndó'oro xaan ní kuu.

Kivi xnáa-yá ñuu Babilonia

17 Yúan-na te ni chaá ñin ja usiá ndajá'a-yá ja ní kándá'a usiá ko'oro. Te ni ka'an-ya: Ña'an te ná stá'an-ri nuu-ro ndasa kunda tiñu sikí ñá'an kuáxan ja kánchaa-ña núu ndúcha kuá'a, ² chi taká rey ñuyívi ni kasáténé-de jíin ñá'an-ún. Te taká ja káxiukú iní ñuyívi ni kanajini jíin tú'un kuáxan máa-ña, áchí-ya. ³ Te jíin Espiritu ni jaka-ya rúy ni ja'an-ri onde nuu ñú'un té'é. Te ni jini-ri ñin ña'an yóso-ñá ñin kiti kuá'a. Te kiti-ún, ndíso-tj kuá'a s'v'í tú'un ndiva'a. Te ío usiá xini-tj te uxí ndiki-tj. ⁴ Te ña'an-ún, ñú'un-ña sá'ma kuá'a jíin sá'ma kuá'a tándí'í. Te suni ñú'un-ña oro, jíin yúu lúu, jíin perla. Te tñin-ña ñin ko'oro oro ñú'un chítú jíin tú'un ñáa, jíin tú'un chá'an ja tñin iní-ña. ⁵ Te chaan-ñá ncháa ñin s'v'í, ñin tu'un sa'í: Ñuu kánu Babilonia, náa ja kasáténé jíin ja kasá'a tiñu ñáa iní ñuyívi yá'a, áchí. ⁶ Te ni jini-ri ña'an-ún ja nájini-ña jíin niñi ñayivi ndoo jíin niñi ñayivi ní kaji'i ja sikí tú'un Jesús. Te ni naa xáan iní-ri ni nde'é-rí nuu-ñá. ⁷ Yúan-na te ni ka'an ndajá'a-yá-ún: Naja náa iní-ro. Máa-rí kachi-ri nuu-ro tú'un sa'í ñá'an-ún, jíin kiti yóso-ñá, kiti ja ío usiá xini-tj te uxí ndiki-tj. ⁸ Te kiti ní jini-ro, ni jo-tj núu. Ko tú ío-tj vína. Te nana-tj kii-tj iní tunchi kúnú. Te kí'in-tj núu tá'nu ndatu-tj. Te taká ñayivi káxiukú iní ñuyívi, ja tú káyooso s'v'í-i nuu tutú chakú onde kivi ní jukuiñi ñuyívi, naa iní-i nde'é-i nuu kiti ja ní jo-tj núu, te tú ío-tj vína, te koo-tj. ⁹ Te nú túu ndíchí ñin cháa, ma kúu jukuy'un iní-de tu'un yá'a. Usiá xini-tj kákuu usiá yuku, te sikí yúku-ún kánchaa ña'an-ún. ¹⁰ Te suni kákuu usiá rey. Te u'un-de a ni kanaa-dé. ñin-de ío. Te té chaá-ga inga-de. Te nú ni chaá-de, jínu ñú'ún ja yakú-ni kivi kunchaa-de. ¹¹ Te kiti ja ní jo núu te tú ío-tj vína, máa-tj kúu rey uná. Te ñin tá'an ja ndí'usiá-de kúu-tj. Te kí'in-tj núu tá'nu ndatu-tj. ¹² Te ndí'uxí ndiki ní jini-ro, kákuu uxí rey ja té tá'ú-ga-de tiñu. Ko máa-de jíin kiti-ún, tá'ú-de tiñu ñin hora-ni. ¹³ Te rey-ún, ñin núu-ni tu'un kájani iní-de. Te naku'a-de poder jíin tiñu kándiso-de nuu kiti. ¹⁴ Te kuatá'an-de jíin máa Lélú. Te Lélú-ún, kundéé-yá jíin-de jíná'an-de, chi jito'oro nuu taká jito'oro kúu-ya, te Rey nuu taká rey kúu-ya. Te ñayivi ká'jin jíin-yá kákuu ja á ni kana-ya xini-í, te a ni kaji-ya-í, te ñayivi káandíja va'a kákuu-i, áchí-ya jíin-rí. ¹⁵ Te ni ka'an-ga-ya: Ni jini-ro ja kánchaa ña'an kuáxan-ún sikí kuá'a ndúcha. Te nducha kuá'a-ún kákuu ñayivi tñin ñuu, tñin nación, tñin yu'u.

¹⁶ Te ndí'uxí ndíkí kítí ní jini-ro-ún, máa-de jíin kítí, chí koto u'u-de ña'an kuáxán-ún, te xnáa-dé-ña, te sávichí líi-dé-ña, te kaji-dé kuñu-ña, te ka'mu-de-ña jíin ñú'un. ¹⁷ Chí Dios, súan nì ská'an-ya-dé ja ñin núú-ni kájani in-i-de, te naku'a-de tiñu kándiso máa-de nuu kítí-ún. Te súan ná sá'a-de ja kúu iní máa-yá onde kivi skíkuu taká tu'un Dios. ¹⁸ Te ña'an ní jini-ro-ún kúu ñuu ká'nu ja tá'ú tiñu nuu taká rey ñuyívi.

18 Yuán-na te nì jini-rí nì kuun inga ndajá'a ní kii-ya ichi ándívi, ndiso téyíi-yá poder. Te nì ndii ncháa nuu ñú'un jíin ndúa-yá. ² Te nì ka'an jaa-ya: Nì naa ndíja Babilonia ñuu ká'nu. Te nì nduu ve'e kui'ña. Yuán káxi-ukú taká tachí kíni. Suni yúan káxiukú ndívi tísaa chá'an já kájito u'u-yo-tí. ³ Chi taká ñayívi, nátu'un vino nì kají'i-i ko'o já tiní xañ iní ñuu-ún. Te taká rey ñuyívi, nì kasáténé-de jíin-ña. Te cháa kájaan káxikó iní ñuyívi, nì sákúká-ña-dé jíin taká ndatíñu luu kaní iní máa-ña, áchí-ya. ⁴ Te nì jini so'o-rí inga tu'un ichi ándívi, ja ní ka'an: Kuxio nuu-ña jíná'an-ró, chí ñayívi máa-rí kákuu-ró, te ma kivi nduu-ro jíin kuáchi-ña, náv'a tú ta'an-ro kué'e ta'an-ña. ⁵ Chi kuáchi-ña a nì jaá xiko onde ándívi, te nì nuku'un iní Dios ja sá'a-ña tíñu ñáa. ⁶ Cha'u nuu-ña, nátu'un nì ja'a-ña núu sáva-ga-i. Te kaa-ga ku'a-ró núu-ña nú ndasa káa tiñu nì sá'a máa-ña. Te iní ko'o já ní ja'a-ña ní kají'i-i, suni iní-ún ná káa nuku'un ko'o-ña. ⁷ Nátu'un nì sátéyíi-ña máa-ña, te nì sá'a-ña tiní kuáchi, suni súan ku'a xndó'o-ró-ña já ndé'e-ña. Chí áchí-ña jíin máa-ña: Máa-rí kúu ña'an tá'ú tíñu, nasu ñá'an viuda kúu-rí, te ma ndé'e kuti-rí, áchí-ña. ⁸ Ja yúan nú ñin kivi te kii tundó'o sikí-ña. Kuu ndívi, nde'e kó'o-ña, kii tama, te nduxia-ña jíin ñú'un. Chí nì'in téyíi káa máa Tatá Dios, I'a sándaá tiñu-ña. Achí. ⁹ Te taká rey ñuyívi já ní kajika téné-de jíin-ña te nì kajichaku kúká-de jíin-ña, nde'e-de te kana jíkó'o-de ja'a-ña kivi kuni-de ja kána ñu'ma kayu-ña. ¹⁰ Te kuiñi jíká-na-de ja yú'u-de sikí ja kayú-ña. Te ka'an-de: Xáan ndá'ú nì kuu ñuu Babilonia, vasa ñuu ká'nu kúu-ró núú. Ko nuu ñin hora te nì cháa juicio sikí-ro. ¹¹ Te taká cháa kájaan káxikó iní ñuyívi, nde'e-de te kana jíkó'o-de ja'a-ña. Chí tuká ni ñin ja kuáan tiñu xikó-de. ¹² Ndatíñu kúya'u kákuu oro, plata, yuu lúu, perla, sa'ma fino jíin sá'ma kuá'a tándíi, sa'ma tándíi jíin sá'ma kuá'a, taká yunu vixí, ndatíñu marfil jíin ndatíñu yunu lúu, cobre jíin káa jíin yúu ndáva. ¹³ Canela, jíin jí'o, susiá já'an xiko asun jíin susiá uá jíin susiá kutú, vino, aceite, yuchi fino, trigo, xndíkí, rí, caballo, jíin carreta, jíin mozo sátiñu sáni, jíin ñayívi. ¹⁴ Ndatíñu ja ní ndio iní-ro, a nì kuxio kua'an, te taká ndatíñu fino máa-ró jíin ndatíñu luu-ró, a nì naa, te ma nání'in kúti-gá-ro, áchí. ¹⁵ Te taká cháa kájaan káxikó ndatíñu yá'a, ja ní kákuu kúká-de sikí-ña, kuiñi jíká-na-de nuu-ña ja káyú'u-de tundó'o ta'an-ña. Te nde'e-de te kana jíkó'o-de. ¹⁶ Te ka'an-de: Xáan ndá'ú nì kuu ñuu ká'nu yá'a. Nì ñu'un-ña sá'ma fino jíin já kuá'a, jíin já ndíi. Te nì ñu'un-ña oro jíin yúu lúu, jíin perla. ¹⁷ Ko nuu ñin hora te nì naa íi taká ndatíñu kúká yá'a. Achí-de. Te taká

cháa xíin barco, jíin taká cháa jika jíin barco, jíin cháa jika nuu mar, jíin taká ja kásatiñu nuu mar, nì ka'jin jíká-na-de. ¹⁸ Te nì kajini-de ñu'ma ja kayú-ña. Te nì kákana jaa-de: Ndé inga ñuu kúu ja kétá'an jíin ñúu ká'nu yá'a, áchí-de. ¹⁹ Te nì kachu'un-de tikacha ñú'un xiní-dé. Te nì kande'e-de nì kákana jíkó'o-de: Xáan ndá'ú nì kuu ñuu ká'nu yá'a. Chí taká cháa nì ka'nav'a barco, nì kákuu kúká-de jíin taká ndatíñu ya'u ña-va-a-ña. Te nuu ñin hora te nì tucha íi. ²⁰ Ná ndúvatú iní-ro já ní ta'an-ña, róo ándívi, jíin taká róo ñayívi ndóo, cháa apóstol, jíin cháa kájani tu'un Dios. Chí Dios nì nani'in tá'an-ya jíin-ña já sikí róo. Achí-de. ²¹ Yuán-na te ñin ndajá'a ní'in, nì tñin-ya ñin yuu nátu'un ñin yosó ká'nu. Te nì skána-ya núu mar. Te nì ka'an-ya: Súan nì'in tuncháa Babilonia ñuu ká'nu, te ma núkuiñi kuti-gá. ²² Te ma kúni so'o-ga-ro ndusú yaá cháa kácha, ni cháa jita, ni cháa kátivi xkuili jíin corneta. Te ma ní'in-gá-ro ní ñin cháa sá'a taká ndatíñu, ni ja ní'in molino ma kúni so'o kuti-gá-ro. ²³ Te ma ndii ncháa-ga nuu-ro jíin ndúa linterna. Te ma kúni so'o-ga-ro ka'an yii jíin ñásíi. Chí cháa kájaan káxikó núu-ro, cháa káku'ña'nu iní ñuyívi ní kákuu-de, te jíin tíñu ñav'a nì xndá'ú-ro ndívi ñayívi. ²⁴ Te nuu-ña nì ndenda niñi cháa nì kajani tu'un Dios, jíin niñi ñayívi ndóo, jíin niñi taká ñayívi ní kaja'ni-i iní ñuyívi yá'a. Achí-ya.

Kivi nákana jaa-i Dios iní ándívi

19 Yuán-na te nì jini so'o-rí nì kuvaá ñin ñayívi kuá'a ichi ándívi, ja ní kaka'an-i: Xáan va'a Dios. Ná nákana jaa-yó-yá. Ná ká'an jínú'un-yó jíin-yá, chí nì nama-ya yóo jíin fuerza-ya. ² Chí sándaá va'a-ya jíin tú'un ndaa. Nì nakuxndíi-ya sikí ñá'an kuáxán-ún, ja ní stívi-ña ñuyívi jíin tú'un tiní iní-ña. Te nì nani'in tá'an-ya jíin-ña já ní jacha-ña niñi mozo-ya, áchí-i. ³ Te inga jínu nì kaka'an-i: Xáan va'a Dios, chí ñu'ma kayú-ña-ún, kána-ni ñí káni ñí kuiá, áchí-i. ⁴ Te ndí'okó kuun cháa ñá'nu jíin ndí'okó kítí nì kajukuiñi jítí-de nuu ñú'un. Te nì káchiñú'un-de Dios ja káncha-ya mesa tá'ú-yá tiñu. Te nì kaka'an-de: Amén, xáan va'a Dios, áchí-de. ⁵ Te onde nuu mesa-ún nì ka'an ñin tu'un: Taká róo mozo Dios máa-yó, jíin róo ja káandatu nuu-yá, kúu lúlí kúu ñá'nu-ró, ná nákana jaa-ró-yá, áchí. ⁶ Te nì jini so'o-rí nátu'un káka'an ñayívi kuá'a, nátu'un ní'in kua'a ndúcha, xí nátu'un ká'an taja: Xáan va'a Dios máa-yó, chí tá'ú-yá tiñu te tñin-ya taká poder. ⁷ Ná kúsi xáan iní-yo. Te ná nákana jaa-yó-yá. Chí a nì jaá kivi tándaa máa Lélú. Te ñásíi-ya, a ío tu'a-ña. ⁸ Te nì ní'in-ña tu'un ja kú'un-ña sá'ma fino ja ndóo ío te ndii ncháa. Chí sa'ma fino-ún kákuu tiñu ndaa nì kasá'a ñayívi ndóo, áchí. ⁹ Te nì ka'an ndajá'a-yá-ún jíin-rí: Chaa tu'un yá'a: Xáan ndatu kákuu ñayívi ní kana-ya xiní-i ja ná kín-goyo-i nuu ío xini tándaa máa Lélú, áchí-ya. Te nì ka'an-ga-ya jíin-rí: Yá'a kúu tu'un ndaa nì ka'an Dios, áchí-ya. ¹⁰ Te nì jukuiñi jítí-rí nuu já'a-yá ja chíñú-un-rí-ya núu. Te nì ka'an-ya jíin-rí: Ma sá'a-ró

súan. Chì suni mozo-ya kúu-ri jíin-ró jíin ñaní-ro já ká-jani ndaa tu'un Jesús. Ná chíñú'ún-ró máá Dios, áchí-ya. Chi tu'un ni ka'an ndaa Jesús kúu modo jáni-yó tú'un-ya.

I'a skíkuu tu'un jíin I'a ká'an ndaa

11 Te ni jini-ri ja núña andévi. Te ni kenda-ni ñin caballo kuíjin. Te I'a yóso-tí, nání-yá I'a ndaa, I'a skíkuu. Te jíin tú'un ndaa sándaag ndaa-ya te kuatá'an-ya. 12 Te nduchi-yá káa nátu'un yáá ñú'un. Te xini-yá ñú'un kua'a corona. Te yóso ñin s'í'v'í já ní ñin tú júku'un ini, chí máá-ni máá-yá jini. 13 Te yúsúkun-yá ñin tikachí níñi. Te nání-yá tu'un Dios. 14 Te ñin tikun'ni andévi, ni kandik-in-de-ya kája'an-de jíin-yá káyoso-dé caballo kuíjin. Te káñu'un-de sa'ma fino xa'an ja ío ndoo te kiya. 15 Te yu'u-yá kenda ñin machete xa'an, náva'a jíin machete-ún stují-yá taká ñayivi. Te tá'u-yá tiñu nuu-í jíin bastón kaa. Te kuañu-ya sikí uva kaxin-ya. Yúan kúu ja kití ini Dios, I'a tñin taká poder. 16 Te nuu tikachí-yá jíin núu sá'nda-ya yóso s'í'v'í yá'a: Rey nuu taká rey, te jito'o nuu taká jito'o, áchí. 17 Te ni jini-ri ñin ndaja'a já kandi-ya núu ndikandii, te ni kana jaa-ya jíin taká tisaag kándéché sáva andévi: Ña'an te ndutútú-ró núu kúxini-ró sá'a Dios ñá'nu, 18 náva'a kee-ro kúñu rey jíin capitán, jíin kúñu cha'a ni'in, jíin kúñu caballo jíin cháa káyoso-tí, jíin kúñu taká-ga ñayivi já kájika ndicha-ña jíin já kákuu mozo, ja lúli jíin já ñá'nu, áchí-ya. 19 Te ni jini-ri nuu máá kiti xa'an-ún jíin núu taká rey ñuyivi, ni kakutútú-de jíin soldado-de ja kuatá'an-de jíin I'a yóso caballo kuíjin jíin taká soldado-ya. 20 Te kiti xa'an-ún kua'an-ti preso jíin cháa ni jani tu'un tú'ún ja ní sá'a kua'a-dé tuni nuu-tí, te jíin tuni-ún ni xndá'u-de ñayivi ní káki'in tuni kiti-ún jíin já ní kachiñú'ún ndosó-ti. Ndúu cha'a yá'a, ni kenda-de kua'an chakú-de nuu laguna ñu'un ja kayú jíin azufre. 21 Te sava-ga cha-a-ún ni kaji'i-de jíin machete ja kenda yu'u I'a yóso caballo kuíjin. Te taká tisaag, ni kanda'a chji-ti ní kayee-tí kúñu-de jíná'an-de.

Tu'un sikí mil kuaí jíin juicio sikí kuí'na

20 Te ni jini-ri ja íchi andévi ní kuun ñin ndaja'a tñin-ya ndákáa tunchi kúnú xa'an, jíin ñin cadena ká'nu. 2 Te ni katñin-ya kóo ká'nu, ko'o áná'an, kiti kúu kui'na Satanás. Te ni ju'ni-ya-tí ja ná kúnú'ni-ti mil kuaí. 3 Te ni skévi-ya-tí kua'an-ti tunchi kúnú. Te ni jasú-ya-tí. Te ni sákútu-yá sikí-tí, jíin sello, náva'a tuká xndá'u-ga-ti taká nación. Chì onde ná jínu mil kuaí, yúan-na te jínu ñú'ún já ndají núndaag-ga-ti. 4 Te ni jini-ri tñin mesa. Te cha'a kaxiukú mesa-ún kákuu ja sándaag tiñu. Te suni ni jini-ri añu ñayivi ní kaxiti xiní, sikí já ní kajani ndaa-i tu'un Jesús jíin tú'un Dios, ni tú ní kachiñú'ún-i kiti-ún ni ndoso-ti, ni tú ní kajatá'u-i tu-ñi-ti kunchaa chaan-í, ni ini nda'a-í. Te ni kanachaku-i. Te ni katá'u-i tiñu jíin Cristo ñin mil kuaí. 5 Ñayivi yá'a kákuu ja náchaku xna'an-ga. Ko sava-ga ndiyi-ún, tú ní

kánachaku-i onde ná jínu mil kuaí. 6 Xáán ndatu koo ñayivi ndoo ja náchaku-i xna'an-ga. Ma kúu-i vuelta uu, chí sua nduu-i sutu nuu Dios jíin núu Cristo, te tá'u-i tiñu jíin-yá mil kuaí. 7 Te onde ná jínu mil kuaí-ún, te ndaji Satanás nuu kánde preso. 8 Te kenda xndá'u nación ká'io ndékúun lado ñuyivi, nuu Gog jíin nuu Magog, náva'a stútú ñayivi já kuatá'an-i. Te koo kua'a xa'an-í nátu'un ñití yú'u mar. 9 Te ni chakoyo-i onde ñí ñuyivi. Te ni kajikó ndúu-i nuu ká'jin taká ñayivi ndoo jíin nuu ja maní-í jíin. Ko Dios ni skúun-ya ñú'ún ichi andévi. Te ni kanduxia-i. 10 Te kui'na já ní xndá'u ñayivi-ún, ni skée-ya kuá'an nuu laguna ñu'un ja kayú jíin azufre. Te suni yúan kánde kiti xa'an-ún jíin cháa ni jani tu'un tú'ún. Te yúan ndo'o-de ndúu ñúu ñí káni ñí kuaí.

Tu'un mesa ká'nu kuíjin andévi

11 Te ni jini-ri ñin mesa ká'nu kuíjin, jíin I'a kánchaa mesa-ún. Te nuu máá I'a-ún ni kuxio ñuyivi jíin andévi. Te tuká ní ní'in núu kúxiukú. 12 Te ni jini-ri taká ndiyi, ja ñá'nu ja lúli, ká'jin-i nuu Dios. Te ni juña-ya taká libro. Te suni ni juña-ya ingá tutu nání libro chakú. Te ni sándaag-ya tiñu ndiyi-ún jíná'an-i, nú ndasa káa tu'un yóso núu tutú-ún, ná ñin ñin tiñu ni kasá'a-i. 13 Te nducha mar, ni naku'a-cha ndíyi ká'jin chji-cha. Te kue'e jíin infierno, ni kanaku'a ndiyi ja ká'jin. Te ni kakundaa kuachi-i ná tiñu ni kasá'a ñin ñin-i. 14 Te ni skée-ya infierno jíin kue'e kája'an nuu laguna ñu'un. Ya'a kúu modo ku-i vuelta uu. 15 Te ñayivi tú ní ndénda s'í'v'í-i nuu libro chakú, te ni skána-ya-í kua'an-i nuu laguna ñu'un.

Ñuyivi jáá jíin andévi jáá

21 Yúan-na te ni jini-ri ñin andévi jáá jíin ñin ñuyivi jáá. Chì andévi xnáñúú jíin ñuyivi xnáñúú ní nda'va. Te tuká mar ni ío. 2 Te máá-rí Juan ni jini-ri nuu iñ já kúu nuu Jerusalén jáá, ja ní kuun ichi andévi ní kenda nuu Dios. Te ío tu'a nátu'un ñin ñas'í'í ja ío tu'a-ña tánda'a-ñá jíin yí-ñá. 3 Te ichi andévi ní jini so'o-ri ñin tu'un ni ka'an jaa: Vina te ncháa ve'e Dios jíin ñayivi. Te kunchaa-ya jíin-i. Te kuu-i ñayivi máá-yá. Te máá-yá, kuu-ya Dios máá-i te kunchaa-ya jíin-i. 4 Te naku'a Dios taká nducha núu-í. Te ma kúu kuti-gá-i. Te tuká koo ja ndúkuí'a ini-i, ni ja ndé'e-i, ni ja jatú-i, chí a ni nda'va-ya tiñu xnáñúú. Achí. 5 Te ni ka'an I'a kánchaa mesa-ún: Kuni so'o-ró, chí ruu nasájáá-rí taká ndatíñu, áchí-ya. Te ni ka'an-ga-ya jíin-rí: Chísó tú'un yá'a, chí taká tu'un yá'a, tu'un ndaa tu'un ndija kúu, áchí-ya. 6 Te ni ka'an-ya jíin-rí: A ni kuu. Máá-rí kúu nátu'un letra Alfa jíin letra Omega, nuu kájá'a jíin núu ndí'i. Te ñayivi jichí nducha, ku'a-ri sóko ndúcha chakú ko'o sání-i. 7 Te cha kundéé, ni'in tá'u-dé taká ndatíñu, te kuu-ri Dios máá-de, te máá-de kuu-de se'e-ri. 8 Ko ñayivi já káyú'ú ja tú káandíja, ja káchá'an, ja kája'ni ndíyi, ja kásá'a téné, ja káti'vi, ja kachiñú'ún ndosó, jíin taká ja káka'an tu'un tú'ún, ñayivi yá'a kuiñi-i nuu laguna

ñu'un nuu kayú jíin azufre. Súan kuu-i vuelta uu.
 9 Yúan-na te ñin ndajá'a já usiá-ya ní katíin usiá ko'o já ñú'un ndí'usiá kue'e sandí'í-ñā, nī chaā-ya núu-rí. Te nī ka'an-ya jíin-rí: Ñā'an, te ná stá'an-rí ñin ñā'an núu-ro já kúu ñasí'í máá Lélú, áchí-ya. 10 Te jíin máá Espiritu nī jaka-ya rúy nī ja'an-rí xinī ñin yuku súkún ká'nu. Te nī stá'an-ya ñúy iī Jerusalén nuu-rí ja kúun vaj ichi ándí'v ondé nuu Dios. 11 Ndíso ndua Dios. Te ndíi ncháa ná tu'un yuu lúu, ná tu'un yuu kuíi ndí'í, te ndíi ní'ni ná tu'un vidrio. 12 Te ñāva'a ñin namā ñúy ká'nu súkún. Te suni ñāva'a uxī uu yuxé'é. Te yuxé'é-ún ká'jin uxī uu ndajá'a-ya. Te yuxé'é-ún káyoso s'í'v ndí'uxí uu tata se'e Israel. 13 Ichi núu kána ndikandii ío unī yuxé'é. Ichi norte ío unī yuxé'é. Ichi sur ío unī yuxé'é. Ichi núu kée ndikandii ío unī yuxé'é. 14 Te namā ñúy-ún, ñāva'a uxī uu cimientu. Te sikī yúan yóso uxī uu s'í'v ndí'uxí uu apóstol máá Lélú Dios. 15 Te ndajá'a ká'an jíin-rí-ún, tñin-ya ñin vara oro ja chíkuā'a-ya ñúy, jíin táká yuxé'é, jíin namá ñúy. 16 Te ñin ñúy ío kuun jikí kúu. Te ñin núu-ni ja káni jíin já jichá. Te nī chikuā'a-ya ñúy jíin vara-ún, te nī jinu uu mil kuun ciento kilómetro, ja káni, jíin já jichá, jíin já súkún, ñin núu-ni kúu. 17 Te suni nī chikuā'a-ya namá ñúy-ún. Te nī jinu ñin ciento uu xiko kuun yikí ku'a chaā, ja súni ku'a ndajá'a-ya kúu. 18 Te namā ñúy-ún kúu yuu kuíi ndí'í. Te ñúy kúu máá nían oro, ná tu'un vidrio ndíi ní'ni. 19 Te cimientu ñu-ún, nī kukútu jíin táká yuu lúu. Ja xnáñúú kúu yuu kuíi ndí'í. Ja úy kúu yuu ncháa kuíi. Ja uní kúu yuu ncháa pinto. Ja kúun kúu yuu kuíi. 20 Ja ú'un kúu yuu pinto. Ja íñú kúu yuu kuā'a pinto. Ja usiá kúu yuu kuíi méku. Ja uná kúu yuu kuíi ncháa. Ja ñin kúu yuu kuāán. Ja uxí kúu yuu kuíi kuíjin. Ja uxí ñin kúu yuu color naranja. Te ja uxí uu kúu yuu ndí'í. 21 Te ndí'uxí uu yuxé'é-ún kákuu uxī uu perla, ja ñin yuxé'é, te ñin perla. Te nuyá'u ñúy-ún kúu máá nían oro ja ndíi ní'ni ná tu'un vidrio. 22 Te tú ní jiní-rí ve'e iī iní ñúy, chí ve'e iī ñúy-ún kúu máá Dios, I'a tñin táká poder jíin máá Lélú. 23 Te ñu-ún, tú níni ndikandii ni yoō ja stúun, chí ndua máá Dios ndíi ncháa, te máá Lélú kúu lámpara. 24 Te ñayivi ní kakaku, kaka kuu-i jíin ndúa ñúy-ún ná tu'un jíin lámpara. Te táká rey ñuyivi, kikoyo-de ñu-ún jíin táká ndatíñu luu-de, te ka'an jíñú-ún-de jíin-ya yúan. 25 Te yuxé'é ñúy-ún, ma nandasu kuti já ío-ni ndúú, te ma kóo-gā akuáa yúan. 26 Te inī ñu-ún kinchaka-de táká ndatíñu luu jíin ndatíñu jíñú-ún ío inī ñuyivi. 27 Te inī ñu-ún ma ndí'v kuti ní ñin ñayivi chá'an, ni ja sá'a tiñu ñáá, ni ja ká'an tu'un tú-ún, chí máni máá-ni ñayivi já káyoso s'í'v-i nuu libro chakú máá Lélú.

22 Yúan-na te nī stá'an-ya ñin yucha nducha chakú nuu-rí. Te ndíi ní'ni-cha. Te kána-cha núu mesa tá'u tíñu Dios jíin máá Lélú. 2 Te jika-cha sáva ma'ñú nuyá'u ñu-ún. Te ndúú lado yucha, ká'jin yunu chakú, ja já'a uxī uu nuu ndé'e, ndita'an yoō kúun ndé'e. Te nda'a yúnu-ún kákuu ja sá'a tana táká ñayivi. 3 Te tuká

koo ni ñin tu'un tá'sí, chí mesa tá'u tíñu Dios jíin Lélú kúncha inī ñu-ún. Te mozo-ya, kuatíñu-i nuu-ya jíin'an-i. 4 Te kunī-i nuu-ya. Te koso s'í'v-ya chaan-í. 5 Te ma kóo kuti-gá akuáa yúan. Te tuká kájinu ñú-ún-i ja stúun luz, ni ja stúun ndikandii. Chí máá Tatá Dios, stúun-ya núu-í. Te tá'u-i tíñu nñí káni nñí kuíi.

Taká tiñu ja kánúú cháa yachi

6 Te nī ka'an-ga-ya jíin-rí: Tu'un ndaa tu'un ndija kúu tu'un yá'a. Te máá Tatá Dios, Jito'o chaā ndoo ja ní ka-jani-de tu'un-ya, nī táji-ya ndajá'a-ya náva'a stá'an-ya núu mozo-ya táká tiñu ja kánúú cháa yachi. 7 Te jandaa ja ncháa yachi-rí. Achí-ya. Xáan ndatu ñayivi skíkuu tu'un ká'an tutu yá'a. 8 Te ruu Juan kúu ja ní jini so'o-rí te nī jini-rí taká tiñu yá'a. Te nuu ní ndí'í nī jini so'o-rí, jíin já ní ndé'é-rí, te nī jukuiñí jítí-rí nuu já'a ndajá'a I'a nī stá'an taká tu'un yá'a nuu-rí, ja chíñú-ún-rí-ya núu. 9 Te nī ka'an-ya jíin-rí: Ma sá'a-ró súan, chí ruu, suni mozo-ni kúu-rí jíin-ró, jíin ñani-ro já kájan tu'un Dios, jíin ñayivi káskíkuu tu'un ká'an tutu yá'a. Sua ná chíñú-ún-ró máá Dios, áchí-ya. 10 Te nī ka'an-ga-ya jíin-rí: Ma kasú-ro tú'un ká'an tutu yá'a, chí a nī kuyani kivi. 11 Ñayivi sá'a tiñu ñáá, ná kúkuu-i jíin tíñu ñáá-ún. Ñayivi káchá'an, ná kéndoo chá'an-i. Ñayivi sá'a tiñu va'a, ná kúkuu-i jíin tíñu va'a-ún. Te ñayivi ndoo, ná kúkuu-ga-i jíin tú'un ndoo. 12 Kuni so'o, chí nchaā yachi-rí, te kii ya'u jíin-rí, náva'a kuā'a-rí ya'u ñin ñin-i ndasa tiñu nī kasá'a-i. 13 Máá-rí kúu ná tu'un letra Alfa jíin letra Omega, nuu kájá'á jíin núu ndí'í, ja xnáñúú jíin já sándí'í-ñā. Achí-ya. 14 Xáan ndatu ñayivi skíkuu tiñu nī tá'u-ya, náva'a ní'ín tá'u-í jaā-i nuu yúnu chakú, te kivi koyo-i ichi yúxé'é iní ñu-ún. 15 Ko yata vé'e kuíñi tí'ina, jíin já kásá'a tiñu ñāva'a, jíin já tiní iní, jíin já ká-ja-ni ndí'v, jíin já káchiñú-ún ndosó, jíin táká ja kúsi iní xndá'u tá'an. 16 Máá-rí kúu Jesús ja ní táji-rí ndajá'a-rí kujaa nuu-ro jíin'an-ró, náva'a kani ndaa-ya tú'un taká tiñu yá'a nuu tiku'ní káandija. Máá-rí kúu ná tu'un yo'o já kúu tata David. Te suni kúu-rí ná tu'un tiñu xíní já ndíi ndaxín tikuáan-ñā. 17 Te máá Espiritu jíin ñā'an tánda'a káka'an: Ñā'an-ní, áchí. Te ñayivi jíni so'o, ná ká'an-i: Ñā'an-ní, achí-i. Te ñayivi jichí nducha, ná kii-i. Te ñayivi kuní, ná kó'o sáni-i nducha chakú. 18 Te ká'an xaan-rí nuu táká ñayivi jíni so'o tu'un ká'an tutu yá'a: Nú ndé ñin ñayivi ná chíso-ga-i nuu tú'un yá'a, te Dios, chíso-ya tundó'o yóso núu tutu yá'a sikí-í. 19 Te nú ndé ñin ñayivi kuáncha-i yaku tu'un ja ká'an tutu yá'a, te Dios kuancha-ya tá'u-í ja yí'i nuu libro chakú, jíin iní ñu-ún iī, sikí tú'un ja yóso núu tutu yá'a. 20 Súan ká'an I'a ká'an ndaa taká tu'un yá'a: Jandaa ja ncháa yachi-rí, áchí-ya. Súan ná kóo Amén. Ñā'an-ní Tatá Jesús. 21 Tu'un luu ío iní máá Jito'o-yo Jesucristo ná kóo jíin taká-ro jíin'an-ró. Amén.